Grigori Borisovici Adamov

Taina celor două oceane

Despre autor

Grigori Borisovici Adamov, autorul acestei cărți, şi -a scris primul său roman ştiințifico -fantastic în anul 1937. Romanul se numea „Biruitorii străfundurilor".

Echipați în costume speciale, patru oameni pornesc într -o îndelungată expediție spre adîncul pămîntului. Ei vor să pună în slujba poporului nesecatul izvor de energie - căldura subterană. În drumul lor, cei patru curajoşi exploratori, porniți în această călătorie extraordinară, întîmpină nenumărate greutăți şi primejdii.

„Munca lor şi echipamentul special, diferitele piedici şi primejdii pe care exploratorii străfundurilor le -au înfruntat şi le -au biruit - scria academicianul V. A. Obrucev - sînt descrise viu şi pasionat, oferindu -i -se astfel tineretului o lectură interesantă şi instructivă".

După doi ani apare un nou roman al lui G. B. Adamov - „Taina celor două oceane".

Romanul a văzut lumina tiparului în 1939, cînd norii amenințători ai războiului începuseră să se îngrămădească deasupra lumii. Germania hitleristă şi Japonia imperialistă pregăteau un atac asupra Uniunii Sovietice. În această situație plină de încordare, apărarea patriei devenise o sarcină primordială.

Romanul descrie călătoria plină de peripeții prin două oceane a submarinului „Pioner" - o minune a ştiinței şi tehnicii sovietice - trimis de guvernul sovietic din Leningrad la Vladivostok pentru a întări acolo apărarea granițelor din Extremul Orient împotriva atacului imperialiştilor japonezi - principala forță agresivă din Oceanul Pacific, în acea vreme.

Scriitorul a muncit la noua sa operă vreme îndelungată şi cu o minuțiozitate deosebită. Mii de extrase cu date tehnice din fizică, chimie şi biologia mării, transcrise în caiete

groase, cu coperte de piele, teancuri de mape cu tăieturi din ziare şi reviste - despre munca şi despre cele mai noi descoperiri ale savanţilor sovietici, precum şi ale celor de peste hotare - sute de cărţi, o întreagă bibliotecă, de la cele mai importante şi voluminoase scrieri ştiinţifice pînă la „Memoratorul marinarului roşu, de pe submarine" ori „Regulamentul scafandrului" s -au adunat în acest răstimp în cabinetul scriitorului.

Orizontul scriitorului s -a lărgit astfel considerabil. În faţa cititorului nu mai apare, ca în prima carte, o îngustă galerie subterană, ci întregul şi nemărginitul ocean: nu apar numai cei patru exploratori ai adîncurilor, ci un colectiv întreg de oameni sovietici; împotriva acestora se ridică nu numai forţele oarbe ale naturii, ci un duşman mîrşav şi perfid.

În anul 1940, scriitorul îşi începe cel de -al treilea roman, "Izgonirea stăpînului". Pentru aceasta el întreprinde o călătorie în Arctica. Lungile călătorii cu cîini şi reni prin tundra înzăpezită, navigaţia pe bărci pescăreşti cu motor, în apele plumburii ale Mării Arctice, i -au prilejuit o mulţime de impresii vii şi de neuitat.

Acest roman - apărut în 1946, după moartea autorului - este consacrat măreţelor fapte de muncă şi de luptă ale oamenilor sovietici porniţi să cucerească şi să îmblînzească Arctica. Orizontul scriitorului cuprinde de astă dată întreg poporul sovietic, reprezentat prin zeci de eroi, oameni de toate vîrstele, de diferite caractere, situaţii şi profesii.

„Izgonirea stăpînului" reprezintă două teme principale: tema muncii şi tema vigilenţei. Acţiunea se desfăşoară în acelaşi timp la Moscova, la un pichet de grăniceri, pe gheţurile Nordului, în străfundurile Mării Arctice şi în multe alte locuri. Autorul înfăţişează munca plină de însufleţire a poporului, descrie amănunţit activitatea complicată şi primejdioasă a vitejilor noştri cekişti [Astfel mai sînt numiţi, în puterea tradiţiei şi cu titlu de laudă, reprezentanţii organelor G. B. (Securităţii de Stat) în amintirea celor de la Ceka (Comisiunea Extraordinară pentru combaterea contrarevoluţiei şi a altor crime

împotriva Statului), comisiune care a funcționat între anii 1917 -1920 (n. r)] *şi încercările pline de ură ale duşmanilor externi şi interni de a împiedica îndeplinirea grandioaselor planuri ale poporului sovietic. Cititorul capătă totodată o mulțime de cunoştințe interesante şi importante despre natura Arcticei, despre noile realizări în ştiința şi -n tehnica sovietică.*

Toată creația lui Grigori Borisovici Adamov e pătrunsă de un profund patriotism; din ea se degajă dragostea lui fierbinte față de patrie şi de poporul său. Astfel ni -l închipuim pe autor desprinzîndu -se parcă din paginile cărților sale, astfel îl cunosc milioanele de tineri cititori sovietici.

PARTEA ÎNTÎI ~ CORABIA NEOBIŞNUITĂ

CAPITOLUL I. O DISCUŢIE ÎNTRERUPTĂ

Noaptea era pe sfîrşite, dar într -o cameră de la etajul al treisprezecelea, lumina mai ardea încă; prin crăpătura îngustă dintre portierele masive ale ferestrelor, o şuviţă palidă de lumină răzbea difuz în întunericul de afară.

O mică lampă de masă, scundă şi cu abajur negru, proiecta o lumină vie, conică, numai asupra unei mici porţiuni dintr -o hartă geografică întinsă pe masă. Totul în jur părea, prin contrast, învăluit într -un amurg des.

Aplecaţi deasupra mesei, doi oameni priveau harta. Chipurile lor nu se desluşeau. Doar ochii străluceau în semiobscuritatea odăii: unii înguşti, aşezaţi pieziş, şterşi şi nepăsători, alţii mari, arzători, intraţi adînc în orbitele întunecate. Siluetele acestor oameni se conturau vag.

Acela care şedea pe scaun, lîngă masă, un om de statură mijlocie, îndesat şi puternic, cu ţinuta militară, ridică uşor capul şi fără să -şi ia degetul de pe un punct din centrul oceanului Atlantic, întrebă:

— Coordonatele precise ale staţiei din Marea Sargaselor le cunoşti?

— Nu, căpitane.

— Crocke! Te -am rugat de atîtea ori să nu -mi spui astfel.

Crocke luă poziţia de drepţi. Era foarte înalt, ciolănos şi cu mîinile lungi.

— Iertaţi -mă, Matvei Petrovici, rosti el cu glas înăbuşit. Mereu uit.

— Uitatul ăsta al dumitale ar putea într -o bună zi să ne coste foarte scump. Dacă dumneata eşti pentru mine Crocke şi numai Crocke, atunci şi eu pentru dumneata -

ține minte odată pentru totdeauna! - nu sînt decît un iacut, inginerul Matvei Petrovici Ivaşev. Ne -am înțeles?

Matvei Petrovici vorbea foarte corect limba rusă, pronunțînd terminațiile cu o claritate care trădează, mai mult decît orice, pe un străin.

— Am înțeles, Matvei Petrovici. N -o să se mai întîmple. Apoi, înclinîndu -se uşor, Crocke continuă: Repet: deocamdată coordonatele nu le cunosc. Dar am să le aflu acolo, la fața locului. Cred că o să ne oprim pe -aici pe undeva.

Mîna lui mare, cu degete lungi şi puternice, pătrunse în conul de lumină şi încercui cu un creion bine ascuțit un spațiu destul de mic, la răsărit de insulele Bahama.

— Numai atît, desigur, e puțin. Îndată ce afli coordonatele precis, să le comunici „Lady -ei Macbeth". Vei primi atunci indicații cînd trebuie să slăbeşti centura navei. Indicativul dumitale va fi INA -2, iar al „Lady -ei Macbeth" - EZIT.

— Am înțeles Matvei Petrovici. „Lady Macbeth" ştie că după aceea trebuie să trimită hidroavionul să mă ia?

— Fireşte. Lui Crocke i se păru că pe chipul lui Matvei Petrovici lunecă umbra unui zîmbet galant. N -o să îngăduim ca Anna Nikolaevna să -şi strice fermecătorii ei ochi plîngîndu -şi logodnicul.

Crocke se înclină cu aer rezervat, tăcu un răstimp, apoi întrebă cu şovăială:

— Aş dori, Matvei Petrovici, să vă reamintesc condițiile noastre. Eu m -am obligat să vă comunic coordonatele primei staționări mai îndelungate, şi atît. În schimb urma ca Anna Nikolaevna să fie imediat pusă în libertate. V -am spus încă de rîndul trecut că sînt de acord. Sper că Anna Nikolaevna, acum... e liberă.

— Absolut! Doar ne -am înțeles. Am trimis de atunci radiograma. Urmează acum ca şi dumneata să -ți îndeplineşti angajamentele. Aşteptăm să ne trimiți coordonatele escalelor mari, pe întreg parcursul.

Crocke tresări şi, cu emoție în glas, întrebă repezit:

— Cum? Pe întreg parcursul?! Dar era vorba numai despre prima escală! Şi chiar după prima mea comunicare, hidroavionul de pe „Lady Macbeth" trebuia să mă ia şi pe mine. Nu mai înțeleg nimic, Matvei Petrovici. Îmi puneți acum cu totul alte condiții. Doar n -am vorbit aşa...

— Ei, Crocke, ce importanță are? Marele stat major a găsit de cuviință să facă această neînsemnată rectificare a planului de acțiune, pentru eventualitatea că din motive neprevăzute nu vom putea folosi prima dumitale informație. Face oare să ne certăm pentru atîta lucru? În definitiv, singura consecință neplăcută ar fi doar amînarea, pentru cîteva zile a trecerii dumitale pe nava noastră.

— Nu, nu, Matvei Petrovici! În nici un caz! se opuse Crocke enervat. Ar însemna să vă procur informații în mod sistematic. Nu, nu, asta e cu totul altceva... E prea...

— Unde vezi deosebirea, dragă Crocke? zîmbi netulburat Matvei Petrovici. Ce -i dacă o faci o dată, de două sau de trei ori. În fond e acelaşi lucru. De altfel, dacă nu -ți convine, mai am timp să înştiințez marele stat major că refuzi. Cu siguranță că Anna Nikolaevna va primi cu o nedumerire amară întoarcerea ei în mediul neconfortabil pe care abia l -a părăsit...

Cu paşi mari, Crocke făcu de cîteva ori ocolul odăii, frecîndu -şi nervos bărbia rasă. În cele din urmă, se opri lîngă masă şi spuse cu glas răguşit:

— Bine! Sînt de acord, Matvei Petrovici. Dar vreau asigurări. Dați -mi cuvîntul dumneavoastră de nobil... cuvînt de samurai, că din acest moment Anna Nikolaevna va fi cu desăvîrşire scoasă din acest joc şi că, orice s -ar întîmpla, eu voi fi luat de pe navă înainte de sosirea ei la punctul terminus.

— Să n -ai nici o îndoială, Crocke. Dorințele dumitale vor fi îndeplinite întocmai. Îți dau cuvîntul meu! Apropo, pentru ce dată a fost stabilită sosirea la destinație? Înțelegi, trebuie să ştim acest lucru în legătură cu cea de

a doua cerinţă a dumitale.

Crocke tăcea, cu capul plecat. O rază de lumină îi căzu pe fruntea lată, pe care sclipeau mici broboane de sudoare. Îşi scoase batista respirînd cu greutate şi, continuînd să tacă, îşi şterse sudoarea.

— Ei? insistă Matvei Petrovici, văzînd că nu -i răspunde. De ce şovăi? Cum crezi că putem pregăti trecerea dumitale pe vasul nostru dacă nu ştim de cît timp dispunem?

— Nu ştiu, răspunse Crocke cu glas sugrumat, fără să -şi ridice privirea şi lăsîndu -se greu pe scaunul din cealaltă parte a mesei.

— Asta nu se poate! replică tăios Matvei Petrovici, lovind cu palma pe hartă. Îmi impui obligaţii, fără să -mi dai posibilitatea de a le îndeplini! Nu e logic. Şi, la urma urmei, care e deosebirea între o informaţie asupra coordonatelor şi o informaţie asupra termenului sosirii? De ce prima informaţie poţi să ne -o dai, iar pe a doua o refuzi? O contradicţie tipică a sufletului larg, slav.

Înciudat, Matvei Petrovici se lăsă pe speteaza scaunului, puse picior peste picior şi începu să bată toba cu degetele în masă.

— Lasă -te de fasoane şi nu te mai strîmba, Crocke! continuă el ferm, după o clipă de tăcere. Trebuie să ştiu termenul. Dacă nu -mi spui, atunci acordul nostru se anulează. Şi nu numai acordul, dar n -o să ne mai intereseze nici persoana dumitale. Nu uita că bătrînul Abrosimov ne -a predat toate hîrtiile semnate de dumneata, aşa că ele sînt la dispoziţia noastră. Şi notiţa pe care mi -ai trimis -o se află la loc sigur. Ei, ce zici? îşi termină el vorba, plin de ciudă şi nerăbdare. Termenul!... Termenul! Face oare să ne stricăm prietenia pentru un fleac ca acesta?

Crocke se ridică în picioare, făcu repede de două ori ocolul odăii, apoi se opri brusc lingă masă şi rosti, bîlbîindu -se:

— Bi -bine... Dar nu sînt sigur... Am auzit că termenul

sosirii ar fi douăzeci şi trei august...

Ca străbătut de un curent electric, Matvei Petrovici sări de pe scaun, dar îndată, încetişor, se lăsă la loc. Chipul lui galben -cafeniu încremeni, iar ochii -i puțin saşii se ascunseră sub pleoapele lăsate în jos.

— Aşa... va să zică! mormăi el neizbutind să -şi ascundă emoția. Douăzeci şi trei august? Asta... e foarte interesant! După un răstimp de tăcere, continuă ceva mai calm: Acum, dragă Crocke, totul e limpede. Desigur că pînă la douăzeci şi trei august vom izbuti să te ridicăm de pe vas. „Lady Macbeth" sau un alt vas al nostru îți va face cunoscut la timp acest lucru... Şi uitînd parcă de prezența lui Crocke, cu ochii fixați undeva în gol, rosti încet şi îngîndurat: Douăzeci şi trei august... Să fie o simplă coincidență?... Ori au aflat?...

În cele din'urmă, Matvei Petrovici îşi veni în fire, luă creionul şi, după ce se jucă puțin cu el, schimbă discuția:

— Ei, Crocke, ce ai de gînd să faci după ce vii la noi? Ai să fii doar un om bogat... Apoi, stăpînindu -şi un zîmbet, adăugă: Şi pe deasupra posesorul unei încîntătoare soții şi ginerele unui om mai mult decît respectabil.

— Nu ştiu, Matvei Petrovici. Nu m -am gîndit încă, îi răspunse Crocke în silă, cu glas surd. Poate am să plec în America, M -au invitat în repetate rînduri să mă duc să lucrez acolo.

— O, Crocke! exclamă Matvei Petrovici jignit. Dacă ai de gînd să -ți continui munca, atunci crezi oare că dumneata, un inginer talentat, specialist în motoare cu reacție, nu vei fi suficient de apreciat în țara mea? Nădăjduiesc că după ce vei trăi cîtăva vreme la noi, îți vei schimba părerea şi intențiile de viitor. Dar să ne întoarcem la treburile noastre. Matvei Petrovici se aplecă asupra hărții şi continuă: În punctul următor, cel mai potrivit, la Gibraltar - dacă va mai fi cazul - o să te aştepte...

Deodată, fără să -şi termine fraza, înălță capul şi ascultă atent. Tulburat, Crocke întoarse fața spre uşă şi

încremeni. Prin liniştea de mormînt ce se lăsase, se auzi un foşnet depărtat şi o mişcare abia simțită.

Fără zgomot, ca o pisică, Matvei Petrovici sări în picioare.

— Atenție! şopti el. Toate actele şi hîrtiile cu privire la expediție - pe masă!

Smulgînd din buzunarul dinăuntru al redingotei cîteva hîrtiuțe subțiri, cu rînduri de cifre, schițe şi desene, le aruncă pe masă. Apoi, repezindu -se într -un ungher al camerei, trase repede, dar tot fără zgomot sertarul unui şifonier înalt, adună grămadă tot conținutul şi -l aruncă de asemenea pe masă.

În acest timp, cu mîinile tremurînde, Crocke se scotocea şi el prin buzunare, scoțînd de acolo tot felul de hîrtii. Mişcările lui însă nu semănau de loc cu mişcările repezi, precise şi sigure ale lui Matvei Petrovici. El se bătea dezordonat peste buzunare, lua de pe masă cînd o hîrtie, cînd alta, arunca ochii pe ea în fugă şi o vîra înapoi în buzunar, pentru ca după o clipă să o scoată din nou şi iarăşi s -o pună pe masă.

— Sînteți sigur că... că... vin la noi? întrebă el într -o şoaptă surdă şi gîfîită.

— Da! răspunse scurt Matvei Petrovici, şi aplecîndu -se, scoase de sub pat un lighean mare smălțuit.

Soneria dinspre hol răsună scurt, Crocke se clătină şi se sprijini cu mîna de scaun. Fața lui palidă se putea desluşi chiar şi în semiîntunericul ce domnea în odaie.

— Zvîrle toate hîrtiile în lighean! îi porunci Matvei Petrovici.

Crocke simți deodată că mîinile i se înmoaie şi că nu i se mai supun. Strînse în grabă hîrtiile de pe masă şi fugi cu ele spre lighean. Tremurînd şi legănîndu -se prin aer, cîteva hîrtiuțe căzură pe podea.

— Eşti nebun! şuieră Matvei Petrovici, adunînd hîrtiuțele. Ai să ne nenoroceşti!

Soneria se auzi din nou, de astă dată prelung şi strident.

— Dă foc hîrtiilor şi îmbracă iute mantaua de ploaie! Ia -

o pe cea mare!!
Cu o forță nebănuită, Matvei Petrovici începu să împingă spre uşă un dulap greu de cărți. Din hol se auzi o lovitură surdă, încă una, iar pe urmă un trosnet de lemn. Chibriturile din mîinile tremurînde ale lui Crocke se rupeau, flacăra celor care se aprindeau pîlpîia scurt şi se stingea îndată.
— La naiba! - înjură Matvei Petrovici, - întotdeauna eşti atît de fricos? Dă chibriturile încoace! Îmbracă -ți mantaua şi sări pe fereastră! Iute!
În clipa cînd dulapul împins fu lipit de uşă, holul se umplu de un zgomot surd de paşi ce alergau pe covor. Se auzi un glas poruncitor:
— Ivaşev, deschide! Ştim că eşti aici!
Într -un ungher al încăperii, flacăra vie a unui chibrit bine aprins lumină pentru o clipă silueta mătăhăloasă a Iui Crocke, îmbrăcat cu o manta neagră de ploaie, largă şi lungă pînă -n călcîie şi silueta voinică, îndesată, a lui Matvei Petrovici.
Dintr -un salt, Matvei Petrovici fu lîngă masă, stinse lampa şi -l împinse pe Crocke spre fereastră.
— În clipa asta, viața dumitale e mai prețioasă decît a mea, şopti el, vîrîndu -i în mînă capătul unui şnur al mantalei. De viața dumitale depinde succesul misiunii noastre, victoria sau înfrîngerea patriei mele. Salvează -te! Am să -i țin în loc cît îmi va sta în putință şi apoi te voi urma. Sări şi trage imediat de şnur!
Trecu prin portierele grele şi deschise fereastra. Răcoarea umedă îi mîngîie fața, stropi mici de ploaie acoperiră pervazul ferestrei. Departe, în bezna nopții, din învolburarea ploii se desprindeau, rare şi înconjurate de o aureolă portocalie, luminile străzilor mărginaşe ale Leningradului.
Uşa reținută de dulapul greu începu să trosnească sub izbiturile celor de afară.
Crocke se urcase pe pervaz şi, şovăind, cu o mînă înțepenită pe rama ferestrei, privea prăpastia neagră, a

celor treisprezece etaje, care se deschidea sub el.

— Sări odată, lua -te -ar naiba! urlă Matvei Petrovici, înăbuşindu -se de furie şi, apucîndu -l pe Crocke de braț, îl îmbrînci brutal în beznă.

Cu un icnet surd, Crocke se prăvăli în gol şi imediat se auzi o pocnitură aidoma unui dop sărit dintr -o sticlă de şampanie.

Matvei Petrovici se aplecă spre pervaz, ascultă atent, dădu mulțumit din cap şi se întoarse spre uşă.

La lumina slabă a focului aproape stins, din lighean, el observă că dulapul se clatină amenințător sub apăsarea uşii dinspre hol. Răvăşind din fugă grămada de hîrtii, din lighean, Matvei Petrovici se repezi să sprijine dulapul cu care baricadase uşa.

În clipa aceea, o izbitură puternică scoase uşa din țîțîni şi răsturnă dulapul înalt şi greu. Zgomot, trosnet şi zăngănit de geamuri sparte umplură încăperea, podeaua se cutremură. Prin uşa sfărîmată, sărind peste dulapul răsturnat, oamenii năvăliră în odaie. Lămpile de mînă luminară cărțile şi cioburile de sticlă împrăştiate pe jos, printre care Matvei Petrovici, prins sub dulap, zăcea nemişcat cu capul într -un lac de sînge şi cu mîinile în lături.

— Erofeev şi Petrov, scoateți -l pe rănit de sub dulap! se auzi un ordin. Maximov... Cheamă salvarea! Kovalenko, la mine! Ajutați să stingem focul! Dați jos portiera!

Tînărul ofițer cu trese şi însemne de locotenent, de la Securitatea Statului, se apropie în fugă de lighean. Smulgînd din mîinile lui Kovalenko portiera, o aruncă asupra hîrtiilor aprinse.

— Ține -o aşa pînă se stinge focul de tot, se adresă el ajutorului său. Nu, nu apăsa, ca să nu se fărîmițeze foile arse.

Locotenentul se întoarse apoi spre rănit, pe care Erofeev şi Petrov îl aşezaseră pe un divan lat, de piele, şi -i spălau acum sîngele de pe cap. Peste o clipă se auzi un geamăt uşor. Matvei Petrovici deschise ochii şi -l văzu mai întîi pe

tînărul ofiţer care se aplecase deasupra lui şi -l privea fix în ochi.

— Ei, căpitane Maeda, cum te simţi?

Matvei Petrovici ridică uşor capul, învălui cu o privire fugară odaia şi, închizînd ochii, se lăsă din nou pe pernă.

— Protestez... împotriva acestui atac sălbatic... Cer să fiu dus imediat la consulat, spuse el cu glas stins.

— După cît ştiu eu, locuinţa inginerului Ivaşev, supus sovietic, nu se bucura de drepturi de exteritorialitate, răspunse locotenentul zîmbind. De, căpitane, trebuia să deschizi uşa şi să te prezinţi. Poate că atunci am fi putut face ca ceremonia cunoştinţei noastre să fie mai puţin dureroasă.

Matvei Petrovici nu răspunse nimic. Continua să zacă nemişcat cu ochii închişi.

— Mi se pare că şi -a pierdut cunoştinţa, observă Erofeev.

În clipa aceea, Maximov intră în cameră:

— În zece minute, salvarea va fi aici, tovarăşe locotenent, raportă el.

— Foarte bine! Îl vor readuce ei în simţiri. Pînă atunci pansează -l dumneata, Maximov, iar după aceea fă percheziţie aici, în odaia asta. Erofeev, Petrov şi Kovalenko, percheziţionaţi celelalte camere. Sergheev rămîne cu mine. Toate hîrtiile găsite aduceţi -le aici şi puneţi -le pe masă. Lucraţi cu maximum de atenţie şi repede!

Se întoarse spre ungher. Ligheanul acoperit cu portiera nu mai fumega de loc. Deodată privirea locotenentului se opri asupra celeilalte ferestre; portierele unduiau uşor, mişcate de vînt. Se repezi întracolo.

— Sergheev, dumneata ai deschis fereastra?

— Nu, tovarăşe locotenent. Pesemne că era deschisă înainte.

Locotenentul sări la fereastră şi, desfăcînd portierele cu o mişcare bruscă, privi afară. Jos, în bezna deasă, pămîntul nu se vedea.

Locotenentul închise repede fereastra:

— Sergheev, adu lampa!

La lumina puternică a lămpii de masă, locotenentul studie atent cu lupa fiecare centimetru de pe pervaz.

— Aici s -a urcat cineva... de curînd... Ploaia n -a apucat să spele urmele, şopti locotenentul, ca pentru sine.

Cu lama briceagului dezlipi de pe pervaz o bucăţică neagră şi subţire, cît o monedă de zece copeici, şi o puse în palmă.

— Tutun... scrum... pămînt. După ce o mirosi, rămase o clipă pe gînduri, apoi adăugă: Un muc de ţigară care s -a lipit de tocul sau de talpa încălţămintei.

— E limpede, tovarăşe locotenent, spuse Sergheev, luminînd mai departe cu lampa. Precis că s -a urcat cineva aici.

— Da, dar cine? întrebă locotenentul, dus pe gînduri. Începu să cerceteze din nou pervazul cu lupa: Da, uite urma tălpii, rosti încet locotenentul, din ce în ce mai convins, privind fix la pervaz. Un om înalt, cu picioare foarte mari, s -a urcat pe fereastră. Dar cine putea să fie? Şi unde o fi dispărut? Să fi coborît pe o frînghie de la etajul al treisprezecelea? E de necrezut!

Deschise din nou fereastra şi începu să cerceteze cu lupa cornişa exterioară. Nu se vedea nici o urmă, zgîrietură sau deteriorare.

— Sergheev, coboară împreună cu Maximov şi cercetaţi jos, sub fereastra aceasta.

Locotenentul scoase bloc -notesul, rupse o foaie de hîrtie, înfăşură în ea mucul de ţigară strivit şi puse pacheţelul în bloc -notes. Se apropie apoi din nou de lighean. Dădu portiera la o parte şi privi maldărul de hîrtii, notiţe, carneţele şi fotografii, pe jumătate arse. Scotea cu băgare de seamă, una cîte una, foiţele de scrum rămase întregi, şi aşezîndu -le cu grijă pe harta geografică, de pe masă, le cerceta atent.

Cerculeţul tras cu creionul la răsărit de insulele Bahama, în Marea Sargaselor, îi atrase atenţia. Se gîndi

cîteva clipe, apoi luă din lighean o hîrtie pe jumătate arsă. Pe ea se desluşeau frînturi de coordonate geografice: grade, minute, secunde. Locotenentul se cufundă în studiul acestei foi.

Pe neaşteptate lăsă foaia pe masă şi se întoarse brusc. În clipa următoare, două trupuri încleştate se rostogoliră pe podea. Un cuțit finlandez căzu zăngănind scurt lîngă ei.

După încă o clipă, căpitanul Maeda zăcea jos, cu mîinile legate la spate.

Locotenentul îl chemă pe Erofeev. Îl prinseră pe căpitan unul de umeri, celălalt de picioare, şi -l culcară pe divan.

De data asta, japonezul îşi pierduse într -adevăr cunoştința.

Sergheev şi Maximov se întoarseră aducînd o manta mare şi neagră, încheiată cu o mulțime de nasturi. Numeroase nervuri subțiri, elastice şi lungi, porneau de la guler pînă jos, formînd o carcasă interioară, ca a unei umbrele uriaşe. Capetele de jos ale nervurilor erau legate între ele cu nişte şnururi rezistente, de mătase, prinse de o centură lată, de mătase.

— Unde ați găsit -o? întrebă nedumerit locotenentul, cercetînd curioasa manta -umbrelă.

— Exact sub fereastra aceasta, tovarăşe locotenent, răspunse Sergheev. Atîrna de un copac... se încurcase printre ramuri.

— Acum înțeleg totul. Este o paraşută portativă. Cu ajutorul ei a dispărut din această cameră un al doilea criminal, poate cel mai primejdios.

Din stradă se auzi urletul puternic al unei sirene. Sosea salvarea.

Însoțit de Erofeev şi Kovalenko, căpitanul Maeda fu dus la spitalul închisorii, în timp ce în apartamentul de la etajul al treisprezecelea, locotenentul şi ceilalți ostaşi îşi continuară cu minuțiozitate percheziția.

CAPITOLUL II. ÎNTÎLNIRI SUBMARINE

Lupta se apropia de sfîrşit.

Sepia îşi pierdea puterile. Încleştîndu -se cu două brațe de un colț de stîncă, ea se silea - cu celelalte opt - să încolăcească mai strîns trupul lunecos, de şarpe, al uriaşei murene. De obicei cenuşie cu dungi şi pete verzi - întocmai ca stînca acoperită de alge - acum, în toiul luptei, din pricina furiei şi a spaimei, sepia îşi schimba într -una culoarea, încît pe trupul ei se vedeau unduind fel de fel de nuanțe. Inelul elastic, de piele, care -i învelea încheieturile brațelor, se destinse şi de sub el, cefalopodul scoase un cioc cafeniu ca de papagal, un cioc lung, tare şi ascuțit, în stare să străpungă pînă la creier capul unui peşte oricît de mare. Doi ochi mari, rotunzi, se holbau scînteind, avînd cînd culoarea trandafirie, cînd albastră, cînd verde argintiu. De obicei, dacă izbuteşte să învălue peştele cu brațele ei apucătoare, presărate spre fălci cu nenumărate ventuze, sepia poate uşor să -l aducă pînă la cioc, pentru a -i străpunge capul. Dar această murenă lungă de doi metri era prea mare, prea puternică şi dibace, ca să se lase răpusă. Partea din față a peştelui, galben şofranie, groasă şi rotundă, apărea pe nesimțite, cu mişcări iuți, unde nu gîndeai, iar pliscul ei, ca de rață, cu nenumărați dinți ascuțiți, sfîşia trupul cefalopodului, cînd dintr -o parte, cînd din cealaltă.

Bătrîna şi încercata sepie - uriaşă printre semenele ei - care izbutise pînă acum să iasă totdeauna învingătoare în astfel de lupte, simțea de astă dată că nu mai poate face față atacului atît de înverşunat. Epuizase aproape toată rezerva de cerneală, cu care înnegrea apa din jur şi îşi pierduse aripioara dreaptă şi două brațe, retezate de dinții ascuțiți ai murenei.

În momentul acesta critic încercă să aplice metoda ei veche, folosită cu succes împotriva peştilor cu boturile lungi. Fluturîndu -şi dintr -o dată, ca pe nişte bice, toate

şase braţele libere, cîte -i mai rămăseseră, se săltă şi încolăcind numai cu cele patru scurte trupul murenei, cu celelalte două apucătoare încercă s -o cuprindă de bot. Dar unul dintre braţe nimeri în gura murenei şi peste o clipă atîrna neputincios, unduind ca un vierme. Cu celălalt braţ, izbuti totuşi să încleşteze puternic necruţătoarele fălci ale duşmanului. Murena se zbătea furioasă ca prinsă într -un laţ. Trupul ei lung, cilindric, se arcuia ca un cerc şi, cînd se destindea, coada ei neagră lovea cu o putere îngrozitoare trupul sepiei, lipit de stîncă. Trei lovituri din acestea fură de ajuns ca să ameţească sepia şi s -o facă să slăbească laţul care imobiliza botul murenei. Încă vreo cîteva lovituri şi botul murenei se deschise, apoi se închise, şi braţul lung al sepiei, retezat de lîngă cap, lunecă domol spre fund, încolăcindu -se şi desfăcîndu -se spasmodic.

Desprinzîndu -se de stîncă şi slobozind ultima rezervă de cerneală, sepia încercă să se salveze prin fugă. Dar nu izbuti. Pesemne că în buzunarul ei rămăsese prea puţin lichid negru şi norul era prea străveziu.

Peste o clipă, cînd norul se destrămă, se putea vedea ospăţul grăbit şi plin de furie al murenei.

În depărtare, prin amurgul verde -albăstrui, trecu fulgerător un trup întunecat, lung şi mlădios ca o nuia, cu un cap ascuţit ca de ştiucă. Botul larg era plin de dinţi ascuţiţi şi întorşi ca nişte cîrlige, iar din fălcile de jos se mai înălţau şi doi dinţi uriaşi, ca nişte colţi. Burta argintie a monstrului sclipi scurt.

Murena observă prea tîrziu primejdia. Abia apucă să -şi ridice capul cu botul deschis, cînd monstrul îi şi cuprinse între fălci gîtul gros şi rotund.

Baracuda - spaima apelor din preajma insulelor Antile - se năpustise ca un trăsnet. Şerpuind şi încolăcindu -se ca două arcuri de oţel, uriaşii peşti se rostogoliră pînă la fund, stîrnind nori de nisip şi nămol. În toate părţile zburau, purtate de puternice şuvoaie de apă, holoturii cafenii, asemeni unor castraveţi plini cu bubuliţe înalte şi

cărnoase, arici de mare negri şi rotunzi ca nişte pîini, cu acele lungi şi ascuţite răsfirate în toate părţile, stele de mare galbene, verzi, purpurii, cu cinci şi şase colţuri, ofiuri cu braţe radiale, lungi şi subţiri ca bicele, bureţi de toate culorile, acoperiţi de un gros înveliş mucoziform, cîrcăiaci uriaşi, de douăzeci, treizeci centimetri lungime. Racii înotau de -a -ndărătelea; crabii se îndepărtau în grabă pe piciorușele lor înalte ca nişte picioroange, purtîndu -şi pe sus foarfecele groase şi puternice. Ca o ploaie multicoloră, peştii fugeau cit mai departe de locul groaznicei încăierări.

Baracuda nu -i dădea drumul murenei din fălcile ei ca de granit şi -şi înfigea tot mai adînc dinţii înspăimîntători în trupul victimei. În cele din urmă se smuci şi smulse din gîtul gros o bucată enormă de carne, pe care o înghiţi într -o clipită. Cu o rană adîncă, lăsînd în urmă o dîră lată de sînge, care se întindea, murena o luă la fugă. Dar cu o iuţeală de fulger, baracuda o ajunse din urmă şi se apucă furioasă să -şi sfîşie prada.

*

În urma zoologului, Pavlik urca panta abruptă a stîncii submarine. Îi stăruia în ochi imaginea înfiorătoare a baracudei cu colţi ascuţiţi, cu botul ei mare, cu ochii rotunzi şi nemişcaţi, plini parcă de o furie rece. Mereu se uita înfricoşat în jur.

Părul lui mătăsos, de obicei pieptănat lins, cu cărarea într -o parte, era acum răvăşit şi lipit de sudoare. Ochii mari, cenuşii, i se rotunjiseră. Faţa lui firavă, cu bărbia ascuţită, pălise. Umbrele care lunecau pretutindeni îl înspăimîntau. Amurgul verzui şi dens din văi, din grote, din surpături, ori îngrămădirile de stînci, ghirlandele de alge tremurînde, desişurile de crini de mare, totul putea fi loc de pîndă, de pretutindeni te urmărea parcă ceva ameninţător, ceva neaşteptat, groaznic, necruţător. Pavlik abia îşi tîra picioarele. Paşii lui ridicau de pe fund nori

uşori, de nisip alb, de coral. Călca peste holoturii care înghițeau paşnic firişoare de nămol, peste stele de mare ce se tîrau domol pe fund, strivea pungile ascidiilor albe ca marmura, care plesneau sub tălpile lui grele, sfărîma țevişoarele calcaroase ale viermilor care -şi înălțau urechiuşile roşii, înăuntrul cărora se vedea desenul fin ramificat al sistemului sanguin.

— Ai văzut? întrebă zoologul, care o luase înainte, într -o clipă s -a isprăvit şi cu murena. Din colții baracudei rar scapă cineva.

— Dar nouă... nouă ne -ar fi putut face ceva, Arsen Davidovici... dacă nu ne -am fi ascuns în văgăună? întrebă Pavlik, bîlbîindu -se uşor.

Zoologul zîmbi şi, după cum îi era obiceiul, ridică mîna ca să -şi mîngîie frumusețea de barbă asiriană, dar mîna îi trecu doar peste pieptul metalic, neted, al costumului de scafandru.

— Nouă nu ne poate face nimic... Nu numai baracuda, dar nici regele străfundurilor, caşalotul, nu poate sfărîma platoşa costumelor noastre, îi răspunse el. Credeai că de frică am intrat în văgăună? Nu. Voiam doar să nu încurcăm actorii pe scenă. Altfel e îngrozitoare baracuda asta. Nici pe Skvoreşnea nu l -aş sfătui, cînd se scaldă în chiloți, să dea ochii cu o baracudă. Cred că -i cel mai necruțător, cel mai îndrăzneț peşte de pradă din apele Antilelor.

Deodată zoologul se opri, se lăsă în genunchi şi, cercetînd atent ceva de pe fund, strigă:

— Pavlik! Vino repede încoace, piciule, să vezi ce n -ai mai văzut.

Glasul lui răsuna vesel şi însuflețit în micuțul aparat de recepție montat în casca lui Pavlik. Prin casca transparentă, Pavlik vedea nasul mare, sprîncenele negre, stufoase, ale zoologului şi barba lui lată, neagră, lucioasă şi cu reflexe albăstrui, care se pierdea sub gulerul costumului de scafandru. Pe fruntea fiecărei căşti, în sclipiri argintii de reflector, o lanternă rotundă, micuță,

dar puternică, strălucea ca un soare mic. Costumul metalic, de culoarea oțelului brunat, era bombat la spate şi pe piept, ceea ce -l făcea pe scundul zoolog să semene cu un pitic cocoşat, din poveste. Dar nici Pavlik nu arăta altfel. În aceste cocoaşe se aflau acumulatoarele electrice, destul de mici, dar de o capacitate uriaşă, mecanismele pentru deplasări, precum şi rezerva de oxigen. De o centură metalică, elastică, pe afară atîrna un stilet, încă o mică lanternă mobilă, un toporaş cu mînerul lung, un mic sul rotund şi încă ceva lung şi plat, ca un fel de cartuşieră. În partea dreaptă a centurii atîrna o cutie plată, cu mîner, prelungită într -o parte ca țeava unui browning. Mînerul lădiței se prelungea printr -un şnur elastic de cauciuc, care pătrundea în costum, în dreptul cocoaşei din spate. Pe mîna stîngă, în manşeta metalică a costumului de scafandru, sub nişte discuri transparente, erau fixate trei aparate, indispensabile călătoriilor submarine: un ceas, o busolă şi un batimetru, indicator al adîncimilor.

Pe Pavlik îl uimea mai mult decît orice elasticitatea surprinzătoare a acestei îmbrăcăminți metalice. Şi, acum, cînd zoologul, fără nici un efort, se lăsă nestingherit în genunchi şi, ridicînd mîna, îi făcu semn lui Pavlik să se apropie, băiatul nu se putu stăpîni să nu atingă cu degetele mănuşii metalice pieptul bombat al costumului său. Îl trecură fiorii unei minunate încîntări, un sentiment de siguranță şi de linişte îl cuprinse. „Nici colții caşalotului nu pot sfărîma platoşa costumelor noastre de scafandru", repeta el cuvintele zoologului şi, foarte bine dispus, făcînd eforturi uşoare pentru a învinge împotrivirea apei, se apropie.

Fără să slăbească din ochi o pată de o culoare vie ce se mişca pe fund, zoologul întinse mîna:

— Încet, Pavlik! Să nu -i sperii! Apleacă -te şi priveşte.

— Un rac, Arsen Davidovici, spuse Pavlik, după ce se uită mai atent. Dar de ce s -a băgat pe jumătate într -o scoică? Şi ce -i cu floarea aceea pe care o duce pe

spinare?

Cu toate că se aflau la o adîncime de şaizeci de metri, Pavlik vedea foarte bine ce se petrece pe fund. Pesemne că ziua, deasupra oceanului, era luminoasă şi senină. Soarele tropical se apropia de amiază. Razele lui străbăteau tot mai vertical apa limpede şi străvezie, pătrunzînd tot mai adînc. Alb ca zăpada, nisipul de coral, care acoperea fundul, reflecta minunat lumina soarelui care ajungea pînă acolo.

— Floarea asta e o vietate, îl lămuri zoologul. E o actinie, un înveterat animal de pradă. Iar racul care s -a vîrît în scoică nu e un rac obişnuit, ci un rac pustnic. Uite -l! Stai, fii atent, cred că o să iasă de tot din scoică... Numai pieptul, capul şi foarfecile îi sînt acoperite de carapace, restul corpului e moale şi absolut lipsit de apărare. De aceea îşi caută o cochilie de scoică pe măsura lui. Înțelegi? Ca să -şi ascundă în ea burticică lungă, vulnerabilă. Scoica asta o cară mereu după el, ca pe o căsuță şi la cea mai mică primejdie intră cu totul în ea.

— Priviți, priviți! strigă Pavlik. Iese din căsuță. Caraghios mai e! Ce mare -i unul din foarfeci şi ce micuț e celălalt!

Pavlik izbucni într -un rîs vesel. Rîse şi zoologul.

— Şi actinia asta... ce frumoasă e! continuă Pavlik plin de entuziasm. Parcă ar fi o floare de ochiul boului. Nu -i aşa, Arsen Davidovici? Doar că are petalele mai lungi şi mai întortocheate... şi -s de culoare liliachie...

— Aşa e, piciule. Numai că astea nu -s petale. Astea -s tentacule. Tentacule vii, mişcătoare. Le vezi cum tremură în jurul gurii actiniei?... Sus, în vîrful tulpinei... Ia uită -te în jur! Vezi? Peste tot actinii, din cele mai variate.

Pavlik ridică ochii. Într -adevăr, unde te uitai, pe toate stîncile şi pe toți bolovanii, vedeai puzderie de flori submarine, vii şi frumoase, actinii de tot soiul. Unele înalte pînă la 30 -40 centimetri, altele joase, aproape plate, unele cu tentacule lungi, fîlfîind ca părul despletit, altele cu tentacule scurte, parcă tunse, unele roşii, altele

verzi, purpurii, liliachii, galbene, de toate nuanțele acestor culori - formau o minunată grădină vie, cum nu -i prea este dat ochiului omenesc să vadă.

În jur forfoteau sau pluteau încet şi grav, peşti de cele mai neobişnuite forme, care de care mai fantastice. Mai mulți peşti mici, buzați, se opriră deodată, din plin mers, ca la un semnal, deasupra căştii străvezii a zoologului. Coastele roşiatice ale acestor peşti, pe toată lungimea lor, de la capul lunguieț şi pînă la coada lată şi rotunjită, păreau vopsite cu dungi de un albastru închis, iar aripioara lungă de la spate, ca un evantai ghimpos, strălucea în culori diferite, pestrițe. Abia mişcînd din coadă şi din aripioare, deschizînd şi închizînd fără grabă buzele groase, parcă umflate, ei se adunau mai mulți laolaltă în jurul căştii zoologului şi rămîneau mult timp în loc, sfătuindu -se parcă şi cercetînd cu luare -aminte această ființă stranie şi neobişnuită în lumea submarină.

Pavlik nu mai ştia la ce să se uite mai întîi, într -atîta îl încînta totul. Fără să vrea, făcu o mişcare din brațe. Într -o clipă, peştii se împrăştiară şi se mistuiră într -un cîrd nu prea mare de rubedenii de -ale lor, care desprindeau cu sîrg scoicile de pe o stîncă din apropiere şi le morfoleau gînditori în dinții lor teşiți şi plați.

O meduză străvezie, turnată parcă din cel mai curat cristal cu ape roz -liliachii, trecu înotînd domol. Trupul ei gelatinos, în formă de clopot, avea marginea de jos tivită cu ciucuri fini, iar din mijloc îi atîrnau, fîlfîind aidoma unui mănunchi de şnururi multicolore, tentaculele lungi. Meduza înainta lin, contractînd şi umflînd neîncetat gura clopotului.

Cînd pe lingă această creatură gingaşă trecu în goană un peştişor argintiu, tabloul se schimbă într -o clipită. Tentaculele se lipiră de spatele peştişorului care rămase încremenit; firele înțepătoare ale tentaculelor se înfipseră în trupul lui şi, sub acțiunea otrăvii slobozite, peştişorul paraliză instantaneu. Tentaculele se strînseră, trăgînd prada sub clopot, spre gura meduzei, iar în clipa

următoare, Pavlik văzu prin trupul ei străveziu contururile întunecate ale peştişorului în digestie; peştişorul nu încăpuse în stomacul meduzei, aşa că codița lui atîrna încă afară din gură.

— Uită -te aici, prietene, la racul acesta pustnic! Pavlik întoarse capul. Racul, care ieşise cu totul din scoica lui răsucită ca un cornuleț, se tîra îndoindu -şi şi dezdoindu -şi burticica goală, trandafirie, spre o altă scoică, ceva mai mare decît prima. Vîrî în ea foarfecele şi scoase de acolo cîteva fire de nisip.

— Ce face? întrebă Pavlik.

— Stai. Ai să pricepi numaidecît. Nici eu n -am mai văzut această operație decît numai în ilustrații.

Racul pustnic scotoci din nou cu cleştele înăuntrul scoicii şi nu mai găsi nimic. Mulțumit parcă, intră de -a -ndărătelea în scoică şi zăbovi puțin acolo, aranjîndu -se. Apoi ieşi şi se tîrî spre vechea scoică. Frumoasa actinie cu tulpina roşie, cu dungi şi pete negre, se mlădia ba contractînd, ba răsfirînd pînă hăt departe în jurul ei, tentaculele liliachii, cu vîrfurile roşiatice. Tentaculele şerpuiau în jurul tulpinei, înconjurînd vîrful ei cu un buchet de spirale pestrițe. Doi peştişori ca nişte stropi argintii, care se jucau veseli ori poate se urmăreau, în zbenguiala lor trecură în zbor pe lîngă actinie. Într -o clipă însă amîndoi se treziră prinşi în ghemul de tentacule. Neputincioşi, nu mai puteau nici măcar să mişte din codițe. În clipa următoare, ghemul cu prada dispăru în deschizătura gurii larg deschisă din vîrful tulpinei, sus în mijlocul cununei de tentacule. Apoi, deasupra actiniei, se deschise din nou minunata floricică cu petalele ei gingaşe şi frumoase, petale care păreau lipsite de orice putere.

Uimit de această vînătoare nemaivăzută, de perfidia care se ascundea sub această frumusețe mlădioasă şi elegantă, cu ochii aprinşi, Pavlik se pomeni murmurînd în neştire:

— Extraordinar! Ce splendidă bestie! Ce răutate

splendidă!

Zoologul făcu o încercare să ridice din umerii metalici:

— Nu e nici rea, nici bună, dragul meu. E aşa cum e. Pur şi simplu trăieşte şi se luptă pentru viață. Varză n -a învățat -o nimeni să mănînce, şi nici prăjituri de cofetărie.

În timpul acesta, racul se apropie tîrîş de actinie şi înălțîndu -se pe picioare, începu să pipăie marginile tălpii rotunde şi plate, cu care actinia era prinsă de. scoică. Apoi, ca un bun cunoscător, începu, cu ajutorul foarfecei lui ascuțite, să desprindă cu dibăcie talpa actiniei de scoică. Munci destul pînă cînd actinia care nu protesta cîtuşi de puțin împotriva acțiunii tovarăşului ei de viață, se trezi desprinsă şi purtată în cleştii racului, spre o destinație necunoscută. Racul înainta încet, spre noua locuință, ducîndu -şi grijuliu prietena. Apropiindu -se de scoică, puse pe ea actinia şi apăsîndu -i cu putere talpa pe suprafața curbă, o susținu vreme îndelungată în poziția aceasta. Cu răsuflarea tăiată, Pavlik urmări din ochi mutarea la noua locuință, temîndu -se să facă vreo mişcare. După cîteva minute, cînd racul îi dădu drumul din cleşti, minunata actinie se înălță în toată splendoarea ei, prinsă bine de locul cel nou şi desfăcînd în juru -i tentaculele mlădioase şi gingaşe.

*

Se lumina din ce în ce mai mult. Razele soarelui pătrundeau adînc în apa Mării Sargaselor, cea mai limpede din toate oceanele lumii. Urcuşul era destul de abrupt, dar sacii aerieni, bine potriviți, făceau ca greutatea oamenilor şi a costumelor metalice să fie aproape nesimțită. Păstraseră aer în saci exact atîta cît le era necesar pentru a se menține pe fund, şi pentru a învinge în mers rezistența apei. Puteau astfel să se mişte uşor, fără să obosească.

— Un lucru nu înțeleg, Arsen Davidovici, spuse Pavlik, de îndată ce porniră mai departe, în sus pe povîrnişul

stîncii submarine, lăsînd racul -pustnic să -şi sărbătorească noua locuință împreună cu tovarăşa lui de viață. Nu înțeleg ce nevoie are racul de actinia lui... Îi plac oare atît de mult florile?

Zoologul îl luă pe Pavlik de braț şi porni alături de el.

— Nu -i vorba de flori, Pavlik. Asta -i o simbioză. Simbi -oză... Ce, n -ai mai auzit de aşa ceva? Viața în comun a unor animale sau plante, care aparțin uneori celor mai diferite clase. Scopul simbiozei e adesea apărarea în comun, alteori ajutorul reciproc în dobîndirea hranei... şi multe alte servicii pe care şi le fac între ele... prin urmare este o colaborare în lupta pentru existență. Fiecare dintre ei îl ajută pe celălalt prin unele aptitudini pe care cel de -al doilea nu le are.

— Cu ce poate racul să ajute actinia? Doar ea -i atît de meşteră la vînătoare.

— Da, e meşteră la prins prada. Dar să se mişte, actinia nu e în stare. Şi ca să te hrăneşti mai bine trebuie să te mişti, să cauți această hrană. Nu poți să stai locului şi să aştepți ca prada să vină la tine.

Aşa, aşezată pe cochilia racului care se află în permanentă mişcare, actinia merge în întîmpinarea pradei, o caută în mod activ.

— Va să zică a încălecat pe rac, şi racul o duce! Deşteaptă mai e!

— Ei, nu, chiar aşa de deşteaptă, cum ți se pare ție, nu e. N -ai văzut? Nu actinia s -a ținut după el, ci racul a venit la ea şi aproape cu forța a dus -o la noua lui locuință. Cel mai mare folos aici, tot racul îl are. El îşi caută o actinie, uneori şi două -trei, pe care le poartă cu sine. Uneori se luptă cu alți raci pentru o astfel de parteneră.

— Şi ce folos îi aduce ea racului?

— Mai întîi îl apără de duşmani. Şi nu -ți închipui cîți duşmani are racul. Cu două -trei actinii pe cochilie, racul se poate socoti în deplină siguranță. Nimeni nu -l atacă. Şi chiar dacă de pildă vreun peşte mic, lipsit de

experiență, căruia îi plac racii, îl vede şi se năpusteşte asupra lui, înainte de a -şi prinde prada, face cunoştință cu tentaculele actiniei. Peştele primeşte o arsură zdravănă, care ar putea buimăci sau paraliza chiar un animal de mărime mijlocie. Dar şi viețuitoarele mari, atinse de otrava actiniei, de durere o iau la sănătoasa. În al doilea rînd, actinia purtată de rac în spate prinde de cele mai multe ori pradă atît de bogată, încît aproape întotdeauna şi racului îi revine cîte ceva din ospățul „tovarăşei de viață". Bineînțeles că şi racul, cînd dă peste vreo pradă neobişnuită - trupul unui peşte mai mare sau al vreunui animal - „se revanşează" şi el, ospătîndu -şi actinia.

— Extraordinar, Arsen Davidovici! Asta -i adevărată tovărăşie! Cînd toate animalele o duc numai în războaie şi lupte, numai racul şi actinia trăiesc în deplină armonie.

— Ba nu, Pavlik! Simbioza se întîlneşte destul de des în lumea plantelor şi a animalelor! Aş putea să -ți dau nenumărate exemple, uneori cu totul neaşteptate şi uimitoare...

Deodată zoologul se opri, lăsă brațul băiatului şi. sărind într -o parte, ridică ceva de jos. Pavlik văzu că zoologul răsuceşte pe toate părțile o scoică mare, neagră, complicată şi unduioasă.

— Ce grea e... mormăia zoologul. Parcă -i o bucată de fier... Ciudat...

Îşi vîrî degetul metalic între cele două valvule şi desfăcu scoica.

— Pavlik, strigă deodată zoologul, cercetînd cu atenție trupul gelatinos al moluştei. Asta -i o nouă specie, Pavlik! Îți dai seama? O nouă specie din clasa lamelibranhiatelor, cu totul necunoscută în ştiință!... Ba nu, Pavlik! zoologul se înăbuşea de entuziasm. Nu -i o specie nouă, nu, nu! Pavlik, dragul meu! Este o clasă nouă! Da, da! O clasă nouă! Nu vezi? Are cap! Tu înțelegi ce înseamnă asta? Nu mai este o lamelibranhiată. E o clasă nouă: cefalolamelibranhiata lordkipanidze.

Deşi zoologul făcuse aici, pe fundul Mării Sargaselor, nenumărate descoperiri însemnate, care l -ar fi emoționat şi pe un savant mai puțin impresionabil, nu se putuse încă obişnui cu surprizele pe care oceanul i le oferea cu atîta generozitate. După ce -i şi dăduse acestei noi clase de moluşte numele său, el se apucă totuşi - nevenindu -i să -şi creadă ochilor - să cerceteze cu atenție fundul mării în jurul lui.

— Ce înseamnă asta? Hm!... Foarte curios... mormăia el. Foarte curios... Unde s -or fi ascuns?

Fără să înțeleagă nimic, Pavlik se învîrtea şi el prin mulțimea de scoici, ascidii şi echinoderme presărate peste tot locul, căutînd la întîmplare o scoică asemănătoare cu aceea pe care o ținea zoologul în mină. Băiatul ba scruta fundul mării, ba privea nedumerit la savant, prietenul său. În cele din urmă îl întrebă:

— Ce căutați, Arsen Davidovici? O să strivim curînd toate viețuitoarele de pe fund.

— Pe naiba îl caut! se îndreptă brusc din şale scundul zoolog. N -ai fost atent? Nu mai găsesc nici un exemplar din molusca asta uimitoare! Ce să fac cu singurul exemplar pe care -l țin în mînă? Cine o să mă creadă că este un reprezentant al unei noi clase? Şi, afară de asta, uită -te ce ofilit şi prăpădit e. Sînt convins că toți se vor uita la el ca la o monstruozitate întîmplătoare. Ce să fac? Şi nici nu mai pot să caut... întîrziem...

Zoologul se aşeză pe o lespede, privind dezorientat la unica şi prețioasa scoică. Pavlik privea şi el amărît. Dar nu era amărît de dificultățile ştiințifico -metodice, cît de înfățişarea abătută a savantului, la care ținea foarte mult.

— Ştiți ceva, Arsen Davidovici? strigă el pe neaşteptate. Hai să însemnăm locul şi după ce terminăm treaba ne întoarcem aici, împreună cu Skvoreşnea, Marat şi Țoi şi căutăm în mod organizat. Nu -i bine aşa?

— Minunată idee! se însufleți zoologul. Ai dreptate, piciule. O să mai căutăm! Iar celui care va găsi un al doilea exemplar din această moluscă îi voi dărui tot ce va

dori. Şi -acum la lucru! Să ridicăm aici o moviliță, ca semn. Iar molusca, bag -o la tine în sac, căci al meu e arhiplin. Cînd ne vom întoarce, am să i -o dau lui Țoi să o descrie şi să o analizeze.

După ce îngrămădiră un morman înalt de pietre şi -şi întipăriră în minte stîncile din jur, porniră mai departe.

Dus pe gînduri, zoologul începu să vorbească:

— Cit de multe lucruri noi şi extraordinare! Ce minunății avem ocazia să întîlnim aici, în aceste adîncuri, unde n -a mai călcat picior de om! Să -i mulțumeşti soartei, Pavlik, că ți -a dat posibilitatea să iei parte la această expediție ştiințifică, fără precedent, în adîncurile apelor. Cu ajutorul acestor minunate costume de scafandru poți şi tu, laolaltă cu noi să cunoşti toate tainele ascunse în străfundurile necunoscute ale oceanului! Mi -aduc aminte cînd aviatorii sovietici şi membrii expedițiilor polare au ajuns pentru întîia oară la Polul Nord. Băieții noştri începuseră să se tînguie că nu mai au ce face. N -au mai rămas pe harta globului pămîntesc nici un fel de „pete albe" - spuneau ei cu părere de rău. Totul e cunoscut, totul e descoperit. Despre această gigantică, am putea spune nesfîrşită „pată albă", au uitat însă cu totul! La oceanele care ocupă aproape trei sferturi din suprafața pămîntului nu s -au gîndit atunci! Au uitat de adîncurile tainice, pline de minuni, ale nesfîrşitelor întinderi de apă! Dar nu pentru multă vreme... Nu, nu pentru multă vreme! Noi sîntem cele dintîi rîndunele sosite aici. Dar după noi vor veni sute şi mii de exploratori.

Cîteva minute merseră tăcuți, fiecare cu gîndurile lui. În cele din urmă, Pavlik ridică capul şi întrebă:

— Arsen Davidovici, e adevărat ce ați spus despre caşalot? Nici el n -ar putea oare să străpungă cu colții costumele noastre? Ori ați glumit...

— N -am glumit de loc, Pavlik. În aceste costume metalice, atît de comode totuşi, putem coborî la orice adîncimi. La o mie, la cinci mii şi chiar la zece mii de

metri. Şi presiunea la aceste adîncimi e cu mult mai grozavă decît fălcile caşalotului.

— Ei asta -i, Arsen Davidovici! Rîdeţi de mine? rosti cu îndoială Pavlik, uitîndu -se la zoolog. În ocean e doar numai apă, şi apa -i moale... Pe cînd caşalotul! Văleu! Dacă te strînge odată în colţii lui! Doar dumneavoastră mi -aţi spus despre caşalot că are nişte colţi, uite atîta! Şi Pavlik desfăcu larg mîinile. Într -un bot ca acesta, chiar costumul nostru de scafandru se sparge ca o nucă...

Zoologul se uită cu coada ochiului la Pavlik şi zîmbi:

— Nu întinde mîinile atîta, piciule. Dar şi de -ar avea colţii numai de un sfert de metru, şi tot e înfricoşător. Iar apa... da, apa e moale... Dar tu ştii, măi băiete, cît cîntăreşte un metru cub de apă?

— Ştiu, - răspunse, plin de încredere, Pavlik, - o tonă.

— Ei, vezi? Iar o coloană de apă, de zece metri, pe un singur metru pătrat de teren, cîntăreşte zece tone, sau cum se spune, presiunea unei astfel de coloane este egală cu zece tone, iar pe fiecare centimetru pătrat este egală cu un kilogram, atîta cît e la suprafaţa pămîntului şi presiunea întregii coloane de aer, a întregii atmosfere pe un metru pătrat sau respectiv un centimetru pătrat. De aceea se mai spune că presiunea unei coloane de apă de zece metri este egală cu presiunea unei atmosfere.

— Asta o ştiu, Arsen Davidovici. Este o greutate uriaşă, dar noi n -o simţim, pentru că în interiorul corpului nostru se află aer cu aceeaşi presiune.

— Foarte bine. Atunci n -are să -ţi fie greu să pricepi că cu cît coborîm mai adînc sub apă, cu atît presiunea apei asupra noastră va fi mai mare. La o adîncime de o sută de metri, presiunea acestei ape, chiar aşa moale cum spui tu că este, va fi egală cu o sută de tone pe fiecare metru pătrat sau cu zece atmosfere. Suprafaţa corpului omenesc are cam douăzeci de mii de centimetri pătraţi şi deci presiunea apei pe care la această adîncime ar fi să o suporta corpul omenesc ajunge pînă la două sute de tone, iar la 5 000 de metri adîncime, ea este egală cu zece mii

de tone. Ai priceput? Este o presiune care ar fi în stare să turtească nu numai un om, ci chiar un cilindru gol de fier, pe cînd în costumul nostru, omul rămîne întreg şi nevătămat.

— Costumul nostru e deci făcut din oțel, nu -i aşa? întrebă Pavlik.

— Un costum de scafandru din oțel ar trebui făcut din plăci atît de groase, încît omul, într -un astfel de costum, n -ar putea să facă nici un pas pe fund, chiar Ia o adîncime de numai cinci sute de metri. În astfel de scafandre blindate, oamenii lucrează pînă în prezent la adîncimi pînă la opt sute de metri, dar sînt mutați din loc în loc pe fund cu ajutorul macaralelor sau cu lanțuri. Şi ce muncă e acolo! Mînecile şi pantalonii sînt atît de groşi, că nu poți îndoi sau dezdoi nici mîna, nici piciorul. Din mîneci atîrnă în afară un cleşte, o rangă mică şi un topor pe care scafandrul le mînuieşte dinăuntru. Dar îți închipui cît poți să lucrezi în felul acesta?

Pavlik întinse iarăşi brațul, involuntar, şi îşi pipăi coapsa metalică. Apoi spuse vesel:

— Costumele noastre sînt o adevărată minune! Uşoare şi comode. Dar atunci din ce sînt făcute? Eu aşa am crezut, că din oțel...

— Nu, nu sînt făcute din oțel, ci dintr -un aliaj uşor, extradur, pe care l -au descoperit de curînd metalurgiştii sovietici. Plăci foarte subțiri din acest aliaj, sînt capabile să reziste la presiuni colosale, chiar la adîncimea de zece mii de metri. E adevărat că pentru a învinge această presiune, plăcile din care e alcătuit costumul sînt ajutate de carcasa mobilă, cu admirabilele ei dispozitive de mişcare. Iar acest, ca să zic aşa, schelet al costumelor noastre e făcut din acelaşi aliaj metalic. Totul n -ar fi putut fi realizat, însă, dacă bravii noştri metalurgişti n -ar fi născocit o metodă de a face ca unele plăci mai mici, din acest aliaj, să fie flexibile. Astfel de plăci sînt fixate la umeri, la coate, la mijloc, la genunchi, la tălpi, la degetele mîinilor.

— Şi nu numai atît, Arsen Davidovici, se înflăcără Pavlik. Ce iute umblăm noi sub apă, ca nişte adevăraţi peşti! Şi chiar mai iute! Zburăm mai iute decît păsările! Apoi avem şi telefon, şi lumină, şi arme. Chiar şi cacao fierbinte avem la îndemînă! Băiatul rîse fericit. Vrei să iei o gustare? Poftim! Supă caldă, cacao. Poţi să bei după asta şi puţină apă.

— Într -un cuvînt, fiecare îşi poartă restaurantul cu el, zîmbi zoologul.

— Da, un restaurant de campanie! Masă pe roţi, adică pe picioare. Ce invenţie! Dar cum funcţionează toate acestea, Arsen Davidovici?

— Foarte simplu, băiete. În raniţa din spate se găsesc cîteva acumulatoare mici, dar cu o mare rezervă de electricitate. Acolo se află şi manşoanele cu rezerva de oxigen lichid pentru patruzeci şi opt de ore, şi absorbanţii acidului carbonic, ai umidităţii şi ai celorlalte elemente vătămătoare respiraţiei, precum şi un motoraş minuscul, dar puternic, care pune în mişcare, cînd vrem, elicea din spate. Iar în raniţa din faţă, de pe piept, se găsesc termosurile cu supă fierbinte, cu cacao şi cu apă. De la termosuri pleacă spre gură nişte tuburi de cauciuc cu o capsulă tare în vîrf. Tot aici, în faţă, se află centrala radio -telefonică cu ajutorul căreia putem lua legătura şi discuta în acelaşi timp cu cîteva alte centrale de acelaşi fel, pe o distanţă pînă la două sute de kilometri. În cască, lîngă urechi, sînt aşezate două receptoare, iar jos, lîngă bărbie - microfonul. Felinarul electric de pe frunte aruncă fascicolul de lumină pînă la şaptezeci şi cinci de metri depărtare. Toate aceste aparate şi mecanisme le dirijezi cu ajutorul butoanelor, pîrghiuţelor şi volanelor de pe tabloul de comandă de la centură pe care ziceai că n - ai să înveţi niciodată să le mînuieşti şi uite că le -ai învăţat. Ori te pomeneşti că nu ştii să le mînuieşti pe toate! Aicea nu -i de glumă...

— Ba le ştiu pe toate. Voiam numai să aflu cum funcţionează. De pildă, cum pot acumulatoarele să se

încarce cu atîta electricitate? Sau cum funcționează mănuşile noaste electrice de luptă? Cu ce sînt încărcate pistoalele noastre ultrasonore?

— Aha, asta voiai să ştii? Astea -s probleme mai serioase, piciule, răspunse zoologul. O să -ți explic totul, dar nu acuma. Uite, am ajuns la pădurea de corali. Aici pe -aproape l -am lăsat pe Skvoreşnea.

În față prin vegetația sticloasă a apei începură să se desprindă aidoma unei liziere de pădure, vagi contururi de tufe şi copaci mici, scunzi, fără frunze, numai trunchiuri şi ramuri, răsuciți şi noduroşi, unii groşi şi cu umflături ca la cactuşi, alții subțiri şi drepți ca nuielele de salcie.

— Dealtfel, continuă zoologul, s -ar putea ca Skvoreşnea să -şi fi terminat lucrul şi să fi trecut în alt loc. Ia să vedem.

Apăsă pe o proeminență abia vizibilă de pe cartuşiera prinsă în față, de centură. Capacul se răsturnă şi rămase atîrnat în balamale, descoperind o serie de butoni cu cifre proeminente pe ei şi nişte pîrghiuțe deasupra unor arcuri mici cu diviziuni.

Din mers, zoologul mută ceva mai jos una din pîrghiuțe şi apăsă pe un buton.

Ascultînd cu luare -aminte, zoologul se opri. Pe chipul lui se citea nedumerire amestecată cu nelinişte.

— Fă legătura cu Skvoreşnea, i se adresă el băiatului. Apasă pe butonul doisprezece. Nu pricep nimica. Ce se petrece oare acolo?

Pavlik deschise în grabă tabloul de comandă şi făcu noua legătură prin radio. Sub casca lui năvăli zgomotul şuierător al unei respirații gîfîinde, amestecat cu un torent de înjurături răguşite, exclamații şi ocări rostite într -o amestecătură imposibilă de cuvinte ucrainene şi ruseşti:

— Dă -i drumul!... N -auzi, hiara naibii!... Aha!... te -au prins bîțîielile... Vrei să furi din avutul sovietic? Cu mini nu ti joci de -a leapşa... Nu, frați... Ți -ai găsit naşu'!

Se auziră icnete ca de tăietor de lemne:
— Mhi! Mhi! Na, să ti saturi!...
Apoi un strigăt desperat:
— Ptruu!! Ho!! Opreşte -ti, spurcăciune! Unde mă duci?
Zoologul nu se mai putu stăpîni:
— Skvoreşnea! Ce s -a întîmplat? strigă el cu nelinişte în glas. Cu cine te lupți?
— Tovarăşe Lord! se auzi un glas înăbuşit în casca zoologului şi a lui Pavlik. Viniți iuti -ncoa! Altfel lotrul aista... Îmi sfîrtecă furtunul. Repidi, repidi... A -ah -ah! Ce jivină a naibii!
— Venim îndată! strigă zoologul. Ține -te bine!
O luă la fugă spre liziera pădurii de corali.
— Pavlik, după mine! Taie apa cu umărul! Cu umărul înainte! Măreşte pasul! Nu, nu da drumul la elice. E aici aproape.
Nu era uşor de alergat. Apa opunea rezistență, te sălta de pe fund. Totuşi, după un minut, zoologul împreună cu Pavlik năvăliră în desiş. Oricît de îngrijorat şi chiar speriat era băiatul, rămase o clipă încremenit, pradă unui entuziasm mut. Ceea ce, de departe, prin bezna verzuie părea un crîng golaş şi searbăd, în apropiere, la lumină, se dovedi a fi o grădină splendidă ca din basme. Toate trunchiurile şi ramurile fără frunze erau acoperite în întregime cu flori vii cu petalele întinse ca nişte limbuşoare de toate culorile şi cele mai fine nuanțe, de la roz -pal pînă la roşu -sîngeriu, de la albastru -străveziu ca fumul pînă la albastrul smalțului, de la galben -portocaliu, ca aurul, pînă la verdele smaraldului. Corali erau şi rămurelele mici, subțiri, şerpuitoare, lipite de coastele stîncii, şi vastele colonii formate din milioane de floricele vii şi minuscule, care acopereau îngrămădirile moarte ale generațiilor precedente; şi caliciile voluminoase, pestrițe, de la baza acestor colonii, şi chiar muşchiul pestriț dintre acestea, format din milioane şi miliarde de floricele minuscule, tot corali erau.
Şi această grădină ca din basme nu era de loc moartă

cum părea de departe; în crăpăturile, în tunelurile, grotele şi peşterile ei mari sau mici, în împletiturile dintre tulpini şi ramuri, tăinuia o viață grandioasă, vie şi clocotitoare. Nori de peşti strălucitori, turnați parcă dintr -un metal multicolor şi pestriț - de la cele mai mici sardele pînă la uriaşii peşti -papagali, bogat colorați - forfoteau ca păsările tropicale în acest desiş de corali. Scoici frumoase, străvezii se cățărau pe ramuri. Nenumărate steluțe de mare roşii, galbene, portocalii lunecau domol din loc în loc, pe fund, pe stînci, pe trunchiurile de coral, tîrîndu -şi picioruşele spre obiectele din apropiere.

Ofiuri de culori diferite, rude apropiate ale stelelor de mare, cu brațele lungi, subțiri, elastice ca nuielele, aproape că se rostogoleau pe muşchiul de coral în căutarea hranei. Turme întregi de arici de mare, negri şi presărați pe întreg corpul lor rotund, cu pete albastre, se tîrau pretutindeni. Armate de melci şi de scoici din cele mai diferite acopereau în unele locuri în întregime atît fundul, cit şi muşchiul de coral. Mănunchiurile vii şi ramurile dantelate de branchii ale viermilor cilindrici se arătau din tubuşoarele lor subțiri. Miriade de raci minusculi, viermi, păianjeni de mare, scoici colorate în culori vii, strălucitoare, se tîrau, săreau, ieşeau afară şi iar se ascundeau în cele mai mici crăpături, gropi şi spărturi, prin bogăția, de flori a pădurii de piatră.

Înlemnit Pavlik privea cu ochii larg deschişi la această feerie, la această viață care clocotea fără zgomot. Dar la cea dintîi mişcare brutală, pe care o făcu, toată această viață din apropierea lui se stinse într -o clipă, se ascunse, dispăru ca prin farmec. Se închiseră florile de coral, petalele se traseră înăuntru, peştişorii, viermişorii şi păianjenii se ascunseră în adîncul desişului. Pavlik se trezi într -un pustiu incolor, lipsit de viață.

Înălță capul şi văzu deasupra lui, lîngă o stîncă abruptă un cîrd de peşti mari, Erau scaruşi - peştii papagali. Frumusețea lor fără seamăn şi armonia culorilor l -ar fi

entuziasmat chiar şi pe cel mai pretenţios cunoscător în pictură. Părea că natura a folosit toate nuanţele şi gradaţiile pe care le -a găsit pe paleta ei bogată şi nesecată în culori, pentru a da acestor papagali ai mărilor o frumuseţe care să pună în umbră chiar şi bogăţia de culori a păsărilor tropicale.

Peştii -papagali atîrnau cu capetele în jos, mişcînd domol codiţele cenuşii -liliachii, acoperite cu gingaşe pete roşiatice, tivite cu o dungă albă. Ciuguleau sîrguincioşi, cu buzele lor groase, ramurile fine de coral de pe stîncă. Din cînd în cînd, unii dintre ei, cu gura plină, rămîneau parcă pe gînduri, mestecînd îndelung. Ceva mai sus, Pavlik zări trei peşti -papagali mai mari, înconjuraţi de un stol de buzili micuţi, cu dungi albastre. La început, Pavlik nu pricepu ce fac aceşti buzili în jurul scaruşilor uriaşi, care şedeau totuşi cuminţi, fără să se apere. El crezu la început că buzilii îi atacă din toate părţile, vrînd să -i sfîşie în bucăţi. Dar după ce se uită mai bine, băiatul izbucni pe neaşteptate într -un hohot de rîs:

— Asta -i o adevărată frizerie! O frizerie pentru peşti! începu el să strige, nefiind în stare să -şi stăpînească rîsul.

Capetele rotunde ale peştilor -papagali, fălcile şi capacele lor branhiale, cu solzi mari, ovali, erau acoperite cu un strat de praf de coral. Scaruşii păreau nişte filfizoni bine hrăniţi şi eleganţi, care şi -au pus la dispoziţia frizerilor serviabili mutrele lor grase şi pudrate. Cu mişcări delicate şi atente, buzilii ciuguleau praful de coral de pe fălcile şi branhiile papagalilor, rudele lor bogate şi, după cît se părea, praful de coral le plăcea la nebunie.

Prin năvala de înjurături ruso -ucrainene şi exclamaţii de revoltă ale lui Skvoreşnea, sub casca lui Pavlik, care rîdea în hohote, se furişă glasul zoologului:

— De ce rîzi, piciule?

Iar după o clipă de tăcere se auzi din nou glasu! lui, de astă dată îngrijorat:

— Pavlik! Pavlik! Unde eşti? Unde ai dispărut?

Pavlik privi în jur. Era singur. Pădurea de corali revenise iarăşi la viață. Înflorise din nou încurajată de nemişcarea lui şi nenumărate vietăți începuseră să mişune. Cît a stat oare vrăjit, ca o stană de piatră, în această minunată grădină de o frumusețe de nedescris? Un minut sau o oră? Şi unde -i Arsen Davidovici? Cum să -l găsească aici, în desişul acesta? Cum să iasă de aici?!

— Arsen Davidovici, lansă el cu glas tremurător un apel sfios prin spațiul verde şi nemărginit, care -l înconjura. Arsen Davidovici!

— Vorbeşte, Pavlik! îi răspunse zoologul. Spune, spune! Te ascult! Unde eşti? Închide -l pe Skvoreşnea. Ne încurcă.

— Sînt aici, printre corali. Te -am pierdut numai o clipă din ochi, Arsen Davidovici, şi acum nu ştiu încotro s -o iau...

Buza de jos începu să -i tremure şi deodată băiatul scînci. De altfel începu să şi tuşească aşa că nu se putea desluşi dacă plînge.

— Nu -ți fie teamă, Pavlik, ține -ți firea şi vino încet după mine. Sînt aici, aproape. N -au trecut decît cinci minute de cînd ne -am despărțit. Uită -te bine în jur, Pavlik. Eu am luat -o prin corali, drept înainte. Uită -te, poate găseşti vreo urmă de -a mea: nuiele, crengi rupte, tufişuri... Uită -te bine.

— Nu e... nu găsesc nimica... Arsen Davidovici, răspunse Pavlik, privind neputincios în toate părțile. Toate sînt la fel, şi ramurile, şi tufişurile... Toate par rupte... Ni... nimic nu se vede... Arsen... Arsen... Davidovici.

Ultimele cuvinte, Pavlik le pronunță cu glas stins, întretăiat de plîns; situația îi părea desperată. Şi doar Pavlik era atît de curajos.

— Taci, măi piciule, că nu -i nici o nenorocire. Ce te sperii aşa? Atunci stai acolo, nu te mişca din loc. Trag o fugă pînă la Skvoreşnea să -i dau o mînă de ajutor, apoi mă întorc la tine. Într -un sfert de ceas, douăzeci de

minute, sînt îndărăt.
— Bine, Arsen Davidovici.
— Stai nemişcat, nimeni n -o să te atingă. Pentru orice eventualitate, însă, pune -ţi mănuşile.
Cînd auzi aceste cuvinte, lui Pavlik i se strînse inima şi mai mult.
— Bi -bine, Arsen Davidovici... Am să le pun...
— Fii atent cum le mînuieşti. Dă drumul la curent.Mai bine decît orice, ia -l pe duşman în braţe şi strînge -l cu amîndouă mîinile. Pune palmele pe el. Alerg acum la Skvoreşnea. Vorbesc cu tine din mers şi am să vorbesc tot timpul ca să nu -ţi fie frică singur. Dacă vezi ceva suspect spune -mi...
Ascultîndu -l pe zoolog, care -i vorbea într -una ca să -l încurajeze, băiatul luă sulul ce -i atîrna la centură şi cu degetele ţepene de spaimă, abia izbuti să -i deschidă capacul. Se trezi în mîini cu două mănuşi albe, de cauciuc, de un format neobişnuit. Mănuşile, lungi pînă aproape de cot, aveau trei degete: pentru cel mare, pentru arătător şi unul comun pentru celelalte trei. Pe fiecare palmă era prinsă cîte o placă metalică, bombată. Pavlik îşi trase bine mănuşile şi cu nişte copci speciale, le prinse de mînecile costumului.
„Ia -l în braţe pe duşman şi strînge -l cu amîndouă mîinile", repetă el în gînd.
Privi în jur. Care duşman? Ce duşmani ar putea să -l atace? Îngrozitor!... Baracuda?... Ori vreun rechin?... De altcineva, de cine să se teamă? Baracuda!... Rechinul!... Să strîngă un rechin în braţe?!...
Aproape că nu -l mai asculta pe zoolog. Privea în toate părţile şi fiecare umbră apărută în amurgul verde îl umplea de spaimă.
Treceau pulsînd uşor, prin faţa lui, meduze răzleţe ori cîrduri întregi. Treceau fulgerător peşti scînteind în culori vii. Se perindau în juru -i cîrduri uriaşe de moluşte micuţe, pteropode cu aripioare late şi cu cochilii plăpînde, aproape străvezii, ca nişte catalige Crevete - răcuşori de

mare, subțiri şi grațioşi - le fugăreau să le vîneze şi dispăreau împreună cu ele. În zare sclipi o mică scînteie albăstruie; zvîcni în sus, apoi se arătă din nou... iată şi una roşie, alta albastră, alta verde... Mii şi mii de scîntei mici, de toate culorile, strălucind ca nişte nestemate, se zbenguiau prin apă... Iată că acum totul în jur e brăzdat şi presărat cu milioane şi miliarde de firişoare şi puncte arzătoare, scînteietoare. O ploaie deasă de minuscule scîntei de safir, de purpură, de smarald şi de aur, transformă totul într -o feerie. E dansul safirinilor, nişte raci mici.

Cu gura căscată de încîntare, uitînd şi de spaimă şi de singurătate, Pavlik privea în jurul lui, orbit de fermecătoarea privelişte, şi răspundea uneori maşinal la întrebările zoologului.

Deodată, de pe fund, chiar de lîngă picioarele lui, se înălță din nisip, şerpuind, o ființă pătrată, neagră, plată şi catifelată, ca o foaie de tablă. Într -unul din colțuri, hîda vietate căscă un bot mare, deasupra căruia se bulbucau doi ochi sticloşi. Alte două colțuri unduiau repede ca nişte aripi, iar din al patrulea colț, ultimul, pornea o coadă îngustă, aidoma unei cravaşe, prelungită cu o țeapă lungă şi ascuțită. Vietatea, un cocoş de mare, prinse din zbor un peşte care trecea pe aproape, îl înghiți şi lunecă în jos. Acolo, din cîteva mişcări, stîrni un nor de nisip, care, aşezîndu -se apoi, îl acoperi de tot.

Surprins de ivirea neaşteptată a dihaniei lungă de doi metri, băiatul încremeni, apoi deodată, speriat de moarte, sări, într -o parte, spre o stîncă de corali morți.

Dar în aceeaşi clipă, ceva uriaş lung şi ascuțit la vîrf îi apăru în față, de după o tufă mare din apropiere, şi se năpusti fulgerător asupra lui, ca un proiectil de artilerie. Băiatul simți o lovitură groaznică în piept, iar pe sub mîna lui întinsă trecu un bot înfricoşător, plin de colți şi cu doi ochi uriaşi, reci ca de ghiață. Îl străfulgeră gîndul: „Să -l strîngi...”

Mîinile i se încleştară în jurul uriaşului trunchi lunecos.

Pavlik simți o zguduitură şi mai puternică, apoi totul dispăru şi se rostogoli în beznă.

CAPITOLUL III. DUPĂ LUPTĂ

— Mai răpidi, mai răpidi, tovarăşe Lord! Am prins -o di coadă, lua -o -ar naiba di zăludă! Nu mai pot s -o țin! Fir -ar ea blăstămată! Mi s -au tăiat puterili...

— Ce -i, Skvoreşnea? Ce s -a întîmplat?

Zoologul ieşi din desişul de alge într -o poiană largă şi văzu un tablou extraordinar. În lumina verzuie, puternică, alături de cîteva aparate care lucrau pe sub nişte clopote străvezii, construite parcă din sticlă, se înălța silueta gigantică a unui om îmbrăcat într -un uriaş costum metalic, de scafandru, şi cu o cască la fel de mare. Încovoiat şi proptit bine în picioare, ținea într -o mînă, înfăşurat pe braț, cablul gros şi elastic, care unea două dintre clopote cu nişte aparate în plină funcțiune. În acest cablu îşi încleştase dinții un rechin lung de mai bine de doi metri, pe care omul îl apucase cu cealaltă mînă de partea groasă a corpului, aproape de coadă. Rîtul rechinului trecea mult dincolo de gura largă, aşezată sub cap, pielea lui cenuşie era aspră ca o raşpă, iar în ochii tîmpi, mari şi rotunzi, se aprinsese de furie o flacără trandafiriu -albicioasă. Zoologul îşi dădu seama îndată că e un rechin scrumbivor, un exemplar dintr -o specie de rechini a căror lăcomie i -a uimit şi pe cei mai vechi cercetători. Hrana obişnuită a acestor rechini sînt scrumbiile, pe care le urmăresc cînd pornesc în cîrduri spre maluri, pentru bătaie. Dar nu cruță nici un alt peşte pe care poate să -l învingă. Numai rechinul „cîinele de mare", ruda ei mai mare şi mai puternică, faimosul tîlhar al mărilor şi al oceanelor, îl întrece ca mărime şi putere.

Tocmai un astfel de rechin fioros se încumetase Skvoreşnea să apuce de coadă şi, cu o sforțare de

necrezut, îl ținea în loc de atîta vreme!

Rechinul ba se încorda, arcuindu -se, ba se destindea izbind apa, dar cablul prins în dinți nu voia să -l lase.

Picioarele lui Skvoreşnea se afundaseră în nisip pînă la gleznă. Obrajii roşii de încordare se acoperiseră de sudoare. Rechinul trăgea furios de cablu în toate părțile, dar nu putea să -l smulgă din mîna gigantului.

Scoțînd stiletul din teacă, zoologul se năpusti asupra rechinului.

— Mănuşili, mănuşili, Lord! urlă Skvoreşnea, smucit în toate părțile de mişcările turbate ale rechinului. Cu stiletul nu faci nimica!

Zoologul se opri. Cît ai clipi îşi trase mănuşile şi -şi încheie copcile. Apoi cuprinse rechinul cu amîndouă mîinile. Rechinul tresări electrocutat, se încolăci spasmodic, ajungînd cu botul aproape de coadă şi, cu un ultim spasm se destinse din nou, zvîrlindu -i pe zoolog şi pe Skvoreşnea cît colo, ca pe nişte pisoi. Apoi îşi desfăcu fălcile, fără viață, şi, tresărind, se lăsă la fund.

Zoologul sări numaidecît în picioare, dar Skvoreşnea, istovit, se ridică anevoie.

— Ei, cum s -a întîmplat, Skvoreşnea?

— Ptiu, fir -ar... Lasă -mă să -mi trag oleacă sufletul... Dacă mai întîrziai două -trei minute, era vai şi amar di... bietili aparate. Zuliarul aista di peşte nesătul, o crezut că -i di mîncari cablul şi s -o aninat di el. Îți dai sama, Arsen Davidovici, ce s -ar fi ales di agregați, dacă ar fi smuls cablul de sub clopote?! Presiunea apei ar fi pătruns sub clopote şi -ar fi distrus toate aparatili aistea, atît de sensibile. Şi -atunci ce să fac? Mi -am înfăşurat cablul pi mînă, ca să tragă zdrahonu di mini, nu di clopote. L -am pălit la început di cîteva ori peste rîtul lui scîrbos şi peste ochi, dar ți -ai găsit! Nu voia să -i dee drumu' cablului şi pace! Trăgea di el şi -şi făcea vînt din coadă, să -l smulgă. Atunci l -am prins cu mîna cealaltă di coadă. Uf, da' puternic mai e!

— Păi, de ce nu ți -ai pus mănuşile în funcțiune?

— Cum? Că dacă lăsam o clipită cablul din mîini, naiba ştie ce -ar mai fi făcut zăludul! Dar Pavlik, unde -i? Am auzit ce -ați vorbit. S -o pierdut?

Zoologul tresări.

— Vai de mine, - se trezi el, - uitasem cu totul de el. Pavlik! Pavlik! De ce taci? Pavlik!!...

Privi alarmat spre Skvoreşnea:

— Tu auzi ceva?

Uriaşul se nelinişti şi el. Mai ales în astfel de momente, cînd îşi pierdea cumpătul, făcea uz de un sălbatic amestec de cuvinte ucrainene şi ruseşti, pe care -l numea „grai matern". Multe împrejurări din viața lui au contribuit la formarea acestui „grai" şi i -au dat lui Skvoreşnea convingerea că asta -i limba lui maternă. Mai întîi faptul că s -a născut într -un sat de lîngă Voronej, pe jumătate ucrainean, pe jumătate rusificat; apoi educația pe care a primit -o într -o şcoală de zece ani rusească şi marea lui dragoste pentru literatura rusă, mai cu seamă față de poeții ruşi, dragoste îmbinată cu pasiunea pentru Sevcenko şi Kotiubinski; şi în cele din urmă serviciul la marină, mai întîi în flota de suprafață, iar pe urmă în cea submarină, au constituit un mediu prielnic pentru formarea acestui limbaj.

— N -aud nimica, răspunse el gîfîind şi, cu o enervare vădită, adăugă: Unde s -o răzlețit, tovarăşe Lord?

— A rămas în desişul de coral, cînd fugeam să -ți ajut... Pavlik! Pavlik! Răspunde!... Tace... S -a întîmplat ceva cu el, murmură zoologul. Hai, Skvoreşnea fuga!

— Trebuia să ti -ntorni la dînsul, nu să alergi la mini. Nu m -ar fi luat naiba, dacă mai întîrziai oleacă. Dă -i drumul la elice; viu şi eu acuşica.

Deschise tabloul de comenzi de la centură şi apăsă pe unul dintre numeroşii butoni. Se auzi un glas:

— Aici locotenentul -major Bogrov. Ce -i Skvoreşnea?

În virtutea obişnuinței, Skvoreşnea luă poziția de drepți şi spuse:

— Dați -mi voie să vă raportez: Băietul Pavlik, care se

află pe bordul navei, îndreptîndu -se împreună cu tovarăşul Lordkipanidze spre locul de lucrări, la punctul numărul şase de pe bancul de corali, o rămas în urma tovarăşului Lordkipanidze şi s -o pierdut în tufişurile di corali. Amu nu mai răspunde la apel. Tovarăşul Lordkipanidze s -o zorit să -mi vie mie în ajutor, că mă războiam cu un rechin, care voia musai să smulgă cablul. Tovarăşul Lordkipanidze o plecat acum să -l cate pi băiet. Vă rog să -mi îngăduiţi şi mie să plec în căutarea băietului şi să -mi trimiteţi schimbul aici, la punctul şase.

— Bine, Skvoreşnea, se auzi răspunsul grăbit Porniţi imediat în căutare. Trimit chiar acum schimbul. Nu -l mai aştepta.

— Am înţeles tovarăşe locotenent!

Apucă grăbit o lopăţică care zăcea jos şi începu să îngroape cablul. În acest timp, zoologul deschisese tabloul de comandă de la centură şi apăsase pe un buton. Din partea de jos a cocoaşei din spate ieşi la iveală o tijă groasă, care se deschise apoi la capăt ca o floare şi se transformă într -o mică elice. În acelaşi timp, jambierele de la picioare se desfăcură şi ele formînd două planuri de cîrmă, unul orizontal şi unul vertical. Zoologul mută o pîrghiuţă, elicea începu să se învîrtească repede şi savantul, pe jumătate culcat, cu picioarele alăturate, zbură înainte spintecînd apa cu casca şi cîrmind cu ajutorul volanelor de la picioare. După cîteva clipe, Skvoreşnea trecu pe lîngă el, ca o torpilă uriaşă. Oricît de mîhnit şi îngrijorat era zoologul, nu putu să -şi stăpînească o exclamaţie de încîntare la vederea siluetei de uriaş a lui Skvoreşnea, care i -o luase fulgerător înainte.

— Minunată -i invenţia asta a lui Krepin! şopti el.

— Ai zis ceva?

— Nu, nimic, se ruşină zoologul.

I se părea de neiertat să te poţi gîndi în clipa aceea la altceva decît la Pavlik.

— Mai repidi. Lord! Mai repidi!

Zoologul îl ajunse din urmă pe Skvoreşnea, mutînd pîrghiuța cu încă vreo cîteva diviziuni şi mărind astfel numărul de rotații ale elicei. Înaintau acum cu o viteză şi mai mare, cu corpul într -o poziție complet orizontală.

Speriați, peştii abia apucau să se dea în lături din fața acestor ființe curioase şi neobişnuite pentru lumea submarină. O sepie mică zăbovi o clipă, zbură cît colo strivită de umărul zoologului. În agonie, dînd drumul unui nor de cerneală, şi cu cele zece brațe atîrnîndu -i inert, lunecă la fund, rotindu -se în vîrtejul format în urma zoologului. Cîțiva țipari de mare lungi şi şerpuitori, atraşi de curentul apei, se apropiau de Skvoreşnea. Speriați, rotindu -şi capetele de şerpi cu ochii roşii, ei lunecară spre picioarele lui şi acolo fură sfîrtecați de marginile ascuțite ale volanelor. Trecu fulgerător şi un mic rechin, care se avîntă să taie drumul acestor ființe neobişnuite, dar pe dată, încovoiat ca un arc, zbură în sus, spre apele străvezii de la suprafață.

Coborînd din mers peste elice grilele de siguranță, zoologul şi Skvoreşnea se năpustiră ca două proiectile grele în desişurile de alge gigantice ale sargaselor ce se întindeau în sus, spre suprafață. Rădăcinile lor înfipte nu prea adînc de fund, rădăcini cu ajutorul cărora algele nu se hrăneau, ci numai se fixau de fund, se rupeau cu uşurință sub greutatea scafandrilor. Băşicuțele pline cu aer, aşezate ca ciorchinii de struguri pe tulpinile aurii şi la baza frunzelor, se desprindeau neîncetat şi se înălțau răbufnind, încît apa părea că clocoteşte de -a lungul întregului drum pe care cei doi îl străbăteau fulgerător de repede.

Dincolo de perdeaua algelor se deschidea o poiană din marginea căreia începea pădurea de coral.

— Unde a rămas? îl întrebă Skvoreşnea pe zoolog.

— În partea cealaltă.

Potrivindu -şi viteza, cotiră ca să ocolească desişurile de coral, cercetînd cu încordare împletitura deasă a tufelor şi a ramurilor viu colorate şi pline de viață. Pavlik nu era

nicăieri. Se lăsară mai jos, trecură pe deasupra desişului, atingînd aproape vîrfurile coralilor, smulgînd din viteză de pe stînci ramuri gingaşe şi înflorite de coral, ghirlandele băşicate ale algelor.

— Pavlik! Pavlik! Unde eşti?

— Răspunde, Pavlik! Sîntem aici!

Deodată Skvoreşnea făcu o cotitură bruscă înapoi şi cufundîndu -se cu capul în jos, spre rădăcina unei coloane înalte de coral, strigă:

— Uite -l! Aici, Lord! Aici! Îngrozitor! Zace în nesimțire! Uite cu cine s -o încăierat!

Uluit, zoologul rămase cîteva clipe nemişcat.

— Peşte cu spadă! strigă el în cele din urmă, lăsîndu -se în genunchi lîngă băiatul care zăcea întins pe nisip.

Un peşte uriaş, zvelt şi puternic, de cel puțin trei metri lungime, cu o aripioară dorsală înaltă, în formă de seceră şi cu coada la fel de grațioasă, acoperea jumătate din trupul lui Pavlik, înăbuşindu -l cu greutatea -i. Pe spate, pielea aspră a peştelui era colorată cu un amestec ciudat de roşu şi albastru, dar pe tot restul corpului domina albastrul în cele mai diferite nuanțe: burta avea culoarea alb -albăstrie, cu un frumos luciu argintiu, aripioarele erau albastre -cenuşii, coada neagră -albăstruie. Pînă şi ochii mari şi rotunzi îi erau tot albaştri.

Ca majoritatea peştilor, era altfel colorat pe spate şi pe burtă; dacă te uitai de sus, cu greu puteai să desluşeşti spinarea întunecată, care se contopea cu culoarea apei; dacă te uitai de jos, culoarea deschisă a peştelui nu se putea deosebi în lumina difuză, care venea de sus. Dar ceea ce îi era caracteristic acestui soi de peşte, era spada, o spadă lungă, plată şi ascuțită. Această spadă, armă de temut a peştelui, nu era altceva, decît o prelungire a maxilarului superior, ce se întindea înaintea lui, pe o lungime de cel puțin şaptezeci şi cinci de centimetri. Spada uriaşului peşte care -l doborîse pe Pavlik se înfundase aproape în întregime într -o crăpătură învăluită în alge a unei coloane de coral, ce se înălța pe locul unde

avusese Ioc această dramă submarină.
— Nu cumva... l -a ucis? întrebă zoologul cu glas tremurător, privind ochii închişi şi fața palidă a băiatului.
— Nu ti teme. Trăieşte! răspunse cu fermitate în glas Skvoreşnea, ridicîndu -se. Putea să -l ucidă numai dacă îi făcea bortă în costumul de scafandru. Şi precum vezi, nici pomeneală di aşa ceva. Costumul îi nevătămat. În schimb flăcăiaşul nostru l -o dat gata. Pi loc l -o răpus. Parcă l -o pălit cu tunul.
Pavlik mai ținea încă în brațe trupul rotund al peştelui ceva mai jos de aripioara dorsală.
Cu băgare de seamă, Skvoreşnea îi desfăcu mîinile, dîndu -i -le în lături.
— Ridică puțin peştele, - îl rugă zoologul, - ca să -l scot pe Pavlik.
Scoaseră băiatul la iuțeală, iar zoologul cercetă cu atenție costumul. Nu găsi nici un fel de stricăciune. Doar obiectul plat şi lunguieț ca un browning era smuls de la centură şi se ținea numai de şnur.
Zoologul îşi fixă din nou privirea asupra chipului palid, lipsit de viață al băiatului şi văzu că pielea fină şi gingaşă, de pe tîmpla dreaptă, pulsa abia vizibil.
— Trăieşte, Skvoreşnea! Trăieşte!
— Păi n -am zîs eu? răspunse uriaşul zîmbind fericit, fără să -şi ia ochii de la băiat.
Zoologul deschise repede tabloul de comandă de la centura băiatului şi apăsă pe un buton.
— O mică porție suplimentară de oxigen îl va ajuta să -şi revină mai repede, rosti el. Uite că s -a îmbujorat la față! Minunat! Pavlik! Pavlik! M -auzi, Pavlik? Răspunde! Răspunde -mi!
Băiatul deschise ochii. Se uită o clipă cu privirea pierdută la zoolog, apoi fața i se crispă de o spaimă neaşteptată. Cînd zări însă şi chipul zîmbitor al lui Skvoreşnea aplecat asupra lui, îi răspunse îndată cu un zîmbet slab.
— Ei, acum totul e în ordine, se bucură zoologul. Să -i

dau puțină cacao din termos şi totul va fi în regulă.

Apăsă pe un alt buton de pe tabloul de comandă al băiatului şi imediat, de sub casca lui, o țevişoară neagră, curbată şi cu capătul rotunjit se ridică şi se opri chiar lîngă buzele lui Pavlik.

— Bea, drăguțule, bea, îl îndemnă zoologul plin de duioşie. Bea că -ți face bine.

Pavlik luă țevişoara în gură şi trase cîteva înghițituri. Privind însă întîmplător într -o parte şi zărind hoitul monstruos al peştelui cu spadă, el se ridică brusc şi încremeni îngrozit. Skvoreşnea începu să rîdă.

— Acum Pavlik, eşti un erou! îi spuse el punîndu -i mîna pe umăr. Ia ti uită ce peşte ai omorît tu singur! Bravo, flăcăule!

— Nici nu l -am văzut bine, răspunse Pavlik, palid la față şi cu slăbiciune în glas. S -a năpustit atît de repede asupra mea...

— Şi -acum să mergem, Skvoreşnea, îl zori zoologul.

— Să mergem, tovarăşe Lord! răspunse vesel Skvoreşnea.

Peste o clipă, elicele începură să se învîrtească. Skvoreşnea îl ținea pe Pavlik în brațe ca pe un copil mic. Spintecînd năprasnic apa, zburară, urmînd panta lină a fundului, prin adîncurile întunecate ale oceanului.

*

La şase sute cincizeci de metri adîncime, fascicolul de lumină al reflectorului părea un tunel uriaş, de culoare albăstruie, săpat în bezna deasă, neagră şi catifelată, beznă de nepătruns. Capătul îndepărtat al tunelului strălucea orbitor, ca un glob de metal incandescent, în timp ce capătul celălalt, dinspre ei, semăna cu o pîlnie largă, tot mai difuză, care se pierdea pînă la urmă în bezna înconjurătoare.

Zoologul şi Skvoreşnea cu Pavlik în brațe înaintau cu două zecimi din viteza maximă de -a lungul tunelului

luminos, ţinîndu -se ceva mai la o parte de el. O răsfrîngere palidă albăstruie luneca pe feţele şi pe costumele lor. Siluete de peşti şerpuiau în tunel, ca pe un ecran argintiu şi transparent. Apăreau pe neaşteptate, se jucau îmbătaţi parcă de şuvoiul de lumină neobişnuită, sau rămîneau încremeniţi locului ca vrăjiţi, vreme îndelungată, pentru ca deodată să dispară tot atît de neaşteptat, topindu -se parcă în bezna înconjurătoare.

Zoologul privi înapoi şi i se păru că vede un cer straniu, negru, presărat cu stele neobişnuite, colorate frumos, dar slab luminate.

Stelele acestea albastre, roşii, verzi, argintii zburau clipind stins în toate direcţiile, unele răzleţe ca nişte lampioane, altele grupate; formînd cercuri strălucitoare, se adunau la un loc, împletindu -se în diademe de mărgăritar, ori se desfăceau înşiruindu -se în ghirlande sclipitoare, multicolore.

În punctele, liniile şi petele sclipitoare, ce mişunau prin tunelul de lumină, zoologul recunoştea (sau cel puţin bănuia) nenumărate vieţuitoare cunoscute, cele care nimeriseră vreodată întîmplător în dragele şi plasele aruncate în adîncuri, rarii oaspeţi ai centrelor şi laboratoarelor maritime biologice şi zoologice. De cele mai multe ori, însă, rămînea încurcat, văzînd pentru întîia oară creaturi curioase, necunoscute încă de nimeni.

Şi cîte lucruri nemaivăzute ascund în ele aceste adîncuri necutreierate ale oceanului! Ce poţi face cu cele mai ingenioase aparate de vînătoare şi pescuit în faţa puternicilor, sprintenilor şi rapizilor locuitori ai adîncurilor?! Pe cine aduc la suprafaţă aceste biete aparate oarbe, născocite de mintea omului, în afară de cele mai domoale, cele mai mici şi mai slabe fiinţe care populează acest univers tainic, plin de enigme, al oceanului?

Tot ceea ce zoologul a putut să cunoască într -un timp atît de scurt, cu ajutorul minunatei nave, i -a dovedit cît de mărginite, cît de neînsemnate sînt informaţiile de care

dispune pînă în prezent ştiinţa despre mare, despre viaţa ei şi mai cu seamă despre viaţa din străfundurile ei. Abia acum - o dată cu apariţia acestei nave - oceanografia, fizica şi chimia mării, biologia ei vor începe să iasă din vîrsta copilăriei. Pieptul zoologului se umfla de bucurie, la gîndul că el, cel dintîi, a putut să studieze marea liber şi nemijlocit, să studieze viaţa ei în împrejurările cele mai fireşti cu putinţă.

Uriaşa umbră a submarinului, care amintea silueta unui gigantic caşalot, se desprinse din umbră, abia conturîndu -se pe fondul slab al luminei difuze, împrăştiate în jurul reflectorului.

— Iată -ne şi acasă, spuse zoologul după un timp oarecare. Să chem submarinul.

Cei zece kilometri de la locul luptei lui Pavlik cu peştele cu spadă pînă la submarin, zoologul şi Skvoreşnea îi parcurseră numai în zece minute.

Se apropiară de submarin dinspre tribord, în partea de unde bătea cu o putere ucigătoare lumina reflectorului cu o capacitate de douăsprezece miliarde de lumini. Acolo, tunelul de lumină era parcă umplut cu un metal topit, de un alb orbitor. Nici o vietate nu putea să suporte puterea acestei lumini pînă la o sută de metri de reflector. Cele care nimereau întîmplător în raza lui, orbeau pe loc şi, paralizate pentru mult timp, cădeau neputincioase la fund.

După ce schimbară cîteva cuvinte prin radiotelefon cu postul central al submarinului, zoologul şi Skvoreşnea se apropiară încetişor de reflector. Din bordul gofrat al submarinului se desprinse o palieră dreaptă, de metal, deschisă în faţă şi îngrădită lateral cu balustrade. Rotindu -se în balamale, ca un capac, paliera se opri în poziţie orizontală, deschizînd în bordul vasului o uşă ce dădea într -o cameră cubică, luminată de cîteva lămpi electrice, galbene. Oprind elicea şi escamotînd -o, Skvoreşnea păşi cel dintîi pe palieră, ţinîndu -l în braţe pe Pavlik, şi prin uşa care se deschise în lături trecu în

camera umplută cu apă. După ce intră şi el, zoologul apăsă pe un buton pătrat, sclipitor şi roşu, care se afla în dreapta deschizăturii. Paliera se ridică, iar uşa se închise ermetic. Cu greu puteai desluşi linia îmbinării acestei uşi de peretele masiv al vasului. Apa începu să scadă repede. Pe peretele exterior, se văzu acum mai bine un şir de butoni cu măciulii ce străluceau în lumini diferite. Pe peretele opus erau fixate cîteva aparate cu cadrane, ace indicatoare şi mai multe tuburi de sticlă gradate.

În zece -cincisprezece secunde, pe podeaua camerei nu mai rămase nici o picătură de apă. Zoologul şi Skvoreşnea continuau să stea nemişcați.

— Ce presiune avem, Lord? întrebă Skvoreşnea nerăbdător.

Zoologul se apropie de aparate şi se uită la unul din acele indicatoare:

— Optsprezece atmosfere, răspunse el. Acum va fi normală şi vom putea să ne dezbrăcăm.

Nerăbdător, deşi nu voia să arate, el nu -şi mai luă ochii de pe aparate. În sfîrşit, deschise tabloul de comandă, de la centură, şi apăsă pe un buton. Imediat ventuzele care țineau casca prinsă de gulerul costumului de scafandru primiră în ele aer, şi zoologul scoase repede casca de pe cap.

După aceea desprinse dintr -un lăcaş special de pe tablou un ac de aramă, prins cu un şnur subțire, dar lung şi, apăsînd pe un butonaş micuț de pe mînerul acului, trase cu capătul lui ascuțit, de sus în jos, de -a lungul unui abia vizibil şănțuleț săpat în lungul costumului de scafandru. Apoi făcu la fel la amîndouă picioarele pînă la tălpi şi în sfîrşit, în jurul taliei. Costumul se deschise de -a lungul acestor linii -fermoar şi zoologul începu să se elibereze treptat de fiecare piesă a îmbrăcămintei lui metalice. Aceeaşi operație o făcea şi Skvoreşnea asupra lui Pavlik.

În acest timp, uşa din peretele interior se dădu în lături şi în cameră intră grăbit un tînăr marinar slab şi oacheş,

în bluză albă şi pantaloni negri. Părul lui, ca pana corbului, era pieptănat frumos, cu o cărare albă, dreaptă, într -o parte, dar din creştet i se ridica țeapăn o şuviță de păr aspru, rebelă şi sfidătoare.

— Ce -i cu Pavlik? rosti el îngrijorat, repezindu -se spre Skvoreşnea.

— Nu -i nimic, Marat Moiseevici! Ce să fie? răspunse vesel Pavlik, dînd să se smulgă din brațele lui Skvoreşnea, pentru a se îndrepta spre tînărul marinar.

— S -o crezi tu că nu -i nimic!... îi reteză zoologul tot elanul. Dezbracă -l repede, Marat, şi du -l la infirmerie. Vin şi eu acum să -l examinez...

Un alt tînăr, îmbrăcat cu o bluză albă, mic şi îndesat, cu părul negru şi fața galben -tuciurie, de mongol, intră în cameră privind îngrijorat, cu ochii lui înguşti şi piezişi, la scafandrii care se dezbrăcau.

— Țoi! îl întîmpină cu bucurie Pavlik, înainte de a fi apucat acesta să spună vreun cuvînt. Ți -am adus o moluscă interesantă! Ce te uiți aşa? N -am nimic, sînt bine! Arsen Davidovici, spune -i de molusca cea nouă. Numai că -i cam bolnavă. Arsen Davidovici ți -o dă ție s -o examinezi.

— I -ai şi dat drumul la morişcă! rîse Țoi, descoperind două rînduri de dinți albi, minunați. Înseamnă că eşti întreg. Bravo, eroule! Dar nu ți -ar strica de loc să treci puțin la refacere.

Toți cinci ieşiră din cameră şi se treziră în lumea de metal sclipitor a maşinilor şi mecanismelor neobişnuite, care funcționau automat. În linişte şi în tăcere.

CAPITOLUL IV. NAUFRAGIUL NAVEI „DIOGEN"

Cu toată puterea colosală a uraganului care se năpustise din regiunile reci ale Mării Baffin şi din Groenlanda, în clipa cînd vaporul „Diogen", vas de prim

ordin, care făcea curse regulate între Cherbourg şi New - York, dădu semnalul de naufragiu, zeci de vapoare se adunară într -un răstimp de numai două -trei ore, ca să -i ajute. Uriaşele valuri care atingeau o înălțime de treisprezece metri, se mai astîmpăraseră, potolite de şuvoaiele de țiței şi de spărgătoarele pneumatice de valuri; numeroase vedete şi hidroglisoare - cu aburi, cu motoare Diesel ori electrice - făceau naveta transportînd oamenii de pe vaporul naufragiat. Cele dintîi victime fură aduse pe "Marie Antoinette" care sosise prima, şi care începuse lucrările de salvare. Printre aceştia se afla şi un cetățean sovietic, Ivan Fiodorovici Buniak, grav rănit de un bloc de gheață desprins de pe aisbergul de care se ciocnise vasul „Diogen". Buniak se întorcea în patrie, venind din Canada unde, timp de şase ani, îndeplinise funcția de consul sovietic la Quebek. În clipa ciocnirii, el se afla pe puntea superioară, împreună cu fiul său în vîrstă de paisprezece ani; de la înălțimea aceea de douăzeci şi cinci de metri contemplau amîndoi, în legănatul ritmic al vaporului gigant, stihia turbată şi neputincioasă. Aisbergul apăru din bezna crepusculară cu totul pe neaşteptate. Aceşti munți plutitori de ghiață ce coboară din nord se topesc întotdeauna înainte de a ajunge la o latitudine atît de joasă, şi apariția aisbergului în calea vasului „Diogen" nu se putea explica decît prin faptul că uraganul ținuse şapte zile în şir.

Şi tocmai în noaptea aceea se defectase aparatul fotografic infraroşu de la babord, care ar fi putut anunța la timp apropierea aisbergului.

Zvîrlit de furia uraganului, „Diogen" se izbi cu atîta putere de muntele de ghiață, încît întreg babordul se turti, pereții se sparseră la locul de etanşare, iar puntea superioară se surpă sub greutatea unor uriaşe blocuri de ghiață.

Pe Buniak, care zăcea fără cunoştință, cîțiva marinari de pe echipajul vasului naufragiat îl coborîră pe vedeta de pe „Marie Antoinette" şi nimeni nu observă lipsa fiului său.

Aisbergul aducător al atîtor nenorociri se îndepărtă legănîndu -se uşor pe uriaşele valuri care se înălțau turbate în jurul lui. Şi era firesc să nu -i treacă nimănui prin minte că în vreuna din nenumăratele crăpături, peşteri şi grote ale aisbergului ar fi putut să se afle cineva.

Cînd lucrările de salvare a pasagerilor şi a echipajului fură terminate, se trecu la identificarea răniților, inclusiv a celor care zăceau încă fără cunoştință.

Apelul organizat după aceea prin radio stabili că lipsesc trei oameni, printre care şi Pavel Buniak, în vîrstă de paisprezece ani, fiul lui Ivan Buniak, supus sovietic. Se presupusese că în clipa ciocnirii au căzut tustrei în apă şi s -au înecat. Cîteva vedete rapide cercetară totuşi timp de un sfert de oră marea în jurul vasului naufragiat, dar se întoarseră fără nici un rezultat.

În vuietul trist de adio al sirenelor de pe celelalte nave, neînsuflețitul „Diogen", cu cazanele stinse, se afundă încet pînă dispăru în valuri, luînd calea adîncurilor întunecate ale oceanului. Vapoarele se împrăştiară ducîndu -i pe cei salvați în diferite porturi ale țărmului european.

*

Uraganul se ogoi în sfîrşit. Valurile lungi şi line se rostogoleau domol în zare. Viețuitoarele oceanului, ascunse în adîncuri de clocotul furtunii, ieşeau din nou la suprafață. Tot mai des se arătau din valuri stoluri de peşti zburători. Întinzîndu -şi aripioarele lungi şi ascuțite, ca de rîndunele, se înălțau foşnind sec şi dispăreau din nou în apele azurii ale oceanului.

În urma lor, ca nişte proiectile de tun, zvîcneau din apă bonite minunate, macrouri scînteietoare, albastre ca smalțul, ori roşii ca purpura, dar toate cu codițele de un galben -auriu.

Toni uriaşi, de doi şi chiar de trei metri lungime, în

goana lor după vînat, îşi arătau din cînd în cînd la suprafaţă boturile rotunde, deschise şi lacome, ori spinările puternice, negre -albăstrii. Urmărirea vînatului era în toi. Stolurile de peşti zburători se înălţau şi cădeau neîncetat. Dar şi vînătorii, şi vînatul ocoleau obiectele ciudate şi neobişnuite pentru locurile acelea, care apăreau cînd ici, cînd colo, printre valuri: bănci de lemn, fotolii uşoare împletite, lăzi din şipci cu varză, cu portocale, bucăţi de scînduri, o etajeră japoneză lăcuită, o uşă albă cu resturi de geam în ochiuri, saltele umplute cu iarbă de mare. colaci de salvare, paie - semne îngrijorătoare ale naufragiului, trişti tovarăşi de drum ai omului rămas pradă pustiului marin.

Iată o doradă de mai bine de un metru lungime, executînd o săritură neizbutită peste o cuşcă cu găini înecate şi căzînd cu un pleoscăit zgomotos înapoi în apă. Dar iute ca fulgerul porni din nou după prada înaripată care -i scăpase. Avîntîndu -se din ce în ce mai tare, luneca pe suprafaţa apei aidoma unui hidroglisor şi cînd zburătăciunea pornită de pe aisberg, pierzîndu -şi puterile, coborî în zbor din nou pînă aproape de faţa mării, dorada, cu o singură lovitură din coadă, se desprinse de val şi, săltînd la vreo cîţiva metri în sus, îi tăie calea. Într -o clipă prada pe care o urmărise dispăru în botul ei uriaş şi rotund.

Soarele îşi arunca ultimele raze peste crestele rotunde ale valurilor, cînd printre dorade, bonite şi toni, apăru şi o turmă de delfini cu boturi ascuţite. Jocul crud pe viaţă şi pe moarte reîncepu cu o nouă furie.

Tabloul acesta pasionant nu atrase însă de loc atenţia celor trei oameni care scrutau spaţiul din jur pînă departe în zare. Stăteau pe o platformă ovală, netedă şi îngrădită cu balustrade uşoare, fixată pe o movilă de metal gofrat, colorat în verde - albăstrui. La capătul din faţă al platformei, aproape de tot de balustradă, movila cobora abrupt în apă; în spate însă movila cobora în pantă lină, ca spinarea unei balene uriaşe, pînă la o distanţă de

douăzeci -treizeci de metri, unde se pierdea în albastrul limpede şi străveziu al mării. Întocmai ca o şapcă dată pe ceafă, pe această pantă lină se înălța o cocoaşă rotunjită spre vîrf, din acelaşi metal gofrat. Retrăgîndu -se, valul descoperea uneori încă vreo cîțiva metri de spinare, arătînd astfel că movila continuă şi mai departe sub apă.

Movila se legăna uşor pe valurile line, potolite, apărînd ba pe crestele lor, ba dispărînd între ele. Oamenii stăteau neclintiți pe platformă, de parcă nici nu simțeau legănatul.

Doi dintre ei - îmbrăcați cu tunici de un alb imaculat, cu nasturii aurii, cu trese tot aurii pe mîneci şi cu „crabi [*Denumire familiară (la marinari) a stemei de Stat. (n. r.)*] pe şepci - cercetau tăcuți zarea şi crestele valurilor pînă departe, privind prin nişte aparate care semănau şi cu binoclul şi cu luneta.

*

Al treilea, un gigant spătos, încremenise lîngă balustradă, în spatele comandanților, străduindu -se să păstreze disciplina şi respectul față de ei. Purta o bluză albă ca zăpada şi beretă. Mustățile lungi, afumate deasupra buzelor, atîrnau în cîrlionți aurii pînă mai jos de bărbie, ochii mici pe fața rasă, cu nasul cîrn priveau hîtru, cu o nestăpînită şiretenie blîndă. Privea scrutător suprafața oceanului, fără să -i pese de jocul răpitorilor care -şi urmăreau prada.

Soarele asfinți. Amurgul se îngroşă apoi repede, văzînd cu ochii, de parcă de jos, din ocean s -ar fi ridicat în văluri suprapuse o perdea gigantică tot mai groasă, tot mai întunecat albastră.

Doradele, boniții, delfinii nu mai săreau afară din valuri, dar vînzoleala vînătorii continua pesemne sub suprafața apei. În stoluri, peştii zburători se înălțau ca şi mai înainte, întinzîndu -şi cu un pocnet uşor aripile; pluteau prin aer, coborau şi, atingînd uşor creasta valului, se

ridicau iarăşi deasupra apei. În bezna neagră, care se lăsa repede, mereu cădea cîte unul -doi pe platforma acestui vas ciudat, producînd un zgomot puternic, -prăbuşindu -se pe punte, se loveau de bordurile lui gofrate şi, lăsînd urme de sînge şi solzi argintii, cădeau înapoi în apă.

Cel mai înalt dintre ofiţeri lăsă în cele din urmă ciudatul binoclu şi făcu din mînă un gest de renunţare.

— Nu se vede nimic, Lord, spuse el într -o limbă curat rusească, vîrînd cotul lunetei în spaţiul dintre ţevile binoclului. Cred că băiatul a pierit. Pierdem vremea degeaba.

Cu toate că amurgul se îngroşase, fata lui bronzată, bine rasă, cu reflexe aurii, şi cioculeţul blond, ascuţit, se vedeau încă bine. Nasul uşor coroiat, din pricina lipsei de mustăţi părea coroiat ca pliscul unei păsări de pradă. Ochii cenuşii, şi privirea întotdeauna ascunsă, abia strecurată printre genele subţiri, albăstrii, întărea şi mai mult această asemănare.

Celălalt, mic de statură, cu capul mare şi o splendidă barbă lată, neagră, barbă pe care i -ar fi invidiat -o orice rege asirian, întoarse privirea spre cel care -i vorbise.

— Totuşi, tovarăşe căpitan, ar trebui să ne convingem de lucrul acesta, rosti el, strîngîndu -şi de asemenea binoclul. Mai ales că „Pioner" va putea recîştiga uşor timpul pierdut. Doar am văzut numai două trupuri căzînd la fund. Unde putea rămîne al treilea?

_ - Nu ştiu, Lord, nu ştiu. O fi rămas pe „Diogen" şi s -a dus la fund împreună cu el. Îmi pare foarte rău de băiat, dar nu mai putem rămîne aici. Să mergem, propuse căpitanul şi, întorcîndu -se încet, parcă în silă, se îndreptă spre tambuchiul deschis la capătul din spate al platformei.

În clipa aceea, uriaşul care stătuse în spatele lor tresări şi, plecîndu -se mai mult înainte, ridică mîna prevenitor.

Căpitanul şi Lord se opriră. Transformat parcă în stană de piatră, gigantul asculta cu încordare.

Plescăitul liniştit al apei, care lovea uşor bordurile vasului, accentua şi mai mult liniştea aproape adormită a oceanului istovit de furtună.

— Ce s -a întîmplat, Skvoreşnea? întrerupse tăcerea căpitanul, plin de nerăbdare.

— N -aţi auzit? răspunse gigantul tulburat, cu glas răsunător. Strigă un om!...

— Cum? Căpitanul întoarse capul şi învălui cu privirea valurile întunecate şi adormite. Ţi s -a părut, Skvoreşnea!

— Nu, tovarăşe comandant, sînt sigur! luă Skvoreşnea poziţia de drepţi. Am auzit un strigăt... Stop! se întrerupse el însuşi şi întinse mîna în aceeaşi direcţie de mai înainte, privind încordat undeva în întuneric, peste capul căpitanului.

Un sunet slab, îngînat, ca bîzîitul unui ţînţar, se auzi din depărtare.

— Un strigăt! şopti Lord. Aud un strigăt, tovarăşe căpitan!

— Da, da! Dar nu acolo unde arată Skvoreşnea, ci dinspre tribord.

— Nu, tovarăşe căpitan, nu m -am înşelat, îl contrazise respectuos Skvoreşnea. Strigătul vine dinspre proră.

— Ce -ar fi să aprindem reflectorul? propuse Lord, şovăind.

— În nici un caz! se opuse în mod categoric căpitanul şi se apropie în grabă de balustradă, spre capătul din faţă al platformei.

Aici, bara superioară se îngroşa şi se lăţea ca să cuprindă un tablou de comandă oval, cu butoni, mici pîrghiuţe şi volane, toate avînd pe ele cifre şi semne fosforescente de toate culorile.

Căpitanul apăsă pe un buton. Din babordul înclinat al vasului se desprinse un corp întunecat, lat şi lunguieţ, rotunjit în sus şi în jos. Cu un şuierat şi un bîzîit molcom zbură în sus ca o torpilă aeriană şi dispăru în întuneric. În acelaşi timp, în mijlocul tabloului de pe balustradă se lumină cu o lumină palidă şi argintie un mic ecran

rotund.
— Cercetaşul infraroşu! rosti fericit Lord şi tăcu îndată, fixîndu -şi privirea pe ecran.
Căpitanul privea şi el atent cercul mic şi argintiu, răsucind încetişor unul din volane pe un sfert de rotație la dreapta şi la stînga. Pe fondul luminos al ecranului lunecară nişte umbre difuze: ceva care putea fi o ladă, apoi ceva plat cu pete pătrate, un fotoliu, o bancă...
Da, fără îndoială! Tot ce văzuseră oamenii, mai devreme, pe suprafața mării, la lumina asfințitului de soare, resturile care pluteau în preajma locului naufragiului, toate apăreau acum din nou, unul după altul, în umbre vagi, dar cunoscute, pe acest ecran argintiu şi mat.
— Genială invenție! se entuziasmă Lord. Nu mă pot obişnui cu acest minunat cercetaş. Uite şi aisbergul!
— Da, - rosti căpitanul, - dar marea în jurul lui e pustie. Nu se mai vede nici un fel de epavă. De unde putea atunci să vie strigătul acela?
— Poate că n -am cercetat destul de bine epavele? îşi dădu părerea Lord.
— Se poate, încuviință căpitanul. Să cercetăm mai atent tot sectorul şi să coborîm aparatul mai aproape de apă.
După zece minute, descriind o rețea deasă de zigzaguri înguste, aproape de tot pe suprafața apei, cercetaşul infraroşu se întoarse spre vas, apoi îndepărtîndu -se din nou în aceeaşi direcție, trecu deasupra aisbergului. Dar degeaba. Nicăieri nu se vedea nici urmă de om.
— Nu mai înțeleg nimic! murmură Lord nedumerit. Să fi strigat oare băiatul şi să se fi dus apoi la fund? E îngrozitor!
Deodată, în întunericul nopții, se auzi iarăşi un strigăt îndepărtat şi subțire. Acum strigătul răsuna altfel, cu o putere plină de deznădejde. O clipă cei trei oameni de pe punte încremeniră. După aceea, Skvoreşnea strigă:
— Îi pi ghețar! Pi ghețar, tovarăşe comandant!
— Bine, Skvoreşnea, dar pînă la aisberg, judecînd după zborul cercetaşului, sînt peste trei mii de metri. De la o

asemenea depărtare nu s -ar auzi strigătul, obiectă căpitanul.

— Nu ştiu. Nu pot să vă explic, dar el se află acolo şi numai acolo. În altă parte n -are un' să fie! susținea tulburat Skvoreşnea.

— Bine, dirijez aparatul spre aisberg, spuse căpitanul.

În centrul ecranului apăru din nou aisbergul. Uriaşul munte de gheață se înălța maiestuos din apă, sclipind palid cu nenumăratele lui fațete. Avea săpat în pereți grote şi tot felul de crăpături, era împodobit cu piscuri, coloane, turnulețe, unele mat bizare decît celelalte. Ascultînd de mişcarea volanului pe care îl mînuia căpitanul, cercetaşul infraroşu înfățişa pe ecran cînd o parte, cînd alta a uriaşului aisberg. Ecranul reflecta ba o grotă, ba un platou, ba o surpătură întunecoasă cu marginile vag luminate. Unele pete negre începeau să se mişte deîndată ce ochiul omului se apropia de ele, vădindu -se a fi păsărele care uneori se înălțau în aer neliniştite, şi imediat reveneau la locurile lor.

— Cercetaşul nostru stîrneşte pescăruşii, spuse Lord. Poate că şi băiatul o să -l observe şi o să prindă curaj... Uite -l, uite -l! începu el deodată să strige, aplecîndu -se asupra ecranului.

Căpitanul întoarse brusc micul volan spre partea inversă şi aisbergul dispăru deodată de pe ecran. Apoi apăru din nou, se apropie şi rămase neclintit. Pe peretele prăpăstios, intrarea largă a unei grote se deschidea deasupra unei terase; pe această terasă se vedea o pată mică, întunecată şi lungă. Cercetaşul, oprit o clipă, se apropie tot mai mult şi după cîteva secunde pata se mări şi prinse contururi: era un om întins pe gheață.

— El e, tovarăşi, el e! bîiguia Lord emoționat.

— Pornim cu o zecime de viteză înainte! se auzi glasul ferm şi limpede al căpitanului. Cheamă hidroglisorul şi pregătiți -vă de coborîre!

— Am înțeles, chem hidroglisorul şi ne pregătim de coborîre!

Skvoreşnea se apropie de cel mai apropiat stîlp gros al balustradei şi apăsă pe un buton fixat pe el. Deasupra stîlpului se deschise un căpăcel şi Skvoreşnea scoase din deschizătură un mic microfon de spatele căruia atîrna un cablu. Cu glas încet transmise cuiva un ordin, puse microfonul la loc şi închise capacul.

Între timp, căpitanul atinsese un buton de pe micul tablou din faţă şi mută cu cîteva diviziuni spre dreapta pîrghia cea mai din margine, luminată în roşu.

Movila de metal tresări şi porni înainte din ce în ce mai repede. Plescăind uşor, apa spintecată de prova rotundă luneca prin nenumăratele caneluri longitudinale de pe coaste şi se aduna în spatele vasului.

Privind încontinuu ecranul pe care iarăşi încremenise imaginea aisbergului cu silueta omului culcat pe gheaţă, căpitanul răsuci uşor un volan mic, luminat în alb. Supus, vasul schimbă ruta cu cîteva grade spre sud.

Din tambuchiu apărură doi oameni în bluze de uniformă şi berete. Fiecare ducea în mîini cîte o ladă: una mai mare, lunguiaţă şi plată, alta mai mică, aproape cubică. Postîndu -se de ambele părţi ale tambuchiului, fiecare cu lada la picioare, cei doi rămaseră nemişcaţi. Dintr -o cavitate de lîngă tambuchiu se desfăşură o scară elastică de metal, bine lipită de bordul vasului, şi se opri în clipa cînd treapta de jos se afundă în apă.

Un vînt uşor porni să adie şi deodată o lumină neaşteptată spuzi faţa oceanului. Înteţindu -se cînd într -o parte, cînd în alta, această lumină se învălătucea ba răbufnind din adîncuri, ba coborînd într -acolo, ca o strălucitoare nebuloasă verde -albăstruie, formată dintr -o nesfîrşită mulţime de scînteioare mici şi blînde. La suprafaţă, aceste scînteioare sclipeau în nuanţe roşii, contopindu -se în pete largi şi cuprinzînd un spaţiu din ce în ce mai mare, îngrămădindu -se pe culmea micilor valuri stîrnite de vînt, ca nişte flăcărui. Deodată faţa oceanului se aprinse de parcă s -ar fi revărsat pe ea un strat de pilitură de fier, incandescentă; în clipa

următoare, totul se transformă într -o masă de argint topit, presărat cu steluțe, globuri, ovaluri din rubine roşii sîngerii, smaralde verzi şi safire albastre, scînteietoare. În văzduh stăruia o lumină stranie, verzuie, care făcea totul de nerecunoscut; şi această lumină revărsată de pretutindeni pătrundea peste tot, izgonind umbrele.

— Am intrat într -un nor de pyrozome! strigă Lord entuziasmat. Pyrozoma atlantică, licuricii mărilor. Ce privelişte minunată!

Movila metalică înainta iute, rostogolind în fața ei şi în lături valuri de flăcări reci. Deodată, chiar la poalele movilei, din focul acela lichid se înălță şerpuind un trup lung şi mlădios, acoperit parcă în întregime cu un văl de brocard argintiu -albastru. Trupul descrise un arc frumos şi afundîndu -se în apă, dispăru. După primul urmă al doilea, apoi al treilea, al patrulea şi peste o clipă o turmă întreagă de delfini, într -un joc fantastic de foc, începu să dea tîrcoale vasului, urmărindu -l pas cu pas.

Uitînd de sine, Lord contempla această privelişte feerică. Deodată, însă, exclamația puternică a lui Skvoreşnea îl aduse la realitate:

— Un om pe gheață!

La două sute de metri de vas, giganticul aisberg se înălța ca un munte cuprins parcă de flăcări, orbitor de luminos, scăldat în toate culorile curcubeului, aidoma unui colosal briliant luminat dinăuntru. Pe terasa orbitor de albă a grotei se vedea limpede de tot silueta întunecată şi nemişcată a unui om.

În spatele vasului, la cîteva zeci de metri de platformă, începu să clocotească ceva sub apă şi vasul se opri aproape îndată pe loc.

— Hidroglisorul pe apă! comandă căpitanul.

Unul dintre marinarii de lîngă tambuchiu îşi întoarse lada pe o parte şi apăsă pe încuietoarea automată. Capacul lăzii sări şi marinarul scoase dinăuntru un balot care, deschizîndu -se ca o umbrelă, se transformă într -o barcă de cauciuc cu fundul turtit, susținută de o

complexă carcasă de vergele, fîşii şi plăci metalice strălucitoare. Din a doua ladă, celălalt marinar scoase între timp un mic electromotor cu o elice pliantă, pe care îl prinse de pupa hidroglisorului.

În clipa următoare, hidroglisorul cu Skvoreşnea la volan, însoţit de ceilalţi doi marinari, luneca pe apă, apropiindu -se în tăcere de aisbergul presărat cu stropi albi de lumini şi nestemate arzînde.

De departe se auzea glasul lui Skvoreşnea, care striga punînd întrebări şi încurajînd pe cineva.

La înapoiere, hidroglisorul zbura de parcă avea aripi de foc şi n -apucă să se apropie bine de bordul metalic al vasului, că Skvoreşnea şi sări pe platformă, ţinînd în braţe un mic trup omenesc, cu capul şi picioarele neputincios atîrnate.

— Băiatul! Băiatul!! strigă el însufleţit, cu vocea plină de fericire. Îi micuţ di tot!

— Trăieşte? întrebă Lord, venind în grabă spre balustradă.

— O leşinat. Gemea, şi deodată o tăcut...

— Repede, adu -l la mine, la infirmerie! strigă Lord, repezindu -se spre tambuchiu şi dispărînd în deschizătura lui.

După el coborî şi Skvoreşnea, purtîndu -şi povara. Îl urmară cei doi marinari, cu barca şi motorul strînse în lăzile lor. Scăriţa se strînse şi ea automat în lăcaşul ei.

Căpitanul, rămas singur pe punte, apăsă pe un buton al tabloului de comandă: pliindu -se în cîteva noduri mobile, barele orizontale ale balustradei se lăsară jos şi lipindu -se de barele transversale pătrunseră în lăcaşurile speciale din platforma movilei metalice. Căpitanul cercetă puntea, mai privi o dată oceanul pustiu şi coborî ultimul în tambuchiu.

Imediat după aceasta, ciudata movilă metalică începu să se cufunde repede şi dispăru sub apă. Valul care se năpustise asupra locului unde cu cîteva clipe în urmă se înălţa puntea submarinului - trecu pe deasupra, aidoma

unui uriaş fier de călcat, ştergînd parcă de pe suprafaţa oceanului orice urmă a lui.

CAPITOLUL V. SCHIMBAREA ITINERARULUI

Submarinul era o navă de război. Duşmanii Uniunii Sovietice încercaseră de nenumărate ori să obţină schiţele submarinului construit în taină, voiau să pună mîna pe calculele de construcţie ale navei sau pe orice alte materiale referitoare la ea. Spionii forfoteau zi şi noapte în jurul uzinei unde se construia submarinul. Doi colaboratori de răspundere în uzină au fost găsiţi ucişi; spionii credeau pe semne că vor găsi asupra lor materiale referitoare la navă. Spionii erau urmăriţi, prinşi şi întemniţaţi, iar unii dintre ei împuşcaţi pentru omucidere. Şi totuşi, numărul lor nu se micşora, iar îndrăzneala lor creştea pe măsură ce se apropia termenul lansării navei.

Dar cu toate aceste maşinaţii, submarinul executat sub conducerea constructorului Mihail Krepin - vas de un tip cu totul nou, dotat cu arme neobişnuite atît pentru apărare cît şi pentru atac - a fost lansat în cel mai desăvîrşit secret şi încercat în apa mică a Mării Baltice. Acum pornea în prima lui cursă lungă, la Vladivostok.

După indicaţiile pe care le dădeau insistent toate faptele şi materialele cunoscute de guvernul sovietic, acolo urma să se dezlănţuie, peste cîteva luni. furtuna de mult pregătită a războiului. Duşmanul care năzuia în mod stăruitor şi neobosit să pună stăpînire pe continentul asiatic nu voia să renunţe la. vechile planuri de cotropire a Primoriei Sovietice [*Ţinutul din Extremul Orient al U.R.S.S. (n.r.)*]

Regiunea aceasta înfloritoare îi aţîţa pofta. Clica militaristă a „mikadoului" pregătea un atac împotriva Uniunii Sovietice, contînd şi pe ajutorul Occidentului. Ei

cunoşteau toată primejdia şi riscul noii lor aventuri. Cunoşteau forța Țării sovietice, apărată de scutul celor mai noi realizări ale ştiinței şi tehnicii, cunoşteau forța de neînfrînt a armatei şi a flotei ei. Dar setoşi de noi cuceriri, orbiți de teama revoluției care se apropia în propria lor țară şi de ura față de Țara socialismului, se pregăteau să se arunce în prăpastia războiului împotriva puternicului Stat sovietic.

Partidul şi guvernul Uniunii Sovietice urmăreau calm, dar vigilent pregătirile statului vecin. Ştiau că în ziua de douăzeci şi patru august, ziua de naştere a împăratului, conducătorii Japoniei aveau de gînd să ia o hotărîre de care depindea viața paşnică a milioane de oameni ai muncii.

Sarcina dată submarinului „Pioner" era ca tocmai în ajunul acestei zile hotărîtoare să apară la țărmurile răsăritene, pentru a arăta că granițele Țării sovietelor sînt inaccesibile.

Această călătorie unică în istorie - prin adîncurile inaccesibile pînă atunci ale oceanelor - urma să -i folosească şi ştiinței sovietice care îşi propunea să studieze cele mai importante probleme ale fizicii, chimiei şi biologiei mării. Ştiința sovietică trebuia să dezlege tainele acestor adîncuri, taine care iscaseră pînă atunci nesfîrşite contradicții printre savanții tuturor țărilor. În acest scop, pe submarin se îmbarcă şi un grup de lucrători ştiințifici, conduşi de renumitul zoolog sovietic Arsen Lordkipanidze. Pe parcursul urmat de submarin - în Marea Baltică, Oceanul Atlantic, apoi prin strîmtoarea Gibraltar în Marea Mediterană, şi prin Canalul de Suez, adîncit în ultima vreme pînă la treizeci de metri, în Oceanul Indian, pînă în Marea Chinei şi Marea Japoniei - aceşti oameni de ştiință urmau să studieze în amănunțime unele probleme ca originea şi drumul curenților marini, fauna marilor adîncimi, relieful fundului respectivelor mări şi oceane, procesele fizice şi chimice din aceste regiuni. Ca întotdeauna, Țara

sovietelor căuta şi aici să -şi îmbine interesele de apărare cu cele economice, dînd şi ştiinței posibilitatea să contribuie la dezvoltarea puterii omului asupra naturii.

Urmîndu -şi itinerarul, submarinul se îndrepta spre locul de destinație, ținîndu -se la o adîncime de cel puțin două sute de metri şi evitînd să apară la suprafață. Călătoria trebuia să rămînă o taină pentru toată lumea, o taină ascunsă şi păstrată de adîncurile oceanului prin care îşi croia drum submarinul. Acestea erau instrucțiunile comandantului suprem naval, instrucțiuni pe care căpitanul Vorontov era dator să le urmeze. Primise însă îngăduința ca în cazuri extreme să se abată, dacă va găsi de cuviință, de la aceste instrucțiuni.

După ce a recepționat semnalul transmis prin radio de pe vasul naufragiat „Diogen", submarinul a ajuns la locul catastrofei o dată cu celelalte vase care se îndreptau grăbite într -acolo, deşi a avut de parcurs o distanță mult mai mare. Ținîndu -se la o adîncime de aproape două sute de metri, a urmărit toate convorbirile purtate prin radio între „Diogen" şi salvatorii lui. Submarinul a însoțit apoi vasul ce se scufunda, pînă la o adîncime de un kilometru unde aerul strîns în multe din compartimentele lui, sub presiunea de o sută de atmosfere a apei a sfărîmat vasul în bucăți, care s -au dus cu o viteză fulgerătoare la fund.

Înainte de a se face apelul celor salvați, cei de pe submarin ştiau despre pieirea a doi oameni - un matroz şi o femeie - căzuți în mare în clipa desprinderii vasului de aisbergul cu care se ciocnise. Văzuseră trupurile lor lăsîndu -se încet spre fund, în timp ce submarinul dădea tîrcoale vasului ce se scufunda. Dar trupul celui de -al treilea, al băiatului Pavel Buniak, cu toate cercetările minuțioase şi sîrguincioase, nu -l putură găsi. După scufundarea lui „Diogen", cercetaşul infraroşu al submarinului, dirijat prin radio, pluti încă multă vreme în toate direcțiile sub apă şi coborî la adîncimi mari, dar nu descoperi trupul băiatului. Atunci Andrei Skvoreşnea,

şeful scafandrilor de pe submarin, îi declară căpitanului Voronţov, comandantul submarinului, că după ferma lui convingere, băiatul, sau cadavrul lui, se află - mai mult ca sigur - pe unul din resturile mari, care plutesc pe locul naufragiului. De aceeaşi părere era şi profesorul Lordkipanidze, şeful grupului ştiinţific, şi locotenentul - major Bogrov şi radiotelegrafistul Pletniov.

Soarta unui băiat sovietic putea fi oare socotită drept un „caz extrem" care să -i îngăduie comandantului, conform instrucţiunilor primite, să acţioneze după aprecierea sa?

După o scurtă ezitare - în care timp comandantul, fire combativă, cîntări uriaşa răspundere ce -i revenea în îndeplinirea misiunii nepreţuitului vas - luă o hotărîre pe care i -o insuflaseră sentimentele sovietice: dragostea fierbinte faţă de oameni şi nemărginita grijă pentru ei. Totuşi, înainte de a apăsa pe acel buton de pe tabloul de distribuţie al postului central de comandă, care ar fi făcut ca submarinul să se ridice la suprafaţă, căpitanul Voronţov luă toate măsurile pe care le avea la dispoziţie, pentru a asigura securitatea vasului. Cercetaşul infraroşu se desprinse iarăşi din bordul submarinului şi începu să se rotească în jurul lui, ridicîndu -se pe o spirală. Ajuns la suprafaţă, sălta cîţiva metri în aer, transmiţînd neîncetat pe ecranul postului central al submarinului imaginea tuturor obiectelor sau fiinţelor pe care le întîlnea în cale: resturi ale naufragiului, peşti, alge, şi chiar meduze transparente. Abia după ce se convinse că nici un vas n -a mai rămas la locul naufragiului şi că peste tot, pe mare şi în cer, e linişte şi siguranţă, apăru şi „Pioner" la suprafaţă.

Am văzut cum - după aceea - a fost găsit Pavlik şi adus pe navă.

N -apucaseră pîrghiile pneumatice să împingă pe deplin capacul inferior al tambuchiului în lăcaş, cînd submarinul, cufundîndu -se cu repeziciune în adîncurile calme, sigure, porni iar la drum.

La infirmerie, Arsen Davidovici Lordkipanidze, zoologul,

dar în acelaşi timp şi medicul submarinului, îi dădea primele îngrijiri băiatului care, palid la faţă, zăcea în nesimţire pe unul din paturi. Curînd începu să dea semne de viaţă. Dar norocul lui cel mai mare a fost că abia la o oră după ce -l aduseră de pe aisberg, şeful radiotelegrafist Pletniov a primit şi i -a predat căpitanului Voronţov o telegramă cifrată din Leningrad. Tocmai această oră i -a salvat viaţa.

Radiograma trimisă de marele stat major al forţelor navale avea un conţinut de o extremă importanţă.

Organele Direcţiei Securităţii Statului au stabilit că o putere străină, interesată în slăbirea apărării graniţelor sovietice din Extremul Orient aflînd, nu se ştie cum, itinerarul submarinului „Pioner", a trimis agenţi dotaţi cu arme şi mijloace excepţionale, cu misiunea de a distruge submarinul în timpul staţionării lui în strîmtoarea Gibraltar, sau în oricare alt punct convenabil. De aceea, marele stat major îi propunea căpitanului Voronţov să nu mai urmeze ruta iniţială prin strîmtoarea Gibraltar, şi nici prin Oceanul Indian, ci să ajungă la Vladivostok prin Oceanul Pacific, ocolind capul Horn. Radiograma insista de asemeni asupra importanţei de a se face tot drumul la mari adîncimi şi în cel mai mare secret. Această schimbare a itinerarului urma să atragă după sine şi schimbarea planului de lucrări ştiinţifice. Cu toate acestea, marele stat major repeta că termenul sosirii submarinului la Vladivostok, indiferent de împrejurări, rămîne neapărat acelaşi - douăzeci şi trei august.

Nu mai încape îndoială că dacă Voronţov ar fi primit radiograma ceva mai devreme, s -ar fi îndepărtat fără întîrziere de locul naufragiului, unde se adunaseră atît de multe vase şi unde cea mai neînsemnată întîmplare putea duce la descoperirea prezenţei submarinului. Şi dacă submarinul s -ar fi îndepărtat, nu e greu să ne închipuim ce soartă ar fi avut Pavlik...

Căpitanul Voronţov se oprise pe coridor şi recitea cu luare -aminte radiograma descifrată, pe care i -o adusese

radiotelegrafistul Pletniov, un om mic şi uscăţiv, cu faţa smeadă, încreţită ca o pară uscată. Lui Pletniov îi lipseau două degete de la mîna stîngă, urme ale unei iernări în insulele îndepărtate ale Arcticei sovietice, şi a unei tragice întîlniri cu o ursoaică albă cu doi pui. Bineînţeles însă că întîlnirea a fost cu mult mai tragică pentru familia de urşi decît pentru Pletniov.

Radiotelegrafistul aştepta răbdător dispoziţiile comandantului. Pereţii lustruiţi ai coridorului şi uşile înşirate pe ambele părţi, date cu un lac stacojiu, străluceau în lumina mată şi dulce a becurilor electrice. Un preş de cauciuc cu desene imprimate acoperea podeaua. Prin cîteva tambuchiuri rotunde, tăiate în podea şi îngrădite de balustrade semicirculare, ţîşneau de jos coloane de lumină puternică şi se auzea zgomotul domol şi foşnitor al maşinilor în funcţiune.

În cele din urmă, comandantul întoarse spre Pletniov faţa -i îngrijorată:

— Dă, te rog, dispoziţie să fie convocat imediat la mine tot personalul de comandă. Să vie şi şeful secţiei ştiinţifice... Şi dumneata, desigur.

— Am înţeles, tovarăşe comandant: să convoc personalul de comandă, să -l invit pe şeful secţiei ştiinţifice şi să viu şi eu!

Peste cîteva minute, cei chemaţi prin semnale convenţionale din cabinele lor sau din diferitele compartimente ale submarinului intrau grăbiţi, unul după altul, în cabina comandantului: locotenentul -major Bogrov, adjunctul căpitanului; electricianul -şef, inginerul militar de rangul doi Corneev, şeful secţiei acustice, locotenentul Cijov, şeful secţiei ştiinţifice, profesorul Lordkipanidze, comisarul Siomin, Skvoreşnea, şeful scafandrilor şi Pletniov.

Cabina comandantului era împărţită în două de o portieră. Partea stîngă servea de dormitor. În partea din dreapta, ceva mai spaţioasă, se afla în mijloc o masă mare de lucru. Într -un colţ, pe un piedestal, erau

amplasate cîteva minunate aparate de navigație care arătau în mod automat tot ce înregistrau aparatele de la postul central de comandă. Într -un alt colț se vedea dulăpiorul cu rețeaua de lumină independentă. Se mai aflau în cabină cîteva dulapuri pline cu cărți, iar pe pereți atîrnau hărți: trei mari, reprezentînd în relief fundul oceanului Atlantic, Pacific şi Indian, şi altele mai mici, ce înfățişau secțiuni verticale şi orizontale ale oceanelor, cu linii de aceeaşi temperatură (izoterme), de aceeaşi salinitate şi densitate, hărți ale curenților orizontali şi verticali, hărți ce indicau preponderența vînturilor în fiecare colț al lumii.

Se aşezaseră cu toții în jurul mesei, pe scaune confortabile; căpitanul continua totuşi să se uite nerăbdător spre uşă.

— Dar mecanicul -şef unde -i? se adresă el în cele din urmă lui Pletniov.

— Mi -a spus că vine îndată.

Uşa se dădu în lături şi în cabină intră, aplecîndu -se uşor sub bolta de la intrare, un om înalt, ciolănos, adus din spate. Acesta era mecanicul -şef, Gorelov.

Îi era proaspăt ras şi capul lui mare, şi fața prelungă, slabă, cu obrajii scofîlciți. Asta făcea să -i iasă şi mai mult în evidență pomeții ascuțiți şi maxilarele colțuroase. Sub sprîncenele stufoase se ascundeau adînc doi ochi negri, scînteietori. Urechile mari i se depărtau clăpăuge, ca aripile unui liliac, de craniu! lungăreț, neted.

— Scuzați -mă, Nikolai Borisovici, rosti el cu glas înăbuşit, îndreptîndu -se spre un scaun liber. Am fost reținut în timp ce veneam spre dumneavoastră.

Căpitanul dădu din cap.

— Iată, tovarăşi, despre ce e vorba, începu el. Am primit chiar acum un ordin de la statul major. Conform ordinului, vom schimba mult itinerarul submarinului. Nu mai trecem prin Gibraltar.

Uimiți, toți priveau la căpitan.

— Cum, nu mai trecem prin Gibraltar? întrebă zoologul,

nevenindu -i să creadă.

— Cum, cum ați spus? bîigui şi Gorelov, nedumerit şi oarecum încurcat.

Dar în clipa următoare se şi uita nepăsător la unghiile degetelor lui lungi.

— Ai vrut să spui ceva, Fiodor Mihailovici? îl întrebă căpitanul.

— Nimic important, Nikolai Borisovici... Sînt pur şi simplu uimit de vestea aceasta neaşteptată.

— Da, desigur, încuviință căpitanul şi continuă: Chestiunea însă nu se termină aici. Ordinul cere să se păstreze asupra expediției cel mai mare secret. De aceea vă avertizez, tovarăşi, nu numai că nu ne vom opri în porturi, dar vom evita orice întîlniri cu vase, nu ne vom apropia de țărmuri şi nu vom ieşi la suprafață. Submarinul se va menține tot timpul sub apă, în stare de luptă. În legătură cu aceasta, interzic orice acțiune care ar putea trăda prezenta submarinului. Adîncimea rutei va fi tot timpul de cel puțin trei sute de metri. În timpul nopții se interzice folosirea reflectoarelor luminoase sau deschiderea obloanelor de la hublouri.

— Atunci ce facem cu lucrările ştiințifice? întrebă neliniştit zoologul.

— Nu vor suferi nimic, Arsen Davidovici. Dimpotrivă, dacă vrei, putem mări numărul stațiilor de mare pescaj. Veți putea studia zona ecuatorială şi sudică a Atlanticului, o parte a Antarcticei, partea sudică şi tropicală a Oceanului Pacific. La strîmtoarea Gibraltar, însă, şi la Golful Guineei, va trebui să renunțăm.

— Va să zică trecem prin strîmtoarea Magellan? întrebă Gorelov, tărăgănînd cuvintele.

— Probabil, răspunse căpitanul. Dar am putea trece şi prin Antarctica. N -ar fi prea mare ocolul.

Zoologul îşi mototoli barba în pumn.

— Păcat, oftă el. Lanțul de munți submarini ai Gibraltarului, doi curenți opuşi în strîmtoare - cel superior dinspre Oceanul Atlantic, iar cel inferior dinspre

Marea Mediterană - sînt teme foarte importante în programul nostru oceanografic. Sper, însă, că pe noua rută vom fi recompensaţi din belşug cu alte probleme. Mă apuc chiar acum, Nikolai Borisovici, de întocmirea planului lucrărilor expediţiei, în funcţie de noul itinerar. Dacă nu vă supăraţi, daţi -mi -l şi mie. Şi scoţînd un bloc -notes şi un creion din buzunar, se pregăti să scrie.

— Ţi -l dau mai pe urmă, Arsen Davidovici, răspunse căpitanul după o clipă de şovăire.

— Bine, se arătă de acord savantul; deodată, însă, întrebă speriat: Dar prima noastră staţie din Marea Sargaselor rămîne în program, nu -i aşa?

Un rîs uşor trecu prin cabină.

— Desigur! zîmbi căpitanul. Orice itinerar ar urma „Pioner", nu va fi nevoie s -o scoatem din program. Ştiau toţi cu cîtă nerăbdare aştepta distinsul zoolog sosirea în această mare unică în felul ei, prea puţin explorată şi cu o faună aproape necunoscută. Chiar din primele zile ale călătoriei, zoologul nu pierdea prilejul să viseze cu glas tare la clipa fericită cînd va putea, în sfîrşit, să se apuce de lucru în apele străvezii ale Mării Sargaselor, unde va începe să desfăşoare cercetările zoologice şi biologice.

— Perfect, dădu savantul mulţumit din cap. Şi cînd vom fi acolo, Nikolai Borisovici?

— Peste vreo zece ore. Dar nu -i vorba numai să ajungem acolo. Trebuie să găsim şi locurile cele mai potrivite pentru lucrările dumneavoastră, la diferite adîncimi: un platou, ceva, sau vreun munte submarin... şi lucrul acesta nu -i chiar atît de uşor pentru Marea Sargaselor, care pe toate hărţile e înfăţişată ca o groapă enormă, de peste şase mii de metri adîncime... Şi cu asta, tovarăşi, am terminat.

— În orice caz, mîine ne vom putea apuca de lucru, spunea zoologul, frecîndu -şi mîinile, în timp ce se îndrepta spre uşă împreună cu ceilalţi participanţi la consfătuire.

*

Spre miezul nopții, „Pioner" intră în Marea Sargaselor şi, încetinind viteza pînă la o zecime, porni în zig -zag, să caute cel mai bun loc de staționare.

Reflectoarele ultrasonore trimiteau încontinuu unde, care întorcîndu -se la postul central de comandă al submarinului, proiectau pe cupola ecranului imaginile a tot ce întîlneau în față pe o distanță pînă la douăzeci de kilometri; iar cei doi cercetaşi infraroşii, lansați de pe ambele borduri, trimiteau mai departe, pe acelaşi ecran, informațiile lor.

În Marea Sargaselor, cunoscută prin adîncimile ei, se părea într -adevăr că nu poate fi găsită o bază prielnică lucrărilor ştiințifice ale submarinului, care trebuiau efectuate în toate straturile, şi mai aproape de suprafață şi la mari adîncimi. Dar deşi cercetările durau de mult, căpitanul şi zoologul sperau totuşi să găsească vreun platou submarin. Uriaşa întindere a acestei mări se afla doar exact pe „linia de frîntură a globului pămîntesc", de -a lungul căreia, în epoci zoologice mai apropiate de noi, s -a început procesul de formare a munților, proces care nu s -a desăvîrşit nici pînă astăzi, de aceea erau amîndoi încredințați că trebuie să se găsească şi aici munți submarini care se înalță sus de tot deasupra fundului, apropiindu -se cu crestele lor de suprafața mării.

Dimineața, la postul central al submarinului intră de cart locotenentul Kravțov. De pe scaunul mobil, de lîngă tabloul de comandă, el privea mereu ecranul pe care lunecau siluete de peşti mari şi mici, îngrămădiri de alge lungi, ce atîrnau de pe suprafața acestei mări.

Ca de obicei, locotenentul era îngrijit îmbrăcat, ba chiar elegant. Nasturii aurii de pe tunica albă străluceau, „crabul" de pe chipiu lucea de asemeni; manşetele şi gulerul erau de un alb imaculat. Spălătoria mecanică a submarinului lucra minunat, dar locotenentul nu se mulțumea cu atîta şi frecînd gulerul şi manşetele cu un

oscior plat, le dădea un luciu neasemuit.
Locotenentul îşi muta privirea de pe ecran asupra tabloului cu aparate de control, prins în perete lîngă tabloul de comandă. Geamul de protecţie al unuia din aceste aparate reflectă pentru o clipă faţa proaspăt rasă, cu pomeţii ieşiţi în afară, cu un nas moale, puţin cîrn, favoriţii negri care -i ajungeau pînă la mijlocul urechilor şi ochii căprui veseli, sub sprîncenele stufoase.
Nenumăratele aparate arătau că mecanismele şi maşinile submarinului funcţionează normal. Se apropia amiaza şi pana cursografului, însemnînd drumul şerpuit al submarinului, străbătuse pe hartă aproape toată Marea Sargaselor de la nord spre sud.
În ungher, lîngă o deasă împletitură de cabluri care ieşeau din tabloul de comandă, Marat cerceta cu luare -aminte, fără zgomot, unul dintre ele, cel care făcea legătura cu camera tunului ultrasonor de la pupă. Legătura funcţiona slab, cu întreruperi, şi Ptiţin (acusticianul adjunct), care deservea acest tun, îi ceruse să repare firul fără întîrziere. Marat îşi bătea capul de o oră întreagă să găsească pricina defecţiunii. Totul părea în ordine, totuşi răul stăruia. Electricianul -şef al submarinului, inginerul militar de rangul doi, Korneev, îl chemase de cîteva ori la telefon să -l zorească şi pînă la urmă i -a strigat:
— Ruşine, tovarăşe Bronştein! Dumneata, autorul celor mai mari proiecte... nu eşti în stare să rezolvi un fleac ca ăsta!... Îţi mai acord cincisprezece minute, Dacă în acest timp nu termini, atunci... Atunci am să -l rog pe Kramer! Da, da! Ţi -am pus în vedere! Ruşine!
Marat se simţea jignit pînă în fundul sufletului. Era într -adevăr o ruşine. Dar, mai ales, îl durea ameninţarea cu Kramer. Şi toate acestea le auzise locotenentul! E drept că locotenentul s -a prefăcut că n -aude. Tot timpul a stat cu ochii pe ecran, şi n -a spus nimic...
Cu toată atenţia încordată, privind prin lupă, Marat se apucase să cerceteze şi să caute pricina răului, luînd -o

de la început. Şi iată că... tocmai la ieşirea din tablou... Nu, asta era prea de tot! Ceva de neiertat! Furios, Marat se lovi cu palma peste frunte şi îşi spuse - cu glas tare - că -i un prost; chiar lîngă tablou, izolația cablului era puțintel de tot, aproape invizibil roasă, şi cablul se atingea în punctul acela neizolat cu aparatele metalice din preajmă.

— Ce -i, Marat, ce s -a întîmplat? întrebă locotenentul.

— Am găsit! răspunse tînărul electrician, radiind de fericire.

— Aha, te felicit! Asta înseamnă că Kramer va rămîne cu buza umflată! rîse locotenentul.

Peste două minute, totul era în ordine. Ptițin era încîntat şi -i transmise lui Marat, la telefon, mulțumirile lui. Marat luă numaidecît legătura cu Korneev şi -i raportă că şi -a terminat lucrul.

— Foarte bine, se auzi glasul lui Korneev. Şi -acum, fugi repede la masă că altfel ți -atîrnă lingura de gît.

Strîngîndu -şi toate sculele şi materialele, se îndreptă spre uşă dar, cînd să iasă, auzi o exclamație plină de uimire a locotenentului.

Marat întoarse privirea spre ecran. Chiar în fața submarinului, trecea fulgerător spre sud umbra neagră a unei balene uriaşe. Aripa lată a cozii bătea repede apa cu o putere nemaivăzută, ba coborînd, ba ridicîndu -se sus de tot. Din spatele puternic al balenei, înfipt adînc într -însul, ieşea un harpon gros, prins de un otgon care pleca spre suprafața oceanului, întins ca o coardă. Aproape imediat în urma balenei, pe cupola ecranului apăru un mic vas cu aburi, din coşul căruia răbufneau dese rotocoale de fum. Vasul se afla într -o situație cît se poate de proastă. Plutea repede, remorcat la întîmplare de balenă. Prova vasului, trasă în jos de otgon, intrase sub apă, iar pupa se înălța în sus, oamenii alergau anevoie pe punte cu topoare în mîini, încercînd zadarnic să treacă pe teugă. Uneori prova ieşea la suprafața oceanului şi apa se revărsa puhoi de pe teugă.

Atunci, pentru o clipă, chiar lîngă etrava vasului, apărea un tun cu harpon, din care ieşea întins otgonul intrat adînc în mare, spre balenă. Dar în clipa următoare prova se cufunda din nou în apă, şi vasul purtat de balena furioasă plutea la voia întîmplării.

— Extraordinar! strigă Marat, plin de entuziasm. Ce se petrece aici?!

— Ce -i? Ce e? întrebă zoologul, care tocmai în clipa aceea trecea pe coridor, oprindu -se în fața uşii deschise a postului de comandă. E voie?

— Poftiți! Poftiți! răspunse cu vioiciune locotenentul. O privelişte interesantă!

— A!... exclamă zoologul, aruncîndu -şi privirea asupra ecranului. Într -adevăr, un eveniment rar: o balenă trage după ea o balenieră. Ei, drăcie!

Balena făcu pe neaşteptate un salt gigantic în sus, apoi, însă, cu o putere şi o iuțeală de două ori mai mari, se avîntă şi mai în adînc. Nefericitul vas, scăpat parcă din ghearele morții, îşi ridică botul în sus, dar chiar în clipa următoare se cufundă cu prova atît de adînc, încît un val uriaş, măturînd totul în calea lui, inundă aproape jumătate de punte, ajungînd pînă la puntea de comandă.

Pupa se ridică sus de tot şi pe ecran apăru un cerc vibrator: era elicea, care se învîrtea sub el, turbată. Un om din echipaj fu luat de val, iar ceilalți neputînd să -şi țină echilibrul pe puntea înclinată, se rostogoliră, apucîndu -se de tot ce le cădea sub mînă.

— Vasul merge cu toată viteza înapoi, spuse locotenentul şi balenei nici că -i pasă! Ce forță! Doar maşinile balenierei au pe puțin o mie de cai putere! Asta -i o balenieră minunată, de cea mai nouă construcție, aproximativ trei sute tone -registru...

— Sînt pierduți! strigă Marat. Sînt pierduți, tovarăşe locotenent! Oare nu putem să -i ajutam?

— Vine acum tovarăşul căpitan, răspunse locotenentul. L -am chemat. Eu singur n -am dreptul...

— Ce s -a întîmplat? îl întrerupse căpitanul. Aha! Văd.

Un caz rar. Situația balenierei e alarmantă. Hm!... Păcat... Poate să aibă un sfîrşit prost. Nici nu pot să taie otgonul.

Căpitanul tăcu, fără să -şi ia ochii de pe ecran. Din coşul vasului naufragiat începură să răbufnească deodată trombe groase de fum, pe care vîntul le împrăştie îndată. Apoi nu mai ieşi fum de loc. Lipsit de viață, vasul se smuci înainte şi porni cu o viteză şi mai mare.

— Apa a inundat sala cazanelor! strigă locotenentul cu glas stăpînit. Acum nimic nu -i mai poate salva!

Căpitanul se schimbă la față. Ochii i se aprinseră.

— Pregătiți tunul de la provă! ordonă el. Chemați -l pe acusticianul -şef.

Locotenentul apăsă un buton pe tabloul telefonic, prevăzut cu un mic ecran propriu, albastru -argintiu. O fluorescență trandafirie lumina ecranul oval şi pe cîmpul luminat apăru deodată un compartiment boltit, în care erau aşezate tot felul de lăzi, bobine şi nişte aparate uriaşe de sticlă, înfăşurate cu cabluri lungi. În mijlocul acestei îngrămădiri aparent haotice de aparate, acusticianul -şef al submarinului, Cijov, gras şi rumen în obraji, şedea într -un fotoliu înalt, în fața ecranului argintiu al televizorului său, alături de care se afla un tablou cu butoni şi pîrghiuțe.

Căpitanul dădu ordin:

— Țintă organică! Trage în balenă, s -o imobilizăm!

— Înțeles, țintă organică! S -o imobilizăm! se auzi răspunsul acusticianului.

Întorcîndu -se spre zoolog, căpitanul rosti cu jumătate de glas:

— Pentru cîtă spaimă au tras, măcar cu atît să se aleagă. O să fie mulțumiți de pradă. Ia te uită ce gigant!

Balena care trăgea vasul se afla la vreo şapte -opt kilometri de submarin. Dimensiunile ei erau într -adevăr uimitoare. Aşa cum arăta telemetrul, avea o lungime de treizeci şi doi de metri, iar aripa de la coadă măsura aproape opt metri în lățime. O adevărată maşină monstruoasă. Balena nu dădea nici un semn de oboseală.

Înainta cu aceeaşi repeziciune, dîrză şi puternică, mai departe, tot mai departe.

Submarinul se umplu de un sunet melodios, puternic şi triumfător, ca produs de o orgă uriaşă...

Trecură cîteva secunde şi, pe neaşteptate, de parcă ar fi dat în cale de o piedică nevăzută şi de neînvins, balena se opri din plină viteză. Izbind spasmodic apa cu coada şi tremurînd din înotătoare, ea se zbătea încolăcindu -se, deschizînd şi închizînd botul uriaş, cît o peşteră. În sfîrşit, cu o ultimă sforțare puternică, ea zvîcni, zvîrlindu -şi în sus uriaşa -i coadă. În clipa aceea, ca retezată de un brici invizibil, coada se desprinse de trup şi zbură într -o parte, purtată ca o pînză de valurile stîrnite de animalul care se zbătea în agonie.

Balena tresări pentru ultima oară şi încremenind, se întoarse cu burta încrețită în sus, apoi începu să se ridice încetişor spre suprafață.

Îndată prova balenierei, smulgîndu -se din şuvoaiele de apă spumegîndă ce se scurgeau de pe ea, se ridică la suprafața oceanului şi îmbăiată parcă, lucitoare şi liniştită, lunecă încetişor înainte, în virtutea inerției, cu otgonul atîrnînd.

Necrezîndu -şi parcă ochilor că au fost salvați, oamenii alergau de colo -colo pe puntea vasului, gesticulînd fericiți.

Submarinul coti şi se îndepărtă repede, pornind înapoi spre nord -vest.

Pe la orele cincisprezece, pe ecranul submarinului apărură contururile unui uriaş munte submarin, muntele pe care „Pioner" îl căutase cu atîta dîrzenie.

CAPITOLUL VI. PRINTRE PRIETENI

Grijuliu, zoologul îl pansă cu atîta zel pe Pavlik, la cap, unde mai cu seamă se lovise în încăierarea cu peştele cu

spadă, încît de sub faşă nu i se mai vedeau băiatului decît nasul, gura, ochii şi o singură ureche.

— Uite -aşa, îşi mîngăie Lordkipanidze barba minunată, după ce înnodă faşa pe creştetul pacientului. De altfel, dacă am face totul aşa cum scrie la carte, ar trebui, piciule, să te țin aici culcat în pat o zi -două. Parcă ce, e rău aici? Dar te ştiu eu. Tu nu rămîi! adăugă el mîhnit.

Mîhnirea zoologului -medic era pe deplin explicabilă. Infirmeria submarinului, unde avea loc această discuție, îți făcea o plăcută impresie prin ordinea ideală, belşugul de lumină, şi curățenia celor trei canapele strălucitoare, cu aşternutul de un alb imaculat. După salvarea lui de pe ghețar, Pavlik a zăcut cîteva zile în şir pe unul din paturile infirmeriei şi abia în dimineața aceea, după o convalescență de două zile, părăsise patul, pentru a face o mică şi cea dintîi plimbare sub apă. Şi iată că a trebuit să se întoarcă iarăşi la infirmerie. Acum, însă, nu mai avea nici o poftă să rămînă aici. Încercarea sfioasă a zoologului de a -l culca întîmpină un protest hotărît şi din partea lui Pavlik, şi a lui Marat, care îndeplinea şi funcția de asistent al medicului.

— Nu, Arsen Davidovici!... strigară amîndoi într -un glas.

— Dar n -am nimic, mă simt foarte bine, adăugă Pavlik.

— Bine, bine! Du -te la masă, dar după aceea să te culci neapărat. Iar cînd te scoli, să vii la mine, în laboratorul de biologie.

Oricît de bine se simțea Pavlik înconjurat de atenția tuturora, trebui curînd să constate că nu -i aşa uşor să fii răsfățat. De cînd fusese salvat în împrejurări atît de tragice, echipajul submarinului îşi concentrase asupra lui toată rezerva nesecată de dragoste părintească, toată dorința fierbinte de a -l proteja pe cel slab, dorință atît de caracteristică oamenilor puternici şi curajoşi. Acest lucru era foarte plăcut, dar îți cerea să manifestezi şi tu sentimente corespunzătoare. Pe submarin însă se aflau mulți oameni maturi, douăzeci şi şapte de inşi, pe cînd el,

Pavlik, era singur. Şi nu putea să le mulţumească acestor douăzeci şi şapte de prieteni noi, decît ascultînd cu atenţie şi interes cele ce -i povesteau. Iar ei, entuziaşti fără seamăn cu toţii, îndrăgostiţi de minunatul lor vas şi de munca frumoasă, pe care o îndeplineau, la sufragerie, în colţul roşu, în cabina ofiţerilor, iar cu Pavlik pretutindeni, convorbirile lor se reduceau numai la submarin, la calităţile lui excepţionale, infinita lui superioritate faţă de alte submarine, care nu se bucurau la ei decît de porecla de „broaşte".

Dar dintre toţi, cel mai entuziast, cel mai îndrăgostit de submarin era, fără îndoială, Marat Moiseevici Bronştein, electrician de rangul doi, în vîrstă de douăzeci de ani, căruia, poate din această pricină, nimeni nu -i spunea altfel decît simplu Marat. În inima tînărului Marat ardea nestins focul dragostei faţă de acest minunat vas sovietic. Trebuie să subliniem că el a luat parte şi la construcţia submarinului, lucrînd la dotarea cu telefoane a aparatelor de scafandri. Ajunsese pur şi simplu să viseze şi în somn submarinul; deci era firesc ca orice discuţie asupra lui să fie pentru el o delectare. Astfel stînd lucrurile, nu -i de mirare că tocmai Marat, înaintea celorlalţi şi cu mai multă înflăcărare decît toţi, a început să -i descrie lui Pavlik toate particularităţile de seamă şi meritele acestei minunate creaţii a tehnicii sovietice. Şi cu atît mai mult se înflăcăra povestindu -i mereu alte şi alte amănunte, cu cît îşi dădea seama mai bine că Pavlik - oricît de curios s -ar părea asta pentru un băiat sovietic - nu cunoştea aproape nimic nu numai despre construcţia submarinului „Pioner", dar nici despre submarine în general.

Din infirmerie ieşiră împreună într -un coridor îngust şi, ocolind postul central de comandă, trecură prin faţa cabinelor de dispeceri: a mecanicului -şef, a electricianului -şef, a şefului acustician, apoi pe lîngă cabinele ofiţerilor şi ale echipajului. Pereţii coridorului erau construiţi dintr -un lemn scump, lăcuit. Pe tavan

treceau mai multe țevi, unele subțiri, altele mai groase, vopsite în diferite culori. Covorul de cauciuc de pe podea amortiza zgomotul paşilor. Din cinci în cinci paşi, coridorul era despărțit de cîte un perete etanş cu o mică uşă, iar în podea, ici -colo se deschidea cîte un tambuchiu rotund prin care coborau în spirală scări metalice. Prin aceste deschizături se vedea jos arama, sticla şi oțelul diferitelor maşini şi aparate, adormite în nemişcare sau zumzăind molcom în munca lor activă, sub supravegherea ageră a aparatelor de control.

— Ca la hotel! Lumină, curat, frumos, îi spuse Pavlik lui Marat, trecînd uşurel cu degetul peste pereții lăcuiți ai coridorului.

— Dar să nu crezi că aşa e pe toate submarinele, răspunse Marat, mîndru ca întotdeauna de „Pionerul" lui. Aici aproape jumătate din submarin e destinat echipajului. Pe alte submarine fiecare metru cub în plus e folosit pentru combustibil, ca să poată naviga cu un kilometru mai mult, pentru torpile, ca să poată trage mai mult asupra inamicului, ori pentru acumulatoare ca să obțină ceva mai multă energie. La oameni, constructorii se gîndesc numai în ultimă instanță.

— Dar „Pioner" n -are nevoie de petrol, de electricitate sau de torpile?

— „Pioner" foloseşte numai un singur fel de energie; electricitatea - îi răspunse Marat - şi această energie o poate obține în cantități oricît de mari, oriunde, în orice punct al oceanului. Obişnuitele „broaşte" pot să -şi asigure în acumulatoarele lor energia electrică numai pentru douăzeci -treizeci de ore navigație sub apă, după care trebuie să iasă la suprafață, să -şi deschidă tambuchiurile şi să -şi pună în funcțiune motoarele Diesel. Aceste motoare învîrtesc elicele şi dinamurile, produc energie electrică cu care se încarcă din nou acumulatoarele pentru navigație submarină.

La capătul coridorului se afla sufrageria, o cabină mare cu plafonul boltit. Mesele mici, cu scaune frumoase în

jurul lor, se prindeau fiecare de podea printr -un singur picior gros şi rotund, iar fețele de masă aveau o tăietură circulară la mijloc. În tăietură lucea lacul negru, iar în jur erau aşezate tacîmurile şi pîinea în mici farfurioare - suporturi. Cabina inundată de lumina plăcută a becurilor ascunse în emisfere fixate de plafon avea pereții împodobiți cu portrete ale conducătorilor partidului şi guvernului şi cu tablouri înfățişînd peisaje maritime, ori scene din viața flotei maritime; numeroase statuete pe policioare ori postamente şi acvariumuri mici cu peştişori tropicali erau cu gust aranjate prin cameră. La masa lui Pavlik şi Marat se aşeză şi Țoi. Era ora prînzului; în sufragerie intrau mereu alți şi alți oameni. Fiecare dintre ei, văzîndu -l pe Pavlik, îl strigau, îi vorbeau cu blîndețe şi -l întrebau îngrijorați cum se mai simte.

Mai să atingă cu capul emisferele mate din tavan, Skvoreşnea se apropie de ei şi ocupă al patrulea loc la masă.

La apariția lui, glumele începură să curgă din toate părțile.

— Şi zi aşa, Andrei, îți arde de joacă. Te -ai luat Ia trîntă cu rechinul?

— Nu se juca. Voia să -l aducă aici, să -l bage în acvarium...

— Ce acvarium! A promis la colhoz că o să trimită un rechin, cît de prăpădit, de prăsilă, pentru iazul lor...

— Să -l fi legat cu mustățile, Andrei Vasilievici, şi să -l fi tras...

— Smintiți mai sînteți... mormăi cu blîndețe Skvoreşnea, privind la tovarăşii lui care se tăvăleau de rîs şi răsucindu -şi pe deget mustața lungă. Ce -s eu di vină c -o dat strechea -n nesătulul şela di rechin, di s -o aninat di cablu? Cît despre colhozul meu, dijaba şăguiți voi, că mi -o scris tata c -or mîntuit cu însămînțarea înaintea tuturora din raion. Ce -i drept, le -am făgăduit eu că, dacă muncesc bine, le aduc ca premiu ceva din expediție!... Şi -amu chiar mă -ntreb ce să li duc, şi uite

că nu mă taie capul...

— Da' ce, Andrei Vasilievici, strică să le trimiți un rechin? rosti cu prefăcută seriozitate Romeiko, mecanicul adjunct, un bărbat mic de stat, oacheş şi cu ochii vii, plini de un zîmbet ironic.

— Ce rechin! E prea mic... Un caşalot mai bine!

— O balenă!

— Sau o caracatiță gigantică!

— Mai tăceți, măi, din gură! bombăni Skvoreşnea în hohotele de rîs, ce nu mai conteneau. Las' că mă sfătuiesc eu cu Arsen Davidovici...

— Ei, cum te simți, eroule? se auzi deodată, în toiul zarvei, un glas sonor, cunoscut.

În sufragerie intrase comisarul Siomin, ars de soare şi cu o şuviță largă de păr alb, în față. Înainte de a trece pe submarinul „Pioner", petrecuse un an întreg pe contratorpilorul „Chipeasci" ["*Clocotitorul", (n. r.)*], departe, în mările Antarcticei, şi bronzul de pe față nu i se luase încă. Avea nasul puțin strîmb: boxerul Siomin, campionul Leningradului, era bine cunoscut în Uniunea Sovietică, dar după cîte se vedea, nu şi -a cîştigat prea uşor victoriile asupra altor sportivi sovietici.

Ceea ce te frapa însă mai mult la comisar, era şuvița de păr alb. Avea fața tînără, mustăcioară mică, neagră, cu vîrfurile tunse, ochii negri şi vioi.

Se spunea că această şuviță albă i -a apărut după naufragiul unui submarin, pe care îndeplinea aceeaşi funcție de comisar. Întreg echipajul fusese trimis la suprafață cu ajutorul geamandurilor de salvare, iar el, nemaiavînd nici o geamandură bună, căci o parte din ele se stricaseră în timpul naufragiului, a rămas pe submarinul naufragiat, la mare adîncime, singur cu trupul căpitanului mort. Din cauza furtunii, abia după cîteva zile a putut expediția de salvare să ridice de pe fund submarinul. Dar comisarului nu -i plăcea să vorbească despre întîmplarea aceasta, aşa că nimeni n -ar fi putut garanta că într -adevăr într -o astfel de

împrejurare s -a trezit cu şuviţa de păr cărunt.
— Ce -i cu tine? Eşti hagiu şi te întorci din Mecca? rîdea comisarul, apropiindu -se de masa la care şedea Pavlik cu prietenii lui. Straşnic turban ţi -a făcut, Arsen Davidovici! Ei, şi cum zici că te simţi, voinicule?
— Mulţumesc de întrebare, tovarăşe comisar! răspunse vesel Pavlik, ridicîndu -se în picioare şi lăsîndu -şi mîinile de -a lungul corpului, ca un adevărat marinar roşu. Mă simt bine de tot.
— Atunci mulţumeşte -i zi şi noapte lui Krepin pentru minunatul costum de scafandru, răspunse comisarul. Într -un astfel de costum, de nimic nu -ţi pasă.
În sufragerie intră şi locotenentul -major Bogrov, lat în spate, dar mlădios. Faţa lui prelungă, rasă, cu ochii cenuşii şi privirea calmă, buzele puternic strînse şi bărbia pătrată, vădeau un caracter ferm şi o voinţă dîrză, perseverentă. Tunica albă, de uniformă, cădea turnat pe trupul lui bine făcut. Locotenentul se îndreptă fără grabă spre fundul sufrageriei, zîmbindu -i din treacăt prieteneşte şi răspunzîndu -i la salut lui Pavlik. În urma lui se arătă şi silueta înaltă a căpitanului Voronţov, comandantul submarinului. Se ridicară cu toţii în picioare. Printr -un gest, comandantul dădu „repaus" şi toţi se aşezară zgomotos pe locurile lor.
— Ei, cum te simţi, Pavlik? întrebă căpitanul, oprindu -se lîngă el şi punîndu -i uşor mîna pe capul bandajat. Acum ai să rămîi la noi mai multă vreme, pentru că nu putem nici să intrăm în porturi, nici să ne întîlnim cu alte vase. Să înveţi, drăguţule, cît mai repede orientarea sub apă cu ajutorul busolei şi a radiogoniometrului. N -ai ce -i face, trebuie să te obişnuieşti cu viaţa noastră.
Ochii căpitanului, de obicei pe jumătate închişi, împrumutau chipului o severitate dîrză şi distantă. De astă dată însă pe buze îi juca un zîmbet, iar ochii albaştri i se deschiseră larg ştergînd de pe faţa lui orice urmă din obişnuita -i severitate.
— Bine, aşa am să fac, îi răspunse Pavlik, tulburat şi

totodată bucuros. O să -mi dau toată silința...

— Nu „bine", ci „am înțeles tovarăşe comandant!" îl corectă Marat, în rîsul tuturor.

În clipa cînd căpitanul se aşeză la masa lui, alături de zoolog, comisar şi locotenentul major Bogrov, pe toate mesele se deschiseră în mijloc goluri rotunde din care se arătară apoi, ridicîndu -se de jos, farfurii aşezate una peste alta, cu primul fel de mîncare în ele.

Sufrageria se umplu de vuietul surd al glasurilor vesele, de zăngănitul farfuriilor, de glume, rîsete şi discuții.

— Marat Moiseevici, dar de unde poate „Pioner" să -şi procure energia electrică aici, în mijlocul mării? legă Pavlik firul discuției începute mai înainte, sorbind în acelaşi timp cu poftă din supa gustoasă.

— În primul rînd, mie să -mi spui simplu, Marat. De unde pînă unde Moiseevici! Sîntem doar cam de aceeaşi vîrstă.

— Am înțeles, tovarăşe Marat, rîse Pavlik.

— Aşa. Vezi? Iar energia electrică o scoatem chiar din ocean. De acolo unde staționăm o şi scoatem, o sorbim,...

— Cum vine asta? se miră Pavlik. Electricitate din apă?

— Da, electricitate din apă. Marat savura efectul produs. Ai auzit de elementele termice?

— Puțin răspunse Pavlik şovăind. Cînd am învățat la fizică... despre electricitate...

— Atunci, adu -ți aminte. Element termic este un aparat compus din două sîrme sau plăci, unite între ele la capete. Plăcile sînt făcute din metale sau aliaje diferite, de exemplu din cupru şi constantan, din platină şi un aliaj platină -radiu. În astfel de aparate, prin încălzirea sau răcirea uneia din aceste plăci, se produce curentul electric. Şi cu cît diferența de temperatură dintre cele două plăci e mai mare, cu atît curentul obținut e mai puternic. Înțelegi, Pavlik? Pînă în ultima vreme, elementele termice - din orice metale ar fi pregătite - dădeau un curent de tensiuni minime... cam o zecime dintr -un volt la fiecare grad diferență de temperatură. De

curînd, însă, Institutul nostru electrotehnic a inventat aliaje capabile să producă curent de o tensiune de o mie de ori mai mare. Iar Krepin a! nostru a inventat un dispozitiv care, folosind diferențele de temperatură ale apelor oceanului, ne îngăduie să obținem din aceste noi elemente termice un curent de o putere şi mai mare. Astfel submarinul poate să -şi procure oricînd energie electrică, în orice cantitate.

Skvoreşnea puse farfuria goală pe rondela mobilă din mijlocul mesei, rondela lunecă împreună cu farfuria undeva în jos şi peste o clipă reveni, aducînd cu ea farfuria cu felul al doilea. Pavlik îi urmă exemplul, aşteptînd cu vădită curiozitate apariția noului fel de mîncare. Numai Marat, care -şi dăduse drumul la morişcă, uitase de mîncare, ba chiar îşi pusese şi lingura la o parte.

— Pricepi? continuă el, gesticulînd plin de însuflețire. Îți dai seama ce genială idee? Krepin a făcut din aceste noi aliaje cincizeci de sîrme lungi, pe care le -a sudat două cîte două, şi le -a turtit cît mai mult capetele libere. Apoi a unit toate elementele acestor termocupluri într -un cablu gros, cu o singură izolație comună, iar la capetele cablului a aplicat cîte un receptor care seamănă cu pălăria unei ciuperci. Cînd încălzim un receptor în aşa fel, încît să fie mai cald decît celălalt numai cu douăzeci de grade, atunci obținem un curent de o putere şi o tensiune uriaşă. Îți dai seama ce înseamnă asta? strigă el, ridicînd degetul în sus.

— Asta înseamnă că ai să rămîi fără felul doi! se auzi din ungherul opus al sufrageriei glasul zoologului.

Toți izbucniră în rîs. Marat se fîstîci, îşi netezi maşinal moțul rebel din creştetul capului şi se apucă zorit să -şi mănînce supa. Dar tot îşi continuă explicația, întretăiat, rostind cîteva cuvinte la fiecare două -trei linguri.

— Pricepi, Pavlik?... Fiecare termocuplu, sau cablu - baterie termoelectrică, cum i se mai spune la noi, se transformă într -o adevărată uzină electrică... cu o

capacitate de douăzeci şi cinci de mii de kilovați! Douăzeci şi cinci de mii de kilovați! repetă el tare, împroşcînd toată supa din lingură. Şi noi avem trei termocupluri. Trei uzine, cu o capacitate totală de şaptezeci şi cinci mii kilovați! Asta ar ajunge chiar pentru un oraş mare, cu tramvaiele, uzinele, şi cu iluminatul lui electric cu tot.

— Stai, stai puțin, Marat! şopti Pavlik, molipsindu -se şi el de tulburarea lui Marat.. Dar cum se încălzesc aceste cabluri? Doar trebuie obținută diferența... Chiar adineauri ai vorbit despre o diferență de temperatură între capetele cablurilor...

Marat puse din nou lingura pe marginea farfuriei şi se lăsă pe speteaza scaunului:

— Cum adică, nici acum n -ai înțeles? Marea e cuptor pentru uzinele noastre electrice.

— Cuptor? Ce tot vorbeşti, Marat! Ce fel de cuptor?

— Doamne, dumnezeule! Tu nu ştii, Pavlik, că în toate mările şi oceanele, temperatura apei la adîncimea de trei - patru mii de metri e întotdeauna de aproximativ un grad sau două? Or la suprafață temperatura e întotdeauna mai ridicată. În ținuturile tropicale, temperatura straturilor superioare de apă ajunge chiar pînă la douăzeci şi şase - douăzeci şi şapte de grade. Şi tocmai această diferență de temperatură o folosesc uzinele noastre electrice. Submarinul dă drumul unei geamanduri plutitoare de care e prins unul din receptoarele cablului -baterie, geamandura se ridică pînă aproape de suprafața oceanului şi capătul cablului se încălzeşte acolo pînă la o anumită temperatură. Iar capătul celălalt, prins de un balast, este lăsat la o adîncime de trei -patru mii de metri, unde se răceşte pînă spre zero. Atunci în cablu -baterie se dezvoltă curentul electric cu care se încarcă acumulatoarele submarinului. Ai înțeles?

Şi Marat se năpusti din nou asupra supei lui răcite.

CAPITOLUL VII. SUBMARINUL „PIONER"

Din astfel de discuții înflăcărate cu Marat şi din altele nu mai puțin vii şi interesante cu alți specialişti ai submarinului, Pavlik aflase, în trăsături generale, tot ceea ce constituia particularitatea de bază a acestui neobişnuit submarin.

„Pioner" era într -adevăr stăpînul întinderilor marine; putea să coboare pînă la orice adîncimi, fără teamă de a fi strivit de uriaşa presiune a apei; putea să traverseze oceanele în lung şi în lat fără să intre în porturi şi în baze maritime. Singura lui bază de aprovizionare era oceanul cu nesecatele lui rezerve de energie şi hrană.

Corpul submarinului fusese construit dintr -un aliaj nou dobîndit abia în ultima vreme de metalurgiştii sovietici. După cum se ştie, aliajele din diferite metale capătă adesea însuşiri cu totul noi şi neaşteptate. De exemplu aluminiul, metal foarte uşor şi moale, dacă îl topim cu o infimă cantitate de cupru, mangan şi magneziu, obținem aliajul duraluminiu, care capătă tăria oțelului, rămînînd totuşi uşor ca aluminiul. Datorită acestor însuşiri, adică uşurinței şi durității, duraluminiul are o largă întrebuințare în construirea avioanelor şi dirijabilelor.

În rețeta complicată a noului aliaj, metalurgiştii sovietici au introdus cîteva elemente rare, în combinații şi cantități cu totul noi. Aliajul obținut se dovedi atît de uşor, atît de trainic, şi mai cu seamă atît de ieftin, încît printr -o construcție ingenioasă şi reuşită, submarinul „Pioner" căpătă facultatea de a rezista la o presiune mai mare de o mie de atmosfere, în timp ce submarinele moderne, chiar cele mai bune, din cauza materialului inapt şi a construcției nesatisfăcătoare puteau să se afunde în apă abia la o adîncime de două -trei sute de metri, suportînd o presiune de numai douăzeci -treizeci de atmosfere.

De o importanță tot atît de mare era şi sistemul aplicat de Krepin pentru obținerea energiei electrice din ocean,

cu ajutorul elementelor termice, precum şi metodele de a acumula şi a folosi această energie pentru mişcare şi uzul intern al submarinului.

Curentul din cablurile -baterii termoelectrice era înmagazinat în acumulatoare. Dar acestea nu erau acumulatoarele voluminoase, greoaie şi totuşi de o capacitate mult prea mică, folosite de submarinele obişnuite, în care poate fi acumulată energie electrică numai pentru douăzeci sau treizeci de ore de navigație submarină. Cele trei baterii de acumulatoare noi - uşoare, mici şi posedînd o capacitate uriaşă - cînd sînt complet încărcate, asigură navei „Pioner" lumina, căldura, forța motrică şi toate celelalte necesități, pentru o navigație neîntreruptă timp de cincisprezece zile, în orice condiții. Abia la expirarea acestui termen, toată rezerva de energie electrică seacă şi bateriile acumulatorilor trebuiesc din nou încărcate. Pentru acest lucru, submarinul n -are decît să oprească şi să pună în funcțiune cablurile bateriei.

Aceste acumulatoare constituie o strălucită realizare a renumitului Institut pentru probleme fizice din Moscova, institut care şi -a dobîndit de mult şi pe bună dreptate o faimă mondială, prin lucrările în domeniul temperaturilor joase, care se apropie de zero absolut (-273,2° C). Una din cele mai importante probleme pe care le -a studiat Institutul e fenomenul supraconductibilității electrice la tempetură joasă.

Fenomenul supraconductibilității constă în faptul că multe metale, aliaje şi combinații chimice de metale, la o anumită temperatură specifică, aproape de zero absolut, îşi pierd deodată capacitatea de rezistență față de curentul electric trecut prin ele. În aceste condiții, curentul trece prin ele fără să mai piardă procentul de energie necesar pentru învingerea rezistenței conductei. Datorită acestui fapt, într -un circuit închis, de pildă din sîrmă de plumb cufundat în heliu lichid, a cărui temperatură este egală cu minus 271,9° C, curentul

electric se păstrează în întregime, timp de cîteva zile.

Institutul pentru probleme fizice a izbutit, după îndelungi şi perseverente cercetări, să găsească un aliaj de metale, care la o temperatură de numai două sutimi de grad peste zero absolut, se transformă într -o supraconductă cu o capacitate de energie extraordinar de mare, de îndelungă durată, în stare să păstreze curentul mult timp după încetarea acțiunii forței electromotrice.

La propunerea organelor guvernamentale, Institutul a creat pentru submarinul lui Krepin nişte acumulatoare minuscule şi uşoare, care pot acumula în ele o uriaşă rezervă de energie electrică, pe care o păstrează vreme îndelungată, cedînd din ea pe măsura necesității.

Mai mult decît orice, l -a uimit pe Pavlik nemaiauzita viteză pe care o putea dezvolta „Pioner" sub apă. În timp ce submarinele de tip obişnuit, în navigația lor în submersiune nu pot atinge viteze mai mari de douăzeci de noduri [*1 nod = 1852 metri. (n. r.)*], „Pioner" face cu uşurință optzeci de noduri pe oră, adică atît cît realizează cele mai rapide vedete -torpiloare de suprafață şi „vînătorii" de submarine.

Dar cum a putut Krepin să obțină o viteză atît de uimitoare, cînd apa opune o rezistență uriaşă vasului, mai ales în navigație submarină?

E ştiut că cei mai buni înotători sînt peştii, balenele şi cefalopodele. În decurs de sute de milioane de ani, milioane de generații într -o continuă luptă pentru existență s -au adaptat mediului marin. Au învins, au supraviețuit şi au lăsat urmaşi numai cei mai bine înarmați, cei capabili să se mişte mai repede în stihia lor dragă. În consecință, corpurile lor au luat o formă care asigură cea mai mare viteză în mişcare, cu minimum de efort. Aceasta este forma torpilei, forma picăturii de lichid atîrnată cu partea bombată în față şi cu cea subțiată spre mare. Amîndouă aceste forme au diametrul mai mare în prima treime, adică în față. De mult s -a dovedit că tocmai aceste forme întîmpină o rezistență mai mică în

deplasările prin mediul înconjurător - apa sau aerul. Apa sau aerul ocolesc cu uşurinţă aceste forme şi tot atît de uşor se contopeşte în spate, fără să formeze acolo vîrtejuri absorbante.

Inginerul Krepin a renunţat la forma de corp cu provă ascuţită a submarinului, şi i -a dat „Pioner" - ului său forma caşalotului, întrucît, după calculele constructorului, reieşea că în pofida dimensiunilor şi greutăţii lui uriaşe, caşalotul cheltuieşte pentru deplasarea fiecărui metru pătrat din suprafaţa corpului mai puţină forţă decît oricare alt locuitor al apelor.

Se ştie de asemeni de multă vreme ce mare importanţă are mucoasa care acoperă aproape toate organismele de apă, mai cu seamă pe acelea care nu stau locului, ci se deplasează în mod activ şi cu repeziciune. Într -adevăr, mucoasa micşorează mult frecarea şi rezistenţa apei în timpul deplasării corpului. Lui Krepin i -a venit ideea să mărească viteza mişcării submarinului, acoperindu -i corpul cu ceva asemănător mucoasei. Problema era însă dificilă. Chiar dacă ar fi izbutit să acopere corpul vasului cu o mucoasă artificială, tot ar fi spălat -o apa. După multe cercetări, Krepin a găsit o soluţie cu totul neaşteptată. În împrejurările cînd trebuia să se ajungă la viteze deosebit de mari, el învăluia corpul submarinului cu un strat de abur fierbinte care îndeplineşte perfect rolul mucoasei. Folosindu -se de nesecatele -i rezerve de energie electrică, „Pioner" îşi încălzeşte întreg corpul exterior pînă la o temperatură de două mii de grade. La o astfel de temperatură, un strat subţire din apa care vine în contact cu vasul încins se transformă instantaneu în aburi. Acest înveliş gazos, format în fiecare moment al deplasării vasului din alte și alte straturi de apă, uşurează deplasarea, stabilind un regim de fricţiune în mediu gazos a cărui densitate, ce -i drept mult mai mare decît densitatea aerului, rămîne totuşi mult mai mică decît densitatea apei. Aburii formaţi în jurul submarinului, în clipa cînd acesta s -a îndepărtat, se

răcesc numaidecît, sub influenţa temperaturii joase din jur, şi se transformă din nou în apă, fără să ajungă la suprafaţă sub formă de băşici.

Pînă la urmă, inginerul Krepin a luat hotărîrea să renunţe la elice. După ferma lui convingere, numai racheta îi putea da posibilitatea să folosească din plin şi uriaşa forţă a centralei lui electrice, şi soliditatea colosală a vasului, şi puterea de refractare a metalului, din care era construit submarinul. Se părea că într -un mediu atît de dens ca apa n -ar putea fi vorba de un randament maxim al motoarelor cu reacţie. Dar se ştie de mult că anumite vieţuitoare ale apelor, ca de pildă cefalopodele, înotători minunaţi, se folosesc foarte bine de această metodă a mişcării, absorbind apa în pîlnioarele lor din faţă, în timpul mişcării, şi proiectînd -o puternic afară prin cele din spate.

Pentru mişcarea cu reacţie, însă, e nevoie de foarte mult combustibil, în stare să degajeze prin ardere o uriaşă cantitate de energie motrică. De unde putea să ia „Pioner" acest combustibil şi cum păstra el aceste rezerve, de bună seamă în cantităţi foarte mari, dacă ţinem seama de durata navigaţiei neîntrerupte, de care era capabil? Şi aici, ca şi în multe alte împrejurări, constructorului acestui submarin i -a venit în ajutor oceanul cu resursele lui nesecate şi cu uriaşele -i posibilităţi încă nevalorificate.

Oceanul trebuia să -i dea submarinului, într -o cantitate nelimitată, gazul detonant, a cărui teribilă putere de explozie e destul de cunoscută.

Pentru obţinerea acestui gaz sînt necesare alte două gaze, oxigenul şi hidrogenul, gaze care intră în compoziţia apei. Aceste, gaze se pot obţine prin diferite metode, dar cea mai simplă este descompunerea prin electroliză. Pentru aceasta se afundă într -un vas cu apă acidulată doi electrozi legaţi de sursa curentului electric. Sub acţiunea curentului electric apa se descompune, şi atunci pe unul din electrozi - anodul - se adună în băşicuţe

oxigenul, iar pe celălalt - catodul - se adună hidrogenul. Aceste două gaze sînt captate în vase separate. Dacă după aceea dăm drumul unor anumite cantități din fiecare atunci se obține gazul detonant.

E de ajuns să trecem prin acest gaz o scînteie electrică, ca să se producă explozia. Pentru a obține mişcarea prin reacție, aceste explozii trebuie să se producă într -o cameră specială, aşezată în spatele vasului sau al rachetei. Această cameră are un orificiu de degajare, care se lărgeşte înapoi ca o pîlnie. Cînd în cameră se produce explozia, vaporii de apă formați tind să răbufnească în afară, apăsînd cu o uriaşă forță toți pereții camerei.

Iar pe peretele din spate al camerei, aburul dînd peste orificiul de ieşire, toată puterea exploziei se îndreaptă în această direcție şi propulsează racheta sau submarinul înainte.

Succedîndu -se la dese intervale, aceste explozii dau submarinului o viteză din ce în ce mai mare.

Vaporii rezultați din explozia gazului detonant se condensează, contopindu -se cu apa înconjurătoare, fără să lase nici o urmă. Cît priveşte zgomotul şi bubuiturile produse de explozii, ele sînt înăbuşite de amortizoare, aidoma celor folosite la avioane şi autovehicule. Dar navigînd cu această viteză neobişnuită prin adîncuri neexplorate şi nestudiate încă, submarinul ar putea să dea peste stînci, recife, ori bancuri de nisip, dintre care, fără îndoială, foarte multe nu sînt trecute nici pe cele mai bune hărți ori călăuze marine ale lumii. Pe un astfel de submarin nu ți -e îngăduit să navighezi la întîmplare. De aceea vasul a fost prevăzut cu ultraputernice reflectoare la provă şi pe părțile laterale ale submarinului. Aceste reflectoare cu o capacitate de cîteva miliarde de lumini spintecau întinderile negre ale adîncurilor pe o distanță de o jumătate de kilometru. La o asemenea depărtare, însă, mai cu seamă cînd te deplasezi cu o viteză atît de mare, e greu să desluşeşti ceva în lumina reflectoarelor. Şi apoi, o lumină atît de puternică trădează prezența

submarinului, care poate fi o armă temută de duşman numai dacă acționează în taină şi prin surprindere.

„Pioner" avea nevoie de nişte ochi puternici şi ageri, care să scruteze de departe întunericul adîncurilor şî să anunțe la timp primejdiile şi piedicile care -i apar în cale.

După îndelungi cercetări, Krepin şi -a dotat submarinul nu numai cu ochii de care avea nevoie, dar şi cu urechi. Sonda ecou e de mult folosită în toate țările, atît de navele submarine, cît şi de cele de suprafață. Procedeul se bazează pe faptul că sunetul se propagă nu numai în aer, ci şi în apă. Ba chiar în apă se propagă mai bine şi mai repede. Dacă în aer undele sonore se răspîndesc cu o viteză de trei sute treizeci de metri pe secundă, în apă viteza de propagare este egală cu o mie cinci sute de metri pe secundă. Undele sonore pornesc sferic, de la sursă, iar cînd întîlnesc vreo piedică în cale, atunci se răsfrîng şi fac calea întoarsă.

Folosind această proprietate a undelor sonore, s -au inventat nişte aparate cu ajutorul cărora se măsura înainte vreme adîncimea mărilor şi a oceanelor. Într -o parte a vasului, sub apă, printr -o explozie sau o bătaie de clopot, se producea un sunet. Undele sonore ajung pînă la fund, se răsfrîng şi se întorc înapoi la vas. Sub apă, de celălalt bord e prins un aparat care interceptează sunetul răsfrînt şi înregistrează timpul cît a trecut de la producerea sunetului pînă la perceperea lui. Întrucît sunetul parcurge distanța de la vas la fund şi de la fund înapoi la vas în acelaşi timp, se poate uşor calcula această distanță. Apoi au apărut sonde -ecou care arată automat adîncimea în metri pe o scară de gradație specială, scutind astfel oamenii să mai facă tot felul de socoteli şi calcule. Funcționînd fără întrerupere, trimițînd în apă sunete şi primind reflexiunile lor, sonda -ecou trasează ea însăşi, pe hîrtie sau pe ecran, relieful fundului deasupra căruia trece vasul. În cele din urmă au apărut şi sonde -ecou ultrasonore, ca de pildă radiantul lui Langevin.

Înălțimea oricărui sunet depinde de frecvența vibrațiilor pe care izvorul sunetului le propagă în mediul emițător - aerul, apa, sau corpurile solide - pînă la timpan, la urechea omului. Urechea omului e capabilă să intercepteze ca sunet numai vibrațiile de frecvență cuprinse între şaisprezece mii pină la douăzeci de mii pe secundă. Aceste sunete -limită corespund celui mai jos vuiet şi celui mai subțire piuit de țînțar. Dincolo de douăzeci de mii de vibrații încep ultrasunetele. Pe acestea, urechea omului nu le mai poate percepe.

Izvorul vibrațiilor ultrasonore îl constituie plăcile din cristal de munte sau piezocuarțul. Dacă o astfel de placă, strînsă între doi electrozi metalici, o cufundăm într -un lichid şi o supunem influenței unui emițător de radio, atunci ea începe să oscileze des şi puternic şi transmite această oscilație lichidului înconjurător. Cu cît frecvența vibrațiilor plăcii e mai mare, cu atît e mai puternic ultrasunetul obținut.

Ultrasunetul posedă două particularități foarte importante. În primul rînd, el poate fi trimis nu numai prin unde sferice, ci şi radial, într -un mănunchi oricît de subțire. În al doilea rînd, după cum se ştie din experiențele lui Wood şi Lomys, unele animale - cum ar fi broaştele, peştii mici, mormolocii, crustaceii marini - nimerind într -un cîmp de ultrasunete pier, iar alte corpuri tari, cum e gheața de pildă, se moaie şi se sfărîmă.

Inginerul Krepin a folosit aceste două particularități ale ultrasunetului în modul cel mai potrivit, pentru a -i da submarinului său vederea, auzul şi o armă distrugătoare în lupta cu natura vie sau moartă.

Împreună cu prietenul său, savantul şi inventatorul Vlasiev, profesor la Institutul de studii a oscilațiilor de înaltă frecvență din Moscova, el a construit un aparat care produce pînă la cîteva sute de milioane de oscilații pe secundă. Şi aceste oscilații, obținute după metoda lor, sînt atît de puternice, încît un mănunchi de unde

ultrasonore produs de aparatul lor străpunge întinderile de apă pînă la o distanță de douăzeci de kilometri. Aparatele acestea, împreună cu aparatul de radio cu înregistrare automată, Krepin le -a adaptat la provă, la spate, pe părțile laterale şi pe chila submarinului, dîndu -i în felul acesta pe lîngă o armă puternică şi cele mai fine urechi, urechi cum n -are nici o ființă vie din întreaga lume.

Dar Krepin şi Vlasiev nu s -au oprit aici. Continuînd cercetările, ei au izbutit să transforme aceste urechi şi în ochi pentru submarinul lor.

Razele ultrasonore emanate de aparatele vasului, dînd peste piedici, nu se reflectă toate cu aceeaşi forță, ci în concordanță cu forma exterioară a acestor piedici. Razele ultrasonore se întorc deci neomogene. Inventatorii au construit o membrană de recepție formată din mii de membrane microscopice. Fiecare din ele vibrează în concordanță numai cu forța unei singure raze ultrasonore întoarse, cea care cade pe ea.

Cu ajutorul unei construcții complicate, care transformă energia sonoră în energie luminoasă, fiecare rază înfățişează pe ecranul postului central al submarinului imaginea unui singur punct din piedica întîmpinată, punctul în care s -a reflectat. Miile de imagini înregistrate de toate membranele microscopice se contopesc într -un singur tot şi dau ca rezultat imaginea completă a obiectului întîlnit în cale. Astfel de „reflectoare" ultrasonore, instalate de jur împrejurul submarinului, trimit încontinuu pe ecranul sferic al postului central de comandă imaginea a tot ce se află în fața şi în jurul submarinului, pe o rază de douăzeci de kilometri.

S -ar fi putut construi un astfel de reflector, folosind sunetele obişnuite ale frecvenței auzite. Dar sunetele obişnuite, propagîndu -se prin apă în toate direcțiile, pot fi auzite de orice vapor amenajat cu cel mai simplu hidrofon. Lucrul acesta, desigur, nu putea fi admis pentru nimica în lume. Reflectoarele ultrasonore ale

submarinului - din uriaşul diapazon de vibraţii de o frecvenţă pînă la cîteva sute de milioane pe secundă - pot alege o combinaţie ce ar constitui pentru un străin o problemă aproape de nerezolvat. Şi chiar dacă cineva ar izbuti totuşi să descopere această taină, tot n -ar avea aparate capabile să intercepteze ultrasunete de o frecvenţă atît de înaltă şi de o putere atît de neobişnuită. Aceste aparate emiţătoare de raze ultrasonore constituie ultima invenţie a lui Krepin şi Vlasiev.

Aceleaşi raze ultrasonore au fost folosite de inginerul Krepin şi ca o armă nouă în lupta împotriva naturii vii şi moarte. În aceasta a fost ajutat de renumitul zoolog şi biolog, profesorul Lordkipanidze, care a lucrat multă vreme la Institutul de medicină experimentală, studiind problema aplicării oscilaţiilor ultrasonore în biologie şi medicină. Folosind emiţătorul de raze ultrasonore existent, Krepin şi Lordkipanidze au construit un tun şi un mic pistol, amîndouă ultrasonore, care la anumite frecvenţe sînt capabile să ucidă orice organism viu, iar la alte frecvenţe pot să dezagrege majoritatea metalelor şi mineralelor cunoscute.

Razele ultrasonore emanate de tun sau de pistol fac ca celulele fiinţei vii să vibreze atît de repede, încît se rup în bucăţele, iar moleculele metalelor şi ale mineralelor se desfac în atomi, se pulverizează, se distrug.

Cînd Krepin, Vlasiev, Lordkipanidze şi ceilalţi tehnicieni care îi ajutau tocmai puneau la punct primele aparate ultrasonore, industria de apărare a Uniunii Sovietice i -a propus lui Krepin să -şi oprească atenţia asupra unei noi invenţii a lui Bleihman, savant şi inventator sovietic în domeniul razelor invizibile, infraroşii sau termice.

Raze termice invizibile, de o intensitate mai mare sau mai mică, sînt emanate de orice corp încălzit - de soare, de un fier de călcat încins, de o casă de locuit, de animalele cu sînge cald, de copaci şi chiar de peşti. De multă vreme, fotografierea infraroşie cu ajutorul unei aparaturi speciale a fost larg aplicată în timpul nopţii, pe

ceață deasă, ori pe timp mohorît şi ploios. Ai putea, ridicîndu -te noaptea cu avionul la o înălțime de cinci - şase mii de metri, să scoți fotografii la o distanță de cinci sau şase sute de kilometri, folosindu -te nu numai de căldura, uneori infimă, pe care o emană obiectele terestre, ci şi de diferența dintre temperatura lor şi temperatura mediului înconjurător. Binoclurile infraroşii pentru observațiuni de noapte şi pe ceață sînt de mult cunoscute.

Dar pînă la lucrările lui Bleihman, problema interceptării razelor termice infraroşii în mediul acvatic şi a transformării lor într -o imagine vizibilă părea de nerezolvat, pentru că adesea razele emanate de viețuitoarele şi obiectele din acest mediu sînt mult prea slabe.

Temperatura viețuitoarelor acvatice este de obicei cu foarte puțin superioară temperaturii apei înconjurătoare. Numai animalele cu sînge cald, mamiferele marine, cum sînt de pildă balenele, caşaloții, delfinii, focile, morsele şi lamantinii, care au trecut cîndva de pe uscat în mediul acvatic, păstrează o înaltă temperatură a corpului, datorită învelişurilor lor exterioare - pielea groasă şi stratul gros de slănină de sub piele. Toate celelalte viețuitoare ale apelor, moluştele, stelele marine, racii, crabii, broaştele țestoase şi peştii pierd aproape toată căldura obținută ca rezultat al muncii musculare ori al metabolismului, cedînd -o apei înconjurătoare. O mică parte din această căldură animală - care uneori poate fi măsurată în grade, dar alteori nu trece de cîteva sutimi de grad - rămîne totuşi în corpul lor.

Pentru cele mai bune aparate fotografice infraroşii terestre nu mai constituie o mare greutate interceptarea, chiar şi de la o distanță respectabilă, a unor radiații calorice oricît de slabe. Dar asta numai în condiții terestre. Pentru fotografierea infraroşie submarină, greutatea principală o constituia faptul că razele termice sînt absorbite cu aviditate, de apă, aproape în întregime,

sau sînt reflectate de ea. Aparatura lui Bleihman era însă atît de sensibilă, încît putea să intercepteze din apă raze infraroşii imperceptibile pentru cele mai precise aparate cunoscute pînă atunci, cu condiția ca izvorul radiației să nu fie la mai mult de cinci sute de metri distanță. Aparatura lui Bleihman, extrem de uşoară şi portativă, posedă de asemeni însuşirea de a acționa la trecerea din mediul acvatic în cel aerian ca cel mai bun mecanism terestru.

Krepin primi cu mare bucurie propunerea lucrătorilor din industria de apărare. Studie şi aprecie pe deplin invenția lui Bleihman. Apoi, în scurt timp, construi un mic proiectil cu reacție, care cu ajutorul unei mici rezerve de oxigen şi hidrogen comprimat putea să se mişte ca şi submarinul şi cu aceeaşi viteză. În acest proiectil, asemenea unui castravete gros, lung de un metru şi jumătate, Krepin montă o serie de aparate ale lui Bleihman, repartizîndu -le în aşa fel, ca obiectivele lor să fie împrăştiate pe toată suprafața proiectilului, pentru a putea intercepta razele termice din toate părțile.

Pentru înălțarea în aer, Krepin dotă proiectilul cu aripi escamotabile care puteau să apară din el şi să se desfacă întocmai ca aripioarele peştelui zburător. Dar acestui proiectil -cercetaş, adevărata viață practică i -a dat -o radiotelemecanica. Cu ajutorul emițătorului de radio, şeful de cart al submarinului putea să lanseze proiectilul din lăcaşul lui aflat în bordul submarinului şi să -l trimită în recunoaştere pînă la cincizeci de kilometri depărtare. Prin radio se punea în funcțiune motorul cu reacție al proiectilului, prin radio era manevrat, prin radio se declanşa dispozitivul de escamotare a aripilor şi de ridicare a lui în aer. Iar ceea ce înregistrau aparatele fotografice ale lui Bleihman în jurul proiectilului, pe o distanță de cinci sute de metri, era reprodus prin radio pe ecranul postului central al submarinului. Avînd permanent în fața lui şi mai ales sus, lîngă suprafața oceanului, cele două proiectile de cercetare (pe lîngă alte

cîteva de rezervă în depozit) submarinul putea să -şi croiască drum cu şi mai multă siguranță în adîncurile întunecate ale oceanului, fără să se teamă de vreo întîlnire neaşteptată.

Cînd Pavlik intră pentru întîia oară la postul central de comandă a submarinului, rămase uimit de belşugul neobişnuit de maşini şi aparate, de mecanisme din cele mai neobişnuite şi ciudate, prinse în pereții rotunzi ori lîngă ecrane, pe suporturi şi console. Ecranul din sticlă mată, ca o calotă sferică, era aplicat pe peretele rotund al cabinei, trecînd şi pe tavanul încăperii. Pe ecran se perindau mereu umbre de peşti şi de alte vietuitoare ale oceanului, care mişunau cu repeziciune în jurul submarinului. Nici măcar bezna de nepătruns a adîncurilor nu putea să ascundă aceste ființe de ochii atotvăzători ai navei submarine,,Pioner".

Ofițerul de cart conducea de aici funcționarea celor mai complicate mecanisme şi maşini ale submarinului. Dar toate aceste maşini şi mecanisme interdependente în funcționarea lor comună erau atît de automatizate, încît prin impulsul dat celui mai principal dintre mecanisme se puneau în funcțiune şi toate celelalte auxiliare. Dacă, de pildă, submarinul avea nevoie să se afunde la o anumită adîncime, atunci ofițerul de cart trebuia doar să aşeze indicatorul de adîncime pe cifra dorită, pentru ca mecanismul să înceapă să funcționeze automat, strîngînd balustradele de pe puntea de sus, apropiind apoi capacul fuzelat şi închizînd capacul interior al tambuchiului, în timp ce supapele şi valvele watterbalastelor, îngăduind pătrunderea apei într -o anumită cantitate, făceau submarinul să coboare exact la adîncimea dorită. Becuri electrice de control, de culoare verde, se aprindeau de îndată ce începea să funcționeze vreun agregat, o maşină sau vreun mecanism, şi continuau să ardă atîta timp cît treaba mergea bine. Dar la cea mai mică neregulă, becul verde se stingea şi se aprindea unul roşu, semnal de avarie. Dar din clipa lansării şi pînă atunci, nici un bec

roşu n -a avut de ce să se aprindă: toate aparatele şi mecanismele funcţionau ireproşabil, precis şi armonios.

Această desăvîrşită automatizare a mecanismelor îngăduia ca echipajul să fie puţin numeros, cu toate că submarinul avea peste o mie de tone deplasare; întreg echipajul submarinului, dacă nu -i socotim pe membrii expediţiei ştiinţifice, număra numai douăzeci de oameni. În schimb, însă, toţi erau specialişti cu o înaltă calificare, oameni experimentaţi în serviciul submarin, cu un curaj verificat, îndrăzneţi, inventivi şi devotaţi pînă la moarte măreţei lor patrii.

CAPITOLUL VIII. PROIECTUL LUI MARAT

Ţoi îşi ţinea minte perfect de bine copilăria lipsită de bucurii, petrecută într -o cocioabă pe jumătate năruită şi cu acoperişul spart, dintr -o mahala sărăcăcioasă a oraşului Ghirin.

Acolo a văzut lumina zilei, acolo a cunoscut lumea. Amintirea veşnicei slugărnicii a tatălui său, cizmar cîrpaci, faţă de cămătar şi de stăpînul dughenei de alături, faţă de jandarmul din colţ şi de fiecare soldat japonez, faţă de orice automobil care se arăta din cînd în cînd pe uliţa lor periferică, îi umplea şi astăzi sufletul de ruşine, amărăciune şi ură. Bietul coreean era nimica toată, un fir de praf pe care putea să -l calce sub talpă orice bocanc de soldat, solid şi cu botul pătrat, orice pantof fin, de lac.

La vîrsta de doisprezece ani l -a luat de suflet un unchi al lui care n -avea copii. Acest unchi, membru într -un colhoz pentru cultura orezului de lîngă lacul Hanka, în apropierea Vladivostokului, l -a înfiat şi l -a dat la şcoală. Primul an de şcoală, Ţoi l -a petrecut ca într -un vis. Se tot temea că visul acesta se va sfîrşi, că fericirea lui se va spulbera ca fumul şi că va auzi din nou bătaia ciocanului

de cizmărie al tatălui său, în cocioaba întunecată şi umedă, că va auzi din nou tînguirile mamei, veşnic necăjită de scumpetea boabelor de soia, şi scîncetul frățiorilor mai mici, care plîngeau de foame.

La şcoala din colhoz, Țoi se dovedi curînd unul din cei mai buni elevi. Apoi, tatăl său adoptiv îl trimise la o şcoală superioară din Vladivostok, ca să învețe agronomia şi să se întoarcă pe urmă înapoi la colhoz. Dar a ieşit altfel. Țoi se îndrăgostise pătimaş de chimie şi de mare, şi iată -l acum pe submarin chimist al expediției ştiințifice şi secretar al celulei comsomoliste, aşezat la o masă în colțul roşu al vasului şi jucînd dame cu Matveev, un comsomolist scafandru, tînăr, cu fața rotundă şi obrajii îmbujorați. Matveev stătea prost: un pion izolat îi fusese barat şi nu ştia dacă -l va putea salva. Cu capul plecat asupra tablei, Matveev se gîndea. Țoi se gîndea şi el, dar cu totul la altceva. Ochii lui negri, puțin oblici, pe fața -i prelungă şi cafenie, proaspăt rasă, priveau la cei adunați în compartimentul colțului roşu.

Vedea chipurile vesele ale tovarăşilor, auzea glasul ferm a! lui Marat, care discuta înflăcărat ca de obicei, cu oceanograful Şelavin. Iar în jurul lor se auzea izbucnind din cînd în cînd un rîs liniştit, molcom şi lipsit de griji.

Auzind acest rîs, pe Țoi îl cuprindea adeseori un sentiment ciudat de îngrijorare. Se simțea neliniştit şi fiecare fibră a trupului său se încorda; tot i se părea că a scăpat ceva din vedere, că a neglijat ceva, că ar fi trebuit să verifice, să cerceteze, să ia noi măsuri. Ar fi vrut să le atragă atenția tuturor acestor prieteni şi tovarăşi, tuturor celor din jur, ar fi vrut să -i piseze la cap, să le amintească necontenit că n -au voie să fie nepăsători, indiferenți şi fără griji, că nu trebuie să fie liniştiți şi creduli de parcă n -ar mai exista primejdii, de parcă n -ar mai exista jandarmi şi cămătari dincolo de hotare.

Şi ori de cîte ori gîndea astfel, în asemenea clipe, dorea cu o putere de neînvins să -i aducă patriei un dar, să -i dăruiască ceva care s -o facă şi mai puternică, de

neînvins, şi care totodată să -l liniştească şi pe el, măcar cît de cît.

În ziua aceea, însă, în timp ce juca dame cu Matveev, simţi deodată că obrajii i se îmbujorează de bucurie; îi venise o idee minunată. Simţea că visul lui tainic se va împlini, că -şi va putea satisface o dorinţă pe care o socotea irealizabilă. Din ideea lui se va naşte darul pe care voia să -l ofere patriei. Totul începuse să se contureze, ce -i drept încă vag, dar totuşi real.

„Dacă aş izbuti să pun în practică această idee!... se gîndea Ţoi, tulburat şi totodată bucuros. Marea... Oceanul... Această lume de necuprins a apelor! Cît e de măreţ! Cît de nesecate sînt comorile pe care le ascunde! Trebuie numai să ştii să i le descoperi şi să i le smulgi".

Glasul răsunător al comisarului îi rupse firul gîndurilor:

— Matveev! Ţoi! Terminaţi că începem!

— Lasă -te bătut, Matveev, că tot ai pierdut partida. Auzi, începem lecţia.

Într -atît se cufundase Ţoi în gîndurile lui, încît nici nu observase că la colţul roşu se adunase tot cercul oceanografie, condus de Şelavin. La lecţia de oceanografie veniseră şi mecanicii Romeiko, şi Kozîriov, şi Şcerbin, îngrijitorul, bucătarul Belogolovîi, scafandrul Krutiţki, preparatorul Koroliov, Marat Bronştein, toţi cu caiete şi creioane. Matveev, care lua şi el parte la acest cerc, se sculă şi, aruncînd grăbit o ultimă privire asupra tablei, îi cedă lui Ţoi partida, şi aşa aproape pierdută. Dispăru pentru o clipă din compartiment şi, întorcîndu -se numaidecît cu un caiet gros, se aşeză la masa mare, acoperita cu o pînză roşie, în jurul căreia se şi strînseseră toţi membrii cercului. Ţoi se apropie şi el de masă. Nemaigăsind nici un loc liber, se aşeză alături de Pavlik, pe acelaşi fotoliu.

Capul bandajat al băiatului mirosea uşor a iod şi a încă un medicament. I se făcu milă de el. Cuprinzîndu -l pe după umeri, îl trase cu căldură mai aproape şi rămaseră aşa, amîndoi în fotoliul moale, ascultînd cu atenţie la

ceea ce spunea Şelavin.

Cu glas de tenor, răguşit de răceală, oceanograful vorbea despre curenţii marini, despre marile fluvii calde ori reci, care curgeau prin apele de necuprins ale oceanelor şi mărilor. Povestea ce influenţă au aceşti curenţi asupra climei, asupra naturii, asupra vieţii în general, mai cu seamă în Orientul nostru îndepărtat.

Curenţii reci, care curg din strîmtoarea Bering pînă în Coreea, de -a lungul ţărmurilor Kamciatkăi şi Primoriei, înăspresc climatul acestor regiuni ale Uniunii Sovietice şi fac ca în timpul iernii să îngheţe pentru îndelungă vreme apa pe lîngă ţărmurile sovietice ale mărilor Bering, Ohoţk, precum şi marea Japoneză, în timp ce în Europa apuseană, care se află la aceeaşi latitudine cu aceste ţinuturi, clima e dulce şi iarna aproape că nu există geruri sau zăpadă. Pe ţărmurile Norvegiei şi ale insulelor Britanice, ale Olandei şi Franţei, marea e liberă totdeauna de gheţari.

— Şi de ce? întrebă Şelavin cu glasul lui răguşit, privind prin ochelari la ascultătorii strînşi în jurul mesei, şi trecîndu -şi degetele prin barba -i încîlcită. Cine încălzeşte aceste ţărmuri?

— Golfstreamul, răspunse prompt Marat.

La drept vorbind, Şelavin pusese această întrebare numai din obişnuinţă, nu celorlalţi, ci sie însuşi, ca să -şi prelungească plăcerea de a vorbi despre aceste lucruri şi să deştepte interesul pentru cele povestite. De aceea răspunsul lui Marat stricîndu -i jocul, produsese asupră - i o impresie neplăcută.

— În primul rînd, nu se spune „Golfstream". Este un cuvînt englezesc, şi corect se pronunţă: „Golfstrim". În al doilea rînd, dumneata repeţi un basm vechi care atribuia Golfstrimului clima dulce a Europei apusene. Nici lucrul acesta nu e just. Oceanografia numeşte Golfstrim numai acel curent cald şi puternic, care răbufneşte fulgerător din golful Mexicului prin îngusta strîmtoare Florida, şi care după ce se uneşte lîngă insulele Bahama cu curentul

Antilelor, însoţeşte ţărmurile Americii de Nord pînă la capul Hatteras, iar după aceea, pînă la bancul Newfoundland, curge parcă printr -o albie de apă rece, ca un adevărat fluviu al oceanului, uşor de recunoscui după culoarea albastru închis, cu totul diferită de albastrul verzui... ca să zicem aşa, al malurilor sale. Acest fluviu are o lăţime începînd de la şaptezeci şi şase de kilometri în locul cel mai îngust - strîmtoarea Florida - şi şase sute patruzeci de kilometri la bancul Newfoundland. Adîncimea lui medie ajunge pînă la trei sute douăzeci de metri! Vă puteţi imagina un astfel de fluviu?

— Aşa fluviu mai zic şi eu! se entuziasmă Matveev.

— Dar ştiţi oare, dacă -mi permiteţi să vă întreb, cîtă apă caldă - caldă pînă la douăzeci şi şapte de grade Celsius la suprafaţă - cară acest fluviu? strigă Şelavin.

Ochii lui spălăciţi, de obicei ascunşi, se deschiseră larg şi se făcură albaştri, limpezi, scînteietori, iar mîna cu degetul întins, lung şi subţire, se ridică sus de tot. Dar n -apucă să se desfete măcar cît de cît de interesul pe care -l arăta auditoriul, căci observînd o mişcare suspectă din partea lui Marat, se grăbi să continue asaltîndu -i pe ascultători cu cifre:

— Nouăzeci şi unu de miliarde de tone de apă pe oră! Ei, ce aveţi de spus în privinţa asta, dacă -mi permiteţi să vă întreb? Nici nu -ţi poţi imagina! Comparaţi această cantitate de apă chiar şi cu Volga, cel mai mare fluviu din Europa. Acest fluviu care taie de -a curmezişul aproape întreaga Uniune, varsă în Marea Caspică în medie treizeci de milioane tone de apă pe oră, adică de trei mii de ori mai puţin decît Golfstrimul! Aţi înţeles? Toate fluviile şi rîurile de pe întreg globul pămîntesc, luate la un loc, au un debit orar de douăzeci şi două de ori mai mic decît Golfstrimul! Şi această masă de apă încălzită de soarele ecuatorial al Atlanticului duce cu sine spre nord o cantitate imensă de căldură. Ei, aveţi ceva de spus?

— Un calorifer pentru întreaga Europă, Ivan Stepanovici! exclamă Marat entuziasmat.

Şelavin zîmbi uşor, şi aruncîndu -i o privire de astă dată plină de căldură, continuă:

— Ai perfectă dreptate, Marat. Un adevărat calorifer. Numai că acela nu mai e Golfstrimul. Dincolo de bancul Newfoundland, Golfstrimul săvîrşeşte, cum spun americanii, o crimă: părăseşte țărmurile Americii de Nord şi, lărgindu -se într -un evantai din ce în ce mai mare, coteşte brusc spre răsărit, spre Europa, dar curînd după aceea Golfstrimul trece în curentul larg şi încet al oceanului Atlantic. Înainte de a ajunge la țărmurile Europei, acest curent al Atlanticului (deci nu Golfstrimul) se rupe în două şuvoaie puternice. Unul din ele, în mijlocul oceanului se desprinde şi sub numele de curentul Canarelor se îndreaptă spre sud, spre țărmurile peninsulei Pirineice şi spre Africa de Nord. Acolo, curentul acesta coteşte spre apus şi se contopeşte cu ace! curent ecuatorial de nord, care sub influența continuă a vînturilor alizee, care suflă permanent spre vest, aduce mase mari de apă caldă în Marea Caraibelor, iar de acolo, în golful Mexicului, dînd naştere Golfstrimului. În felul acesta se închide parcă un cerc înăuntrul căruia ne aflăm noi acum aici, în Marea Sargaselor. Dar şuvoiul principal al curentului din oceanul Atlantic se îndreaptă spre nord -est, spre țărmurile apusene şi spre cele din nord -vestul Europei. Aici, după ce a pierdut pe drum o mare cantitate din căldura primită de la Golfstrim, lasă Europei şi restul de căldură care i -a mai rămas. Acest şuvoi al curentului Atlantic este deci caloriferul întregei Europe despre care ai vorbit dumneata, Marat.

— Dar ce temperatură are cînd se apropie de Europa? întrebă Matveev, ridicîndu -şi privirea de pe caietul în care îşi scria cu mult sîrg notițele.

— Între opt grade, în februarie, şi treisprezece - cincisprezece grade în august.

— Numai atît?! făcu dezamăgit Matveev. Într -o apă ca asta nici să te scalzi nu poți, dar'mite să încălzească toată Europa! Ce calorifer mai poate fi şi ăla care se încălzeşte

iarna numai pînă la opt grade? Cum vine asta, Ivan Stepanovici?
— Nu te grăbi să pui la îndoială cele auzite, interveni Krutiţki, scafandru ca şi el, un om voinic şi liniştit. Desigur că are şi asta o explicaţie.
— Cum? sări Şelavin ca ars. Asta înseamnă puţin, Matveev? Dar despre căldura specifică a apei şi a aerului mai ştii ceva, dacă -mi permiţi să te întreb? Spune! Ai uitat? Doar eşti scafandru! Un scafandru trebuie să cunoască proprietăţile fizice ale apei!
— Ei ce, credeţi că nu ştiu ce este căldura specifică? se apără Matveev. Căldura specifică a apei este egală cu o unitate.
— Şi ce înseamnă asta? insistă Şelavin.
— Înseamnă că pentru ridicarea temperaturii unui gram de apă cu un grad Celsius se cere o pierdere de căldură egală cu un gram -calorie.
— Just. N -am nimic împotrivă. Bine, dar căldura specifică a aerului cu ce este egală?
— A aerului? se fîstîci Matveev. Aerul? M -m -m... Să vă spun drept sînt cinci ani de cînd am terminat şcoala medie, aşa că nu -i de mirare că am uitat un fleac ca ăsta. Şi -apoi, pentru noi scafandrii, lucrul acesta n -are nici o importanţă, căută el să iasă din încurcătură, în rîsul tuturor. Noi scafandrii trebuie să ştim cît mai multe despre apa în care ne cufundăm. Amănuntele despre aer să le ştie navigatorii aerieni.
— Ehei, măi frate, nu e chiar aşa, se amestecă în discuţie îngrijitorul Şcerbin, lovind cu dosul palmei peste caietul pe care -l avea în faţă. Trebuie să ştim şi despre aer, să ştim tot ce se poate şti despre întreaga lume... Nu -i aşa, Ivan Stepanovici? i se adresă el lui Şelavin.
— Nu e bine, nu e bine, tovarăşe Matveev! interveni şi comisarul, clătinîndu -şi capul cărunt, a dojană. Mîine poate ai să vrei să intri în şcoala tehnică superioară. Şi -atunci ce faci dacă nu ştii toate aceste lucruri arhicunoscute?... Continuaţi, Ivan Stepanovici!

— Aşadar, începu Şelavin, căldura specifică a aerului reprezintă 0,237 din căldura specifică a apei. Aproape de cinci ori mai mică! Iar printr -o simplă socoteală dacă ținem seama de greutatea specifică a apei de mare şi a aerului uscat, ajungem la un rezultat de o colosală importanță: un singur metru cub de apă, răcindu -se cu un grad, încălzeşte cu un grad trei mii o sută treizeci şi patru de metri cubi din aerul care vine în atingere cu această apă. Prin răcirea numai cu un singur grad a stratului de apă, gros de două sute de metri, pe toată lungimea curentului Atlantic în dreptul Norvegiei, se degajează o cantitate de căldură atît de mare, încît ajunge pentru încălzirea cu zece grade (auziți? cu zece grade!) a unui strat de aer gros de patru kilometri (luați seama! de patru kilometri!) pe tot întinsul Europei! Da, pe tot întinsul Europei. Savanții au calculat că peste fiecare centimetru liniar din țărmul european trec dinspre ocean pe continent, în decursul unui an întreg, patru mii de miliarde de calorii! Vă dați seama? Şi asta pe fiecare centimetru. Cel mai bun cărbune de pe pămînt posedă o capacitate calorică de opt mii de ca!orii. Ceea ce înseamnă că pe fiecare centimetru, în decursul unui an, trece o cantitate de căldură pe care numai cinci sute mii tone cărbune de cea mai bună calitate ar putea -o da. Încercați acum să vă imaginați cît cărbune trebuie ars pentru a obține căldura care trece în decurs de un an pe continent, de -a lungul întregului țărm european! Ei, vă încumetați? Acum vă dați seama de ce curentul Atlantic poate să joace rolul de calorifer al Europei?

— E limpede! răspunse repede Marat. Masele uriaşe de aer rece, iarna, venind în contact cu suprafața mai caldă a apei răcesc apa, dar ele se încălzesc, devin uşoare şi se ridică în sus, cedînd locul altor curenți de aer rece de pe continent. Iar aceste mase de aer încălzit se îndreaptă pe sus spre continent şi iau locul aerului rece, care pleacă de acolo, ducînd astfel căldura curentului Atlantic pînă departe. Aşa se explică, în acelaşi timp, de ce clima din

Europa apuseană e mult mai dulce decît pe țărmurile noastre din Extremul Orient, de -a lungul cărora nu trec curenți calzi, ci dimpotrivă, curenți reci. Reiese deci că dacă curentul Atlantic e un fel de calorifer pentru Europa, atunci curentul Mării Ohotsk e un frigorifer pentru Extremul Orient sovietic. Dar noi, Ivan Stepanovici, noi n -am putea...

— Ia stai, îl întrerupse Şelavin, rîzînd. Azi, din păcate, mereu trebuie să te corectez. Cînd spui: curentul Atlantic e un calorifer care încălzeşte întreaga Europă, nici asta nu este tocmai just, deoarece căldura din acest curent ajunge şi dincolo de Europa - pînă în Asia...

— Oho! se auziră exclamații din diferite părți. Pesemne că trece pe undeva pe sub pămînt?

— Ei nu, degeaba glumiți, că aşa este. Dar nu ajunge acolo pe sub pămînt, ci pe sub apă.

Izbucniră cu toții în rîs.

— Şi totuşi nu e nici o glumă, tovarăşi, continuă Şelavin, păstrîndu -şi aerul serios, cu ochii însă mijind a zîmbet. În nordul Europei, după ce atinge țărmul apusean al Spitzbergului, la o adîncime de două sute pînă la şase sute de metri, partea cea mai puternică a curentului Atlantic se apropie de pol, după cum a dovedit -o la timpul său eroicul grup expediționar al lui Papanin. Un alt şuvoi cald al curentului Atlantic, ce -i drept mai slab, ocoleşte extremitatea de nord a Europei, trece şi pe lîngă Murmanskul nostru, al cărui port n -a înghețat niciodată, după care coboară de asemenea sub apele reci ale oceanului înghețat, trimițînd ramificații puternice în apele Mării Barenț, pînă spre țărmurile nordice ale insulei Novaia Zemlia, şi de acolo mai departe, spre largul Mării Kara. Pînă în cele mai îndepărtate părți răsăritene ale Oceanului înghețat, chiar şi în Marea Ciukotsk, marinarii sovietici, membri ai expedițiilor polare şi savanții, au descoperit în adîncime şuvoaie călduțe, fără îndoială prelungiri ale curentului Atlantic.

— Iertați -mă, Ivan Stepanovici, îl întrerupse din nou

Marat. Cum se face că noi, care putem să abatem fluvii în alte albii... Noi care... Mă întreb, de ce nu putem să luptăm şi împotriva curenţilor reci, care ne îngheaţă Extremul nostru orient? Ar fi oare o problemă imposibil de rezolvat? Ce ar înflori şi ţărmurile noastre pe acolo! Nu? Ce părere aveţi, Ivan Stepanovici?

Marat roşi şi îşi opri ochii asupra hîrtiuţei pe care desena cu creionul figuri complicate.

Toţi zîmbiră, lăsîndu -şi caietele, iar Matveev îi făcu lui Krutiţki cu ochiul: "să vezi ce o să mai rîdem!"

— De ce să fie imposibil? Nu -i imposibil de loc! răspunse blajin Şelavin. Dacă ni s -ar da o idee bună, sănătoasă, vreun proiect interesant, atunci cu siguranţă că am putea să -l realizăm.

Matveev nu se mai putu stăpîni şi începu să rîdă:

— Nu -l mai chinuiţi, Ivan Stepanovici! Desigur că de mult îl frămîntă pe el astfel de idei şi proiecte. Abia aşteaptă să le dea drumul. Întrebaţi -l... Hai, spune, Maratik!

În scurtul timp de navigaţie în comun pe submarinul „Pioner", întreg echipajul ajunsese să cunoască slăbiciunea comsomolistului Marat, pasiunea lui nestăvilită pentru inovaţii, pentru proiecte noi, neaşteptate, pentru idei grandioase de supunere a naturii. Nu exista un domeniu de ştiinţă sau tehnică, cît de cît cunoscut de el, în care - la prima ciocnire cu problemele lui acute nerezolvate încă - Marat să nu vină cu nişte propuneri sau proiecte uluitoare. Vioi, ager la minte şi dornic de cunoştinţe noi, cît mai multe, el împărtăşea cu atîta căldură şi pasiune, celor care nu refuzau să -l asculte, toate amănuntele proiectelor şi descoperirilor lui, încît, în orele libere, echipajul submarinului îl asculta vreme îndelungată pe Marat, cînd acesta începea să expună colosalele urmări şi minunatele rezultate pe care neapărat le va aduce omenirii realizarea proiectelor lui. Luînd cuvîntul la lecţiile cercurilor ştiinţifice, Marat contribuia totdeauna la înviorarea lor, şi

membrii aşteptau în astfel de cazuri ceva care să provoace o discuție înflăcărată şi interesantă.

Aşa se întîmplă şi acum. Toți cei prezenți la cursul de oceanografie ascultau atenți întrebarea pe care Marat i -o pusese lui Şelavin.

— Zi, Marat, ce propunere ai? îl îndemnă şi Țoi.

Acum, cînd şi lui Țoi îi venise o idee nouă, foarte interesantă, la amintirea căreia fața lui cafenie se îmbujoră, el îl privea pe prietenul său cu un sentiment oarecum nou, plin de interes, şi -l încuraja să vorbească deschis.

Marat se uită la Țoi, zîmbind:

— După părerea mea, - rosti el, - ca să încălzim țărmurile noastre din Orientul îndepărtat, ar trebui să abatem curentul rece, care se scurge din Marea Ohoțk prin strîmtoarea Tatarski.

— Ideea e minunată, dar nu e chiar atît de nouă, obiectă Şelavin.

— Ştiu că nu e nouă, se înflăcără Marat, ca totdeauna în astfel de ocazii, chiar după prima obiecție care i se făcea. Ştiu că pe americani îi frămîntă de mult gîndul să întoarcă Golfstreamul... pardon Golfstrimul... înapoi acasă, spre țărmurile natale. Voi spuneți că sînt „flecar" şi „fantezist". Dar cum le -ați spune acelor americani care, de pildă, prezintă un proiect de ridicare în calea Golfstrimului - între insula Cuba şi peninsula Florida - a unui zid gigantic, lung de două sute cincizeci de kilometri, înalt (socotind de la fundul mării) de peste cinci sute de metri şi gros de cincizeci de metri?! Zidul acesta ar trebui să închidă Golfstrimului vechea ieşire din golful Mexicului, prin strîmtoarea Florida. În acelaşi timp, peninsula Florida ar trebui să fie despărțită de continent printr -un canal nou, uriaş, prin care apele calde ale Golfstrimului, căutînd o ieşire, vor năvăli, îndreptîndu -se de -a lungul țărmurilor Americii.

— Ai văzut, Marat? rîse Matveev. Un proiect leit ca al tău, de o amploare mondială.

— Dacă e ca ale mele, ai să vezi numaidecît! i -o tăie Marat. Dar iată încă un proiect al acestor americani. Ei propun ridicarea unui zid la Newfoundland, pentru a opri apele reci ale curentului Labrador, care vine dinspre Groenlanda, de -a lungul țărmurilor Americii de Nord, şi în acelaşi timp pentru a tăia calea Golfstrimului, împiedicîndu -l să se îndrepte spre Europa.

— Ar fi un dezastru pentru Europa, spuse Şelavin, ştergîndu -şi ochelarii şi clipind din ochi. Am auzit şi eu despre aceste proiecte. Ştiți ce ar însemna asta pentru Europa? Islanda ar îngheța, ca şi Groenlanda, care e învelită în prezent cu un strat de gheață, gros de doi kilometri şi chiar mai mult. Vînturile calde şi umede, care suflă dinspre Oceanul Atlantic n -ar mai bate, şi în Europa ar bîntui viscole arctice, ar sufla un vînt năprasnic dinspre nord -est. De pe înălțimile Europei centrale şi nordice, ghețarii ar începe să crească cu iuțeală, să coboare în văi şi pe cîmpie, şi -n scurt timp s -ar instaura pe continentul nostru o nouă perioadă glacială. Pe insulele Britanice, în Franța, în Spania şi în Portugalia ar trosni nişte geruri pînă la patruzeci de grade; Constantinopolul şi Roma, în vuietul viscolului, s -ar afunda în troieni de zăpadă, iar partea europeană a Uniunii Sovietice ar căpăta clima Siberiei de Nord şi a Iacuției. În schimb această catastrofă europeană ar provoca furtuni şi ploi torențiale în Africa, şi deşertul Saharei s -ar transforma într -o grădină înfloritoare. În jurul New -Yorkului s -ar coace ananaşii, bananele, portocalele şi strugurii. Labradorul, stîncos şi lipsit de viață, s -ar acoperi cu păduri şi ogoare; ar învia Țara lui Baffin şi tundrele Canadei de Nord...

Şelavin tăcu, cercetîndu -şi lentilele ochelarilor la lumina becului electric. Auditorii tăceau şi ei, deprimați parcă de această viziune. Le părea ciudat faptul că pe globul pămîntesc s -ar putea petrece schimbări atît de uriaşe numai prin devierea Golfstrimului cu douăzeci sau treizeci de grade mai spre apus.

— Ptiu! făcu în cele din urmă Romeiko; îngrozitor vis!

— Din fericire, - adăugă Şelavin, tehnica nu e deocamdată capabilă de astfel de isprăvi.

— Deocamdată, observă Marat. Dar în viitor şi lucrul acesta va fi posibil.

— Are dreptate Marat, vorbi liniştit comisarul. Dar pînă atunci, sînt convins că pretutindeni, cel puțin în lumea civilizată, va domni orînduirea comunistă, şi ea nu va îngădui o asemenea barbarie. Dacă omenirea comunistă va fi în stare să subjuge natura, atunci va avea grijă să distribuie în mod rațional şi uman căldura pe toată suprafața pămîntului.

— Just, tovarăşe comisar! exclamă Marat. Dar şi acum cred că am putea... sîntem chiar datori să îndreptăm unele feste relativ mici, pe care ni le joacă natura...

— Ah, da! zîmbi Țoi. Din cauza acestor grozăvii americăneşti, am uitat cu totul de proiectele lui Marat. Ia să auzim. Cred că n -ai să întîmpini obiecțiuni din partea nimănui.

— Nu. Garantez acest lucru... Aş pune de acord proiectul meu cu toți cei interesați, cu toate instituțiile şi cu toate statele. Propun să -i interzicem curentului rece ieşirea din Marea Ohoțk, închizînd strîmtoarea Tatarski printr -o barieră concepută de mine. Curentul va ti astfel silit să cotească prin extremitatea de nord a Sahalinului şi, ieşind în partea centrală a Mării Ohoțk, se va contopi cu vîrtejul principal al acestei mări.

— Şi ce barieră propui tu să se pună la intrarea în strîmtoarea Tatarski? întrebă Krutițki. Tot un dig lung de zeci de kilometri, dacă nu de sute, ca acela al americanilor?

— Nu! strigă Marat. După părerea mea, algele pot constitui şi ele un dig tot atît de bun.

— Cum?! Algele?! Care alge? începură să curgă din toate părțile întrebări pline de nedumerire.

— Ți -ai pierdut mințile de tot, Marat, declară Matveev. Hai să te duc la Arsen Davidovici să -ți dea un calmant...

— Uimirea e mama curiozității, rîse Şelavin, - iar curiozitatea e mama ştiinței. Stați puțin, tovarăşi, lăsați -l pe Marat să termine ce are de spus.

— Bine. Hai, dă -i înainte, Marat! pronunță hotărît Matveev. Dar bagă de seamă; dacă mai îndrugi verzi şi uscate, am să te prind undeva într -o fundătură întunecoasă a oceanului şi... Ia uitați -vă, - se adresă el cu glas jalnic celor din jur, - jumătate din caiet l -am umplut numai cu proiectele lui şi cu dezmințirea lor ştiințifică.

— N -aveți decît să rîdeți. Sînt gata să mă sacrific pentru ştiință! exclamă Marat plin de patos, în rîsul tuturor; şi ridicîndu -se de pe scaun, i se adresă lui Matveev: Iar tu ascultă, uimeşte -te şi însemnează -ți în caiet, ca să rămînă pentru posteritate! Apoi continuă pe un ton foarte serios; Amintiți -vă, tovarăşi, ce ne -a povestit Arsen Davidovici la ultima noastră discuție despre alge. După aceea, am mai citit cîte ceva despre ele. Sînt unele gigantice, care cresc în cantități neînchipuit de mari pe lîngă insulele Țării de Foc şi insulele Falkland, pe ambele țărmuri - răsăritean şi apusean - ale Americii de Sud, în nenumăratele lor golfuri şi strîmtori. Algele acestea ating adesea pînă la două sute cincizeci -trei sute de metri lungime şi se înmulțesc foarte repede. Au tulpina rotundă, netedă, mucilaginoasă, care ajunge pînă la trei centimetri grosime. Se numesc... se numesc... Marat îşi răsfoi caietul şi găsi numaidecît. Da! Se numesc „Macrocistis perifera". Cînd cresc des, aceste alge pot să reziste celor mai cumplite valuri ale oceanului, rezistă chiar în fața valurilor care sfarmă stîncile țărmului. În aceste păduri submarine, prinse ca de liane într -o rețea deasă de alge parazite mai slabe şi mai subțiri, trăieşte o lume întreagă de peşti, de viermi, crustacee şi moluşte care îşi găsesc acolo hrană şi adăpost. Aşadar, ce ar fi să adunăm în cantități uriaşe, nelimitate, sporii acestor alge, să încărcăm cu ei cîteva cargoboturi, să -i aducem în Marea Ohoțk şi să semănăm cu ei intrarea nordică în

strîmtoarea Tatarski?
— Şi cum ai să semeni pulberea asta? întrebă Belogolovîi.
Înainte de a intra în marină, Belogolovîi a lucrat în renumitul colhoz „Poruncile lui Ilici", colhoz fruntaş, cîştigător al concursului unional de productivitate agricolă, rentabilitate şi nivel cultural. În acest colhoz, Belogolovîi, în calitatea lui de bucătar -şef, primise diplome de onoare pentru felul cum i -a hrănit pe colhoznici şi drept răsplată, a fost trimis la Institutul alimentar pentru perfecţionare. Cunoştea la perfecţie regulile de cultivare a pămîntului - a însămînţării şi a strîngerii recoltei -şi de aceea propunerea lui Marat îi atrase luarea -aminte:
— Cum ai să semeni sporii ăia microscopici în apa curgătoare a mării? Nu -i ia vîntul şi valurile? Şi apoi, cu ce? Cîte sute de bărci, şalupe şi hidroglisoare ţi -ar trebui pentru treaba asta? Şi chiar de -ai reuşi, cîte goluri o să rămînă!
— Nu din bărci, şi nici din şalupe o să facem operaţia, - urmă imediat răspunsul, - ci din avioane! Aşa cum se face acum şi însămînţarea grînelor. Cum, n -ai auzit încă despre asta?
Belogolovîi se fîstîci. Uitase într -adevăr despre această metodă de însămînţări, care de altfel nici nu era nouă.
— Aşadar, tovarăşi, vom face însămînţarea din avion, continuă Marat. Sporii acestor alge se dezvoltă foarte repede. Dacă s -ar însămînţa cu desimea necesară, gura îngustă şi nu chiar atît de adîncă a strîmtorii, şi s -ar repeta apoi însămînţarea de cîteva ori, atunci aceste alge puternice şi gigantice se vor înălţa ca un zid atît de des şi de nepătruns, încît curentul rece, neputîndu -l străbate, va trebui să se abată din drum. În felul acesta...
— Ţoi! Ţoi! şopti Pavlik, tulburat, întinzîndu -se spre urechea acestuia. Îmi pare foarte rău, dar trebuie să mă duc la pansament. Am şi întîrziat. Ce frumos vorbeşte Marat! Ai să -mi povesteşti pe urmă totul: Da, Ţoi? Ai să -

mi spui, nu -i aşa? Bine. Înțelegi, altfel Arsen Davidovici se supără...

CAPITOLUL IX. UN PETIC DE HÎRTIE

După ce ieşi din încăperea puternic luminată, plină de zgomotul discuțiilor înflăcărate, Pavlik se trezi în coridorul pustiu, învăluit într -o lumină dulce şi mată. Pereții şi despărțiturile străluceau palid; trecerea dintr -un compartiment în altul se făcea pe sub arcade frumos sculptate, iar pe uşile cabinelor erau bătute tăblițe albe, emailate, cu inscripții albastre.

Parcursese două compartimente, cînd în față auzi țăcănitul unei broaşte automate, apoi scîrțîitul înăbuşit şi ritmic al unor paşi grei, de om voinic, care se îndepărtează.

„Skvoreşnea trebuie să fie" gîndi Pavlik şi se grăbi să -şi ajungă prietenul din urmă. Dar în aceeaşi clipă îşi dădu seama că nu -i aici cabina lui Skvoreşnea. Era deci altcineva.

Printre arcadele trecerii spre compartimentul următor, Pavlik văzu cum pata viu luminată a tambuchiului din podea se întunecă. Cineva cobora în sala de maşini. Pavlik aruncă o privire asupra tăbliței de pe uşa care -i atrăsese atenția: „Feodor Mihailovici Gorelov, mecanic -şef". Fără să -şi dea seama de ce, îşi încetini deodată paşii; îi pierise pofta să -l mai ajungă din urmă. Pavlik lăsă privirea în jos. Pe podea, lîngă uşă văzu un mic petic de hîrtie, cu totul nepotrivit în coridorul care strălucea de curățenie. Hîrtia neglijent aruncată ori pierdută îl supăra la ochi, distonînd cu curățenia exemplară de pe submarin. Aproape fără voie, se aplecă şi ridică hîrtiuța pentru a o arunca în prima deschizătură pentru gunoaie. Dar privirea îi lunecă asupra celor scrise; hîrtiuța era plină cu tot felul de cifre, semne și frînturi de cuvinte

obişnuite pe un vas maritim: „Marea Sarga... coordonate precise..."

„Ce -or fi alea coordonate? se gîndi Pavlik. A, să -l întreb pe Țoi". Şi continuă să citească: "... 7°46'36" latitudine nord şi 5... cimea şase sute cincize... Centuri roşii... zeci şi şase mai... cis... Ora optsprezece... Nu uitați hidro... Kro..."

Cineva puse cu băgare de seamă mîna pe cotul lui Pavlik şi se aplecă asupra peticului de hîrtie.

Pavlik înălță capul. În spatele lui, Gorelov se îndoise aproape pe jumătate. Era palid ca ceara. Buzele lui subțiri, fără culoare, se întinseră schițînd un zîmbet silit, mai mult un rînjet, ca de mort. În ochii lui negri, afundați în orbite, se citea spaima. Fruntea lată i se acoperise cu broboane de sudoare. Pavlik simți deodată că spaima aceasta i se transmite şi lui. Fără să -şi ia ochii de la Gorelov, bîigui speriat:

— Chiar acum... acum am găsit -o, Feodor Mihailovici...

Zîmbetul se şterse de pe chipul lui Gorelov. Luă peticul de hîrtie din mîna lui Pavlik şi, îndreptîndu -se din şale, se uită atent la hîrtiuță.

— Unde ai găsit -o, Pavlik? îl întrebă cu glas răguşit. De altfel... Hm! Ce prostie! Iartă -mă, te rog, că te -am deranjat... Fir -ar al naibii! Credeam că am pierdut o hîrtie secretă...

Îşi vîrî degetele în buzunarul de sus al tunicii şi scoase de acolo o foaie mică de hîrtie împăturită cu grijă.

— Uite -o unde era! De, dacă n -avea gură să strige! Ptiu, ce m -am speriat, Pavlik! Doar ştii bine cît de sever e la noi în privința secretelor militare... Cînd coboram în tambuchiu te -am văzut cum te -ai aplecat lîngă uşa cabinei mele şi ai ridicat o hîrtiuță. Mi s -a oprit inima în loc de spaimă. Cînd colo, un fleac... Se uită din nou la peticul de hîrtie, îl răsuci printre degete şi începu să rîdă: Nici nu -i de la mine. Pesemne că l -a pierdut cineva care a trecut pe aici. Nu eşti supărat pe mine, nu -i aşa, Pavlik?

Spaima nu dispăruse încă din ochii larg deschişi ai băiatului, buzele îi tremurau uşor, totuşi îi răspunse bîlbîindu -se:
— Nu... desigur... De ce să fiu supărat? Numai că m -am speriat rău... Vă uitați la mine cu nişte ochi... Şi Pavlik zîmbi uşor, uitîndu -se sfios în sus, la Gorelov.
— Ei, bravo! Va să zică ne -am împăcat. Unde ai pornit? Ştii ceva? Mă duc acum la sectorul de electroliză. Ai fost vreodată pe acolo? N -ai fost? Hm! Şi ce lucruri interesante se pot vedea! Hai cu mine. Am să -ți explic totul.
Vîrî cu nepăsare peticul de hîrtie în buzunar şi întorcîndu -se brusc, porni de -a lungul coridorului. Fără să scoată un cuvînt, Pavlik îl urmă.
Pe scara metalică în spirală, coborîră în coridorul de jos, inundat de lumină şi despărțit de asemenea în compartimente prin pereți de etanşare. Prin uşile deschise ale fiecărui compartiment, se vedea sala de maşini.
Ținîndu -l pe Pavlik de mînă, Gorelov intră în prima uşă din dreapta. Nimeriră într -un compartiment mare, luminos, amenajat cu maşini înalte şi cu tot felul de aparate. Unele dintre maşini erau ascunse în întregime în cilindri metalici, în cuburi sau globuri, şi erau legate între ele cu cabluri groase, care treceau şi în compartimentele vecine, prin nişte țevi de diferite culori. Majoritatea maşinilor însă funcționau acoperite de nişte clopote de sticlă, care îngăduiau să se vadă funcționarea complicată a bielelor şi -a arborilor cotiți, rotația rapidă a elicelor, mişcarea domoală, gînditoare parcă, a pinioanelor. În exterior, pe îmbrăcămintea metalică şi de sticlă a maşinilor, erau fixate foarte aproape unul de altul diferite aparate de control şi de măsurat, cu cadrane, scări circulare de gradație şi ace indicatoare, cu coloane de lichid de diferite culori, cu becuri verzi, roşii şi galbene. Acele tremurau sau lunecau domol pe scările lor de gradație, becurile ba se stingeau, ba se aprindeau, ba

ardeau uniform şi continuu. Coloanele de lichide cînd se ridicau, cînd coborau.

— Acesta este compartimentul de generatoare şi de transformatoare, îi explică Gorelov. Vezi cablurile astea groase care intră aici, venind din peretele exterior? Îs legate de cablurile bateriei exterioare. Ele transmit aici curentul electric ce provine din diferența de temperatură dintre polul bateriei aflate în apele calde de la suprafața oceanului şi celălalt pol, coborît pe povîrnişul muntelui nostru submarin, la o adîncime de patru mii de metri, unde temperatura ajunge abia la aproape un grad peste zero. Se produce astfel un curent permanent de înaltă tensiune. O parte din acest curent îl folosim fără nici o prelucrare, de pildă pentru electroliza apei, iar cealaltă parte, stăvilită de un întrerupător puternic, devine curent pulsator, şi acest curent pulsator trecînd prin transformatorul de colo, este schimbat într -un curent de joasă tensiune, care trece prin conductele acelea de colo la acumulatoare, pe care le încarcă. Vezi acumulatoarele?... Acelea de lîngă plafon, în compartimentul din stînga.

Pavlik mai fusese pe acolo cu Marat, aşa că nu aflase nimic nou de la Gorelov. Cunoştea toate astea. Dar nu îndrăznea să -i spună. Dădea doar respectuos din cap, gîndindu -se în acelaşi timp că întîrzie de la pansament şi că o să -l certe Arsen Davidovici, care poate a şi pornit să -l caute. Ce era de făcut? Ar fi putut să -i spună lui Gorelov că -l aşteaptă Arsen Davidovici, să se scuze în mod politicos, în modul cel mai politicos... să -i spună deschis, uite aşa şi -aşa... Dar nu, nu! E cu neputință. Te pomeneşti că iar se supără.

Trecură pe sub arcadă în compartimentul următor, la electrocentrala auxiliară, care servea, pentru încălzirea corpului submarinului cînd acesta se afla în plină viteză. Un strat subțire de abur fierbinte înconjoară vasul şi -i uşurează mişcarea în apă. Apoi trecură în compartimentul compresoarelor, unde se aflau puternicile

compresoare, ce goleau cu aer comprimat watter -balasturile de diferențiere ori de echilibrare, eliberîndu -le de povara apei pentru ieşirea la suprafață, respectiv pentru echilibrarea submarinului. Urma compartimentul cu baloane de aer comprimat, iar după aceasta, din nou, un compartiment de generatoare şi de transformatoare, compartiment vădit mai îngust şi mai jos.

— Feodor Mihailovici, mi se pare că am mai văzut aceste maşini şi în primul compartiment... îşi luă Pavlik inima în dinți; voia să -i mulțumească, să -i spună că totul e foarte interesant, dar că trebuia să fie de mult la pansament şi că de bună seamă Arsen Davidovici se va supăra... Dar tocmai în clipa cînd deschise gura să -i spună toate acestea, Gorelov se apropie de un perete din partea opusă şi, lîngă o arcadă complet închisă, apăsă pe un buton verde din stînga. Uşa lunecă fără zgomot, dispărînd în interiorul peretelui gros. Sub arcada deschisă se arătă un nou compartiment, mai îngust şi mai scund, cu un perete interior rotunjit. Se vedea limpede că Gorelov şi cu Pavlik se apropiaseră de coada submarinului, că intraseră în ultimele compartimente de la pupă, cele mai înguste. Pe acolo Pavlik nu fusese niciodată şi nici nu bănuia că dincolo de acest perete mai există şi alte compartimente. Curiozitatea i se aprinse deodată şi uită de tot că voia să plece.

Aplecîndu -se, Gorelov intră pe sub arcada scundă în noul compartiment şi strigă:

— Intră, Pavlik! Aici, cam rar intră cineva. Vino repede că nu e voie să lăsăm uşa deschisă.

Pavlik nu se lăsă rugat prea mult. De îndată ce trecu în compartiment, Gorelov apăsă pe un buton şi uşa se închise îndată. Totuşi Pavlik apucase să vadă grosimea neobişnuită, a peretelui care despărțea acest compartiment de celelalte încăperi ale submarinului.

— De ce ați închis aşa de repede uşa, Feodor Mihailovici? întrebă Pavlik, rotindu -şi privirea în jur.

Nu observă nimic deosebit în amenajarea acestui

compartiment. Pe podea, aranjate pe două rînduri, erau înşirate nişte lăzi metalice lungi, ermetic închise, avînd toate, la ambele capete, cîte o lădiță cubică, legată de cea lungă prin nişte țevişoare curbate şi conducte. În plus, în fiecare din aceste lăzi lungi intrau de ambele laturi conducte groase şi țevi de diametre diferite. Pe lăzi şi pe pereții compartimentului se mai aflau o mulțime de dispozitive, de forme şi sisteme diferite.

— Ne aflăm în camera de electroliza apei, îi răspunse Gorelov, cercetînd cu luare aminte indicațiile dispozitivelor de pe lăzi. În aceste băi lungi, curentul electric descompune apa în oxigen şi hidrogen. Fiecare gaz se adună într -un balon aparte: în cel din stînga, hidrogenul, în cel din dreapta, oxigenul. De aici gazele trec prin conducte proprii, fiecare în gazometrul lui de la etajul de sus. Acolo sînt condensate şi comprimate sub o mare presiune în nişte baloane cilindrice, uriaşe unde se păstrează. Din aceste baloane, cu ajutorul unor aparate speciale, automate, fiecare gaz e scos în doze strict măsurate şi trecut, uite aici, dincolo de acest perete, pe o țeavă specială în camera sferică a duzelor. Ia bate cu degetul în perete... Auzi ce sunet înăbuşit şi sec? Asta dovedeşte cît de mare e grosimea peretelui. Are o grosime de patru centimetri. Şi să nu crezi că -i puțin. Peretele e făcut doar dintr -un aliaj atît de dur, încît în locul lui ar fi fost necesar un perete din oțel gros, de cel puțin o jumătate de metru. Dacă gazele ar pătrunde aici şi ar forma gazul detonant, atunci o scînteie întîmplătoare poate să producă o explozie colosală. De aceea e aşa de gros şi peretele din spate, ca în cazul unei astfel de explozii accidentale, să reziste şi astfel să scape submarinul de o nenorocire sau chiar de pieire. Dincolo de perete trec zeci de țevi, prin care hidrogenul şi oxigenul aleargă fulgerător spre duzele centrale şi circulare. Duzele circulare sînt situate în jurul celei centrale, la capătul din spate al submarinului, toate îndreptate cu pîlnia deschizăturilor spre înapoi. În camera de ardere a fiecărei duze, amîndouă gazele se întîlnesc, se amestecă şi dau naştere gazului detonant. Aici gazul e întîmpinat de o scînteie care -l face să explodeze, împingînd submarinul înainte. La o mie de explozii pe minut, submarinul capătă o viteză pînă la cincizeci de kilometri pe oră. În afară de aceste duze de locomoție, la pupă se mai află încă treizeci şi două de duze îndreptate cu deschizăturile lateral, în

toate părțile: în sus, în jos, în dreapta, în stînga şi printre aceste direcții. Astea sînt duzele cîrme, duzele de direcție. Ofițerul de cart de la postul central de comandă poate să provoace, explozii, apăsînd pe butonul uneia din aceste duze ori al unui grup de duze. Atunci pupa submarinului, primind un şoc sau mai multe dintr -o singură parte - de exemplu din stînga - se abate spre dreapta şi în acelaşi timp întoarce prova submarinului spre stînga. Astfel submarinul a putut renunța la cîrmele obişnuite, care frînează totdeauna viteza vaselor. Krepin a scutit submarinul nostru de această frînare... Ei, ce zici, Pavlik? E interesant, nu -i aşa? întrebă Gorelov zîmbind.

— Foarte interesant, Feodor Mihailovici! Dar spuneți -mi vă rog, „Pioner" poate merge de -a -ndărătelea?

— Poate, sigur că poate. Pentru acest lucru avem un inel de duze îndreptate cu deschizăturile largi înainte, spre provă. Un buton special de pe tabloul de comandă al postului de control îndrumează gazul detonant spre aceste duze şi gazul explodînd acolo, loveşte apa înainte şi împinge submarinul înapoi. Vezi ce bine e calculat totul? Comanda duzelor şi a exploziilor poate fi făcută şi de aici de pe acest tablou. Dar lucrul acesta e strict interzis, în afară de cazuri excepționale, de pildă cînd postul central e defect, în caz de avarii sau de naufragiu.

Gorelov tăcu dintr -o dată de parcă şi -ar fi adus aminte de ceva şi, zîmbind, întrebă:

— Dar spune -mi, te rog, Pavlik... Nu mi -am dat seama atunci şi am aruncat hîrtiuța... Nu -ți aminteşti cumva ce scria acolo?

Cu atenția, concentrată asupra unui aparat pe care acul urca repede şi dîrz în sus, Pavlik răspunse într -o doară:

— Nu, Feodor Mihailovici, nu -mi amintesc... nişte frînturi de cifre... Nici n -am apucat să mă uit bine... Dar de ce urcă acul acesta atît de repede?

— Acul arată creşterea presiunii în acest balon; înseamnă că balonul e arhiplin cu gaz, dar acum un alt dispozitiv automat va scoate din el surplusul de gaz şi

acul va reveni la mersul lui liniştit.
Aşa se şi întîmplă. Lîngă aparatul cu acul agitat se aprinse un bec galben, acul tresări, se opri, lunecă înapoi pînă la zero, după aceea, abia vizibil, începu din nou să lunece în sus.
— Ce interesant! Parcă -s vii maşinile astea. Cum îşi poartă ele de grijă una alteia! Mulțumesc frumos, Feodor Mihailovici! Îmi dați voie să plec? Trebuia să fiu de mult la pansament. Arsen Davidovici o să fie tare supărat.
Pavlik vorbea acum cu însuflețire, hotărît, fără sfială. Într -adevăr, de ce s -o fi jenat el pînă acum în fața lui Feodor Mihailovici? E doar un om atît de cumsecade! Numai că -i tăcut şi posomorît. Dar uite, acum e aproape vesel şi atît de binevoitor! Ce lucruri interesante mi -a arătat şi cît de frumos explică!...
Pavlik urcă repede, aproape în fugă scara în spirală, dar la mijlocul ei se opri brusc, stătu o clipă în cumpănă şi coborî din nou în compartimentul de generatoare.
Alerga vesel pe lîngă maşinile acum cunoscute... Feodor Mihailovici explică doar atît de bine... De ce să nu -l întrebe? Desigur că o să se bucure şi el. Cu atîta plăcere i -a arătat toate şi i -a explicat...
Gorelov se oprise în fața arcadei complet închisă, cu mîinile lungi atîrnîndu -i şi, încruntat, privea fix într -un singur punct. Glasul răsunător al lui Pavlik şi tropăitul grăbit al picioarelor lui îl întoarseră parcă pe Gorelov de undeva, de departe înapoi aici, în compartimentul viu luminat al navei submarine. Nu -şi reveni numaidecît şi, în prima clipă, privi nedumerit la Pavlik, care îi vorbea plin de însuflețire:
— Mi -am adus aminte, Feodor Mihailovici. Explicați -mi, vă rog, ce înseamnă „coordonate"... „coordonate precise"... Tare aş vrea să ştiu.
Gorelov tresări şi începu să tuşească, înecîndu -se chinuitor. Fața i se schimonosi, pesemne din pricina acestui acces neaşteptat de tuse. De altfel, totul trecu repede. Îşi şterse fața cu batista şi întrebă cu glas

înăbuşit:
— Coordonate?... Unde ai întîlnit cuvîntul ăsta, Pavlik?
— Pe hîrtiuța aceea pe care am găsit -o pe coridor... Nu ştiu ce înseamnă, dar mi -a rămas în minte. Voiam să -l întreb pe Țoi, dar desigur dumneavoastră o să -mi explicați mai bine...
Gorelov îl bătu uşurel pe umăr şi schiță un zîmbet aproape duios:
— Îți mulțumesc mult pentru încredere. Poți să vii la mine cînd pofteşti, dragă Pavlik, după orice explicații. Îți stau totdeauna la dispoziție. Iar cu privire la coordonate... M -m -m... Coordonatele sînt un fel de valori, cu ajutorul cărora în geografie sau de pildă în marină se stabileşte... Mm -da... Cum să -ți spun?...Se defineşte poziția exactă a unui punct geografic oarecare... sau în spațiu... Asta e... Ai înțeles, Pavluşa?
La drept vorbind, Pavlik nu prea înțelesese această explicație, dar îi era ruşine să recunoască. Şi, la urma urmelor, nu -i nici o nenorocire dacă nu înțelege chiar pe deplin acest cuvînt ciudat.
— Am înțeles, Feodor Mihailovici. Mulțumesc frumos! Alerg la Arsen Davidovici. Văleu, ce -o să -mi facă!

CAPITOLUL X. ÎN DESIŞUL DE ALGE

Uriaşa broască țestoasă, holbîndu -şi speriată ochii negri şi sticloşi, ca nişte mărgele mari, îşi mişca agitată capul pe gîtul lung şi întins, se repezea în adînc, se arunca dintr -o parte într -alta, răsfirîndu -şi larg înotătoarele plate, ca nişte vîsle, apoi se avînta în sus, zburînd ca o pasăre.
Bucurîndu -se de mişcarea şi de îndemînarea mişcărilor lui, rîzînd fericit, Pavlik fugărea broasca, fără s -o slăbească, ba apucînd -o de înotătoare, ba de coada ei scurtă, groasă la bază şi ascuțită la vîrf, ba o întrecea sau

aproape se întindea pe carapacea ei cocoşată, alcătuită în întregime din nişte plăci ovale de culoare închisă, suprapuse ca nişte ţigle.

În jur forfoteau peşti piloţi [*Peşti mici, care pornind în cîrduri, însoţesc alţi peşti mari, mai cu seamă rechinii, căutînd să ciupească cîte ceva din prada lor. (n. r.)*] cu dungi albastre, buzili pestriţi şi peşti -papagali; guvizi hidoşi se ridicau de pe fund şi cădeau înapoi; încet şi fără vlagă pluteau cornspinoşi bălţaţi, cu solzi mari, cornoşi şi cu trei ghimpi ascuţiţi pe spate; treceau repede ca fulgerul minunate dorade aurii. Văzîndu -şi de drum, un cîrd de uriaşi ţipari de mare, vineţii, trecu şerpuind mai departe. Speriat de moarte de această agitaţie neobişnuită, stîngaciul arici -peşte, smucindu -se caraghios, se avîntă în sus şi, scoţîndu -şi la suprafaţă botul asemuitor unei trompe, înghiţi aer şi umflîndu -se ca un balon, se întoarse pe spate, zbîrlindu -şi nenumăratele -i ace, ca să -i sperie pe duşmani. Un nor de fizalii şi splendide sifonofore, strălucind în bogate nuanţe albastre -aurii, îl înconjurară pe Pavlik şi broasca lui ţestoasă, dar în aceeaşi clipă se împrăştiară în zarva furtunoasă stîrnită de ei.

Broasca ţestoasă înnebuni de -a binelea, cînd urmăritorul neînduplecat o apucă strîns de coadă şi o trase într -un desiş întunecos de alge din apropiere. Deschizîndu -şi ciocul încovoiat şi tare, de culoare cafenie şi parcă lăcuit, începu să dea din răsputeri din înotătoare, dar totul fu în zadar. Cu forţa celor cincizeci de cai -putere a electromotorului său minuscul, Pavlik tîra broasca după el.

Năvăliră amîndoi în perdeaua de alge, băgînd groaza în întreaga lume de vietăţi care mişunau prin aceste jungle submarine, aproape necunoscute oamenilor.

În jurul lui Pavlik şi a broaştei se stîrni un roi de crevete, de raci marini şi viermi, păianjeni de mare şi crabi care trăiau pe tulpinile algelor, se hrăneau cu ele, se năşteau şi mureau tot pe ele. Peşti mici şi mari o

zbughiră mai adînc în desişul de alge, încît Pavlik nu izbuti măcar să -i vadă. De altfel nici nu -i ardea de aşa ceva.

Pavlik nu -şi putea închipui de loc ce sînt în stare să facă aceste plante plăpînde, lunecoase, în a căror componenţă intră nouăzeci la sută apă, atunci cînd cresc în mase atît de mari. La al cincilea metru de drum printre alge, broasca învălătucise pe înotătoarele ei, pe coadă şi pe gît, atîtea tulpini şi frunze, că nu mai putea face nici o mişcare. Dar nici Pavlik nu se afla într -o situaţie mai bună. Deşi mîinile şi picioarele -i erau relativ libere, elicea în schimb i se încurcase în alge, şi Pavlik se trezi tot atît de neputincios ca şi broasca. Aruncă broasca şi încercă să ajungă cu mîinile la elice, ca s -o curețe. Dar în mănuşile de metal ale costumului de scafandru lucrul acesta era cu neputinţă.

„Am păţit -o!" se gîndi el îngrijorat. „Singur n -am s -o pot scoate la capăt... Va trebui să chem ajutor".

Şi rosti cu glas tare:

— Arsen Davidovici!

— Ce -i, Pavlik? Unde eşti? se auzi răspunzîndu -i o voce cunoscută.

— Uite, Arsen Davidovici, am dat peste un necaz... Am nimerit într -un desiş de alge şi mi s -a încurcat elicea. Acum nu ştiu...

— Nu te poţi mişca din loc?

— Nu pot... Nici eu, nici broasca ţestoasă...

— Care broască?

— Una mare... Am prins -o şi ţi -o aduceam dumitale.

— Şi zi aşa! izbucni în rîs zoologul. Mi -o aduceai mie. Şi ea venea ca mieluşelul după tine?

— Nu... O trăgeam de coadă.

Rîsul izbucni şi mai puternic, căci glasului de bariton al zoologului i se alătură basul rostogolitor al lui Skvoreşnea şi rîsul potolit al lui Ţoi.

— Şi unde te -ai împotmolit? întrebă zoologul, după ce se săturase de rîs.

— În afară... spre ocean... imediat după cotitură. De la dumneata, direcția nord -est.

— Am înțeles, spuse Skvoreşnea. Ce adîncime?

— Şaptezeci şi opt de metri, răspunse Pavlik, uitîndu -se la aparatul de măsurat adîncimi.

— Bine piciule, se auzi glasul zoologului. Stai cuminte că viu numaidecît. Cînd am să -ți spun, să începi semnalizarea.

— Bine, Arsen Davidovici.

Lui Pavlik îi venea să rîdă, dar se simțea şi destul de prost. „Oamenii sînt ocupați, iar el îi scoate de la treburi numai din prostia lui, îşi spunea el. De ce trebuia să trec neapărat prin desişul de alge, cînd puteam foarte bine să -l ocolesc? Am vrut să ajung mai repede, şi cînd colo!... Trebuia să mă gîndesc! Dacă m -aş fi gîndit măcar o clipă, mi -aş fi dat seama că aici poți să te încurci rău de tot."

Pavlik se uită la alge cu o nouă atenție şi curiozitate.

Ele se înălțau în jurul lui, drepte, liniştite, împletite, ca nişte puternice zăbrele de închisoare. Tulpinile lor rotunde, de diferite culori şi nuanțe, cafenii, portocalii, aurii şi măslinii, purtau nişte frunze lungi, ba dantelate, ba cu tăieturi mari, îndoite în lungime, ca palma unei mîini. Alte tulpine, fără frunze, se ramificau într -o mulțime de mici crenguțe subțiri. Dar toate erau presărate cu băşicuțe de aer, mari şi mici, prinse ca vişinile de o cracă subțire. Tulpinile şi frunzele păreau acoperite cu pete albicioase de muşchi. Dar Pavlik ştia că nu -s muşchi, ci coloniile unor ciudate vietăți - hepatice vii - care semănau cînd cu un fin desen dantelat, cînd cu o măiastră sculptură în fildeş.

Pavlik nu se mai sătura privind această frumusețe sobră. Şi -şi aduse aminte de o veche casetă chinezească din fildeş, cu desene dantelate, pe care cineva i -o dăruise tatălui său la Şanhai, de ziua lui. Şi deodată, Pavlik scoase un strigăt de surpriză: „Da, acum, tocmai azi, la douăzeci şi şase mai, e ziua de naştere a tatălui său! Cu cîtă nerăbdare aştepta Pavlik ziua aceasta! O aştepta cu

mult înainte de sosirea ei: Îi aducea atîta bucurie. Iar acum să o uite de tot!..."

Douăzeci şi şase mai... Gîndul la tatăl său, rănit şi singur, îl întristă. Dar o nouă idee îi străfulgeră prin minte. Douăzeci şi şase mai... Pavlik întîlnise de curînd undeva această cifră, cu totul în altă împrejurare însă... Dar unde? Cînd? Douăzeci şi şase mai... Douăzeci şi şase mai... Deodată, alături de el, pe frunza netedă a unei alge, o pată albă -cenuşie începu să se mişte, îşi arătă picioarele lungi şi mustăcioara. În clipa următoare, un crab minuscul, dar un crab adevărat, de culoare măslinie şi cu o pată albă pe spate, începu să alerge repede pe frunză, dibuind cu foarfecele printre tulpinile polipilor hidroizi -cladocorini - ce creşteau ca o minusculă pădurice pe această frunză. Un vierme mic, ieşind pînă la jumătate din scoica răsucită apăru tocmai bine în calea crabului. N -apucă să se tragă înapoi în vizuina lui, cînd crabul îl cuprinse cu foarfecele, îl trase în întregime afară din scoică şi -l înghiți pe dată.

Liniştea se aşternuse iarăşi, şi viața tulburată de Pavlik, cu broasca lui țestoasă, intră din nou în drepturile ei.

Atras de această privelişte minunată, băiatul uită de toate. Ici, colo, petele albe începură să se mişte, arătîndu -se de astă dată a fi ba spinarea unui crevete de un verde închis sau a unui crab măsliniu, ba coronița de tentacule alb -cenuşii a unei mici şi frumoase actinii auriu -portocalie.

— Mari şmecheri mai sînt! se miră Pavlik cu glas tare. Cum se prefac de bine!

— Cine -i şmecher? se auzi pe neaşteptate glasul zoologului. Cine se preface?

Cufundat în observațiile lui, Pavlik uitase unde se află şi ce -i în jurul lui. Dar îşi reveni numaidecît şi răspunse:

— Atît de multe vietăți trăiesc aici pe alge, şi toate seamănă grozav cu coloniile dantelate ale hepaticelor vii. La început nici nu le -am recunoscut.

— Aha!... asta se numeşte mimetism, piciule. Vietățile

capătă culoarea sau înfăţişarea obiectelor înconjurătoare şi aşa se apără de duşmani, sau se fac nevăzuţi cînd îşi pîndesc prada.

Din toate crăpăturile pe care le prezentau tulpinile şi frunzele algelor se arătau, sau dimpotrivă dispăreau în ele, nişte fiinţe ciudate, pe care Pavlik nu Ie observase pînă acum. Erau mici, între cincisprezece şi douăzeci de centimetri lungime şi se ţineau în apă vertical, de parcă ar fi stat în picioare. Capetele şi gîturile lor semănau în totul cu cele de cal, dar aveau boturile prelungi ca o ţeavă. Pe o ridicătură, ca un negel, chiar în mijlocul botului, se înălţau două antene lungi, îndoite ca nişte colţi, iar gîtul mîndru şi încovoiat era acoperit de o coamă zbîrlită şi rară. Mai jos, gîtul se afunda într -un mic pîntece rotund. Pe spate, la terminaţia gîtului, se afla o înotătoare, aidoma unui evantai larg deschis, fără mîner. Imediat, sub pîntecul scurt, începea o coadă lungă şi mlădioasă, răsucită înainte ca o spirală. Culoarea palidă, cafeniu -cenuşie a acestor fiinţe ciudate reflecta uneori ba o nuanţă albastru şters, ba una verzuie.

„Exact ca un cal de şah cu coadă" se gîndi Pavlik.

Erau într -adevăr hipocampi, simpaticii cai de mare, caraghioşi şi în acelaşi timp plini de graţie. Treceau în grupuri printre alge, încet, cu aer grav, cu pîntecele înainte şi cu capetele de cai ridicate mîndru în sus şi holbîndu -şi ochii miraţi. Alteori, însă, culcaţi cu capul înainte şi manevrînd din coadă, spintecau cu iuţeală apa, ca nişte mici vaporaşe cu elice. Unele îşi înfăşurau vîrful cozii în jurul tulpinelor de alge şi se legănau pe ele, odihnindu -se pesemne, dar pîndindu -şi desigur prada. Ochii lor se roteau în părţi diferite, independenţi unul de altul, ca la cameleon. Înotînd repede faţă în faţă, doi căluţi de mare se prinseră unul de altul, iar cozile lor se împletiră între ele. Pentru a se desprinde apoi, începură să tragă din răsputeri în toate părţile, smucindu -se şi rotind desperaţi ochii, incurcîndu -se cu coama în tulpinile din jurul lor.

Cu răsuflarea tăiată şi cu gura deschisă într -un zîmbet larg, băiatul nu -şi lua ochii de la aceşti căluți caraghioşi, fugiți parcă de pe tabla de şah. Pe neaşteptate, în fața lui Pavlik se opri un căluț cu burta atîrnîndu -i în jos. Se uită țintă la băiat, cu ochii holbați şi cu coama zbîrlită. Deodată, pe pîntece i se ivi o crăpătură. Din ea se arătă un botişor ascuțit şi imediat din acest buzunar deschis ieşi un căluț mic de tot, aidoma celui mare, şi atît de caraghios, încît Pavlik nu se mai putu stăpîni şi începu să rîdă în hohote. În urma primului căluț, alte cîteva zeci de asemenea creaturi în miniatură ieşiră unul după altul din buzunarul mamei şi începură a se roti, pline de grație, în jurul casei lor plutitoare. La un moment dat, însă, repezindu -se fulgerător, dispărură într -o clipă în buzunarul salvator, iar hipocampul -mamă se făcu şi el nevăzut din ochii lui Pavlik, care rămase uluit.

Pavlik nu observase de la început ce anume a speriat această prosperă familie. Abia după aceea zări printre frunzele ce se mişcau uşor, doi ochi întunecați şi furioşi, care priveau pe sub nişte sprîncene încruntate şi stufoase. Apoi se arătară două buze cărnoase, cu colțurile lăsate în jos şi cu o rămurică subțire de alge strînsă intre ele şi, în sfîrşit, un cap mare, ca de bizon, cu coarne mici, ascunse într -o coamă şi -o barbă zdrențuită. Se părea că peştele acesta e format în întregime din petice şi zdrențe mişcătoare, care îi înlocuiau înotătoarele şi coada, prinse toate alandala pe cap, sub cap, pe fălci şi după bronhii. O mulțime de pete albe, mari şi mici, presărate pe corpul şi pe toate anexele acestui peşte neobişnuit, îl făceau cu totul invizibil în desişul algelor pătate şi mişcătoare.

„Tot mimetism e şi ăsta, gîndi Pavlik. Se adaptează mediului!..."

Peştele stătu nemişcat cîteva clipe, fără să -şi ia ochii fioroşi de la Pavlik, apoi liniştit se întoarse spre o tulpină groasă de lîngă el şi începu să dea cu botul într -un muşuroi mic cît pumnul, prins deasupra pețiolului unei frunze late. Numai după ce se uită mai atent, Pavlik

observă că acest muşuroi era un adevărat cuib „în construcție" şi că peştele cel ciudat lipea de el o rămurică pe care o adusese. Rămurica o scoase din gura acoperită de o mucoasă lipicioasă şi o prinse curînd la locul ei, în peretele cuibului.

— Pavlik! răsună din nou şi pe neaşteptate glasul tăios al zoologului. Începe relevmentul! Direcția sudsud -est, adîncimea de la optzeci şi cinci pînă la optzeci de metri, frecvența - douăzeci de mii de kilocicli, energia - optzeci de wați.

Pavlik îşi veni repede în fire şi răspunse răspicat, marinăreşte:

— Am înțeles, Arsen Davidovici! Direcția sud -sud -est, adîncimea de la optzeci şi cinci pînă la optzeci de metri, frecvența douăzeci de mii de kilocicli, energia optzeci de wați!

Scoase repede de la centură pistolul plat ultrasonor, stabili după busola de pe mîna stîngă direcția, iar cu batimetrul, adîncimea. Apoi îndreptînd țeava pistolului înainte şi apăsînd pe un buton, începu să descrie cu el arcuri, lăsîndu -l mai jos, tot mai jos, aproape pe neobservate.

*

Pavlik crescuse departe de patrie, departe de viața ei fericită, de lupta ei captivă împotriva cumplitelor forțe ale naturii, împotriva rămăşițelor anilor de robie din trecut; el nu cunoscuse îndeaproape victoriile şi realizările ei. Şase ani atît de importanți pentru formarea omului, băiatul îi petrecuse în America capitalistă, în atmosfera de ură şi duşmănie între oameni, între muncitori şi capitalişti, între bogați şi săraci. Pavlik trăise în singurătate; mama lui murise în primul an după instaurarea lor în Quebecul liniştit şi patriarhal, iar frați şi surori n -avea; trăise şi fără prieteni, fără tovarăşi.

Şi iată -l acum, după ce trecuse printr -o primejdie de

moarte, pe un submarin sovietic, într -un cerc strîns de oameni curajoşi, într -o familie închegată de tovarăşi obişnuiţi cu primejdiile, care ştiu să lupte împotriva acestor primejdii şi să le biruie. Prin voioşia lor, prin solidaritatea sinceră, care -i unea, prin prietenia lor veselă şi prin disciplina uşoară, disciplină de fier totuşi, tovarăşii lui îi cîştigaseră inima. Patria măreaţă şi puternică, deşi îl primise deocamdată în spaţiul strîmt al unui submarin, i se înfăţişase lui Pavlik sub forma ei reală, vie şi -i însufleţise sentimente noi, stîrnind în el năzuinţa pasionată de a fi demn de ea, dorinţa fierbinte de a urma exemplul celor mai buni fii ai ei, printre care, din fericire, nimerise.

În cele cîteva zile de cînd se afla pe vas, Pavlik învăţase foarte multe lucruri. Acum ştia să folosească la perfecţie costumul de scafandru, cel mai mic pe care Skvoreşnea îl găsise printre cele de rezervă; ştia să mînuiască pistolul ultrasonor şi pentru semnalizare, şi ca armă; mai deprinsese orientarea în adîncuri cu ajutorul busolei şi al batimetrului, ştia acum să ţină legătura cu ceilalţi prin aparatul de radio, să se înalţe şi să se lase la fund reglînd sacul aerian de pe spate, să dea drumul elicei şi să o oprească, să se deplaseze şi să -şi schimbe direcţia, folosind cîrmele de la picioare, dar şi mîinile ori mişcările trupului. Iată, de pildă, cu cîtă dibăcie urmărise broasca ţestoasă. Iar acum, semnaliza cu ajutorul pistolului ultrasonor, sigur că prietenii lui îl vor găsi.

Cînd raza ultrasonoră va întîlni membrana detectorului de pe pieptul vreunuia dintre prietenii porniţi să -l caute, raza se va transforma într -un sunet auzibil şi, după limpezimea şi claritatea acelui sunet, se vor putea îndrepta exact spre sursa razei ultrasonore, spre el.

După trei minute, tăind cu stiletul algele de pe elicea lui Pavlik, zoologul îi spunea:

— N -am ce să fac cu broasca asta ţestoasă, Pavlik. Mai bine, ai căuta cefalolamelibranchiate. Nici nu am curajul să -i dau numele meu acestei clase, reprezentată

deocamdată numai printr -un singur exemplar, şi acela prăpădit. Fir -ar a naibii de treabă!
Zoologul oftă.
— Nu vă necăjiți, Arsen Davidovici, încercă Pavlik să -l mîngăie. Vă spun eu că o găsim. Dacă nu aici, în altă parte, dar o găsim… Vă garantez eu…
— Bine, Pavlik, să te văd. Altădată însă… Ia stai, ce -i asta? se întrerupse deodată zoologul.
Pavlik se uită şi el în partea unde privea savantul. Printre tulpinile algelor, Pavlik zări o siluetă mare de om, într -un costum de scafandru albăstrui, care se ridica la suprafață cu ajutorul elicei. Omul ținea strîns, colac pe brațe, un tub elastic de culoare roşie aprinsă. Trecînd la o distanță de vreo douăzeci de metri de zoolog şi Pavlik şi speriind un stol de peştişori argintii, care se lăsă în jos ca o ploaie deasă, omul dispăru repede, pe deasupra zidului de plante.
— Curios! Cine ar putea să fie? întrebă zoologul dus pe gînduri şi continuînd să se uite în sus, fără să facă vreo mişcare. După cîte ştiu, din submarin trebuia să iasă astăzi, în afară de mine şi de tine, numai Şelavin, Skvoreşnea, Țoi şi Marat. Costumul de scafandru era probabil numărul zero, şi oameni atît de voinici noi nu prea avem, în afară de Skvoreşnea şi Gorelov… Iar Skvoreşnea n -are ce să caute aici… Hm! Să fi fost oare Gorelov?
— Arsen Davidovici, îl întrerupse Pavlik. Dar de ce s -a ridicat în sus? Doar după ordinul căpitanului, nimeni n -are dreptul să se urce la mai puțin de cincizeci şi cinci de metri de la suprafață…
Zoologul ridică din umeri înăuntrul costumului de scafandru.
— Nu înțeleg nimica. Şi -apoi, înainte de a dispare din ochii noştri, el a schimbat direcția şi s -a întins orizontal. Ia stai să -l întreb la radio, doar se apropie ora prînzului.

CAPITOLUL XI. O CARAVELĂ SPANIOLĂ

Zumzetul specific al buzerului care suna apelul la radiotelefon îl distrase pe zoolog de la intenția lui. Revenind pe unda indicată de apelul primit, savantul şi Pavlik auziră glasul agitat al lui Marat:

— Arsen Davidovici, Arsen Davidovici! Tovarăşe Lord, răspundeți! Răspundeți odată, sau nu?

— Da, te ascult! Te ascult, Marat! abia apucă zoologul să rostească în acest torent de cuvinte. Ce s -a întîmplat?

— Veniți repede, tovarăşe Lord! Extraordinar! Ce descoperire! Ce descoperire rară! Veniți, sau nu?

— Spune, despre ce e vorba? întrebă savantul. Ce s -a întîmplat? Şi unde eşti? De unde vorbeşti?

— Repede, repede! O să vedeți, îl zorea Marat. Mai repede, direcția vest -nord -vest de la locul lucrărilor dumneavoastră, adîncimea - o sută patru metri. O să întîlniți o grămadă de stînci, printre care una uriaşă, asemănătoare cu o catedrală. Dincolo de ea o să vedeți felinarul meu. Îl țin aprins. Dar veniți mai repede, altfel înnebunesc aici...

— Bine, bine, venim! Acuma! strigă zoologul, molipsit şi el de emoția lui Marat. Acum sîntem acolo... eu şi Pavlik.

— Şi Pavlik? exclamă Marat. Foarte bine! Ai să vezi, Pavlik, ceva grozav de interesant!

Aproape culcați, zoologul şi Pavlik zburau prin amurgul verde -albăstrui, despicînd apa cu căştile şi umerii şi uitîndu -se din cînd în cînd la busola şi la cadranul batimetrului.

— Ce -o fi găsit căposul ăla acolo? Tu ce crezi, băiete? întrebă zoologul. De ce nu vrei să -mi spui, Marat? Ce -ai găsit? Spune!

— N -am timp, tovarăşe Lord, răspunse gîfîit Marat, lucrînd desigur la ceva. Deocamdată fac nişte săpături. O să vedeți... Am vorbit cu Țoi şi cu Skvoreşnea. Vin şi ei.

Jos se vedea fundul acoperit cu bolovani, năpădit de

crini şi pene de mare, de gorgonii şi alge calcaroase sau nulipore, ce se ridicau pînă aproape de cei doi înotători. Ca să nu se lovească de stînci, micşorară viteza la cinci zecimi, apoi la două zecimi. Din amurgul verzui şi dens se desprinse o stîncă mai mare, întunecoasă; un fel de turn înconjurat de cîteva alte turnulețe, subțiri şi ascuțite.

— Aici trebuie să fie, spuse zoologul.

Strecurîndu -se printre stînci şi bolovani de piatră, şi evitînd algele, ei ocoliră încet stînca uriaşă dincolo de care se deschidea o mică poiană submarină.

Lîngă o îngrămădire de stînci întunecate, care se înălțau la capătul opus al poienii se mişca, trecînd dintr -o parte în cealaltă, o pată de lumină vie, uşor difuză.

— Uite -l! arătă zoologul şi îşi aprinse felinarul de pe cască.

Pavlik făcu la fel. Cu steaua luminoasă pe frunte, obosit, sprijinindu -se în coada cazmalei, Marat îi aştepta lîngă o grămadă de nisip şi bucățele mici de piatră calcaroasă, abia scoase. Prin casca transparentă i se vedea fața asudată, ochii obosiți, dar plini de bucurie şi entuziasm şi, bineînțeles, moțul de păr care -i sta ridicat pe creştet. Îmbrăcat în costum, Marat nu -şi putea netezi părul şi, ca totdeauna în astfel de ocazii, moțul răzvrătit arăta deosebit de solemn, aproape provocator.

— Ei, ce -ai găsit? întrebă zoologul, nerăbdător.

Pene de mare, aidoma unui evantai viu de struț, se agitau tulburate de mişcările lui Marat. Pe tulpinile lor lunecau din cînd în cînd scîntei verzi şi albastre, ba stingîndu -se, ba aprinzîndu -se din nou. Gorgoniile aurii, înalte şi subțiri ca nişte sforicele, îşi trimiteau în toate părțile spiralate ramificații subțiri şi foarte gingaşe. Nenumărați arici de mare, stele de mare, goloturii, ofiuri şi moluşte zăceau nemişcate sau se tîrau pe fund, se cățărau pe stînci, ori pe coastele abrupte şi întunecate ale ciudatei movilițe lîngă care se apucase Marat să sape.

Cu toate că această ridicătură era pe de -a -ntregul acoperită cu alge calcaroase nulipore, singurele alge în

stare să se dezvolte chiar şi la aceste adîncimi aproape lipsite de lumină, o singură privire aruncată de zoolog îi fu de ajuns ca să -şi dea seama ce este.
— O corabie! O caravelă spaniolă! strigă el cu entuziastă bucurie.
Se aruncă spre rămăşiţele vasului de mult pierit şi începu să rupă în grabă tot ce apucase să se aşeze pe el în decursul veacurilor petrecute sub apa cristalină a Mării Sargaselor.
— Curăţaţi, curăţaţi mai repede osatura! Căutaţi o spărtură pe unde să putem pătrunde înăuntru! strigă el tulburat. Asta -i o descoperire de importanţă mondială! Marat! O să ajungi celebru în toată lumea! Cum ai dat peste comoara asta? Cum ai recunoscut -o sub înfăţişarea asta?
— Ei vedeţi? V -am spus eu? răspunse Marat triumfător, lovind înverşunat cu muchia cazmalei, ca să cureţe bordurile vasului. Eram sigur că o să apreciaţi descoperirea mea. Cum am recunoscut corabia? Păi ca şi dumneavoastră: după pupă şi provă. Vedeţi cum sînt ridicate? Iar bordurile dintre ele sînt lăsate în jos şi îndoite.
Molipsit şi el de emoţia celorlalţi, Pavlik rupea algele cu mîinile, apuca penele marine, fără să -i fie teamă de arsurile de care n -ar fi scăpat dacă le -ar fi atins cu mîinile goale.
— Ce -i zorul aista pi voi? se auzi vocea groasă a lui Skvoreşnea. Aţi căpiat toţi?
Coborîse împreună cu Ţoi la fund, lîngă ceilalţi, şi aşteptînd un timp oarecare răspunsul, privea la prietenii lui.
— Ce stai, lunganule? îl luă Marat la rost, fără să se oprească din lucru. Curăţă! Nu vezi ce -i aici? O corabie…
— E -he! strigă Ţoi, aici miroase a arheologie! Repede! La lucru, Andrei Vasilievici! Şi se apucă să -i ajute zoologului care rupea tulpini groase, de alge.
— O corabie?… Arheologie?… întrebă încă nedumerit

Skvoreşnea. Da, samănă a corabie. Dar ce -aveți di gînd să faciți cu ea? Pentru ce o curățați di mîzga asta?

— Cum, nu ți -e ruşine, tovarăşe Skvoreşnea? îşi arătă indignarea zoologul şi, proptindu -şi piciorul în bordul vasului, trase cu furie un smoc îndărătnic de crini de mare. Auzi la el! E doar o corabie străveche, spaniolă, din epoca lui Columb şi Cortez. Asta -i o comoară arheologică de nepreţuit. S -ar putea să găsim în cabine şi în cală materiale istorice de cea mai mare importanță.

— Păi de! făcu uriaşul grăbindu -se. Corabie, corabie, dar dacă nu -mi spuneți ce fel de corabie!...

Îşi aprinse felinarul, scoase stiletul şi se apucă şi el zorit de treabă.

— Marat, urcă -te tu pe punte, îl trimise zoologul, poate -i mai uşor de intrat pe -acolo.

Lăsînd să intre puțin aer în sacul din spate, Marat se desprinse de fund şi dintr -un salt fu pe dunetă. Acolo însă era cu neputință de lucrat. Picioarele i se înfundau în grămezile de resturi acoperite de corali şi nulipore, printre care mişunau tot felul de polipi, echinoderme, moluşte. Încercă totuşi să desfacă grămezile de resturi, căutînd intrarea în cabina căpitanului, care la corăbiile de pe vremea aceea se aflau totdeauna pe puntea dinapoi, lîngă cîrmă. Jos, la pupă, lucra Skvoreşnea, în mijloc, zoologul, iar la provă, Pavlik. Pupa se sprijinea pe una din stîncile care îngrădeau poiana şi se înălța mult mai sus decît prova afundată pe jumătate în pămînt. Între etravă şi cea mai apropiată stîncă rămăsese un spațiu de vreo cinci metri, iar mai încolo şirul de stînci se îndepărta şi, slab luminat de felinare, dispărea în amurgul des al adîncurilor.

Pavlik aruncă o privire prin spațiul din fața provei. I se păru că ceva lung, de un cenuşiu şters, se mişcă pe lîngă stînci. Se uită mai atent, dar nu observă nimic suspect.

„Ar trebui să mă uit pe celălalt bord" - se gîndi el - „poate dau de vreo spărtură"...

În partea cealaltă a vasului se afla o mică poieniță cu

stînci răzlețe şi cu grămezi de bolovani. Şi aici poiana se închidea la fel cu un lanț de coline stîncoase în semicerc, printre care se desluşeau petele întunecate ale unor grote şi peşteri mici, acoperite la gură cu alge şi cu o variată faună de fund.

Pavlik se strecură cu băgare de seamă de -a lungul bordului, ocolind ori sărind peste bolovanii lunecoşi. Din cînd în cînd lovea cu stiletul în bordurile de lemn ale vasului, pietrificate sub influența timpului şi a apei de mare.

Astfel ajunse pînă aproape de pupă. Deodată, mîna care ținea stiletul nu întîmpină nici o rezistență. Inima i se opri în loc de bucurie. „Spărtura!" se gîndi el. „Să le spun?... Nu, mai întîi să o cercetez singur!..."

Cu cîteva lovituri de stilet, tăie ghirlandele de alge şi -şi vîri capul în deschizătura făcută. Felinarul din frunte lumină o cală năpădită de alge şi pene de mare. În stînga, Pavlik desprinse conturul unor obiecte pătrate şi rotunde, acoperite în întregime cu mici alge şi scoici. Bănuia că obiectele acestea trebuie să fie lăzi şi butoaie. Încurcîndu -se cu picioarele în desişul de alge şi stîrnind penele de mare, ale căror luminițe verzi şi galbene licăreau într -una, Pavlik încercă să intre în interiorul vasului. Spărtura era mult mai mare decît şi -ar fi putut el închipui, aşa că pătrunse foarte uşor înăuntru. Se urcă pe lada cea mai apropiată, dar alunecînd pe covorul verde -cafeniu de polipi şi alge calcaroase, mărunte ca muşchiul, intră cu piciorul într -un spațiu strîmt dintre obiectele aruncate grămadă.

Scoase cu greu piciorul din cursă şi dădu să se ridice; atunci observă că în spațiul liber din dreapta intrării se mişcă şerpuind nişte corpuri lungi şi groase ca de şerpi. „Trebue să fie otgoanele vasului" - se gîndi Pavlik. Sări jos şi, ocolind grămada de lăzi şi butoaie, se strecură cu grijă spre interiorul calei. Dădu curînd peste scara care urca spre punte. Cînd să pună piciorul pe prima treaptă, auzi glasul lui Skvoreşnea:

— Aha! Iaca şi borta! Numai că -i cam mică. Aici!.. S -a frînt oleacă etamboul!...

— Ia să văd, ia să văd! răspunse zoologul şi totodată adăugă: Dar unde -i Pavlik?

N -apucă să -şi termine fraza, şi răsună puternic vocea alarmată a lui Marat: Un cuib de caracatițe! Vin spre noi! Feriți!

— Ba stați pe loc! Primim lupta, dar descoperirea noastră n -o părăsim, spuse liniştit zoologul. Puneți -vă mănuşile! Marat, coboară jos lîngă noi! E mai bine să fim împreună. Pavlik! Pavlik, vino repede încoace! Unde eşti?

Pavlik, care încremenise auzind strigătul de alarmă al lui Marat, îşi reveni şi strigă:

— Aici! Aici sînt! Viu fuga!

Se năpusti spre ieşire, dar se împiedică de ceva, căzu şi îşi prinse din nou piciorul. Căutînd să şi -l scoată mormăi:

— Acum viu... Numaidecît... Aşteptați -mă...

În clipa aceea auzi glasul răsunător ai lui Skvoreşnea:

— Ei, drace! Mi -am prăpădit mănuşile! Şi uite ce de -a dihănii d -astea se tîrăsc pe -aici! Sînt pe puțin zece... Ei, tu, ucigă -te -ar trăsnetul! Nu te -astîmperi, hai? Crezi că -ți merge? Nu, frate, pi mine nu mă prinzi cu una cu două!

Ca să -şi scoată piciorul, Pavlik se întoarse pe spate şi sprijinindu -se apoi în mîini, dădu să se scoale. Deodată simți că la spate mîinile -i sînt parcă strîns legate şi încolăcite de ceva. Pavlik se smuci, scoase mîna dreapta şi apucă mînerul stiletului, dar ceva lung şi mlădios îi prinse iarăşi mîna şi, cu o putere neînchipuită, i -o lipi de piept. În cîteva secunde, pe pieptul lui Pavlik, pe abdomen, pe spate şi picioare, încolăcindu -se şi întinzîndu -se, se tîrau alți şerpi groşi şi mlădioşi; într -o clipă, băiatul se trezi atît de strîns încolăcit, încît nu era în stare să mişte nici o mînă şi nici picioarele. Pavlik ridică ochii şi, îngrozit, strigă:

— Caracatița!...

Deasupra lui, dintr -o cunună de otgoane groase, de piele, îndreptate în toate părțile, atîrna un uriaş cioc îndoit, negru şi ascuțit la vîrf. Ceva mai sus, dincolo de cununa brațelor, într -o masă rotunjită, de un cafeniu lucios, sticleau doi ochi verzi şi mari cît farfurioarele de ceai. Ochii caracatiței priveau nemişcați şi cu nepăsare la fața lui Pavlik, şi sub această privire, băiatul simțea că îi îngheață sîngele în vine, cum i se crispează trupul şi i se opreşte mintea în loc. Voia să strige, să cheme ajutor, dar din gîtul lui nu ieşeau decît nişte sunete răguşite, nearticulate. Apoi simți că o forță de neînvins îl trage după ea spre ieşire.

În tot acest scurt răstimp, Pavlik auzea gîfîitul zgomotos, strigăte şi înjurăturile lui Skvoreşnea:

— În ochi, Marat! Loveşte -l în ochi! În trup degeaba dai! Ca -n piftie!... Aşa... uite -aşa!... A -a -a -h! A -a -a -h! Nu, nu ti -mpotrivi! Las -o să ti apropie di ochi...

— Mi -a prins mîna! Nu mai pot s -o mişc! se auzea glasul înăbuşit al lui Marat. Vai, ce de mai sînt... De unde naiba ies?! Vin mereu alții! Țoi! Țoi, ajutor!

— Nu te teme, răspunse Țoi liniştit. Aha!... Nu le place curentul electric. Se strîng ca cojile de mesteacăn pe foc.

— Lipiți -vă de perete, de bord! strigă zoologul. Nu vă împrăştiați! Pavlik, Pavlik! Unde eşti?

— Arsen Davidovici, se auzi din nou vocea calmă a lui Țoi. Fără mănuşi, Skvoreşnea tot nu face nimic. Mai bine să -l caute pe Pavlik...

Deodată totul amuți. Felinarul de pe cască se stinse. În bezna deasă care -l învălui, Pavlik vedea numai cei doi ochi verzui, plini de viclenie, care ardeau, ardeau ca focul, iar în jur scînteierile penelor de mare. Pavlik simțea că e tras încetişor spre pata de lumină slabă, verzuie - ieşirea din cală.

Cuprins de o spaimă sălbatică, el se zbătu în costumul de scafandru şi începu să strige cu glas desperat şi tare:

— Ajutor! Arsen Davidovici! Marat!

Nici un răspuns. Îi străfulgerau prin minte frînturi de

idei şi printre ele, un gînd stăruitor: „Radioul s -a stricat... De ce? Şi felinarul... Amîndouă odată. De ce?

Deodată o umbră de speranţă îi licări în conştiinţă. „Poate că monstrul n -o să -i poată face nimic. Costumul de scafandru e rezistent. Nici peştele cu spadă nu l -a putut străpunge. Nici caşalotul nu e în stare...

Şi într -adevăr, abia acum îşi dădu seama că nu simte nici o apăsare, nici o durere, deşi strînsoarea care îi imobiliza braţele şi picioarele dovedea puterea giganticului cefalopod. Prinse puţin curaj. Ochii i se obişnuiră cu întunericul şi, uitîndu -se în jur, băiatul văzu că se află sub trupul uriaş al caracatiţei care îl ţinea încolăcit cu trei dintre braţe, în timp ce cu celelalte, sprijinindu -se de fund, se tîra spre ieşire. Corpul neted şi braţele uriaşului cefalopod desfăcură uşor perdeaua algelor şi lunecă afară din cală, purtîndu -şi prada.

Afară era mai multă lumină. Aruncînd o privire în sus, Pavlik observă deasupra vasului o lumină difuză, uşoară şi argintie.

„Sînt tot acolo"... gîndi el. „Se luptă..."

Frica îl cuprinse din nou. „Dar dacă mor cu toţii? Marat spunea că sînt mulţi monştri. Atunci cine o să le mai vină în ajutor? Iar caracatiţa ce -o să facă oare cu el, dacă n -o să poată strivi pereţii costumului de scafandru? Dar dacă -l sparge totuşi? Pavlik se uită cu teamă la ciocul uriaş şi ascuţit al caracatiţei. Arsen Davidovici îi povestise de curînd că cefalopodele sînt în stare să roadă şi să fărîme cele mai tari scoici... Prostii... Doar e un metal atît de dur!...

La vreo zece metri de vas caracatiţa se opri. Pesemne că nu mai avea răbdare. Foamea o grăbea. Uriaşele -i braţe - tentacule agitîndu -se, încolăcindu -se, strîngîndu -se în ghemotoace şi apoi întinzîndu -se iarăşi, îl apropiau pe Pavlik de cioc. Cu siguranţă că -şi va încorda toate puterile pentru a străpunge carapacea acestei prăzi ciudate, înainte de a o înfuleca. Dar toate sforţările ei nu duseră la nimic. Asta începuse pesemne să o enerveze.

Culoarea ochilor se schimba din verde în galben, pe corp începură să -i lunece unduiri multicolore: după unda liliachie alerga - contopindu -se pe nesimţite şi luînd locui celeilalte culori - o undă cenuşie, urmată de alta ruginie, pe urmă cafenie, apoi se aprindeau deodată şi zburau pe suprafaţa corpului fulgere albe şi negre şi iarăşi lunecau, dînd una peste alta, nuanţe de dungi multicolore. Cu toată situaţia lui înspăimîntătoare, Pavlik rămase cîteva clipe ca vrăjit.

Deodată simţi că, fără voia lui, picioarele i se îndoaie de la genunchi şi se strîng tot mai mult de trup. Începuse să -l doară, şi durerea era din ce în ce mai ascuţită, mai insuportabilă. În acelaşi timp, braţele caracatiţei îl întoarseră pe Pavlik cu capul în jos, uşor ca pe o nucă, şi începură să -i aplece capul spre pîntece. Elasticitatea costumului de scafandru, de care era atît de mîndru Krepin, se arăta acum un punct vulnerabil. Pe băiat îl pîndea moartea. Caracatiţa îl strîngea ghem pe Pavlik, aducîndu -i picioarele la spate şi capul spre abdomen.

Pavlik nu se mai putu stăpîni şi începu să strige de durere. În aceeaşi clipă, speriindu -se parcă de acest ţipăt, monstrul slăbi strînsoarea şi, deodată, îşi înălţă uriaşele -i braţe de aproape zece metri, lungi şi groase ca nişte şerpi boa.

Pavlik căzu pe nisip şi, încă năucit de durerea pe care o încercase, în prima clipă nu -şi putu da seama de nimic. Dar chiar în clipa următoare văzu cum, aproape de tot, trecu umbra uriaşă a unui peşte neînchipuit de mare. Peştele uriaş se opri chiar deasupra lui, iar coada, cît o poartă de mare, se mişcă de -a latul, de sus în jos şi fără să -l atingă măcar pe Pavlik, îl aruncă numai din unduirea apei, înapoi spre spărtura din bordul vasului. Pavlik se rostogoli uşor şi lovindu -se de peretele corăbiei, se ridică şi se lipi cu spatele de el.

„Un caşalot!" se gîndi el, de îndată ce -l văzu mai bine pe neaşteptatul salvator.

În faţa lui se afla un minunat reprezentant al celei mai

războinice subgrupe a ordinului cetaceelor, lung de cel puțin douăzeci şi cinci de metri. Capul lui uriaş, turtit, despicat adînc de linia gurii, ocupa o treime din lungimea trupului şi avea pe puțin doi metri grosime. Sub el, aproape în unghi drept, atîrna o falcă lungă şi îngustă, în care erau înfipți şiruri de dinți uriaşi, conici. Ochii mici, ca de taur, scînteiau fioroşi de o parte şi de alta, în mijlocul capului, urmărind mişcările prăzii ispititoare.

Dar brațele groase ale caracatiței încolăciră într -o clipă tot capul caşalotului. Tentaculele ba se îndepărtau (şi atunci bucăți de piele smulse cu ajutorul ventuzelor zburau în toate părțile), ba cuprindeau din nou corpul duşmanului, strîngîndu -l cu putere. Unul din brațe, ca un şarpe lung de zece metri, nimeri în botul deschis al caşalotului şi - retezat ca de o secure, răsucindu -se şi desfăcîndu -se convulsiv - căzu încet spre fund.

Caşalotul era pesemne un luptător vechi, cu experiență. Pielea lui neagră, lucioasă ca mătasea, ciupită pe alocuri ca de vărsat, avea găuri rotunde, unele numai cît o monedă, altele mai mari pînă la mărimea unei farfurioare. Erau urmele lăsate de ventuzele uriaşelor cefalopode. Cîteva cicatrice mari - urme de cange - îi brăzdau spatele lat şi coastele abrupte. Iar lîngă cap se mai vedea o frîntură dintr -o cange înfiptă în piele. O altă bucată mai mică şi mai subțire îi era înfiptă în coastă, mai aproape de coadă.

De data asta însă întîlnise un duşman mai primejdios şi mai experimentat. Deşi îşi pierduse unul din brațe, caracatița slăbi numai pentru o clipă strînsoarea şi, aruncînd un şuvoi puternic de apă din pîlnia ei, se strecură sub burta caşalotului. Aici era oarecum în siguranță, întrucît îngrozitoarea falcă a cetaceului nu o ajungea. Celelalte şapte brațe se încolăciră în jurul corpului duşmanului şi -l strînseră cu aceeaşi putere ca şi mai înainte. Unul după altul, ca nişte arcuri de oțel, brațele caracatiței se înălțau smulgînd de fiecare dată rotocoale şi fîşii din pielea caşalotului, după care se

încolăceau din nou. Ochii caracatiței, nemişcați şi plini de furie, ardeau cu o flacără galbenă, iar inelele din jurul lor se umflaseră. Răsufla adînc şi puternic, apoi apa care intra sub mantia ei, dilatîndu -i îngrozitor corpul, țîşnea din pîlnie ca dintr -o pompă puternică, iscînd în jur vîrtejuri în care se roteau micile vietăți ale fundului, scoici goale, bucăți de alge, pietriş, nisip şi mîl.

Nemaivăzîndu -l pe duşman şi hăpăind fără rost din falca de jos, caşalotul prinse a se roti pe loc, izbind eu coada bordul corăbiei şi smulgînd de pe ea uriaşe pînze de alge. Vîrtejul de apă îl răsturnă pe Pavlik şi -l duse cît colo, dar băiatul se trase iarăşi lîngă bord şi se lipi de el, temîndu -se să facă vreo mişcare. În clipa următoare, dîndu -şi seama pe semne unde s -a ascuns caracatița, caşalotul se lăsă la fund, strivind sub greutatea lui corpul duşmanului. Dar lățită sub burta caşalotului, caracatița continua să -l strîngă şi să -i sfîşie pielea. Atunci caşalotul dîndu -se încet înapoi, începu să tîrască cefalopodul pe fund, frecîndu -l de bolovanii ascuțiți. Curînd caracatița simți primejdia acestei manevre ucigătoare. Tăieturi şi răni adînci îi brăzdau corpul moale şi mucilaginos, din pielea jupuită zburau bucăți, şi încetul cu încetul lunecă fără voie de pe abdomenul caşalotului spre capul cu fălci îngrozitoare.

În mişcarea lui domoală şi ucigătoare, caşalotul se apropia de corabie, îndreptîndu -se chiar spre locul unde, înlemnit şi speriat de moarte, Pavlik urmărea din ochi această încleştare a giganților marini. Muntele viu se apropia lateral de el, amenințînd să -l strivească de bordul corăbiei. Ar fi vrut să fugă spre provă, dar îi era frică să mişte măcar un deget, ca nu cumva să atragă atenția luptătorilor turbati de mînie. Se uită în jur, cu gîndul să se strecoare înăuntrul vasului, dar spărtura era prea departe. Tot tîrîndu -şi prada, caşalotul cu gura lui groaznică ajunse foarte aproape de Pavlik. Zvîcnind din teribilele -i brațe, caracatița tîrîtă de caşalot mai că -l atinse.

Nemaiputîndu -se stăpîni, băiatul sări în picioare şi într -un acces de desperare, vru să se cațere pe corabie, prinzîndu -se de tulpinile algelor, de crinii de mare şi de hidropolipii prinşi de bord. Se sprijinea cu picioarele de scoicile lipite de pereții vasului, iar cu mîinile ori se prindea de alge, ori se apuca de crăpături. Înspăimîntat de moarte şi lunecînd mereu, el se tîra în sus, cucerind cu mare greutate fiecare centimetru. Dar înainte de a se urca pe punte, muntele viu îl ajunse din urmă şi -l izbi cu o putere nemaipomenită. Picioarele îi lunecară de pe punctul lor de sprijin nesigur, smocul şubred de alge îi scăpă din mîini şi, răsturnîndu -se, Pavlik se prăbuşi cu fața şi cu pieptul pe spatele lunecos al caşalotului. În cădere, apucă să observe că mai multe brațe ale caracatiței nimeriseră între fălcile uriaşe: giganticul cefalopod atîrna neputincios ca un sac, sub capul caşalotului. Pavlik vru să -şi dea drumul jos, pe coasta caşalotului, dar prinzîndu -se de ceva, rămase atîrnat acolo. În aceeaşi clipă, caşalotul tresări, se dădu furios la o parte de vas şi zvîrlind corpul ciopîrțit, dar încă viu al caracatiței, începu să se învîrtească furios în largul poienii, împreună cu Pavlik, care atîrna pe coasta lui.

Neputîndu -şi da seama ce s -a întîmplat, Pavlik se ținea instinctiv cu mîinile de spinarea lunecoasă a caşalotului, purtînd într -un colțişor al conştiinței gîndul vag că dacă va cădea, va nimeri desigur sub loviturile îngrozitoare ale cozii care, aproape de tot, bătea apa cu o putere înspăimîntătoare.

În clipa următoare caşalotul se înălță aproape vertical, apoi se năpusti în jos, trecu cu o iuțeală monstruoasă pe deasupra vasului şi dispăru în adîncurile întunecate ale oceanului. La lumina agitată a felinarelor, Pavlik mai apucă să vadă cele patru siluete omeneşti prinse într -un ghem strîns de tentacule care şerpuiau în jurul lor ca nişte balauri. Apoi totul dispăru. O ceață deasă îl învălui pe Pavlik, apăsîndu -l pe piept şi pe cap cu o putere de neînvins, zvîrlindu -i picioarele înapoi, căutînd parcă să -l

smulgă din loc şi să -l arunce în gigantica şi îngrozitoarea vîltoare din spate. Pavlik îşi lipi cu greu capul de spinarea caşalotului şi, istovit, sleit de puteri, închise ochii...

CAPITOLUL XII. URMĂRIRE

Marat deschise ochii tulburi şi privi nepăsător în jurul lui. Apoi deodată se ridică în capul oaselor şi începu să strige cu deznădejde:

— Pavlik! L -a dus pe Pavlik! Salvați -l, tovarăşe căpitan! Mai repede! Mai repede!

Numai în cămaşă şi indispensabili, Marat sări din pat şi se năpusti spre uşă, vrînd să fugă, să facă ceva. Nici căpitanul, nici zoologul, nici comisarul, care se aflau ceva mai departe în infirmerie, nu putură să -l oprească. Dar în clipa aceea, în uşă apăru Gorelov, şi Marat se trezi în brațele lui lungi şi puternice.

— Ce tot vorbeşti, Marat? Cine l -a dus? De unde ştii? întrebau tulburați căpitanul şi zoologul, ducîndu -l pe Marat înapoi în patul din care fugise.

— L -am văzut cu ochii mei, mormăia bolnavul, sleit de puteri, lăsîndu -se culcat şi învelit de zoolog. Un caşalot... uriaş... a trecut pe deasupra noastră... iar Pavlik se afla pe spinarea lui...

Închise ochii din nou. Chipul lui, de obicei smead, se învinețise. Părea că iarăşi îşi va pierde cunoştința.

Zoologul, în halat alb, se aplecă asupra lui şi -i luă pulsul.

— Ce -o fi însemnînd asta? întrebă căpitanul.

— Ce să fie, aiurează, îşi dădea părerea Gorelov.

— Da, da, din păcate asta e, consimți zoologul, frecționîndu -l pe Marat pe piept. Mă tem că a suferit o comoție cerebrală. Străbătută de şocul electric al mănuşii, caracatița, în agonie, s -a zbătut convulsiv şi probabil l -a aruncat pe Marat în peretele vasului. Eu n -

am văzut nici un caşalot, şi nici Skvoreşnea.

În infirmerie intră oceanograful Şelavin.

— Despre ce caşalot vorbiţi? întrebă el, uitîndu -se la zoolog prin ochelarii aşezaţi strîmb pe nas. Să vă spun drept, nici eu n -am văzut în viaţa mea un exemplar atît de mare. Niciodată!

Toţi se uitară nedumeriţi la Şelavin şi schimbară priviri între ei.

— Dumneata despre care caşalot vorbeşti, Ivan Stepanovici? întrebă zoologul.

— Smintitul ăla de caşalot, care mi -a încurcat toate baloanele... Mi -a smuls din loc baliza cu batimetre... Ce mai!... Toată munca mea de azi mi -a dat -o peste cap, afurisitul. Studiam curenţii. Zbura atît de repede, de parcă ar fi avut înfiptă în el o cange...

— Cînd l -ai văzut? îl întrerupse căpitanul.

— Acum vreo două ceasuri.

— Unde te aflai în timpul acela?

— La staţia hidrofizică numărul trei, adîncime treisute de metri, la optsprezece kilometri sud -est de bază.

— Şi încotro se îndrepta?

— Precis: de la nord spre sud.

— Exact direcţia de la poiana caracatiţelor spre staţia numărul trei! constată mirat zoologul. Să fie oare o simplă coincidenţă?

În timpul acesta, Marat răsuflă adînc şi deschise ochii. Îi privi liniştit la rînd pe toti cei din jurul lui şi, cu voce slabă, întreruptă, rosti de parcă ar fi continuat o discuţie:

— L -am văzut... L -am văzut cu ochii mei... Pavlik atîrna... de coasta caşalotului. A trecut pe deasupra noastră... la zece -cincisprezece metri, nu mai mult. Pe spinare... lîngă cap... avea înfiptă o bucată dintr -o cange...

— Aşa e! strigă Şelavin, desfăcînd larg braţele. Aşa e! Avea înfiptă... într -adevăr, avea înfiptă o bucată dintr -o cange! Înseamnă că tot pe nemernicul ăla l -am văzut amîndoi. Să -mi strice mie staţia!...

— Dacă era acelaşi, cum de nu l -ai văzut şi dumneata pe Pavlik atîrnînd de coasta caşalotului? întrebă emoționat zoologul.

— Poate că Ivan Stepanovici l -a văzut din partea cealaltă, spuse căpitanul, gîndindu -se în acelaşi timp la altceva.

— Ce facem? Bietul băiat! şopti zoologul, frămîntîndu -şi barba în pumn. Bietul băiat!...

— Chiar de -ar fi aşa, trebuie să fi murit de mult, observă Gorelov. Aşa că, ce mai putem face?

Măsura cu paşi mari compartimentul infirmeriei, trecînd pe lîngă paturi, patru paşi înainte, patru înapoi.

Comisarul îşi întoarse brusc capul cărunt spre Gorelov şi pe chipul lui tînăr, cu ochi vioi, se reflectă o mirare profundă.

Căpitanul se uită şi el nedumerit la Gorelov şi i se adresă zoologului:

— Lord, eşti sigur că băiatul n -a rămas cumva pe vas sau acolo, prin preajmă?

— Absolut! răspunse zoologul. După ce am omorît cele mai multe dintre caracatițe şi le -am alungat pe celelalte, Skvoreşnea şi cu mine am cercetat cu grijă tot vasul. Am intrat prin spărtura pe care a descoperit -o Pavlik, dar n -am găsit nimic, nici înăuntru, nici afară... numai o caracatiță de o mărime neobişnuită, sfîşiată... Şi, străfulgerat parcă de o idee neaşteptată, strigă:

— Încep să înțeleg! Cum de nu mi -am dat seama de la început?! Caracatițele, adică în general cefalopodele, sînt doar hrana preferată a caşaloților. Şi numai un caşalot putea să schilodească şi să sluțească în aşa hal o caracatiță uriaşă ca aceea. Acum înțeleg totul, tovarăşe căpitan. În timp ce noi ne războiam cu caracatițele, una dintre ele a fugit în partea cealaltă a vasului şi s -a prins în luptă cu caşalotul. Iar bietul nostru Pavlik, cine ştie cum, a nimerit acolo, în toiul luptei, s -a prins de caşalot şi -atuncea monstrul a fugit. Aşa se explică de ce nu s -a folosit de victoria lui. Şi -a lăsat prada, nici n -a gustat

măcar din ea...

— Deci e limpede că Ivan Stepanovici a văzut acelaşi caşalot pe care l -a zărit Marat, rosti căpitanul, dus pe gînduri.

Gorelov se opri în loc, şi toţi în tăcere priviră la căpitan, simţind că în clipa aceea se hotăra soarta lui Pavlik.

— Îl putem ajunge din urmă, zise căpitanul, înălţîndu -şi capul. Caşalotul n -are să ne scape.

Gorelov se uită la ceas şi văzînd că -i trecut de patru, se adresă grăbit căpitanului:

— Mă scuzaţi, Nikolai Borisovici, am venit să vă raportez că trebuie să cobor din submarin, ca să verific funcţionarea a două duze din stînga. Nu prea merg... Le -am cercetat astăzi şi în interior, şi în exterior. Sînt cam ambalate şi trebuie să le curăţim. Permiteţi -mi să mă apuc imediat de treabă.

— Ce face? Nu funcţionează două duze? se întoarse repede căpitanul spre Gorelov. Dar cînd s -a întîmplat asta? Doar am venit cu ele aici în bună stare.

Gorelov se fîstîci şi lăsîndu -se greoi de pe un picior pe celălalt spuse încet:

— Am observat mai înainte că funcţionarea lor e defectă...

— Atunci de ce, tovarăşe inginer militar, nu mi -aţi raportat această defecţiune? îl întrebă căpitanul pe un ton rece. Aţi încălcat cea mai elementară regulă de ordine interioară pe un vas militar, şi încă în condiţii de război. Sînt nevoit să vă pun în vedere lucrul acesta! Şi cum, tovarăşe inginer militar, duzele acestea nu funcţionează de loc? Ori numai şi -au pierdut din capacitatea de funcţionare?

Faţa lui Gorelov se acoperi cu pete roşii.

— Duzele n -au ieşit din funcţiune, tovarăşe comandant; pierderea capacităţii e neînsemnată: vreo cinci, şase la sută.

— Foarte bine! Căpitanul se întoarse spre cei doi savanţi:

— Dumneavoastră puteți să vă lăsați aparatele fără supraveghere un timp oarecare?

— Putem! răspunseră amîndoi, într -un singur glas.

— Submarinul pleacă în urmărirea caşalotului. Pregătiți -vă!

— Ura! Să trăiți, tovarăşe comandant! strigă Marat cu voce slabă. Să trăiți!

Căpitanul îi zîmbi şi se întoarse spre Gorelov:

— Feodor Mihailovici, - ordonă el cu glas mai domol, - pregăteşte imediat motoarele. O pierdere chiar de zece la sută din capacitate, în cazul de față, n -are nici o importanță.

Chipul lui Gorelov păli aşa cum se întîmplă uneori la oamenii cu pielea oacheşă: fața i se făcu galbenă - cenuşie, ca ceara. Sub pielea obrajilor, însă, două noduri lunecau în sus şi -n jos, iar ochii lui priveau ferm şi hotărît.

— Tovarăşe comandant, rosti el cu glasul uşor răguşit de emoție, intervenind în calitatea -i de şef -mecanic, - socot de datoria mea să vă raportez că submarinul trebuie să rămînă pe loc. Plecarea fără curățirea duzelor e prea riscantă. Mai ales că... pentru ce plecăm? Pentru un băiețandru... care, sigur, a şi pierit de mult...

Simțul disciplinei, cu care se mîndresc atît de mult marinarii sovietici, birui prima mişcare făcută fără voie: Marat, încordat ca un arc bine întins, rămase în pat, sfredelindu -l cu privirea pe inginerul mecanic. Zoologul mormăi ceva nedesluşit, dar plin de furie. Comisarul privea şi el țintă la Gorelov, fără să scoată o vorbă. Şelavin clipea buimăcit, mutîndu -şi ochii miopi de la Gorelov la căpitan şi înapoi, zguduit de libertatea de a -i vorbi astfel „zeului mărilor" aşa cum îl socotea el totdeauna pe căpitanul, vasului.

Pe chipul căpitanului nu tresări nici un muşchi, dar ochii -i priveau ferm, neclintiți, şi ca totdeauna în astfel de ocazii rare, lucrul acesta producea o impresie neobişnuită.

— Nu sîntem la o consfătuire, unde poți să critici dispozițiile mele, rosti căpitanul fără să ridice glasul. Te rog să îndeplineşti numaidecît ordinul meu. Pentru buna funcționare a duzelor, în limitele capacității micşorate cu zece la sută, dumneata porți toată răspunderea. Iar pentru discuția neadmisă în condițiile unei misiuni de luptă, vei primi o sancțiune disciplinară. Poți să pleci la postul dumitale, tovarăşe inginer militar.

Căpitanul îl privea țintă. După o şovăire de o clipă, aproape neobservată, Gorelov se înclină şi, tăcut, cu capul în jos, tîrîndu -şi picioarele mari, ieşi din infirmerie.

*

La postul central de comandă, zoologul care stătea lîngă ofițerul de cart, locotenentul -major Bogrov, simți în sfîrşit mult aşteptata zguduitură uşoară a primei explozii în duza de la pupă. Asta s -a întîmplat la orele şaisprezece şi cincisprezece minute. Submarinul tresări uşor şi porni la drum. Locotenentul major mută pîrghiuța la următoarea diviziune de pe tabloul de comandă. Urmară alte explozii, una după alta, tot mai dese, şi zoologul nu mai simți izbiturile izolate, ci un fel de trepidații uşoare, care se contopeau.

Din cabina de alături, prin uşa deschisă, se auzea glasul lui Pletniov, şeful radiotelegrafist:

— Pavlik!... Pavlik!... Răspunde dacă mă auzi... Vorbeşte „Pioner". Vorbeşte „Pioner"...

În dreapta, pe o măsuță mică din apropiere, cursograful însemnă automat pe hartă drumul parcurs de submarin. Un cursograf asemănător se afla pe masa de lîngă tabloul de comandă.

În mijlocul încăperii postului central de comandă, la o masă rotundă, căpitanul sta aplecat asupra hărții albastre a reliefului fundului Mării Sargaselor. Fără să ridice capul, căpitanul dădu indicațiile necesare:

— Alexandr Leonidovici! Direcția generală sud, cursă în

zig -zag; la fiecare cinci minute schimbare de la sud -vest spre sud -est şi invers. Trimite cercetaşii de pe ambele borduri pînă la distanța maximă. Corpul submarinului să fie încălzit şi să meargă învăluit de aburi la adîncime de cinci sute de metri, viteza opt zecimi. Trebuie să ținem cont de duze...

— Am înțeles, tovarăşe comandant! răspunse locotenentul -major Bogrov şi repetă cu exactitate instrucțiunile primite.

— Lord, ce viteză poate avea un caşalot? întrebă căpitanul, după ce ascultă răspunsul locotenentului.

— Depinde, tovarăşe căpitan, de cauzele care -l fac să fugă, dar şi de sexul, vîrstă, mărimea şi puterea fiecăruia, răspunse zoologul. Sub influența unei simple sperieturi, un caşalot -mascul matur, de o putere mijlocie, parcurge de la opt pînă la zece şi chiar douăzeci de mile pe oră, iar cu harponul în spinare, sub influența durerii, fricii, sau furiei, el trage o barcă cu o viteză de treizeci de mile pe oră. Judecînd după cele povestite de Marat şi de Ivan Stepanovici despre mărimea caşalotului nostru, atunci de bună seamă că parcurge acum pe puțin treizeci de mile pe oră.

— Va să zică, încheie căpitanul îndreptîndu -se din şale, caşalotul e înaintea noastră la şaizeci pînă la şaptezeci şi cinci de mile. Dacă nu şi -a schimbat cumva brusc direcția, trebuie să -l găsim şi să -l ajungem din urmă cel mai tîrziu peste două ore sau două ore şi jumătate.

Glasul lui Pletniov din cabină, repeta monoton apelul la radio:

— Vorbeşte „Pioner"... Vorbeşte „Pioner". Răspunde Pavlik!... Răspunde dacă mă auzi!... Pavlik!... Pavlik... Vorbeşte „Pioner".

Pe ecranul sferic şi boltit jucau umbre mari de peşti mari şi mici. Ele treceau dinspre prova submarinului spre pupă şi se topeau acolo aidoma unor mici nouraşi informi. Zoologul nu simțea mişcarea în zig -zag a submarinului, în plină viteză, nu se mai simțeau nici

zguduiturile corpului submarinului, şi nici măcar acel tremur uşor.

Între timp, aşa cum arătau aparatele de pe tabloul de comandă, submarinul înconjurat de un înveliş subțire, de aburi fierbinți şi împins de aproape opt sute de explozii pe minut prinse o viteză de şapte zeci şi cinci de mile pe oră.

La fiecare cinci minute, cotind lin, „Pioner" îşi schimba direcția. Cursograful însemna îndată pe hartă aceste cotituri. Deodată pe ecran - în față, spre tribord - apăru o masă compactă şi întunecată, care înainta cu repeziciune, tăind calea submarinului. În aceeaşi clipă, sub ecran se aprinse un bec roşu şi se auzi un clopoțel automat de alarmă. Dar nici căpitanul, nici locotenentul nu făcură nimic ca să evite ciocnirea, ci urmăreau doar cu atenție, apropierea obstacolului. Exact după cinci secunde, submarinul îşi aplecă singur prova şi schimbînd adîncimea, trecu pe sub un cîrd uriaş, compact de peşti mari.

— Şi aici e automatizat? întrebă zoologul, mirat.

Pentru prima oară vedea o comportare atît de independentă a submarinului.

— Sigur că da! răspunse căpitanul. Dacă în decurs de cinci secunde, membrana de la provă a reflectorului ultrasonor interceptează încontinuu semnale refractate de una şi aceeaşi piedică apărută în calea noastră atunci un mecanism automat transmite o comandă duzelor circulare care joacă rolul de aparat de cîrmă, şi submarinul îşi schimbă în mod automat direcția, luînd -o pe un drum liber. Iar cînd membranele nu mai înregistrează obstacolul, atunci mecanismul automat trece submarinul pe vechea direcție.

— Minunat! exclamă zoologul încîntat. Dar în cazul ăsta, la ce mai e nevoie de clopoțelul de alarmă şi de becul roşu?

— Pentru cazul cînd comandantul submarinului ar avea vreo altă intenție decît să ocolească piedica. De aceea automatul aşteaptă cinci secunde.

Căpitanul se cufundă din nou în calculele sale. Se lăsă o tăcere de lungă durată.

În scurtele pauze se auzea din cabina radiotelegrafului glasul monoton, parcă obosit, al Iui Pletniov:

— Pavlik! Răspunde, Pavlik! Vorbeşte „Pioner"... Vorbeşte „Pioner"... Pavlik!... Pavlik!...

— Cît am parcurs pînă acum în linie dreaptă, Alexandr Leonidovici? îl întrebă zoologul în şoaptă pe locotenentul - major. Sîntem plecaţi de aproape treizeci şi cinci de minute.

Locotenentul se uită pe harta de sub pana cursografului şi la indicatorul de distanţă parcursă:

— Treizeci şi una de mile. Lord. În nici un caz nu putem ajunge caşalotul înainte de şaizeci de mile.

Zoologul se încruntă de durere şi, fără să -şi ia ochii de la ecran, întrebă:

— Vă îndoiţi cumva că -l vom ajunge din urmă?

Locotenentul ridică din umeri.

Se auzi zbîrnîitul subţire ai telefonului.

Căpitanul apăsă un buton şi pe ecranul televizorului apăru un tunel rotund, ca un con trunchiat şi slab luminat. O mulţime de ţevi orizontale treceau de la baza conului spre vîrful lui trunchiat. În semiobscuritatea acestui tunel, printre ţevi, se zărea silueta unui om care lucra ceva, stînd aplecat într -o poziţie extrem de incomodă.

Din reproductor ţîşni glasul înăbuşit, dar mulţumit al lui Gorelov:

— Permiteţi -mi să raportez, tovarăşe comandant Am încercat din mers să curăţ duzele, fără să le demontez, şi am izbutit, aşa că puteţi ridica viteza submarinului pînă la maximum.

Chipul căpitanului exprimă mirare, dar şi bucurie:

— Mulţumesc, Feodor Mihailovici. Dar degeaba ţi -ai riscat viaţa, ducîndu -te în această cameră. La urma urmei nu erau chiar atît de importante aceste zece procente de pierdere a capacităţii. Acum ieşi mai repede

de acolo şi prezintă -te la mine.
— Am înțeles, tovarăşe comandant.
Închizînd reproductorul şi ecranul, căpitanul se întoarse spre Bogrov şi -i spuse zîmbind:
— Dăi drumul la zece zecimi, Alexandr Leonidovici! Şi adăugă: Halal mecanic! Pesemne că în mod organic el nu se poate împăca nici cu cea mai mică defecțiune în funcționarea mecanismelor de care răspunde. De dragul lor, e gata să devină şi brutal... Şi încă ce brutalitate! După părerea mea, asta e o mutilare a sentimentului de onoare profesională!
— În orice caz, pentru un om sovietic atitudinea lui e anormală, îşi dădu şi zoologul părerea, iar după un răstimp de tăcere adăugă: Dar, oricum ar fi, nu pot să sufăr omul care e crud față de copii.
Îmbrăcat într -o salopetă albastră, murdar de funingine pe față şi cu mîinile aproape negre, Gorelov intră la postul de comandă.
Privea la căpitan puțin stingherit, dar vesel şi oarecum sincer.
Căpitanul îl întîmpină cu un zîmbet prietenesc.
— De ce ai făcut asta, Feodor Mihailovici! îl mustră el blînd, strîngîndu -i mîna. Acolo e doar o temperatură îngrozitoare. Poți să te coci! Şi în clipa de față, cîştigul de viteză nu e chiar atît de important.
— Scuzați -mă, Nikolai Borisovici! Nu puteam admite să ştiu submarinul în situația asta. Şi -apoi, am inimă bună, nu mi -e frică de căldură.
Căpitanul tăcu o clipă; pe urmă rosti încet:
— Ai vrut desigur să spui că ai inima sănătoasă... În sfîrşit, fie! Acum du -te la dumneata. Dar - adăugă el - să ştii că mîine o să apară totuşi numele dumitale pe ordinul de zi...
Gorelov se înclină şi, fără să mai scoată un cuvînt, ieşi. Căpitanul se cufundă iarăşi în cercetarea hărții de relief a fundului şi a curenților.
Sus, pe cupola ecranului, apăru o umbră lungă şi mare

cu contururi regulate şi line, ascuţită în faţă şi uşor rotunjită la spate. Nouraşul unduitor din spatele acestei siluete îngăduia să se precizeze cu exactitate ce anume e această umbră.

— Deasupra noastră e un vapor, raportă locotenentul - major. Merge spre Trinidad sau Karakas.

— Şi direcţia vaselor de suprafaţă tot reflectorul ultrasonor ţi -a indicat -o? întrebă neîncrezător zoologul.

— Nu, - zîmbi locotenentul -major, - dar prin această parte pustie a Oceanului Atlantic, în această direcţie trece numai o singură cale, mai mult sau mai puţin umblată - de la Londra spre ţărmurile de nord ale Americii de Sud: Trinidad - Georgetown - Karakas.

Multă vreme domni o linişte deplină. Dacă n -ar fi fost mişcarea umbrelor de pe ecran, s -ar fi putut crede că submarinul a încremenit pe loc. Pînă şi apelurile monotone ale lui Pletniov, apeluri care începură să fie plictisitoare, se contopiseră parcă în liniştea de la postul central şi n -o mai tulburau.

„Ce -o fi cu Pavlik? se întrebă zoologul. Unde -i * acum? Mai trăieşte, oare, sărmanul băiat? Cum de a ajuns el în spinarea caşalotului? Dacă -i adevărat că era acolo... Dar dacă lui Marat i s -a părut? Cine ştie unde o fi zăcînd acum bietul copil, lipsit de puteri şi neajutorat! Poate chiar că -i rănit şi aşteaptă să -l salvăm!"

— Răspunde, Pavlik! Răspunde, Pavlik... Vorbeşte „Pioner"...

Zoologul nu avea astîmpăr. Trebuia să facă ceva, să se grăbească, să alerge, să caute... Această inactivitate, această linişte de mormînt, neclintirea vasului îl apăsau chinuitor.

— Pavlik, alo, Pavlik! Vorbeşte „Pioner"... Vorbeşte „Pioner"... Răspunde dacă mă auzi!

— Cincizeci de minute, Alexandr Leonidovici, spuse zoologul, uitîndu -se la ceas. Cît am făcut în linie dreaptă?

— Cincizeci şi una de mile, Lord.

— Şi nu se vede nimic... Nu se vede nimic! oftă zoologul şi începu să umble din nou prin cabină.

După o clipă, se opri brusc:

— Ce -aveți de gînd să faceți, tovarăşe căpitan, dacă nici după cincisprezece, douăzeci ori chiar treizeci de mile nu dăm de caşalot?

Căpitanul înălță capul şi se uită tăcut la zoolog. Apoi răspunse:

— Am să scotocesc oceanul prin împrejurimi, şi fiara tot am s -o găsesc. Trebuie neapărat să mă conving dacă băiatul se află pe spinarea ei sau nu... Numai să nu fi alunecat cumva de pe caşalot...

Tăcu un răstimp, apoi adăugă:

— Un singur lucru nu înțeleg: de ce nu pune armele în funcțiune? Doar are cu el pistolul ultrasonor, are mănuşile electrice... Şi a învățat de minune să le folosească. Ce s -a întîmplat? O fi rănit oare?...

Zoologul asculta cu capul în piept. Fiecare cuvînt al căpitanului rupea parcă o bucățică din inima lui. Ah, Pavlik, Pavlik... Ce băiat, ce băiat bun!

— Răspunde, Pavlik! Răspunde! Vorbeşte „Pioner"... Vorbeşte „Pi..."

Din cabina de radio se auzi pe neaşteptate un zgomot de scaun răsturnat, vocea monotonă a lui Pletniov se întrerupse la jumătatea cuvîntului, o clipă începu să mormăie ceva nedesluşit, gemu parcă, şi deodată radiotelegrafistul începu să strige desperat: Vorbeşte, Pavlik! Te aud!... Veniți încoa'! Veniți! Vorbeşte Pavlik!... Unde eşti, Pavlik? Unde eşti? Vorbeşte, te aud!

Toți, afară de ofițerul de cart, se năpustiră din încăperea postului central spre cabina de radio.

CAPITOLUL XIII. PE SPINAREA CAŞALOTULUI

Pavlik deschise ochii, dar nu văzu nimic. Bezna era de

nepătruns.

Forța care -l ținea pe Pavlik strîns lipit de spatele cașalotului mai slăbise puțin, și băiatul, cu o sforțare, putu să ridice capul. O perdea neagră și grea, în zvîcniri dese, îl lovea și -l plesnea fără zgomot peste cască. Bălăbănindu -se, capul i se lovea uneori dureros de pereții căștii.

Un șuvoi de apă îl apăsa moale, dar cu putere pe piept și pe cap, îi arunca înapoi picioarele care -i atîrnau liber, căutînd să -l smulgă din loc și să -l arunce în beznă. Dedesubtul lui Pavlik se legăna ritmic o uriașă matahală lunecoasă, de care se prinsese într -un fel de neînțeles, de parcă ar fi fost lipit.

Deodată pricepu totul. Se afla pe cașalot... Străbătea abisurile oceanului pe un uriaș turbat care, cu o singură lovitură a cozii puternice, putea să -l facă praf chiar fără să sfărîme costumul de scafandru...

Îl cuprinse groaza și simțea că iarăși își pierde cunoștința. Desperat, se lovi cu capul și cu pieptul de corpul fiarei. Presiunea șuvoiului de apă care năvălea zvîcnind ritmic din față pe lîngă coasta cașalotului parcă mai slăbise. Băiatul gemu, dar acest prim sunet în casca lui răsunătoare îl trezi.

Își mușcă buza. Un gînd îi străfulgera prin minte. Poate că aparatul de radio funcționează și o să -l audă cineva! Da, da, chiar așa... poate că funcționează! S -o fi reparat de la sine! Și, în aceeași clipă, din pieptul lui izbucni un țipăt plin de speranță, dar și de deznădejde:

— Victor Abramovici! „Pioner"! Ascultă, „Pioner"! Eu sînt! Pavlik! Salvați -mă! Ajutooor!

Cu buzele tremurînde, Pavlik asculta cu încordare, străduindu -se să prindă cel mai slab răspuns.

Aceeași tăcere goală și năprasnică îl înconjura din toate părțile.

Atunci își lipi din nou capul de corpul cașalotului, închise ochii și începu să plîngă amarnic.

Starea asta ținu cel mult un minut sau două. Se opri

brusc din plîns. O idee neaşteptată sclipi atît de puternic, încît lumină parcă bezna adîncurilor înconjurătoare.

Caşalotul se îndepărtează de submarin tot mai mult şi mai mult. Asta înseamnă moartea...da, moartea... Şi cu cît se îndepărtează mai mult, cu atît mai sigură -i moartea. Trebue să mă desprind de caşalot. Dar încotro să mă îndrept pe urmă? Unde -i submarinul? Unde să -l caut? În jur numai adîncuri nesfîrşite. Nesfîrşite! Fără margini! Dar în sus?.. E aproape de tot! Am să mă ridic în sus! Acolo -i salvarea! Trec vase, vapoare. O să mă vadă şi o să mă ia pe bord... De unde eşti, băiatule? Ce minunat costum de scafandru ai pe tine!"

Pavlik gemu iarăşi, cuprins de un nou acces de desperare.

„Nu se poate!... Nu se poate!... De unde eşti, băiatule?" „Din U.R.S.S., de pe „Pioner", un submarin sovietic..." „Aha, din U.R.S.S! De pe un submarin sovietic?! Ia, ia povesteşte"... Nu se poate!

Mai bine mor! Dar poate că Pletniov nu era în cabină... Poate că a ieşit şi acum s -a întors...

— Viktor Abramovici!... „Pioner"! Ascultă, „Pioner"! Ajutor! Eu sînt! Pavlik! Pavlik! Ajutor!

Într -atît i se făcu milă de sine, încît buzele începură să -i tremure gata de plîns, iar ochii i se umplură de lacrimi fierbinți, arzătoare. Scînci, dar imediat îşi reveni şi asculta cu încordare.

Nici un răspuns.

Aparatul de radio s -a stricat de tot. Ce -i de făcut? Ce -i de făcut? Să rămînă pe caşalot? Unde o să -l ducă? Să -l oprească? Dar cum? Cu ce? Mănuşile... Pistolul... Nu folosesc la nimic. Felinarul s -a stins, aparatul de radio nu funcționează, înseamnă că n -are electricitate.

Pe lîngă el, aproape de tot, trecu o umbră uriaşă, cu două şiruri de colți îndoiți, strălucitori, de culoare galbenă. Pentru o clipă zări monstruoasa gură a rechinului sub botul lung, ieşit înainte, şi pîntecele aspru de culoare deschisă. După o clipă, unul la fel, sau poate

acelaşi rechin, apăru din spatele caşalotului, îl ajunse repede din urmă şi avîntîndu -se în sus, îndoit ca un arc, descrise în jurul lui un cerc, trecu aproape de tot de Pavlik, o luă înainte, apoi se întoarse îndărăt. După primul rechin, din bezna adîncurilor apărură unul după altul alți rechini, mereu alte şi alte guri deschise şi alți ochi tîmpi cu o strălucire tulbure, ca de porc. Roteau în jurul caşalotului şi -a lui Pavlik într -o horă tăcută, strîngînd cercul din ce în ce mai mult, apropiindu -se cu tot mai multă îndrăzneală.

Se luminase atît de tare, încît Pavlik putea să vadă limpede în spatele lui uriaşa coadă lată de şase metri care manevra pe lat de sus în jos, cu totul altfel decît la peştii propriu -zişi, care au coada lățită vertical şi o mişcă în dreapta şi -n stînga. Abia acum, văzînd cum îşi mişcă coada, Pavlik înțelese de ce înainta caşalotul în salturi atît de bruşte şi violente.

În față, Pavlik abia putu să desluşească în partea dinapoi a capului, între spinare şi burtă, un înotător destul de mic, numai de vreo doi metri lungime şi un metru înălțime, care atîrna caraghios într -o parte ca o ureche de porc. Pavlik ştia că acolo, lîngă înotătoarele acestea, se aflau cei doi ochi mici ca de bou ai caşalotului, dincolo de care începea capul monstruos şi gura îngrozitoare.

Caşalotul se nelinişti parcă. Mişcările lui erau acum mai bruşte, mai violente, coada puternică începu să bată apa cu o nouă energie şi un torent din față îl lovi pe Pavlik cu o forță atît de mare, încît abia -abia putu să se aplece spre spatele caşalotului şi să -şi ascundă capul după o umflătură de grăsime.

Dar nici rechinii nu se dădeau bătuți. Băgaseră oare de seamă că gigantul obosise, ori contau pe superioritatea lor numerică? Sau poate aceste animale de pradă ale marilor adîncimi sînt mai puternice şi mai curajoase decît rudele lor de la suprafață, care n -au îndrăznit niciodată să atace un caşalot? În orice caz, urmărirea continua cu

tot mai mare dîrzenie.

Caşalotul îşi schimbă poziţia. Ridică uşor partea din faţă a corpului, cu capul pe o linie înclinată şi se îndreptă în sus, împins înainte de mişcările coadei ca de o elice uriaşă. Simţea oare nevoie să mai respire aer curat, ori căuta să iasă din adîncurile primejdioase, ca să evite atacul rechinilor?

Rechinii pricepură pesemne intenţia caşalotului. Din prima clipă cînd, îndoindu -se, el pornise spre suprafaţă, unul dintre rechini, ieşind de sub caşalot, schimbă uşor direcţia, se întoarse pe spate şi dintr -un salt se agăţă de înotătorul de sub ochiul caşalotului. Dar în aceeaşi clipă, cu o singură mişcare aproape neobservată, gigantul se întoarse şi rechinul, atîrnat de înotător, zbură în virtutea inerţiei, de -a dreptul în gura deschisă.

În clipa următoare, fălcile îngrozitoare se închiseră, frîngînd uriaşul rechin în două, ca pe un creion iar amîndouă jumătăţile porniră domol spre fund. Un alt rechin nimeri întîmplător sub o lovitură a cozii şi, cu şira spinării frîntă, îndoit ca o păpuşă stricată, luă şi el calea primitoare a fundului.

Numai aceste două victime fură de ajuns ca să abată întregul cîrd de rechini. Hrăpăreţele animale de pradă se năpustiră îndată asupra corpurilor fraţilor lor pieriţi, care se mai zbăteau încă, spasmodic.

Între timp, caşalotul înainta vertiginos în sus, spre suprafaţă. Se lumina din ce în ce mai mult.

Deodată apele spintecate se dădură în lături şi, din două lovituri puternice ale cozii, caşalotul se ridică vertical ca o lumînare, ieşind aproape cu două treimi din lungimea lui deasupra apei.

Pentru o clipă, Pavlik se arătă deasupra valurilor stîrnite de caşalot şi dispăru imediat sub apă. Dar şi această clipă îi fu de ajuns ca să vadă în jur, la suprafaţă cîteva fîntîni arteziene, caracteristice cetaceelor, două şalupe cu oameni şi un mic vapor învăluit de aburi, care se îndrepta exact înspre partea unde se afla băiatul.

Caşalotul zăcea pe suprafaţa apei, nemişcat, dînd drumul nu în sus, ci în faţă şi în lături, unor coloane de apă pulverizată şi de aburi care se răsfrîngeau la capete ca nişte pene lungi de struţ, albe ca zăpada. Era desigur foarte obosit şi acum se odihnea şi -şi aduna puterile. Ridicînd uşor capul deasupra apei, Pavlik se uită îndărăt. Inima -i zvîcnea puternic.

Cu presiunea scăzută, vasul se apropia precaut. Pavlik observă pe provă un tun de aruncat harpoane.

Aici, la lumina zilei, Pavlik îşi putu în sfîrşit da seama cum a ajuns în această groaznică situaţie.. Cînd se uită mai bine, scoase un strigăt de uimire.

Iată deci cum se prinsese şi de ce se ţinea atît de bine pe caşalot! Capătul rămas afară din frîntura de cange înfiptă în coasta caşalotului îi nimerise întîmplător la centură, în inelul de care atîrna teaca stiletului pierdut în lupta cu caracatiţa. Cangea se înfipsese atît de bine în inel, încît nici împotrivirea apei la mişcările furioase ale caşalotului n -a putut să -l smulgă. Iar capacul tabloului său de comandă, mai observă Pavlik abia acum, atîrna în jos, descoperind toţi butonii şi pîrghiuţele cu care se mînuiau mecanismele şi dispozitivele costumului de scafandru. Pesemne că atunci, în cala corăbiei, de emoţie şi nerăbdare, apăsase fără să vrea pe butonul capacului. Capacul s -a dat peste cap, descoperind tabloul de comandă. Pavlik îl închise şi uită curînd de el, alarmat de situaţia atît de groaznică în care se afla chiar aici, la suprafaţa oceanului. Vaporul se apropia pe nesimţite de caşalot şi, la provă, lîngă tunul da aruncat harpoane, băiatul văzu oameni agitaţi, pregătindu -se desigur să tragă.

Pavlik încremeni, cu răsuflarea tăiată.

Acuşi o să ucidă caşalotul, iar el, Pavlik, va fi scos de pe spinarea lui... „De unde eşti, băiete?" Dar nu -i el de vină. Caşalotul l -a scos la suprafaţă. „Ce minunat costum de scafandru! Ia să -l vedem şi noi". „Asta e trădare, Pavlik. Mîrşăvie!" Aşa o să spună căpitanul şi toţi ceilalţi... Toţi o

să spună aşa..., Dar ce să facă?! Ce? Caşalotul a obosit, se odihneşte... doarme. Habar n -are de primejdia care -l paşte. Să se desprindă de caşalot? Să rămînă singur? Dar ce să facă în adîncurile lipsite de lumină, fără arme, cu mecanismele stricate? Va pieri! Mai bine să rămînă pe caşalot. El l -a salvat pînă acum de două ori. Numai de nu i -ar lua costumul de scafandru... Dar oricum, tot trădare este...

— A -a -a -h!

Fără să se gîndească, de desperare, Pavlik scoase un strigăt şi lovi din toate puterile cu pumnul bucata da cange în care era prins.

Caşalotul tresări, zvîcni într -o parte şi ridicînd sus coada, lovi cu ea în lat apa cu o putere atît de mare, de bubui ca o salvă asurzitoare trasă de cîteva tunuri deodată. În clipa următoare, înnebunit de durere, uriaşul mamifer marin se cufundă fulgerător în adînc, arătînd pentru o clipă deasupra apei, vertical, coada şi partea dinapoi a corpului, unde era agăţat Pavlik.

Crispat şi căzut aproape în leşin, Pavlik zăcea pe coasta caşalotului, ascunzîndu -şi capul după umflătura de grăsime.

Pierduse ultima şi poate singura posibilitate de salvare! Dar de astă dată n -o pierduse. Chiar el, Pavlik renunţase la ea, el a fugit de această salvare, încotro zboară acum caşalotul, înnebunit de furie şi durere? Şi cît o să se mai poată ţine pe spatele lui? Pentru cît timp are aer în balonul costumului de scafandru? Dar hrană? Gîndul la hrană îi aduse aminte că e flămînd. Înainte de a coborî din submarin mîncase bine pe săturate, dar de atunci au trecut cam vreo opt ceasuri. Termosul lui era plin cu cacao fierbinte. Trebuia să facă în aşa fel, ca să -i ajungă pentru cît mai multă vreme. Va înghiţi numai de vreo trei -patru ori, nu mai mult. Trebuia să facă economie.

Caşalotul zbura ca fulgerul la o adîncime nu prea mare. Nu se liniştise încă şi înainta cu sărituri bruşte, ritmice, îndoind mult sub el uriaşa -i coadă şi aruncînd -o cu

putere în sus. Lumină era de ajuns, aşa cum se întîmplă în timpul zilei în Marea Sargaselor pînă la o adîncime de o sută, o sută douăzeci de metri. Era un amurg luminos de un verde aprins.

Pavlik deschise capacul tabloului de comandă şi apăsă pe butonul termosului. Simţi numaidecît pe buze atingerea capătului rotund şi neted al ţevişoarei şi înghiţi cu nespusă plăcere de cîteva ori.

Deodată băiatul încremeni cu gura deschisă. Ce prostie de neiertat! Făcuse apel la staţia de radio a submarinului, în timp ce aparatul lui era reglat pe undele zoologului, a lui Skvoreşnea şi Marat! Doar vorbise cu ei, acolo, lîngă caravela spaniolă naufragiată! Cum de a putut să uite? Să cheme submarinul fără să -şi regleze aparatul pe unda respectivă!

Cu mîinile tremurînde, Pavlik bîjbîi pe tabloul de comandă, o dată... apoi încă o dată... Pîrghiuţa aparatului de radio nu era la locul ei. Peste măsură de tulburat, Pavlik se aplecă şi încercă să vadă ce mai rămăsese pe tabloul de comandă. Dar lumina, care părea destul de vie, se dovedi înşelătoare: nu se putea desluşi nimica pe tablou, deşi, aplecîndu -se, ajungea la jumătate metru de el.

„Unde să fi dispărut, totuşi, pîrghia? Să se fi stricat? Cînd? Cum? Caracatiţa!... Da, da, sigur... atunci s -o fi stricat şi a căzut jos!...

Pavlik îşi trecu încetişor degetul metalic peste locul gol dintre pîrghiuţa elicei şi butonul felinarului de luminat. Deodată, inima i se opri din loc. Pivotul de care se ţinea butonul era îndoit şi butonul era lipit de tablou între poziţiile „închis" şi „deschis". Poate că tocmai din cauza asta nu arde felinarul! Cu băgare de seamă, Pavlik începu să dezdoaie şi să îndrepte butonul. Apoi, cu şi mai multă atenţie, îl trecu pe şănţuleţul scobit la „deschis".

O puternică rază de lumină ţîşni din felinarul de pe cască. Strigătul de bucurie răbufnit din pieptul lui Pavlik se contopi parcă în acest şuvoi de lumină.

Speriindu -se de lumină, caşalotul se aruncă în lături, dar băiatul nici nu simţi această smucitură. Rîdea în hohote, plin de fericire.

Lumină! Are lumină! Cîtă bucurie! Ce bine te simţi şi cît de uşor ţi -e sufletul! Are deci energie pentru elice! Pentru radio! Ura! Ura!

Izbucni iarăşi într -un rîs vesel şi fericit, dar deodată se opri din rîs şi faţa -i se întunecă îngrijorată.

„Nu, probabil că aparatul de radio n -o să funcţioneze, nu poate funcţiona fără pîrghiuţa de comandă şi de reglaj! Ar trebui să încerc elicea. Dar chiar dacă funcţionează, unde să mă duc? Să văd totuşi, ce -i cu ea!"

Încercă să mute pîrghiuţa de comandă a elicei de -a lungul arcului şi constată că nu ţăcăne trecînd peste cuiburile poziţiilor intermediare. Scoase dela centură felinarul de rezervă, care atîrna de un şnur, şi după ce apăsă pe un buton, îndreptă lumina felinarului asupra tabloului de comandă.

Uitîndu -se cu atenţie, observă că pîrghiuţa aparatului de radio era într -adevăr smulsă de la locul ei, dar nu se pierduse. Căzînd, se prinsese sub pîrghiuţa elicei, care din această cauză luneca liber, fără să facă conjuncţiuni.

„Ah blestemata de caracatiţă! Ia te uită ce mi -a făcut!"

După cîteva minute, cu multă migală şi răbdare, Pavlik despărţi cele două pîrghiuţe şi le fixă la locul lor.

Ar fi voit, mai întii, să verifice funcţionarea aparatului de radio, dar nu putu. În această clipă hotărîtoare, ţintuit de spaimă şi de nădejde, nu îndrăznea să facă această ultimă încercare. În cele din urmă, cu inima strînsă, atinse uşurel pîrghia aparatului de radio şi -l reglă pe unda submarinului.

— ... Vorbeşte „Pioner"! Pavlik! Răspunde. Pavlik!

Totul începu să i se învîrtească în faţa ochilor; vru să spună ceva, să strige, dar lacrimi îi ţîşniră din ochi şi i se puse un nod în gît, iar din gura lui se desprindeau numai nişte sunete răguşite şi nedesluşite.

— Răspunde, Pavlik! Răspunde! Vorbeşte „Pioner".

— Eu sînt! Eu sînt, Pavlik! Sînt aici! Sînt aici!... Ajutor!... Ajutor!...

Pe fața lui luminată de o bucurie mistuitoare curgeau şiroaie de lacrimi, iar strigătele se contopeau cu risul lui fericit!

— Sînt aici, Victor Abramovici! Sînt pe caşalot! Mă duce, naiba ştie unde! Unde sînteți? Unde sînteți?! Ajutați -mă!

Submarinul țîşni din adîncurile întunecoase, tîrînd după el o coadă scurtă de ceață care se topea repede. Plutea lin, fără zgomot, cum zboară probabil planetele prin spațiul fără de sfîrşit al universului.

Căzut în panică, încordîndu -şi toată forța lui monstruoasă, caşalotul se năpusti prin salturi aproape spasmodice înapoi în adînc. În cască se auzi glasul căpitanului:

— Ascultă, Pavlik! Urmărirea aceasta poate să dureze cine ştie cît... Ca să te scoatem de acolo, trebuie să ucidem caşalotul... Tu ai putea să faci acest lucru?

Lui Pavlik i se strînse inima. Tăcu un răstimp, negăsindu -şi cuvintele, apoi răspunse:

— Pot, tovarăşe comandant! Dar mi -e milă de el.

— N -ai ce -i face, Pavlik, auzi glasul căpitanului. Doar n -o să tragem în el cu tunul ultrasonor.

Răsună în receptor şi glasul tulburat al lui Marat:

— Dați -mi voie, tovarăşe comandant! Dați -mi voie să vă raportez...

— Spune, Marat, spune!

— Chiar că ți -e milă. Caşalotul l -a salvat de două ori pe Pavlik, şi de caracatiță, şi din boturile rechinilor. Lăsați -l să trăiască, tovarăşe comandant. Spuneți -i lui Pavlik să dea drumul la elice cu toată viteza înainte, de -a lungul caşalotului. Pavlik o să se desprindă uşor şi o să se îndepărteze de coadă...

Se auzi din nou glasul căpitanului:

— Ai auzit, Pavlik, propunerea lui Marat?

— Am auzit, tovarăşe comandant. Foarte bine. Aşa am să fac...

Deschise tabloul de comandă şi, apăsînd pe butoanele respective, scoase afară elicea şi cîrmele. Apoi pipăi pîrghia elicei şi o mută brusc pe poziţia extremă din stînga - „zece zecimi", viteza maximă.
Din cauza şocului neaşteptat de puternic, totul începu să se învîrtească şi să se întunece în faţa ochilor lui Pavlik. Apoi văzu uriaşa umbră a caşalotului zburînd ca fulgerul spre adînc, iar în spate zări submarinul apropiindu -se încet ca un munte cu nenumărate strii longitudinale.
Dinspre tribordul submarinului se deschise o palieră şi uşile metalice se dădură în lături. Apropiindu -se cu mică viteză şi mlădiindu -se ca un peşte, Pavlik lunecă în deschizătura viu luminată în galben de becurile electrice.

CAPITOLUL XIV. BOMBARDAREA ADÎNCURILOR

Ofiţerul de cart, locotenentul Kravţov, şedea în faţa tabloului de comandă de la postul central şi privea gînditor la ecran şi la cupola lui. În amurgul azuriu al ecranului lunecau siluete întunecate de peşti, cefalopode şi moluşte de cele mai diferite forme şi mărimi.
Submarinul plutea cu şase zecimi din viteza maximă - cincizeci şi cinci de mile pe oră - viteza lui medie, la care exploziile nu supuneau duzele la un efort prea mare, şi nici nu era nevoie să se încălzească corpul submarinului pentru a -l înconjura cu un înveliş de aburi. Din cînd în cînd, ochii locotenentului lunecau peste constelaţiile de becuri mici, verzi, care ardeau liniştite pe tabloul de comandă şi pe peretele rotund al postului central, anunţînd funcţionarea normală, netulburată de nimic, a tuturor mecanismelor şi agregatelor navei submarine.
Deodată locotenentul tresări, întinse mîna spre tabloul telefonic, şi faţa lui liniştită se învioră. Apăsă pe butonul cu numărul doisprezece şi imediat, alături de tablou, se

lumină un ecran mai mic, de o culoare mat -argintie. Pe ecran apăru imaginea infirmeriei cu paturile -canapele înşirate pe lîngă perete. În două dintre paturi se zăreau contururile a doi bolnavi, iar zoologul, în halat alb, cerceta la lumina mată a becului o eprubetă. Zoologul întoarse capul şi -şi aruncă privirea întrebătoare asupra ecranului:

— Scuză -mă, Lord, rosti încet, aproape în şoaptă locotenentul. Nu mai aveam răbdare... Ce mai face Pavlik?

Zoologul clătină din cap:

— Doarme, răspunse el tot în şoaptă, apropiindu -se de ecran şi acoperindu -l aproape în întregime cu barba lui. Doarme, dar îi e somnul neliniştit. Pesemne că i s -au zdruncinat nervii: ţipă, sare din somn, mormăie ceva şi adoarme din nou.

— Nu -i nimica, o să -i treacă... vru să spună locotenentul, dar nu sfîrşi.

De afară se auzi o bufnitură puternică, însoţită de o bubuitură prelungită, care răsună în megafonul hidrofonului. Înainte de a apuca locotenentul şi zoologul să se desmeticească, uriaşa navă submarină se ridică cu prova în sus, se lăsă apoi imediat în jos şi, fără să -şi micşoreze viteza, în bubuitul continuu al unor explozii des repetate, începu să sară de colo, colo, zvîrlită parcă de o forţă neînţeleasă în sus, în jos, în toate părţile.

Smuls din faţa ecranului, zoologul fu aruncat pe un pat din apropiere. Într -un gest reflex, locotenentul se apucă de piciorul mesei înşurubate în podea şi astfel rămase pe loc. Ochii îi lunecară pe ceasul mare şi rotund, atîrnat de perete: era fix ora optsprezece. În mod automat, nepricepînd încă ce se întîmplase, apăsă cu degetul mîinii libere pe butonul de alarmă: „Atentiune! Toată lumea la posturi!"

Într -o clipită, toate coridoarele submarinului se umplură de tropăit de picioare; apoi se lăsă liniştea, tulburată numai de loviturile dese, înăbuşite ale

exploziilor de afară.

Pînă să -şi ia degetul de pe butonul semnalizării de alarmă, locotenentul îşi aruncă în treacăt privirea asupra ecranului sferic şi încremeni de uimire. În perspectiva adîncă a ecranului, pe fîşia spre care cercetaşii infraroşii ai submarinului îşi trimiteau informațiile din depărtare, venea cu o viteză extraordinară, în întîmpinarea „Pioner" -ului, învîrtejindu -se şi împrăştiindu -se, un nor uriaş, negru. În fața norului, urmărite parcă de flăcările unui incendiu, nenumărate viețuitoare ale mării zburau îngrozite. Peştii din preajma submarinului se întorceau şi ei fulgerător şi, cuprinşi de panica generală, fugeau din calea norului amenințător.

— Scuză -mă, Lord... Semnalele... bîigui locotenentul grăbit şi închise telefonul şi televizorul, lăsîndu -l pe zoolog într -o stare de completă nedumerire şi buimăceală.

După aceea, locotenentul răsuci pe tabloul de comandă două timone mici, aşezate una lîngă alta: pe una din ele se putea citi inscripția: „Cercetaş tribord", iar pe cealaltă: „Cercetaş babord".

Norul acoperi îndată o fîşie îngustă sus, pe ecran, precum şi partea de jos a cupolei lui.

— Ei, drace! Ce înseamnă asta? O fi oare o erupție submarină? murmură locotenentul, oprind cu desăvîrşire funcționarea duzelor.

Căpitanul intră grăbit în sala centrală şi se clătină din pricina opririi bruşte a vasului.

— Ce s -a întîmplat, tovarăşe locotenent? întrebă el încă din uşă.

— Priviți, tovarăşe comandant: în fața noastră se află ceva nedesluşit şi, în orice caz, amenințător. De aceea am oprit submarinul, aşteptînd ordinul dumneavoastră.

Căpitanul văzu şi el pe ecran norul ce se apropia cu repeziciune.

De afară continuau să se audă bubuituri înăbuşite, însoțite de vuietul din pîlnia hidrofonului. Vasul oprit se

clătina într -una.
— Bine ai făcut, încuviință căpitanul acțiunea locotenentului. Ce distanță avem pînă la sursa sunetelor? Direcția lor? îşi continuă el scurtele întrebări, ținîndu -se de masă şi cercetînd cu atenție ceața fumegîndă de pe ecran şi enormele cîrduri de peşti şi alte viețuitoare ale fundurilor, care fugeau înspăimîntate de primejdie.
— Treizeci şi opt de mile! Direcția, drept la prova! răspunse repede locotenentul, uitîndu -se la dispozitivele hidrofonului.
— Cheamă -l repede pe Arsen Davidovici, sînt aici multe lucruri care -l interesează, spuse căpitanul şi, aplecîndu -se asupra hărții, trecu peste ea cîteva linii, se uită la aparate şi făcu un scurt calcul. Ce -o mai fi şi asta?! Se îndreptă brusc din şale. Fața îi era aspră, împietrită. Sunetele vin chiar de la stația noastră de mare adîncime!
În clipa aceea, zoologul şi locotenentul -major Bogrov intrară grăbiți la postul central de comandă.
Auzind ultimele cuvinte ale căpitanului, ei apreciară numaidecît situația.
— Am avut mare noroc că am plecat, spuse locotenentul -major. După cum se pare e o erupție submarină a unui vulcan, altfel nu se explică norul de mîl sau, poate, de cenuşă ori de tuf sfărîmat, ridicat de pe fund...
— Da, da... confirmă locotenentul Kravțov. Asta mi -a trecut şi mie prin minte.
Căpitanul clătină din cap a îndoială, şi căzu pe gînduri. Zoologul tăcea şi continua să se uite la ecran.
Înnebunite, primele cîrduri de vietăți ale mării se şi apropiau de submarin, întîmpinate de la douăzeci de kilometri de reflectoarele ultrasonore care transmiteau imaginile lor pe fîşia inferioară a ecranului.
În fața tuturora, mai aproape de suprafață, zburau ca săgețile delfinii cu boturile ascuțite. Acum nu le mai ardea de joacă. Numai rareori se mai înălțau în sus, făceau cîte o săritură deasupra apei, pentru a -şi împrospăta rezerva de aer în plămîni, apoi porneau din

nou, ca fulgerul înainte. În urma lor, ţinîndu -se strîns de ei, treceau în zbor rapid mase întregi de înotători minunaţi ca scrumbiile aurii, boniţi, peşti -cu -spadă, baracude, rechini şi cîţiva calmari [*O specie de caracatiţe mari. (n. r.)*] uriaşi întinzîndu -şi cele zece tentacule ca nişte ţevi de eşapament, zburau cu spatele înainte, absorbind prin pîlnioarele lor şi zvîrlind afară şuvoaie puternice de apă. O turmă de caşaloţi, vre -o treizeci la număr, împrăştiau cu capetele lor vietăţile mici din jur pe care apoi în spate, le nimiceau cu cozile lor puternice. În urma acestor fiare de pradă, stăpîni ai adîncurilor, la oarecare distanţă goneau în cîrduri sau răzleţe, înotînd din răsputeri, alte şi alte vietăţi, speriate, pornite într -o întrecere desperată, pe viaţă şi pe moarte. Ultimele lor rînduri erau învăluite treptat de frontul ameninţător al norului, care le ajungea din urmă.

Cercetaşii, care pătrunseseră departe, în adîncul acestui nor, trimiteau de acolo pe ecran vagi contururi de animale moarte, care pluteau cu burta în sus ori se învîrtejau purtate de şuvoaiele, torenţii şi valurile invizibile iscate aici pe neaşteptate.

În cele din urmă, căpitanul ridică capul. Luase pesemne o hotărîre.

— Trebuie cu orice preţ să aflăm ce se petrece acolo, se adresă el tuturor celor care se aflau la postul central. Sursa sunetelor nu se deplasează. Să ne apropiem deci de ea cel puţin cu încă zece kilometri, distanţă de la care ne vom putea folosi cu mai multă eficacitate de serviciul cercetaşilor noştri, fără să primejduim prea mult nava. Iurii Pavlovici, porneşte înainte cu viteza trei zecimi, îi ordonă el locotenentului Kravţov.

Într -un tangaj neîncetat, submarinul se urni din loc şi intră în masa vieţuitoarelor care alergau cuprinse de panică. O ceaţă deasă acoperi ecranul circular şi cupola sa. În această ceaţă se mai distingeau însă contururile nenumăraţilor arici de mare, stele de mare, goloturii, ofiuri, crini de mare, crabi, raci, meduze şi sifonofore,

rămase în urma altor înotătoare mai bune. Printre ele se vedeau nenumărate trupuri mutilate de gorgonii de mare adîncime şi pene de mare, precum şi mănunchiuri de alge rupte, purtate cu o putere extraordinară de apele puse în mişcare.

În bubuitul neîncetat al loviturilor, „Pioner" se strecura domol prin haosul acesta de moarte şi distrugere. Cu fiecare kilometru, ceața se îngroşa tot mai greu, nepătrunsă chiar de razele infraroşii ale aparatelor celor doi cercetaşi. Cînd cercetaşii ajunseră la o distanță de numai doi kilometri de vechea bază a submarinului, bubuiturile încetară deodată. Toți tăcură. Fiecare la postul lui, asculta cu încordare şi aştepta, dar liniştea continua să rămînă netulburată. Cu fiecare clipă, fețele oamenilor se luminau tot mai mult, inimile lor băteau tot mai liniştit.

Locotenentul Kravțov întrerupse tăcerea:

— Am numărat o sută patruzeci şi două de bubuituri, îi raportă el căpitanului. Şi au început exact Ia orele optsprezece.

— Foarte bine, răspunse căpitanul. Nu uita să treci asta în jurnalul de bord!

În acest timp, cercetaşii se apropiau tot mai mult de vechea bază a submarinului.

— Coborîți cercetaşul de la tribord mai aproape de fund, ordonă căpitanul. Faceți în aşa fel, ca să putem cerceta cît mai bine fundul.

Locotenentul Kravțov fixă timona din dreapta pe noua poziție.

Fîşia superioară din dreapta ecranului începu să se întunece din ce în ce, şi umbrele vagi, care lunecau pe ea, abia de se mai desluşeau. Pînă la urmă, bezna se îndesise atît de mult, încît totul se contopea într -o uniformitate oarbă. Între timp, tangajul pe invizibilele valuri submarine încetă treptat, şi submarinul înaintă liniştit, aproape pe nesimțite.

Locotenentul nu -şi mai lua mîinile de pe timonă,

dirijînd cu prudență cercetaşul ba într -o parte, ba în cealaltă. Priveau cu toții la ecran, căutînd să prindă măcar o umbră cît de slabă, sau vreun semn de mişcare. Dar pe fundul uniform negru al ecranului nu se zărea nimic din ceea ce ar putea să observe un om cu ochiul liber. Era clar că cercetaşii infraroşii nu sînt de nici un folos aici, în apele tulburate de mîl, stîrnit de pe fund.

— Ridicați cercetaşul la suprafață! dădu ordin căpitanul. Pe direcția reflectoarelor ultrasonore!

— Am înțeles, să ridicăm cercetaşul la suprafață! repetă locotenentul Kravțov, răsucind şi ridicînd în sus timona din stînga.

— Viteza şase zecimi înainte!

— Înțeles, şase zecimi înainte! rosti răspicat locotenentul, apăsînd la rînd pe cîteva clape de pe claviatura inferioară a tabloului de comandă şi mutînd pîrghiuța roşie cu încă trei diviziuni deasupra arcului.

„Pioner" zvîcni înainte, cu o viteză de două ori mai mare. După cincisprezece minute, razele ultrasonore ale reflectoarelor pătrunseră în zona vechii baze a submarinului. Fîşia inferioară a ecranului îşi recăpăta culoarea ei albăstruie, obişnuită, ce -i drept, însă ceva mai închisă. Din ordinul căpitanului, viteza submarinului fu micşorată din nou pînă la trei zecimi, şi reflectoarele porniră să cerceteze cu grijă fundul oceanului. Pe ecran apăru un peisaj cu totul necunoscut. Acolo unde înainte fundul oceanului era acoperit cu tufe de crini de mare, de gorgonii, pene de mare, fosforescente, corali de mare adîncime, printre care se tîrau crabi şi raci galbeni, roşii ca sîngele, sau palizi, goloturii vineții, stele de mare, albastre şi roşii, ofiuri fragile, raci -eremiți împodobiți cu rozete întregi de actinii multicolore, acolo unde înainte clocotea fără zgomot, în beznă, o viață tăcută, specifică, se întindea acum un strat de nămol uniform şi mort, asupra căruia se înălțau uneori muşuroaie mici sau mănunchiuri de pene marine, ciuntite și stinse, pe jumătate acoperite de mîl.

Încruntîndu -şi sprîncenele dese şi stufoase, şi frămîntîndu -şi barba în pumn, zoologul privea tăcut pustiul acesta lipsit de bucurii şi de viață.

— Dacă a fost o erupție vulcanică, - rosti el în cele din urmă, - atunci unde -i lava? Unde -i piatra ponce? Unde -i cenuşa? De ce termometrele din exterior nu arată ridicarea temperaturii apei? Şi, în sfîrşit, unde -i craterul?

— Iată craterul! Şi nu numai unul, ci mai multe! exclamă locotenentul -major, arătînd nişte vagi pete negre, care se conturau în depărtare pe ecran.

— Uitați -vă! Uitați -vă! Sînt multe! strigă şi locotenentul Kravțov.

Şi într -adevăr, pe măsură ce vasul înainta, pe ecran apăreau tot mai multe pete rotunde.

Apropiindu -se de planul din față, petele luau contururi mai clare, deşi norii de nămol care nu apucaseră încă să se depună, stinghereau funcționarea reflectoarelor ultrasonore. Totuşi, se vedea destul de limpede că marginile acestor pete prezentau o circumferință aproape regulată, şi că spre centru, ele arătau mai negre ca nişte gropi sau puțuri.

Curînd, toată partea din față a ecranului se acoperi cu astfel de pete care se perindau pe ecran - cînd dese, cînd contopindu -se - formînd nişte gropi uriaşe, cu marginile neregulate şi întrerupte, împrăştiate ca boabele de mazăre pe pînza albastră a ecranului.

— Exact aici ne aflam noi, - observă zoologul, şi amintindu -şi parcă ceva, se întoarse spre căpitan, - şi Gorelov care insista atît de mult ca submarinul să rămînă pe loc!... Mare noroc că nu l -ați ascultat!

Nimeni nu -i răspunse.

Cu pumnii strînşi, aplecat înainte, căpitanul se aşezase lîngă masă şi nu -şi lua ochii de la ecran. Nările i se dilataseră, şi era palid la față; se vedea că -l încearcă o emoție ascunsă. În cele din urmă ciocăni tare cu îndoiturile degetelor în masă şi se întoarse spre zoolog şi spre cei doi locotenenți, care stăteau în picioare la spatele

lui:

— Spuneți că e vulcan? Erupție? întrebă el cu glas iritat, vibrînd de indignare. Ei bine, nu e nici un vulcan. Aici a avut loc un bombardament! Pricepeți? Au aruncat bombe asupra submarinului nostru, asupra „Pioner" -ului nostru.

Şi, ca în toiul unei lupte, îi porunci scurt locotenentului Kravțov:

— Ridică amîndoi cercetaşii la suprafață! Cinci salturi pe minut! Înălțimea salturilor, zece metri! Atenție la orizont!

În timp ce locotenentul manevra febril timonele cercetaşilor şi apăsa clapele tabloului de comandă, căpitanul se întoarse spre ecranul telefonic şi apăsă pe un buton.

Pe ecranul luminat al televizorului apăru despărțitura tunului de la provă. Şeful acustician, Cijov, stătea într - un fotoliu, palid, dar liniştit, privind atent la ecranul televizorului pe care apăruse imaginea căpitanului.

— Pregătiți -vă de luptă! auzi Cijov glasul autoritar al căpitanului. Ținta - metal, organică, sticlă... avioane sau nave. Din mediul acvatic, în cel aerian. Distanța şi unghiul - după ecran. Aşteptați ordinele mele!

În clipa aceea, cupola ecranului se lumină deodată, şi pe ea, deasupra oceanului liniştit, apăru cerul limpede şi albastru, cu cîțiva norişori izolați la zenit şi cu pata galbenă, strălucitoare a soarelui coborînd spre asfințit. Spre zarea îndepărtată, circulară, şi ceva mai sus de ea, se vedeau la apus trei cruciulițe mici, iar sub ele, aproape de linia orizontului, se întindea o panglică unduioasă de fum.

— Inamicul e în fața noastră, se auzi de la ecranul televizorului glasul liniştit al lui Cijov: trei avioane, iar sub ele, probabil, baza lor. Sub unghiul dat, tunul ultrasonor nu -şi atinge ținta. Trebuie să ne apropiem.

Căpitanul vedea şi el limpede acelaşi lucru. Totuşi nu dădu nici un ordin pentru urmărirea inamicului. După o

clipă de şovăire, în răstimpul căruia suprafaţa oceanului dispăru şi apăru iarăşi pe ecran, el îşi trecu mîna prin păr şi rosti:
— La loc comanda!
Amîndoi locotenenţii se uitară nedumeriţi la căpitan.
— Tovarăşe comandant! Se vedea bine că locotenentul - major Bogrov se străduieşte să -şi stăpînească cît mai mult glasul... Tovarăşe comandant, dar ne -au bombardat... Au vrut să ne nimicească... Ne -au atacat fără nici un motiv! Şi vreţi să lăsaţi nepedepsit atacul acesta mişelesc? În jumătate de oră praful se alege din aceşti bandiţi!
Căpitanul zîmbi cu căldură:
— Vă înţeleg foarte bine, tovarăşi. Împărtăşesc pe deplin indignarea voastră. Dar lucrul cel mai important pentru noi e să nu ne demascăm, nici pe noi, nici armele noastre, pînă -n clipa hotărîtoare, care va sosi cînd vom ajunge la Vladivostok. Dacă inamicul crede că ne -a nimicit, cu atît mai bine. Poate că se va linişti şi va înceta urmărirea. Sarcina noastră, datoria noastră faţă de patrie, este să ajungem în termenul fixat la Vladivostok. Submarinul trebuie să străbată acest drum în cea mai mare taină şi în deplină siguranţă. Taina se vede că n - am izbutit s -o păstrăm pe deplin... Dar de unde au putut afla coordonatele noastre precise? Asta n -o mai înţeleg!
— Eu ştiu... se auzi pe neaşteptate un glas stins. Uimiţi, întoarseră toţi capetele spre uşă şi -l văzură pe Pavlik într -o cămaşă albă şi lungă aproape pînă la călcîie. Sprijinindu -se de tocul uşii, cu ochii pe jumătate închişi, Pavlik se uita parcă somnoros undeva în gol, dincolo de căpitan, dincolo de peretele postului central de comandă, dincolo de imensitatea oceanului: privea într -o lume tulbure, îndepărtată, necunoscută şi neînţeleasă, din care prindea numai crîmpeie.
— Acum îmi dau seama...bîigui el încet, ca în somn parcă. Mi -a explicat totul. Coordonatele sînt... sînt... definesc poziţia punctului... punctului în spaţiu... Mi -a

explicat...

Vorbea cu vocea obosită, stinsă, lăsîndu -se tot mai jos, şi cînd era gata să cadă, zgomotul uşii care se deschise în spatele lui îi înăbuşi ultimele cuvinte. Şeful mecanic Gorelov se repezi la Pavlik, strigînd cu glas tare:

— Pavlik, dragul meu! Cum ai nimerit aici? Îl prinse în braţele lui puternice şi ţinînd strîns la piept băiatul căzut într -un leşin adînc, trecu prin faţa secţiei unde lucra, şi prin faţa camerei şefului electrician, apoi prin cabinetul de biologie, intră în compartimentul infirmeriei.

Revenindu -şi cel dintîi în fire în urma acestei scene neaşteptate, zoologul alergă după ei.

La postul central domni cîteva clipe tăcere.

— Ce m -am speriat cînd l -am văzut apărînd aşa deodată! spuse însfîrşit locotenentul -major Bogrov.

— Da... rosti tărăgănat căpitanul, continuînd să privească spre uşă. Dar cine o fi avut nevoie să -i explice ce sînt coordonatele şi de ce?

Se întoarse spre locotenentul Kravţov şi, pe un ton preocupat, continuă să dea dispoziţii:

— Ne depărtăm la cincizeci de kilometri de locul vechii baze. Să se deplaseze mereu nava în zig -zag, în diferite direcţii. Starea de alarmă se ridică. Amîndoi cercetaşii rămîn la suprafaţă. Să nu facă salturi mai dese decît cinci pe minut; înălţimea lor, maximum trei metri. Dacă apare ceva suspect, urmăriţi atent cu ajutorul cercetaşilor, şi chemaţi -mă. Luaţi seama, tovarăşi: acum, trebuia să fim tot timpul cu ochii în patru! Sîntem căutaţi. Un duşman viclean, puternic şi crud ne urmăreşte. Să nu uităm nici o clipă că acest duşman ne poate pîndi şi s -ar putea să ne mai pregătească undeva vreo cursă. Îndeosebi acum. Să fim deci prudenţi şi gata să înfruntăm orice. Anunţaţi acest lucru întregului echipaj al submarinului, tuturor membrilor expediţiei ştiinţifice. Peste două ore, dacă va fi linişte, am să trimit colaboratorii ştiinţifici şi o parte din echipaj să adune avutul expediţiei... cît a mai rămas după bombardament. Iar după aceea, ne vom continua drumul.

Sfîrşitul părţii întîi

PARTEA A DOUA ~ TAINELE OCEANULUI

CAPITOLUL I. EXCURSIA

Dacă privim harta în relief a fundului Oceanului Atlantic, cu chenarul alburiu al centurei de mică adîncime ce se întinde de -a lungul țărmurilor celor trei continente, cu latele dungi albastre ale marilor profunzimi întunecate şi cu petele celor mai adînci depresiuni oceanice, ne izbeşte în ochi panglica albăstruie a unor adîncimi medii, care urmînd prin mijlocul oceanului aproape cu exactitate linia şerpuitoare a țărmurilor celor două Americi, se desfăşoară de sus în jos, de la limita nordică a oceanului, pe lîngă insula Islanda pînă în sud, unde apele lui se contopesc cu apele Antarcticei.

La ecuator, această panglică albăstruie este străpunsă de pata lunguiață a uneia din cele mai adînci depresiuni ale Atlanticului. Renumita groapă de Romanche, aflată în vîrful acestei depresiuni de forma unui obuz, întrerupe parcă fîşia albăstruie şi o sileşte să cotească brusc de pe ecuator spre sud. Această panglica albăstruie reprezintă cunoscutul lanț de munți submarini, numit pragul Atlanticului. El se înalță pînă la două -trei mii de metri deasupra fundului neted, puțin înclinat al oceanului, care atinge de ambele părți ale lanțului de munți o adîncime de cinci -şase mii de metri.

În aceste gropi albastre se întîlnesc uneori pete de un albastru închis de adîncimi şi mai mari, de şase, şapte şi chiar de peste opt mii de metri.

Ce reprezintă, de fapt, acest lanț de munți submarini? În ce constă asemănarea sau deosebirea acestor munți de lanțurile de munți de pe continente? Ce rol au în

distribuirea temperaturii după adîncime şi a salinităţii? Influenţează ei oare direcţia curenţilor de la suprafaţă? Dar a celor de la fund? Condiţiile de viaţă în adîncuri sînt oare la fel în ambele părţi, la răsărit şi la apus de aceşti munţi?

La toate aceste întrebări voiau să răspundă savanţii sovietici; în acest sens, se desfăşurau lucrările expediţiei ştiinţifice de pe „Pioner". Oceanografia dispunea pînă acum de date foarte sumare şi nesigure. Oceanul îşi ascundea cu dîrzenie şi cu rîvnă tainele vieţii şi ale construcţiei lui. Străfundurile erau inaccesibile ochiului omenesc. Pentru a afla adîncimea oceanului într -un anumit loc, cercetătorul trebuia să desfăşoare cu băgare de seamă, de pe puntea vasului, kilometri întregi de cablu de oţel cu un plumb greu la capăt, cu o ţeavă lungă de sondaj care să ia mostră din fund, cu un batimetru ce se închide automat, pentru a obţine o probă din apa de pe fund, şi cu un termometru basculant pentru a defini temperatura apei la fund.

Această operaţie dura ceasuri întregi, necesita maşini speciale şi complexe, cerea ca vasul să facă opriri îndelungate, implica riscul de a rupe sîrma, ori de a pierde plumbul din pricina răbufnirii neaşteptate a vreunei furtuni sau din pricina unei greşeli de manevrare. Dar cîte sondaje din acestea au putut să efectueze expediţiile oceanografice din toate ţările, începînd de la Cook şi pînă în zilele noastre? Cît de precise şi complete au fost aceste sondaje, dacă metodele temeinice, maşinile şi instrumentele s -au inventat abia în ultimii şaptezeci - şaptezeci şi cinci de ani? Zece mii de sondaje sînt mult prea puţine pentru suprafaţa întregului Ocean Atlantic, care acoperă optzeci şi două de milioane de kilometri pătraţi: cîte un sondaj la opt mii de kilometri pătraţi! Şi cînd te gîndeşti că în toate oceanele şi în toate mările s -au efectuat în total vreo mie cinci sute de sondaje! În asemenea condiţii, poţi prea bine să -ţi faci o părere greşită despre relieful fundului de ocean, după cum un

uriaş orb, al cărui pas este egal cu cîteva sute de kilometri, ar putea cu uşurinţă să treacă peste un lanţ de munţi, ca Uralii de pildă, şi ar continua să creadă că se plimbă pe un şes neted ca masa, întins cît Europa şi Asia la un loc.

Abia de curînd, o dată cu apariţia sondei -ecou, situaţia s -a îmbunătăţit în mod simţitor, dar numai în unele fîşii ale oceanului, pe unde trec vasele care fac curse regulate. Încolo, imensele pustiuri ale oceanelor, sînt încă în aşteptarea unor expediţii şi exploratori speciali, care, din păcate, s -ar putea să nu vină aşa curînd.

De patru zile şi cinci nopţi, mergînd cu trei zecimi din viteza sa maximă, submarinul sovietic studia atent, pas cu pas, lanţul de munţi al Oceanului Atlantic, pe o mare porţiune, de la Marea Sargaselor pînă la Ecuator. Ba ridicîndu -se deasupra munţilor, ba cercetînd din mers povîrnişurile lor la apus sau răsărit, ba descriind mari cercuri aproape de tot de fundul oceanului, la uriaşa adîncime de cinci -şase mii de metri, submarinul dezvăluia cu ajutorul reflectoarelor sale ultrasonore şi a cercetaşilor infraroşii, multe lucruri despre care savanţii oceanografi aveau doar o vagă idee, sau o imagine cu totul denaturată.

La fiecare şase ore, cu regularitate, submarinul se apropia de poalele sau de povîrnişurile munţilor şi se oprea. Bordul de metal al vasului se deschidea, şi pe fund se lăsau profesorul Lordkipanidze şi oceanograful Şelavin, însoţiţi de ajutorii lor, voluntari din echipajul submarinului. Ei efectuau lucrări ştiinţifice diferite: Şelavin lua probe de apă şi de sol, măsura temperatura, studia forţa şi sensul curenţilor; zoologul urmărea viaţa animalelor de pe fund şi de adîncimi, le prindea şi le colecţiona. Uneori se adunau cu toţii şi porneau în plimbări pe fund sau pe povîrnişurile munţilor, ridicînd în drumul lor nori de mîl calcaros, format din cele mai uşoare scoici şi mai ales din schelete minuscule ale unor animale microscopice din familia foraminiferelor; acest

mîl se depunea aici treptat, cam un centimetru la o mie de ani.

Pe fundul oceanului se întîlneau destul de des gropi înguste, lungi şi adînci, deşi în general părerea despre suprafaţa netedă a fundului la mari adîncimi se dovedea perfect justă. În milioane de ani de existenţă a oceanului, lanţul de munţi din adîncuri s -a acoperit cu un strat gros de sedimente care au nivelat suprafaţa lui accidentată, crestele ascuţite, prăpăstiile şi văile, dîndu - le un aspect de colină cu povîrnişurile line, neobservate de ochiul omenesc. De aceea toţi au rămas uimiţi cînd pentru prima oară, reflectoarele ultrasonore au adus pe ecran un peisaj golaş, care amintea o regiune muntoasă, brăzdată de văi strîmte. Tulburat peste măsură, Şelavin îl rugă pe căpitan să oprească submarinul în apropierea lanţului de munţi şi să stabilească acolo o bază.

Din camera de evacuare apărură şapte siluete de oameni: zoologul, Şelavin, Marat, Pavlik, Matveev, Skvoreşnea şi Gorelov. Fiecare dintre cei doi savanţi avea acum colaboratori printre membrii echipajului; Matveev şi Skvoreşnea, atraşi de la început de problemele oceanografice, deveniseră elevi sîrguincioşi şi ajutori ai lui Şelavin; Marat, Pavlik şi - spre surprinderea tuturora - Gorelov au arătat un deosebit interes pentru problemele de biologie şi zoologie a mării.

Trebuie menţionat că distinsul zoolog era oarecum tulburat de atenţia pe care Gorelov începuse s -o manifesteze tot mai vădit faţă de ştiinţa lui preferată. După plecarea submarinului din Marea Sargaselor, chiar la prima staţie de mare adîncime, cînd zoologul, Marat şi Pavlik coborau tocmai din submarin pentru a merge într - o excursie pe fund, se întîlniră cu Gorelov care se întorcea pe vas după cercetarea din exterior a duzelor. Ridicînd mîna în chip de salut, Gorelov se sui pe palieră, gata să intre în cameră, dar deodată, fixîndu -şi radiotelefonul pe unda zoologului şi chemîndu -l, îl rugă, pe un ton cum nu se poate mai amabil, să -i dea voie să -i însoţească,

explicîndu -i că dispune de mult timp liber şi că i -ar face mare plăcere să participe şi el la o excursie ştiinţifică atît de interesantă.

Zoologul, om cu inima deschisă, nutrea o prea întemeiată antipatie faţă de Gorelov, şi în atitudinea lui faţă de acest om căuta doar să nu iasă din limitele bunei -cuviinţe; dar ca să -l refuze n -avea nici un motiv. Călcîndu -şi pe inimă, zoologul îi încuviinţă să ia parte la excursie.

Participînd la excursie şi încîntat de originalitatea peisajului întunecat, de peştii care mişunau pretutindeni în jurul lor, ca nişte luminiţe multicolore, Gorelov căuta cu rîvnă mostre tot mai noi de animale de fund. Scotea probe de pămînt pentru oceanograf, glumea cu Marat şi cu Pavlik şi spre sfîrşitul excursiei, îl bucură foarte mult pe zoolog, prinzînd cu dibăcie un exemplar dintr -o specie cu totul nouă de meduze care, la primul semn de primejdie, se îngroapă în nămol. Zoologul încercase de două ori să prindă o astfel de moluscă, dar nu izbutise. Extaziat de această descoperire, zoologul îi aduse lui Gorelov mulţumiri călduroase.

Din ziua aceea, Gorelov începu cu multă bucurie şi cu un interes vădit să ia parte la toate excursiile submarine ale zoologului. Ba mai mult, începu chiar să studieze cărţi cu probleme de zoologie şi biologie marină, îşi petrecea fiecare oră liberă în laboratorul de biologie, urmărea cu interes lucrările zoologului, ajutîndu -i ori de cîte ori se ivea prilejul; iar la rîndul lui, zoologul, văzînd relaţiile prieteneşti ce se stabiliseră între Gorelov şi Pavlik, se întreba uneori dacă nu s -a grăbit cumva şi dacă nu şi -a făcut o părere pripită despre cruzimea lui Gorelov faţă de copii.

„Ca să vezi!" se gîndea zoologul. „Militarii sînt oameni hotărîţi, drepţi. Ei judecă altfel. Îi interesează în primul rînd munca lor, bunăstarea submarinului, iar cît priveşte omul şi chiar un copil, rămîn la ei uneori pe planul al doilea... Aşa e profesia asta” oftă el în concluzie.

Pînă la urmă, Gorelov ajunse să fie nu numai un tolerat, ci chiar un membru dorit al excursiilor care se făceau sub conducerea zoologului. Iar în ziua aceea, cînd submarinul s -a oprit sau - cum spun hidrologii - şi -a fixat staţia la o mare adîncime, lîngă lanţul de munţi brăzdat de văi înguste şi de prăpăstii, participarea lui Gorelov la excursie se dovedi chiar salvatoare.

Într -o dispoziţie minunată, se pregăteau cu toţii să coboare din submarin. Şelavin apucase să le spună ce mare importanţă ştiinţifică avea excursia din ziua aceea.

— Vom putea dovedi acum, - spunea el fericit şi tulburat, îmbrăcîndu -şi costumul de scafandru în camera de ieşire, - că şi pe fundul oceanului acţionează forţe distrugătoare! Da, da! Vă puteţi oare închipui ce -nseamnă asta? Fundul mării este împărăţia sedimentării, nu a distrugerii, spunea bătrînul Zupan. Şi a susţinut în mod hotărît acest lucru. Pe fundul mării - spunea el, - domneşte o veşnică linişte şi nemişcare. Aici nu există, - spunea el, - mişcarea apei, care pe uscat roade şi transportă lanţuri de munţi întregi. De curenţii de pe fund nu se poate ţine seama, - spunea el, - din cauza neînsemnatei viteze de deplasare. Şi, acolo, în fundul oceanelor, nu există nici acţiunea corosivă a atmosferei, ca factor de eroziune. Aici nu cade decît o ploaie liniştită, neîntreruptă, în decurs de milioane de ani, o ploaie de mici rămăşiţe ale organismelor vegetale şi animale, care trăiesc în straturile de sus ale mărilor şi oceanelor. Şi numai acest proces de sedimentare e caracteristic pentru fundul mării, susţinea Zupan.

— Ei, în fond are dreptate, observă zoologul, încheind ermetic cu un ac electric partea de sus a bocancului greu. Vom coborî la fund şi ne vom convinge de lucrul acesta...

N -apucă să -şi termine replica şi zoologul regretă: observă pe chipul lui Şelavin o expresie plină de indignare:

— Da, da, da! Vom coborî şi ne vom convinge! Dar, dacă -mi permiteţi să vă întreb, de ce anume ne vom convinge

peste o jumătate de oră? Ei bine, ne vom convinge că fundul mării nu este numai împărăția sedimentelor, ne vom convinge că acolo au loc şi procese de distrugere! Am văzut asta pe ecran, şi o vom vedea şi la fața locului. Da, da!

— Dar dacă într -adevăr pe fundul oceanului nu există vînturi, torente şi rîuri, atunci cui i se datorează aceste procese? întrebă Gorelov, controlînd încărcătura de hidrogen a raniței din spate, înainte de a intra în costumul de scafandru.

— Vînturi nu există, dar curenți există, i -o tăie Şelavin, încheindu -şi cu acul electric pantalonii pe care -i îmbrăcase. E vorba numai de puterea şi ca să zic aşa, de gradul de continuitate cu care acționează.

Permite -mi să -ți amintesc, tovarăşe Gorelov, că oceanografia cunoaşte destule cazuri care confirmă influența curenților de mari adîncimi asupra reliefului fundului mării...

Cu o serioziate comică, Gorelov se înclină, considerînd faptul că „i se amintise" acest lucru, drept un semn de respect față de erudiția lui oceanografică, la drept vorbind destul de îndoielnică. Zoologul zîmbi. Marat pufni în rîs şi întoarse capul într -o parte, dar Şelavin, adresîndu -se lui Gorelov, continuă cu aceeaşi înflăcărare:

— ... În 1883, Buchanan, în strîmtorile dintre insulele Canare, la o adîncime de aproape două mii de metri a descoperit un fund complet lipsit de nămol, în timp ce în jurul acestor locuri, la adîncimi de 2500 metri, nămolul se găsea pretutindeni. Şi a găsit acolo prăpăstii submarine şi stînci abrupte întocmai ca şi pe uscat. În 1886, observații asemănătoare a făcut şi viitorul amiral Makarov, în urma unor cercetări efectuate pe vasul „Viteaz" în strîmtorile La Perouse. În oceanul Indian, între insulele Seychelles şi bancul de nisip Sayada -Mala, la adîncimi pînă la o mie şapte sute de metri, fundul este de asemenea complet curat, fără mîl, deşi în alte locuri din apropiere, fundul oceanului e acoperit. Ce ne

demonstrează toate acestea, şi multe alte observații, dacă nu vă e cu supărare?... Ele demonstrează că în anumite locuri, chiar la adîncimi mari, funcționează curenți cu mare putere erozivă şi aceştia nu sînt curenți de suprafață, datorați vîntului... sînt curenți permanenți, veşnici, de flux şi reflux, acționînd cînd într -un sens, cînd în celălalt.

— Iartă -mă, tovarăşe Şelavin, se amestecă în discuție Skvoreşnea. Cît oxigen ai în fiecare costum? se adresă el lui Matveev, care răspundea de întreg echipamentul scafandrilor de pe submarin.

— Ca totdeauna, Andrei Vasilievici: şase doze pentru şase ore.

— Comprimat, va să zică?

— Comprimat...

— Schimbă! Încarcă fiecare costum cu şase doze de oxigen lichid. Repidi!

Deşi mirat, Matveev ieşi repede din cameră. Asupra lui Skvoreşnea începu să curgă o ploaie de întrebări:

— De ce, Andrei Vasilievici? Pentru ce o rezervă atît de mare? Face oare să pierdem vremea din cauza asta?

— Pentru lămuriri, vă rog să vă adresați lui Ivan Stepanovici, tună el cu glasul lui de bas, și zîmbi pe sub mustața -i lungă...

Îmbrăcat doar cu pantalonii de metal, Şelavin rămase buimăcit, clipind din genele lui blonde:

— Nu înțeleg... Nu înțeleg nimic! De ce mie?

— Păi n -ai zis dumneata ce piscuri de munți, ce prăpăstii, stînci şi văioage ne aşteaptă? Trebuie să fim pregătiți pentru orice eventualitate. În Elvețiile astea submarine nu -i greu să ti pierzi. Nu -i aşa?

Cu zîmbetul lui palid de totdeauna pe buze, Şelavin dădu din cap:

— Sînt absolut de acord cu inițiativa dumitale, Andrei Vasilievici.

*

Peste cincisprezece minute ieşiră cu toţi pe paliera care atîrna la vreo zece metri deasupra fundului. Raza reflectorului de mare putere abia străbătea vălurile groase de mîl, stîrnit pe fund de exploziile duzelor, la oprirea submarinului.

Elicele intrară în funcţiune, şi toţi porniră să plutească domol deasupra fundului oceanului, cu o zecime din viteza maximă. Zona opacă în bezna albăstruie rămase curînd în urmă. Felinarele de pe căşti trimiteau un mănunchi conic de raze, care luminau înainte pe o distanţă de cîţiva zeci de metri.

Din cînd în cînd, zoologul se lăsa fulgerător la fund, smulgea cîte ceva din nămol şi, cu exclamaţii triumfătoare, vîra în uriaşul lui rucsac prada şerpuitoare sau tremurătoare ca gelatina.

În dreapta şi în stînga pluteau ca nişte steluţe felinarele de pe frunte ale lui Gorelov, Marat şi Pavlik. Luminile lui Şelavin, Skvoreşnea şi Matveev, care o luaseră înainte, se zăreau vag, ca nişte pete nebuloase, galbene.

Uneori se auzeau exclamaţiile şi întrebările ajutoarelor zoologului. Deodată, Marat începu să strige:

— O axidie, Arsen Davidovici! O axidie uriaşă, albă! Pentru prima oară văd una ca asta! S -o iau, sau nu e nevoie?

— Cum arată?

— E nespus de frumoasă! Seamănă cu o amforă. Şi are tulpina lungă.

— Ce vorbeşti, Marat? începu să se agite savantul. Dacă e cumva „Hypobythia calicoda", atunci te sărut chiar aici pe loc, pentru descoperirea asta!

Alergă spre Marat, însoţit de rîsul tuturora.

— Dau o jumătate de împărăţie numai să văd sărutul acesta, rîdea Gorelov. Ce sărutare mai poate să fie şi asta, prin două căşti!

— În orice caz, Marat mă crede şi pe cuvînt, răspunse zoologul în glumă. Pentru o axidie buretoasă de mare

adîncime, care pînă acum se găsea numai în părţile de miazănoapte ale Oceanului Pacific, aş fi în stare - vorba lui Gorelov - să dau chiar jumătate din împărăţia şahului Persiei... Da, ea e! strigă zoologul cînd coborî lîngă Marat, aproape de fund. Ea e, drăguţa! Îţi mulţumesc, Marat în numele ştiinţei sovietice. Dă -o, dă -o încoace! Fii atent! Bagă de seamă... piciorușul e foarte fragil!...

— Stai! se auzi în clipa aceea glasul deznădăjduit de bas, al lui Gorelov. Îl ţin de coadă! Veniţi repede aici, Arsen Davidovici! Mi se pare că e ceva nou! S -a îngropat în mîl. Mai repede!...

Zoologul zbură fulgerător în partea opusă, unde vocea triumfătoare a lui Gorelov îi promitea o nouă bucurie.

Într -o astfel de însufleţire, trecură pe nesimţite două ore şi, cu totul pe neaşteptate, răsună glasul lui Skvoreşnea:

— Da' di ce zăboviţi atîta, tovarăşi? Noi am ajuns de -amu pi creastă. Eh, ce de minunăţii sînt aici! Veniţi repede! Vă relevez eu direcţia...

Peste o jumătate de oră se aflau cu toţii pe un platou rotund, străjuit din toate părţile de coloane dintr -un fel de rocă tare, muntoasă.

— Uitaţi -vă, tovarăşi! Vedeţi? arătă Şelavin în jur. Pe platou nu se vede nici fir de nămol! E neted şi curat ca masa. Aici, la o înălţime de o mie cinci sute şaizeci de metri deasupra fundului oceanului acţionează desigur un curent care mătură nămolul. Şi fără îndoială că e un curent cu flux şi reflux, căci curenţii de suprafaţă la o astfel de adîncime nici nu se mai simt, iar cei de fund sînt prea slabi pentru o astfel de acţiune. Dar ce anume determină aceşti curenţi care spală nu numai piscurile, culmile şi stîncile, ci şi străbate toate prăpăstiile, văile şi văgăunile. Asta rămîne de văzut. E foarte important, tovarăşi, să cercetăm cu luare -aminte sectorul acesta. Propun să pornim în direcţii diferite spre nord, sud şi apus. La răsărit n -avem ce cerceta, doar venim de acolo, şi în afară de fundul neted al mării n -avem ce vedea.

Zis şi făcut. Însoţit de Gorelov şi Pavlik, Şelavin urma să

intre în trecători, spre apus, chiar în inima lanțului de munți; spre miazănoapte porniră zoologul şi Matveev, iar spre miazăzi, Skvoreşnea şi Marat.

Zoologul şi Matveev dispărură imediat din vedere, cotind în prima trecătoare din dreapta. Skvoreşnea şi cu Marat se ridicară cu cîțiva zeci de metri mai sus şi, trecînd peste un perete abrupt, dispărură şi ei curînd.

Şelavin ocoli încet platoul, percutînd mereu coloanele şi pereții de piatră cu muchia toporiştei.

— Interesant, - mormăi el, - interesant. Hm... hm...

— Ce -i? Ce e? întrebă Gorelov.

— Ştii, dumneata, ce -i asta, dacă -mi permiți să întreb arătă Şelavin, la lumina felinarului, o bucată de rocă pe care o desprinsese din stîncă. Granit, tăticule! Absolut! Pesemne că lanțul de munți s -a format aici din vremuri străvechi, ca rezultat al erupției magmei... Da, da... foarte interesant!

Strecură bucata de granit în rucsacul care -i atîrna în spate şi -şi continuă drumul de -a lungul peretelui negru şi neted, care licărea slab de parcă ar fi fost lustruit.

Se deschise o trecătoare largă, drept spre apus.

— Minunat! exclamă Şelavin. E tocmai ceea ce ne trebuie. Să mergem cît putem prin crăpătura asta. Uitați -vă bine unde călcați; să nu cădeți...

El intră cel dintîi în defileul a cărui lățime ajungea aici aproximativ la treizeci de metri. De ambele părți se ridicau pereții negri de granit, curați şi presărați cu cristale de cvarț cu licăriri mate. Deasupra drumeților treceau uneori luminițele multicolore ale animalelor de mari adîncimi - peşti, raci şi moluşte. Pe fundul de piatră al văii golite de mîl, pe pereții accidentați şi cu ieşituri, întîlneau ascidii de mari adîncimi; lunecau domol stele de mare şi ofiuri cu raze dese, ramificate ca nişte dantele. Dar nu se vedeau nici goloturii, nici arici de mare şi nici alte moluşte amatoare de nămol.

Uneori pereții se apropiau boltindu -se deasupra capetelor exploratorilor şi coteau cînd într -o parte, cînd

într -alta. Atunci te cuprindea spaima şi simţeai dorinţa să ieşi cît mai repede din aceste defileuri întunecate şi sumbre. Fundul văii, în general destul de întortocheat, urca şi cobora în pantă, acoperit pe alocuri cu bolovani uriaşi. Trebuia uneori, sprijinindu -te de ieşituri, să te caţări peste ei şi, trecînd peste stînci, nimereai în şanţuri adînci sau în vîlcele largi, în care Pavlik cobora cu inima strînsă de frică. Luminiţele multicolore şi vii licăreau tot mai rar, strîmtoarea devenea tot mai sumbră şi mai pustie.

Cei trei mergeau în tăcere; rareori scoteau cîte o vorbă. Uneori în cască răsunau frînturi de fraze, pe care le schimbau zoologul cu Matveev şi Skvoreşnea cu Marat. Numai din cînd în cînd se auzea şi cîte un cuvînt rostit de Şelavin, care mergea grăbit în frunte: „Atenţie, povîrniş!... Cotitură... Prag". La fiecare două -trei sute de metri, Şelavin se oprea, dădea drumul aparatului pentru măsurarea vitezei curentului, apoi porneau mai departe. Mergeau unul după altul - Şelavin în frunte, Pavlik în urma lui, iar Gorelov încheia şirul. Trecînd peste un prag nu prea înalt, Pavlik sări pe un bolovan mare de stîncă din drumul lor, iar de acolo coborî cu paşi mari la vale, după Şelavin. Bolovanul se clătina. Imediat se auzi din spate strigătul înăbuşit al lui Gorelov.

— Ei, drace!

Pavlik întoarse capul. Din fundul văii se înălţau nori uşori de mîl stîrnit cine ştie unde.

— Ce -aţi spus, Feodor Mihailovici? întrebă băiatul.

Drept răspuns, auzi un gîfîit şi un mormăit nedesluşit.

— Ce s -a întîmplat, Feodor Mihailovici? întrebă Pavlik îngrijorat şi porni să urce înapoi spre pragul de piatră.

— Pavlik! se auzi în cele din urmă glasul înăbuşit al lui Gorelov. Vino şi ajută -mă!

Pavlik se sperie. Căţărîndu -se pe suprafaţa accidentată a povîrnişului, ajunse în vîrf. Piatra cea mare peste care abia sărise nu mai era acolo. Jos, înapoi, se zărea vag profilul mătăhălos al bolovanului, iar sub el licărea

albăstrui costumul metalic de scafandru.

— Ce -ai pățit? N -ai nevoie de mine? se auzi glasul lui Şelavin.

— Nimic deosebit, răspunse cu răsuflarea tăiată Gorelov. M -a prins un bolovan care s -a rostogolit. Las' că mă ajută Pavlik. Pavlik, vino mai iute!

Băiatul coborî în grabă şi împinse din răsputeri bolovanul prăvălit peste Gorelov. Cu forțele unite, izbutiră în sfîrşit să -l urnească din loc şi Gorelov, oftînd şi gemînd, se ridică de pe fund.

— Serios bolovan... rosti Gorelov potrivindu -şi echipamentul. Dacă s -ar fi întîmplat asta pe uscat, piftie m -ar fi făcut! Ba chiar şi aici, sub apă, s -ar fi terminat prost dacă n -aş fi avut costumul de scafandru. Ei, îți mulțumesc, Pavlik! Acum hai fuga să -l ajungem din urmă pe Ivan Stepanovici.

Şelavin ajunsese pesemne foarte departe, deoarece luminița lui nu se arătă multă vreme. Gorelov se lovise destul de rău la picior de învelişul metalic, aşa că mergea încet, şchiopătînd.

Din cînd în cînd, în pereții văii se deschideau defileuri laterale, ba largi, ba înguste, ca nişte văgăuni. Pe neaşteptate, dintr -unul din ele sări afară un uriaş crab roşu pe nişte picioare lungi şi puternice, cu foarfecele tot atît de puternic, ridicat amenințător în sus. Corpul uriaş al crabului, acoperit de carapace, se legăna pe picioarele frînte şi articulate întocmai ca un leagăn suspendat. Ochii negri, ieşiți mult în afară, priveau fix, înfuriați parcă de apariția musafirilor nepoftiți. Speriat, Pavlik încremeni locului şi într -o clipă foarfecele lat şi gros îl prinse strîns ca într -un cleşte de oțel de picior, mai jos de genunchi. Se auzi un scrîşnet puternic de metal şi apoi o pîrîitură. Părea că metalul costumului de scafandru trosneşte. Crabul se propti cu toate opt picioarele şi trase puternic de piciorul lui Pavlik. Băiatul scoase un țipăt, îşi pierdu echilibrul şi căzu.

Gorelov, care apucase să facă cîțiva paşi înainte, se

întoarse şi, scoțînd repede toporişca, se năpusti asupra crabului. Fără să -i dea drumul băiatului, crabul se ridică şi mai sus pe picioarele lui întinse şi scoase amenințător al doilea foarfece în întîmpinarea lui Gorelov. Toporişca se lăsă cu putere şi dintr -o singură lovitură tăie cleştele. Abia după aceea, crabul lăsă piciorul lui Pavlik şi, cu o iuțeală de neînchipuit, dispăru în acelaşi defileu de unde apăruse. Toată scena n -a durat mai mult de un minut, şi dacă băiatul n -ar fi văzut cleştele tăiat, care zăcea pe fundul stîncos, ar fi putut crede că totul n -a fost decît un coşmar.

— Ce monstru! mormăi el cu buzele palide. M -a trîntit... m -a trîntit jos...

— Fleacuri, Pavlik, căuta Gorelov să -l liniştească. Cred că ai căzut mai repede de emoție decît din smucitura crabului. Ei, cum te simți? Ar trebui să ne grăbim.

— Uite! Uite acolo, Feodor Mihailovici! strigă Pavlik speriat, lipindu -se de Gorelov şi arătînd spre defileul în care dispăruse crabul.

Printre sfărîmăturile de stîncă îngrămădite la intrarea în văgăuna îngustă, Gorelov zări cîteva perechi de ochi scînteietori şi o mulțime de foarfeci care se mişcau deasupra lor.

— Să plecăm mai repede, Pavlik, îl zori Gorelov. Sînt pesemne multe jivine dintr -astea pe aici. Mai bine să ne vedem de drum.

— Ce tot faceți voi acolo? interveni în discuția lor glasul înflăcărat al lui Şelavin. De ce crabi e vorba? Ce n -ați mai văzut crabi? Veniți repede încoace! Am făcut o descoperire grozavă! Zăcăminte de aur de -o bogăție rară. Bucăți de aur nativ extraordinar de mari. Am să -l înştiințez pe căpitan şi o să -l rog să -mi trimită oameni de pe submarin. Întrerup o clipă convorbirea cu voi şi iau legătura cu postul central de comandă. Iar voi veniți fuga la mine...

— Dar... stați, stați puțin! începu să strige Gorelov. Ivan Stepanovici! Sînteți departe de noi?

Nici un răspuns. Pesemne că Şelavin apucase să treacă pe undele submarinului.

— Ce naiba! se înfurie Gorelov. Dacă a cotit undeva într -un defileu lateral? Unde să -l cauți acum!

— Aşteaptă o clipă, se auzi glasul zoologului. După ce vorbeşte cu submarinul, reia legătura cu voi.

— Da, bine, răspunse Gorelov. Hai, Pavlik, să mergem încet înainte.

Porniră mai departe. Deşi Gorelov mergea şchiopătînd, Pavlik abia mai putea să se țină după el: începuse să obosească.

Deodată undeva în față şi puțin la dreapta se auzi un bubuit scurt, înfundat; apoi se rostogoli ca un tunet ecoul şi se făcu iarăşi linişte.

Gorelov şi Pavlik se opriră în loc, nedumeriți.

— Ce -o mai fi şi asta? rosti Gorelov în şoaptă.

Îngrijorați, porniră mai departe. Mergeau tăcuți, încetinind fără voia lor paşii şi privind cu teamă la pereții negri de stîncă, la îngrămădirea de stînci aparent solide, la faliile care spintecau uneori aceşti pereți. Fundul de piatră părea curat, fără mîl, dar apa din jur era, într -un fel inexplicabil, tot mai tulbure. Nori aurii de nămol înaintau în valuri prin văgăună, în întîmpinarea lui Gorelov şi Pavlik, învăluind într -o perdea tot mai deasă totul din jur. Înaintau tot mai anevoie; nu se mai vedea nimic la o distanță de 2 -3 metri...

Gorelov se opri, iar Pavlik se lipi de el, îngrozit.

— De ce tace Ivan Stepanovici? întrebă Gorelov în şoaptă. Să nu fi terminat încă discuția cu submarinul? Eu îl chem. Ce dracu' o lungeşte atîta!

Apăsă pe un buton de pe tabloul de comandă şi ascultă cu luare -aminte. Nimeni nu -i răspunse. Gorelov îl chemă apoi pe zoolog şi -i povesti ce se întîmplase.

— Hm! Ciudat! răspunse gînditor zoologul. Am să iau legătura cu submarinul, poate mai stă de vorbă cu Ivan Stepanovici.

La chemarea zoologului, răspunse şeful de cart,

locotenentul -major Bogrov. Bogrov le spuse că a vorbit cu Şelavin cu vreo zece minute în urmă şi că se pregăteşte tocmai să -i trimită cinci oameni din echipaj, pe care i -a cerut.

Aflînd că Şelavin nu răspunde la apeluri şi că tocmai acum zece minute s -a auzit o bubuitură, locotenentul -major ordonă să se înceteze îndată lucrările ştiinţifice; toţi membrii expediţiei să se adune laolaltă şi să pornească în căutarea oceanografului. Totodată, locotenentul -major adăugă că va grăbi coborîrea din submarin a celor cinci oameni ceruţi, şi -l rugă pe zoolog să iasă cineva înaintea lor şi să releve pentru a le arăta drumul.

Curînd, sus deasupra văii, printre norii de nămol, apărură două pete tulburi, de culoare portocalie. Cele două pete coborau cu repeziciune în jos, prindeau contururi, şi într -o clipă pe fundul văii, alături de Gorelov şi Pavlik, apărură zoologul cu Matveev.

Oricît de îngrijorat era savantul, îi rugă totuşi pe Gorelov şi pe Pavlik să -i descrie de cîteva ori înfăţişarea, mărimea, culoarea şi forma crabului, regretînd că n -a putut să vadă monstrul cu ochii lui.

— Şi spui că -ţi venea pînă la genunchi? Înseamnă că avea vreo patruzeci de centimetri înălţime... mare! Grozav de mare! E drept că prin preajma Japoniei se găseşte un crab picnogon înalt de un metru. Dar acela nu -i atît de puternic şi îndrăzneţ. Nu, nu! Ăsta -i un caz cu totul excepţional!... Vai, ce rău îmi pare că n -am putut să -l văd! Şi -apoi nu uitaţi că sînt animale foarte deştepte. Aţi văzut cum în jurul acestui crab îndrăzneţ au şi apărut alţii. Înseamnă că acţionează organizat, că se ajută între ei. Dar sînteţi absolut siguri de lucrul acesta? Nu v -aţi înşelat cumva? Poate vi s -a părut?...

— Nu, nu, Arsen Davidovici. Doar i -am văzut amîndoi, întări Pavlik repede.

— Hm, ce interesant! Îmi pare rău!

Sus se arătară încă două pete portocalii, şi pe fund coborîră Skvoreşnea şi Marat. Curînd sosi şi

detaşamentul trimis de submarin, în frunte cu comisarul Siomin, Detaşamentul era echipat cu tîrnăcoape, cazmale, cu cartuşe de terenită şi cu un puternic reflector rotativ, care putea fi folosit ca un puternic far, împreună cu o ladă de acumulatori pentru el. Comisarul luă asupră -şi conducerea detaşamentului unit.

Din informaţiile date de Gorelov, se putea trage concluzia că în timpul cît Pavlik l -a ajutat pe Gorelov să iasă de sub bolovan, şi apoi cît le -a trebuit ca să se lupte cu crabul, Şelavin nu putea să se îndepărteze prea mult de tovarăşii lui. Fără îndoială că se afla undeva în apropiere, chiar în valea principală spre apus, ori în vreuna din văgăunile laterale.

Comisarul organiză repede cercetările, trimiţînd oamenii să cerceteze văgăunile laterale mai apropiate, din dreapta şi din stînga, fiecare în cîte o văgăună, iar el, comisarul, porni drept înainte spre apus, prin valea principală. La reflector şi pentru relevare în locul de adunare îl lăsă pe Pavlik.

Toţi se împrăştiară îndată în direcţiile indicate.

CAPITOLUL II. UN ATAC NEAŞTEPTAT

Pe piciorul metalic, cu baza lată, reflectorul se învîrtea uniform în jurul axei lui şi snopul de lumină albăstruie se deplasa domol, ba lunecînd pe pereţii negri, ba pătrunzînd departe, în spaţiu, de -a lungul văii. Mîlul răscolit se aşezase de mult, apa era liniştită şi străvezie ca cel mai pur cristal.

Totul în jur părea pustiu şi cufundat în linişte. Numai rareori licărea umbra unui peşte de mare adîncime, cu şiruri de luminiţe multicolore, sau trecea în zbor vreun cîrd de răcuşori fosforescenţi; pe urmă, din nou se înstăpînea liniştea de neclintit a adîncurilor întunecate.

Urcat pe o stîncă izolată, care se înălţa aproape în

mijlocul văii, dominînd rarii bolovani de pe fund, Pavlik mînuia reflectorul.
Nu se prea simțea în apele lui. Fiecare umbră apărută în preajmă -i îl făcea să tresară şi să -şi încordeze auzul.
Trecuseră vreo zece minute de cînd au pornit toți în căutarea oceanografului.
Pavlik se simțea tot mai obosit din pricina încordării şi a enervantei aşteptări a ceva amenințător şi înfricoşător. Din cînd în cînd răsunau sub cască glasurile tovarăşilor lui; locotenentul -major Bogrov şi zoologul îl întrebau dacă e linişte în jurul stîncii şi dacă nu s -a întors careva dintre tovarăşi. Dar şi aceste glasuri răsunau din ce în ce mai rar; poate că drumul, greutățile, grija pentru Şelavin îi făceau pe acei care întrebau să se gîndească mai mult la căutarea acestuia decît la băiatul care se afla în afara oricărei primejdii, pe o stîncă înaltă şi izolată.
Cînd oboseala era pe cale să -l învingă, Pavlik apuca piciorul reflectorului şi apăsa pe un buton.
Atunci începea să se audă bîzîitul uniform şi melodios al micului motor care învîrtea automat reflectorul. Acest bîzîit îl mai liniştea şi -i dădea curaj.
Din depărtare apăru umbra unui peşte mic, înconjurat de o slabă aureolă fosforescentă. Acest locuitor al marilor adîncimi - ce se apropia încet de stînca pe care se afla Pavlik - nu -i inspira băiatului nici o teamă, aşa că el urmărea plin de curiozitate cum înaintează peştele, fără să facă vreo sforțare. Conul de lumină al reflectorului trecu pe sub el şi -i înghiți pentru o clipă aureola fosforescentă care -l înconjura. Apoi peştele apăru din nou şi se putu observa corpul lui rotund, musculos, aproape de un metru lungime, cu înotătoarele mari, ca nişte seceri, şi coadă lată, puternică. Iată -l că intră într -o ceață deasă şi scînteietoare de mici animale fosforescente, răcuşori ori moluşte. Cu o dibăcie neaşteptată, peştele se năpusti în grosul acestei mulțimi de mici viețuitoare şi începu să le înghită cîte zece deodată cu gura larg deschisă.

În clipa următoare, răsărind parcă din beznă, apăru încă un peşte de culoare neagră, catifelată, cu corpul subţire, cu coada puternică şi lată, cu capul turtit şi gura plină de dinţi mici îndoiţi înapoi. Acest peşte, de trei ori mai mic decît primul, ar fi putut părea o pradă uşoară a celui dinţii şi totuşi, fără să se teamă, se apropie şi începu să se rotească în jurul celui mare, şerpuind şi descriind cercuri vertiginoase, apărîndu -i ba dedesubt, ba în lături, dar de cele mai multe ori ieşindu -i în faţă şi privindu -l parcă cu stăruinţă şi fermitate în ochi pe uriaşul său adversar. Neluindu -l în seamă, peştele cel mare continua să -şi înghită prada care era pesemne mai uşoară şi mai gustoasă.

Cu interes tot mai mare, Pavlik urmărea toată această scenă ciudată, fără să înţeleagă care era intenţia peştelui cel mic şi sprinten.

Deodată, într -un moment, cînd peştele cel mare îşi închise gura plină ca să -şi înghită prada, sfîrleaza cea mică se repezi din faţă şi, cu o mişcare fulgerătoare îşi înfipse colţii strîmbi, prinzînd în gură botul duşmanului său.

Pavlik sări în picioare şi chiar scoase un ţipăt de uimire. Cu o mişcare bruscă îşi încleştă mîna pe piciorul reflectorului şi ţinînd fascicolul de lumină îndreptat numai într -acolo, urmări fără să -şi ia ochii, şi cu gura căscată, cele ce urmară.

Surprins, peştele mare încremeni o clipă locului, apoi îşi scutură cu putere capul, ca un cîine care vrea să alunge o viespe de pe nas. Dar micul agresor nu se clinti nici cu o iotă. Ba dimpotrivă, băiatului i se păru că din scuturătură hrăpăreţul - ajutîndu -se cu coada - apucase şi mai vîrtos capul adversarului său. Atunci, peştele mare, nemaiputîndu -se folosi de unica lui armă, dinţii, cu botul prins ca într -un lacăt, începu să se învîrtească şi, peste măsură de înfuriat, lovea cu coada în toate părţile, încolăcindu -se şi apoi desfăcîndu -se ca un arc. Se lăsă fulgerător în jos, apoi se avîntă în sus, şi scutura

turbat din cap, străduindu -se să -şi deschidă botul, dar micul şi negrul peşte catifelat atîrna fără să se desprindă de capul duşmanului, de parcă s -ar fi contopit cu el. Mai mult: văzînd cu ochii, urca mai sus, tot mai sus pe cap, deschizîndu -şi tot mai larg botul elastic şi puternic. Curînd şi ochii peştelui mare dispărură în botul îngrozitor, apoi prin gîtlejul umflat ca un maţ umplut trecu tot capul lat şi rotund. Ca o mănuşă de cauciuc, întinzîndu -se şi acoperindu -l, micul prădalnic îmbrăca trupul cilindric al prăzii sale, şi fiecare mişcare plină de furie nu făcea decît să grăbească trecerea lui înainte. Cu cît prada intra mai adînc în pîntecul umflat al peştelui negru, cu atît se întindea mai tare burticica lui care, crescînd în volum se lăsa tot mai în jos.

Lupta năprasnică se apropia de sfîrşit. Lipsit de afluenţa apei proaspete la branhii, prada se înăbuşea în burta duşmanului şi murea. Din botul larg deschis al prădalnicului atîrna partea dinapoi a prăzii cu coada care abia se mai mişca. Burta micului tîlhar se umflase ca un sac uriaş cu pereţii subţiri şi străvezii, în care se înghesuia prada de cîteva ori mai mare. În lumina reflectorului, Pavlik vedea prin acest înveliş contururile vagi ale uriaşului peşte căzut pradă, încolăcit, cu capul mare şi cu ochii sticloşi, morţi. După o clipă, în botul învingătorului dispăru în cele din urmă şi coada.

Micul hrăpăreţ, lung de numai vreo treizeci de centimetri, cu burta străvezie excesiv de mare, se avîntă domol în sus şi dispăru în bezna de nepătruns.

Trecu multă vreme pînă ce Pavlik îşi veni în fire după cele văzute. Se gîndea la această lume în care cruda lege a vieţii se împleteşte nemijlocit şi atît de strîns cu moartea.

Glasul zoologului îl trezi:

— Ei, băiete, ce se mai aude? Nimic nou?

— Nimica, Arsen Davidovici... Dar la dumneavoastră?

— La fel, Pavlik. Mi s -a părut suspectă o grămadă mare de pietre şi am stat s -o desfac. Acum pornesc mai

departe.

Se făcu din nou linişte. Pavlik privi în jur. În depărtare licăriră cîteva luminițe galbene şi verzi, care dispărură repede din vedere. Conul de lumină albăstruie al reflectorului luneca sus, deasupra fundului, răsfrîngîndu -se pe pereții întunecați ai văii. Dar în liniştea obişnuită a fundului, Pavlik mai degrabă simți decît văzu, că printre bolovanii şi sfărîmăturile de stîncă se mişcă parcă ceva. Întoarse lumina reflectorului în această parte şi, aplecînd -o, privi cu încordare. În aceeaşi clipă, înăbuşindu -şi un strigăt, se dădu înapoi îngrozit şi buimac.

La douăzeci, douăzeci şi cinci de metri de stîncă, şi mai departe, cît vedea cu ochii, tot fundul văgăunii era acoperit cu un parchet sîngeriu, format dintr -o mulțime de plăci cornoase, hexagonale, acoperite de un lăstăriş mişcător de foarfece uriaşe, amenințătoare.

Hoarde întregi de crabi gigantici umpleau tot spațiul dintre stînci şi bolovani, se urcaseră pe ele, atîrnau cu ghearele înfipte în fiecare ieşitură şi adîncitură. Ochii lor holbați, ieşiți mult în afară, străluceau în lumina refectorului ca nişte boabe mari de agat. Orbiți parcă de puternica lumină albăstruie a reflectorului, crabii se opriseră nemişcați pe picioarele lor strîmbe.

Această privelişte ținu doar cîteva secunde, dar lui Pavlik, care încremenise pe loc, i se păru o veşnicie. Raza conică de lumină lunecă deasupra fundului şi se întoarse spre peretele văgăunii. Bezna parcă se îngroşă şi mai mult. Pavlik nu era în stare să se mişte, încătuşat de groază şi buimăceală. Ce vor crabii aceştia? Încotro merg? Nu se vor urca oare şi aici, pe stînca asta? Pavlik îşi imagina înălțimea stîncii pe care se afla, povîrnişurile ei netede, aproape drepte şi, liniştindu -se puțin, continuă să scruteze întunericul. Descriind un cerc, fascicolul de lumină al reflectorului se întoarse şi mătură iarăşi fundul cu razele lui albăstrui.

În acest scurt răstimp, crabii ajunseseră aproape de stîncă şi încremeniră din nou orbiți de lumina puternică.

Primele lor rînduri - intrate în spațiul întunecat unde nu ajungea lumina reflectorului - continuau să înainteze, şi Pavlik desluşi cum încearcă să se cațere pe povîrnişurile ei abrupte. Inima i se opri în loc. Crabii vor deci să ajungă la el! Îl caută pe el, pe Pavlik! Lumina reflectorului îi orbeşte... Trebuie să opresc reflectorul! Pavlik apăsă pe butonul de pe piciorul reflectorului şi fascicolul de lumină încremeni pe loc, smulgînd de pe fund, din neagra beznă, un cerc uriaş de carapace roşii, cu o întreagă pădure mişcătoare de foarfece. Dar în lumina difuză din jur, Pavlik observă o vagă mişcare neîntreruptă. Crabii porniseră să încercuiască stînca! Mulțimea lor întunecată se rostogolea repede pe fund, ocolind stînca din ambele părți. Pavlik se întoarse brusc şi, împiedicîndu -se cu piciorul de cablul întins de la lada cu acumulatoare spre reflector, era gata să cadă.

Abia ținîndu -şi echilibrul, Pavlik privi în jos şi încremeni: crabii porniseră la atac! Se cățărau unul peste altul, formînd o piramidă cu baza lată şi, treaptă după treaptă, se înălțau cu repeziciune în sus. Pavlik încremenise şi gînduri fără şir începură să -i frămînte creierul: „Să cer ajutor... Dar tovarăşii sînt acum departe... Pînă vin, e prea tîrziu... Crabii vor ajunge sus! Ce să fac! Ce să fac?! Dar tovarăşul Şelavin poate că -i rănit. Totuna -i... La dînsul se pot duce mai tîrziu..." Era gata să strige, să -l cheme pe comisar.

Dar un gînd neaşteptat îi aduse uşurare. Inima începu să -i bată de bucurie:

„Elicea!... Sacul din spate!... Mă înalț deasupra stîncii, şi gata! Foarte simplu!... Nici un crab nu mă va ajunge!"

Pavlik îşi îndreptă repede mîna spre tabloul de comandă. Cînd să apese însă pe butonul salvator, degetele îi încremeniră.

„Dar reflectorul?... Să las reflectorul? Să părăsesc postul? Crabii pot să rupă cablurile. Detaşamentul va fi lipsit de lumina farului! Nu, nu! Pentru nimic în lume! Ce -i de făcut?"

Pavlik aruncă o privire în jos.
Piramida creştea cu repeziciune, ajungea tot mai aproape de vîrful stîncii.
Ca un torent viu, crabii se cățărau cu pădurea lor de foarfece uriaşe şi îngrozitoare, ridicate în sus. Încă două trepte şi vor fi sus, îl vor trînti jos şi...
Deodată Pavlik se dojeni singur: „Prostule! Cum ai putut să uiți?... Cum ai putut să -ți pierzi firea în halul ăsta?"
Smulse de la centură pistolul ultrasonor, îl îndreptă spre piramida crabilor şi apăsă pe primul buton, deasupra - „țintă organică". Rîndurile de sus ale crabilor înțepeniră, picioarele lor strîmbe şi lungi se chirciră, iar foarfecele ridicate căzură fără vlagă în jos. În clipa următoare, toată piramida se nărui ca un castel din cărți de joc. Crabii morți se rostogoleau jos. Fără să -şi dea seama, Pavlik începu să rîdă încet, mînuind cu satisfacție pistolul de la dreapta la stînga şi înapoi, tot mai departe şi mai departe de stîncă. Nimiciți de undele sonore ale pistolului, şirurile de crabi cădeau la fund de parcă le -ar fi retezat cineva picioarele. Uitînd de toate, răzbunîndu -se pentru spaima prin care trecuse, Pavlik secera necruțător cu coasa lui invizibilă hoardele de asediatori.
Deodată Pavlik auzi un scrîşnet puternic de metal. Din pricina unei smucituri puternice, el se clătină şi era cît pe ce să cadă. Întoarse capul. Un crab uriaş, înalt de mai bine de o jumătate metru, îi încleştase genunchii cu foarfecele şi, sprijinindu -se cu picioarele de stîncă, îl trăgea cu o putere de neînchipuit spre cealaltă margine a platoului. De acolo se îndreptau spre el o mulțime de foarfece, nenumărate picioare subțiri ca sîrma de oțel şi cu gheare în vîrf se ridicau în sus. Înainte de a -şi fi putut da seama ce se întîmplă, pe platou năvăliră mai mulți crabi care se şi năpustiră asupra lui. Din nou se auzi un scrîşnet îngrozitor, care -ți pătrundea pînă -n măduva oaselor; o smucitură puternică de celălalt picior şi Pavlik, strîngînd spasmodic pistolul în mînă, căzu în genunchi. Dîndu -i drumul de picior, primul crab îi încleştă repede

cu foarfecele brațul lîngă cot. Țeava pistolului se nimeri îndreptată exact în pieptul cu carapace al crabului. Doar o clipă ochii băiatului priviră țintă în ochii animalului şi pe dată foarfecele crabului se desfăcu, picioarele -i se îndoiră şi el căzu pe platoul stîncii, mişcîndu -şi în agonie mustățile lui lungi. Pavlik îndreptă pistolul împotriva celorlalți duşmani care veneau mereu şi -l atacau. Nici nu apucau să se apropie, că şi cădeau în genunchi, striviți parcă de o forță nevăzută, şi nu se mai sculau. Mînuind febril pistolul, Pavlik nici nu observă cînd a scăpat din strînsoarea îngrozitoare a celuilalt crab care -i încleştase genunchiul. Sări în picioare şi alergă spre cealaltă margine a platoului. Acolo zări o altă piramidă pe care se ridicau cu stăruință în sus, noi şi noi valuri de asediatori. Ucigătoarele unde sonore distruseră în cîteva clipe şi această piramidă. Continuînd să mînuiască în zig -zag țeava pistolului asupra mulțimii de crabi ce mişunau pe fund, cu cealaltă mînă Pavlik apăsă pe butonul reflectorului aplecat în jos, să se rotească, dîndu -i numărul maxim de turații. Conul de lumină porni repede să măture circular fundul, pînă aproape de poalele stîncii, iar în urma lui, ținîndu -se strîns de el, raza sonoră împrăştia moartea. În cele din urmă, în mijlocul hoardelor de atacatori se iviră primele semne de învălmăşeală. Ba ici, ba colo, la apropierea razei, crabii o luau la fugă în toate părțile, dînd buzna unii peste alții şi trecînd peste spinările rîndurilor din spate, căutau să scape în beznă de raza aducătoare de moarte.

Reflectorul mai descrise cîteva cercuri tot mai largi şi, în cele din urmă, Pavlik zări fundul văii acoperit numai de trupurile crabilor morți, iar departe văzu în lumina difuză din jurul fascicolului albăstrui ultimele şiruri de crabi, care se retrăgeau cu repeziciune…

Pavlik lăsă jos pistolul. Mîinile şi picioarele îi tremurau, apoi tot corpul începu să i se zgîlțîie şi -l trecură sudorile. Băiatul abia se mai ținea pe picioare.

Complet istovit, gata să -şi piardă cunoştința, se lăsă pe

lada cu acumulatoare şi închise ochii.
— De ce nu relevezi Pavlik? auzi deodată un glas îndepărtat şi înăbuşit, care trecea parcă prin vată. Ce faci? ai adormit?
Pavlik se trezi.
— Am înțeles, relevez, răspunse Pavlik tărăgănat, ridicîndu -se anevoie în picioare.
Creierul îi era parcă învăluit în ceață, pricepea greu şi acționa ca în vis.
Curînd, în raza reflectorului care luneca pe fund apăru silueta voinică a lui Skvoreşnea. Se apropia obosit de stîncă şi deodată rămase locului, ca înlemnit.
— Ce -i asta, Pavlik? strigă el uimit, arătînd cu mîna spre trupurile care acopereau fundul.
— Crabii... răspunse Pavlik sleit de puteri şi se lăsă din nou pe ladă. M -au atacat... N -ați găsit nimic, Andrei Vasilievici?
— Nu! Dar ia spune, ce s -o -ntîmplat aci?
Pavlik însă n -avea cînd să -i povestească. Toți îi cereau relevmente: şi Matveev, şi Marat, şi zoologul, toți oamenii detaşamentului. În sfîrşit din beznă se desprinse şi comisarul, care venea ultimul. Toți mergeau încet, obosiți şi mîhniți de insuccesul căutărilor. Nimeni nu -l găsise pe Şelavin, nimeni nu dăduse nici măcar de vreo urmă a lui... Apropiindu -se însă şi auzind exclamările şi întrebările pline de înflăcărare ale lui Skvoreşnea, fiecare se grăbi să ajungă la punctul de adunare, nedumerit şi îngrijorat. Apoi venindu -şi în fire, Pavlik le povesti grăbit şi fără şir cum a rezistat la asediu. Exclamările lor de uimire nu mai luau sfîrşit.
Îngrijorarea zoologului pentru soarta lui Şelavin ajunsese la culme. Nu se putea împăca de loc cu gîndul că o nenorocire ireparabilă a putut să se abată asupra prietenului său savant. La aceasta se mai adăuga şi supărarea că nici de astă dată n -a izbutit să vadă cu ochii lui în acțiune, aceşti crabi extraordinari, necunoscuți pînă atunci ştiinței. Nici măcar trupurile lor

nu le putu cerceta ca lumea, întrucît la prima atingere ele se desfăceau, transformîndu -se într -o masă informă, ce se risipea în apă. Undele ultrasonore nimiciseră orice legătură dintre moleculele organismelor lor, provocînd o totală dezagregare a materiei.

Şi acest Chiasmodon niger!... „Piratul negru!"... Un peştişor mic, o nimica toată, învinge şi înghite o pradă de trei ori mai mare decît el, printr -o metodă necunocută încă ştiinței! Această tainică şi neobişnuită metodă de vînătoare, în loc să o observe el, savantul, trebuia să afle din gura unui băiat, aproape copil, care poate că nici nu e în stare să i -o descrie în întregime! O zi nenorocoasă! Îngrozitoare... Da, da, îngrozitoare zi!

Zoologul privi în jur, învăluindu -i cu privirea încețoşată pe tovarăşii lui care, adunați la poalele stîncii, discutau cu înflăcărare evenimentele zilei acelea, cînd deodată începu să strige, plin de îngrijorare:

— Unde -i Gorelov, tovarăşi? Gorelov nu s -a întors încă!...

Toți se uitară buimăciți mai întîi la zoolog, apoi în jurul lor.

Într -adevăr, Gorelov nu se afla printre ei.

CAPITOLUL III. ÎNGROPAŢI ÎN NĂMOL

Durerea dela picior îi trecuse fără urme. Spintecînd apa cu umărul, Gorelov păşea prin defileul de piatră ce urca simțitor în sus, strecurîndu -se printre bolovanii care acopereau fundul. Pereții accidentați ai văgăunii, cu o mulțime de ieşituri, aici se apropiau, aici se îndepărtau.

După un sfert de oră de mers continuu, la o cotitură, se trezi pe neaşteptate în fața unui perete neted, cioplit parcă de un topor gigantic. Nu mai putea merge mai departe, aşa că trebuia să se întoarcă. Apropiindu -se de ieşire, Gorelov se opri şi chibzui: Pînă se întorc ceilalți

tovarăşi din cercetări va mai trece multă vreme. N -ar fi mai bine oare să folosească acest timp pentru cercetări în alte văgăuni? Da, n -ar fi rău... din toate punctele de vedere... Şi pe lîngă asta, ce ar fi să -l găsească pe Şelavin, tocmai el, Gorelov? Îşi imagină limpede ce triumf va fi pentru el. De altfel nu -i mai puțin adevărat că -i era milă de acest om sincer, înflăcărat şi naiv ca un copil. Ăsta -i desigur un fleac, totuşi îi părea rău...

Coti hotărît spre dreapta, trecu prin fața defileurilor patru şi cinci pe care le cercetau Matveev şi Belogolovîi şi se afundă în cel următor, în al şaselea.

Curînd, Gorelov observă să apa din jurul lui e tot mai tulbure, iar lumina felinarului, tot mai neputincioasă, căpătă o nuanță galbenă, apoi portocalie. Pe fund, la început numai în şanțuri şi în locurile joase, apoi şi pe locurile netede, găsi nămol, un nămol tare, bătătorit. Cu fiecare pas, grosimea stratului de nămol creştea mereu şi norii de mîl ce se ridicau de sub picioarele lui se îngroşau tot mai mult.

„Dar curentul!... îl străfulgeră un gînd prin minte. Oare curentul nu ajunge şi aici?"

Pereții se apropiau unul de celălalt, proeminențe ale lor ieşeau tot mai mult în afară, iar uneori se uneau deasupra capului lui Gorelov. De altfel se vedea că înălțimea acestor pereți şi îngustimea defileului se datorau stratificării nămolului, care de la un loc acoperea tot mai des defileul ca nişte căciuli uriaşe. Uneori, cînd trecea pe sub arcadele de nămol, ce se bolteau deasupra, bulgări mari cădeau, topindu -se înainte de a ajunge jos.

Lui Gorelov nu -i păsa de toate astea. În el creştea credința că aici, şi numai aici, trebuie să -l caute pe Şelavin. Doar văzuse cu ochii lui cum s -a tulburat apa în valea principală, după ce s -a auzit bubuitura. Se strecura printre ieşiturile pereților, se tîra peste bolovanii de piatră. Tîmplele îi zvîcneau, sudoarea iî acoperea fața, răsufla tot mai anevoie şi începu să gîfîie. Acoperişul era acum neîntrerupt. Înainta ca printr -un tunel.

Din ceața portocalie se desprinse deodată în față o movilă înaltă de nămol. Cu mare greutate, Gorelov începu se urce. Nămolul nu era ca acela pe care -l întîlnise pînă acum. Picioarele i se afundau adînc, tălpile nu găseau sprijin. Cu sforțări neînchipuite, Gorelov se tîrî pînă sus, pe culmea movilei, şi se ridică în picioare, intrat pînă peste genunchi în mîl. Gîfîind, îşi roti privirea în jur şi, înălțînd ochii, văzu deasupra capului său o boltă. Aspectul bolții îl uimi pe Gorelov. Nu era de granit, negru şi strălucind slab în lumina felinarului, ci de o culoare cenuşie ca a cimentului umed, de o formă absolut neregulată. Părea că vremea nu apucase încă să netezească contururile aspre şi colțuroase ale bolții care se căsca întocmai ca o rană proaspăt deschisă. Gorelov se răsuci în spațiul strîmt al văgăunii, lovindu -se tare, zgomotos, cu cotul metalic de o ieşitură a peretelui. În aceeaşi clipă, zări cu groază în boltă o crăpătură îngustă, şerpuitoare, care apăruse pe neaşteptate. N -apucă să facă vreo mişcare, şi un enorm bloc cenuşiu se desprinse cu zgomot uşor de pe boltă şi căzu jos. Gorelov simți o lovitură puternică care -l trînti, şi o durere ascuțită în tîmplă.

„Surpătură..." îi trecu prin minte un gînd aproape nepăsător şi totul dispăru în ceața neagră care -i învălui conştiința...

Se trezi zăcînd pe o coastă. În poziția în care fusese strivit de blocul de nămol desprins din boltă. Gorelov făcu o sforțare pentru a se ridica, dar căzu înapoi istovit.

„Mi se pare că sînt rănit... Dar rana nu cred să fie serioasă... Nu mă doare... m -am lovit de muchia telefonului... Ce -i de făcut? Oare e gros stratul de nămol de deasupra mea?... Trebuie să cer ajutor... Singur nu pot ieşi de aici".

Slăbiciunea îi cuprinse şi mai mult trupul, capul îi căzu într -o băltoacă lipicioasă de sînge încă cald. Gorelov închise ochii şi cîteva clipe rămase sleit de puteri, fără gînduri.

„Bu -bu -bu... bu -bu -bu... bu -bu -bu..." se auzi de undeva un bombănit nedesluşit.

„Trebuie să cer ajutor..." se întoarse Gorelov la gîndul dinainte, dar nu avea putere să pronunțe nici un cuvînt. Nu putea decît să asculte aceste sunete neînțelese care păreau că sînt ecoul zvîcnetului din tîmple. Bombănitul se opri brusc, dar capul tot îi mai vîjîia.

Încercă să vorbească.

— Alo!... răsună sub cască glasul lui slab şi înăbuşit. Alo! Vorbeşte... Gorelov...

Tăcu şi ascultă atent. Nici un răspuns.

„Nu mă aude nimeni... Vorbesc prea încet... Trebuie să vorbesc mai tare..." gîndi Gorelov, căutînd să se liniştească. După o clipă, adunîndu -şi forțele strigă - sau cel puțin aşa i se păru lui - din răsputeri:

— Tovarăşi!... Veniți încoace... Ajutor! Sînt îngropat... Surpătură!...

Istovit de această sforțare tăcu din nou şi ascultă cu încordare. Inima îi bătea să -i spargă pieptul.

O tăcere fără margini, netulburată, domnea în jur.

Gorelov zăcea nemişcat, cu ochii închişi, şi treptat gîndurile începură să -i revină:

„Nu mă aud... De ce?... S -a stricat oare aparatul de radio?... Ce -i de făcut?... Ce să fac acum?..." Gîndul acesta îi revenea tot mai stăruitor în minte.

„Bu -bu -bu..." se auzi din nou murmurul înăbuşit de undeva de jos. Speriat, Gorelov ridică capul, depărtîndu -l de pereții căştii. Sunetele nedesluşite încetară. Gorelov era încredințat că n -a fost o halucinație, că nu e nici zgomotul căştii de radio şi nici zvîcnetul sîngelui în tîmple, cum i se păruse mai înainte. Nu, sunetele veneau de undeva din afară, de jos, cineva sau ceva. parcă trăia, făcea ceva, se mişca acolo, sub el. Ascultă multă vreme, cu răsuflarea tăiată. Dar liniştea domnea netulburată de nimic.

Obosit, Gorelov îşi lăsă capul jos. Ce -l mai aşteaptă acum? Ce nouă primejdie se ascunde aici, în fundul

acestor adîncimi necunoscute şi perfide? În fața noii amenințări, Gorelov uitase că e singur şi că tovarăşii lui nici nu bănuiesc unde se află. Îşi aduse în treacăt aminte de crabul care îl prinsese pe Pavlik de picior… Şi în nămol trăiesc, se hrănesc şi se înmulțesc o mulțime de animale de fund. Tot felul de goloturii, de arici de mare… Dar toate astea -s fleacuri. Nu poate oare să apară şi aici ceva îngrozitor, cu totul neaşteptat pentru tînăra şi oarba oceanografie? Ce a ştiut ea, de pildă, despre aceşti crabi gigantici?…

„Bu -bu… bu -bu… bu -bu… bu…"

Gorelov nu mai putu să -şi dezlipească urechea de cască. Dar nu mai încăpea nici o îndoială: sunetele înăbuşite veneau hotărît de jos, cu întreruperi scurte, ba apropiindu -se parcă, ba depărtîndu -se. De îndată ce Gorelov înălța capul, ele dispăreau, cînd însă atingea urechea sau tîmpla de cască, se auzeau din nou.

Gorelov nu mai avea acum decît un singur gînd, un gînd care pusese stăpînire pe el: cum să evite întîlnirea cu această nouă şi necunoscută primejdie care -l amenința?

Dar de ce trebuie neapărat să fie primejdie? Poate că e numai vreo vietate inofensivă, care sfredeleşte în granitul fundului. Şi el se teme de ea fără nici un motiv! Doar spunea odată Lord că există un fel de moluşte care -şi scobesc culcuşul sau chiar întregi vizuine în cele mai tari stînci de lîngă țărmuri. Poate că zgomotul acesta nu -i decît ecoul frecării sacadate a valvulelor unei scoici, sau poate a altor dispozitive cu care sfredeleşte rocile dure.

Gorelov se linişti şi mai mult cînd îşi dădu seama că sunetele acelea supecte nu se aud nici mai tare, nici mai clar… Ceea ce înseamnă că sursa lor nu se apropie de el şi nici nu are această tendință. Da, da… Mai mult ca sigur că e munca paşnică a vreunui animal care -şi vede de treaba lui. Ar fi bine însă dacă s -ar putea convinge de acest lucru… Dar cum?

În timp ce tot chibzuia astfel, Gorelov se odihni destul de bine. Cu forțe noi, încercă să se ridice, dar pesemne că

era acoperit de un strat gros de nămol, pe care nu era în stare să -l mişte. În lături, însă, masa umedă şi moale putea fi uşor pătrunsă.
Gorelov încercă să iasă, strecurîndu -se printr -o parte unde nămolul i se părea mai moale. Simțindu -se în puteri - cît te poți simți în puteri într -o asemenea situație - Gorelov nu se mai gîndea la sunetele care răzbăteau din cînd în cînd pînă la el. Nici nu -l mai deranjau. Începu să dea puternic din mîini, trăgînd bulgării de nămol cu palmele lui largi de metal şi vîrîndu -i mereu sub el. Rezultatele muncii din primele clipe îl încurajară mult de tot. În fața lui se formă un gol nu prea mare, slab luminat de felinarul mînjit de nămol. Cu forțele înnoite de speranță, începu să se mişte într -acolo. După o jumătate de oră de muncă încordată, Gorelov se tîrî în felul acesta aproape jumătate da metru. Se învrednici chiar să deschidă capacul tabloului de comandă de pe centură şi, apăsînd pe butonul „hrană", sorbi cîteva înghițituri de cacao fierbinte. Cît de mult îi era acum recunoscător lui Skvoreşnea pentru prevederea şi grija lui! Aerul era minunat, iar oxigenul lichid, de bună seamă că -i va ajunge încă pentru multă vreme.
Făcu o mică pauză, pentru a se odihni apoi se apucă de lucru cu o nouă energie. Dar n -apucă să înainteze nici cîțiva centimetri cînd, pe neaşteptate, degetele lui metalice scîrțîiră, dînd peste ceva tare ca piatra. În prima clipă înlemni, dar, crezind că e vreun bolovan acoperit de nămol, se apucă să -şi croiască drum în sus de -a lungul lui. Muncea cu rîvnă, făcînd doar scurte pauze pentru a se odihni, dar bolovanul de piatră nu se mai termina, continuînd să urce în sus, neted, fără proeminențe. Atunci îşi dădu seama că în fața lui se află peretele de granit al văgăunii. Toată munca lui fusese zadarnică.
Îl cuprinse desperarea. Lăsă capul cu casca pe nămol şi, sleit de puteri, începu să se cutremure din tot trupul, zguduit parcă de un plîns în hohote înăbuşite.
Deodată îşi veni în fire. Cît oxigen i -a mai rămas oare?

Oare cît a zăcut fără cunoştinţă după surpătură? Zece minute sau zece ore? Oricum, orele de viaţă îi erau numărate! N -are dreptul să stea cu mîinile în sîn. Trebuie să lupte pînă la capăt!

„Bu -bu -bu... bu -bu -bu..." se auzi de jos mormăitul cunoscut.

Cu o energie plină de deznădejde, Gorelov se apucă din nou de lucru. Dar acum, în mod inconştient, începu să scormonească în jos. De ce? Nici el nu -şi dădea seama.

Intra aproape pînă -n brîu în vizuina pe care şi -o făcuse. Acoperit de noroi, felinarul abia mai lumina micul spaţiu din faţa lui. Mîinile îl dureau, sudoarea îi curgea pe faţă, orbindu -l. Să mai facă vreo cîteva mişcări şi o să se odihnească. Deodată degetele -i lunecară pe ceva neted şi sub el se auzi un scrîşnet subţire.

Degetele începură să cureţe nămolul de pe piedică... Inima, gata să -i sară din piept, începu să bată cu o putere nebună. Ce -i asta? Ce înseamnă asta? O lopată? Cu neputinţă! Înainte de a -şi putea da seama ce se întîmplă, pe neaşteptate, aproape de tot, auzi de jos mormăitul cunoscut, şi în clipa următoare, din acest murmur înăbuşit desluşi destul de limpede cuvîntul:

— Drace!...

Aruncat parcă de o izbitură puternică, Gorelov sări înapoi în golul pe care şi -l săpase şi începu să strige din răsputeri:

— Şelavin!... Şelavin!... Dumneata eşti?

— În persoană. Dar cine -i acolo?

— Eu, eu sînt! Eu, Gorelov. Dumnezeule! Vă căutăm... Eu sînt îngropat...

— Dar eu nu sînt? Ei şi?

Trecînd prin metalul costumelor de scafandru, cuvintele lui Şelavin, deşi surde, se auzeau totuşi destul de desluşit şi dovedeau un calm de invidiat, ba chiar prezenţa unei anumite doze de umor. Pe cît se pare, curajosul savant era departe de deznădejde şi nu -şi pierduse prezenţa de spirit nici într -o situaţie atît de gravă. Gorelov îşi aminti

de obiceiul oceanografului de a vorbi singur cu glas tare, atunci cînd era prins într -o lucrare interesantă; de asemeni, exclama cu glas tare cînd nu -i reuşea vreun lucru ori cînd era prea încîntat de ceva. Şi iată că acest obicei nu -l părăsise nici acum, cînd se trezise îngropat în nămol. Tot bombănind, el îşi căuta liniştit salvarea. Fără nici o îndoială că sunetul care -l speriase atît de tare pe Gorelov era monologul lui. Gorelov izbucni în rîs...

— Cum te simţi, Ivan Stepanovici? N -ai păţit nimica?

— N -am nici pe naiba! Dar iată -mă şi cîrtiţă. Îmi croiesc drum spre ieşire... Ce să fac?... Dar dumneata?

— Sînt uşor rănit... Nimic grav. Am scormonit şi eu, dar am dat peste un perete de granit şi acum nu mai ştiu încotro s -o apuc.

— În ce parte te îndrepţi?

— Cum, în ce parte? Fireşte... drept înainte.

— Ce -nseamnă aia: înainte? Dar ce, dumneata n -ai busolă, dacă îmi permiţi să te întreb?... Ori te pomeneşti că nu ştii să te foloseşti de ea? se auzeau întrebările oceanografului, rostite pe cunoscutul ton enervat, care acum însă părea pur şi simplu fermecător.

Chiar aşa! Cum a putut să uite de un lucru atît de simplu, dar atît de necesar în situaţia în care se află? Fără să spună o vorbă, scoase mîna din noroiul de nămol şi ducînd -o la ochi se uită la busolă.

— Peretele e spre nord, Ivan Stepanovici.

— Foarte bine! Atunci ia -o spre apus, de -a lungul peretelui. Acolo -i ieşirea. Bolta s -a prăbuşit asupra mea cînd eram în mijlocul văgăunii, aproape de ieşire. Cred că e o movilă întreagă deasupra noastră. Ia -o spre apus, la un metru de perete, altfel dai de o ieşitură şi o să trebuiască să o ocoleşti. Chiar sub ieşitura asta am găsit aur... Un minunat teren aurifer.

Ascuţitul spirit de observaţie al savantului, obişnuit să observe totul atunci cînd studiază vreun teren, se dovedi în momentul de faţă salvator.

Prizonierii nămolului porniră cu forţe noi să -şi facă

drum. Suflînd din greu şi gîfîind, Şelavin vorbea într -una, ba văicărindu -se că a pierdut terenul aurifer, ba povestind cu entuziasm despre o neobişnuită formă octoedrică a bucăților de aur nativ, care, de bună seamă, erau de origine hidrotermică...

— Este un caz foarte rar, spunea Şelavin. Îți dai seama ce interes va stîrni în lumea ştiinței? Ei, drăcie! Nămolul e atît de moale, încît dacă n -am avea costumele am putea să ne înecăm în el!...Absolut!... Pesemne că ne apropiem de straturile exterioare ale movilei, de ieşire... De altfel bine că am apucat să pun în geantă cîteva bucăți minunate din aurul acesta nativ. Sînt mari şi frumoase, cristale pure de formă octoedrică... O raritate! N -a mai întîlnit nimeni cristale de aur de această formă...

— Ivan Stepanovici, - îl întrerupse Gorelov, - de ce nu mi -ați răspuns la chemări? Nu cumva vi s -a stricat aparatul de radio?

— Surpătura s -a produs chiar în clipa cînd am terminat convorbirea cu submarinul şi mă pregăteam să reiau legătura cu voi. Tabloul meu de comandă era deschis şi s -a umplut cu nămol... mi s -au murdărit şi conjunctoarele. Aparatul dumitale merge?

— Nu, nu merge şi nu pricep de ce. Pesemne că m -am lovit cu tîmpla de receptor şi l -am stricat.

— Tot ce se poate... Dar cu rana cum stai?

— Nu mai curge sînge. S -a oprit de mult. Simt numai o durere în tîmple. Dar nu -i nimica grav...

— Ce -ai spus? N -am auzit ce -ai spus la urmă. Pesemne că ți -ai dezlipit capul de cască şi sunetele nu ajung la urechile mele.

— Da... Aşa e.

— Păi vezi?... Cred că în curînd o să ies de aici. Nămolul s -a subțiat de tot. Dar dumneata cum stai?

— În jurul meu, nămolul e la fel ca înainte. Tot atît de gros. Nu pot să manevrez repede. Nu -mi mai simt mîinile... Şi mă înăbuş...

— Nu -i nimica! Mai rabdă puțin, dragul meu! Să scap

eu de aici, şi -ţi ies în întîmpinare. Mai odihneşte -te puţin. N -ai de ce să te grăbeşti. Bea puţină cacao, să mai prinzi puteri.

O, nu! De odihnă îi arde lui!? Gorelov se grăbea muncind din răsputeri. Cu cît salvarea era mai aproape, cu atît ardea de nerăbdare să ajungă la ea. Scurma nămolul, epuizînd pînă la ultimul strop de energie. Din cînd în cînd o ceaţă îi învăluia cunoştinţa; nu mai auzea glasul lui Şelavin, dar continua aproape automat să dea din mîinile -i sleite de puteri şi, centimetru cu centimetru, se tîra înainte spre salvare, spre viaţă.

— În sfîrşit! Uf! În sfîrşit! Ies din nămol! auzi el glasul liniştit şi triumfător al oceanografului.

Părea că salvarea e pentru el un lucru dinainte ştiut, şi că toată această tragică întîmplare o socoteşte ca un fel de experienţă ştiinţifică, de rezultatul căreia nu s -a îndoit nici o clipă. Totul merge aşa cum trebuia să meargă, experienţa a reuşit. Spiritul de observaţie, cumpătul şi sîngele rece fuseseră intens puse la contribuţie, şi acum, satisfăcut, putea să se îndrepte din şale şi să răsufle uşurat: „Uf!"

Gorelov îl vedea acum pe savant într -o lumină cu totul nouă. Încerca pentru el un sentiment de admiraţie şi recunoştinţă. Reieşea că rolurile s -au schimbat: el pornise să -l salveze pe savant şi cînd colo Şelavin îl va salva pe el.

— Ivan Stepanovici... dragul meu... izbucni în şoaptă Gorelov.

Nici un răspuns. Fără să -şi dezlipească ceafa de cască, Gorelov asculta încordat. A plecat oare? De bucurie să -l fi părăsit? Îl cuprinse o spaimă nebună, dar în clipa următoare auzi glasul repezit al lui Şelavin, tonul nesuferit, dar apropiat şi drag:

— Ei, cum merge, tovarăşe Gorelov? Trebuie să bag vîrful căştii în movilă, ca să pot vorbi cu dumneata... Încep să mă strecor în întîmpinarea dumitale. Înaintez la un metru de perete şi un metru mai sus de ieşirea mea.

Stai liniştit. Odihneşte -te. Eh, ce rău îmi pare că nu am o lopată! Dar şi aşa merge repede.

Trecu totuşi aproape o oră pînă dădu pe sub nămol de casca lui Gorelov. Şelavin era nevoit să -şi croiască singur drum pînă la el: în ultima jumătate de oră, Gorelov nu mai răspunse la întrebările oceanografului. Înainte de a fi ajuns Şelavin în preajma lui, Gorelov îşi pierduse cunoştința. Sleit şi el de puteri, apăsat de o greutate de neînchipuit, Şelavin izbuti să -l scoată de sub movila de nămol şi -l întinse la poalele ei. Deschizînd tabloul de comandă de la centura lui Gorelov, apăsă pe un buton pentru a -i trimite în cască un puternic şuvoi de oxigen. Dar nici acest şoc, de obicei miraculos, nu dădu rezultate. Gorelov nu -şi revenea în fire. Atunci, renunțînd la odihnă, după ce sorbi cîteva înghițituri de cacao, pentru a mai prinde puteri, oceanograful luă trupul lui Gorelov în spate şi porni pe valea principală. Dar o oboseală neînchipuită puse curînd stăpînire pe el: era aproape sleit de puteri. Abia mişcîndu -şi picioarele şi învingînd cu greu rezistența apei, înainta pe fundul plin cu bolovani de piatră, trecînd peste ei şi strecurîndu -se, cu corpul neînsuflețit al lui Gorelov în spate, prin strîmtoarea întortocheată a văii. Nu mai era în stare să se mai gîndească la nimic şi nici măcar să se mai bucure că a scăpat din primejdie nu mai putea, cînd iată că în depărtare licări lumina salvatoare a reflectorului. Curînd, cîteva siluete omeneşti se repeziră în întîmpinarea lui, gesticulînd desperate. Adevărata satisfacție, aproape fericirea, Şelavin o simți abia atunci cînd, uşurat de povara trupului lui Gorelov, închise ochii şi pierzîndu -şi pe jumătate cunoştința, putu să se lase în brațele întinse ale tovarăşilor lui...

CAPITOLUL IV. DOUĂ TAINE DESCOPERITE

După bombardamentul din Marea Sargaselor, submarinul se deplasă douăsprezece zile şi douăsprezece nopţi la rînd, cu mici staţionări necesare cercetărilor. În acest timp, cei doi savanţi, cu ajutoarele lor, studiară munţii submarini precum şi uriaşa întindere a fundului oceanului între lanţul de munţi şi povîrnişul continentului african. Descoperiră numeroase dealuri, multe vîlcele adînci şi chiar cîţiva munţi care se înălţau mult deasupra fundului. Multiplele însemnări ale lui Şelavin prezentau un tablou complet asupra regimului termic al straturilor de apă de mare adîncime şi al celor din apropierea fundului, asupra densităţii apei, a salinităţii şi compoziţiei ei chimice. Mostrele de rocă muntoasă şi de mîl, găsite de Şelavin limpezeau acum multe capitole neclare din istoria geologică a Oceanului Atlantic.

În cabinetul biologic al zoologului creşteau cu o iuţeală ameninţătoare colecţiile de reprezentanţi noi, necunoscuţi pînă acum, ai faunei de mare adîncime şi de fund. Inima venerabilului savant se strîngea însă de durere de fiecare dată cînd se uita la borcanul pus la loc vizibil pe masa lui de lucru şi la uriaşa, dar nearătoasa scoică pe care o ţinea mereu alături de el. În borcan, deschis ameninţător, se afla un foarfece roşu ca sîngele, acoperit cu umflături şi peri rari: cleştele uriaşului crab tăiat cu toporişca de Gorelov. Scoica era un exemplar unic, încă necunoscut, dintr -o nouă clasă a lamelibranhiatelor, clasă care va purta numele zoologului sovietic Lordkipanidze. Din păcate, cele mai minuţioase cercetări ale zoologului, ale lui Ţoi, Marat, Skvoreşnea, Gorelov şi Pavlik, făcute la fiecare staţie de mare adîncime, n -au dus la nici un rezultat. Dar nu numai zoologul şi credincioşii lui tovarăşi de muncă doreau cu înfrigurare să găsească măcar încă un exemplar din neobişnuita moluscă; această manie cuprinsese aproape întreg echipajul. Ba interesul pentru molusca misterioasă se aprinse şi mai mult cînd zoologul anunţă că studiind structura corpului şi compoziţia

chimică a sîngelui moluştei, Țoi a găsit în sîngele ei o mare cantitate de aur solubil, care făcea de altfel ca greutatea moluştei să fie cu totul neobişnuită.

Țoi continua neobosit, cu pasiune, să examineze resturile moluştei, păstrate de el cu multă grijă. Părea că totul fusese studiat. Şi structura, şi compoziția chimică, şi tubul digestiv cu resturile de hrană, şi sistemul muscular, sanguin şi nervos, şi aparatul de reproducere, totul fusese studiat de către Țoi, sub supravegherea zoologului. În ceea ce priveşte prezența aurului în sînge, savantul ajunsese la concluzia că, probabil în regiunile unde aceste moluşte trăiesc pe fund, se găsesc întinse zăcăminte de aur, la fel cu acela peste care a dat de curînd oceanograful Şelavin. „Cred - spunea zoologul - că aurul acesta dizolvat cine ştie din ce pricină în apa mării, a trecut încetul cu încetul în sîngele vietății".

Țoi continua totuşi să studieze cu sîrg resturile misterioase ale moluştei, fără să spună nimănui ce anume urmăreşte, căutînd să lucreze la ele singur, cînd nimeni nu era în laborator. Alteori, însă, zile întregi nu se atingea de această lucrare şi umbla preocupat prin laborator ori, lăsînd totul baltă, se îmbrăca în costumul de scafandru şi pleca să hoinărească pe fundul oceanului, singur sau împreună cu Marat şi Pavlik.

În ziua aceea cînd, ridicîndu -se desperat, răsturnă cu ciudă scaunul cu trei picioare şi începu să umble de colo colo, zbîrlindu -şi părul, apariția lui Marat îl bucură foarte mult.

— Ce -i cu tine, Țoi? Ce faci singur aici? îl întrebă Marat, aruncîndu -şi privirea asupra mesei de laborator, pe care se vedea lucrarea lăsată neterminată. Dacă n -ai chef de lucru, hai cu noi pe fund. Am treabă acolo cu Skvoreşnea.

— Hm! „N -am chef de lucru!"... repetă Țoi enervat şi, nemaiputîndu -se stăpîni, strigă cu desperare: Ăsta -i chin nu lucru!...

— Da, am observat eu că uneori eşti foarte prost dispus,

îi spuse Marat, căutînd să -l liniştească.
— Te obsedează uneori o idee şi nu -ți dă pace nici zi, nici noapte... începu Țoi cu glas reținut, lăsîndu -se pe un scaun şi strîngîndu -şi tîmplele în mîini. Ba ți se pare că ai prins firul cel bun, ba îți scapă, din mîini de crezi că -şi bate joc de tine... Dacă ai şti cît e de greu! Credeam că sînt în pragul unei mari descoperiri, şi cînd colo!...
— Descoperire? sări în sus Marat, ca un cal de luptă care îşi ciuleşte urechile la primele sunete ale goarnei. O, Țoi! Dacă nu -i un secret...
Ochii -i prinseră a străluci, glasul îi era mieros, plin de rugăminte, iar moțul neastîmpărat de pe creştetul capului se zbîrli şi mai avan, în chip de întrebare materializată.
Țoi zîmbi cu amărăciune.
— Din păcate e mai repede o presupunere decît o descoperire... Vis al unui om plin de pasiune, dar lipsit de experiență.
— Nu -ți pierde curajul, Țoi dragă, rosti înfrigurat Marat, şi, ridicînd scaunul răsturnat de Țoi, se aşeză alături de el şi -i puse mîna pe genunchi. Numai oamenii pasionați fac adevărate şi mari descoperiri. Despre ce -i vorba? Spune -mi! Spune -mi şi mie!...
Țoi tăcu din nou un răstimp apoi, după o oarecare şovăială, începu:
— Cînd Arsen Davidovici ne -a explicat despre eventuala prezență a aurului dizolvat în sîngele acestei afurisite moluşte Lordkipanidze, eu în sinea mea mă îndoiam. Eventualitățile sînt rare în natură... Nu te poți bizui pe ele. Totul trebuie să aibă o explicație logică, firească. S -ar putea oare ca aceste zăcăminte de aur să fie atît de dese pe fundul oceanului? Dar am văzut apoi... am citit că apele oceanelor sînt într -adevăr o gigantică mină de aur... Toate cele o mie trei sute de milioane kilometri cubi de apă din oceane sînt saturate de aur. Ştiai asta? Da, în apa mării se găsesc foarte multe elemente întîlnite în scoarța pămîntului. Bineînțeles, în cantitate mai mică, multe chiar în cîtimi microscopice, dar se găsesc. Aici

avem totul, începînd cu hidrogenul, oxigenul, cea mai obişnuită sare de bucătărie, pînă la fier, argint, aur şi chiar radium, fie în stare pură, fie sub formă de diferite combinații chimice cu alte elemente. În compoziția apei mărilor, rolul principal îl au desigur oxigenul şi hidrogenul care, de altfel, formează apa pură. Nouăzeci şi şase şi jumătate la sută din greutatea apei de mare o constituie oxigenul şi hidrogenul, dar mai găseşti în ea şi clor - doi la sută, natrium - 1,14 la sută, magneziu, sulf, calciu, brom, rubidiu - cîteva sutimi sau miimi dintr -un procent, iar aurul, să zicem, cele mai infime părticele dintr -un procent. Dar dacă înmulțim aceste cantități infime de aur cu miliardele de tone de apă ale oceanelor lumii, ajungem la concluzia că în ea se află sute de milioane tone de aur.

— Eh, dacă am învăța să extragem aurul acesta! spuse Marat dus pe gînduri. Asta ar fi o adevărată valută forte! Un nesecat fond de aur pentru Uniunea Sovietică! Eu cred că o fi şi încercat cineva să -l extragă; nu -i aşa, Țoi?

— Sigur că da! Şi încă de cîte ori! Dar fără rezultate. Toate încercările au eşuat. Adică de extras au extras ei aur, dar, vorba ceea, mai mare daraua decît ocaua. Ca să obțină cîteva miligrame de aur făceau cheltuieli, ca să zic aşa, de un gram întreg de aur. Aşa încît nu era convenabil. Ei, şi la asta m -am gîndit eu: dacă omul nu poate să extragă aurul din apa mării în cantități suficiente, chiar cu ajutorul celor mai complicate metode, de ce n -ar face molusca acest lucru!...

— Aha! Va să zică asta e... făcu Marat, tărăgănîndu -şi vocea. Dar... dar după cum ai spus chiar tu, în apa oceanului aurul se află într -un grad de concentrație slabă, pe cînd în sîngele moluştei e într -o stare foarte concentrată. Nu -i totuna...

— Sigur că nu. Dar toate animalele şi plantele din ocean nu se folosesc oare de elementele aflate în cantități infime în apa oceanului pentru formarea unor părți întregi din organismul lor? De pildă, calciul. În apa mării, calciul se

află într -o cantitate abia de cinci la zece mii, iar în mărgeanul madrepor şi norit, oxidul de calciu sau calcarul constituie cincizeci şi trei la sută din greutatea brută, iar în unele moluşte chiar peste şaizeci la sută. Sau siliciul... În apa mării se găseşte în cantitate de una sau două la milion, iar în bureţii silicioşi, siliciul atinge pînă la nouăzeci la sută din greutatea lor brută! Există organisme de apă, în care concentraţia unui oarecare element e de o mie de ori mai mare decît concentraţia aceluiaşi element în apa înconjurătoare.

— Aha! Aha! Aşa e! strigă Marat tulburat, răsucindu -se mereu pe scaun. Încep să înţeleg!... Spune, Ţoişorule, spune...

— Şi cum se petrec toate acestea? continuă Ţoi, molipsit parcă de tulburarea lui Marat. Sărurile diferitelor elemente pătrund uşor prin învelişul subţire al organismelor de apă şi se combină acolo cu substanţele organice. În felul acesta, ele trec în formă coloidală şi, ca urmare, îşi pierd capacitatea de a mai ieşi înapoi în apa înconjurătoare. Organismul reţine aceste elemente, folosindu -le pentru hrană, pentru formarea scheletului scoicii şi, uneori, pentru alte nevoi pe care noi nici nu le bănuim. Iată de ce m -am şi gîndit...

— Ura! Am înţeles! Zău, am înţeles! începu să strige Marat, sărind în sus de entuziasm. Minunat! Genial! Afurisitele astea de moluşte sug aurul din apa mării!... Şi o să le facem să -l sugă pentru noi! Le vom preface în adevărate fabrici de aur! Ţoi! Ţoi, trebuie să -ţi continui munca! Este o idee genială! N -ai dreptul s -o laşi! Ţara are nevoie de aur! Porţi o mare răspundere...

— Îmi dau şi eu seama, Marat, zise Ţoi pe un ton de parcă şi -ar fi cerut scuze. Ar fi o adevărată cetate de aur a socialismului! Dar ce să fac? De cincisprezece zile mă chinuiesc şi nu iese nimic... Aproape că nu a mai rămas nimic din moluscă asta afurisită. Toată am ciopîrţit -o. Dacă aş mai avea măcar un singur exemplar!

— Ţi -l găsesc eu! strigă Marat, ridicînd mîna sus. Îţi jur

că ți -l găsesc! Chiar dacă ar fi să -mi pierd o mînă sau un picior! Că de cap, ce să mai spun, aproape că mi l -am pierdut... Dar pentru o astfel de descoperire merită să -ți pierzi şi viața!

— Iar a început să țîşnească idei şi descoperiri din tine, Marat? se auzi din uşă glasul zoologului. Intră repede în laborator şi începu să îmbrace halatul lui albastru, de lucru. Ei, ia spune, ce descoperiri uluitoare ai mai făcut? Zi, că -mi place să te ascult...

Roşind şi mutînd din loc în loc eprubetele şi retortele de pe masa lui, Țoi îi aruncă lui Marat priviri rugătoare. Acesta începu să rîdă emoționat şi, în acelaşi timp, bucuros:

— Nu, nu acum, Arsen Davidovici! Ideea se află încă în stadiul de prelucrare... Dar cînd problema va fi rezolvată, dumneavoastră cel dintîi o să aflați!

Zoologul desfăcu larg mîinile şi schiță un gest de uimire.

— Ce -mi aud urechile, Marat! Şi zi, te -ai apucat serios de treabă. Faci progrese uriaşe în munca ştiințifică. Foarte bine, prietene, foarte bine! Mă înarmez cu răbdare, am să tac şi aştept...

— N -o să regretați, Arsen Davidovici! continuă pe acelaşi ton Marat şi, întorcîndu -se spre Țoi, îi propuse: Dacă n -ai nimic urgent de făcut, hai cu mine. Vreau să mai discutăm cîte ceva... Şi se adresă apoi zoologului: Ne dați voie, Arsen Davidovici?

Primind învoirea, tinerii prieteni dispărură pe uşă.

Nu se apucă zoologul bine de lucru, cînd Gorelov intră în laborator.

— Aha, scumpul meu pacient! îl salută bucuros savantul. Poftim, poftim, sînt totdeauna bucuros să te văd. Cum te simți?... Mai bine? Stai, stai aici, te rog!

Gorelov purta un halat lung, vărgat, şi era bandajat la cap. Fața lui palidă -cafenie purta încă urmele bolii. Se aşeză pe scaun.

— Mulțumesc, Arsen Davidovici! Numai datorită grijii dumneavoastră m -am pus pe picioare. Dar vă spun

drept, mi s -a urît de moarte să mai stau în pat. Cînd îmi dați drumul?

— Mai ai, mai ai, dragul meu! Nu te grăbi. După ce ai să te vindeci complet, după ce ai să te întremezi, o să -ți mai facem cîteva şedințe de electroterapie, cîteva masaje, cîteva băi de nămol cald, şi gata. Am observat la dumneata o mică dispoziție spre reumatism şi obezitate... Numai de n -ar fi ereditară, adăugă savantul cu amărăciune în glas, punînd mîna pe genunchiul pacientului.

Se vedea cît de colo că nici prin gînd nu -i trecea să scape din mîini un caz atît de rar în sărăcăcioasa lui practică medicală.

Gorelov plesni din palmele lui uriaşe, ca într -o rugăciune, şi începu pur şi simplu să urle:

— Pentru numele lui dumnezeu, Arsen Davidovici! Fie -ți milă!... De unde obezitate? Ce reumatism? Fie -ți milă de memoria răposatei mele mame, că era slabă ca un țîr şi a murit de congestie pulmonară.

— Ei vezi?... Vezi?... mormăi încurcat zoologul, aplecîndu -se asupra microscopului. A murit... Cu lucrurile astea nu te joci!

— Pe cuvîntul meu, Arsen Davidovici, nu mai pot suporta! V -ați dus de atîtea ori pe fund fără mine, şi eu putrezesc aici şi turbez de invidie. Cîte lucruri frumoase n -ați întîlnit! Nu, vă jur că nu mai pot să rabd! Să ştiți că dacă mă mai țineți, abia o să mă îmbolnăvesc serios. V -aş fi şi dumneavoastră de folos. Doar ştiți cît de mult mă interesează...

— Hai, nu mai fi desperat, prietene, îl întrerupse savantul, mişcat. Să vezi ce frumos o să mai lucrăm noi împreună. Uite, peste trei zile vom face o stație de mai lungă durată pentru vreo cinci zile. E prevăzut în noul nostru plan de lucrări. Îți promit că acolo n -am să fac un pas pe fund fără dumneata!

Gorelov se îndreptă din şale şi, ca şi cum ar fi primit o lovitură neaşteptată, se îngălbeni parcă şi mai tare la

faţă. Ochii lui negri, intraţi adînc în orbite, se ascunseră sub pleoapele cafenii. Tăcu o clipă, apoi întrebă cu glas surd:

— Dar... mai avem mult pînă la staţia aceea?...E departe de aici?

— Nu, dragul meu! răspunse zîmbind zoologul de parcă ar fi avut de -a face cu un copil care nu mai are răbdare să aştepte jucăria făgăduită. Mai avem două sute douăzeci de kilometri... mai la sud... E acolo o regiune absolut neexplorată. Ne aşteaptă o mulţime de lucruri noi, interesante... Numai te rog, îşi aduse aminte savantul, să nu sufli nimănui nici o vorbă despre asta... Căpitanul nu vrea să cunoască nimeni planul acesta... Înţelegi?... După întîmplarea aceea din Marea Sargaselor... Dar pe dumneata te cunosc, eşti un om discret.

Gorelov nu -i răspunse. Şedea tăcut, încovoiat şi cu capul în piept. Apoi se ridică greoi.

— Bine... bîigui el şi tîrşîindu -şi papucii mari, se îndreptă încet spre uşă.

Savantul se uită în urma lui, la spatele lui ciolănos şi încovoiat, cu omoplaţii proeminenţi sub halat şi, şovăind, cu oarecare îngrijorare în glas, rosti:

— La urma urmelor, Feodor Mihailovici, nici eu nu cred să fie aşa de grav... Poate renunţăm la băile de nămol...

Dar Gorelov pesemne nu -l mai auzi. Fără să se uite îndărăt şi fără să răspundă, cu capul plecat, ieşi din laborator şi închise uşa în urma lui. După cunoscuta aventură în defileurile lanţului de munţi submarini, comportarea zoologului faţă de Gorelov se schimbase radical. De altfel întreg echipajul submarinului, începînd cu căpitanul şi pînă la îngrijitorul vasului, nu ştiau ce să admire mai mult: lupta plină de curaj a lui Pavlik împotriva hoardelor de crabi, sau abnegaţia manifestată în mod neaşteptat de ursuzul Gorelov, pornit în căutarea oceanografului dispărut. Toţi îl înconjurau cu atenţie şi cu grijă pe mecanicul -şef care, cu riscul vieţii, sărise în

ajutorul tovarăşului său. Gorelov primea jenat parcă, şi cu emoţie, toate aceste semne de respect şi de atenţie şi făcea glume stîngace pe socoteala tratamentului exagerat de minuţios, pe care i -l aplica zoologul. Nu încerca şi nici nu putea să -şi ascundă bucuria care adesea îi lumina şi -i schimba faţa de obicei severă şi ursuză, cînd simţea atmosfera plină de căldură şi de interes prietenesc, cu care era înconjurat. Se întîmpla totuşi adeseori ca tovarăşii care -l vizitau să -l găsească abătut. Se vedea în acele momente că doreşte din toată inima să rămînă singur. Cînd punea stăpînire pe el această dispoziţie de izolare şi tristeţe, şedea încovoiat pe pat, cu coatele pe genunchi, şi, strîngîndu -şi capul între mîini, răspundea cu glas enervat şi tăios la toate întrebările pline de îngrijorare şi compătimire ce i se puneau. Iar bietul zoolog se pierdea în presupuneri, gîndindu -se la cele mai complicate cauze patologice, care ar putea să -i dea această stare proastă singurului său pacient. Pînă la urmă, aceste schimbări neaşteptate în starea pacientului, doctorul ajunse să le atribuie îngrijirii necorespunzătoare pe care i -o dădea. De altfel, pe măsură ce starea sănătăţii lui Gorelov mergea spre bine, accesele de ipohondrie şi enervare se manifestau, spre marea bucurie a savantului, tot mai rar. Iar în ultimele zile, de cînd bolnavul începuse să părăsească patul şi să iasă din infirmerie, aceste accese dispăruseră aproape complet.

Iată de ce zoologul l -a însoţit pe Gorelov cu o privire plină de grijă atunci cînd acesta a părăsit atît de neaşteptat laboratorul, şi de ce, multă vreme după aceea, n -a putut să se concentreze asupra lucrului de care se apucase...

CAPITOLUL V. LORD ÎN PRIMEJDIE

Tinerii dădură buzna afară din camera de evacuare a

submarinului ca nişte şcolari care zburdă în recreație după o oră plicticoasă. Rîzînd, Marat îi dădu brînci lui Țoi de pe palieră. Acesta n -apucase să -şi pună în funcție elicea şi, înjurînd furios, începu să dea stîngaci din mîini şi din picioare, lunecînd vertiginos spre fund.

— Eşti în mîinile mele, căutătorule de aur! strigă triumfător Marat şi, sub impulsul elicei, se aruncă după Țoi; îl apucă de picioare şi o zbughi cu el în sus.

— Dă -mi drumul, drace! urlă Țoi, atîrnînd cu capul în jos şi împotrivindu -se din răsputeri. Se înăbuşea de rîs şi abia mai putea, din cînd în cînd, să -i arunce lui Marat cîte o înjurătură din cele mai turbate şi plină de amenințări: Nemernicule! Ticălosule! Am să scot mațele din tine! Dă -mi drumul, n -auzi? Huliganule! Lasă că te prind eu la laboratorul meu! Ajutor!!!

Chiuind şi hohotind, Marat înainta cu toată viteza motorului său de cincizeci de cai -putere, ținîndu -şi strîns victima de picioare, iar Țoi se zbătea sub el, făcînd sforțări neînchipuite pentru a scăpa. Ținîndu -se după prietenii lui, Pavlik rîdea vesel, văzînd însă situația desperată în care se afla Țoi, nu se mai putu stăpîni. Dădu elicei viteza maximă şi, înălțîndu -se ca o pasăre deasupra lui Marat, se repezi cu un țipăt sălbatic în spatele huliganului submarin, îşi încolăci picioarele în jurul gîtului şi, aplecîndu -se cu capul în jos începu să tragă de mîinile lui Marat, ca să -i dea drumul de picioare victimei sale.

— Țin -te bine, Țoi! țipa el. Țin -te bine! Îl legăm fedeleş şi, la miliție cu el!...

Ghemul celor trei trupuri metalice ba se împletea, ba se despletea. Trei fîşii de lumină albăstruie jucau într -un dans neînchipuit. Atrase de această lumină, viețuitoarele adîncurilor, strălucind multicolor, veneau de pretutindeni spre locul încăierării şi se împrăştiau imediat, ca un foc de artificii. Tot mai atîrnînd cu capul în jos, Țoi îşi aduse aminte de elicea care -i sta inactivă. Într -o clipă îi dădu drumul şi un şuvoi puternic de apă îl lovi atît de tare pe

Marat în piept, încît acesta, uluit, fu zvîrlit departe, cu Pavlik în spate, rotindu -se şi rostogolindu -se în vîrtejul care se formase. Începu o nouă urmărire:

— Ține -l! Pune mîna pe el!... urla Țoi, gonind ca fulgerul în urma steluței albastre a lui Marat.

— Prinde -l! țipă entuziasmat şi Pavlik, care lunecase din spatele lui.

Era cu mult mai uşor decît Marat şi elicea îl ducea cu mare viteză. De aceea Pavlik îl ajunse mai repede pe „delicvent" şi i se aruncă din nou în spinare.

— Dă -mi drumul, Pavlik!... se ruga Marat, gîfîind şi înăbuşindu -se de rîs. Mă omoară ăla! Pe cuvîntul meu...

Țoi îi ajunse din urmă şi, împreună cu Pavlik, îl prinseră strîns pe Marat apucîndu -l din ambele părți de umeri. Începură să -l zgîlțîie, iar Marat țipa jalnic, se ruga şi făgăduia plin de căință că n -o să mai facă. Din pricina zgîlțîitului, capul i se bălăbănea şi trebuia să -şi încordeze din răsputeri gîtul, ca să nu se lovească de cască.

În cele din urmă, făcîndu -i -se milă, Pavlik îl lăsă în pace. Obosiți, dar veseli, toți trei porniră înotînd domol, izbucnind din cînd în cînd în hohote de rîs, amintindu -şi cît de caraghios atîrna Țoi cu capul în jos, cum zburaseră cît colo Pavlik şi Marat, cînd Țoi dăduse drumul elicei, sau cum se bălăbănea capul lui Marat în cască. Marat înota în față, uitîndu -se uneori la busolă.

— Şi unde, mă rog, te grăbeşti aşa? întrebă în cele din urmă Țoi.

— La Şelavin... Îi duc un termometru de mare adîncime. A controlat aparatele şi a găsit termometrul strivit de presiunea apei. Pesemne că învelişul avea vreun defect.

— Da, da, cu presiunea de aproape cinci sute de atmosfere nu e de glumă. N -ați văzut ce a pățit bietul Matveev? Cred că o să -şi aducă aminte toată viața!

— Tu ai fost acolo? Cum s -a întîmplat?

— Şi eu am fost! se grăbi să spună Pavlik. Zău, Marat! Am văzut cu ochii mei. Ce mai, îngrozitor! Ivan Stepanovici avea nevoie de o probă de apă. Matveev s -a

apropiat de robinet şi a răsucit... Acuma nu ştiu, ori era stricat... Ori cine ştie din ce pricină?...

— Ţeava era prost înşurubată, explică Ţoi.

— Da... Ţeava era prost înşurubată, şi cînd Matveev a deschis robinetul, deodată s -a auzit un şuierat îngrozitor... Un şuierat să te bage în sperieţi pe toată viaţa. Robinetul s -a rupt şi s -a dus ca un glonte... Nimeni nu l -a văzut în aer. Şi cînd a bubuit odată în perete!...

— Nu l -a spart? întrebă Marat.

— Nu, nu l -a spart. Dar din ţeavă ţîşnea un şuvoi de apă subţire, drept, dar tare ca o vergea de oţel, şi învăluit în întregime în aburi... Tot compartimentul s -a umplut cu aburi.

— Dilatarea apei din cauza micşorării bruşte a presiunii, interveni din nou Ţoi.

— Da, probabil din cauza micşorării bruşte a presiunii... repetă maşinal Pavlik... Matveev s -a repezit atunci să închidă robinetul de rezervă şi, fără să bage de seamă, a atins vergeaua de apă... Am văzut cu ochii mei, pe cuvîntul meu, Marat, am văzut cu ochii mei cum i -au zburat două degete de la mînă. Ştii cum? De parcă i le -ar fi tăiat cineva cu cuţitul! Întîi Matveev n -a simţit nimica, numai s -a clătinat. Apoi i -a ţîşnit sîngele şi s -a făcut ca ceara la faţă. Skvoreşnea l -a dus dincolo, iar Ivan Stepanovici a sărit singur şi a închis robinetul. Brrr! Groaznic, Marat!

În faţa lor se arătă o pată roşie, tulbure, becul roşu al instalaţiei, apoi dădură peste un cablu subţire, întins vertical ca o geamandură plutitoare Pe cablu atîrna un termometru de mare adîncime, iar mai sus aparatul Eckmann -Maerz, o giruetă de măsurat viteza curentului: elicea aparatului se învîrtea încet în lăcaşul ei de aramă, iar paleta pătrată a cîrmei arăta direcţia curentului care învîrtea elicea de la sud spre nord. Capetele cablului se pierdeau în întuneric, dar în sus şi în jos se distingeau petele roşii şi tulburi ale altor becuri, arătînd continuarea

cablului în amîndouă direcţiile.

Cei trei prieteni se apropiară de Şelavin, care lucra. lîngă cablu.

Pe neaşteptate se auzi bîzîitul buzzerului: submarinul îi chema pe toţi patru.

— Atenţiune, atenţiune! Şelavin! Ţoi! Bronştein! Buneac! Vorbeşte „Pioner". Aici locotenentul Kravţov, şeful de cart. Vă rog să vă întoarceţi imediat pe submarin. Intraţi pe lungimea de undă a şefului sectorului ştiinţific. Profesorul Lordkipanidze ne semnalizează că se află în pericol. Luaţi legătura cu dînsul şi, la întoarcere spre submarin, răspîndiţi -vă în lanţ, în limita vizibilităţii luminilor. Poate îl întîlniţi pe drum. Întoarceţi -vă cu zece zecimi. Submarinul se pregăteşte de pornire.

— Aparatele le luăm? întrebă tulburat Şelavin.

— Luaţi -le, răspunse locotenentul şi adăugă în glumă: A intrat la apă şi bărbosul nostru! Are parte, ca să zic aşa, de o îmbrăţişare duioasă...

Glasul tăios al căpitanului îl întrerupse:

— Lasă glumele, tovarăşe locotenent! Eşti de cart şi încă în împrejurări destul de triste.

— Am înţeles, tovarăşe căpitan, răspunse locotenentul, ruşinat.

— Ieşim de pe unda submarinului, anunţă Şelavin la postul central, apoi se adresă tovarăşilor săi: Răspîndiţi -vă în lanţ, spre stînga! Lîngă mine Pavlik, al doilea Marat, şi ultimul Ţoi. Intraţi pe unda lui Arsen Davidovici. Înainte, cu zece zecimi! Direcţia est sud -est. Alinierea după mine.

Porniră toţi patru înainte, răsfiraţi pe întinderea neagră.

După cîteva minute, în căştile lor se auzi glasul liniştit şi clar al zoologului:

— A mai slăbit strînsoarea. Încerc cu băgare de seamă să duc mîna stîngă cu busola spre ochi.

— Cum, nu cunoşti încă direcţia? întrebă glasul căpitanului.

— Nu, Nikolai Borisovici.

— Dar viteza o simți? continuă să -l interogheze căpitanul.

— Cred că vreo cincizeci de kilometri pe oră...

— Caută să stabileşti cît mai repede direcția, Lord. Cînd se vor aduna toți pe submarin, pornim după dumneata.

— Bine, căpitane...

Discuția se curmă. După o clipă, abia stăpînindu -şi tulburarea, Şelavin îl chemă pe zoolog:

— Arsen Davidovici, dragul meu! Ce ți s -a întîmplat?

— A, dumneata eşti, Ivan Stepanovici? Uite, ce să fie, un ghinion. Şi încă ce ghinion! Din cauza mea se întrerup toate lucrările... Am pus în mişcare întreg submarinul. Şi totul, pentru că n -am fost atent. Am coborît din submarin şi m -am îndreptat spre nord -nord -vest... ştiți, desişul acela de gorgonii?

— Da, da. Ştiu că te pregăteai să te duci acolo.

— Şi uite aşa!... Înotam, dus pe gînduri fără să mă uit în jur. Deodată, mă înțelegi, se revarsă ceva asupra mea ca o cascadă. Într -o clipă m -am trezit cu tot trupul învălătucit de un otgon de vreo treizeci de centimetri grosime. Îți închipui?... Mîinile îmi sînt lipite de trup, picioarele legate, nu pot să le mişc din loc... Şi în general, mă înțelegi, nu pot să fac nici o mişcare...

— Uf, ce năpastă! Şi cine te -a încleştat aşa?

— Habar n -am, Ivan Stepanovici... Ceva extraordinar, despre care noi, zoologii, nici nu cutezăm să ne gîndim... Nici nu ştiu ce anume m -a învălătucit în halul ăsta: corpul animalului?... Ori o fi numai gîtul lui lung şi flexibil? Nu ştiu... Dacă -i corpul, înseamnă că -i giganticul şarpe legendar de care am rîs de atîtea ori... Iar dacă -i numai gîtul, sau mai ştiu eu ce altceva, atunci drept să -ți spun, dragă Ivan Stepanovici, nici nu vreau să mă gîndesc. Mi -e teamă, pur şi simplu, să fac vreo ipoteză.

— Îngrozitor... Îngrozitor... Şi cum te simți, dragul meu? N -ai pățit nimica?

— Nimic, Ivan Stepanovici! Totul e în ordine.

Costumul nu m -a trădat şi sper că n -are să mă trădeze. Într -o îmbrăţişare ca asta cred că şi un elefant s -ar înăbuşi! Iar eu nici n -o simt. Costumul rezistă. Dar uite că mă duce puterea asta nevăzută, şi nu ştiu unde...

— N -avea grijă, Arsen Davidovici, căpitanul va face tot posibilul... Numai să nu păţeşti ceva.

— Nu cred. Ce să păţesc?... Iar pentru problemele noastre ştiinţifice, această întîmplare e un adevărat noroc nesperat. Gîndeşte -te numai ce descoperire! E o fiară necunoscută...Studiez cu interes părticica din corpul ei care se află chiar sub ochii mei. E acoperită cu plăci enorme de os, cu nişte umflături piramidale la mijloc. Sînt dispuse ca ţiglele, una peste alta... Formează astfel un înveliş compact de solzi... Solzii sînt acoperiţi cu un strat de gelatină fosforescentă. Îmi sugerează nişte idei că, pur şi simplu, nu mă pot hotărî să vi le spun. Nici chiar dumitale, prietene...

— Spune, dragul meu, spune! Nu te jena! Timp de trei săptămîni, de cînd sîntem aici, am văzut atîtea, încît nimica nu m -ar mai mira.

— Ivan Stepanovici! Presimţeam... Ba mai mult, eram sigur că o să găsesc!... Nu pot să -ţi exprim, dragul meu, cît sînt de fericit că am avut cinstea să studiez atît de aproape, nemijlocit, acest monstru al adîncurilor!...

Nici Ţoi, nici Marat, şi nici chiar Pavlik nu -şi îngăduiră să tulbure măcar cu un cuvînt atît de interesanta discuţie dintre cei doi savanţi, stăpîniţi de acelaşi devotament, de aceeaşi pasiune pentru ştiinţă, cuprinşi de setea nepotolită de a cunoaşte. Ţoi tăcea, simţind cum i se pune în gît un nod uscat, înţepător, şi se gindea dacă el, în condiţii atît de îngrozitoare, aproape fatale, ar putea să aibă o asemenea atitudine eroică şi plină de abnegaţie. Ar putea oare şi el, Ţoi, uitînd de sine, uitînd de primejdie, să se dăruiască ştiinţei cu atîta curaj, să se sacrifice îndeplinindu -şi sarcina care i -a fost încredinţată, contribuind cu riscul vieţii la atingerea ţelului pe care şi l -a propus?

O exclamație plină de bucurie a zoologului îi întrerupse firul gîndurilor.
— Am dus busola la ochi! strigă el, Căpitane! Tovarăşe căpitan! M -auzi?
— Sînt la aparat, Lord.
— Direcția est -nord -est. Mai mult est. Viteza animalului a crescut mult. Strînsoarea a mai slăbit şi felinarul meu luminează spațiul din față…
— Vezi ceva, Lord? întrebă căpitanul însuflețit. Lucrul acesta e foarte important.
— Nu, căpitane. Nu văd decît luminițele animalelor fosforescente. Cu mult înainte de a ne apropia, ele cotesc brusc într -o parte, lăsîndu -ne parcă drumul liber… Ivan Stepanovici! Ivan Stepanovici!
— Ascult… Te ascult, Arsen Davidovici.
— Ştii, mi -a venit chiar acum o idee… Am impresia că locuitorii adîncurilor posedă un simț suplimentar care le dă de ştire apropierea ființelor şi obiectelor mişcătoare…
— Asta o fi? Interesant… Dar dacă acesta nu este chiar simțul vederii sau al auzului, bineînțeles mult mai dezvoltate, atunci ce fenomene obiective, în afară de lumină şi sunet, pot sta la baza acestui simț nou în mediul acvatic?
— Presiunea! Cred că acest simț se bazează pe capacitatea de a sezisa presiunea, că e un simț al presiunii propriu într -o măsură oarecare tuturor viețuitoarelor, dar rafinat şi de o mie de ori mai dezvoltat la viețuitoarele apelor.
— Va să zică asta e! Dumneata presupui deci că obiectul mişcător, mai ales acela care se mişcă repede şi cu putere, presează asupra straturilor de apă aflate în față şi această presiune, propagată de la particulă la particulă, de la un strat la altul, este interceptată chiar de departe de simțul acesta rafinat al organismelor de apă. Nu -i aşa?
— Exact. Ai înțeles perfect de bine. Dumneata… Căpitane! Căpitane! strigă deodată zoologul.

— Ascult! Ascult, Lord!
— La stînga... aproape de tot, am trecut fulgerător pe lîngă un pisc înalt şi subţire ca un minaret. Văd înălţimi şi stînci. Zburăm de -a lungul lanţului de munţi... Asta e sigur. Felinarul meu îi luminează bine. Iată şi o stîncă uriaşă, aproape cubică... parcă ar fi un castel din Evul Mediu, cu turnuleţe, bastioane, metereze şi ziduri crenelate...
— Foarte bine, Lord! Dă -mi cît mai multe indicii. Ne vor folosi la cercetări.
— Bine, căpitane. Numai că, uite, nu prea sînt sigur de direcţie. Pînă am izbutit să mă uit la busolă, animalul putea să -şi schimbe de cîteva ori drumul.
— Acum asta nu mai are importanţă. O să ne îndreptăm direct spre est, spre lanţul de munţi, şi de acolo o luăm de -a lungul munţilor spre nord. Vom căuta piscul şi castelul semnalat de dumneata. Mai dă -ne indicii.
— Am înţeles...
— Aha! S -a întors şi Şelavin. Semnalele de pe tablou arată că se deschide bordul camerei de evacuare. Peste cîteva minute pornim.
După ce Şelavin şi însoţitorii lui intrară, submarinul mai merse încă vreo jumătate de oră pînă cînd pe ecranul postului central apărură, în sfîrşit, masivele întunecate ale munţilor submarini, care se înălţau treptat, acoperind întreg ecranul. Reflectoarele ultrasonore dibuiră încă de departe, pe fondul acestor munţi, vagi contururi de culmi izolate, de dealuri, vîlcele şi văgăuni. Pentru a le desluşi mai limpede, submarinul se apropie cît mai mult de lanţul de munţi, iar după aceea, cotind spre nord, porni domol înainte. Din cînd în cînd zoologul anunţa indicii noi, tot mai noi: ba intrarea într -o văgăună în chip de arcadă uriaşă de stînci, ba două dealuri cu o şa între ele, ba două stînci suprapuse. Locotenentul Kravţov însemna toate aceste detalii într -o ordine severă, calculînd cu aproximaţie distanţa între ele. Cu o încăpăţînare de neînţeles, fiara îl ducea pe zoolog departe, tot mai departe

spre nord, cu o viteză uriaşă, care creştea parcă din ce în ce. Iar în acest timp submarinul era nevoit să înainteze cu o viteză de numai două zecimi, pentru a putea identifica punctele de reper indicate de zoolog, de îndată ce vor apărea pe ecran.

Trecuseră patru ore din clipa cînd savantul fusese răpit de monstru. Submarinul rămînea în urmă, din ce în ce, şi era evident că distanța dintre submarin şi animal a crescut. Locotenentul -major Bogrov veni să -l schimbe pe locotenentul de cart Kravțov, dar căpitanul nu se clinti de la postul central de comandă.

După încă o oră, zoologul anunța că inelele cu care animalul îl încleştase i -au acoperit din nou casca şi că nu mai vede nimic. Comunicările asupra semnelor de identificare încetară. Rămînea cunoscută numai direcția generală spre nord. Dar zoologul se plîngea că mîna cu busola, îndoită de la cot şi lipită de piept, i -a amorțit şi aproape n -o mai simte. În felul acesta mai trecură încă vreo două ore.

Submarinul îşi continuă înaintarea domoală de -a lungul lanțului de munți.

Căpitanul Voronțov, care petrecuse toate aceste şapte ore la postul central de comandă, fără să fi fost schimbat, umbla prin încăpere cu pas măsurat, ținîndu -şi mîinile la spate şi uitîndu -se din cînd în cînd la ecranul de pe care nici şeful de cart nu -şi lua ochii.

Vocea tulburată a zoologului îl făcu pe căpitan să se oprească în loc:

— Animalul şi -a schimbat brusc direcția, anunță savantul. De la nord a luat -o aproape în unghi drept spre est…

— Înseamnă că se afundă în lanțul de munți, observă căpitanul. Probabil printr -un defileu… notează lucrul acesta ca pe un semn de identificare, se adresă el locotenentului -major. Calculează şi distanța aproximativă pînă la acest defileu, de la semnul precedent.

— Am înțeles, să notez semnul şi să calculez distanța! repeta cu glas stăpînit locotenentul -major, dar, sărind deodată în sus şi arătînd spre ecran, strigă tare: Pisc!... În față e un pisc!...

Pe fundul întunecat al lanțului de munți apăreau tot mai limpede contururile unei stînci înalte şi drepte, compusă din cîteva puternice coloane suprapuse unele peste celelalte, cu ieşinduri care se înălțau în sus şi altele care se terminau cu cupole rotunde şi vîrfuri, dintre care unul mai înalt şi subțire.

— Într -adevăr, exact ca un minaret, rosti căpitanul.

— Acum trebuie să apară castelul, observă locotenentul -major, notîndu -şi ultimul semn de identificare anunțat de zoolog - intrarea în defileu - şi calculînd distanța pînă la el. Dacă dăm de castel, putem fi siguri că sîntem pe drumul cel bun.

Castelul apăru într -adevăr după zece minute, confirmînd pe deplin exactitatea descrierii.

Căpitanul dădu ordin să se schimbe viteza submarinului la cinci zecimi. O însuflețire plină de bucurie trecu prin toate compartimentele vasului. Skvoreşnea, împreună cu zece oameni din echipaj, primiră ordin să se echipeze şi să se pregătească de coborîre din submarin.

— Ei, acum nu ni scapă măgăoaia din mîni, chiar de -ar fi cît un caşalot di mare şi cu dinți aidoma ăluia di l -a călărit Pavlik, îi spuse Skvoreşnea lui Matveev, care - cu mîna stîngă bandajată - îl ajuta în camera de evacuare să pregătească costumele de scafandrii şi echipamentul de luptă.

— Fiara coteşte mereu, anunță între timp zoologul. Probabil că defileul e întortocheat... Viteza mişcării s -a micşorat mult...

— Foarte bine, Lord! răspunse căpitanul. Cred că se apropie de vizuina ei. O să dăm noi de ea. Pregăteşte -te, dragă Lord, să treci prin încercări grele. Fără îndoială că va încerca să spargă nuca...

— Să încerce... Sînt curios să -i văd vizuina... şi cum

trăieşte. O vizuină e un fenomen destul de rar la animale marine. Numai caracatița şi încă vreo două -trei specii îşi fac vizuini permanente. Foarte interesant!... Şi -a micşorat mult viteza... Aproape că stăm pe loc... Slăbeşte strînsoarea, pot iar să văd... Sus, felinarul luminează o boltă. N -o fi oare vreo peşteră?... Trec gonind nişte umbre uriaşe, luminoase... Ciudate umbre!... Corpuri alungite şi groase, gîturi lungi şi flexibile. Iar m -a cuprins peste cască. Pesemne că -l nelinişteşte lumina puternică... Aleargă cu mine de colo, colo... S -a oprit. Ce naiba! Inelele din jurul căştii s -au desfăcut... M -a apucat de cap! Sînt cu casca într -un bot lung şi monstruos... de cîteva ori mai lung decît al crocodilului... Mă asurzeşte scrîşnetul colților... Colții sînt conici, puțin îndoiți înapoi şi aşezați în şiruri regulate. Fălcile sînt ca de reptilă uriaşă!... Ah -aa -ah!!...

La postul central, ultimul geamăt se auzi slab, cu o rezonanță bolnăvicioasă, plină de suferință. Apoi se făcu tăcere.

Palizi la față, căpitanul şi locotenentul se priviră fără să scoată un cuvînt.

— Ce s -o fi întîmplat? şopti în cele din urmă locotenentul -major.

Creionul metalic îi căzu dintre degete şi se lovi de podea. Căpitanul întoarse capul.

— Urmăreşte semnele de identificare, porunci el cu glas puțin răguşit.

Îşi scoase batista mare şi -şi şterse fruntea.

— Am înțeles, să urmăresc semnele de identificare, mormăi locotenentul -major. Îşi ridică în mod maşinal creionul şi -şi fixă asupra ecranului privirea absentă...

— Lord!... strigă căpitanul. Lord... răspunde!... Ce -i cu dumneata?...

O tăcere scurtă. Apoi se auzi glasul slab, întretăiat, al zoologului:

— Ni... nimic... nimic, căpitane... M -a repezit... cu casca... de o stîncă... M -am lovit... Capul... Ceața.. Trage

cu ghearele de scaf... Ochi telescopici...
Glasul se frînse şi amuţi.
al zoologului:
— Lord!...Lord!... strigă căpitanul. Lord!... Răspunde... Nici un răspuns.

CAPITOLUL VI. LUPTA DIN PEŞTERĂ

Înaintau unul după altul, străduindu -se să nu tulbure liniştea adîncurilor. Mîlul dens şi bătucit înăbuşea zgomotul tălpilor groase de metal.

În frunte păşea locotenentul -major Bogrov, cu pistolul ultrasonor în mînă.

În urma lui, Skvoreşnea se înălţa deasupra tuturor, aidoma unui turn ferecat în metal şi cu o stea luminoasă, ca de far, în vîrf. Apoi veneau Ţoi, Marat şi toţi ceilalţi, echipaţi la fel, tot atît de atenţi şi pregătiţi de luptă, ca şi locotenentul -major. Skvoreşnea ducea în spate un puternic reflector portativ.

Defileul era foarte lung, aşa că lumina felinarelor ajungea rar pînă la pereţi. Nenumăratele cotituri serveau drept mărturie că expediţia se află pe drumul cel bun. Dar după fiecare cotitură puteau să dea peste peştera monştrilor, şi lucrul acesta îi ţinea pe toţi într -o stare de permanentă încordare: păşeau tot mai prudent, mîinile strîngeau mai tare pistoalele, inimile băteau mai repede...

Mergeau de mai bine de o oră, cotiturile se succedau, părea că drumul acesta chinuitor nu se mai sfîrşeşte...

Deodată locotenentul -major se opri şi fără să scoată un cuvînt, arătă cu degetul în sus. Lăsîndu -şi capetele pe spate şi îndreptîndu -şi într -acolo lumina felinarelor, zăriră toţi deasupra lor o boltă care se pierdea în întuneric.

Încet, aproape în şoaptă, locotenentul rosti:

— Atenţie! Ne apropiem de peşteră. La ordinul meu să

stingeți repede felinarele. Înainte!...

Trecerea era acum dreaptă, fără cotituri, îngustîndu -se din ce în ce, dar bolta, ca şi mai înainte, rămînea la o mare înălțime, abia vizibilă.

După cîteva clipe, locotenentul se opri din nou: văgăuna se bifurca. După o scurtă şovăire, îl chemă pe Țoi. Urmă un ordin în şoaptă:

— Mergi dumneata în recunoaştere şi vezi care e drumul! Eşti singurul dintre noi care poate descifra şi urmele de ordin biologic.

Țoi se îndreptă repede spre trecătoarea din stînga şi pătrunse în ea aproape o sută de metri, scrutînd cu atenție împrejurimile. Pereții văgăunii se apropiau în mod simțitor, erau strîmbi, cu ieşituri şi adîncituri, şi acoperiți cu numeroase ascidii de mari adîncimi - cu picioruşe lungi - cu gorgonii aurii şi crini de mare. Pretutindeni, pe jos, sub picioarele lui Țoi şi pe pereți se vedeau mulțimi de scoici, de moluşte. Aceste scoici răsucite şi bombate i se păreau lui Țoi întrucîtva cunoscute. Inima începu să -i bată puternic. Puse repede mîna pe una din ele, o ridică în lumină şi abia se stăpîni să nu strige. Ea era! Cefalolamelibranchiata Lordkipanidze! Misterioasa moluscă pe care în zadar o căutau de atîta vreme.

Țoi rămăsese nemişcat, temîndu -se parcă şi să răsufle. Nu -i venea să -şi mai ia ochii de la minunata scoică. Sînt mii pe -aci!... Poate chiar milioane! Aici e patria lor tainică, ori poate una dintre multe altele. Dar unde sînt zăcămintele de aur? Nu se vede nici un semn de terenuri aurifere. Atunci cum a ajuns aurul în sîngele moluştelor? Să fie niscaiva zăcăminte aici prin preajmă?

Uitînd de prudență şi de tovarăşii care -l aşteptau, uitînd de primejdia care -l păştea pe Lord, Țoi se năpusti mai departe prin tunel, îndreptîndu -şi lumina felinarului în toate părțile şi cercetînd fundul şi pereții. Nici un semn de aur sau de teren aurifer nu întîlni în cale. Doar nenumărate moluşte, şi ici -colo, printre ele, ascidii şi crini de mare. O idee triumfătoare, plină de bucurie, îi

străfulgeră prin minte: „Am avut dreptate! Aici nu e vorba de zăcăminte de aur!"

Deodată Țoi se opri. Pereții se apropiau brusc unul de altul, iar bolta se înclina vizibil înainte. „Acesta nu poate fi drumul pe care vin monştrii: e prea îngust" - gîndi el, şi imediat gîndul la tovarăşii care -l aşteptau, la dascălul lui, zoologul, care se afla în primejdie, îl făcu să se întoarcă repede înapoi. Din fugă, smulse însă cîteva moluşte, luă de jos un pumn de mîl şi scoase din rucsacul de care nu se despărțea niciodată, o sticlă pe care o umplu cu o probă de apă.

Ieşi din defileu ca gonit de cineva.

Tovarăşii îl aşteptau tăcuți, încordați.

— Ei, ce e, tovarăşe Țoi? Ai dat cumva peste monştri? întrebă locotenentul -major, îngrijorat.

— Nu, tovarăşe locotenent -major, bîigui Țoi, tulburat. M -am grăbit să mă întorc, ca să nu mă aşteptați...

— Ce tot vorbeşti! N -ai lipsit decît zece minute. Mai devreme nici nu te aşteptam. Ei, care -i rezultatul?

— Trecerea din stînga se îngustează! În nici un caz nu poate fi pe acolo intrarea în peşteră, răspunse Țoi, înviorat de parcă i s -ar fi luat o povară de pe umeri.

— Foarte bine! Treci la locul dumitale... Înainte, tovarăşi! Să fiți atenți!

Detaşamentul porni încet. Nerăbdarea şi grija pentru zoolog creşteau pe măsură ce se apropiau de peşteră.

— Folosiți sacul aerian din spate şi grăbiți pasul! ordonă locotenentul -major.

Porniră mai repede. Pereții întunecoşi ai văgăunei se mai apropiară întrucîtva, încît se puteau vedea pe tot parcursul, în continuare. Pereții şi fundul erau netezi, lipsiți de vegetație, aproape drepți şi cu rare ieşituri, şlefuite parcă. Doar pe fund întîlneau rareori crini scunzi de mare şi gorgonii. Din mîl răsăreau, pe jumătate acoperite, bucăți de scoici, resturi din cunoscutele cefalolamelibranchiate.

„Pesemne că monştrii le -au distrus aici", gîndi Țoi. „În

îngusta trecere din stînga, moluştele şi -au găsit un adăpost inaccesibil monştrilor şi astfel s -au putut menține"...

Pe unele ieşituri ale pereților, Țoi observă nişte pete vîscoase, de formă neregulată, care luceau slab. Îi atrase atenția locotenentului -major:

— Sînt bucăți dintr -o mucoasă fosforescentă, probabil aceea cu care e acoperit corpul monstrului, explică Țoi, în şoaptă. Trecînd pe aici şi atingînd aceste ieşinduri, şi -au lăsat urme. Mucoasa e proaspătă... Înseamnă că peştera e în apropiere...

— Bine, Țoi... Atenție, tovarăşi! Îndată ce intrăm în peşteră, vă împrăştiați în lanț pe ambele părți ale reflectorului de -a lungul pereților şi dați drumul la sunet asupra țintelor mai apropiate. Dumneata, Skvoreşnea, după ce instalezi reflectorul, dă -l lui Marat. În timpul luptei să nu uitați de elice şi de sacii aerieni. Îi întrebuințați după împrejurări. Şi nu vă răzlețiți. Țineți -vă strîns de detaşament! Cu pas grăbit, înainte!

Plutind cu sacii uşor umpluți cu aer, strîngînd în mîini pistoalele, treceau în şir, cu paşi repezi, fără zgomot, prin tunel. Dincolo de un uriaş ieşind de stîncă, pereții se dădură brusc în lături şi dispărură din cîmpul vizual.

Locotenentul -major care mergea în frunte, stinse într -o clipă felinarul.

— Stingeți felinarele şi desfăşurați -vă în trăgători, lipiți unul de altul. Reflectorul în bătaie!

Prin bezna neagră, în depărtare se arătară cîteva uriaşe corpuri albastre, slab fosforescente. Erau vreo douăzeci, unii uriaşi, alții mai mici. Cei mai mulți zăceau nemişcați pe fund, pe ridicăturile lui şi pe stînci, întinşi de parcă ar fi fost trunchiurile unor copaci uriaşi, cu umflătura la mijloc de grosimea unui butoi mare. Alții se deplasau încolo şi încoace, la înălțimi diferite, mişcîndu -şi ritmic înotătoarele fosforescente. În mijloc, mai aproape de ieşire, zăcea întinsă o uriaşă siluetă fosforescentă. Gîtul lung cît un catarg şi mlădios ca o liană, de o grosime

monstruoasă, înălța sus de tot capul uriaş şi teşit, care se legăna agitat dintr -o parte într -alta.

— Atențiune! răsună în şoaptă un ordin. Țineți -vă aproape, să vă simțiți cotul. Asupra țintelor luminoase! Mai întîi asupra celor mişcătoare. Eu acționez asupra țintei dela mijloc. Gata? Atențiune... sunet!

În peşteră se iscă pe neaşteptate învălmăşeală. Umbrele luminoase ale monştrilor începură să se zbată şi să alerge ca în spasme. Cu o iuțeală fulgerătoare zvîcneau în toate părțile, ba încolăcindu -şi gîturile lungi şi flexibile, ba desfăcîndu -le fulgerător. Cozile lor lungi şi plate, ca de crocodil, loveau cu putere coastele trupurilor în formă de butoaie. Monştrii cădeau la fund, se înălțau spre boltă, se aruncau în lături, iar puşcaşii abia puteau să urmărească țintele.

Pistoalele sonore se arătau prea slabe pentru organismele acestea puternice, uriaşe. Era aproape imposibil să găseşti îndată şi să nimereşti centrele lor vitale cele mai importante.

Gigantul în care ținti locotenentul -major tresări, apoi printr -o puternică mişcare de coadă se înălță, şerpuind ca o săgeată fosforescentă spre bolta peşterii. Sub el - învălătucit în spirală de partea groasă de jos a gîtului monstrului - străluci o clipă ceva metalic, luminat de fosforescența animalului.

— Arsen Davidovici! Arsen Davidovici!... se auzi strigătul lui Țoi, plin de desperare.

Un puternic val era gata să -l trîntească pe Marat, care se afla alături de Țoi. Fără să vrea, ca să -şi țină echilibrul, Marat întinse mîna.

Locul de lîngă el era gol!

— Tovarăşe locotenent -major! - strigă speriat Marat, - Țoi a dat drumul la elice şi a dispărut.

Între timp panica îi cuprinse şi pe monştrii care stătuseră pînă atunci liniştiți pe fund. Unul după altul se desprindeau de pe fund şi se înălțau, mărind astfel învălmăşeala generală.

Animalele căutau duşmanul care le ataca, dar nu -l găseau. Ce o să se întîmple cu Țoi dacă nimereşte cumva în această îmbulzeală de animale furioase?!

Deodată unul dintre giganți se încolăci, se desfăcu zvîcnit, apoi întinzînd gîtul şi lovind spasmodic din coadă, căzu la fund ca un bolovan şi rămase nemişcat. Pesemne că cineva l -a nimerit la creier sau în vreun alt centru nervos şi l -a ucis. După scurt timp, căzu un al doilea. Unii cu înotătoarele şi coada paralizate, încetinindu -şi mişcările, se zbăteau aproape pe loc.

În mişcarea aceasta dezordonată, haotică a monştrilor, puşcaşii pierdură din vedere animalul gigantic care -l răpise pe zoolog. Iar Țoi zbura acum printre ei, expus primejdiei permanente de a fi strivit, aruncat de pereți, ori de a primi o lovitură de o putere nemaipomenită.

Locotenentul -major nu se mai putu stăpîni:

— Țoi, unde eşti?

— Urmăresc monstrul care -l duce pe Arsen Davidovici, auzi el glasul înăbuşit al lui Țoi. Mă împiedic mereu de ceilalți, dar nu l -am pierdut din vedere. Trebuie să merg mereu în volte. I -am paralizat o înotătoare, dar tot mai înoată cu o viteză nebună. Mă țin cît mai departe de turmă... Cît mai departe de lumina lor... ca să nu mă observe...

În clipa aceea, un monstru se desprinse pe neaşteptate din învălmăşeala turbată din fundul peşterii şi se năpusti fulgerător spre ieşire, căutînd pesemne salvarea în întinsul oceanului. Pe fondul corpului lui albăstriu, fosforescent, se contura o umbră întunecată de om şi aproape în aceeaşi clipă se auzi exclamația lui Țoi:

— Ei drace! M -au atins! M -au aruncat în lături!

Monstrul coti brusc şi, deschizîndu -şi larg botul uriaş de aproape doi metri, porni fulgerător în urma umbrei care -i tăiase calea.

— Toți, asupra monstrului din față!... Sunet!... răsună un ordin grăbit.

Tirul concentrat al întregului detaşament prinse

monstrul exact în clipa cînd era să -şi înhaţe prada ivită pe neaşteptate. Ţoi se strecură cu dibăcie pe lîngă el şi dispăru în întuneric, în timp ce monstrul, după ce se zbătu convulsiv, căzu la fund, fără viaţă, acolo, în apropierea detaşamentului.

Dar le arătase şi celorlalţi drumul. Toată turma se năpusti spre ieşire. Părea că nimic nu va putea rezista în faţa acestei navale nimicitoare de corpuri uriaşe ca nişte munţi.

— Aprindeţi reflectorul! răsună tare un ordin.

Un snop gros de raze orbitoare, de lumină spintecă bezna şi lovi în masa zburătoare şi compactă de trupuri gigantice, în gîturile lor agitate, în cozile puternice; lovi în constelaţia de ochi telescopici uriaşi, scînteietori. Şi ceea ce se părea că nu ar putea să facă nici un obstacol, chiar de granit, îl făcu lumina! Primind parcă o lovitură de o putere supranaturală, monştrii cu boturile larg deschise îşi întinseră gîturile cît erau de lungi, dîndu -şi cu toţi dintrodată capetele pe spate şi răsturnîndu -se în sus cu înotătoarele pline de gheare, desfăcute, îşi arătară cozile şi plutiră domol îndărăt. Monştrii dădeau din capete buimăciţi, orbiţi, dintr -o dată neputincioşi. Unii se lăsau domol spre fund cu gîturile atîrnate. Deasupra hoardei de monştri, în torentul de lumină, plutea silueta de metal a lui Ţoi, gonind în căutarea animalului care -l răpise pe zoolog.

Detaşamentul însoţi turma în retragere cu un torent de raze ultrasonore. Ba unul, ba altul dintre giganţi începea deodată să se zbată ca turbat şi, după o clipă, cădea fulgerător spre fund.

— L -am găsit! L -am găsit!... răsună glasul triumfător al lui Ţoi. Na, canalie! Na! Na!...

În mijlocul turmei care plutea lin se iscă o agitaţie extraordinară. Coada unui monstru se înălţă şerpuind în sus, izbind zdrobitor în toate părţile. Deodată din mulţimea întunecată de monştri se desprinse un trup de metal, cu scînteieri albăstrii şi legănîndu -se uşor începu

să lunece spre fund. Descriind un arc în jurul turmei, silueta metalică a lui Țoi trecu glonț de sus în jos, prinse aproape de fund trupul în cădere şi zvîcnind în aceeaşi clipă împreună cu el în sus, coti şi zbură ca fulgerul spre detaşament.

— Ține, Skvoreşnea!... spuse Țoi, înăbuşindu -se, abia mai ținîndu -l pe Lord cu o mînă, în timp ce cu mîna cealaltă dădea mişcare inversă elicei, ca să se poată opri. Ține... repetă el clătinîndu -se şi, căzînd în genunchi, îi întinse lui Skvoreşnea corpul nemişcat al zoologului.

Detaşamentul de luptători se retrăgea repede din peşteră, unul cîte unul, în față mergea Skvoreşnea, purtîndu -l pe zoolog în brațe. Locotenentul -major Bogrov îi lăsă pe toți să treacă înaintea lui. Marat prinse în raza reflectorului, ca într -o cuşcă de lumină, cîțiva monştri (rămăşițele uriaşei turme, adunate la capătul opus al peşterii) care -şi fereau capetele de torentul de lumină ucigătoare şi necruțătoare.

— Stinge -l! - îi ordonă locotenentul -major lui Marat, şi -i ajută să strîngă repede reflectorul şi să -l ia în spinare. - Porneşte după detaşament!

Locotenentul -major cuprinse cu privirea pentru ultima oară întinderea neagră a peşterii, arena unei lupte cum n -a mai fost nicicînd alta pe bătrîna noastră planetă. Apoi dădu drumul elicei şi curînd se alătură roiului de luminițe vii, albastre, care se îndrepta cu iuțeală spre largul oceanului.

CAPITOLUL VII. MINCIUNA

Cu mîna -i slabă, zoologul îşi mîngîia mecanic barba. Apoi, învăluind cu privirea compartimentul infirmeriei care strălucea de curățenie, spuse cu un zîmbet trist:

— Da, dragul meu Marat, uite că a trebuit să mă folosesc şi eu de tot ce am pregătit aici. Pot să -ți

mărturisesc că în general nu e rău... ba chiar pot spune că nu e rău de loc.

Ridicînd capul, Marat se uită absent la savant, apoi rămase cu privirea fixată undeva în gol.

Venise să -l vadă pe zoolog, care nu se întremase încă în urma şocului suferit, dar vizita decurse destul de monoton şi plicticos.

După întîmplarea tragică cu zoologul, Marat nu mai era de recunoscut. Veselul Marat, tovarăşul prietenos şi plin de viață, de pînă atunci, se închisese acum în sine, evita întîlnirile cu ceilalți; în orele libere se izola în cabina lui şi Kramer, vecinul de cameră, nu mai ştia cum să -i intre în voie. În acelaşi timp, însă, toți vedeau şi simțeau că Marat e obsedat de gînduri chinuitoare, că mintea lui e preocupată de o nouă problemă care -l frămînta şi -l apăsa mai aprig ca oricînd. Nimeni pînă atunci - şi doar nu era la prima lui invenție - nu -l văzuse atît de obsedat.

Continuîndu -şi firul gîndurilor, Marat se întoarse uşor către zoolog:

— Nu, nu, Arsen Davidovici. Degeaba îmi spuneți. După părerea mea, nu e bine. E ceva care trebuie refăcut...

Venerabilul zoolog se simți pesemne jignit.

— Ce nu e bine? întrebă el atent, gata să respingă atacul.

— Casca, casca -i mizerabilă!

— Casca?!

— Da, casca asta care v -a desfigurat în aşa hal!

Ridicîndu -se în coate, zoologul făcu ochii mari şi se uită fix la Marat.

— Casca?! Şi eu care credeam că vorbeşti despre infirmeria mea!

Se lăsă pe pernă şi izbucni într -un rîs de copil.

— Şi mă rog, ce părere zici că ai despre cască? întrebă zoologul, rîzînd într -una. Ehei, băiete, văd că ai început să te ții de fleacuri... Te ştiam mai... Ce importanță are casca față de problema irigării Saharei, ori a schimbării cursului Golfstreamului?

— În primul rînd dați -mi voie să vă corectez, Arsen Davidovici. Nu se spune Golfstream, ci Golfstrim. Este un cuvînt englezesc şi...
— Ei, gata, gata, termină... scuză -mă şi tu... E un obicei, ştii, din copilărie... Ei, şi în al doilea rînd?
— În al doilea rînd, în privința căştii... Ştiți, Arsen Davidovici... ezită o clipă Marat. Simt, nu ştiu de ce, că pot să vorbesc deschis... Ştiți, mi -e pur şi simplu ruşine. Nu -mi găsesc locul. Nu -mi pot ierta că nu m -am gîndit înainte la lucrul acesta... încă de cînd lucram cu Krepin la telefonizarea căştii. Ba altceva e şi mai rău: la un moment dat mi -am pus şi problema inconvenientelor ei. Dar nu m -am oprit asupra lor, n -am chibzuit totul pînă la sfîrşit. Abia acum îmi dau seama ce greşeală de neiertat a fost neglijarea acestui amănunt... ce uşurință de neiertat!...
Marat sări tulburat în picioare şi, furios pe sine, strigă:
— Da, da! Bine ați spus dumneavoastră. Sahara!... Golfstrim!... Probleme mondiale!... Iar eu aici, sub nasul meu, am scăpat din vedere o problemă simplă, mică şi totuşi atît de importantă: perfecționarea căştii. Din cauza asta sînteți aici în halul ăsta... şi putea să fie şi mai rău! Arsen Davidovici, dragul meu! Nu mi -aş fi iertat niciodată dacă vă pierdeam! Cînd mă gîndesc, îmi vine să -mi smulg părul din cap!
Zoologul îl asculta atent, fără să -şi ia ochii de la el.
— Hai, nu te mai enerva atîta! Fii calm! Doar nu puteai să prevezi că o să dau peste un asemenea monstru. Dar ce să -ți spun, te felicit! Îmi place că ai început să -ți dai seama de toată importanța chiar şi a problemelor, cum le spui tu, mai mici... Probleme mici nu există, dragul meu! Fiecare problemă mică constituie o parte dintr -o problemă mare. Şi dacă nu o rezolvi pe cea mică, n -ai rezolvat nici problema mare! Asta -i!... Ei, şi ce zici că ți -a dat acum prin minte?
Marat se aşeză pe scaun şi -şi lăsă capul în piept, întors uşor spre zoolog şi gîndindu -se pesemne în acelaşi timp

la ale lui, începu:

— Da, Arsen Davidovici... În ziua aceea nenorocită, cînd ați suferit atît de mult...

— A, nu, te rog... bombăni zoologul, nemulțumit. N -a fost de loc nenorocită. Ce descoperiri minunate! O colonie întreagă de cefalolamelibranchiate Lordkipanidze! Da, cred că cu numele acesta va intra acum în știință! adăugă savantul, cu oarecare satisfacție. Şi -apoi, chiar acest monstru preistoric! Asta -i o descoperire mondială! Hm! Auzi! Iar el spune că a fost o zi nenorocită!... Aş dori să am cît mai multe nenorociri dintr -astea... Dar, mă rog, zi mai departe.

— Aşadar... chiar în ziua aceea, mai devreme, am coborît din submarin împreună cu Țoi şi cu Pavlik. Ne ardea şi nouă de joacă. M -au prins amîndoi, unul de o parte, altul de cealaltă parte, şi au început să mă scuture. Mi se bălăbănea capul ca o nucă într -o sticlă. Oricît m -am străduit, oricît mi -am încordat gîtul, m -am lovit totuşi zdravăn de cîteva ori de pereții căştii. M -am gîndit atunci că n -ar fi rău să -i aducem unele îmbunătățiri.

— Cam ce?

— După părerea mea, ar trebui căptuşită casca în spate, la ceafă, cu ceva moale. În definitiv tot nu ne folosim de transparența din spate a căştii. Iar la tîmple şi la frunte, ar trebui să adaptăm nişte spirale flexibile ca arcurile de divan, pe care le -am putea îmbrăca într -o izolație moale.

— Perfect, Marat! spuse zoologul pe un ton serios. Minunată idee! Studiază bine problema asta aici, în expediție, iar cînd ne întoarcem acasă, discutăm neapărat cu Krepin. Am să te sprijin.

Liniştit parcă de această discuție, Marat îşi luă rămas bun şi ieşi, lăsîndu -l mai întîi pe Țoi, care tocmai intra, să treacă înainte.

Țoi era îmbrăcat Într -un halat de un alb imaculat, încheiat cu grijă pînă la ultima butonieră şi avea înfățişarea unui adevărat medic, un medic însă cam tînăr şi sfios. Se apropie repede de patul zoologului.

— Ce mai faceți, Arsen Davidovici? Cum vă mai simțiți? Dați -mi voie să vă iau pulsul... Minunat. E bun. Şaptezeci şi opt pe minut. Mergeți cu paşi repezi spre însănătoşire...

Potrivi cu grijă şi aproape cu duioşie pernele sub capul savantului şi -l înveli bine cu pătura.

— Dar ce am ca să mă însănătoşesc? zîmbi cu blîndețe zoologul. Fleacuri! Cred că mîine sau poimîine am să mă apuc de treabă. Ne aşteaptă o lucrare minunată!...

Țoi începu să dea din mîini în semn de neîncuviințare, iar pe față i se întipări o îngrijorare exagerată (vădit lucru că şi în această privință îşi imita profesorul).

— Nu, nu, nu se poate! Nu se poate, Arsen Davidovici! Nici să nu vă gîndiți! Cinci zile nu părăsiți patul. Nici o zi mai puțin! Şi -apoi trebuie neapărat să mai faceți un tratament complet de raze cu cuarț şi cîteva şedințe de electroterapie. Nu, nu... Categoric, nu se poate!...

Zoologul se înfurie:

— Ce -i cu tine, Țoi? Ți -ai pierdut -mințile?! Ce tot îndrugi acolo? Ce cuarț şi electroterapie?... Ai înnebunit? Eu trebuie să mă întorc cît mai repede în peşteră să fotografiez monştrii de acolo, şi el!... Doar nu -i pot lua cu mine pe submarin. Un cap de monstru, însă, tot iau... m -am şi înțeles cu căpitanul. Ştii că tocmai de aceea n -am plecat încă? Şi tu îi dai zor cu razele tale! Hm! Eu şi „tratament cu raze" îl îngînă zoologul indignat. Ia te uită la el! Ți -ai cam luat nasul la purtare!...

— Degeaba, Arsen Davidovici... Puteți să mă şi înjurați, îi replică Țoi scurt, dar vădit ofensat. Rămîneți în pat cinci zile, altfel îi raportez tovarăşului căpitan că nu mă ascultați...

— „Nu mă ascultați!" Uite unde -mi era medicul!

Vocea de bariton a zoologului răsună pe întreg coridorul superior, răzbătea în cabinele echipajului şi în birourile de lucru, ajungînd pînă şi în cele mai îndepărtate colțuri ale sălii maşinilor. De altfel, în sala maşinilor domnea o linişte desăvîrşită; submarinul stătea doar pe loc.

Oamenii care nu erau de serviciu ieşeau fuga din cabine, trăgeau cu urechea şi făceau glume:

— Ce ziceți de asta? S -a înfuriat Lord!

— Înseamnă că s -a făcut bine!

— Îl muştruluieşte pe bietul Țoi de -i zboară fulgii!

— Cu un pacient ca ăsta îți iei lumea în cap!

Căpitanul ieşi din cabina postului central de comandă şi se îndreptă spre infirmerie. Trebui să -şi ia asupră -şi ingratul rol de arbitru între pacient şi medic. Îi ascultă şi luă o hotărîre care fu primită cu satisfacție de amîndouă părțile... zoologul făgădui că va sta trei zile fără să crîcnească, după care, dacă „nu se vor ivi complicații" i se va îngădui să lucreze în laborator, iar în a cincea zi va putea coborî şi va face cele de cuviință la peşteră. Tratamentul cu raze de cuarț o să -l facă fără să se întrerupă de la treburi. Cu privire la electroterapie, nu se luă deocamdată nici o hotărîre, lucrul acesta îl va decide viitorul.

Văzîndu -l însă pe zoolog amărît - chinuit de gîndul că din cauza bolii lui, cercetările întreprinse pe fund în acest sector s -au sistat cu desăvîrşire - căpitanul merse şi mai departe. Ținînd seama de faptul că Țoi era supraîncărcat cu munca de laborator asupra moluştelor şi a altor materiale adunate între timp, căpitanul îi făgădui zoologului că o să -i dea pe cineva din echipaj, la alegere, care să continue munca zoologului pe teren, culegînd, după indicațiile şi sub conducerea acestuia, materialele de care mai are nevoie.

— Am să vă fiu foarte recunoscător dacă o să -mi permiteți să iau asupra mea această muncă, se auzi deodată un glas înăbuşit.

Gorelov, care intrase de mult în compartiment şi din pragul uşii ascultase judecata căpitanului şi hotărîrea luată, se uita cu ochii imploratori la zoolog.

— Ştiți de cîte ori am mai îndeplinit această muncă, sub supravegherea dumneavoastră, Arsen Davidovici, rosti el zîmbind şi apropiindu -se de patul savantului. Munca

asta mă pasionează atît de mult, încît cred, Arsen Davidovici, că veți fi şi de data asta mulțumit de mine... Mecanismele merg toate bine, Nikolai Borisovici, se adresă el căpitanului. Mai cu seamă că zilele astea, probabil, vom sta pe loc. Munca de mecanic -şef nu va suferi de loc. Şi chiar dacă e nevoie de ceva, sînt aici.

— Cu plăcere, Feodor Mihailovici! încuviință căpitanul, zîmbindu -i prieteneşte. Dacă Arsen Davidovici e de acord, din partea mea n -o să întîmpinați nici o obiecțiune. Numai să ai în vedere că starea şi funcționarea motoarelor continuă să rămînă pe răspunderea dumitale.

— Foarte bine, foarte bine! strigă bucuros zoologul, sînt chiar foarte mulțumit. Feodor Mihailovici ştie ce mă interesează mai mult, unde şi cum trebuie să caute. Am mai lucrat noi de multe ori împreună. Totul merge de minune! Vă mulțumesc, tovarăşe căpitan! Îți mulțumesc, Feodor Mihailovici!

Dacă venerabilul savant n -ar fi fost în clipa aceea atît de mulțumit sufleteşte, de bună seamă că ar fi observat paloarea neobişnuită a feței lui Gorelov, zîmbetul lui forțat pînă la durere, ar fi observat desigur că Gorelov îşi trece prea des mîna peste frunte, ştergîndu -şi parcă sudoarea fină, care îi îmbrobonea fruntea din pricina slăbiciunii. Dar ştiut este că entuziaştii, care nu se cruță niciodată pe ei, se poartă la fel şi cu ceilalți. În orice caz era absolut limpede că în aceste momente, savantul uitase cu desăvîrşire şi de raze, şi de masaje, şi de băile de nămol pe care le prescrisese nu de mult cu atîta insistență fostului său pacient. Rămaseră astfel cu toții foarte mulțumiți. Discuția care începuse atît de furtunos se terminase cu bine.

După plecarea căpitanului, savantul se adresă prieteneşte medicului şi ajutorului său:

— Țoi, dragul meu, dă -i te rog lui Feodor Mihailovici lista speciilor de care avem nevoie. Să le căutăm mai stăruitor la mari adîncimi. Şi, bineînțeles, şterge -le pe

acelea pe care le -am găsit. Dă -i şi albumele, schițele şi atlasele, să se familiarizeze cu ele. Pregăteşte -i un rucsac cu instrumente şi dispozitive, pe care să -l țină permanent zilele astea la el.

*

După două ore de discuție, în care timp, Țoi îi dădu toate explicațiile, Gorelov ieşi din laborator şi se îndreptă repede spre cabina lui, greu încărcat cu tot felul de materiale şi echipament. Descuie grăbit uşa, pe care o încuie apoi cu grijă în urma lui şi, uşurat, aruncă tot ce adusese, pe masa rotundă din mijlocul cabinei. Cabina era lunguiață, nu prea mare. Lîngă peretele din dreapta se afla un dulap şi un divan, în stînga o chiuvetă şi o măsuță de toaletă, cu o oglindă mare. Deasupra divanului atîrna un portret în acuarelă, minunat executat, înfățişînd o femeie tînără şi frumoasă, cu ochii negri şi mari, care priveau autoritar. La mijloc era pomenita masă rotundă; lîngă peretele din fund, în fața uşii (sub hubloul cu storul exterior lăsat) pe un mic birou, lîngă un serviciu de scris şi fotografia aceleiaşi tinere femei se afla o maşină de scris, mare, de tip vechi.

După ce se eliberă de povară, Gorelov se lăsă greoi pe un scaun şi, strîngîndu -şi tîmplele în palme, rămase aşa vreme îndelungată, legănîndu -se din cînd în cînd, de parcă ar fi avut o chinuitoare durere de dinți. În cele din urmă se ridică în picioare, stătu o clipă cu capul plecat, sprijinindu -se cu pumnul în masă, apoi îşi reveni în fire şi se apucă hotărît să răsfoiască şi să aşeze cărțile, albumele şi atlasele pe care abia le adusese. Consultînd lista, studie trei ore în şir, căutînd să -şi întipărească în minte contururile şi caracteristicile reprezentanților faunei şi florei submarine, scoțînd notițe, copii de pe desene, făcînd liste şi clasificări.

Apoi se ridică în picioare, se îndreptă mult din şale şi luă rucsacul pe care i -l dăduse Țoi. Cercetă cu atenție

toate buzunarele interioare şi exterioare cu instrumente şi dispozitive. Goli un buzunar din interior, mutînd tot conținutul în altul, apoi se îndreptă spre masa de scris; dar la jumătatea drumului se opri, privi în jur şi întorcîndu -se porni spre uşă. Încercă dacă e bine încuiată, ascultă cu atenție şi, liniştit în sfîrşit de tăcerea care domnea pe coridor, se întoarse la micul birou pe care se afla maşina de scris. Îşi pierdu multă vreme pînă ce demontă maşina şi ajunse pînă la centrul tăbliei de sub pîrghiuțele subțiri, pe care sînt prinse literele. Acolo se afla o cutie joasă de metal, vopsită în aceeaşi culoare albastră ca şi maşina. Gorelov deşurubă cutia de pe tăblie, o puse la o parte, montă maşina la loc şi încercă să vadă cum funcționează. Totul era în ordine, maşina funcționa bine, ca întotdeauna, iar lipsa piesei - destul de mare - nu se observa de loc. Gorelov luă cutia şi, cîntărind -o în mînă mormăi dus pe gînduri:

— Presiunea e colosală. Va rezista oare? Cu totul altceva era la suprafață, în Marea Sargaselor...

Tresări auzindu -şi propriul glas, se uită speriat împrejur, apoi se întoarse la rucsac, puse lădița în buzunarul gol din interior, o acoperi cu cîteva instrumente mici şi încheie buzunarul cu grijă. După ce închise rucsacul, Gorelov îl vîrî sub canapea şi se duse în sufragerie să ia gustarea de dimineață.

După o jumătate de oră se întoarse în cabină, îşi schimbă hainele, îmbrăcînd o salopetă de lucru, apoi trase pînă la refuz unul din sertarele biroului şi aplecă peretele din fundul sertarului. În spatele peretelui se deschise un sertar secret, îngust, Scoțînd de acolo cîteva piese de forme ciudate şi un ghem de sîrmă subțire, le repartiză prin toate buzunarele sacului de excursie.

Cu curelele rucsacului date peste umăr, Gorelov intră la postul central de comandă şi, după ce locotenentul de cart Kravțev îi semnă biletul de voie, sa îndreptă spre infirmerie.

— Blagosloveşte, doamne, pe robul tău! intonă cu glas

gros de diacon, şi se apropie de patul zoologului. Am venit, Arsen Davidovici, să -mi dați ultimele îndrumări pentru drum. Orice s -ar spune, este prima misiune în care elevul dumneavoastră merge singur.

Zoologul se întoarse spre el şi rîse bucuros:

— Te blagoslovesc! Te blagoslovesc! Îți doresc succes, Feodor Mihailovici! Ți -a dat Țoi tot ce trebuie? Şi -i strînse mîna lui Gorelov.

Gorelov tresări; abia în clipa aceea îl observă pe căpitan care şedea mai la o parte:

— Iertați -mă, Nikolai Borisovici, nu v -am observat!

Căpitanul îi zîmbi prieteneşte.

— Nu -i nimica, nu -i nimica, Feodor Mihailovici. Mă asociez urărilor lui Arsen Davidovici.

— Du -te, du -te, Feodor Mihailovici, spuse zoologul tulburat. Eh, cum te invidiez! Dar nu -i nimic. Curînd o să lucrăm împreună la o stație de mai lungă durată şi de mai mare adîncime.

Căpitanul tresări, ridică ochii, se uită fix la zoolog şi la Gorelov, apoi îşi coborî din nou privirea şi începu să -şi treacă degetele prin barbişonul auriu.

După ce -şi luă pentru a doua oară rămas bun, şi după ce primi de la zoolog cîtava instrucțiuni suplimentare, Gorelov ieşi din încăpere, fără să închidă bine uşa în urma lui. Se opri nemişcat lîngă uşă, dus parcă pe gînduri.

La ureche îi ajunseră, înăbuşite, dar destul de clare, cuvintele căpitanului:

— Sper, Arsen Davidovici, că n -ați spus nimănui unde vom face viitoarele escale de lungă durată?

Scurta tăcere mărturisea parcă faptul că întrebarea l -a surprins pe zoolog. Inima lui Gorelov se opri în loc.

— Vai, se poate, tovarăşe căpitan? se auzi în cele din urmă mormăitul grăbit al zoologului. Cum să spun? Doar ştiu foarte bine... M -ați avertizat...

Gorelov răsuflă uşurat şi zîmbi, dar zîmbetul lui aducea mai mult a rînjet. Căpitanul tăcu un răstimp, apoi i se

auzi glasul liniştit:
— Foarte bine! Şi nici pe viitor să nu uiţi lucrul acesta.
Gorelov se depărtă de uşă şi, cu acelaşi zîmbet crud, cu aceeaşi paşi siguri, se îndreptă grăbit spre camera de evacuare.
— A mai coborît cineva de pe submarin? îl întrebă Gorelov pe Matveev, care, deşi avea o mînă bandajată, îl ajută cu îndemînare să -şi îmbrace costumul de scafandru.
— Da, să trăiţi, tovarăşe inginer militar! A coborît Şelavin, însotit de Marat și Pavlik.
— De mult?
— De vreo jumătate de ceas, nu mai mult.
— Încotro au luat -o?
— Nu ştiu precis, tovarăşe inginer… Undeva spre sud.
— Aha! Bine. Mulţumesc.
După ce ieşi, Gorelov dădu drumul elicei cu cinci zecimi de viteză şi porni spre nord. Îndepărtîndu -se la vreo douăzeci de kilometri de submarin, începu să cerceteze cu rîvnă fundul şi diferitele înălţimi de deasupra lui: apuca tot ce i se părea necunoscut, umplîndu -şi sacul cu peşti, arici de mare, holoturii, hidropolipi, raci de mare adîncime, moluşte de fund. Peste o oră, socotind pesemne că a muncit destul, închise rucsacul şi intră în legătură prin radio cu submarinul. Îi comunică locotenentului locul unde se află şi -l anunţă că mai are cam un ceas sau două de lucru, după care se va pune din nou în legătură cu submarinul şi se va întoarce acasă.
Îndepărtîndu -se apoi şi mai mult de submarin, Gorelov îşi îmbrăcă mănuşile electrice, controlă dacă pistolul ultrasonor funcţionează bine şi porni cu viteză maximă spre răsărit, înălţîndu -se tot mai mult. În faţa lui se întindea de la sud spre nord măreţul lanţ de munţi. Acolo pe undeva, dominînd crestele abrupte şi netede, se afla piscul descoperit în ajun de Şelavin. Gorelov îl căută vreme îndelungată, dar fără succes. În cele din urmă îl găsi şi, umplîndu -şi sacul aerian cu oxigen, se înălţă

spre el. După batimetru, piscul se afla la o mie şi o sută de metri sub nivelul oceanului.

Gorelov observă pe pisc o stîncă izolată cu o adîncitură aidoma unei peşteri mici. Dînd drumul mecanismului din interiorul sacului aerian, el goni oxigenul înapoi în cartuş şi se aşeză pe un bolovan. Cînd norul de nămol ridicat de el se împrăştie, iar apa din jur îşi recăpătă limpezimea şi transparența obişnuită, Gorelov îşi scoase mănuşile electrice, trase din sac cutia metalică pe care o scosese din maşina de scris şi o puse alături, pe bolovan. După aceea fixă pe ea nişte piese lungi şi subțiri, şi cutia căpătă înfățişarea unui arici de mare cu acele de o formă neobişnuită, îndreptate în toate părțile. Întinse printre ace sîrmă subțire, iar unul dintre capetele sîrmei îl înfăşură în jurul butonului de pe mîna stîngă, de care se prinde de obicei mănuşa electrică. După aceea apăsă pe un buton mic, de pe capacul cutiei, şi o parte din peretele din față se deschise, aşternîndu -se orizontal. Pe el se afla instalată o claviatură minusculă, ca a unei maşini de scris. Sus, pe partea rămasă a peretelui, se lumină o ferestruică lungă şi îngustă, dincolo de care era întinsă o panglică de hîrtie.

Chinuindu -se mult ca să nimerească cu uriaşele -i degete de metal clapele micuțe ale maşinii, Gorelov începu să bată.

În nemărginitele întinderi de apă ale oceanului, şi de acolo mai departe în aer răsunară semnale neînțelese:

„Ezit... Ezit... Ascultă Ezit... Vorbeşte INA 2... Vorbeşte INA 2... Ezit... Ezit...

CAPITOLUL VIII. SUFERINȚELE PROFESORULUI LORDKIPANIDZE

Expediția lucra de patru zile şi patru nopți la noua bază de mare adîncime.

Se părea că cele douăzeci şi patru de ore, cît are o zi şi o noapte, nu -i mai ajung lui Şelavin. În afară de lucrările obişnuite de cercetare a proprietăţilor fizice şi chimice ale apelor oceanului din apropierea fundului, în afară de temperatura, salinitatea şi densitatea lor, în afară de analiza compoziţiei lor chimice şi gazoase, el se ocupa şi de o altă problemă pe care în Marea Sargaselor nu izbutise s -o termine din pricina „revoltătorului bombardament - cum se exprima el, - al raionului în care lucra". Noua problemă consta în studiul straturilor de apă din fund, adîncimea la care ajung, natura, proprietăţile şi compoziţia lor. Această muncă necesita uriaşe eforturi, pierdere de timp cu instalarea unor maşini complexe de sondaj, pompe de adîncime care să funcţioneze sub învelişuri transparente şi în acelaşi timp rezistente la presiunea uriaşelor mase de apă aflate deasupra.

Dar în strînsă legătură cu această problemă mai era încă una, de care Şelavin se apucase abia aici. Ea consta în studiul curenţilor electrici, care pătrund în straturile din fundul oceanului, descoperiţi pentru întîia oară în Arctica de geologii sovietici.

Şelavin se împărţea pur şi simplu, prezenţa lui fiind necesară peste tot. Nici chiar ajutorul neprecupeţit pe care i -l dădeau Skvoreşnea, Marat şi chiar Matveev (care se mai întremase) nu -i erau de ajuns. Căpitanul îi dăduse între timp încă doi oameni din echipaj şi totuşi oceanograful muncea tot atît de mult, uitînd de odihnă şi de hrană.

Abia apuca să -şi termine gustarea de dimineaţă că şi începea să -i zorească pe tovarăşii lui, se enerva la cea mai mică întîrziere şi nu se liniştea decît atunci cînd cobora din submarin şi se vedea lîngă maşinile şi instalaţiile lui dragi. La masa de prînz trebuiau să -l cheme de pe submarin cu insistenţă, de cîteva ori la rînd, şi niciodată cei care -l chemau, nu erau dispensaţi de bodogăneala lui enervantă despre „zădărnicirea lucrărilor"

ori despre „atitudinea revoltătoare față de cele mai importante probleme ştiințifice".
Zoologul avea şi el schițat un plan uriaş de lucrări pentru această stație de mare adîncime. Pe lîngă obişnuitele căutări şi cercetarea materialelor noi şi necunoscute, zoologul voia să studieze cu atenție întregul proces al vieții şi activității organismelor de mari adîncimi şi a celor care trăiesc pe fund. Îşi propusese să facă observații îndelungate asupra conduitei lor în genere, să le studieze metodele de vînătoare, sursele şi modul de hrănire, funcționarea organelor fosforescente. Toate acestea îi atrăgeau de mult atenția savantului; cu mult înainte, zoologul visa la aceste lucrări şi se pregătea pentru ele.
Totuşi acum cînd părăsise patul (înainte de termenul stabilit de tînărul locțiitor de medic) zoologul se arăta cuprins de o apatie îngrijorătoare. Țoi se întreba dacă n -a făcut rău că l -a lăsat să părăsească patul. Poate că încă nu e vindecat.
Cînd trebuia să coboare din submarin, o făcea parcă în silă şi ajuns pe fund se oprea ore întregi lîngă cea dintîi vietate care -i ieşea în cale, vreun rac -pustnic sau vreo goloturie.
Ce s -o fi întîmplat? Părea doar că totul mergea minunat.
Savantul avea tot dreptul să se bucure de succesele dobîndite. Cercetările făcute la peştera monştrilor dăduseră rezultate uimitoare. Monştrii erau, după toate probabilitățile, rămăşițele unei specii care odinioară, cu milioane de ani în urmă, domina întreaga viață a vechilor oceane. Relicve ale perioadei cretacice! Odată cu schimbarea mediului înconjurător, se schimba totul: şi clima, şi plantele, şi animalele, înlăturate de noile viețuitoare, mai mlădioase şi mai desăvîrşite, mai dezvoltate şi mai bine adaptate la noile condiții ale vieții, uriaşele reptile, stăpîne ale unor timpuri de mult trecute, le cedau treptat pozițiile. Ştiința contemporană afirma că

au dispărut cu totul de pe suprafața planetei, lăsînd ca amintire doar monstruoasele lor schelete care pot fi văzute numai în muzeele paleontologice, în toată grandoarea lor, zguduind imaginația oamenilor! Şi cînd colo, se dovedeşte că o mică ramură a acestor monştri, îndepărtîndu -se de suprafața oceanului, a coborît în jos, tot mai jos, spre adîncurile lipsite de primejdii, şi s -a adaptat încetul cu încetul la noile condiții de viață, ajungînd să poată rezista uriaşelor presiuni, să poată respira aerul din apă, să vadă prin întuneric şi să -şi lumineze drumul cu propria -i lumină, lumina fosforescentă a mucoasei care îi acoperă. Ce descoperire extraordinară, captivantă! Ea singură ar putea să eternizeze în istoria ştiinței universale numele omului care a făcut -o. Dar cefalolamelibranchiata lui! Oare molusca asta care va purta pe veci numele profesorului sovietic Lordkipanidze n -are să producă o revoluție în specia moluştelor? Dar aurul din moluscă? Dacă ținem seama numai de aceste descoperiri, şi tot ar fi fost de ajuns să sădească pentru multă vreme în sufletul unui om bucuria entuziastă de a fi adus o neasemuită contribuție pe tărîmul ştiinței, de a fi slujit astfel măreața patrie, puternica țară care, i -a dat unui savant al ei posibilitatea de a pătrunde în cele mai inaccesibile adîncuri ale oceanului şi de a întreprinde acolo un studiu adevărat şi efectiv!

Atunci ce s -a întîmplat? De ce toate acestea şi -au pierdut dintr -o dată tot farmecul, strălucirea, caracterul lor atrăgător?

Zoologul făcu un gest violent de protest. Nu, nu! Iarăşi ideea asta tîmpită... La urma urmelor e o prostie! Ce legătură are asta cu...

Ridică înciudat din umeri, în costumul de scafandru.

Oricum însă nu trebuia s -o facă. M -a luat gura pe dinainte. Dobitoc bătrîn ce sînt! Da, da, dobitoc! De trei ori dobitoc!

În clipa aceea se ura pe sine însuşi.

Cu o lovitură de picior, zvîrli cît colo goloturia care înfuleca liniştită din nămol şi pe care o ținea sub observație.

„Ei bine - încerca el să se liniştească - fie şi asta. Am spus, am spus. Acesta e adevărul. N -ai ce -i face. Dar la urma urmei ce crimă am făcut, dacă i -am spus? Trebuie să mă gîndesc cu sînge rece. Are vreo importanță? Doar n -am spus -o primului întîlnit... Ce e el, un simplu membru al echipajului? E mecanicul -şef! Mecanicul -şef al unui vas de luptă; Doar nu e un fleac să fii mecanic -şef şi mai ales pe un vas ca acesta! Un om cu răspundere! De bună seamă că e verificat şi răsverificat. Un om rezervat, puțin cam ursuz chiar, nu prea sociabil şi departe de a fi limbut. În privința lui pot fi liniştit..."

Şi -l imagină pe Gorelov: înalt, ciolănos puțin adus din spate, cu capul ras şi lunguieț, cu urechile depărtate ca aripile unui liliac, cu mîinile ca de gorilă, lungi aproape pînă la genunchi. Deodată se deşteptă în el vechea antipatie, înăbuşită pînă acum, față de omul acesta. Totuşi sentimentul dreptății şi corectitudinea de totdeauna față de sine şi față de alții - calități de netăgăduit ale savantului - învinseră această antipatie..

Ce amestec are aici Gorelov? Cel mai uşor lucru e să -ți arunci vina pe umerii altuia. Doar vina e a lui că a divulgat secretul, indiferent cui. De Gorelov nu trebuie să se teamă. Doar nu -i el omul care să divulge ori să bată toba!

Dar în cazul ăsta de ce e atît de nemulțumit de sine? De ce îl apasă chinuitor sentimentul unei vinovății josnice?

Minciuna! Asta e!

Da. A mințit! A mințit pentru întîia oară în viață. Minciuna a fost întotdeauna străină de ființa lui. Îi era scîrbă în mod organic de ea, totdeauna a socotit -o ceva deosebit de înjositor, murdar, laş. Şi totuşi acum a mințit! Şi pe cine! Tocmai pe căpitan, pe comandantul vasului!

...Nikolai Borisovici, drăguțul de el! Poartă pe umeri o răspundere atît de mare. Pentru neprețuitul submarin,

pentru securitatea oamenilor pe care i -a încredințat țara, el răspunde. Şi cine l -a mințit? Tocmai el, omul în care a avut cea mai mare încredere!... Nu importă că minciuna asta n -o să aibă urmări. Important e faptul că a mințit. Cum să -l mai privească în ochi? Şi acum ce să facă? Să -i spună oare? Să -şi recunoască cinstit greşeala? Fleacuri! Cine are nevoie de asta? Cui aduce vreun folos? Minciuna tot minciună rămîne.

Orele treceau. Zornăitul buzzerului, ca un bîzîit plicticos de bondar nu a putut multă vreme să -l smulgă pe zoolog din gîndurile -i apăsătoare. Cu mare greutate îşi veni în fire şi -şi dădu seama că -l cheamă submarinul:

— Alo! Alo! Arsen Davidovici! se auzi vocea ofițerului de cart, locotenentul Kravțov. Ce faceți acolo? Toți sînt la masă. Pînă şi Ivan Stepanovici a venit... Numai dumneavoastră lipsiți! Cum de ați întîrziat atîta? Acum luați -o la picior, Arsen Davidovici! Cu zece zecimi!

În timpul prînzului, şezînd la locul lui obişnuit, zoologul se simțea ca pe rugul inchiziției, şi mai mult tăcea, fără să -şi ia ochii din farfurie. De altfel căpitanul nu -l prea deranja cu discuții şi întrebări. Îi arunca doar din cînd în cînd cîte o privire fugară din ochii lui albaştri, lucitori, în care se citea limpede regret şi nelinişte.

În schimb, după -masă... ai fi putut crede că Țoi era ferm hotărit să -l scoată pe zoolog din sărite! Cînd întră în laborator, îl întrebă insistent despre sănătate, apoi începu să -i povestească, plin de entuziasm despre primele rezultate ale cercetărilor asupra moluştelor. Pe măsură ce înainta cu cercetările se convingea tot mai mult că molusca e o producătoare de aur. Nu încăpea îndoială că această ființă extrage aurul dizolvat din apa mării, şi -l concentrează cu o intensitate neobişnuită în sînge. Lui Țoi i se părea chiar că a dat de urmele organului cu ajutorul căruia se produce acest proces în țesuturile moluştei. Era vorba de o serie da glande situate pe marginile mantiei, şi care secretă un suc de o componență necunoscută încă.

Țoi susținea că această descoperire (dacă se va confirma pe de -a -ntregul) va putea căpăta o uriaşă însemnătate practică. În acest caz ar putea prezenta într -adevăr un mare interes şi proiectul lui Marat cu privire la aclimatizarea şi cultivarea acestor moluşte în rezervoarele de apă, închise, ale mărilor sovietice, aşa cum fac acum japonezii cu scoicile purtătoare de perle.

Aceste cefalolamelibranchiate vor fi atunci nişte adevărate fabrici de aur. Ce părere are despre asta profesorul?

Zoologul se silea să -l ascute cu atenție pe Țoi, îşi exprimă chiar satisfacția şi dădu indicații cu privire la munca viitoare, dar cu toate acestea simți o bucurie sinceră atunci cînd Gorelov intră în laborator şi -i propuse să iasă împreună din submarin, ca să culeagă materiale. În ziua aceea, Gorelov a fost ocupat pînă la prînz cu munca lui de bază, în camera duzelor, şi acum fiind liber, voia să -i arate savantului nişte tufişuri de crini, o specie necunoscută, de mare adîncime. Are la dispoziție numai trei ore şi -l roagă pe profesor să se grăbească, dacă vrea să meargă cu el.

De astfel se vedea bine că Gorelov e grăbit. În timpul discuției se uita mereu la ceas, amintea insistent că aceste tufişuri sînt cam departe şi că are să treacă destul de mult timp pînă o să poată ajunge la ele. Zoologul acceptă şi -i spuse lui Gorelov să -şi pregătească biletul de voie.

— Nu, vă rog, Arsen Davidovici, îi răspunse Gorelov oarecum jenat, trecîndu -şi palma peste creştetul ras. Vă rog, faceți dumneavoastră biletul şi dați -l la semnat. Eu mai am puțină treabă la mine în cabină. Termin însă repede şi vă aştept în camera de evacuare. E bine? Vă rog numai să nu zăboviți prea mult.

Se uită din nou la ceas şi porni să iasă din laborator.

— Grăbiți -vă, Arsen Davidovici! Timpul trece! mai strigă el din mers şi trînti uşa în urma lui.

Străbătu coridorul cu pasul lui obişnuit, mare, fără să

se pripească, dar de îndată ce se văzu la el în cabină, după ce încuie uşa, îl apucă pe neaşteptate o activitate febrilă. Trase cîteva sertare ale biroului, scoase din ele nişte bani, documente şi scrisori şi strecură la repezeală toate acestea prin buzunare. Apoi închise sertarele, se îndreptă din spate şi aruncă o privire asupra cabinei, ca şi cum ar fi făcut -o pentru cea din urmă oară. Ochii lui zăboviră o clipă pe portretul tinerei femei din tabloul care atîrna deasupra patului. Gorelov tresări şi dădu să facă un pas spre portret dar se întoarse, apucă de pe birou fotografia aceleiaşi femei şi o strecură cu grijă în buzunarul de la piept al vestonului. Fără să -şi mai întoarcă privirea, ieşi din cabină, o încuie, şi porni repede în jos spre camera de evacuare.

Zoologul nu venise încă. Gorelov se uită la ceas şi ridică nervos din umeri.

— Ce fel de oxigen ai pus? îl întrebă el pe Matveev.

— Comprimat, tovarăşe inginer.

— Reîncarcă -l! ordonă Gorelov. Pune oxigen lichid!

— Am înțeles, tovarăşe inginer. După surparea aceea de teren, trebuie să fim foarte atenți în toate, adăugă Matveev, executînd ordinul.

— Aşa e, îi întări Gorelov presupunerea. Dar acumulatoarele? Garnitura e întreagă?

— Întreagă.

— Să văd! Ce -i în termose?

— Cacao fierbinte.

— Arată -mi! Umple -le pînă sus!

Gorelov era aproape complet echipat şi nu -i mai rămînea decît să -şi pună şi să -şi fixeze casca, cînd apăru şi zoologul cu înfățişarea lui preocupată şi aproape indiferentă, devenită obişnuită în ultima vreme. Îi arătă lui Matveev biletul de voie comun, pentru el şi Gorelov.

Gorelov însă nu mai avea de loc răbdare:

— Ce înseamnă asta, Arsen Davidovici! Se poate? De ce ați întîrziat atîta? Cînd mai cercetăm şi cînd ne mai întoarcem? Abia o să apucăm să ne uităm. Haideți mai

repede! Eu în nici un caz nu pot să mai întîrzii pe submarin...

De îndată ce se văzu la marginea platformei basculante, Gorelov porunci cu o voce violentă şi autoritară:

— Zece zecimi! Repede! Urmaţi -mă!

*

După saltul lor în spaţiu, platforma se ridică, submarinul se urni din loc şi, luîndu -şi viteză, se îndreptă spre sud. Cînd după un minut Gorelov îşi întoarse capul, submarinul nu se mai vedea. Asta însă nu -l miră de loc.

Încă înainte de această staţie de mare adîncime, căpitanul prevenise echipajul, şi mai cu seamă pe lucrătorii ştiinţifici, că submarinul nu va sta permanent într -un loc, ci se va afla în continuă mişcare. La întoarcerea pe submarin, toţi cei aflaţi peste bord erau obligaţi să intre mai întîi în legătură cu postul central de comandă pentru a stabili prin radiofar drumul lor de întoarcere. Toţi îşi dădeau seama de importanţa acestei măsuri de precauţie, după memorabilele evenimente din Marea Sargaselor. Oamenii ştiau de asemenea că în decursul acestei croaziere în jurul locului lucrărilor se află într -o neobosită mişcare şi cercetaşii infraroşii: unul la suprafaţa oceanului, iar celălalt la diferite adîncimi în faţa submarinului.

Culcaţi înainte, într -o poziţie aproape orizontală, Gorelov şi zoologul înaintau tăcuţi în direcţia opusă submarinului prin bezna de nepătruns a adîncurilor, ajungînd din urmă şi depăşind luminiţele multicolore şi nebuloasele luminiscente ale locuitorilor oceanului. Gorelov mergea în faţă, zoologul la cîţiva metri în urma lui. Goniră aşa aproape un ceas, fără să schimbe nici o vorbă, ţinînd mereu direcţia spre nord. Gorelov se uita din cînd în cînd la ceas, şi întorcînd neliniştit capul, scruta depărtările, dîndu -şi parcă silinţa să străbată cu

privirea perdeaua vineţie care atîrna în faţa lui, la capătul fascicolului albastru de lumină al lanternei. Cufundat în gîndurile lui apăsătoare, zoologul îl urma pe Gorelov, fără să se uite pe unde merg, fără să ştie de cînd merg şi fără să -i pese de ce se petrece în jur. Numai o singură dată îşi ridică privirea, se uită de jur împrejur şi vru să -l întrebe ceva pe însoţitorul său, dar numaidecît renunţă la această intenţie şi, plecîndu -şi capul, se lăsă din nou în voia unei totale indiferenţe, ori în voia gîndurilor lui apăsătoare.

CAPITOLUL IX. ATACUL TORPILELOR MAGNETICE

Deodată Gorelov tresări. În depărtare, drept în faţa lui, în coridorul de lumină al lanternei, se ivi răsărind parcă din beznă, un corp lung şi neted, aproape cilindric, care gonea cu repeziciune în întîmpinarea lui. În clipa următoare îşi făcu apariţia partea dindărăt a acestui corp, cu un fel de elice strălucitoare, ce se rotea vijelios, cu cîrme verticale şi orizontale şi cu două stabilizatoare orizontale, în dreapta şi în stînga. Din mijlocul corpului se răspîndeau în toate cele patru părţi nişte fire bine întinse, ce străluceau şi ele metalic.

Lanterna zoologului lumină în clipa aceea spaţiul învecinat: pretutindeni - deasupra şi dedesubt, în dreapta şi în stînga - se întindea o plasă metalică uriaşă cu ochiurile de trei metri, avînd la noduri corpuri cilindrice, de forma unui peşte, la fel cu acela pe care -l văzuse întîi Gorelov... Plasa venea cu iuţeală în întîmpinarea oamenilor, ca un zid ale cărui margini se mistuiau în beznă.

— Jos! strigă desperat Gorelov. Repede la fund!

Întorcînd brusc cîrmele din plină viteză, se repeziră cu capul în jos şi, pînă să -şi dea seama, se afundară aproape pînă la brîu într -un strat gros de mîl poros.

Gorelov se întoarse numaidecît şi scoase capul din mîl. Alături de el se zbătea zoologul, vrînd să se ridice. La o înălţime de cinci -şase metri, cu un zgomot care se transformă curînd într -un urlet, se apropia cu repeziciune plasa întinsă, în care atîrna un şir de corpuri cilindrice, puternic luminate de lanterna lui Gorelov şi a zoologului. Cînd plasa ajunse aproape deasupra oamenilor care se întinseseră pe fund, cele mai apropiate dintre corpurile înşirate la baza plasei începură să se agite deodată în legăturile lor. Capetele lor semisferice se aplecau tot mai mult în jos, pe măsură ce se apropiau, atrase parcă de ceva într -acolo, şi din fiecare, cîte două perechi de ochi mari şi rotunzi, de culoarea oţelului brunat se aţintiră asupra oamenilor, cercetîndu -i parcă cu atenţie. Unul sau doi, din aceşti monştri, se năpustiră dintr -odată cu capetele în jos, ridicîndu -şi aproape vertical cozile care se roteau, dar numaidecît, traşi de ceilalţi, reveniră la orizontală şi se îndepărtară împreună cu toată plasa.

— Ce -i asta? Ce înseamnă asta? şopti speriat zoologul şi, numaidecît, strigă cu putere: Astea -s torpile! Feodor Mihailovici, torpile!...

— Mai încet! şuieră ameninţător Gorelov. Ce ţipi ca un nebun? S -ar putea să aibă detonatoare acustice şi praf ne fac.

Cu ochii larg deschişi de groază, zoologul urmărea plasa care se mistuia în beznă. În cele din urmă vorbi iarăşi, coborînd vocea pînă la şoaptă:

— Dar se îndreaptă spre sud, Feodor Mihailovici! Să nu dea peste submarin!

Gorelov izbucni într -un rîs sacadat, ca un lătrat de cîine.

— Ce vorbeşti, Arsen Davidovici! Dar reflectoarele ultraacustice ce păzesc? Vor semnala submarinului plasa cu douăzeci de kilometri înainte de întîlnirea cu ea. Şi -apoi cercetaşii infraroşii ce fac? Dorm? N -ai nici o grijă, Arsen Davidovici! Să ne grăbim mai bine spre tufişurile

noastre...

Era ceva care nu -i plăcu zoologului în rîsul lui Gorelov, în vorbele lui repezite şi nervoase. Se aprinse din nou în el vechea antipatie, neîncrederea aceea înăbuşită şi nelămurită. Zoologul vru să -i răspundă, să -şi descarce neliniştea, dar rămase tăcut. Stătea pe fund, privind în depărtare prin beznă în direcția unde lăsaseră în urmă submarinul, spre care gonea acum zidul acela cumplit, aducîndu -i poate pieirea...

În cele din urmă, zoologul se desmetici:

— Bine, spuse el cu un efort, întorcîndu -se spre Gorelov. Să mergem spre tufişuri...

Fără să -i răspundă, Gorelov dădu drumul elicii, urcă vreo cîțiva zeci de metri mai sus şi porni cu mare viteză spre nord. La o mică distanță, zoologul îl urma. Acum nu -şi mai lua ochii de la silueta lui Gorelov, care gonea înaintea lui. Un minut mai tîrziu, zoologul duse cu băgare de seamă mîna la tabloul de comandă, deschise capacul şi, după o clipă de şovăială, dibui unul din butoane, apăsă pe el, îl scoase din poziție şi împinse pîrghiuță respectivă la locul inițial: telefonul lui Gorelov era decuplat. Apoi zoologul apăsă pe un alt buton şi împinse pîrghiuța în alt loc. Numaidecît auzi o voce calmă, care -i era cunoscută:

— Aici locotenentul -major Bogrov. Dumneata eşti, Lord?

— Da, eu sînt. De la nord la sud, spuse zoologul cu jumătate de glas, urmărindu -l din ochi pe Gorelov, înaintează cu viteză uriaşă o plasă verticală, încărcată cu torpile. Noi am evitat -o, aruncîndu -ne la fund. Mi -i teamă să nu vă izbească...

— Ce? întrebă alarmat locotenentul -major. Torpile ai spus? La ce depărtare le -ați întîlnit?

— Nu ştiu... răspunse încurcat zoologul. N -am fost atent... Dar cred că la vreo şaizeci -şaptezeci de kilometri de locul unde ne -ați lansat.

— Aha! Bine. O să intensificăm observarea. Îți

mulţumesc. Nu veniţi spre submarin pînă nu primiţi dispoziţii. Mergeţi cît mai departe şi fiţi atenţi!

Decuplînd telefonul zoologului, locotenentul -major îl sună numaidecît pe căpitan. Apoi luă legătura cu Şelavin şi cu Skvoreşnea, care se aflau la lucru peste bord, şi le ordonă de asemenea să nu se întoarcă pînă nu vor fi chemaţi şi să se îndepărteze imediat cu o viteză de zece zecimi cît mai departe spre vest, menţinîndu -se foarte aproape de fund.

Cu cîteva minute mai înainte, „Pioner" schimbase direcţia şi mergea acum pe acelaşi drum înapoi, de la sud spre nord.

Fără să -şi ia ochii de la ecran, locotenentul -major mări viteza navei la patru zecimi şi -i abătu direcţia cu cîţiva carţi spre est.

Intră căpitanul. Locotenentul -major îi raportă cele ce -i comunicase zoologul şi măsurile pe care le luase.

După uluiala de o clipă, pe faţa căpitanului se aşternu un zîmbet aspru. Fără să -şi ridice genele, ca totdeauna lăsate în jos, căpitanul spuse:

— Bine, Aleksandr Leonidovici! Aprob toate măsurile şi dispoziţiile dumitale. Preiau comanda. Rămîi la tabloul de comandă şi urmăreşte emisfera de la pupă a ecranului. Pe cea de la provă mi -o rezerv mie.

— Am înţeles, tovarăşe comandant!

— Dă semnalul de alarmă.

— Dau semnalul de alarmă!

În toate încăperile navei răsună tremurul alarmat al soneriei, pe coridor se auziră tropăituri înfundate şi hîrşîieli de picioare, după care se făcu imediat o tăcere mormîntală.

Fără să -şi ia ochii dela ecran, cu picioarele larg desfăcute şi cu mîinile la spate, căpitanul stătea tăcut şi nemişcat în mijlocul încăperii puternic luminate a postului de comandă.

— Vînătoarea continuă, deci! rosti el încet, după o clipă de tăcere, ca şi cum ar fi vorbit cu un interlocutor

nevăzut. Perfect! Dar acum, prieteni, o să plătiți scump urmărirea asta.

Locotenentul -major şedea ca o statuie în fața tabloului de comandă, cu degetele pe claviatura inferioară.

— Cercetaşul dela bordul stîng! Înainte! se auzi comanda căpitanului. Lansează -l în semicercul de la provă la distanța maximă, cincizeci de kilometri. Să circule dela vest la est şi înapoi.

Degetele locotenentului -major făcură o cursă scurtă pe clapele şi butonii tabloului de comandă şi încremeniră în aşteptarea unei noi comenzi.

În cabină se lăsă o tăcere plină de încordare.

Cîteva minute mai tîrziu, în emisfera din față a ecranului începu să apară cu repeziciune, umplîndu -l treptat, o plasă difuză, cu nişte puncte mari şi întunecate la nodurile ochiurilor. Cu fiecare secundă, firele se conturau tot mai limpede pe ecran, punctele întunecate creşteau, luînd forma unor capete rotunde, în dosul cărora se iviră apoi cercurile tremurătoare ale elicelor care se învîrteau vijelios. În mijlocul ecranului, plasa cu torpile se vedea clar, fiind aproape de tot de cercetaş. Dar pe ambele aripi ale emisferei, de îndată ce cercetaşul se abătea în dreapta sau în stînga, imaginea plasei se întuneca, devenea vagă.

— E clar, zise calm căpitanul. Dar e interesant. Plasa se deplasează ca un zid drept, cuprinzînd un spațiu uriaş. Şi are o viteză de cincizeci -şaizeci de kilometri pe oră. Căpitanul izbucni deodată în rîs. Sînt în stare de dragul nostru, să scormonească tot oceanul!... Splendid!... Şi, adresîndu -se locotenentului -major, ordonă: Retrage cercetaşul cu viteza plasei, păstrînd față de ea o distanță de o sută de metri.

— Am înțeles: retrag cercetaşul spre submarin, menținîndu -l la o distanță de o sută de metri de plasă.

— Aşa! Aceeaşi direcție!

— Am înțeles!

Plasa cu teribila ei încărcătură - clară şi bine conturată

la mijloc, dar tot mai difuză, şi în cele din urmă mistuindu -se în întuneric în lături, pe cupola şi la poalele ecranului - se menținea acum într -o poziție neschimbată față de submarin. Cercetaşul trimitea pe ecran imaginea plasei de la una şi aceeaşi distanță şi de aceea se părea că şi plasa, şi submarinul stau pe loc sau se deplasează cu aceeaşi viteză şi în aceeaşi direcție.

— Ce distanță e pînă la plasă? întrebă după cîteva clipe căpitanul.

— Patruzeci de kilometri.

— Înaintăm cu şaizeci pe oră, iar plasa vine spre noi aproape cu aceeaşi viteză, murmură căpitanul, pentru sine. Peste cîteva minute situația de pe ecran se va schimba. Fiți gata pentru manevră.

Locotenentul -major îşi îndreptă trupul. Îl fulgeră un gînd: „De ce înaintăm spre plasă, cînd putem uşor s -o evităm?" Dar gîndul acesta dispăru cînd imaginea plasei de pe emisfera de la provă făcu deodată parcă un salt şi se repezi spre submarin.

Intrară în acțiune reflectoarele ultrasonore.

— Retrageți cercetaşul în cuib! se auzi o comandă bruscă. Tunul de la provă, în bătaie!

„Aha! Asta e! îşi zise locotenentul -major. Distrugem torpilele... Fără zgomot..."

Imaginea plasei creştea cu o repeziciune de necrezut. Părea ciudat numai faptul că începuse să se contureze cu o mai mare repeziciune şi pe aripile ecranului. Dacă plasa înainta ca un zid drept, vertical, părțile ei laterale, îndepărtate de submarin, ar fi trebuit să rămînă mai nebuloase şi mai difuze, decît partea ei centrală, mai apropiată, care înainta drept în fața submarinului... Însă imaginea plasei de pe aripile ecranului părea că înaintează cu o viteză îndoită, şi claritatea liniilor ei era acum aproape la fel ca şi pe partea din față a ecranului. Doar n -o fi condusă astfel ca să învăluie submarinul!... Ce putea să însemne asta? Căpitanul se străduia să dezlege enigma.

Deodată se auzi în spatele căpitanului exclamația alarmată a locotenentului -major:
— Plasa apare pe ambele aripi ale ecranului de Ia pupă!
— Ah, diavolii! strigă neobişnuit de excitat căpitanul, lovind cu piciorul în podea şi întorcîndu -se spre partea ecranului de la pupă. Torpile magnetice! Ne încercuiesc!
Aruncă o privire asupra cupolei ecranului. Marginea de sus a plasei se apleca în jos, brăzdînd ecranul, deocamdată încă slab, cu firele ochiurilor difuze.
— Lăsați tunul! Întoarcere în loc! O sută optzeci de grade!
Submarinul se întoarse brusc în loc, cu prova la sud şi cu pupa la nord, spre plasă.
— Țineți direcția asta! Viteza şase zecimi!
— Am înțeles! Ținem direcția asta! Viteza şase zecimi!
În față, pe emisfera de la provă a ecranului, spațiul liber, pustiu şi întunecat, se micşora din ce în ce, cuprins cu repeziciune, ca de un cleşte, de marginile laterale ale plasei.
Ambele aripi ale ecranului erau aproape în întregime cuprinse de țesătura plasei, cu petele întunecate ale „nodurilor" acesteia. Pe cupolă, plasa se contura tot mai jos şi tot mai clar. Deschizătura din față se îngusta văzînd cu ochii. Sfera ucigătoare din jurul submarinului se închidea...
„Să ne strecurăm! Dar avem timp?!... Vom mai avea oare timp?" se întrebă tulburat locotenentul major. Degetele lui stăteau nemişcate pe claviatură.
— Viteza opt zecimi! răsună ca o explozie o comandă în urechile locotenentului -major.
Submarinul zvîcni înainte.
Pe emisfera de la pupă a ecranului, liniile plasei se estompară vizibil, dar coridorul din față continua să se închidă. Uriaşul corp metalic al submarinului atrăgea înspre sine, cu o forță irezistibilă, sutele şi miile de capete magnetice ale unor monştri ucigători de oțel, dublînd viteza goanei turbate a acestora...

— Zece zecimi!...

Căpitanul nu se mai uita înapoi. Privea cu toată ființa sa înainte, cu ochii aprinşi, ațintiți asupra ecranului, spre îngusta deschizătură lăsată de plasă.

Submarinul zbura, spintecînd ca un fulger adîncurile întunecate ale oceanului.

Cît de departe se întind oare înainte aripile acestei plase blestemate? Cîte aripi va mai arunca oare oceanul din adîncurile lui în întîmpinarea submarinului?

Era un adevărat joc al morții.

Căpitanul îşi strînse pumnii. Obrajii i se îmbujoraseră şi, judecind după strălucirea ochilor, plini de triumf şi încredere, s -ar fi putut crede că pentru jocul acesta va plăti altcineva.

— Unsprezece zecimi! strigă căpitanul cu o voce răsunătoare. Din coridorul dintre marginile plasei nu se mai vedea decît o crăpătură îngustă, care însă nu se mai schimba.

— Douăsprezece! Douăsprezece zecimi şi tot ce se poate!!!

Era ceva supranatural. Toate rezervele fură aruncate în această luptă cu moartea. Înconjurat de cămaşa de aburi, submarinul zbura ca un meteor încins în spațiile cosmice interplanetare.

Pe aripile laterale ale ecranului plasa se vedea ca o țesătură nebuloasa, deasă. Nu se putea ține după submarin! Rămînea neputincioasă, în urma lui.

Curînd, vălul cenuşiu al acestei țesături începu să se retragă spre aripile ecranului. Crăpătura se lărgea, pereții coridorului începură să se desfacă. Încă o clipă, şi teribilul păienjeniş, şters parcă cu buretele, dispăru de pe ecranul de la provă.

În fața se întindea drum liber şi curat prin adîncurile necuprinse ale oceanului.

Deodată o bubuitură de o forță neobişnuită se prăvăli din spate asupra submarinului. Ca o uriaşă balenă rănită, submarinul săltă în sus, apoi se prăbuşi în jos şi

iar săltă cu cîteva sute de metri. Apoi, zvîrlit parcă de o catapultă monstruoasă, făcu un salt înainte şi se năpusti în spaţiu cu o iuţeală îndoită. Bubuiturile se succedau, contopindu -se într -un neînchipuit haos acustic. Snopi albi de fulgere spintecau în toate direcţiile partea de la pupă a ecranului. Se părea că a plesnit oceanul, că însuşi învelişul planetei a făcut explozie şi mii de vulcani şi -au împreunat urletul într -un vacarm supranatural, insuportabil pentru urechea omului.

Abia menţinîndu -se locului după izbitură, locotenentul -major îşi întoarse faţa albă ca varul spre căpitan.

Acesta stătea nemişcat în mijlocul sălii şi se uita la dînsul cu un zîmbet crud şi triumfător:

— Torpilele s -au năpustit din inerţie unele asupra altora. S -au ciocnit şi acum explodează. Manevra a izbutit! jumătate tonă de ulei - peste bord! Aprindeţi douăzeci metri cubi de hidrogen şi aruncaţi peste bord!

Peste cîteva secunde, un uriaş balon de flăcări apăru pe cupola ecranului. Apoi peste întinderea calmă a oceanului se înălţă, ca de pe urma exploziei unui vulcan submarin, sus de tot, un munte uriaş de apă şi flăcări. Muntele se prăvăli după aceea, şi pe întinderea apelor liniştite, de departe, înalte valuri concentrice se năpustiră în goană.

— Va să zică am pierit, spuse cu un zîmbet ironic căpitanul. Acum n -o să se mai îndoiască nimeni de asta... Şi, întorcîndu -se spre locotenentul -major, ordonă: Viteză opt zecimi! Banda stîngă! Ţineţi direcţia asta!

Submarinul descrise un arc uriaş spre est.

— Direcţia nord! Ridicaţi la suprafaţă cercetaşul de la tribord!

Bubuiturile exploziilor încetară. Vîrtejuri de mîl ridicate de pe fund începură să învăluiască încet ecranul sferic. În toate părţile pluteau hoituri de animale marine.

— Ridicaţi nava la cinci sute de metri adîncime!

Deasupra ecranului tulbure, pe cupola lui curată strălucea pata luminoasă a soarelui aflat la zenit. Cîteva

nebuloase de nori încremeniseră în jurul lui. Cerul înnorat aci se prăbuşea, atrăgînd parcă inelul orizontului, aci se ridica din nou vijelios, lărgindu -se la nesfîrşit. Asta din cauza că se sălta şi se lăsa înapoi pe apă cercetaşul infraroşu.

Nici o navă nu se vedea pe ecran.

— Ridicați mai sus cercetaşul! ordonă căpitanul.

Spre nord, departe -departe la orizont, apărură pentru o clipă siluetele minuscule a două vase, cu vălătuci mici de fum, deasupra lor.

— Aşa! exclamă cu satisfacție căpitanul, de parcă s -ar fi convins că totul merge aşa cum se aştepta el. Trei carți spre vest! Țineți direcția asta! Acum să ne socotim...

În scurtă vreme nu mai avură nevoie de cercetaşul infraroşu. Vasele intraseră în zona de vizibilitate a reflectoarelor ultrasonore.

Unul din aceste vase era splendidul „Idzumo", un minunat crucişător de 15 000 tone, ultima realizare în domeniul construcțiilor navale militare, cu trei puternice turele de luptă, douăsprezece tunuri grele de 340 mm, cu o bătaie de 32 de kilometri, cu şase aparate de lansat torpile, patru avioane la bord şi cu o viteză de deplasare de 50 de noduri.

Căpitanul îl recunoscu.

Ceva mai departe de crucişător, lateral, se înălță un uriaş vapor transoceanic cu patru coşuri.

— Retrageți cercetaşul! Viteza trei zecimi! comandă căpitanul.

Apăsă pe un buton de lîngă un mic ecran oval, aflat sub tabloul de comandă. Pe ecran apăru camera tunului ultrasonor de la provă. Acusticianul -şef, grăsunul Cijov, şedea în fotoliu. În fața lui, pe un ecran luminos, se conturau siluetele distincte ale vaporului transoceanic şi crucişătorului, din coşurile cărora ieşeau nori groşi de fum. O mulțime de vedete, şalupe şi baleniere mişunau în jurul lor. Sus, pe cer, se rotea ca o pasăre de pradă un mare avion alb, cu nişte cercuri roşii, bine vizibile, sub

aripi.

— Pregătiți -vă de luptă! comandă căpitanul. Asupra crucişătorului! Țintă metalică! Numai metalul! Nu vă atingeți de oameni!

— Am înțeles! Gata de luptă! numai asupra metalului! repetă Cijov, manevrînd cu iuțeală nişte manivele, ridicînd şi deplasînd ceva.

— Loviți carena sub linia de plutire! Capacitate, cinci zecimi! Atenţiune!

La o adîncime de cincisute de metri, submarinul se apropia pe nesimțite de vasul cuirasat în zale de oțel, care îşi zbîrlea amenințător în toate părțile țevile lungi şi puternice ale tunurilor.

Pe ecran se vedeau bine siluetele mici ale oamenilor care forfoteau pe punte şi ale ofițerilor care de pe puntea de comandă scrutau suprafața oceanului în direcția de unde se apropia acum, încet, „Pioner".

Pe crucişător, două macarale ridicau din apă şi făceau sul o plasă metalică, lată, aproape cît toată lungimea vasului, cu nişte uriaşe ochiuri goale... Şi pe celălalt vapor, alte două macarale făceau aceeaşi treabă. Era clar că vasul de război şi transatlanticul, care era baza tehnică a crucişătorului, scoteau la suprafață rămăşițele plasei nefolosite..

— Stop! ordonă căpitanul şi submarinul se opri imediat pe loc. Atenţiune! îi comandă el lui Cijov. Ochiți! Sunet!

Compartimentul tunului ultrasonor de la provă, apoi postul central de comandă şi în cele din urmă întreaga navă submarină, se umplură de un zumzăit melodios, reținut, ca al unui dinam puternic, în acțiune.

În primul moment, înfățişarea exterioară a crucişătorului nu suferi nici o schimbare. Tunul ultrasonor lucra cu o capacitate de numai cinci zecimi.

Deodată ofițerii de pe puntea de comandă a crucişătorului se puseră în mişcare. Smulşi parcă de vînt, se repeziră cu iuțeală în jos. Prova şi pupa crucişătorului începură să se ridice treptat, iar în partea de la mijloc să

se boltească în jos. Liniile drepte, aproape elegante, ale bordurilor, începură să capete tot mai vizibil forma unui arc. Oamenii de pe punți începură să alerge cuprinşi de panică.

Toată silueta vasului, de la chilă pînă la antena de radio, se vedea lămurit pe ecranul submarinului. Sub ochii căpitanului şi ai locotenentului -major, mijlocul carenei începu să se îndoaie şi să se desfacă, topindu -se întocmai ca o bucată de lut. La numai un minut de la începutul atacului ultrasonor, mijlocul vasului dinspre submarin se turti înăuntru, apoi, ca o băşică uriaşă, plesni şi un colosal şuvoi de apă se năpusti în cale, în sala maşinilor, în camerele de muniții.

Crucişătorul se lăsă numaidecît pe o parte, luînd în cîteva secunde o cantitate colosală de apă. Nu -i ajutară nici pereții îngroşați ai bordurilor de sub linia de plutire, meniți să reziste la mine, nici numeroasele despărțituri etanşe. Şuvoiul puternic de apă punea stăpînire pe acest splendid crucişător, fala flotei imperiale est -asiatice.

— Opriți sunetul! comandă căpitanul, şi întorcîndu -şi fața albă ca varul spre locotenentul -major, adăugă: Să le dăm oamenilor timp să coboare în bărcile de salvare.

Crucişătorul se afundă încet, frîngîndu -se la mijloc şi ridicîndu -şi tot mai sus prova şi pupa. Una după alta erau lăsate în apă vedete, bărci cu motor, baleniere, şalupe, care se umpleau la repezeală cu oameni. Din toate părțile soseau nenumăratele vase mici, care mişunau pînă atunci în larg; transoceanicul îşi trimitea în grabă bărcile de salvare.

— Permiteți -mi să raportez, se auzi în spatele ofițerilor vocea lui Pletniov.

Radiotelegrafistul se oprise în prag, cu un teanc de radiograme în mînă.

— Ce ai acolo? îl întrebă scurt căpitanul.

— Crucişătorul „Idzumo" lansează necontenit semnale „S.O.S." Anunță că se scufundă. Zice că dintr -o cauză necunoscută babordul şi tribordul se descompun, lăsînd

apa să pătrundă în vas.
— Bine. Continuă recepția comunicărilor.
Căpitanul se întoarse din nou spre ecran. Toate punțile se goliseră de oameni. Numai silueta izolată, scundă, a comandantului crucişătorului continua să stea nemişcată pe puntea superioară. Iată -l că duce mîna la cozoroc, în semn de adio. Mulțimea de vase mărunte, îngrămădite lîngă nava care se scufunda încet, se răspîndi deodată într -un evantai larg, tot mai departe.
— E clar, rosti căpitanul. Au coborît toți de pe vas. Acum să plătească tîlharul ăsta pentru toți! Sunet! îi comandă el cu glas puternic acusticianuiui -şef. Cu toată capacitatea!
Încăperile navei submarine se umplură de o simfonie măreață, de o torță zguduitoare.

*

Jumătate de oră mai tîrziu, „Pioner" gonea spre sud, coborînd tot mai la fund. Locotenentul -major Bogrov îi convocă la punctul de adunare pe toți membrii echipajului rămaşi afară în timpul luptei cu duşmanul perfid.

CAPITOLUL X. DOUĂ CONVORBIRI

După ce respinse atacul, expediția mai rămase şapte zile pe locul luptei şi încheie cu succes cercetările începute. Deosebit de mulțumit de rezultatele obținute era Şelavin.
Existența unei forțe electrogene în straturile de la fund fusese confirmată în urma unor studii amănunțite, întreprinse în aceste zile. Această descoperire aprinse mai aprig ca oricînd fantezia inventivă a lui Marat. Tînărul tehnician telefonist îşi şi întocmise un proiect de organizare a unor uriaşe acumulatoare electrice care să

capteze şi să acumuleze energia electrică ce se naşte necontenit în straturile de la fund ale oceanului. Apoi transportată pe uscat, această energie electrică va putea fi folosită în scopuri industriale, la transporturi şi pentru uz casnic. Marat ştiuse să -i transmită şi lui Şelavin tot entuziasmul lui, făcînd din el un adept şi apărător înflăcărat al proiectului său. În gazeta de perete apăru un articol al lui Şelavin, în care acesta îi făcea praf pe scepticii care se îndoiau de valoarea practică a proiectului.

Discuția lua vertiginos proporții, şi Marat se simțea în culmea fericirii.

Submarinul trecea acum prin zona de contact a doi curenți paraleli - unul cald, care străbate oceanul de la vest, dinspre insulele Falkland, spre est, către țărmurile Africii de Sud, şi largul curent rece al capului Horn, care merge în aceeaşi direcție, venind în contact strîns cu curentul cald şi formînd împreună partea atlantică a marei centuri permanente a curentului estic care încercuieşte la aceste latitudini întreg globul pămîntesc.

Ca în toate locurile unde curenții reci vin în contact cu curenți calzi, şi aceste regiuni se deosebesc, atît la suprafața oceanului, cît şi în adîncuri, prin numeroase particularități fizice şi biologice. În atmosferă, aici se iscă foarte des furtuni, mereu e ceață, se adună nori şi plouă, iar în apele oceanului, fauna este excepțional de bogată şi reprezentată de cele mai variate specii, de la plancton (organisme microscopice, care plutesc pasiv la suprafață şi constituie hrana, de bază a întregii faune de suprafață) pînă la cele mai mari specii de animale marine.

Cît de departe îşi exercită influența în adîncurile oceanului aceste condiții climaterice? Ce specii de organisme acvatice noi, necunoscute încă ştiinței, se pot găsi aici? Cum ajung aici curenții reci, care iau naştere lîngă ghețarii continentului Antarctic, sub influența topirii ghețurilor şi în urma radiațiilor termice intense din regiunile sudice ale Oceanului Atlantic? Cum este aici în

realitate relieful fundului şi cum influenţează el mişcarea apelor de adîncime şi răspîndirea temperaturii în aceste ape?

Toate aceste probleme şi multe altele stăteau în faţa expediţiei ştiinţifice a submarinului. Se ducea o muncă clocotitoare nu numai la popasurile dese, dar de scurtă durată, ci şi în timpul deplasării navei, în cabinetele - laboratoare şi chiar în faţa ferestrelor hublouri. Înaintînd încet, cu o viteză de trei zecimi, şi aprinzînd reflectoarele puternice la adîncimi mari, unde nu există nici un pericol, cei de pe submarin puteau studia o mulţime de organisme marine. Sidler, ajutorul lui Şelavin, pictorul şi în acelaşi timp operatorul cinematografic al expediţiei, putea în sfîrşit să -şi ducă din plin munca lui.

În aceste zile, Pavlik nu se mai îndepărta de Sidler, uimit de tot ce apărea în coridorul de lumină a! reflectorului, dar mai cu seamă încîntat de iuţeala şi măiestria cu care toate acestea erau înregistrate numaidecît pe pelicula cinematografică ori reproduse cu creionul sau cu vopselele.

În general, în ultimele zile Pavlik era într -o minunată dispoziţie sufletească: de curînd, căpitanul îi făcuse cunoscut că, potrivit relatărilor marelui stat major, tatăl lui Pavlik se vindecase pe deplin de pe urma rănilor căpătate în timpul naufragiului lui „Diogen" şi în scurtă vreme va ieşi din spital. Deşi tatăl lui nu cunoştea amănuntele salvării lui Pavlik, toate radiogramele acestuia îi fuseseră transmise, aşa că şi el era pe deplin liniştit, ştiindu -l pe fiul său în viaţă.

Starea de fericire şi de necontenită încîntare faţă de tot ce îl înconjura îl duseră în cele din urmă pe Pavlik la un rezultat neaşteptat. Încuindu -se o zi întreagă în cabina lui Pletniov, în care îşi găsise adăpost din clipa apariţiei lui pe submarin, băiatul compuse pe nerăsuflate, fără să se scoale de la masă, un poem lung de tot, în care cînta pe un ton triumfal toată măreţia oceanului, frumuseţile şi bogăţia acestuia, viaţa lui plină de mistere, precum şi

curajul, vitejia cu care oamenii Țării sovietelor au ştiut să -l cucerească şi să -i afle tainele...

Intrînd în cabină şi văzînd cu ce se îndeletniceşte băiatul, radiotelegrafistul se grăbi, umblînd în vîrful picioarelor şi cu răsuflarea tăiată, să se ducă la Marat şi să -i spună în mare taină - iar pe urmă şi lui Skvoreşnea, intendentul Orehov şi bucătarul Belogolovîi - că „băiatul compune nişte versuri", că „e cu totul transportat" şi că e „în mare inspirație"...

Spre sfîrşitul zilei tot echipajul submarinului ştia de poem şi aştepta cu nerăbdare apariția lui.

Tîrziu noaptea, cînd Pletniov, întors din cart, se dezbrăca încetişor şi se pregătea să se culce, Pavlik puse în sfîrşit punct, zvîrli condeiul, se lăsă pe speteaza scaunului şi îşi întinse trupul cu desfătare, închizînd ochii. Se vedea că marea lucrare a fost dusă la bun sfîrşit şi că sufletul secătuit şi istovit al creatorului ei doreşte numai linişte şi destindere...

Dar cîteva minute mai tîrziu, după ce mai întîi îl puse pe radiotelegrafist să jure „că nu spune absolut la nimeni", Pavlik îi şi citi poemul, stînd în picioare, în mijlocul cabinei, înflăcărîndu -se tot mai mult şi agitîndu -şi mîna ridicată în sus. Fața lui Pletniov, brăzdată de zbîrcituri adînci, ca un ogor arat cu tractorul, era într -o necontenită mişcare. Radiotelegrafistul nu -şi mai putea veni în fire de încîntat ce era şi îl întrerupea mereu pe poet cu exclamații pline de admirație:

— Cum? cum?...

... Şi neînfrînta forță -a ta
A -nfrînt -o omul sovietic!...

— Splendid! Să ştii că -i splendid, Pavlik! Trebuie neapărat să o publici în gazeta noastră de perete! Da -da!... Neapărat!

— Serios, Viktor Abramovici? întrebă Pavlik, stînjenit oarecum, dar cu ochii strălucind de fericire. Zici s -o...

— Neapărat, Pavlik! Neapărat! Du -te chiar acum la Orehov şi roagă -l să ți -o bată la maşină. Pe urmă o dăm

la redacția gazetei de perete.
Pavlik rămase o vreme nehotărît, apoi spuse:
_ - Ştii... Viktor Abramovici... dar dacă nu mi -o primesc? Şi Orehov... s -apucă să le spună la toți...
— Cum să nu ți -o primească? Sigur că ți -o primesc. Îți spun eu că o poezie ca asta!... Neapărat ți -o publică! Am să vorbesc chiar eu la redacție! Da, da!
Pavlik însă clătina din cap; te pui cu poeții? Atunci Pletniov făcu o concesie:
— Stai! Ştii ce? Pe submarin mai e o maşină de scris - are şi Gorelov una. Du -te la el şi roagă -l. N -o să te refuze.
Pavlik se lumină la față:
— Bună idee! Nu mă refuză Feodor Mihailovici pe mine. O bat chiar eu, că ştiu să scriu la maşină, Şi de Feodor Mihailovici sînt sigur că n -o să spună nimănui nimic.
Hotărîrea fusese luată.
Pavlik petrecu o noapte foarte agitată şi se dădu jos din pat cu mult înainte de a suna deşteptarea.
După gustarea de dimineață, aşteptînd din politețe un sfert de ceas - cincisprezece minute lungi şi chinuitoare! - Pavlik, cu inima cît un purice, bătu în uşa cabinei lui Gorelov. Nu -i răspunse nimeni. Atunci bătu a doua oară.
Gorelov apăru în prag întunecat, alarmat parcă; dar văzîndu -l pe Pavlik, zîmbi:
— Intră, Pavlik, intră. Ia loc! Ei, ce ai să -mi spui?
Încuie uşa şi, după ce îi arătă lui Pavlik un scaun, lîngă birou, se aşeză şi el.
— Feodor Mihailovici, începu Pavlik, roşu ca racul la față şi simțind că i se împleticeşte limba. Vreau să vă rog ceva... am scris... o poezie... pentru gazeta de perete. Dar trebuie bătută la maşină. Vă rog să -mi dați voie s -o bat la maşina dumneavoastră. O bat singur, ştiu să scriu. Îmi dați voie, Feodor Mihailovici?
Zîmbetul dispăru de pe fața lui Gorelov. Sări de pe scaun şi străbătu de două ori cabina cu paşi iuți, dar în clipa următoare se întoarse zîmbind spre Pavlik:

— Cînd vrei să scrii, Pavlik? Acuma? Bine! Cum o să refuz un... poet. Voiam şi eu să m -apuc de lucru, dar pentru o treabă ca asta...
— Vă mulțumesc, Feodor Mihailovici! Fața lui Pavlik radia de bucurie. Vă mulțumesc foarte mult! Dar vă rog să nu spuneți la nimeni.
— N -ai nici o grijă.
Un minut mai tîrziu, cabina se umplu de țăcănitul moale al maşinii de scris.
— E un „Underwood" foarte vechi, dar ce bine merge! rosti admirativ Pavlik la intervale. Credeam că aveți o maşină mică, portativă, şi cînd colo văd că e o coşcogea maşină!
— Da... răspunse Gorelov, fără să -şi ia ochii de pe cartea în lectura căreia se pare că se cufundase. O am de mult, şi m -am obişnuit cu ea.
Maşina porni să țăcăne din nou. Dar Pavlik era un băiat politicos. I se păru că tăcerea din cabină îl plictiseşte pe Gorelov şi de aceea se gîndi să întrețină conversația.
— Şi eu m -am obişnuit în America cu „Underwood" -urile. Scriam cu ele, chiar le demontam şi le curățam. Numai că acolo sînt mici, compacte. Modele vechi n -am întîlnit aproape de loc. Astea probabil că au multe piese de prisos, nu?
— Îhîm, mormăi Gorelov, fără să -şi ia ochii de pe carte.
— Aici, de pildă, văd o cutiuță sub manete, urmă amabil Pavlik. Oare ce rost o fi avînd? Ce -i în ea, Feodor Mihailovici?
Gorelov aruncă brusc cartea pe masă, rămase o clipă tăcut, apoi şuieră printre dinți:
— Sînt... sînt piese de schimb. Ai face bine să nu te mai întrerupi din lucru, Pavlik. Sînt grăbit, am şi eu de scris ceva la maşină.
Pavlik se ruşină.
— Bine, bine, Feodor Mihailovici, bîigui el pripit. Scuzați -mă, mai am puțin, termin repede...
Răpăitul domol al maşinii se revărsa acum monoton,

întrerupt numai de loviturile scurte ale intervalelor şi de bîzîitul schimbătorului de rînduri. Gorelov nu -şi găsea locul, mereu sărea de pe scaun şi, după ce făcea cîțiva paşi prin cabină, se aşeza din nou. Aci lua cartea în mînă, aci o arunca iarăşi. Muşchii obrajilor îi jucau necontenit.

*

În aceaşi dimineață, cînd Pavlik cu inima cît un purice bătea în uşa cabinei lui Gorelov, în celălalt capăt al coridorului, profesorul Lordkipanidze intră în cabina căpitanului. Stinghereala care de la o vreme punea stăpînire pe el ori de cîte ori se întîlnea sau stătea de vorbă cu căpitanul, nu -l părăsi nici de data asta.

— Intră, intră, Lord! îl întîmpină bucuros căpitanul cu vestonul de un alb imaculat descheiat, ca în intimitate. Ia loc, te rog... Nu, nu, uite aici. Aici stai mai comod.

Împinse lîngă scaun unicul fotoliu, care îşi avea locul într -un ungher al cabinei, iar el se aşeză pe un scaun uşor de răchită.

— Voiam să stau de vorbă cu dumneata, Lord, despre proximele dumitale lucrări şi despre felul cum le vom executa.

— Poftiți, Nikolai Borisovici, vă ascult.

— Potrivit planului pe care l -am adoptat, următoarea stație de mare adîncime, unde vom sta mai multă vreme, urmează să o facem lîngă Țara Focului. Aş vrea să precizăm acum unde socoți că e mai bine să desfăşurăm lucrările, spațiul pe care intenționezi să -l cuprinzi în aceste lucrări, şi de cîți oameni vei avea nevoie acolo.

— Iertați -mă, Nikolai Borisovici... Cred că n -ați uitat de popasul de scurtă durată, pe care l -am proiectat lîngă bancul Birdwood, la jumătatea drumului dintre insulele Falkland şi Țara Focului? Aş vrea foarte mult să cercetez această regiune şi să compar datele respective cu rezultatele explorării făcută de „Valdivia" pe bancul Agulhas, la sud de capul Acului.

— Bineînțeles, Lord! Acest popas de o zi şi o noapte nu cere însă atîtea pregătiri şi atîtea precauții ca escala de lîngă Țara Focului. Acolo, îndeosebi, trebuie să luăm cele mai serioase măsuri, ca să ferim expediția de orice surprize. Oricît de puternici am fi, oricît de feriți am fi de atentate, nu ştim totuşi ce mai poate să născocească duşmanul. Ultimul atac cu torpile a fost destul de grăitor în această privință. Aşadar, dragă Lord, prima chestiune: unde anume şi ce spațiu intenționezi să studiezi în regiunea Țării de Foc?
— Aş vrea să cercetez zona sudică a litoralului acestui arhipelag, spuse zoologul, ridicîndu -se şi apropiindu -se de hartă. În primul rînd, aceasta e o zonă puțin studiată; în al doilea rînd, trec foarte rar vase pe acolo, şi deci locul e mult mai lipsit de primejdii decît strîmtoarea Magellan...
— Considerentul acesta este deosebit de important, întări căpitanul. În felul acesta şi sarcina mea este mult uşurată. Şi ce sector intenționezi să cuprinzi aici?
— Eu zic să începem cu golful Nassau, răspunse zoologul purtîndu -şi creionul pe hartă. Apoi, urmărind litoralul nordic al insulelor Welleston şi cel sudic al peninsulei Hardy, să urcăm pînă la golful Cook de pe litoralul vestic al insulei Hasty şi, în sfîrşit, dacă timpul ne va îngădui, să cercetăm aici labirintul insulelor Londonderry. Cred că cele două săptămîni pe care le -am rezervat pentru acest popas ne vor fi de ajuns.
— Bine! încuviință căpitanul. Dumneata ştii mai bine. Acum dă -mi voie să analizăm zona trasată de dumneata din punct de vedere al navigației. Toată această zonă este plină de stînci submarine, recifuri şi bancuri de nisip, este supusă acțiunii unor vînturi şi furtuni neaşteptate, capricioase şi a unor curenți puternici. Este o zonă extrem de dificilă pentru navigația de suprafață, dar şi mai dificilă pentru cea submarină. E drept că toate astea nu ne înspăimîntă: nu sîntem orbi, ca submarinele obişnuite, şi motoarele noastre sînt destul de puternice. Dar navigația aici va cere totuşi multă încordare şi

atenție. Îți trebuie mulți oameni, Lord?
— Efectivul sectorului ştiințific, şi... cît vă mai lasă inima, Nikolai Borisovici, răspunse zoologul şi, zîmbind vag, numai cu buzele, se îndreptă spre fotoliul său.
— Mulți n -am să -ți dau, Lord dragă, dar dintre cei pe care ai şi apucat să seduci, poți să iei cîțiva... pe Skvoreşnea, de pildă. Ți -l mai dau pe Marat, pe Matveev, şi fireşte pe Pavlik. Pe cine îl mai vrei?... Pe Gorelov mă îndoiesc că am să ți -l pot da. Îmi pare foarte rău dar... avem înaintea noastră o călătorie grea şi el trebuie să fie la postul lui.
— Nu face nimic, Nikolai Borisovici, se însufleți deodată zoologul. Nu insist absolut de loc... Ne descurcăm noi perfect de bine şi fără dînsul. Zău aşa!
— Hm... Ce spirit de sacrificiu! Nu te mai recunosc, Lord! rîse căpitanul. Ei lasă, vedem noi. Cînd n -o să fie prea ocupat, ți -l dau şi pe el. Măcar ca recompensă pentru munca lui excelentă. Şi acum, uite cum propun eu să desfăşurăm lucrările. Submarinul va debarca în golful Nassau întreg efectivul sectorului ştiințific al expediției, cu tot echipamentul necesar. În această regiune o să lucrați după un grafic dinainte elaborat pentru toată durata staționării, două, trei sau cîte zile veți avea nevoie. După ce vă debarcăm, submarinul iese în larg şi navighează încontinuu, fără să se apropie de țărm. În fiecare zi, înainte de plecare luați micul dejun pe submarin, iar pentru prînz veniți pe bord, găsind submarinul după relevmente; după ce vă odihniți, plecați din nou la lucru, iar la cină vă întoarceți din nou şi rămîneți aici peste noapte. Cînd terminați toate lucrările din golful Nassau, submarinul vă transportă la locul următor, indicat pe plan, vă debarcă acolo, şi lucrările se desfăşoară în aceeaşi ordine. Recunosc că trambalările astea sînt destul de obositoare pentru dumneavoastră, dar trebuie să procedăm astfel pentru securitatea submarinului. Eşti de acord?
— N -am nimic de obiectat, Nikolai Borisovici.

Propunerea dumneavoastră este întru totul rezonabilă. Ceva mai bun nici că s -ar putea găsi! încuviinţă cu căldură zoologul. Tăcu o clipă, apoi lăsîndu -şi ochii în jos, adăugă încet: Ştii, Nikolai Borisovici… Îmi sare pur şi simplu inima din loc de fiecare dată cînd mă gîndesc la staţiile de lungă durată, care ne aşteaptă. Nu ştiu nici eu de ce. Mă înspăimînt și… mi -e frică, pur şi simplu, mi -e frică de ceva…

Privi timid în sus, spre faţa aspră, serioasă a căpitanului. Acesta îşi ridică deodată genele şi în ochii plini de tristeţe şi nedumirire ai zoologului pătrunseră parcă două raze albastre şi fierbinţi.

— Te înţeleg, dragă Lord, spuse căpitanul. Te înţeleg pe deplin. Am căpătat prea multă experienţă amară în două dintre aceste staţii, ca să nu te înţeleg… Nu -i întîlnirea cu duşmanul atît de înspăimîntătoare cît e imposibilitatea de a explica aceste întîlniri. Cum află el, cu o precizie de -a dreptul uluitoare, poziţia submarinului nostru? Şi nu numai locul exact, deşi, îţi închipui, un punct cu totul neînsemnat pe toată această întindere nemărginită, dar şi momentul cînd se află submarinul acolo! Mai mult decît atît: duşmanul află toate acestea cu mult înainte, încît are timp să se pregătească şi să ajungă la faţa locului. Nu pot să pricep în ruptul capului…

— Se vede treaba că întregul itinerar a devenit într -un chip oarecare cunoscut duşmanului, observă zoologul.

— Întreg, sau poate parţial, răspunse gînditor căpitanul.

— Parţial? întrebă cu îndoială zoologul. Credeţi că duşmanul putea să ne afle itinerarul etapă cu etapă?

— De ce nu? răspunse căpitanul, ridicînd din umeri.

— Atunci… atunci… bîigui zoologul, uitîndu -se perplex la căpitan. Cum adică?… Dar e cu putinţă? Se poate una ca asta!?

I se opri răsuflarea şi din obraji începu să -i dispară cu încetul roşeaţa.

— Orice se poate… rosti cu indiferenţă căpitanul, fără să -şi privească interlocutorul.

Zoologul îşi trase răsuflarea şi rămase pentru o clipă tăcut. Apoi prinzînd parcă puteri şi curaj, se hotărî să -şi descarce sufletul:

— Nu... nu ştiu, Nikolai Borisovici, dacă are importanță sau nu, dar socot de datoria mea să vă aduc la cunoştință că... Odată...i -am vorbit lui Gorelov despre locul ultimei noastre stații de lungă durată...

— E cu putință? înălță surprins căpitanul privirea spre savant. Şi cum s -a întîmplat?

— Era încă în convalescență... după întîmplarea cu Şelavin. Ştiți, surparea aceea... A venit într -un rînd la mine să mă roage să -i dau drumul din infirmerie... Voia să părăsească mai repede submarinul şi să ia parte la lucrările noastre ştiințifice. L -am refuzat, dar era atît de mîhnit! Şi ca să -l consolez, i -am promis că o să -l iau cu mine la prima stație de lungă durată. La întrebarea firească dacă mai e mult pînă acolo, i -am spus unde se află locul stației. Putea oare asta să aibă vreo importanță, Nikolai Borisovici? întrebă neliniştit savantul.

Căpitanul rămase multă vreme tăcut, bătînd toba cu degetele în masă. În cele din urmă răsuflă adînc şi îşi ridică privirea spre zoolog. Uitîndu -se fugitiv în ochii căpitanului, savantul simți în ei o aspră condamnare şi o înstrăinare rece.

— Indiferent de consecințe, Arsen Davidovici, dumneata ai procedat de o manieră absolut inadmisibilă. Mai cu seamă în condițiile unei misiuni de luptă. Ți -am încredințat un secret militar, iar dumneata l -ai divulgat. A fost o mare, ca să nu spun altfel, imprudență din partea dumitale. Nu mă îndoiesc că această faptă a fost consecința uşurinței cu care unii civili tratează secretele militare, pe care le dețin, dar asta nu -ți uşurează vina. Admit că în cazul de față, divulgarea secretului nu a avut urmări primejdioase, şi că nu este legată de evenimentele din ultimele zile. Dar uşurința aceasta a dumitale, dacă duşmanul ar fi profitat de ea, ar fi putut avea cele mai îngrozitoare consecințe. Putea duce la pieirea expediției,

la distrugerea vasului nostru, în care guvernul îşi pune atîtea speranțe, în domeniul apărării patriei,..

Cuvintele căpitanului, rostite cu o tot mai accentuată asprime, erau pline de o forță neobişnuită. Căpitanul se ridică şi tulburat, străbătu de cîteva ori cabina.

— Înțeleg... totul... rosti zoologul încet, cu vocea întretăiată, privindu -şi cu insistență vîrfurile ghetelor, Nu caut să mă justific. Şi sînt gata să suport...

— Să nu mai vorbim deocamdată despre asta, îl întrerupse căpitanul. Desigur, am să comunic marelui stat major cele întîmplate, dar în prezent, nu asta are importanță. Mai avem un drum lung de străbătut şi s -ar putea să ne mai aştepte multe primejdii; s -ar putea ca duşmanul să ne mai întindă multe curse. Dar noi avem datoria să executăm programul lucrărilor noastre şi să ajungem la Vladivostok cu submarinul în perfectă stare, exact la data fixată. Te rog insistent, tovarăşe Lord, să nu mai uiți, în viitor, că te afli pe un vas de război şi că ai datoria să -ți cîntăreşti fiecare cuvînt pe care îl rosteşti, să -ți controlezi fiecare mişcare şi mai cu seamă să păstrezi secretul itinerarului nostru.

Căpitanul se aşeză pe scaun şi, după o clipă de tăcere, continuă:

— Şi -acum, despre Gorelov. Nu -l cred pe Gorelov capabil de trădare. Dar această părere personală a mea nu -mi dă dreptul să înlătur bănuiala că duşmanul află prin cineva datele pe care, precum vedem, le deține. Ce -i drept, trebuie să ținem seama de unele considerente strict obiective. Cum ar putea oare, în general, un om din echipajul submarinului să comunice cu cineva, oricine ar fi, aflat la suprafață? Drumul nostru nu este rectiliniu, noi nu mergem cu o viteză constantă, şi facem adesea popasuri neaşteptate. Nici dumneata, şi nici chiar eu, n -am putea spune dimineața unde, în ce punct al oceanului, se va afla submarinul la prînz. Şi cum s -ar putea oare întîlni careva din oamenii noştri cu complicele din exterior, de vreme ce nu poate fi stabilit dinainte locul

unei întîlniri?...
Zoologul urmărea cu nesaț desfăşurarea raționamentelor căpitanului, dînd bucuros din cap pe măsură ce acestea se dezvoltau.
— S -ar putea presupune, urmă căpitanul, că eventualul trădător face legătura prin radio. Dar aparatele de radio de pe submarinul nostru ar reacționa imediat la o vecinătate atît de apropiată şi ar descoperi eventuala prezență a unui aparat străin pe submarin.
— Dar aparatele de radio ale costumelor noastre de scafandru? întrebă zoologul.
— Ştii doar şi dumneata că ele funcționează numai pe douăzeci şi opt de lungimi de undă diferite, dar strict determinate - cu submarinul şi cu fiecare dintre membrii echipajului nostru. Dacă s -ar vorbi pe una din aceste unde cu cineva din exterior, le -ar auzi scafandrul respectiv, sau în mod automat submarinul, dacă în costumul de scafandru nu s -ar afla nimeni. Şi în afară de asta, raza de funcționare a acestor aparate de radio nu trece de două sute de kilometri...
— Da... rosti gînditor zoologul. Atunci înseamnă că legătura cu duşmanul nu se face din submarin. Ce rămîne atunci de presupus? Cine mai cunoaşte itinerarul nostru?
După o pauză, căpitanul spuse în silă şi cu vădită îndoială:
— Marele stat major, desigur.
Zoologul făcu ochii mari:
— Cum? Să se fi putut oare strecura acolo un spion?
Căpitanul bătu nervos cu degetele în masă, iar după aceea răspunse cu glas înfundat:
— Să urmărim mai bine ce se întîmplă la noi, aici, sub nasul nostru. În orice caz, eu țin la curent marele stat major cu tot ceea ce se întîmplă. După o clipă de tăcere, căpitanul se ridică încet, de parcă ar fi purtat pe umeri o povară uriaşă. Va să zică sîntem înțeleşi în ceea ce priveşte ordinea lucrărilor. Nu uita, Arsen Davidovici,

avertismentele mele. Şi urmăreşte cu atenție tot ceea ce se întîmplă în jurul dumitale. Nouă tuturora, atît bolşevicilor membri de partid, cît şi celor fără de partid, ne revine o răspundere uriaşă.

Zoologul se ridică şi, înclinîndu -se în tăcere se îndreptă spre ieşire.

Căpitanul rămase cu mîna rezemată de birou petrecîndu -l pe savant cu o privire scrutătoare.

Rămase aşa, nemişcat, cîteva minute, uitîndu -se undeva în depărtare. Apoi, ducîndu -şi mîinile la spate pe sub vestonul descheiat, aşa cum obişnuia să facă în intimitate, începu să se plimbe încet, cu capul lăsat în jos.

Tremurul uşor, abia simțit, al submarinului trecea şi prin corpul căpitanului, iar creierul lui obişnuit stabilea maşinal: viteza două zecimi. Din cînd în cînd vasul se clătina, înclinîndu -se, şi creierul constata inconştient: prin față a trecut ceva mare. În cele din urmă, oprindu -se şi trecîndu -şi mîna peste cap, căpitanul trase adînc aer în piept şi se lăsă în fotoliul din fața biroului. Dintr -un sertar secret al biroului scoase un mic fişier, îl puse în fața lui, frunzări fişele înalte din hîrtie tare şi groasă şi scoase una din ele. Pe fişă, în partea de sus, era imprimat cu litere mari şi negre:

ECHIPAJUL SUBMARINULUI „PIONER"

Dedesubt scria:

GORELOV, FEODOR MIHAILOVICI

Mai departe, de sus în jos, urmau rîndurile scurte, tipărite, ale unui formular, iar în dreptul lor nişte răspunsuri scrise de mînă cu cerneală.

Căpitanul se cufundă în lectură, nelăsînd să -i scape nici un rînd, nici un răspuns.

1. *Numele şi pronumele*: Gorelov Feodor Mihailovici.
2. *Funcția*: mecanic -şef.
3. *Vîrsta*: 32 ani.
4. *Apartenența politică*: candidat al P.C. (b) al U.R.S.S. din anul 19...

Căpitanul se opri, se gîndi puțin, luă un creion bine ascuțit şi scrise pe marginea fişei în dreptul acestui rînd: „5 ani".

Apoi continuă lectura:

5. *Naționalitatea*: rusă

6. *Profesia*: inginer militar de rangul 2.

7. *Studiile*: a absolvit Institutul de construcții de avioane, clasa construcții motoare, apoi Academia de ingineri militari, secția motoare -rachetă.

8. *Unde a mai lucrat*: inginer la Uzina Nr. 189, şef al biroului de proiectări; în acelaşi timp, docent la Institutul de zboruri stratosferice.

9. *Dacă a fost judecat sau anchetat, dacă a suferit vreo pedeapsă*: nu.

10. *Dacă a primit decorații sau recompense, care anume şi pentru ce*: ordinul „Insigna de Onoare" pentru executarea excelentă a sarcinilor în prima sa misiune în străinătate.

Căpitanul puse alături, cu un creion roşu, un semn de exclamare.

11. *Ce limbi străine cunoaşte*: bine - engleza, franceza, germana; puțin - japoneza.

12. *Dacă a fost în străinătate, unde, cînd şi cu ce prilej*: În Japonia, trimis în delegație de direcție, prima oară în anul 19... a doua oară în anul 19... a treia oară în anul 19...

Căpitanul se opri din nou şi rămase îndelung pe gînduri cu creionul în mînă. Apoi notă pe margine: „1) acum 5 ani, 2) acum 2 ani, 3) acum un an."

13. *Dacă are rude în străinătate: unde, pe cine, gradul de rudenie*: da. În Japonia. Un unchi de gradul al treilea şi fiica lui: Nikolai Petrovici Abrosimov, Anna Nikolaevna Abrosimova.

Căpitanul puse alături cu creionul roşu două semne de exclamare.

14. *Dacă are lucrări ştiințifice, şi care anume:* da.Vezi lista anexată.

15. *Semnătura.*

Dedesubt se vedea o semnătură cu un scris larg, lăbărțat: „F. Gorelov".

Ajungînd la capăt, căpitanul se lăsă pe speteaza fotoliului şi căzu pe gînduri, cu ochii întredeschişi. Apoi trase spre sine un bloc -notes mare, care avea imprimat sus antetul: „Comandantul submarinului „Pioner". Începu să scrie cu un scris ferm şi citeț:

„RADIOGRAMA. Strict secret Moscova. Direcțiunii politice a Forțelor Maritime Militare ale U.R.S.S. Rog cercetați şi comunicați urgent amănunte în legătură cu şederea în Japonia a mecanicului -şef al submarinului „Pioner", Gorelov, în timpul misiunilor sale de serviciu. De asemenea, conduita lui acolo, relațiile cu rudele aflate în Japonia - Nikolai Petrovici Abrosimov şi fiica acestuia Anna Nikolaevna - şi eventual cu alte rude de acolo. Comandantul submarinului,,Pioner", căpitan de rangul I, Voronțov".

După ce scrise această radiogramă, căpitanul scoase din acelaşi sertar un cod cifrat şi în cinci minute radiograma se transformă în cîteva şiruri uniforme de cifre.

Chemat la telefon, radiotelegrafistul -şef Pletniov intră în cabină şi se opri lîngă uşă, pe care o închise bine în urma lui.

Fişierul şi cifrul dispăruseră în sertarul biroului, ținut în permanență sub cheie.

— Strict secret, Victor Abramovici, spuse căpitanul, întinzîndu -i hîrtia împăturită în patru. Imediat!

— Am înțeles! Strict secret! Imediat! sună răspunsul.

Căpitanul, cufundat în gînduri, rămase singur în fața biroului său.

CAPITOLUL XI. LÎNGĂ ȚARA DE FOC

Apa străbătută de puternica lumină galbenă se scurgea cu iuțeală dinspre tavan, înghițită parcă de pereții şi

podeaua camerei. Şelavin, Skvoreşnea şi Matveev, încărcaţi cu aparate hidrofizice, le lăsau cu băgare de seamă jos, într -un ungher, pe podea. Zoologul, Gorelov, Ţoi, Marat şi Pavlik îşi scoteau de pe umeri rucsacurile şi echipamentul. Comisarul, care se hotărîse să facă azi o excursie, ca să se mai destindă, se afla şi el acolo.

Glasurile tinerilor răsunau vesele şi pline de însufleţire.

— Interesant bancul de nisip. Extrem de interesant! exclamă Ţoi. Nu -i aşa, Arsen Davidovici? Cîte specii, genuri şi chiar familii noi! O adevărată faună antarctică!

— Da, Ţoi, foarte interesant! întări satisfăcut zoologul. Cînd vom izbuti oare să punem în ordine materialul pe care ni l -a dăruit cu atîta dărnicie bancul Birdwood?

— Ca un scăpat din balamuc umbla Ţoi, rîse Marat. Curat nebun! Se repezea în toate părţile şi apuca tot ce -i cădea în mînă...

— Dar tu? se năpusti Pavlik ca un cocoşel asupra lui Marat, scoţîndu -şi rucsacul pe care -l puse lîngă perete, alături de ai celorlalţi. Cine mi -a smuls din mînă ariciul de mare? Ca un bandit te -ai repezit şi mi l -ai luat. Pe cuvîntul meu, Arsen Davidovici, că e prada mea! Am să vi -l arăt mai tîrziu... e un arici rotund, violet, cu vîrfurile acelor roşii.

— Nu -i adevărat! se înfierbîntă Marat, agitîndu -şi sacul înaintea băiatului: Tu nici n -ai pus mîna pe el!

— Păi sigur că n -am pus mîna pe el! Îmi vîram palma dedesubt, ca să nu -l vatăm, şi tu l -ai înşfăcat ca pe o găină în ogradă!

Rucsacul din mîinile lui Marat începu să se mişte cu furie şi se deschise un pic. În deschizătură apăru pentru o clipă ceva roş -albastru, şi în aceeaşi clipă mîna lui Pavlik scoase fulgerător un splendid arici de mare, cu vîrfurile acelor trandafirii.

Cu un strigă de triumf, Pavlik se repezi - în rîsetele tuturor - la Gorelov, care îl şi aştepta cu braţele larg deschise, ca să -l apere de Marat. Dar Marat se dovedi mai dibaci în apă şi înainte de a fi apucat Pavlik să facă

cei doi paşi care -l despărțeau de îmbrățişarea salvatoare a lui Gorelov, ariciul ajunse din nou în mîinile lui.

Pavlik se opri locului, nedumerit, cu mîinile goale. Totul se petrecuse atît de repede şi neaşteptat, încît semăna cu o scamatorie. Toată lumea rîdea, iar Pavlik bombănea într -una:

— Auzi, banditul! Vedeți ce bandit?

Apoi deodată, fără să se uite, apucă unul din sacii înşiruiți în spatele lui lîngă perete, şi -l zvîrli cu sete în casca lui Marat. Sacul se deschise, şi în jurul lui Marat, buimăcit, se revărsă un şuvoi viu de peşti multicolori, stele marine, corali, raci, ofiuri, alge, crini de mare, arici de mare şi holoturii, formînd lîngă dînsul ceva ca o perdea scînteietoare în continuă mişcare. Hohotele de rîs ale tuturora nu mai conteneau. Pavlik țopăia chiuind în fața lui Marat, ca un sălbatic în fața victimei legate de stîlpul torturii.

Vocea indignată a zoologului îi trezi pe toți:

— Ce faceți, zăpăciților? tună savantul. Îmi nenorociți toată recolta! Al cui e sacul ăsta?

În tăcerea care se aşternu, răsună vocea înfundată, clocotind de mînie, a lui Gorelov:

— Al meu! Asta -i curată neobrăzare! Nu ți -e ruşine, Pavlik?

Din colțul îndepărtat în care se afla, comisarul se uita uluit la fața schimonosită şi la ochii fioroşi ai lui Gorelov.

Fîstîcit, Pavlik bolborosi neînțeles:

— Iertați -mă, iertați -mă, Feodor Mihailovici... Credeam că e sacul meu, nu ştiam...

— Ai să -ți ceri scuze mai tîrziu! urmă să tune zoologul. Acum să adunăm mai repede! Hai, toți, toți la treabă!

Apa coborîse între timp pînă la genunchi. Într -însa mişunau, ca într -un uriaş acvariu, tot felul de vietăți marine - peşti dibaci, echinoderme tîrîtoare, crini care se legănau în toate părțile... Se apucară cu toții să le prindă, dar afară din apă, oamenii - în costumele lor grele - se mişcau încet, pierzîndu -şi uşurința şi elasticitatea.

— Uşurel, uşurel, tovarăşi! îi imploră zoologul, tîrîndu -se în patru labe pe podea. Să nu le striviți!

Un minut mai tîrziu, această muncă se transformă într -un sport amuzant, care -i captivă pe toți. Camera se umplu de glume, de rîsete şi exclamații. Numai Pavlik şi Gorelov lucrau în tăcere, concentrați. Pavlik nu putea uita privirea furioasă a lui Gorelov. Iar mecanicul -şef, după ce aruncase la repezeală o privire în interiorul sacului gol, îl zvîrlise înciudat la o parte şi se apucase cu febrilitate nu atît să prindă animalele, cît să le arunce în toate părțile, căutînd ceva. Se apropie cu repeziciune de ungherul unde Pavlik, ridicat în picioare, desfăcea cu băgare de seamă un ghemotoc de splendizi crini de mare, gorgonii, holoturii şi stele de mare sclipitoare. Deodată degetele lui Pavlik dădură în mijlocul ghemotocului de ceva tare şi colțuros. Înlăturînd cu băgare de seamă împletitura de pseudopozi, de raze şi de ventuze, Pavlik scoase anevoie un corp colțuros, metalic, neobişnuit de greu, şi scăpă o exclamație de uimire: în fața lui se afla cunoscuta cutiuță cu piese de schimb a „Underwood" -ului lui Gorelov!

Ținînd cu încordare cutiuța în ambele mîini, Pavlik se uita nedumerit la ea. În clipa aceea, Gorelov se ridică în picioare aplecîndu -se deasupra lui. Cum stătea încovoiat, cu brațele aproape pînă la pămînt, semăna în costumul de scafandru - cu un monstru de basm gata să se năpustească asupra prăzii.

Un fior de groază străbătu toată ființa lui Pavlik atunci cînd, întorcînd capul, văzu în fața lui silueta aceasta înspăimîntătoare şi ochii plini de mînie, amenințători şi încruntați, duşi adînc în fundul orbitelor... Pavlik abia găsi puteri să bolborosească:

— Asta, Feodor Mihailovici, asta ce caută asta? Piesele pot rugini, se pot defecta...

Fără să -şi îndrepte trupul, lunecînd ochii în toate părțile, Gorelov smulse din mîinile lui Pavlik cutiuța grea şi -i spuse cu o voce sugrumată, întreruptă:

— Nu, nu! Nu sînt piese aici. Am pus nişte scule de laborator... pentru recoltare...

Strecură repede cutiuța în buzunarul interior al rucsacului şi începu să strîngă şi el, fără să se uite la Pavlik, ultimele viețuitoare care se mai zbăteau pe fund.

Comisarul urmărise toată scena...

Totul se sfîrşise cu bine, nimic nu se pierduse şi nimic nu se stricase. Satisfăcuți şi obosiți participanții la excursie deşertară prada în băile şi lăzile din laborator şi se răspîndiră la cabinele lor.

Gorelov străbătu împreună cu toți ceilalți coridorul, deschise uşa cabinei lui şi se făcu nevăzut. Uşa se închise brusc, cu o izbitură scurtă, şi Gorelov încremeni pentru o clipă lîngă ea, cu fața schimonosită deodată de furie. Respira greu; urechile lui mari, clăpăuge, ardeau de parcă ar fi fost jupuite; pumnii uriaşi aci se strîngeau, aci se desfăceau. Apropiindu -se de maşina de scris, care rămăsese demontată, scoase cutiuța din buzunarul rucsacului, o ținu puțin în mîna care -i tremura şi, după ce o şterse, o puse la locul ei. Neobişnuit de iritat, ca o fiară în cuşcă, începu să umble prin cabină, măsurînd -o de la un capăt la celălalt, cu paşi de uriaş. Buzele lui cenuşii bolboroseau din cînd în cînd răguşit:

— Trebuie!... Neapărat trebuie să termin cu băiatul ăsta... Nu se mai poate!...

Izbi furios cu pumnul în masa rotundă, apoi se prăbuşi pe scaun şi încremeni cu capul plecat în jos, complet nemişcat.

Sporindu -şi mereu viteza, „Pioner" se îndepărta de bancul Birdwood, cu direcția spre Țara Focului.

*

Era destul de greu de mers. La fiecare pas întîlneau stînci uriaşe, pereți care se înălțau pînă la suprafața apei sau chiar deasupra, coline de nisip care se ridicau abrupt, mult peste nivelul fundului. Iar cînd ocoleau

aceste obstacole, oamenii înfruntau şuvoaiele puternice ale curentului rece. Deşi aici, în zona de litoral a Țării Focului, marea nu e adîncă - treizeci, patru zeci de metri, rar mai mult - lumina de sus abia răzbea pînă la fund. O pîclă deasă, verzuie -albastră îi silea pe oameni să țină tot timpul lanternele aprinse şi, cu toate astea, vizibilitatea era foarte redusă.

La suprafața oceanului bîntuia o furtună cumplită, care se făcea destul de mult simțită chiar şi aici, la fund. Oamenii erau mereu nevoiți să se oprească, pentru a se putea menține pe picioare. Ca să poată înainta, trebuiau să lupte cu valurile submarine.

Pavlik obosi în cele din urmă şi puse elicea în funcțiune, dar pentru a nu se îndepărta de însoțitorii lui, se menținea la cea mai mică turație.

Zoologul şi Skvoreşnea mergeau cu perseverență pe jos. Zoologul era de părere că pe un sol atît de bun, tare şi nisipos, poți găsi multe vietăți de fund, pe care nu le -ai putea vedea dacă mergi repede. Skvoreşnea nu se opuse. Era un mărşăluitor submarin încercat şi rezistent.

Fundul se înălța treptat, şi în cele din urmă apărură în față masele întunecate ale unor crînguri dese de alge.

— Hai, piciule, că mai avem puțin şi am trecut greul, îi spuse zoologul lui Pavlik. Numai să străbatem zidul acestor „Macrocystis periphera" şi dincolo, la adăpostul lor, n -o să mai simți furtuna şi nici chiar curentul...

— Ştiți, Arsen Davidovici, - răspunse Pavlik, - se pare că avea dreptate Marat cînd propunea să se cultive aceste alge în Marea Ohotsk, ca să abată curentul rece de la țărmurile noastre!

— Nu cred să -i poată ține piept curentului nici chiar uriaşii aceştia, se îndoi zoologul. Dar rolul unor excelente diguri pentru apărarea porturilor de furtuni îl pot îndeplini prea bine. Aici, de exemplu, prin acțiunea permanentă a valurilor, oceanul macină stîncile. Acolo, însă, unde aceşti macrocişti uriaşi se întind ca un dig pînă la suprafață, recepționînd primele izbituri ale acestor

valuri le slăbesc forța, şi în dosul lor vasele îşi găsesc adesea salvarea chiar şi pe furtunile cele mai cumplite... Asta a observat -o şi Darwin în timpul primei lui călătorii cu corabia „Beagle".

— Hai, țîncule, descalică, spuse Skvoreşnea. Am ajuns!

Porniră să străbată desişul. Zoologul se exprimase greşit spunînd că e un zid. Algele se ridicau de la fund sub un unghi ascuțit şi se întindeau pînă hăt departe în pantă abruptă, pierzîndu -se în pîcla adîncurilor. Pavlik ştia că acum îi aşteaptă partea cea mai grea a drumului. Opri elicea şi coborî pe fund, alături de tovarăşii lui.

Intrară în desiş înşiruiți: Skvoreşnea în frunte, urmat de zoolog, iar Pavlik la urmă. Picioarele li se afundau în masa compactă de alge care se aşternea sub ei, dar după douăzeci, treizeci de paşi pătrunseră în această masă cu cap cu tot. Skvoreşnea îşi croia drum ca un berbece prin împletitura de tulpini groase şi frunze late, cărnoase.

Prin apariția lor, oamenii tulburau desişul acesta tăcut. De peste tot se ridicau nori de peştişori şi mici sepii care se cuibăreau printre rădăcinile algelor. Mulțimi întregi de crabi, arici de mare, stele de mare, frumoase holoturii, planarii şi nereide de cele mai felurite genuri se împrăştiau cu repeziciune la fund, sau piereau strivite de tălpile grele ale oamenilor.

De pe tulpini şi de pe frunze se scuturau pe căştile lor mii de crustacee. Frunzele într -atîta erau încărcate de diferite specii de corali, încît păreau cu totul albe. Pe frunze întîlneau adesea construcții uimitor de fine şi elegante, locuite de polipi hidroizi şi de splendide ascidii. O mulțime de moluşte din ordinul patelelor, fără cochilii ori cu două valvule acopereau de asemenea frunzele.

Desişul era plin de viață. El adăpostea, hrănea şi apăra un număr uriaş de mici viețuitoare.

— Vezi? îi spuse zoologul, croindu -şi anevoie drum prin desiş. Vezi ce viață bogată şi variată ascund în ele aceste păduri de alge? Nici o pădure de pe sol, chiar tropicală, nu li se poate asemui în această privință. Şi Darwin a spus că dacă s -ar tăia în vreo țară oarecare toate pădurile, ar pieri mai puține specii de animale decît dacă s -ar distruge aceste păduri submarine de macrocişti.

Deodată Skvoreşnea, care mergea în fată, se opri. Două tulpini, groase de aproape doi centimetri fiecare, se împletiseră întîmplător în jurul pieptului şi brațelor lui, ținîndu -l în loc. Skvoreşnea se opinti, dar tulpinile nu cedară: erau suținute nu numai de rădăcini... ci şi de alte tulpini învecinate, cu care se împletiseră la fund. Skvoreşnea se simțea atins în amorul lui propriu.

— Ei, vița naibii! mormăi el înciudat. Ia ti uită la ea, afurisita! Cu mini se pune?

Se dădu un pas înapoi şi se năpusti cu putere. Şi o frînghie groasă cît brațul cu greu ar fi rezistat puternicei presiuni a uriaşului. Tulpinile de macrocist însă păreau că -şi bat joc de strădania lui Skvoreşnea şi nu -şi slăbiră nici un pic îmbrățişarea. Uluit la început de acest insucces, Skvoreşnea se înfurie pînă la urmă de -a binelea.

— Ce -nsamnă asta? Ce -s di fier? strigă el.

— Mai ştii! rîse zoologul, făcîndu -i cu ochiul lui Pavlik. Or fi căzut nişte răngi de fier de pe vreun vas care a trecut pe -aici şi au crescut din ele cabluri de oțel...

— Ei? Ai văzut, Pavlik, ce -nseamnă „Macrocistis periphera"?... Ne -a dat o lecție..

— Ci faci? Ne -a dat o lecție?! rosti Skvoreşnea cu stăpînită mînie. Ei bine, o să videți amu ci lecție îi dau ieu blăstămatului aista di macrocist!

Făcu doi paşi îndărăt, ca să -şi ia avînt, stătu aşa ca la un minut şi în cele din urmă, trăgînd aer în piept se repezi înainte cu forța unui obuz. Se întîmplă însă ceva de neînchipuit. Picioarele uriaşe, groase ca nişte stîlpi, ale

lui Skvoreşnea, zburară pe undeva pe sus, iar casca lui dispăru jos, în desiş. Pe Pavlik ceva îl izbi în piept cu o forță zdrobitoare şi -l zvîrli cît colo. În cădere, lovi cu picioarele casca zoologului şi acesta se trezi lungit pe fund, fără să priceapă nimic, într -o clipă cei trei oameni se făcuseră nevăzuți, de parcă nici n -ar fi fost pe acolo. În mijlocul desişului, într -un mic spațiu bătătorit, se clătinau două vlăstare de alge, după care desişul se închise, înghițindu -i şi pe aceşti martori ai luptei neobişnuite ce se dăduse în junglele submarine ale oceanului taciturn...

Cel dintîi îşi veni în fire zoologul. Bombănind şi văietîndu -se, se ridică în picioare şi strigă:

— Ce s -a întîmplat? Unde sînteți, băieți?

Dădu la o parte desişul şi văzu înaintea lui fața buimacă a lui Pavlik.

— Aici sînt, Arsen Davidovici... Dar unde -i Skvoreşnea?

Pavlik întoarse capul, făcu un pas înainte şi desfăcu vălul de alge.

În mijlocul desişului, Skvoreşnea se ridicase în capul oaselor şi în tăcere, posac, smulgea de pe el lațurile rupte ale macrociştilor buclucaşi. Se uită la băiat şi cu umorul lui firesc îi spuse:

— O lecție tot am căpătat noi astăzi, dar nu aceea care credeam. Să ştii că dacă ti năpusteşti ca un taur şi nu ti ții bine pe picioare, apăi vii în nas ca o oaie nătîngă.

Zoologul izbucni într -un rîs cu hohote, care -l molipsi numaidecît pe Pavlik, iar puțin după aceea chiar şi pe Skvoreşnea.

— Ce salt mortal mi -ai făcut, dragă Skvoreşnea, ce să spun, mai ceva ca la circ! zise zoologul abia stăpînindu -şi rîsul. Să -ți fi văzut picioarele... Ha -haha!... Picioruşele dumitale fără pereche!... Apăi le -ar fi invidiat orice baletistă... Vai, nu mai pot!... Ha -ha -hai...

Se apucă de şoldurile lui metalice şi continuă să rîdă cu hohote, fără să se poată linişti. În general, din ziua cînd vorbise deschis cu căpitanul, purificat, şi împrospătat

parcă de această discuţie, zoologul era grozav de bine dispus şi în toate cele nouă zile de cînd cercetau fundul oceanului pe lîngă Ţara de Foc, începînd din golful Nassau, a lucrat cu aceeaşi pasiune ca şi mai înainte.

Douăzeci de minute mai tîrziu - în aceeaşi ordine, cu Skvoreşnea în faţă - ieşiră tustrei din desişul de macrocişti uriaşi şi pătrunseră în zona calmă a litoralului. Şi aici fundul era accidentat, plin de stînci submarine; numeroase îngrămădiri de stînci, de granit, bazalt şi ardezie se ridicau pînă la suprafaţa oceanului, formînd o pleiadă de insuliţe, toate năpădite de aceleaşi alge, dar de dimensiuni mult mai mici decît acelea întîlnite mai înainte, în largul oceanului. Se părea că aceste alge se dezvoltă mult. mai bine în locurile tulburi, unde oceanul dezlănţuit îşi frămîntă cu furie talazurile.

Cum ieşi din desiş, zoologul se opri şi spuse:

— Staţi un moment, să văd ce -i cu Gorelov... Doar trebuia să ne ajungă din urmă. Numai o clipă, să iau legătura cu el.

La apelul zoologului, Gorelov răspunse că străbate tocmai desişul de macrocişti în direcţia locului de întîlnire - stîncă denumită de ei „Cap de leu", de lîngă ultima insuliţă din şiragul care încercuieşte marea insulă Hasty.

Gorelov îi rugă să -l aştepte, ca să meargă împreună mai departe, că n -a mai fost niciodată pe aici,şi apoi în cele zece zile de cînd sînt lîngă Ţara de Foc el iese abia a doua oară şi n -ar vrea să rămînă singur.

Pe litoralul vestic al Ţării de Foc sînt atît de multe insule şi stînci izolate, care se ridică pînă la suprafaţa oceanului, încît mulţi navigatori numesc aceste locuri „Calea Laptelui". Sub apă, însă, dacă se adaugă mulţimea de bolovani prăvăliţi la fund şi nenumăratele stînci submarine, e un haos complet, un adevărat labirint.

Tot oprindu -se să strîngă mostre din flora, şi fauna regiunii, ajunseră abia peste vreo două ore la „Capul de leu".

Gorelov îi aştepta. Şedea pe un bolovan mic, scotocind

în rucsacul său, pe care -l închise de îndată ce desluşi siluetele tovarăşilor care se apropiau.

— Prieteni, hai să ne răspîndim, ca să explorăm un spaţiu cît mai mare, propuse zoologul. Eu merg spre insulele Londonderry, Feodor Mihailovici - puţin mai la sud, spre golful Cook, iar Skvoreşnea cu Pavlik - şi mai spre sud, în labirintul de insuliţe din jurul insulei Hasty. Cu un marinar ca Andrei Vasilievici, Pavlik n -are să se rătăcească în acest labirint. Apoi ne adunăm aici, lîngă stînca asta. Şi să nu decuplăm legătura telefonică.

— Eu cred, Arsen Davidovici, - vorbi Gorelov cu însufleţire, - că reducem inutil regiunea pe care o cercetăm, trimiţîndu -i împreună pe Skvoreşnea şi Pavlik. Pavlik ar putea merge şi singur. E doar un scafandru încercat... Încă de cînd cu caşalotul s -a arătat un adevărat erou. Iar dacă întîmpină dificultăţi, ne poate oricînd semnala unde se află şi -l găsim la iuţeală... Nu -i aşa, Pavlik? Doar nu mai eşti un sugaci...

Zîmbi şi se uită cu o privire plină de duioşie la băiat. Dar Pavlik se simţi deodată cuprins de o teamă neînţeleasă, care făcu să i se strîngă inima, îşi întoarse privirea într -o parte şi rămase tăcut.

— Eu îs de părere, interveni Skvoreşnea, să facem aşa cum o zis Arsen Davidovici, Eu am venit cu dumneavoastră numai fiindcă Ivan Stepanovici, şeful meu, o sistat lucrările hidrofizice şi m -o lăsat fără lucru. Ieu la dihănii d -astea nu mă pricep di loc. S -ar putea să vă culeg ceva de n -o sa fiţi bucuroşi. Dar sub conducerea unui zoolog încercat ca băietul aista, o să fac şi eu treabă bună.

Gorelov nu se mai opuse propunerii zoologului. Se despărţiră, iar un minut mai tîrziu se pierdură din vedere unii pe alţii, în pîcla verzuie a apelor.

CAPITOLUL XII. ULTIMA SFORŢARE A LUI

SKVOREŞNEA

Rămaşi singuri, Skvoreşnea şi Pavlik puseră în funcţiune elicele, se ridicară la cîţiva metri deasupra fundului şi porniră spre est -sud -est. Pluteau cu o viteză de trei zecimi, ferindu -se de numeroasele obstacole ale căror contururi vagi se iveau mereu din toate părţile.

Cînd întîlneau desişuri de alge, la străbăteau punînd grătarele de siguranţă peste elici. După o oră, apăru în faţa lor un zid de granit compact, care sa pierdea şi în sus, şi la dreapta, şi la stînga, în pîcla întunecoasă a apei. Zidul era brăzdat de zbîrciturile adînci ale unor fiorduri şi golfuri, de o mulţime de peşteri şi grote mari şi mici, de ieşinduri, de îngrămădiri de stînci prăbuşite şi de bolovani. Totul era acoperit de alge, care se întindeau spre suprafaţa oceanului sau învăluiau stîncile şi bolovanii uriaşi, pietroaiele mari şi mici de pe fund.

Pavlik şi Skvoreşnea se opriră pe fund. În jurul lor mişunau tot felul de peşti. O focă apăru pentru o clipă şi se repezi în lături, speriată. O vidră cu un peşte mare în dinţii ei ascuţiţi, se avîntă spre suprafaţă. Pe covorul de alge de pe fund se tîrau o mulţime de echinoderme, crabi şi crustacee.

— Aruncă ancora! Am ajuns, tovarăşe şef, spuse Skvoreşnea.

Captivaţi de vînătoarea lor interesantă, hoinăriră multă vreme pe fund, în haosul „Căii Laptelui", se urcară pe colinele de nisip, se căţărară pe grămezile de stînci, se uitară în bezna lugubră şi misterioasă a peşterilor şi grotelor submarine.

În cele din urmă, Pavlik simţi că a obosit şi că -i e foame.

— Hai să luăm o gustare şi să ne mai odihnim puţin, Andrei Vasilievici, propuse el. Azi nu mai mergem pe submarin la masă; Arsen Davidovici l -a prevenit pe căpitan.

— Ştiu, întări Skvoreşnea. Bine! O înghițitură de caoao fierbinte nu strică.

Pavlik îşi ridică întîmplător ochii. Sus de tot, la capătul şuvoiului de lumină albăstruie, pe care -l arunca lanterna de pe cască, lunecă fulgerător o umbră lungă, cu un luciu metalic, mat, cu nuanțe albastre.

— Ce -o fi fost asta? se întrebă Pavlik cu glas tare. Probabil o focă. Numai că era cam subțire... Păcat că n -am văzut -o mai bine.

— Ai să vezi altă dată, observă cu indiferență Skvoreşnea. Dacă -i vorba di mîncare, să mîncăm! Şi mie -mi chiorăie mațile di foame. Unde am pute să ne -aşezăm aici? întrebă el, rotindu -şi ochii în jur.

— Să intrăm în peştera asta, Andrei Vasilievici, arătă Pavlik spre o intrare întunecoasă din apropierea lor. O cercetăm şi ne trîntim puțin acolo, să ne odihnim şi să mîncăm.

— După dumneavoastră, stimabile!

Deasupra intrării în peşteră se prelungea ca o streaşină o mică boltă, peste care se îngrămădeau cîteva stînci uriaşe, năpădite de alge. Skvoreşnea şi Pavlik păşiră în peşteră şi, ținînd la îndemînă pistoalele ultrasonore, cercetară dintr -o privire fundul şi pereții peşterii. Era o grotă mică, a cărei adîncime abia dacă atingea în unele locuri doi metri. Lumina celor două lanterne se reflecta de pe pereți, alungînd întunericul din toate ungherele. Grota era pustie. Pe fundul şi pe pereții ei se tîrau stele de mare, arici şi holoturii. Pe fund se vedeau cîteva pietroaie mici.

— N -avem ce vide aici! spuse Skvoreşnea, atîrnîndu -şi pistolul la centură. Dar îi tocma bună să ni hodinim oleacă şi să tragem cîteva înghițituri di cacao. Şezi, ti rog!

Îşi lepădară sacii din spate şi se aşezară unul lîngă altul, de -a dreptul pe fundul nisipos, rezemîndu -se cu spatele de peretele din fund al grotei. Era comod ca într -o lojă la teatru. Apăsară pe butoanele termosurilor şi traseră cu plăcere cîteva înghițituri.

— Pta, ce bun îi! plescăi Skvoreşnea din buze, satisfăcut.

Pavlik vru să răspundă ceva, dar nu apucă. Un bubuit surd zgudui deodată pereții grotei. În fața intrării se arătă într -un nor de nisip ceva uriaş şi întunecat, care se izbi de fund la cel mult o jumătate de metru de picioarele întinse ale lui Skvoreşnea.

Dintr -un salt, Skvoreşnea fu în picioare şi se repezi spre ieşire.

În primul moment rămase locului, cu totul buimăcit, neştiind ce să facă. Un zid înalt de granit astupase cu totul grota. Apoi strigă: „Ne -o prins aici!" şi se năpusti cu umărul asupra uriaşei stînci prăvălite. Se auzi surd scrîşnetul metalului lovit de piatră, dar stînca nici nu se clinti. Skvoreşnea îşi roti privirile, căutînd o scăpare. În jurul lui se înălțau vertical pereții muți, liniştiți, indiferenți. Pavlik, alb ca varul la față, încremenise acolo jos. Buzele lui bîiguiau ceva neînțeles, dar lui Skvoreşnea nu -i ardea de el.

Căută să se liniştească şi începu să cerceteze cu atenție obstacolul care apăruse în mod atît de neaşteptat.

— Îi stîncă ceea care spînzură pi streaşină deasupra intrării, cugetă el cu glas tare. Dar cum s -o prăvălit? Aşa, nitam -nisam? Doar se ținea bine. M -am uitat eu...

Pavlik încercă să se ridice şi vru să spună ceva, dar parcă amuțise şi i se tăiaseră genunchii...

Skvoreşnea continua să pipăie stînca şi, după o clipă de tăcere, îşi reluă bolboroselile:

— Nici o crăpătură n -a rămas... Ia ti uită, parcă -i făcută pi măsură.

Tăcu din nou, îşi fixă umărul într -o scobitură a stîncii şi, proptindu -şi bine picioarele, începu să împingă din ce în ce mai tare. Fața i se făcu roşie ca racul de încordare, vinele de pe frunte i se umflară, picioarele, ca nişte stîlpi, se înfundară tot mai adînc în nisip. Se părea că ar fi în stare să urnească şi un munte din loc. Dar stînca nici nu se clintea. Deodată fața lui Skvoreşnea se învineți.

Răsuflînd din greu, lunecă încet pe fund, la picioarele stîncii.
Pavlik se repezi cu un țipăt la el:
— Andrei Vasilievici! Andrei Vasilievici, ce ai?!... Nu! Nu aşa, Andrei Vasilievici! Ia o înghițitură de cacao. Tubul e în fața dumitale. Aşa nu facem nimic... trebuie să procedăm altfel...
Skvoreşnea întredeschise ochii. Se uită cîteva clipe absent la Pavlik, ca şi cum nu l -ar fi recunoscut. Apoi se ridică într -un cot şi se rezemă cu spatele de stîncă. După ce îşi reveni, ridică capul:
— Ce -ai spus, Pavlik? Cum altfel?
— Să cerem ajutor, Andrei Vasilievici. Singuri nu facem nimic... S -o arunce în aer... Îl chem pe Arsen Davidovici...
Skvoreşnea dădu deznădăjduit din mînă:
— Cheamă -l.
Pavlik strigă:
— Arsen Davidovici! Arsen Davidovici!
— Ce -i, ce e? Ce eşti aşa de tulburat?
— Arsen Davidovici, s -a prăbuşit o stîncă şi ne -a prins înăuntru... Eram într -o peşteră mică... Andrei Vasilievici nu poate să o dea singur la o parte. Ajutați -ne, Arsen Davidovici! Cereți ajutor de pe submarin.
— Ei, cum naiba?!
Acestei exclamații neliniştite a zoologului i se alătură vocea surdă, alarmată a lui Gorelov:
— Unde s -a întîmplat asta, Pavlik? Trebuie mai întîi să vă găsim!
— Am luat -o mai întîi spre est -sud -est, mai aproape de est, apoi am ținut -o mereu spre sud. Dar aici e un labirint teribil. Nici nu ştiu cîți kilometri am mers.
— Arsen Davidovici, - vorbi repede Gorelov, - eu mă aflu mai aproape de ei. Dumneata cheamă submarinul şi roagă -l pe ofițerul de cart să ne trimită ajutor, iar pînă atunci eu mă îndrept spre sud şi caut să -i găsesc. Bine?
— Bine, Feodor Mihailovici, se învoi zoologul. Du -te.

— Pavlik, continuă Gorelov, transmite -mi necontenit relevmente ultrasonore.

— Dar aici sîntem înconjurați din toate părțile de un zid compact de granit!

— Ei, cum, nu -i nici măcar o crăpătură?

— Andrei Vasilievici zice că nu.

— Aha! Aşa stau lucrurile, exclamă Gorelov, şi urechea atentă a lui Pavlik surprinse în vocea lui o umbră uşoară de satisfacție. Indică -mi măcar vreun punct de reper, vreun semn din apropierea voastră.

Pavlik rămase pe gînduri.

— Am observat aci, aproape, interveni Skvoreşnea, cam la un sfert di ceas di mers, mai la nord, o stîncă înaltă şi subțire ca un obelisc.

— Mulțumesc. Tot e ceva. Am plecat.

În grota, mică şi strîmtă se aşternu o tăcere apăsătoare. Timpul se scurgea încet. Neliniştea punea tot mai mult stăpînire pe Skvoreşnea. Pavlik era deprimat. Din cînd în cînd se auzea glasul lui Gorelov şi al zoologului. Savantul îi încunoştiința că un grup echipat, cu cartuşe de terenită, o substanță explozivă de o forță colosală, a şi părăsit submarinul, iar el a pornit în întîmpinarea grupului. Gorelov spunea că pluteşte în zig -zag spre sud, cu viteză redusă, ca să cerceteze mai bine locul şi să nu scape cumva din vedere stînca pe care o căutau. Marat şi Țoi, care se aflau în grupul de salvare, intraseră în legătură prin radiotelefon cu Pavlik şi cu Skvoreşnea şi îşi dădeau silința să -i încurajeze şi să -i mai distreze pe cei doi prizonieri condamnați la inactivitate.

Orele treceau una după alta. Din cînd în cînd, Skvoreşnea îşi punea cu glas tare o întrebare care îl chinuia, se vede treaba, cu o putere şi o insistență de neînvins:

— Dar di ce naiba s -o prăvălit? Că dacă era cutremur cădeau şi alelalte stînci. Nu pricep... în ruptul capului.

Şi de fiecare dată cînd Skvoreşnea aducea vorba despre asta, Pavlik parcă ar fi vrut să spună ceva, dar nu se

putea hotărî să vorbească. În cele din urmă rosti într -o doară:
— Andrei Vasilievici, dumneata ai văzut cum s -a prăbuşit stîncă?
— Nu. Mă uitam la zid. Da' di ce -ntrebi?
— Eu am văzut...
— Ei şi?
— Cînd s -a prăbuşit stînca, n -a căzut drept, ci s -a răsturnat de la stînga la dreapta, s -a balansat puțin şi abia pe urmă, revenind, a astupat intrarea de tot. Iar în ultimul moment, exact în ultimul moment, cînd mai era un spațiu îngust între zid şi stîncă, am văzut... sau poate că mi s -a părut...
— Da' vorbeşti odată, Pavlik, ce -o lungeşti atîta?
— Mi s -a părut că am văzut iarăşi... de data asta trecea de sus în jos, aproape de tot de stîncă... foca aceea albăstruie...
— O focă?! Şi ce -are a faci? Crezi cumva că o focă pute să dee stînca jos şi s -o potrivească atît de izbutit?
— Păi tocmai că o focă n -ar fi putut! Şi mă -ntreb... să fi fost oare focă?...
— Păi ce altceva? Dreptu -i că ieu n -am văzut -o atunci cînd o trecut pi deasupra noastră.
— Era o focă ciudată! Subțire şi lungă. Şi nu avea umerii rotunzi, în continuarea gîtului, ci drepți, pătrați... Înota şi nu dădea nici din înotătoare, nici din coadă. Ba coada parcă o avea ciuntită. Ştii, Andrei Vasilievici... Pavlik aruncă, fără să -şi dea seama de ce, o privire îndărăt şi îşi continuă vorba în şoaptă: Ştii... era ceva omenesc în silueta ei...
— Nu mai vorbi prăpăstii, Pavlik! Ce să cate om aici? Şi încă unul care să înoate aşa di repidi?
— Ți s -a părut de frică, Pavlik! se auzi deodată vocea înfundată, puțin ironică, a lui Gorelov.
Pavlik tresări, şi îşi lăsă ochii în jos:
— Eu ştiu?... Mi s -o fi părut.
Skvoreşnea ridică din umerii lui metalici şi se cufundă

în gînduri. În cele din urmă spuse:
— Dacă nu găsim un mijloc să relevăm, apăi aici rămînem pînă la nesfîrşit. Mai bine -zis, pînă s -or sfîrşi rezervile noastre di oxigen. Trebuie să facem ceva, măcar să clintim stîncă din loc, să deschidem o crăpătură cît de mică... Ori să mai cătăm...poate tot aflăm ceva, că adineauri m -am fîstîcit ca o babă...
Se apucară să cerceteze cu atenție marginile intrării. Dar în zadar! Stînca astupase intrarea ca o uşă grea de granit. Nicăieri n -ar fi putut pătrunde o rază de lumină.
— Apăi!... rosti prelung Skvoreşnea, nu ne mai rămîne decît să încercăm şi ultrasunetul. Poate izbutim aşa să sfărîmăm marginile stîncii, unde -i mai subțire.
Cu țeava lipită de un colț de stîncă, pistolul ultraacustic al lui Skvoreşnea îşi începu munca lui tăcută. Din granit se desprindeau încet mici bulgări care, apoi, între degetele lui Pavlik, se prefăceau cu uşurință în mîl. Dar forța razei ultrasonore a pistolului era insuficientă pentru a sfărîma repede o stîncă atît de masivă. Asta numai tunul ultraacustic al submarinului ar fi fost în stare s -o facă. Puterea pistolului scădea cu repeziciune, şi atunci cînd amîndouă acumulatoarele se descărcară de tot, în stîncă abia se săpase un canal mic şi subțire, lung de vreo zece şi lat de trei centimetri.
Pavlik îşi desprinse pistolul şi i -l întinse lui Skvoreşnea, dar acesta clătină din cap:
— Digeaba, Pavlik... O să mai săpăm zece centimetri, dar tot n -am făcut nimica. Stînca -i mult mai groasă. Iar de pistol poate o să mai avem nevoie.
— Atunci ştii ce, Andrei Vasilievici? propuse Pavlik. De ce n -am încerca să săpăm sub stîncă? facem o galerie, şi trecem... Fundul cred că -i moale, nisipos şi o să ne facem repede drum... Ca cîrtițele! Ei, ce zici?
Ochii lui Pavlik sclipeau de bucurie. Băiatul era grozav de mulțumit de ideea salvatoare, care -i trecuse prin minte.
— Da! Bună idee! se însuflеți Skvoreşnea. Dar repidi!...

Să săpăm cît mai repidi! Ni -i pe sponci timpul...
— De ce? se miră Pavlik. Cine ne zoreşte?
— Nu ni zoreşte nimeni, dar dacă nu ni zorim noi, rămînem fără oxigen, şi -atunci nu mai avem ci face cu tunelul, chiar di -i gata, răspunse Skvoreşnea, scoțînd toporaşul de la centură şi dînd prima lovitură în fundul nisipos. Cu fiecare moleculă de oxigen pi care o consumăm, mîncăm ca să zic aşa, din viața noastră... Scoate nisipul... Ah, drace!
Toporaşul se izbi de ceva tare şi de sub tăişul lui săriră scîntei.
— Granit! gemu Skvoreşnea şi, izbind de cîteva ori în diferite locuri la poalele stîncii, repeta într -una, cu glasul tot mai slab: Granit... Granit... Apoi deodată o întoarse în glumă: Ei, Pavlik, minunată -i ideea ta, dar nu -i bună di nimic. Vezi şi tu că n -avem ce face... Phuu! Să m -aşez oleacă să mă hodinesc... Mă simt sfîrşit de puteri şi mă cam înăbuş. Pesemne ca mi s -a sfîrsit oxigenul.
— Ce spui, Andrei Vasilievici! replică Pavlik pălind. Eu nu mă înăbuş de loc...
— Tu eşti mic... Dar eu sînt coşcogea namilă! Eu consum mai mult oxigen decît tine. Trebuie să reduc debitul, să fac economie.
Skvoreşnea îşi deschise tabloul de comandă şi deplasînd butonul „oxigen" pe altă poziție, începu să respire greu, adînc şi cu întreruperi, străduindu -se să tragă cît mai mult aer.
— Cum vă simțiți, prieteni? se auzi deodată vocea zoologului. Tot grupul s -a desfăşurat în lanț şi fiecare din noi cercetează fundul pe sectoare. Căutăm stîncă aceea de forma unui obelisc.
— Ma tem, Arsen Davidovici... răspunse Skvoreşnea înăbuşindu -se, că nu mai apuc... Mi se sfîrşeşte oxigenul... Nu mai pot să respir...
— Ține -te bine!... Ține -te bine, Skvoreşnea! strigă speriat savantul. O să grăbim cercetările! Mai e puțin! Economiseşte oxigenul! Nu vorbi!

— Am înțeles... nu vorbesc! bolborosi uriaşul şi se culcă pe spate, rezemîndu -se cu umerii de peretele din fund al grotei. Încercă să -şi întindă corpul lui uriaş dar nu putu: picioarele lui întîlniră stînca şi rămaseră îndoite, cu genunchii în sus.

Trecură cincisprezece, douăzeci de minute... trecu o jumătate de oră. Pavlik se uita îngrozit la Skvoreşnea. Fața lui se schimonosea de suferință, congestionîndu -se tot mai mult; gura larg deschisă sorbea zadarnic aerul, dar tocmai ce -i cerea organismul - oxigenul atît de prețios - nu mai găsea de ajuns în acest aer.

— Ei, băiete, băiete... Mor... Să respiri încet... Fă economie de oxigen...

Începu să bolborosească ceva neînțeles. Pavlik simțea cum îl cuprinde groaza şi desperarea. Îi venea să se năpustească asupra acestor ziduri nemiloase de granit, să le izbească cu pumnii, să le sfîşie cu degetele, doar va putea să -şi salveze prietenul. Îl îngrozeau suferințele muribundului, dar în acelaşi timp nu putea, nu era în stare să -şi ia ochii de la el.

— Andrei Vasilievici... dragul meu... bîigui el abia înțeles, cu buzele tremurînde. N -aş putea să -ți dau măcar puțin din oxigenul meu? Spune! Spune -mi cum să fac asta?

Uriaşul clătină din cap şi, respirînd adînc, cu întreruperi, bolborosi ceva neînțeles, apoi izbucni furios:

— Blăstămata!... Hm!... Ți -arăt eu!

Începu să -şi tîrască încet în sus, pe stîncă, tălpile lui cît nişte coveți: cam la vreo jumătate de metru de la fund întîlni o scobitură şi se propti în ea. Acum picioarele i se îndoiseră şi mai mult. Mîna uriaşului se apropie încet de tabloul de comandă; degetele metalice dibuiră butonul „Oxigen" şi îl întoarse pînă la refuz în poziția de alimentare maximă cu gaz.

„Pentru ce?" se gîndi cu groază Pavlik. „Aşa abia îşi grăbeşte sfîrşitul..."

Culcat pe spate, cu picioarele sprijinite în scobitura

stîncii şi cu umerii rezemaţi de peretele din fund al grotei, Skvoreşnea încremeni în această poziţie neobişnuită. Numai respiraţia lui adîncă arăta că mai trăieşte, că în corpul lui uriaş flacăra vieţii pîlpîie cu o nouă putere. Apoi deodată respiraţia i se opri şi lui Pavlik i se păru că totul s -a sfîrşit...

Un strigăt teribil, plin de mînie şi provocare, zgudui însă pereţii grotei şi -l asurzi pe Pavlik, care încremenise de groază.

Tot corpul uriaş al lui Skvoreşnea prinse a se încorda într -un impuls de viaţă întreită. Picioarele lui uriaşe, îndoite, împingeau într -un efort supraomenesc, pieptul i se bombă, umerii largi metalici se înfundaseră parcă în perete.

— Ţi -arăt eu! şuieră uriaşul printre dinţi. Blestemat -o!... A -a -a!...

Picioarele, ca nişte stîlpi, tremurau tot mai încordate. Ca dintr -un izvor nevăzut şi nesecat, se revărsau în corpul uriaşului noi şi noi forţe. Şi pe măsură ce -i creşteau puterile, tot mai tare şi mai tare răcnea.

Lui Pavlik, lipit de perete, nu -i venea să -şi creadă ochilor: i se păru că stînca s -a clătinat... că se mişcă! Sub casca lui se învălmăşeau vocile speriate ale prietenilor:

— Pavlik! Ce e?! Ce s -a întîmplat?!... De ce ţipă aşa Skvoreşnea? Pavlik! Pavlik!... Răspunde odată!

Pavlik nu auzea nimic şi nu răspunse nimănui; nu -şi putea veni în fire.

Stînca se mişcase într -adevăr. Se clătina sub apăsarea supraomenească a picioarelor lui Skvoreşnea. Încă! Încă un pic!...

Atunci Pavlik se repezi la stîncă, şi strigătul lui pătrunzător se împleti cu răcnetele lui Skvoreşnea:

— Ura -a -a!... Încă!... Încă un pic!... Băiatul împingea cu toate micile lui puteri în stîncă, lîngă picioarele uriaşe ale lui Skvoreşnea. Se părea că tocmai acest dram de efort nu -i ajungea lui Skvoreşnea, ca să dobîndească

izbînda deplină. Stînca tresări, se clătină şi se prăbuşi în afară pe fundul înclinat. Ieşirea era liberă.

Picioarele lui Skvoreşnea căzură neputincioase, vocea lui de tunet amuţi ochii i se închiseră şi uriaşul încătuşat în metal se întinse fără viaţă pe fundul nisipos al grotei.

Prin norul de nisip ridicat de pe fund, Pavlik ţîşni afară, tremurînd de nerăbdare şi se căţără pe stînca prăbuşită. Vocea lui sonoră se răspîndi în spaţiu:

— Aici! Aici! Skvoreşnea a răsturnat stînca! Veniţi mai repede în ajutor! Moare! Mai repede! Relevez poziţia cu ultrasunetul! Recepţionaţi! Recepţionaţi! După măsurătorul de adîncime - şaptezeci şi doi metri de la suprafaţă!

Mişcă ţeava pistolului în jurul lui, şi în toate părţile porniră în goană crainicii neauziţi, vestitori ai victoriei, dar şi ai nenorocirii.

Pavlik n -ar fi putut spune cît timp a trecut în această aşteptare febrilă şi încordată - un minut sau o oră - cînd se auzi deodată din bezna apelor strigătul plin de bucurie al lui Marat:

— Am captat! Am captat! Ţine raza, Pavlik! Ţine aşa! Plutesc exact spre nord -est! La mine! La mine, tovarăşi!

Şi de pretutindeni - dinspre nord, dinspre vest, dinspre sud - se auziră exclamaţii de bucurie şi strigăte de triumf:

— Te ajung din urmă, Marat! răsună vocea lui Ţoi.

— Acum sîntem la tine, piciule!... strigă zoologul.

— Ţin -te bine, Pavlik! Curaj, băiete! spunea comisarul Siomin. Aici, aici, Matveev!

Ca un roi de stele desprinse din haos, luminile lanternelor goneau din toate părţile spre Pavlik. Pavlik lăsă jos mîna amorţită, în care ţinea pistolul. Era de ajuns acum să se întoarcă în loc, şi lanterna de pe casca lui, ca un far, atrase din toate părţile înspre sine luminile prietenilor grăbiţi. Stelele mişcătoare creşteau, se înmulţeau, şi deodată începură să dănţuiască vertiginos în jurul lui Pavlik, orbindu -l şi umplînd de lumină toată

bezna înconjurătoare.

Roiul de stele se năpusti ca un vîrtej. Într -o clipă, zeci de mîini apucară corpul nemişcat al lui Skvoreşnea, îl luară şi pe Pavlik, iar un minut mai tîrziu grupul gonea fulgerător în largul oceanului spre submarinul „Pioner", care încremenise în aşteptare, la o adîncime de două sute de metri.

CAPITOLUL XIII. CALCULE MODESTE

Locotenentul -major Bogrov apăsă pe un buton de pe tabloul central de comandă şi răsuci o manetă cu acul la cîteva diviziuni spre dreapta.

„Pioner" îşi săltă prova şi se avîntă oblic înainte, urcînd cu repeziciune tot mai sus. La adîncimea de trei sute de metri se îndreptă şi -şi continuă drumul spre sud.

— E bine aşa, Ivan Stepanovici? îl întrebă locotenentul -major pe Şelavin.

— Perfect! Se vede absolut totul, răspunse oceanograful satisfăcut, cu o voce răguşită de tenor, fără să -şi ia ochii miopi, pe jumătate închişi, de la cupola ecranului.

Pe cupolă treceau încet nişte uriaşe mase întunecate. Unele din ele umpleau spații mari la suprafața oceanului; altele, mai mici, se cufundau adînc sub apă. Uneori se părea că -s gata -gata să atingă cu fundul lor spinarea cocoşată a submarinului, dar „Pioner" trecea calm şi sigur pe sub ele, numai arareori aplecîndu -şi prova şi apoi reluîndu -şi poziția normală la adîncimea stabilită de trei sute de metri.

Dîndu -şi capul pe spate, oceanograful întrebă:

— La ce latitudine ne aflăm, Aleksandr Leonidovici?

— Cincizeci şi opt de grade, patruzeci de minute latitudine sudică şi optzeci de grade longitudine vestică după meridianul de la Greenwich, răspunse locotenentul -major.

— Ce de aisberguri!
— Aici e iarnă, Ivan Stepanovici.
— Da, desigur... Dar pentru un început de iarnă sînt totuşi mult prea multe. Nu sîntem decît abia în zece iulie.
Urmă un răstimp de tăcere, tulburată cîteva minute mai tîrziu de apariţia zoologului şi a lui Pavlik.
— Intră, intră, Arsen Davidovici!
— Aha! Gheţuri! Interesant! exclamă zoologul, aruncînd o privire pe ecran.
— Aici sînt cu totul altfel... observă Pavlik. Cînd s -a ciocnit „Diogen" de aisberg, am apucat să -l cercetez bine. Era mult mai înalt decît „Diogen" şi sclipea tot. Părea gravat, încrustat cu podoabe...
— Aşa sînt toţi gheţarii plutitori, Pavlik, îl lămuri Şelavin. Numai că atunci ai văzut partea de sus, de la suprafaţa apei, pe cînd acum avem în faţa noastră părţile de sub apă ale aisbergurilor. Partea de deasupra e supusă acţiunii razelor solare a vînturilor calde, ploilor... Partea de sub apă însă rezistă mai mult; asupra ei acţionează numai curenţii calzi, dacă aisbergul nimereşte în ei. Partea din apă este mult mai mare decît cea de la suprafaţă: de cinci -şase ori, iar cîteodată şi de şapte ori mai mare... Uite, acum „Pioner" s -a aplecat şi s -a a fundat, ca să treacă pe sub un aisberg. Gîndeşte -te că „Pioner" pluteşte la o adîncime de trei sute de metri. Asta înseamnă că partea din apă a acestui aisberg are mai mult de trei sute de metri. Partea de deasupra apei, în consecinţă, se înalţă la cel puţin cincizeci de metri peste suprafaţa oceanului. Aisbergul are deci în total cam patru sute de metri! Serioasă înălţime! Dar ştii dumneata, tinere, dacă mi -e permis, că există şi aisberguri de şase - şapte sute de metri?
— Aoleu! se sperie Pavlik. Şapte sute de metri? Îngheaţă oare marea pînă la o asemenea adîncime?
— O -of! exclamă oceanograful, uimit de atîta ignoranţă. Îşi luă privirea de la ecran, strîngînd cu ciudă din umeri, apoi îşi ridică din nou ochii spre cupolă:

— Cum poți să spui o asemenea stupiditate, dacă îmi permiți să te întreb? Marea să înghețe, la o adîn - - cime de şapte sute de metri? În iernile cele mai aspre marea se acoperă cu un strat de gheață care atinge pînă -n vară o grosime de cel mult trei -patru metri. Atît. Şi apoi, gheața mării cînd se topeşte, produce o apă sărată, pe cîtă vreme aisbergurile sînt formate din gheață dulce. E clar deci că ele nu se formează din apa de mare, ci din apă dulce. Iar o astfel de apă se găseşte numai la suprafața pămîntului. Asta înseamnă deci că aisbergurile se formează pe pămînt. Ai înțeles?

— Atunci cum... ce caută aici?... întrebă nedumerit Pavlik. Cum de au ajuns pe mare?

— Ai auzit vreodată de ghețari, dacă îmi permiți să întreb? exclamă violent oceanograful, pe care -l supărau, se vede treaba, întrebările mult prea naive, de -a dreptul „agramate", ale lui Pavlik. Ce învățați voi acolo în liceele şi colegiile voastre?

— Ghețari? Ştiu... puțin... răspunse cu sfială Pavlik. Ghețarii sînt nişte torente de gheață care lunecă din munții înalți unde e foarte frig... Coboară, în jos, unde e mai cald... acolo se topesc şi formează pîraie şi rîuri.

— Torente de gheață... hm... torente de gheață... mormăi oceanograful. Bine, fie şi torente! Dar în regiunile polare, gheața acoperă nu numai vîrfurile munților înalți, ci uneori chiar tot pămîntul în întregime. De aceea i se şi spune „gheața continentală". Groenlanda - cea mai mare insulă din lume, care are o suprafață de două milioane o sută mii de kilometri pătrați - cu excepția unei fîşii înguste de litoral este acoperită în întregime cu gheață continentală. An de an, veac după veac, sub propria ei greutate, zăpada îngrămădită pe suprafața ei s -a transformat treptat în gheață. Această gheață s -a îngroşat tot mai mult şi mai mult, şi -acum Groenlanda este acoperită cu un strat de gheață de doi kilometri, ba pe alocuri şi mai gros! Cam acelaşi lucru se observă şi pe continentul Antarctic. Din aceste ghețuri continentale se

desprind limbi de gheață care coboară spre mare, alunecă la început pe fundul acesteia și, în cele din urmă, îngroşîndu -se, ajung pînă la suprafață. Vîntul şi valurile le zdruncină, mai acționează și propria lor greutate, şi uite -aşa, vine un moment cînd limba de gheață se frînge la rădăcină și muntele de gheață porneşte în larg. Dacă ne apropiem de țărmul continentului, poate o să avem prilejul să vedem acest fenomen... Aleksandr Leonidovici, pînă unde coborîm spre sud?

— Cum va hotărî tovarăşul căpitan, dădu locotenentul un răspuns vag.

În clipa aceea, uşa se trase în lături şi intrînd în cabină, căpitanul salută în tăcere, cu un semn din cap, pe toți cei de față. Trecu apoi repede în cabina de radio şi închise uşa în urma lui.

— N -a venit încă radiograma de la Direcția politică? îi puse el lui Pletniov obişnuita întrebare din ultimele zile.

— A venit, tovarăşe comandant. Adineauri am recepționat -o, răspunse Pletniov, întinzîndu -i căpitanului o foaie de hîrtie plină toată de şiruri de cifre.

— În sfîrşit... rosti căpitanul cu glas scăzut, după care împături foaia de hîrtie, o vîrî în buzunarul de la piept şi ieşi din cabină înapoi în încăperea postului central de comandă. Aici se apropie de zoolog şi -l întrebă: Va să zică mîine la ora opt faceți prima stație în aceste ape?

— Da, tovarăşe căpitan.

— Cîți oameni?

— Eu, Ivan Stepanovici, Sidler, Țoi şi Pavlik... Cu totul cinci oameni.

— Bine... Apoi căpitanul se adresă locotenentului -major: Aleksandr Leonidovici, mîine dimineață eşti dumneata de cart?

— Da, tovarăşe comandant!

— Laşi să iasă grupul de cinci persoane enumerate de Arsen Davidovici şi pe urmă navighezi în jurul grupului pe o rază de vreo cincizeci de kilometri... Altcineva nu iese nimeni.

— Am înțeles, tovarăşe comandant!

Căpitanul se întoarse şi ieşi pe coridor. Dintr -o cabină - a cărei uşă se deschise pentru o clipă - răbufniră sunetele înăbuşite, dar într -un ritm îndrăcit, ale unui dans lezghin.

— Gata! auzi apoi glasul lui Pavlik. Hai să începem! strigă băiatul bătînd din palme. Hai repede la colțul roşu! La colțul roşu! După aceea îi şopti misterios cuiva, dar destul de tare, încît îl auzi prin uşa care se deschisese din nou: Astă seară îl întîmpinăm pe Skvoreşnea. Iese din infirmerie!

Intrînd în cabina lui, căpitanul încuie uşa, se aşeză la birou şi scoase din sertarul secret codul de cifru.Trecu multă vreme pînă cînd rîndurile de cifre ale radiogramei se transformară în litere şi cuvinte. Cînd ajunse la capăt, se lăsă înciudat pe speteaza fotoliului, rămase puțin pe gînduri şi, aplecîndu -se din nou deasupra biroului, citi încă o dată radiograma în întregime, fără să se mai întrerupă:

„Răspunsul a întîrziat în vederea verificării materialelor vechi şi a obținerii de materiale noi de la Tokio şi Nagasaki.

În timpul primei misiuni la Nagasaki, acum cinci ani, Gorelov şi -a executat în mod strălucit sarcinile, pentru care la înapoiere a fost decorat cu ordinul „Insigna de Onoare". În cei doi ani petrecuți în misiune a lucrat mult, a frecventat din cînd în cînd teatrele, cinematografele, muzeele şi templele budhiste, a vizitat diferite locuri interesante din țară. Adesea îşi petrecea orele libere în societatea membrilor coloniei sovietice din Nagasaki şi Tokio.

Cu prilejul misiunii următoare, la Tokio, acum doi ani s -a întîlnit cu Abrosimov şi cu fiica acestuia şi a devenit curînd un obişnuit al casei. Cu fiica acestuia, Anna Abrosimova, frecventa des teatrele şi restaurantele, cafeurile de prim rang şi dancingurile aristocratice. Ducea o viață destul de largă. Avea un salariu respectabil, dar

este îndoielnic că numai salariul putea să -i ajungă pentru a duce o asemenea viață. În această perioadă se întîlnea rar cu membrii coloniei sovietice. Unchiul său, Nikolai Petrovici Abrosimov, a fost general țarist. A fost trimis de guvernul Kerenski în Japonia pentru achiziționarea şi recepționarea de echipament militar. Revoluția din 1917 l -a prins acolo şi nu s -a mai întors în Rusia Sovietică. Fiica lui e născută în Japonia, iar soția lui a murit acum zece ani. Abrosimov trăieşte pe picior mare, sursele lui de venituri fiind necunoscute. Se zice că joacă la bursă. Are mari relații printre militarii japonezi. Şi cea de a doua misiune a fost Îndeplinită bine de Gorelov.

În timpul celei de a treia misiuni, la Tokio, a dus cam acelaşi mod de viață, frecventînd des familia Abrosimov. Se spune că s -ar fi logodit cu fiica lui Abrosimov, deşi lucrul acesta nu a fost anunțat oficial. În ceea ce priveşte existența vreunor relații de afaceri sau secrete între Gorelov şi Abrosimov, nu deținem informații care să prezinte suspiciune".

Căpitanul se juca gînditor cu creionul. Apoi zvîrli creionul pe radiogramă şi se ridică.

— Poftim de trage concluzii, mormăi el, şi se apucă să umble prin cabină, ca de obicei cu mîinile la spate.

Umbla tot mai repede, din ce în ce mai repede, se oprea şi iarăşi îşi relua umbletul.

General... Mda... Generalul acesta era suspect... Şi apoi frumoasa lui fiică... Totul se potrivea. Drace, dar cum intră în legătură cu ei? Stația de radio nu există! Ba încă una de mare distanță... Şi totuşi... totuşi, cineva comunică într -un fel oarecare itinerarul! Atenție, căpitane! Fii prudent, căpitane! O percheziție? Dar de ce tocmai la el, la Gorelov? Din douăzeci şi şase de oameni, de ce tocmai la el? Să zicem chiar şi numai pentru faptul că -i singurul care prezintă un loc suspect... adică nu, nu suspect, dar oricum dubios în biografie... E decorat... Se va simți jignit... (Căpitanul încercă un sentiment de

confuzie şi jenă). De fapt, nu există nici un motiv, nici un pretext... Ei şi? Mai bine să -l jignească puțin, decît să -l bănuiască în continuare. Doar nici cu mîinile în sîn nu se poate să stea... Îl pîndeşte o colosală catastrofă... Pot pieri douăzeci şi şase de oameni şi submarinul... Ar fi o catastrofă pentru întreaga țară! Pentru patrie! O catastrofă pentru patrie!

Şi căpitanul se îndreptă spre birou, cu pumnii strînşi. În ochi i se citea hotărîre.

*

Colțul roşu era plin de lume. Într -un ungher îndepărtat, o mică orchestră cînta necontenit. Veselia era în toi.

Mecanicul secund Kozîriov şi fizicianul Sidler, cei mai buni dansatori din echipaj, jucau cu îndemînare o căzăcească, făcînd nişte figuri neobişnuite, aplaudate „la scenă deschisă". Dar în mijlocul acestei veselii, privirile se îndreptau mereu, cu nerăbdare, spre uşă. Spre surprinderea tuturora, însă, uşa se deschise tocmai cînd Sidler, lăsîndu -se pe vine, începuse să se învîrtească pe un picior ca un titirez, cu o asemenea viteză, încît nu se mai ținea el după orchestră, ci abia mai pridídea orchestra să se țină după el. Zgomotul uşii totuşi, îi făcu pe toți să -şi vină în fire; orchestra amuți subit şi se făcu numaidecît linişte.

În uşă apăru mecanicul secund Romeiko, scund, negricios şi foarte vioi. Acesta se opri în prag şi rosti cu o voce solemnă de crainic:

— Am onoarea să prezint onorabilului public un celebru atlet; biruitorul munților, îmblînzitorul rechinilor şi altor monştri marini, o forță de tracțiune, de prim rang, care rupe lanțuri făcute chiar din „Macrocystis periphera", mijlocaşul troicei de scafandri, splendoarea şi mîndria echipajului nostru... Vi -l prezint pe puternicul și invincibilul Andrei Vas...

— Ia nu ti maimuțări atîta. Ho, moară stricată! se auzi

din coridor un glas blînd, binecunoscut tuturora. Şi aplecîndu -se, se strecură pe uşă silueta uriaşă a lui Skvoreşnea. Bună ziua, flăcăi...

Skvoreşnea purta un veston alb, cu nasturi de argint şi nişte pantaloni negri, largi jos. Era puțin cam palid la față, mustățile lungi şi blonde îi erau însă ca întotdeauna puse la punct, iar ochii -i mici străluceau vesel, chiar provocator.

N -apucă bine Skvoreşnea să treacă pragul, că orchestra şi atacă un marş. Izbucniră aplauze, se auziră saluturi vesele şi cinci oameni ieşiră în întîmpinarea lui Skvoreşnea, cu o chitară, o mandolină şi balalaici în mîini. Cei cinci se aliniară în fața lui şi, făcîndu -i plecăciuni adînci, după obiceiul rusesc de pe vremuri, începură - în tăcerea care se aşternu - să cînte cu un vers vechi de baladă:

Oare valul mării ridicatu -s -a?
Marea -albastră oare zbuciumatu -s -a?
Ba s -a înălțat voinic între voinici
Preaviteazul nostru Andrei Vasielievici.
E scafandrul -şef al submarinului;
E scafandrul -şef al „Pioner" -ului
Peştii toți din calea -i fug şi se ascund
Cînd la drum pornit -a pe al mării fund!
Cu mînuța -i dreaptă vînt dacă îți face,
Zbori de nici rechinii n -au timp să te -nşface,
Iară piciorușul în stîncă de -l propteşte
Ca o nucă stînca se rostogoleşte...

Skvoreşnea ascultă cît ascultă balada asta caraghioasă, dar cînd văzu că se întrec cu laudele, îi opri:

— Mai tăceți, măi zăluzilor, că mi s -au strepezit dinții... Zău, ce -i asta? Viteaz! Mînuță -picioruş! Şi cu stînca aia n -a fost chiar aşa. Ce stîncă, un bolovan, acolo...

— Auziți? Bolovan... Şi tu, sigur, nici n -ai fost acolo, obiectă Marat, prefăcîndu -se că -i ia parte. Astea -s

bîrfeli pe socoteala bietului Andrei!
— Nu ştiu, n -am văzut... Modestie! Nu -i aşa, Andrei Vasilievici? îl înțepa şi zoologul, în rîsetele tuturor.
— Nu -i vorba di modestie, tovarăşi! se apără Skvoreşnea. Dar dumneavoastră nu țineți sama di unii factori fără di care nici mînuțele şi picioruşele aiste n -ar fi făcut nimic.
Din toate părțile se auziră exclamații:
— Ia zi! Care -s ăia?
— Vrei să ne faci niscaiva destăinuiri senzaționale?
— Hai dă -i drumul!...
— Da -da! Interesant! S -ar putea să ne prindă bine şi nouă.
Skvoreşnea îşi desfăcu larg picioarele şi se apucă să -şi îndoaie degetele uriaşe:
— Mai întîi, tovarăşi, dumneavoastră uitați cu totul di legea lui Arhimede: orice corp scufundat într -un lichid pierde din greutate o parte egală cu volumul de lichid dislocat. Ce volum avea bolovanul acela di granit? Era înalt cam di patru metri, lung di doi şi lat cam tot di doi, înseamnă că avea un volum de... doi ori doi, patru ori patru... şaisprezece metri cubi. El a dislocat deci şaisprezece metri cubi sau tot atîtea tone de apă. Granitul are greutatea specifică de doi şi şaizeci şi cinci la sută. Asta înseamnă că bolovanul avea o greutate de şaisprezece ori doi şi şaizeci şi cinci... Hai, matematicienilor, dați -mi o mînă de ajutor!...
— Rotunjit, patruzeci şi două de tone, răsună de undeva dintr -un ungher, tărăgănat, vocea puternică a lui Gorelov.
Skvoreşnea îi aruncă o privire plină de respect peste capetele celor din jurul lui:
— Aşa iuti ați socotit în gînd? Aşa da, zic şi eu!
— De! rîse Gorelov. Asta mi -i meseria...
— Aşa! Şi dacă din patruzeci şi două di tone scădem cele şaisprezece tone, însamnă că bolovanul acela atîrna în apă numai douăzeci şi şasă di tone.

— Ați auzit? Numai douăzeci şi şase de tone. Nimica toată! rosti Matveev cu o admirație plină de ironie.
— Mai departe, urmă Skvoreşnea, îndoindu -şi al doilea deget şi trecînd cu vederea ironia lui Matveev. La intrarea în grotă fundul era mult înclinat în afară şi de aceea centrul de greutate al bolovanului se afla şi mai în afară. Asta mi -o jumătățit sforțarea, adică i -a scăzut pietroiului greutatea pînă la treisprezece tone. Mai puneți la socoteală - aici Skvoreşnea îndoi încă un deget - şi poziția bună pe care o aveam şi în cari picioarili meli, ca nişte pîrghii, pe cinste, mi -a mai economisit vreo trei tone...
— Încă puțin, izbucni în rîs locotenentul Kravțov, şi nu mai rămâne nimic din stîncă! Zi mai bine că n -a fost nimic şi nu s -a întîmplat nimic!
— Nu, nu! replică Skvoreşnea în rîsetele tuturor, îndoindu -şi alt deget. Mă opresc aici. La zece tone. Dar nici greutății aişteia nu i -aş fi vinit di hac, dacă nu m -ar fi îmboldit un al patrulea factor - frica. Da, da! V -o spun pi şleau - frica morții! N -are di ce să -mi fie ruşini... Ea o fost aceea care mi -o dublat puterili. Dar vă dau cuvîntul meu di onoare, tovarăşi, că deşi la urmă stînca a început să se clintească din loc, n -aş fi răsturnat -o dacă n -ar fi intervenit şi al cincilea factor. Cel de al cincilea factor, hotărîtor! Simțeam că sînt la capătul puterilor, şi în ultimul moment, în momentul critic, ceva a tras balanța di partea me! Ia să videm, ghiciți ce factor a fost aista?
— Ți -ai adus aminte că nu ți -ai cerut iertare de la mine! strigă rîzînd, Marat.
— Ba nu! replică categoric acusticianul secund Ptițîn. Îmi e dator douăzeci de ruble şi n -a vrut să părăsească această lume cu reputația de excroc. Ia, scoate banii, Andrei Vasilievici!
— Stați! Ştiu eu! strigă Şelavin. Ți s -a înfățişat Domnul Sabaot în toată puterea şi slava lui!
Acoperind rîsetele tuturora, Skvoreşnea izbucni într -un hohot de rîs, ca un bubuit de tunet:

— Puteam să -l aştept mult şi bine pe Domnul Sabaot! Are destule necazuri pe pămînt, ca să se mai bage şi sub apă! Ei bine, văd că nu ghiciţi. N -aveţi destulă imaginaţie. Factorul hotărîtor, spuse el, ridicînd solemn glasul... Factorul hotărîtor... Dar unde e? Aha! Hai, vino încoace! Ce te ascunzi? Vino -ncoace, ţîncule!...
Skvoreşnea îl apucă de umeri pe Pavlik, care se fîstîcise de tot, şi -l trase în mijlocul grupului:
— Iată cine a întors cumpăna luptei di partea me! Pavlik şi nimeni altul!
De pe toate buzele se auziră exclamaţii de îndoială, mirare, dar şi de admiraţie.
— Da, da, da! continuă să tune Skvoreşnea. Cînd am simţit că mi se taie puterile, deodată îl văd pe Pavlik, ca printr -o ceaţă, cum se repede în stîncă şi se opinteşte. Pare -mi -se că a strigat şi „ura"! Şiatunci s -o aprins şi în mine o nouă scînteie. Şi uite -aşa, amîndoi am dat stînca de -a berbeleacul. După aia, nu mai ştiu nimic...
— Ura! Bravo, Pavlik! Bravo, piciule! Sus cu el! Ura!
În colţul roşu se întîmplă ceva de neînchipuit. Oamenii strigau, aplaudau şi -l aruncau pînă -n tavan pe Pavlik, care ţipa de frică şi de plăcere. Orchestra atacă din răsputeri un marş.
— Bun băiat, spuse comisarul Siomin cu un surîs cald, întorcîndu -se spre Ţoi, care şedea alături de el.
Ţoi dădu tăcut din cap, drept răspuns, urmărindu -l îngrijorat pe Pavlik, care, zvîrlit în sus, deodată roşise, pălind apoi de parcă i s -ar fi făcut rău.
Dar nu era asta. Bucuria dispăruse de pe faţa băiatului şi pentru o clipă o frică adevărată, neprefăcută, flutură pe faţa lui lividă. Un simţămînt nelămurit de nelinişte strînse inima lui Ţoi. Prinzînd privirea lui Pavlik, se uită repede la dreapta, în ungher.
Acolo, Gorelov şedea de vorbă cu acusticianul -şef, Cijov. Ţoi strînse inconştient mîna comisarului. Cu sprîncenele puţin încruntate, comisarul se uita ţintă la Gorelov. Mecanicul -şef îşi întoarse pentru o clipă ochii şi aruncă

peste capetele celor din jur o privire întunecată, plină de ură şi răutate, asupra lui Pavlik, care tocmai fusese săltat sus de tot, pînă sub tavan. Țoi şi comisarul surprinseră amîndoi această privire.

Țipătul de bucurie al lui Pavlik se stinse. Alb la față, el căuta să se desprindă din îmbrățişările afectuoase.

— Ce, ai amețit? Nu ții la balans? îl întrebă Skvoreşnea, rîzînd şi răsucindu -şi mustața lungă.

— Cum era să se obişnuiască cu balansul cînd „Pioner" nu l -a pus de loc la încercare, spuse Marat, mîngăindu -l pe Pavlik pe cap.

— În leagănul ăsta de sugaci s -ar muia şi -un adevărat lup de mare, îl susținu Matveev pe Marat.

Țoi îşi croi drum prin mulțimea din jurul lui Pavlik şi, cuprinzîndu -l de umeri, îl conduse spre un fotoliu larg şi moale dintr -un ungher îndepărtat al compartimentului.

Se aşezară în fotoliu, strîns lipiți unul de altul. Comisarul veni şi se aşeză pe un scaun, lîngă ei.

Între timp începuse dansul. Cu o uşurință şi o grație neaşteptată pentru statura lui, Skvoreşnea dansa un vals cu Matveev, care făcea pe doamna. De altfel, Skvoreşnea era solicitat şi de alte „doamne"; toți se înghesuiau să danseze cu el.

Țoi se aplecă înspre băiat şi -l întrebă cu blîndețe:

— Ce -i cu tine, dragul meu? De ce te -ai speriat aşa, deodată?

Pavlik se lipi şi mai strîns de Țoi şi închise ochii.

— Nu ştiu... răspunse el încet de tot. Nu -i nimic.

Apoi tresări şi îşi deschise larg ochii, care -i scînteiau de mînie şi indignare. Obrajii i se îmbujorară, pumnii i se strînseră:

— E rău... rău, e un om rău! rosti el cu voce întretăiată. Nici pînă acum nu poate să -mi ierte. Ce crimă am făcut? Doar mi -am cerut scuze... N -am vrut...

Începuseră să -i tremure buzele. Închise din nou ochii şi amuți.

— Cine? întrebă Țoi, molipsit de mînia şi indignarea

băiatului.

Pavlik nu răspunse.

— Feodor Mihailovici? întrebă Ţoi din nou, încet şi cu insistenţă.

Pavlik încuviinţă din cap.

— Ce anume nu ţi -a iertat? Şi eşti sigur că -i supărat pe tine? De ce?

— O prostie... pricepi? Un fleac! se agită din nou Pavlik, aţintindu -şi asupra lui Ţoi ochii, numai flăcări. Din cauza rucsacului. Ţii minte? Atunci cînd m -am certat în camera de evacuare cu Marat... pentru un arici de mare... şi l -am lovit cu sacul peste cască. Sacul era al lui Feodor Mihailovici. Dar n -am vrut! N -am făcut -o dinadins!...

— Feodor Mihailovici te -a certat?

— Nu... Dar s -a uitat la mine cu atîta răutate, că m -a băgat în sperieţi. Mi -a smuls cutiuţa din mînă... O cutiuţă de la maşina lui de scris... şi s -a uitat la mine de credeam că mă taie în bucăţi: ca adineauri...

Comisarul tresări:

— Ce cutiuţă? întrebă el.

— De la maşina lui de scris; cutia cu piese de schimb răspunse cu indiferenţă Pavlik şi, liniştindu -se parcă, după ce -şi descărcase necazul, se apucă să urmărească cu un interes tot mai mare caraghioasa pereche Skvoreşnea -Marat, care valsa.

Marat se ţinea de şotii, se strîmba, încurca şi greşea dinadins paşii, îşi călca partenerul pe picioare. În cele din urmă Skvoreşnea se supără, îl săltă în sus ca pe un pisoi şi continuă să valseze de unul singur, ţinîndu -şi „doamna" în aer. Marat dădea caraghios din picioare, încercînd în van să se smulgă din îmbrăţişarea de fier a partenerului său şi în cele din urmă strigă: „Săriţi, oameni buni"...

Pavlik nu se mai putu stăpîni şi izbucnind în rîs, sări din fotoliu şi se repezi la Skvoreşnea.

— Dă -l încolo pe strîmbul ăsta, Andrei Vasilievici! strigă el rîzînd zglobiu. Hai, dansează cu mine! Am să dansez

bine! Pe cuvîntul meu de pioner!

— Hai, flăcăule! îl întîmpină bucuros uriaşul. Ei, ţi -a trecut?

Skvoreşnea îl lăsă jos pe Marat şi dîndu -i o palmă pe spate, îl trimise glonţ, în rîsetele tuturor, către uşă. De altfel Marat era şi el bucuros că a scăpat în sfîrşit de strînsoarea de urs a prietenului său.

După vals, orchestra atacă o polcă şi Pavlik se apucă să ţopăie ca un ied zburdalnic lîngă partenerul mătăhălos.

Ţoi rămase singur în fotoliu, cufundat în gînduri, fără să bage în seamă zgomotul muzicii şi veselia generală. Comisarul tăcea şi el.

După dans, „la cererea insistentă a publicului" - cum anunţă Romeiko, prezentatorul programului - - Pavlik citi cu patos poemul „Biruitorii adîncurilor". Aplauze furtunoase îl răsplătiră şi fu pus să repete unele pasaje. În cele din urmă, comisarul anunţă programul de activitate şi distracţiile de la colţul roşu pentru următoarele cinci zile.

La miezul nopţii, în sunetele vioaie ale unui marş, plecară toţi spre cabinele lor, obosiţi, dar veseli şi satisfăcuţi. La colţul roşu rămaseră numai doi oameni - comisarul şi Ţoi. După un răstimp de tăcere, comisarul întrebă încet:

— Ce crezi, Ţoi? Ce -ar putea să însemne toate astea?

Ţoi îşi trecu preocupat mîna peste părul negru, lucios şi se lăsă pe speteaza fotoliului:

— Nu înţeleg nimic! E clar că Feodor Mihailovici îi poartă pică lui Pavlik pentru ceva. Dar pentru ce? E doar un băiat bun şi inofensiv! Nu cred că din cauza sacului...

— Din cauza sacului, nu... îngînă comisarul, privind gînditor undeva în gol. Deşi mai e la mijloc şi o cutiuţă... Ciudată poveste! Dar mie -mi face impresia că povestea asta a început mult mai înainte.

Ţoi îi aruncă o privire mirată:

— Mai înainte? De ce?

În încăpere intră îngrijitorul Şcerbina, cu un aspirator

de praf în mînă, Şcerbina se apropie de comisar şi -l salută ducîndu -şi mîna la beretă:
— Tovarăşe comisar, permiteţi să încep curăţenia?
— Poftim, tovarăşe Şcerbina.
Comisarul se ridică şi -i spuse lui Ţoi:
— Hai la mine, să stăm acolo de vorbă.

Sfîrşitul părţii a doua

PARTEA A TREIA ~ CHEMAREA PATRIEI

CAPITOLUL I. CAPTIVI PRINTRE GHEȚURI

La 13 iulie „Pioner" porni înapoi spre nord, îndreptîndu -se spre Oceanul Pacific. Nu mai rămînea să se facă în mările Antarcticei decît o lucrare în condițiile grele ale iernii polare, la suprafață, printre ghețurile marine.

„Pioner" plutea la cea mai mică adîncime, pe sub cîmpul compact de gheață.

În dimineața zilei de 14 iulie apărură pe cupola ecranului ultraacustic primele crăpături ale cuirasei de gheață care acoperea suprafața oceanului. În scurtă vreme aceste crăpături începură să apară în număr tot mai mare. Se apropia limita gheței imobile. „Pioner" înainta cu o viteză de două zecimi. Tot mai des întîlneau aisberguri, munți de gheață care trebuiau ocoliți cu băgare de seamă. La suprafața oceanului, după toate semnele, bîntuia un viscol cumplit; unele sloiuri de gheață, aici se ridicau, aci se lăsau în jos şi pînă şi aisbergurile masive nu stăteau liniştite locului.

În încăperea postului central de comandă se aflau: căpitanul, locotenentul -major Bogrov, care era şef de cart, zoologul şi Șelavin. Savanții trebuiau să aleagă un loc potrivit pentru lucrările lor, loc care să îngăduie în acelaşi timp folosirea cercetaşului infraroşu pentru serviciul de pază.

Curînd după -amiază apăru pe ecran un mare ochi de apă, pe care pluteau, legănîndu -se şi izbindu -se unele de altele, sloiuri de gheață de diferite dimensiuni. Se vede treaba că influența exercitată de viscol era aici destul de considerabilă şi ca atare ar fi fost dificil de lucrat.

În cele din urmă, în jurul orei 15, navigatorii observară

un ochi de apă lung şi destul de larg, între doua aisberguri uriaşe. Cercetaşul infraroşu, care fusese lansat, se ridică în aer la o înălțime de 60 de metri, pentru ca observatorii din submarin să -şi poată face o imagine clară asupra dimensiunilor acestor munți de gheață şi asupra împrejurimilor.

De jur -împrejur, pînă hăt departe, pe tot spațiul explorat de cercetaş nu se vedea nici un vas, nici o pată suspectă.

Oceanul era plin de banchize şi aisberguri. Viscolul purta vîrtejuri de zăpadă. Banchizele şi aisbergurile se izbeau unele de altele, se îngrămădeau laolaltă sau, izbindu -se, se sfărîmau în bucăți. Numai cei doi munți uriaşi stăteau calmi şi măreți, ca nişte insule în mijlocul stihiei dezlănțuite.

Amîndouă aisbergurile aveau cel puțin 350 de metri în lungime şi aproape 200 de metri lățime fiecare. La suprafață erau netede ca o masă. Ochiul de apă, deschis ca un canal între cele două aisberguri, era liniştit, întrucît pereții înalți şi neclintiți de gheață îl fereau de furia viscolului. Pereții aisbergurilor erau curați, transparenți pînă în profunzime, şi aveau o nuanță verzuie. Se părea că aceşti pereți de gheață abia s -au desprins unul de altul şi că nici zăpada, nici cețurile, nici vîntul şfichiuitor, purtînd pulbere de apă, n -au apucat încă să macine şi să încețoşeze puritatea lor de smarald.

— Cred, Lord, că loc mai bun decît ochiul acesta de apă n -o să găsim, spuse căpitanul. Dacă dumneata şi Ivan Stepanovici sînteți de acord, pregătiți -vă de ieşire. Între timp, eu ridic submarinul la adîncimea de o sută de metri. Ajunge?

— Ajunge, tovarăşe căpitan, se învoi zoologul.

— Dar grăbiți -vă. Nu zăboviți prea mult cu lucrul. Aş vrea să mă văd cît mai curînd plecat de -aici.

Cincisprezece minute mai tîrziu, zoologul şi Şelavin, - însoțiți de suita lor obişnuită, Skvoreşnea, Țoi, Marat şi Pavlik - părăseau submarinul. Şelavin şi Skvoreşnea se

îndreptară spre unul din pereții de gheață, ca să -şi instaleze în apropierea lui giruetele, să ia probe de apă şi să măsoare temperatura ei. Zoologul şi ceilalți îşi găsiră de lucru la mijlocul canalului, ba ridicîndu -se pînă aproape de suprafață, ba dîndu -se la fund, adunînd exemplare de planctoni, puțini în acest anotimp, precum şi de alți reprezentanți ai regnului animal şi vegetal.

— Ehei! se auzi deodată exclamația plină de mirare a lui Şelavin. Văd aici o cavitate uriaşă în peretele de gheață... adîncă de vreo treizeci de metri şi nici nu văd cît se întinde în lungime. Andrei Vasilievici, ia vezi dumneata cît e de lungă. Arsen Davidovici! Bănuiesc că şi peretele, opus are o cavitate asemănătoare. Trimite pe cineva să verifice. Probabil că aici a fost un singur aisberg uriaş, care s -a despicat în locul acestei fisuri. Foarte interesant!

— Bine, Ivan Stepanovici. Merge Țoi să verifice, răspunse zoologul.

Peste cîteva minute, Skvoreşnea raportă că respectiva cavitate se întinde de la sud spre nord pe o distanță de circa două sute de metri, că e înaltă de vreo sută - o sută şaizeci de metri, şi adîncă de treizeci -patruzeci de metri. Relatările lui Țoi erau aproape, identice cu acelea ale lui Skvoreşnea: lungimea şi înălțimea coincideau întocmai, numai adîncimea era aproape de două ori mai mică, între douăzeci și treizeci de metri.

— Atunci e clar, spuse Şelavin. Aisbergul, care avea la mijloc un defileu adînc şi larg, închis din amîndouă părțile, dintr -o pricină oarecare s -a despicat de -a lungul acestui defileu. Judecînd după prospețimea pereților, asta s -a petrecut de curînd, poate chiar acum cîteva ore. Amîndouă jumătățile se îndepărtează încet una, de alta, şi -i posibil ca după aproximativ douăzeci şi patru de ore aici să nu mai fie un canal, ci mare deschisă, plină de banchize. Să ne grăbim, Arsen Davidovici! încheie cu hotărîre oceanograful.

— Avem tot timpul, dar nu strică să ne grăbim, răspunse zoologul şi se îndepărtă cu grupul lui, oprindu -

se la o adîncime cam de vreo treizeci de metri de la suprafață.

Şelavin şi Skvoreşnea se deplasară şi ei spre mijlocul canalului, unde făcură numeroase măsurători de temperatură la diferite adîncimi apropiate de suprafață. Apoi se apucară să ia probe de apă, pentru studierea compoziției lor chimice. Toate aceste lucrări, foarte migăloase, necesitară vreo cinci ore.

Şelavin şi Skvoreşnea nu mai aveau de înregistrat decît indicațiile aparatelor de măsurare a vitezei curentului, în imediata apropiere a aisbergului, după care urmau să scoată giruetele şi să se întoarcă la submarin. Şelavin se înțelese cu zoologul să se întîlnească toți peste vreo cincisprezece minute, pe platforma de ieşire.

Dar cînd se apropiară de aparate, Şelavin fu izbit de viteza neobişnuită şi cu totul neaşteptată a curentului pe care o indicau aparatele.

— Ei drăcie! strigă uimit oceanograful. Acum cinci ore, aisbergul se deplasa cu o viteză neînsemnată, iar acum înaintează cu viteza unui vapor, şi pe deasupra în sens invers!

— S -o fi schimbat vîntul, îşi dădu părerea Skvoreşnea, apucîndu -se să scoată aparatul. Înseamnă că suflă acum cu tăria zecea drept în spatele aisbergului.

— Aşa e. Dar mă rog, ştii ce primejdie ne amenință? Dacă continuă să se deplaseze astfel, aisbergul va face joncțiunea cu cealaltă jumătate a lui! Să prevenim ofițerul de cart... Asta e o catastrofă!

Şelavin chemă iute submarinul. Dar înainte de a apuca să rostească un cuvînt, auzi vocea neliniştită a locotenentului -major:

— Veniți imediat pe submarin! Toți, toți! Canalul se închide! Aisbergurile se apropie unul de altul! Mai repede! Deschid camera de evacuare!...

— Am înțeles! Lasă naibii aparatele, Skvoreşnea! Repede pe submarin!

Pluteau cu viteză maximă spre vas. Zoologul, Țoi, Marat

şi Pavlik, porniseră şi ei.

Dar n -apucară să se apropie de „Pioner", că se auzi un bubuit de tunet. Şi oamenii, şi submarinul fură aruncați în acelaşi timp în sus de o puternică şi nevăzută țîşnitură de apă, ca o miraculoasă fîntînă arteziană. Vasul se lăsă repede la loc şi îşi recăpătă numaidecît echilibrul, dar oamenii fură dați peste cap şi împrăştiați în toate părțile. Pe Skvoreşnea țîşnitura de apă îl izbi cu putere de fundul de gheață al cavității. Pavlik țîşni ca un dop, doi metri deasupra apei. Înspăimîntat, el apucă totuşi să bage de seamă că apa tulburată, în clocot parcă, formase acum un mic ochi împrejmuit din toate părțile de pereți abrupți de gheață, înalți de cîteva zeci de metri. Abia peste cinci minute se adunară cu toții pe platforma rabatabilă a submarinului, extrem de alarmați, dar teferi şi nevătămați. Numai Skvoreşnea ofta şi gemea, frecîndu -şi fără rost coastele şi şoldurile metalice.

Se auzi vocea căpitanului:

— Arsen Davidovici, sînteți toți teferi?

— Totul e în ordine, Nikolai Borisovici.

— Tovarăşe Skvoreşnea, cercetează imediat fundul ochiului de apă, în special pe linia de contact a ambelor aisberguri. Ține tot timpul legătura cu submarinul şi raportează cele observate.

— Am înțeles, tovarăşe comandant!

Skvoreşnea se deplasa încet sub apă de -a lungul proaspetei „cusături" de gheață. Izbitura care se produsese la împreunarea aisbergurilor fusese, se vede treaba, de o forță uriaşă. Linia de contact era sfîrtecată de gropi adînci şi de ieşituri de gheață presată, țîşnite în sus. Capătul nordic şi cel sudic al ochiului de apă se împreunaseră în mod inegal, în general însă cele două jumătăți ale aisbergului se contopiseră în întregime, absolut compact, nelăsînd între ele nici măcar cea mai neînsemnată deschizătură. Ascultînd aceste relații, căpitanul rostea din cînd în cînd, îngîndurat:

— Aşa... hm... rău... foarte rău...

Cînd se întoarse pe submarin şi se prezentă la postul central de comandă, Skvoreşnea îi găsi acolo, în afară de căpitan şi pe locotenentul -major, pe Şelavin şi pe zoolog. Pe feţele tuturora se citea o extremă îngrijorare.

— Situaţia nu e tocmai plăcută, spuse căpitanul, plimbîndu -se încet prin încăpere. S -ar putea ca aisbergul să rămînă acum multă vreme în această poziţie. Gerul va suda cele două jumătăţi, iar vîntul, dacă nu -şi va mai schimba direcţia, va acţiona asupra lor ca o presă de o forţă colosală, care va consolida şi mai mult sudura făcută de ger.

— Dar vîntul ar putea să se schimbe şi să spargă din nou aisbergul, interveni zoologul. Locul slab al acestuia, ochiul de apă din interior, a rămas totuşi.

— Prea puţin putem spera să se schimbe vîntul, replică Şelavin. Nu uitaţi că ne aflăm în zona vînturilor vestice continui, care ocolesc la aceste latitudini tot globul pămîntesc peste întinderile libere ale Oceanului. Tocmai datorită acestor vînturi, se crează aci zona curentului derivant, care se scurge neîntrerupt spre est. Ruptura produsă de viscol a fost cu totul întîmplătoare.

— Da... clătină căpitanul din cap, dus pe gînduri. Sîntem închişi aici ca într -o capcană, condamnaţi la o totală pasivitate, în vreme ce şi vîntul, şi curentul ne deplasează spre est, în regiunea sudică a Oceanului Atlantic.

— Eu cred totuşi, - îşi dădu părerea şi locotenentul - major, - că viscolul care continuă să bîntuie şi acum, poate să -l despice din nou.

— Fireşte că nu e exclusă nici această posibilitate, răspunse căpitanul. Dar cînd se va întîmplă asta? Cît va trebui să aşteptăm? Cursa submarinului se apropie de sfîrşit, iar planul lucrărilor ştiinţifice din Oceanul Pacific este destul de vast. Noi nu putem şi nu trebuie să pierdem timpul în mod neproductiv. Fiecare zi este preţioasă.

— Cu atît mai mult, - adăugă Şelavin, - cu cît această

aşteptare pasivă a unui ajutor din partea furtunii se poate sfîrşi cu totul altfel decît vrem noi: furtuna poate împinge aisbergul spre un cîmp de gheață imobil, de care s -ar putea lipi pentru multă vreme... Şi -ar mai fi posibil să dăm peste vreun banc de nisip, şi să stăm aşa iarăşi multă vreme. Nu, tovarăşul căpitan are dreptate: nu putem să aşteptăm!

— Atunci ce -i de făcut? întrebă locotenentul -major.

După o scurtă tăcere, căpitanul vorbi:

— Pînă una alta, Aleksandr Leonidovici, ridică cercetaşul infraroşu deasupra aisbergului şi vezi, te rog, care e situația. Trebuie să ne facem o imagine clară asupra condițiilor înconjurătoare. Peste două ore am să convoc o consfătuire a întregului efectiv de comandă şi atunci vom lua o hotărîre definitivă.

La consfătuire, locotenentul -major raportă că aisbergul are următoarele dimensiuni: 475 metri lungime de la vest spre est şi 358 metri lățime de la sud spre nord, în locul unde se află submarinul. Stratul de gheață care separă ochiul interior de largul oceanului are o lățime de 92 metri spre nord şi de 76 metri spre sud. Apa din ochi are o temperatură la limita înghețării 1,8 grade sub zero. Este de presupus că ochiul se va acoperi în scurtă vreme cu gheață. În aer e o temperatură de 32 grade sub zero. Judecînd după înălțimea şi lungimea valurilor din larg, viscolul are o tărie de zece grade şi vine dinspre vest. Aisbergul e compact. Cele două părți ale lui s -au şi sudat una de alta.

Participanții la discuții interveniră cu multă însuflețire. În cele din urmă luară următoarea hotărîre: să aştepte trei zile o eventuală spărtură pe care viscolul ar face -o în aisberg, ținînd în acest timp submarinul „sub presiune", ca să încălzească apa din ochi şi să înlăture astfel primejdia contopirii prin înghețare a celor două părți ale aisbergului; în afară de aceasta, la propunerea acusticianului -şef Cijov, se hotărî să se pună în acțiune cu toată forța ambele tunuri ultrasonore, cel de la pupă şi

cel de la provă, acționînd asupra liniei de contact, pentru a muia gheața în aceste locuri şi a slăbi rezistența ei față de furtună.

Urmară ore lungi şi apăsătoare de aşteptare, de inactivitate şi nelinişte. Năprasnicul viscol nu numai că nu slăbea, dar şi creştea în intensitate, fără să dea semne de încetare. Pe suprafața oceanului se prăvăleau valuri uriaşe, care atingeau uneori o înălțime de 12 metri şi izbeau ca nişte uriaşi berbeci în aisberg. Loviturile lor puternice, bubuiturile şi urletele lor se auzeau lămurit chiar şi sub ochiul de apă.

Tunurile ultraacustice lucrau cu toată forța, muind tot mai adînc gheața pe linia de împreunare a celor două părți ale aisbergului.

Duduitul necontenit al motoarelor, ca şi zumzetul tunurilor ultrasonore, amintind situația critică în care se aflau, nu lăsa oamenii de pe submarin nici să doarmă, nici să se gîndească.

*

Țoi petrecu prost prima noapte a captivității glaciale, iar de dimineață intră în laborator cu dureri de cap. Se apucă de lucru, dar n -avea spor de loc.

Ceva neînțeles, o nelinişte nelămurită îl apăsa cu stăruință de vreo două zile. Această stare de nelinişte începuse din seara sărbătoririi lui Skvoreşnea. Mereu îi apărea în față privirea plină de răutate a ochilor întunecați, adînc înfundați în orbite, şi spaima de pe fața lividă a copilului.

„Ce prostie! se gîndea el, înşurubînd regulatorul microscopului. Ce fire răzbunătoare! Pentru un sac... Vorba lui Skvoreşnea: „Mare, dar prost". Un sac! S -a atins de rucsacul lui!... Ce lipsă de respect!... Ce ofensă!..."

Țoi scutură din cap. Îi era ruşine să gîndească astfel despre un om serios, un om în toată firea!

„Dar numai rucsacul să fie oare pricina? Dar cutiuța?... A smuls -o din mîinile lui Pavlik. A smuls -o cu ură şi cu răutate..."

Țoi îşi ațintí în spațiu ochii ficşi, larg deschişi.

„Ce fel de cutiuță de la maşina de scris o mai fi asta pe care o ia cu el în timpul excursiilor la mare adîncime? Ce face cu ea acolo? De altfel o cutiuță obişnuită de tablă nici n -ar putea rezista la teribila presiune a apei... Şi totuşi, a rezistat... Va să zică nu -i o simplă cutiuță pentru piese de schimb... Ori poate că era turtită... Pavlik n -a spus nimic de asta. O să -l întreb. Lucrul acesta este foarte, foarte important..."

Dar Țoi n -ar fi putut spune de ce era important. Îl găsi pe Pavlik în cabina lui Pletniov. Băiatul şedea la o măsuță mică, lîngă peretele despărțitor, şi nota ceva într -un caiet gros. Cînd îl văzu pe Țoi, se zăpăci şi închise caietul.

— Noroc, Pavlik! Ce faci aici? îl întrebă Țoi, neştiind cum să înceapă vorba.

Încurcat, Pavlik începu să se sucească pe scaun:

— Fac şi eu nişte însemnări... Ai venit la Viktor Abramovici, Țoi? E de cart.

— E de cart?... Hm... Da, da... Țoi se aşeză pe un scaun lîngă masă. Mă doare capul din cauza zgomotului ăsta. Nu mai pot lucra... Umblu de colo colo prin submarin şi îmi pierd vremea degeaba... Tu ce scriai acolo? Ori ții cumva un jurnal? Asta e o idee bună, foarte bună! Îți notezi şi necazurile? rîse cu bună voință Țoi. Ai scris şi despre cutiuța lui Feodor Mihailovici?

Fața lui Pavlik se îmbujora tot mai mult.

— Da, rosti el încet de tot. Notez şi eu tot ce mi se pare interesant... Ca să nu uit. Vreau să le citesc băieților cînd am să mă întorc şi am să merg la şcoală. Dar te rog, Țoi, să nu spui la nimeni... Te rog. Da?

— Fii serios. Cum îți închipui că o să m -apuc să trăncănesc? Dar tovarăşul căpitan ştie că ții un jurnal?

— Tovarăşul căpitan? Pavlik se uită mirat la Țoi. Nu. Nu ştie. Nici măcar lui Viktor Abramovici nu i -am spus.

Scriu totdeauna cînd e el de cart. Tu ai aflat cel dintîi despre asta. Şi mi -ai promis... mi -ai promis că nu spui la nimeni... Nu -i aşa? N -ai să spui la nimeni...

— Eu n -am să spun, fii pe pace. Dar tovarăşului căpitan trebuie să -i spui chiar tu că ţii un jurnal. Iar înainte de a ajunge la Vladivostok, va trebui să i -l arăţi. Cum, nu cunoşti încă regula asta? Ea este obligatorie pentru toţi participanţii la o cursă de navigaţie.

— Serios? întrebă fîstîcit Pavlik. Nu ştiam.Dar pentru ce trebuie neapărat să -l arăt căpitanului?

— Cum, Pavlik! Chiar nu pricepi? Pe submarinul nostru sînt multe lucruri secrete; şi felul cum e construit, şi felul cum e înarmat. Închipuieşte -ţi că tu descrii în jurnalul tău vreunul dintre mecanismele secrete. S -ar putea să pierzi caietul, sau să ţi -l fure cineva, şi să ajungă într -un chip oarecare în mîinile duşmanului... Tu ştii doar că duşmanul ne urmăreşte totdeauna şi pretutindeni, şi că vrea să ştie tot ce se petrece în ţara noastră, se interesează de forţele noastre armate, de armata de uscat şi de flota noastră, de uzinele şi fabricile care produc armament şi echipament de luptă pentru ele. Capitaliştii şi fasciştii aşteaptă primul prilej ca să ne atace ţara, să ne distrugă armata şi flota, paza noastră, să ne ia pămînturile, fabricile şi uzinele, să ni -i pună în spinare pe capitalişti şi moşieri, pentru ca întreg poporul sovietic să muncească pentru ei; ei ar vrea să întoarcă iarăşi în minunata noastră ţară mizeria, şomajul, foametea, frigul, umilinţa, robia... Să ţii minte asta, Pavlik. Să nu uiţi niciodată că sîntem înconjuraţi de duşmani...

Pavlik nu -şi mai văzuse niciodată prietenul atît de tulburat. Ţoi umbla repede prin cabina neîncăpătoare, agitîndu -şi neliniştit mîinile. Ochii îi ardeau; părul, totdeauna lins pieptănat, i se ridicase vîlvoi. Pavlik şedea tăcut, ascultîndu -l cu atenţie.

— ... Aceşti duşmani, - urmă Ţoi, - trimit la noi spioni ca să afle secretele, armamentelor noastre. Ei caută şi corup diferiţi ticăloşi, pe care -i plătesc cu arginţii trădării,

obligîndu -i în schimb ca atunci cînd li se iveşte prilejui, mai cu seamă în timpul războiului, să ne arunce în aer uzinele şi fabricile, podurile şi centralele electrice, să ne distrugă căile ferate, să fure planurile noastre de apărare şi planurile fortăreţelor noastre, schiţele celor mai bune avioane, tunuri, cuirasate şi submarine...

— N -am să scriu nimic despre „Pioner"! strigă Pavlik, sărind în picioare. Nimic! Nimic! Zău, Ţoi! Îţi dau cuvîntul meu de onoare! Şi am să -i arăt chiar eu caietul tovarăşului căpitan. Să vadă şi el.

— Da, Pavlik, spuse Ţoi, lăsîndu -se obosit pe un scaun. Trebuie să fii foarte atent. Vigilenţa e prima datorie a noastră. Şi nu numai în acţiunile tale să fii cu băgare de seamă, ci să şi observi cu foarte mare atenţie tot ce se petrece în jurul tău, ceea ce fac alţi oameni în preajma ta. Fii atent, Pavlik, şi să dai de veste dacă observi că un om are o comportare ciudată, că face ceva de neînţeles sau nepermis - să zicem că fotografiază ceva în apropierea unei fortăreţe de a noastră, că dă tîrcoale suspect sau hoinăreşte îndelung, fără rost parcă, pe lîngă un pod de cale ferată păzit de sentinele, sau scoate pe furiş anumite hîrtii sau alte lucruri ciudate şi neobişnuite dintr -o instituţie militară... din submarinul nostru de pildă... Observă discret, cu băgare de seamă! Dacă nu poţi înţelege singur, sfătuieşte -te cu cineva din cei mari, cu un om de nădejde, cu mai multă experienţă. Dacă lucrurile sînt vădit nefireşti, poate chiar vădit primejdioase, du -te imediat la şeful tău şi spune -i...

Ţoi tăcu. Pavlik rămase şi el tăcut o vreme, apoi spuse încet şi cu nesiguranţă în glas:

— Ţoi, poate că ar fi mai bine nici să nu ţin un jurnal... aici, pe submarin...

— Ba nu; de ce? ridică din umeri Ţoi. Asta îţi va fi de folos, dar să nu notezi nimic care ar putea face jurnalul tău primejdios sau dăunător ţării noastre. De altfel, tovarăşul căpitan are să -l vadă şi o să şteargă ceea ce nu merge... Dacă însă ai să scrii, adăugă Ţoi zîmbind, să

zicem... despre aventurile noastre de la fund, sau despre necazurile tale cu Gorelov din cauza cutiuței aceleia, nu te oprește nimeni s -o faci... De altfel, - urmă el zîmbind, - cum arăta cutiuța asta?

— Cutiuța? repetă Pavlik întrebarea, desprinzîndu -se din niște gînduri ale lui. Cum arăta?... Ei, o cutie obișnuită, dreptunghiulară, cam de zece centimetri, dar foarte grea... Abia o țineam în mină.

— Grea? De ce era așa grea?

Pavlik se uită mirat la Țoi:

— Nu știu... Eu am văzut -o odată la mașină, și Feodor Mihailovici zicea că ține în ea piesele de schimb... Pavlik rămase o clipă pe gînduri. Dar atunci cînd mi -a smuls -o din mînă zicea că a pus în ea niște scule pentru recoltare. Așa mi -a spus Feodor Mihailovici.

Pe fața lui Pavlik se reflecta tot mai vădit o vagă neliniște.

— Ce fel de scule pentru recoltare putea ține în cutie? continuă să întrebe Țoi. Doar participi și tu la aceste excursii și știi ce luăm de obicei cu noi. Eu, de pildă, nu pot pricepe despre ce fel de scule ți -a vorbit Feodor Mihailovici... Ce luăm noi în asemenea cazuri? O plasă cu arc; asta e mare, n -o poți ascunde și nici n -are rost s -o bagi în cutie, fiindcă trebuie s -o ai tot timpul la îndemînă. Un cuțit, o daltă, o pensetă... Și încă ce? Un clește, un scalpel... Obiectele acestea ne sînt necesare numai mie sau lui Arsen Davidovici... Atunci ce putea să aibă în cutiuță?

Neliniștea lui Pavlik se prefăcu într -o vădită tulburare.

— Nu știu, Țoi, bolborosi el, lăsîndu -și ochii în jos. Nu înțeleg nici eu... Așa... Așa mi -a spus Feodor Mihailovici.

— Feodor Mihailovici? repetă tărăgănat Țoi. Așa... Și de ce s -a supărat deodată așa de tare pe tine? Pînă acum se purta doar frumos cu tine. Ați fost chiar prieteni. Nu -i așa?

— Da! se însufleți puțin Pavlik. Îmi dădea explicații despre mașini și adesea glumea cu mine. Numai o

singură dată, înainte de întîmplarea asta, s -a supărat rău pe mine. Dar a fost pur şi simplu o confuzie. Şi asta de mult, încă în Marea Sargaselor...

— S -a supărat?! exclamă Ţoi. De ce?

— Nu, a fost o confuzie. S -a înşelat.

— Bine, bine, fie şi aşa, rosti nerăbdător Ţoi, abia stăpînindu -şi emoţia, dar în ce a constat această confuzie? Despre ce -a fost vorba? Ce s -a întîmplat atunci între voi? Dar spune odată, spune!

— Nu ştiu, Ţoi, răspunse Pavlik, năucit de torentul acesta de întrebări pripite şi pline de nelinişte. Nu înţeleg de ce eşti atît de tulburat... Am găsit lîngă uşa cabinei lui o hîrtiuţă. Era o bucată dintr -un bileţel rupt. M -am uitat ca să citesc ce scria acolo, dar el s -a apropiat, mi -a smuls hîrtia şi s -a uitat cu atîta răutate la mine, că m -am speriat...

— Şi? Ce scria în bileţel?

— Nu -mi aduc aminte... Nişte crîmpeie, cuvinte izolate... Era doar numai o bucăţică...

— Totuşi, insistă Ţoi. Măcar un cuvînt. Adu -ţi aminte... hai, te rog, ia încearcă!

Pavlik părea istovit de încordare. Se vedea că -şi stoarce memoria.

— Era acolo... Scria.... îşi aduse aminte Pavlik încet şi anevoios. Erau nişte grade... latitudine şi longitudine... Şi încă ceva... Cum îi zice?... E un cuvînt... Pavlik se frecă pe frunte şi închise pentru o clipă ochii. Începe cu „T"... adică nu, cu,,C"... e un cuvînt greu... Mi l -a explicat pe urmă Feodor Mihailovici. Ne -am împăcat după aia; a văzut că hîrtiuţa nu era a lui, şi -a cerut scuze şi m -a dus să -mi arate maşinile şi să -mi dea explicaţii despre ele, iar eu l -am întrebat ce înseamnă cuvîntul acela...

— Ei, zi odată. Şi ce ţi -a explicat el?

— Da, da, mi -am adus aminte! exclamă cu bucurie Pavlik. Sînt nişte cifre... cînd se determină poziţia vreunui punct în geografie sau în marină...

— Coordonate? strigă Ţoi, gata -gata să sară de pe

scaun. Coordonate?!

— Da, da! Coordonate! Şi numaidecît, ca şi cum acest cuvînt i -ar fi deschis ecluzele închise ale memoriei, Pavlik urmă cu repeziciune: Mai scria acolo: douăzeci şi şase mai, orele optsprezece, apoi Marea Sargaselor şi, mi se pare, încă ceva despre un hidroavion... Asta e... Nu mai era nimic altceva.

Țoi încremeni pe scaun cu ochii ațintiți într -un punct. Buzele i se învinețiră. Pomeții ascuțiți într -un chip ciudat îi ieşeau acum şi mai mult ca de obicei în afară. Pavlik se uita speriat la el. Nu -l văzuse niciodată pe Țoi într -o asemenea stare, şi acum tăcea, neştiind ce să spună.

— Nimic altceva, bolborosi Țoi parcă în sinea lui, abia mişcîndu -şi buzele. Nimic altceva... Nici n -avea ce să fie mai mult... Da, douăzeci şi şase mai...

— Ştii, Țoi, de ce țin bine minte data asta? întrebă încet Pavlik, căutînd să -l smulgă cu vorba pe prietenul lui din noianul de gînduri grele, care -l copleşiseră. Asta e ziua de naştere a lui tata. Şi tocmai atunci m -am încurcat în alge cu broasca aia țestoasă... Apoi a venit caravela aceea spaniolă, caracatița şi caşalotul...

Cînd tăcu, Țoi se întoarse încet înspre el cu fața împietrită.

— Altceva nu mai ții minte, Pavlik? întrebă încet Țoi. Nu ştii ce s -a mai întîmplat în ziua aceea, la douăzeci şi şase mai?

Pavlik îşi ridică privirea întrebătoare spre Țoi.

— Bombardamentul l -ai uitat? întrebă Țoi tot atît de încet, cu o voce străină. Ai uitat că exact la douăzeci şi şase mai a fost bombardat locul de staționare al „Pioner" -ului nostru?

Pavlik simți năvala sîngelui în obraji, şi i se făcu deodată cald. După aceea, încetul cu încetul, fața i se făcu palidă. Pavlik tăcea, fără să -şi ia ochii larg deschişi de la Țoi.

— Eu... eu eram bolnav atunci, bîigui el în cele din urmă. După întîmplarea cu caşalotul... Mi -a povestit mai tîrziu Marat...

— Ei bine, Pavlik, îţi mulţumim ţie şi caşalotului tău. Vă mulţumim că ne -aţi scos din locul acela păcătos, din aceste co -or -do -na -te, silabisi apăsat Ţoi, cu un zîmbet rigid, lipsit de viaţă. Cît despre Marat, mi -a spus şi el cîte ceva.

Se ridică şi se uită cu o asprime neobişnuită la Pavlik, care se ridică şi el, fără să vrea.

— Ţine minte, Pavlik! spuse Ţoi cu o voce dură. Ţine bine minte… trebuie să păstrezi tăcere despre cele ce -am vorbit. Să nu spui nimănui nici o vorbă! Îmi promiţi?

Pavlik încuviinţă în tăcere din cap.

— Îmi promiţi? repetă Ţoi întrebarea.

— Da, răspunse încet de tot Pavlik Pe cuvîntul meu de onoare.

Ţoi dădu să se îndrepte spre uşă, dar deodată - aducîndu -şi parcă aminte de ceva - se întoarse spre Pavlik:

— Şi mai ţine minte, Pavlik: fii vigilent! Observă totul, cu atenţie, discret… Dacă observi ceva ce nu e în regulă, fă -te că n -ai observat nimic şi comunică -mi imediat mie. Îmi promiţi?

— Bine, Ţoi, îi răspunse în şoaptă Pavlik.

CAPITOLUL II. ÎN CĂUTAREA UNEI IEŞIRI

În dimineaţa zilei de 17 iulie, a treia zi după împreunarea aisbergurilor, viscolul se potoli deodată, vîntul încetă să mai bată. Nu se mai putea conta pe ajutorul furtunii. Tunurile ultrasonore apucaseră să taie în aisberg o fişie îngustă de sus pînă jos, adîncă de numai nouă metri, la fiecare capăt al ochiului de apă.

Mai rămîneau încă zeci şi zeci de metri de gheaţă dură, care se întărea tot mai mult.

Cercetaşul infraroşu, ridicat deasupra aisbergului, raportă că marea, liniştită acum, era acoperită pînă la

orizont de un cîmp compact de gheață. Încă de dimineață, căpitanul poruncise să fie oprite tunurile ultrasonore, al căror aport era vădit inutil în aceste condiții, şi nu făcea decît să descarce fără rost acumulatoarele electrice.

Pe submarin nu mai răsuna zgomotul tirului ultrasonor, dar asta făcuse să crească şi mai mult sentimentul de nelinişte care stăruia acum în toate încăperile navei.

Situația părea deznădăjduită. Cît va dura această captivitate? În emisfera australă, iarna era abia la început; la aceste latitudini ea mai dura încă treipatru luni. Dar peste o lună şi şase zile, submarinul trebuia să fie la Vladivostok... Perspectiva de a ierna aici aducea prejudicii incalculabile țării şi submarinului însuşi.

Oamenii însă îşi dădeau silința să nu -şi manifeste neliniştea care începuse să -i cuprindă după ce pierduseră speranța în ajutorul viscolului.

Pictorul Sidler îl opri pe Marat, care tocmai ieşise din cart de la secția de acumulatoare şi se ducea în sala de mese să -şi ia micul dejun; toți ceilalți din schimb se şi aflau acolo.

— Ce zici, Marat? întrebă Sidler cu o voce care nu prea izbutea să fie indiferentă, ferindu -şi ochii în lături. Cum mai scăpăm noi din închisoarea asta?

Lui Marat îi era foame, şi -apoi nu era de loc dispus să stea la taifas pe coridor.

— Ți -nchipui cumva că ne -am sfîrşit cursa în acest port polar? întrebă el cu ironie, căutînd să treacă pe lîngă Sidler, ca să ajungă mai repede în sala de mese, de unde se auzea un zgomot înăbuşit de voci, de farfurii, cuțite şi furculițe.

Dar Sidler îl apucase de un nasture şi îl ținea cu putere:

— Stai, stai un pic, Marat! Nu glumi. Se pare că apa din ochiul acesta o să înghețe repede şi pînă la fund. Straşnic port are să fie, nimic de zi!

— Dar ce, noi o să -i dăm voie apei să înghețe?

— E un ger cumplit afară! Treizeci şi cinci de grade! Şi de jur -împrejur e numai gheață.

Marat l -ar mai fi chinuit cu plăcere încă puțin pe Sidler cu glumele şi întrebările lui cu două înțelesuri, dar foamea îi dădea ghes. Ce rost avea să mai zăbovească aici, la doi paşi de sala de mese?
— Ascultă, Sidler! Spune sincer: ai căzut din lună? Tu nu ştii că ținem corpul submarinului în stare încinsă? Doar nu facem asta ca să coacem cartofi!
— Îmi dau seama că în felul acesta încălzim apa din ochi, ca să nu înghețe. Dar e o risipă! Încălzirea submarinului consumă o cantitate uriaşă de energie electrică. Cît o să ne ajungă rezerva noastră?
— Da, recunoscu Marat, prefăcîndu -se tare mîhnit. Ce -i drept, e drept. De zece zile, de cînd am plecat din Țara de Foc, n -am mai coborît în adîncuri cablurile -baterii şi n -am mai încărcat acumulatoarele. Am să -ți spun chiar un secret, adăugă Marat, coborînd vocea: nu mai avem energie electrică în acumulatoare decît pentru cel mult două zile, dacă ținem submarinul încontinuu sub presiune.
Matveev, care trecea pe alături, se opri şi ascultă cu interes.
— Da, da, tovarăşe dragă, întări încă o dată, cu amărăciune, Marat. Numai pe două zile!
Expresia de indiferență dispăru cît ai clipi de pe fața lui Sidler. Acesta se uită buimac la Marat şi exclamă:
— Dar e îngrozitor! Şi pe urmă? Tot ochiul de apă va îngheța pînă la fund şi va bloca submarinul. Fără energie electrică sîntem definitiv pierduți!
— Da, Sidler! Fără energie electrică nu putem face absolut nimic. Va trebui să încărcăm acumulatoarele. Chiar adineauri am primit ordin să mă ocup de asta, după ce mănînc şi dorm vreo două ore... Aşa că dă -mi voie, te rog, să -mi văd de treabă.
Sidler se uita cu ochii plini de nedumerire la Marat, şi la Matveev, care rîdea pe sub mustăți:
— Glumeşti, Marat?
— Vorbesc absolut serios.

— Dar cum? Unde ai să lansezi cablul -baterie?

— Nu -l lansez, ci -l ridic în sus. Din fiecare pereche de cabluri -baterii, unul rămîne în apa caldă de lîngă submarin, iar pe celălalt îl scoatem afară, pe gheață. Doar tu spuneai, caraghiosule, că în aer e un ger de treizeci şi cinci de grade; iar temperatura apei din ochi e de aproape trei grade peste zero. Unde mai poți găsi pentru cablurile -baterii cu termoelemente pe care le avem noi o asemenea diferență de temperatură de aproape treizeci şi opt de. grade? Aici o să ne încărcăm acumulatoarele mai repede chiar decît la tropice!

Şi lăsîndu -l buimac pe Sidler - care încremenise de mirare şi de bucurie - Marat dădu buzna în sala de mese.

— Tii, parcă mi -a luat o piatră de pe inimă! rosti Sidler, venindu -şi anevoie în fire. Ei, dacă avem energie electrică, situația noastră nu e chiar aşa de desperată! Putem lupta!

— Tocmai asta -i problema, Sidler, spuse gînditor Matveev. Să luptăm. Dar cum? Cum să ieşim deaici? Zilele trec, şi Vladivostokul e încă departe.

În schimbul doi luau micul dejun vreo şaptesprezece oameni, cea mai mare parte a echipajului. De astă dată însă nu se simțea în sala de mese animația obişnuită de altădată. Oamenii mîncau, absenți parcă, şi vorbeau puțin, cu glasurile scăzute. Pînă şi guralivul Marat, stînd ca totdeauna la aceeaşi măsuță cu Skvoreşnea şi Pavlik, înfuleca tăcut şi grăbit, fără să fie tulburat de data asta nici de întrebările lui Pavlik, nici de glumele blînde ale lui Skvoreşnea. Abia la sfîrşitul mesei, Skvoreşnea îşi făcu auzit glasul:

— Ehei, Marat, tună el, ştergîndu -şi cu migală mustățile cu un şervețel. Aici nu -ți face două parale digul de alge. Mai bini ți -ai bati capul cum să ieşim din covata asta. Şi -atunci om zice c -ai făcut o treabă...

— Ieşim noi, îngăimă cu gura plină Marat, fără să -şi ridice ochii din farfurie.

— „Ieşim noi"! îl îngînă nemulțumit Skvoreşnea, Ştiu şi

eu că ieşim. Dar cum, şi cînd? Îți pui nădejdea în capetele altora? În şefi? Mulțam d -aşa ispravă!...

— Dar ce crezi, Andrei Vasilievici, că aşa se face treaba? Bătînd din palme? răspunse Marat. Trebuie. chibzuit. N -ai grijă că am eu ceva în cap. Aici nu e vorba de răsturnat nişte stînci, rîse el pe neaşteptate, ba încă însoțit de chicotitul scurt al lui Pavlik! Ai picioarele ca nişte macarale electrice şi crezi că...

— Cine n -are cap, nici cu picioarele nu face treabă, Marat Moiseevici! rosti Skvoreşnea, nu fără o nuanță de mulțumire de sine. Dar tu să nu -mi umbli cu cioara vopsită. Zi -ne şi nouă ce cloceşti în minte, că ajutorul colectiv e şi el bun de ceva. Dacă ideea face parale, mai cu seamă într -un moment ca aista...

— Ei hai, primi cu plăcere Marat. De fapt şi el voia să -şi împărtăşească cuiva ideile. Hai că -ți spun, şi -ai să fii şi tu coautor! Ce -ai zice dacă aş propune să aruncăm în aer zidul de gheață care ne desparte de largul mării? Ai?

— Să zvîrlim în aer zidul? repetă mirat Skvoreşnea. Un zid înalt de şaizeci de metri şi gros de şaptezeci şi şase? Păi pentru asta nu ni -ar ajunge toati rezervili noastre di terenită!

Glasul lui puternic, dezlănțuit, atrase atenția tuturor celor din sală spre măsuța lor.

— Ei, se pare că Marat s -a pus în sfîrşit pe treabă, zîmbi zoologul.

— E şi situația propice pentru imaginația lui, observă locotenentul -major.

— Da, pe cuvîntul meu, ideea nu e rea, interveni de la măsuța învecinată Gorelov. Ce pare greu în condiții obişnuite se poate realiza uneori în condiții neobişnuite. Nu -i aşa?

— Asta aşa e, rosti cu un aer de îndoială locotenentul -major, dar ai auzit ce -a spus Skvoreşnea? N -ajung toți explozivii pentru o masă atît de mare de gheață veche şi tare.

— Explozivi n -avem, tovarăşe locotenent -major, se auzi

de la celălalt capăt al sălii vocea lui Marat, dar ne poate veni în ajutor Feodor Mihailovici!

— Eu?! întrebă nedumerit Gorelov, printre exclamațiile pline de mirare. Cu ce aş putea eu oare înlocui terenita?

— Cu gaz detonant, Feodor Mihailovici! exclamă Marat. Cu gazul detonant care lucrează în duzele dumneavoastră! Cred că aveți de ajuns, nu?

— Ia ti uită drăcie! tună încîntat Skvoreşnea. Da, da ideea e destul de practică! Ce ziceți, tovarăşe locotenent -major? N -ar fi oare cazul să -i raportăm tovarăşului căpitan?

În sală se stîrni o animație neobişnuită. La toate măsuțele se încinseră discuții. Toți comentau cu glas tare propunerea lui Marat. Cei mai mulți susțineau cu înverşunare această propunere. Unii sceptici, puțini la număr, clătinau a îndoială din cap, arătînd că ar trebui să se arunce în aer aproape 80 000 metri cubi de gheață; cu creioanele în mînă, se apucaseră să calculeze volumul barajului de gheață. Partizanii lui Marat, şi dintre ei mai cu seamă Şelavin, aminteau că de mult încă pe căile maritime ale Sudului, atunci cînd vasele polare erau prinse de sloiuri de gheață, se folosea pe larg şi cu succes amonalul. Scepticii replicau că una e să spargi un sloi de gheață gros chiar de zece metri, ca să deschizi drum apei, şi alta e să arunci în aer zeci de mii de metri cubi de gheață.

Locotenentul -major asculta părerile tuturora, bătînd uşor cu furculița în farfurie. Răspunse apoi întrebării lui Skvoreşnea:

— Am putea raporta căpitanului, dar mă îndoiesc să iasă ceva din propunerea lui Marat.

Spuse aceasta cu atîta convingere, încît toți cei de față amuțiră deodată.

Marat se făcu alb la față, presimțind parcă ceva zdrobitor pentru ideea lui.

— De ce credeți asta, tovarăşe locotenent -major? întrebă el.

— Îmi face impresia, Marat, că dumneata n -ai ținut seama de lucrul cel mai important. Important este nu numai cum şi cu ce arunci gheața în aer, ci mai ales în cît timp se poate îndepărta gheața sfărîmată. Optzeci de mii de metri cubi! Cu ce îndepărtezi gheața? Cu brațele? Cu targa? De fapt am putea, fireşte, s -o cărăm şi cu brațele, dar cînd vom sfîrşi treaba asta? Şi în mijlocul tăcerii apăsătoare adăugă încet: Am sfîrşi -o probabil atunci cînd ne -ar fi indiferent dacă am face asta cu o lună mai devreme sau cu o lună mai tîrziu.

Marat tăcea, cu capul plecat; în cele din urmă, adunîndu -şi toate rămăşițele de încredere şi de curaj, propuse încet:

— S -ar putea pune transportoare...

— Cu ce motoare?

— Cu motoarele de la glisor.

Locotenentul -major ridică din umeri:

— Din păcate, Marat, toate astea sînt fraze comune. Dumneata operezi cu nişte valori vagi. Ce productivitate ar putea să aibă un transportor? Gîndeşte -te la capacitatea relativ mică a acestor motoare. Ideea dumitale trebuie fireşte verificată pînă la capăt, cu creionul în mînă... deşi prevăd că concluzia va fi negativă... Vino totuşi pe la mine azi, cînd ai să fii liber, să facem calculele împreună.

— Ehei, Maratuşka, tună trist Skvoreşnea, în mijlocul tăcerii generale. Socoteala de -acasă nu se potriveşte cu cea din tîrg. Totuşi, încheie el, ridicîndu -se de la masă, nu ti necăji, băiete. Dă -i drumul la maşina din căpățînă cu viteza di zece zecimi... Dacă nu iese una, iese alta... Asta -i, prietene!

Se despărțiră în linişte, aruncîndu -şi unii altora fraze scurte, lipsite de importanță. Apoi toată ziua pe vas domni tăcere. Cei care nu făceau de cart şedeau în cabine, cufundați în gînduri triste; la colțul roşu, două perechi de parteneri jucau şah, dar mai mult căscau, prost dispuşi, decît mutau piesele. În cart, lîngă maşinile

şi aparatele adormite, oamenii şedeau sau umblau de colo -colo prin compartiment, fără nici o treabă, apăsaţi de tristeţe şi nelinişte; unii curăţau cu pasiune maşinile, le ungeau şi le reglau.

Relativ bine se simţea numai grupul de electricieni, ocupaţi cu întinderea cablurilor -baterii de la submarin afară, pe gheaţă. Fixau receptoarele, urmăreau aparatele de control şi de măsurat, pregăteau bateriile de acumulatoare pentru încărcarea lor cu energie electrică. Toţi ceilalţi îi invidiau, iar unii dintre cei care nu erau de cart căutau în fel şi chip să -i ajute, le făceau mici servicii şi nu se dădeau în lături de la nici un fel de însărcinări, numai şi numai ca să se simtă şi ei în atmosfera aceasta vie şi activă.

De invidiat erau desigur şi Gorelov cu ajutoarele lui, Romeico şi Kozîriov. Ataşînd la pupa submarinului o mică platformă, aceştia curăţau numeroasele duze de zgura exploziilor şi de mîlul fin care pătrunsese în difuzoare şi în camerele de combustiune. Înainte de a termina pe deplin curăţirea duzelor, Gorelov îi trimise pe Romeico şi pe Kozîriov în submarin, în camera conductelor de gaze, ca să curețe ţevile prin care treceau gazele din baloane în duze. Rămas singur, Gorelov scoase din sacul cu scule un burghiu electric şi se apucă să sfredelească ceva în camera de combustiune a duzei centrale. Aceasta era cea mai mare duză; circumferinţa exterioară a pîlniei avea un diametru de o jumătate de metru, iar orificiul de comunicare dintre camera de combustiune şi difuzor - aproape cincisprezece centimetri. Din cauza metalului extraordinar de dur al duzei, lucrul mergea încet şi anevoios, ceea ce îl supăra, se vede treaba, foarte mult pe Gorelov. De altfel el punea în funcţiune burghiul numai atunci cînd nu se afla nimeni din echipaj în preajma pupei. De îndată ce se ivea în pîcla apei silueta vreunui om în costum de scafandru, Gorelov scotea repede burghiul din duză şi se apuca din nou de curăţitul acesteia, pentru ca apoi, uitîndu -se în dreapta şi în

stînga, să pună din nou burghiul în funcțiune. În cele din urmă, pare -se mulțumit de treaba făcută, Gorelov ascunse burghiul în sac şi, scoțînd de -acolo ceva mic şi greu, îl introduse în camera sferică de combustiune prin trecerea îngustă din difuzor în cameră. După ce moşmondi îndelung cu mîna afundată pînă la umăr în cameră, peste piulițe şi buloane, răsuflă uşurat, demontă platforma de la pupă, îşi atîrnă de umeri rucsacul cu scule şi se întoarse în submarin.

Tocmai în timpul acela, spre sfîrşitul zilei, Marat ieşi abătut din cabina locotenentului -major şi toată lumea află că, potrivit calculelor precise, făcute împreună, pentru punerea în practică a proiectului lui ar fi nevoie de cel puțin două luni. În toate încăperile navei, dispoziția oamenilor se înrăutăți şi mai mult. Căpitanul, care în aceste zile aproape că nu ieşise de loc din cabină, îl chemă la dînsul pe comisarul Siomin. Stătură îndelung de vorbă, şi Siomin ieşi de acolo cu fața îngîndurată şi plină de hotărîre. Cîteva minute mai tîrziu, comisarul îl chemă la el pe organizatorul sindical Orehov şi pe responsabilul cu munca culturală, acusticianul secund Ptițîn, iar după o oră, participară toți trei la o consfătuire lărgită a conducătorilor tuturor cercurilor care funcționau pe lingă colțul roşu. Curînd după aceea apăru la colțul roşu un anunț uriaş, multicolor, executat de Sidler, care spunea că „din cauza întîrzierii temporare a submarinului „Pioner" în portul antarctic închis *Aisberg*, se proiectează pentru zilele următoare un program lărgit de activitate a cercurilor, precum şi numeroase distracții de masă cu caracter cultural - serate, concerte, etc. „În afară de aceasta era anunțat un larg „concurs de idei" pe tema: „Cum ar putea fi deschis portul *Aisberg* măcar pentru zece minute?"

Autorul celei mai practice şi celei mai rapid realizabile propuneri va fi premiat cu un excelent cronometru. Juriul concursului va fi compus din locotenentul -major Bogrov, electricianul -şef Korneev şi profesorul oceanograf

Şelavin. Termenul de prezentare a proiectelor expiră la 20 iulie a.c.

În fața afişului se strînse repede un grup de oameni. Se auzeau glume vesele şi rîsete puternice.

— Marat! strigă deodată Kozîriov, mecanicul secund, văzîndu -l prin uşa deschisă pe Marat care tocmai în clipa aceea ieşea din chepengul secției maşinilor. Marat! Vino repede încoace! E un premiu pentru tine!

— Ce premiu? se auzi de pe coridor vocea nedumerită a celui chemat. Pentru ce? Ce tot trăncăneşti acolo?

— Nu, serios, Marat! interveni rîzînd Matveev. Un cronometru adevărat, cu repetiție. Norocosule!

— Chiar că a dat norocul peste el... adăugă cineva.

— Uite aici... Te priveşte direct pe tine! spuse Kozîriov, trăgîndu -l de mînă pe Marat prin mulțimea care le făcea loc, în rîsetele şi exclamațiile vesele ale celor de față.

Marat citi repede rîndurile privitoare la concurs, rămase cîteva clipe nemişcat în fața afişului, apoi tăcut, cu un zîmbet ironic, se întoarse către tovarăşii care rîdeau.

— Cu permisiunea dumneavoastră, dragi tovarăşi, rosti el, primesc chemarea. Zîmbetul de pe fața lui Marat dispăru. Apoi, ridicînd puțin vocea, adăugă: îmi iau angajamentul ca în răstimp de două zile să prezint juriului concursului un nou proiect, mai practic, de transformare a portului antarctic „Aisberg" într -un port deschis...

— Ura! Bravo, Marat! strigă Kozîriov. Sus cu el, băieți! Să -i dăm curaj!

— Astîmpără -te, Kozîriov! îl opri Matveev. Lasă -l să termine.

— Îmi iau acest angajament - urmă Marat - dar cu o condiție...

— Aha! O condiție? nu se putu din nou stăpîni Kozîriov. Devine interesant, mai cu seamă dacă această condiție este irealizabilă.

— De ce irealizabilă? E o condiție absolut realizabilă. Cer ca pe linie de întrecere socialistă, să -şi ia un angajament

identic şi... Kozîriov!
— Just! Just! se auzi din toate părțile.
— Eşti nebun, Marat! se codi Kozîriov. Cum o să mă pun eu cu tine, măi escrocule?
— Haide, nu face, te rog, pe modestul! Uite la el, săracul! Cine a propus să se facă un dispozitiv pentru curățirea automată a țevilor de gaze? Şi cine a luat premiul pentru treaba asta, nu tu? Iar în prezent, nu sînt oare studiate în comisia noastră alte două propuneri de raționalizare ale tale? Ce ai de zis, ai?
— Acceptă, caraghiosule! Ce mai stai? interveni voinicul Krutițki. Întrecerea o să fie un stimulent pentru fiecare dintre voi, şi atunci ştiu că o să vă puneți creierii la bătaie.
— Are dreptate Marat, strigă Ptițîn. Fața lui lungă şi îngustă, cu nasul ascuțit, se acoperi deodată de pete roşii. Dacă refuză Kozîriov, primesc eu chemarea!
— Dar cine te împiedică să te alături şi tu la angajamentele noastre? spuse vesel Marat.
— De ce taci, Kozîriov? întrebă cineva nerăbdător.
— Eu ştiu ce să spun? îngăimă el. A ta -i curată provocare! Ei hai, n -am să ascund că m -am gîndit şi eu la cîte ceva. Dar nu ştiu dacă e bine... Şi acum, poftim de ieşi pe scenă... aşa pe nepregătite... Mă cam tem... Nu înțelegeți, oare, draci impelițați? se oțărî el pe neaşteptate şi, tot atît de neaşteptat, spintecă aerul cu mîna. Bine! Primesc chemarea! Să te ții acum, Maratka! îl amenință el. Asta nu -i dig de alge...
— Bravo, Kozîriov!... Nu te lăsa, Serioja!... Să ştii că noi, roşcovanii, sîntem toți cu tine, se auziră strigăte din toate părțile.
Marat îi întinse lui Kozîriov mîna lui mică şi uscățivă, care se afundă numaidecît în palma largă şi fierbinte a „adversarului". Fără să lase mîna lui Marat, Kozîriov se întoarse spre Ptițîn:
— Pun şi eu o condiție! Îl chem şi eu la întrecere pe ăsta... Să nu se mai bage ca musca -n lapte, vorba lui

Skvoreşnea.

*

Ce -i de făcut? Cum ar putea oare submarinul să iasă din mijlocul acestui monstruos aisberg, în care a nimerit într -un mod atît de nefericit? Cum ar putea fi oare înlăturată primejdia unei captivităţi ruşinoase şi fără termen în această covată de gheaţă?

Acum simţi căpitanul, cu o putere neobişnuită, toată răspunderea uriaşă, pe care o purta el faţă de ţară, răspunderea pentru viaţa celor douăzeci şi şapte de oameni - fii minunaţi ai patriei lui - care i -au fost încredinţaţi, răspunderea pentru nava aceasta splendidă - întruchiparea materială a unor geniale idei ştiinţifice şi tehnice, care şi -au depăşit atît de mult veacul!

Prin faţa lui se perindau gînduri fără nici o legătură, planuri deznădăjduite, fantastice, uneori de -a dreptul stupide, care însă erau numaidecît abandonate.

Soneria telefonului îl chemă:

— Alo! Tovarăşul Skvoreşnea?

— Daţi -mi voie să raportez, tovarăşe comandant La ultimul control al ochiului de apă, făcut de mine şi de tovarăşul Şelavin, am constatat o ridicare a nivelului apei cu trei centimetri şi jumătate faţă de nivelul de ieri dimineaţă. Deasupra ochiului de apă stăruie o ceaţă deasă.

Căpitanul se însufleţi deodată:

— Ceaţa e explicabilă: apa caldă se evaporă repede pe ger. Dar creşterea nivelului? Cum explică acest fenomen Ivan Stepanovici?

— Zice că probabil se topesc intens pereţii de gheaţă, imediat sub nivelul apei, în contact cu straturile calde de la suprafaţă. În aceste straturi, temperatura apei e acum de aproape cinci grade peste zero. În acelaşi timp, însă, mai jos, pi pereţi şi pi fund, gheaţa creşte.

— Aha, da! Desigur, desigur... Căpitanul rămase

nemişcat lîngă aparat. Genele lăsate în jos i se ridicară şi ochii lui mari, albaştri şi scînteietori, priveau fix în spaţiu. Aproape inconştient, uitînd de Skvoreşnea, căpitanul repeta monoton: Da... Desigur... desigur... gheaţa se topeşte... apa e caldă... aşa... aşa... Faţa i se împurpură. E în regulă, tovarăşe Skvoreşnea! E în regulă... Mai e ceva?

— Nimic, tovarăşe comandant!

Aparatul, închis cu o mînă nerăbdătoare, fu cît pe ce să cadă de pe masă. Căpitanul sări de la birou şi începu să umble tulburat încolo şi -ncoace prin cabină. Iată, în sfîrşit, soluţia! Soluţia adevărată, reală. Cum de nu i -a venit de la început în minte? Tunul şi incandescenţa!... Tunul şi incandescenţa!!...Ura! Asta -i soluţia! Peste cîteva zile, submarinul va fi liber! Ura!

Îi venea să ţopăie ca un adolescent, să strige în gura mare vestea fericită. Dar căpitanul îşi înăbuşi brusc accesul de bucurie, de parcă ar fi făcut o mişcare cu o pîrghie nevăzută.

Încheindu -şi vestonul la toţi nasturii, se apropie cu paşi calmi şi măsuraţi de birou şi, luînd în mînă un creion, se cufundă în calcule.

CAPITOLUL III. TUNUL ŞI INCANDESCENŢA

— ... Şi aşa, tovarăşi, în urma calculelor despre care v -am vorbit adineauri, se poate ajunge la următoarele concluzii: acţiunea simultană a tunului ultrasonor şi a corpului submarinului încins pînă la o temperatură de două mii de grade ne garantează formarea în peretele de gheaţă a unui tunel cu un diametru de cel puţin zece metri şi jumătate. Tunul ultrasonor va înmuia gheaţa şi o va transforma într -o masă amorfă, uşor supusă acţiunii căldurii. Sub presiunea duzelor, corpul încins al submarinului, apăsînd cu prova asupra acestei mase de

gheață înmuiată o va topi şi îşi va croi în felul acesta drum mai departe, formînd un tunel. Viteza de deplasare a submarinului prin zidul de gheață va trebui să fie de cel puțin trei metri pe oră. Dacă duzele şi tunul funcționează încontinuu, în douăzeci şi cinci, maximum în treizeci de ore, „Pioner" va putea ieşi în larg sub cîmpul de gheață care înconjoară aisbergul nostru. Acesta e planul nostru de eliberare a submarinului, elaborat cu grijă şi verificat din punct de vedere teoretic. Dacă cineva din cei prezenți are de pus întrebări sau de făcut obiecțiuni, rog să -şi spună părerea.

Căpitanul se aşeză în fotoliu. Fața lui exprima oboseală, dar în ochii roşii de nesomn strălucea o siguranță plină de bucurie.

Niciunul dintre cei de față - comandanții secțiilor, convocați de căpitan la o consfătuire pentru analizarea proiectului său - nu se mişcă, nu rosti nici un cuvînt.

În cabină se aşternu o tăcere îndelungată.

În cele din urmă, zoologul, care şedea într -un ungher, venindu -şi parcă în fire, răsuflă adînc, îi cuprinse cu privirea pe toți cei de față şi grăi încîntat:

— E un plan genial! Genial, fiindcă e simplu şi limpede chiar pentru mine, care nu sînt specialist în materie!...

— Nu cred că s -ar putea găsi o soluție mai bună, îl susținu şi acusticianul -şef Cijov. Fața lui rotundă şi îmbujorată radia de bucurie; Cijov ba îşi ridica ochelarii pe frunte, ba şi -i lăsa pe nasul mic şi cîrn: Calculele cu privire la tun sînt absolut juste. Garantez eu că tunul va îndreptăți întru totul speranțele lui Nikolai Borisovici. Cît mă priveşte pe mine, sprijin întru totul acest plan.

— Dar nici nu mai avem ce discuta! exclamă electricianul -şef Korneev. Profesorul are perfectă dreptate: planul este atît de simplu şi clar, încît socot că nici nu mai e cazul să i se analizeze şi să i se controleze calculele care privesc domeniul meu. Este vorba de lucrul obişnuit al mecanismelor şi aparatelor termice ale submarinului. Trebuia numai să aibă cineva ideea

folosirii lor în aceste condiții neașteptate...

— Şi pentru duze, lucrul acesta nu prezintă nimic neobişnuit, interveni Gorelov. De fapt, noi am scăpat din vedere că pentru „Pioner" gheața e ca şi apa. Şi dacă nu ar fi necesitatea de a urgenta degajarea lui, am putea... să mă ierte tovarăşul Cijov... să ne lipsim de tunul său ultrasonor. Duzele şi incandescența corpului sînt pe deplin suficiente pentru a -i îngădui submarinului să pătrundă prin zidul de gheață ca un ac înroşit într -o bucată de unt. Păcat numai că, spre marele nostru regret, nimeni dintre noi nu s -a gîndit mai repede la un lucru atît de simplu. Şi eu nu pot decît să mă felicit, pe mine şi pe noi toți, pentru faptul că lucrăm pe acest submarin, pe această minunată creație a tehnicii sovietice sub comanda unui căpitan perspicace şi inventiv cum este Nikolai Borisovici al nostru. Planul este excelent, şi ar trebui să trecem cît mai curînd la punerea lui în practică, pentru a nu pierde timpul prețios.

Căpitanul, care stătuse pînă atunci nemişcat, cu ochii pe jumătate închişi, cum îi era obiceiul, îşi ridică pentru o clipă genele şi -i aruncă lui Gorelov o privire repede şi scurtă. În clipa următoare, însă, îl asculta cu acelaşi calm şi cu trăsăturile feței neclintite pe locotenentul -major Bogrov.

— Nikolai Borisovici, începu locotenentul -major, lucrurile sînt atît de clare, şi părerea colectivului de comandă a submarinului este în aşa măsură conturată, încît v -am ruga să ne dați chiar acum dispoziții concrete cu privire la începerea şi ordinea de desfăşurare a lucrărilor, în vederea realizării planului.

Dar căpitanul se mai adresă o dată celor de față:

— Vă rog foarte mult, dacă are cineva cea mai mică îndoială sau măcar o întrebare cît de simplă de pus, să spună.

În mijlocul tăcerii care se lăsase, răsună înăbuşit un cor de voci bărbăteşti, pline şi joase. În cabină se revărsă parcă de departe, în valuri biruitoare nestăvilite, sunetele

mărețe ale unui imn.

— Ce -i asta? întrebă căpitanul, uitîndu -se la comisar.

— Repetiția pentru serata de azi, răspunse acesta încet.

— A! zîmbi căpitanul. Probabil că va trebui să amînăm serata.

— Cred că concertul pe care -l organizați acum va aduce echipajului o bucurie infinit mai mare, răspunse comisarul.

Căpitanul îi făcu un semn din cap şi se adresă adunării:

— Tovarăşi, permiteți -mi să consider că părerea dumneavoastră despre plan este pozitivă. Obiecțiuni se pare că nu sînt.

— Planul este excelent! Nu se poate obiecta nimic! se auziră voci.

— Perfect! spuse căpitanul. Atunci propun spre executare următoarele: tovarăşul Şelavin să convoace imediat toți oamenii care nu sînt de cart, pentru a le comunica planul adoptat. E ora prînzului. După -masă, la orele treisprezece, locotenentul -major Bogrov va pune submarinul şi toate mecanismele în poziție de luptă. La orele paisprezece, la semnalul de alarmă, tot echipajul să fie la posturi. Corpul submarinului să fie ținut în cămaşa de aburi. La orele paisprezece şi zece minute, submarinul va face sub comanda mea manevra de întoarcere spre sud. După aceea veți primi dispoziții. Declar şedința închisă.

*

Ochiul de apă din interiorul aisbergului se dovedi a fi prea strîmt pentru cei şaptezeci de metri ai,,Pioner" -ului. Manevra de întoarcere a submarinului, începută la 18 iulie, exact la ora stabilită de căpitan, cerea multă atenție şi răbdare. Chiar în mijlocul încăperii postului central de comandă, fără să -şi ia ochii de pe ecran, căpitanul urmărea cu încordare mişcările lente şi complicate pe care le executa submarinul. Din oboseala atît de firească

după o muncă neîntreruptă de treizeci şi şase de ore, pe faţa căpitanului nu mai rămăsese nici o urmă.

— O sutime la dreapta! O sutime înapoi! Stop înapoi! Înainte cu o sutime! se succedau una după alta comenzile, rostite încet.

Degetele locotenentului Kravţov executau pe mulţimea de clape, butoane, pîrghii şi manete de pe tabloul de comandă simfonia extrem de grea a întoarcerii submarinului aproape în loc.

— Stop! Drace! exclamă deodată căpitanul, îngrijorat, dar totodată vesel. Nu prea e loc de întors aici! Şi doar sîntem în partea cea mai largă o ochiului de apă... E o problemă!

— Duzele aproape că s -au lipit de ieşindul acela de gheaţă, observă locotenentul, dezdoindu -şi în clipele de răgaz degetele aproape înţepenite de atîta muncă încordată.

— Da, şi la provă la fel; membrana receptorului ultraacustic aproape că atinge malul de gheaţă... Dracu' ştie ce -i de făcut!

— N -ar fi oare cazul să -l trimitem pe Skvoreşnea să arunce în aer ieşindul de gheaţă?

— E multă bătaie de cap cu exploziile astea. Şi încă atît de aproape de submarin. Mai bine am muia gheaţa cu tunul ultrasonor. Sau nu! O idee! Hai să facem o mică repetiţie cu incandescenţa. Ia, Iuri Pavlovici, încinge corpul submarinului pînă la o temperatură de o mie de grade!

— Am înţeles - o mie de grade! Cinci sute... şase sute... număra cu glas tare locotenentul, urmărind acul pirometrului. Opt sute grade... nouă sute... O mie!

— Drept aşa! Înainte cu o sutime! La dreapta cu o sutime! Drept aşa! Foarte bine! Taie! Taie! Drept aşa! Drept aşa! Foarte bine! Merge ca cuţitul în unt!

Locotenentul nu se putu stăpîni să nu se uite măcar cu coada ochiului la fîşia de la provă a ecranului. Apucă să vadă numai nişte şuvoaie semitransparente de aburi care

țîşneau cu putere în sus de sub prova navei, şi o masă întunecată de gheață care rămînea încet spre stînga, atîrnînd deasupra provei ca un cozoroc. Prova încinsă a submarinului tăia cu uşurință şi cu siguranță în malul de gheață al ochiului de apă un jgheab larg, croindu -şi drum spre dreapta. Încă un minut şi submarinul se întoarse cu prova spre sud.

— Stop! Ei, Iuri Pavlovici, ce zici, merge? întrebă vesel căpitanul. E izbutită repetiția?

— Splendid, Nikolai Borisovici! exclamă locotenentul. O să trecem ca prin unt. Negreşit că trecem!

— Îmi face impresia că de azi încolo a dispărut din lexiconul nostru cuvîntul „gheață". Trebuie să -l înlocuim cu „unt" zîmbi căpitanul. Cînd o să fim de cealaltă parte a aisbergului, am să fac această rectificare în toate dicționarele mele. Ei, Iuri Pavlovici, la treabă! Înainte cu o sutime!

Submarinul aluneca încet sub apă, la o adîncime de patruzeci de metri, apropiindu -se de zidul de gheață de la sud.

Trei minute mai tîrziu, nava se zgudui uşor şi se opri brusc.

Aplecat uşor înainte, într -o atitudine de încordare neobişnuită, căpitanul era numai ochi şi urechi: nu -şi lua privirea de pe ecran, ascultînd în acelaşi timp zgomotele ce veneau din față. Masa întunecată de gheață se deplasa încet, abia vizibil, pe partea din față a ecranului, pe lîngă membranele receptoarelor ultraacustice de la prova navei. Corpul submarinului era zguduit de un tremur mărunt, aproape imperceptibil, sub presiunea duzelor în plină acțiune şi în fața rezistenței opuse de gheață.

— Ridicați temperatura pînă la două mii de grade! comandă căpitanul.

La o mie cinci sute de grade, tremurul încetă. La două mii de grade, masa întunecată de pe ecran începu să se mişte mai repede şi atinse viteza - dacă poate fi numită

astfel - de un centimetru pe minut. Rezistența gheței nu se simțea de loc.

— Înainte cu cinci sutimi!

Submarinul se deplasa vizibil înainte. Din exterior începu să se audă un duduit gros şi prelung.

— Ce -i asta? întrebă repede locotenentul, întorcîndu -şi privirea spre căpitan, care continua să stea nemişcat în mijlocul încăperii.

— Aburii n -apucă să se condenseze şi năvălesc prin spațiul strîmt dintre corpul submarinului şi gheață... - răspunse căpitanul şi dădu o nouă comandă: Măreşte viteza cu încă o zecime!

Duduitul din exterior se intensifică şi deveni mai subțire, ca urletul lupilor flămînzi într -o noapte de iarnă.

Căpitanul urmărea cu atenție ecranul.

Submarinul pătrundea încet, dar cu îndîrjire în gheață. Intrase cam vreo cinci metri în zidul de gheață.

— Măreşte viteza cu încă cincisprezece sutimi! răsună din nou o comandă.

Viteza de deplasare a submarinului crescu puțin, iar afară urletul lupilor se prefăcu într -un şuierat pătrunzător. Se simți din nou cum tremură corpul submarinului. Gheața n -apuca să se topească pe măsura vitezei. O parte din presiunea duzelor era de prisos şi se consuma zguduind nava. Trebuia să se dea şi acestei părți posibilitatea de a lucra cu folos.

— Pregătiți tunul de la provă! se auzi în mijlocul şuieratului comanda energică a căpitanului. Cu toată forța, sunet!

Duduitul armonios al uriaşei orge umplu nava, parcă încăierîndu -se cu şuieratul pătrunzător ce se auzea de afară. Tunul ultrasonor intră în acțiune, muind gheața pe cîtiva metri în față şi accelerînd în felul acesta topirea ei. Fascicolul de raze cuprindea un spațiu mai mare decît circumferința submarinului în locul cel mai larg. Diametrul tunelului creştea, se mărea spațiul circular dintre corpul navei şi zidurile de gheață ale tunelului.

Aburii îşi găsiră drum liber şi şuieratul încetă.

Tunul funcționa excelent. Masa amorfă de gheață se topea transformîndu -se numaidecît în aburi, înainte chiar de a veni în contact cu prova incandescentă a submarinului. Acum, aburii, şi nu gheața constituiau un obstacol pentru mărirea continuă a vitezei navei. Aburii se împotriveau cu o forță uriaşă, ca o pernă elastică presată pînă la refuz şi se năpusteau fulgerător înapoi prin jurul corpului, arzînd cu suflul lor bolțile de gheață ale tunelului, topindu -le şi mărind şi mai mult dimensiunile tunelului. Prova incandescentă a navei, suspendată într -un spațiu plin de gaz elastic, nu se mai sprijinea pe apă. În jurul „Pioner" -ului începu o nouă şi înverşunată încleştare - între aburi şi apă. Presați de înaintarea perseverentă a submarinului, aburii izbeau cu o teribilă încordare apa din tunel, căutînd o ieşire în afară. Dar sub presiunea uriaşă a maselor de apă din ochi, apa din tunel, clocotind cu furie - numai spumă şi clăbuci - se împotrivea cu îndîrjire presiunii aburilor fierbinți. Între timp, corpul submarinului pătrunsese în zidul de gheață pe o adîncime de aproape opt metri.

— Măriți viteza cu încă două zecimi! se auzi prin duduitul tunului comanda căpitanului.

Fusese atinsă forța maximă, care trebuia să realizeze cea mai mare viteză de deplasare posibilă -trei metri pe oră. O intensificare a funcționării duzelor ar fi fost fără rost. Rezistența elastică a aburilor ar fi crescut pînă într -atîta, încît submarinul nu ar mai fi putut -o învinge.

Supunîndu -se comenzii, berbecele rotund şi incandescent zvîcni înainte cu o îndîrjire teribilă. Apa trebui să se mai dea puțin înapoi, sub noua presiune a aburilor. Submarinul înainta încet, pătrunzînd tot mai departe şi mai departe în corpul de gheață al aisbergului.

În toate compartimentele secției de maşini a navei se auzi semnalul de încetare a stării de alarmă: Totul mergea normal; la maşini şi aparate trebuia să rămînă numai cartul obişnuit.

Prin toate chepengurile începură să urce la catul de sus, unde se aflau cabinele de locuit, oamenii obosiți şi extrem de surescitați. Dar nimeni nu se gîndea acum la odihnă, la somn.

Pe coridor era interzis să se facă zgomot şi să se vorbească tare; de aceea toți se grăbeau să intre în încăperea colțului roşu, schimbînd din mers exclamații scurte şi fraze repezite.

Colțul roşu se umplu numaidecît de forfotă şi de zgomotul glasurilor care încercau să acopere duduitul uniform al tunului ultrasonor. Pînă şi Skvoreşnea, calm din fire, nu -şi găsea astîmpăr locului. Umbla de colo colo, călcînd picioarele pe care le întîlnea în cale. Dar nimănui nu îi trecea prin minte să se supere.

— Aoleu! Ce zici, Andrei Vasilievici? Halal submarin! îl întrebă Kramer, strîmbîndu -se de durere şi țopăind într -un picior.

— Ho -ho -ho! Cari submarin? Păi ce, aista -i submarin? Amu nu mai e submarin, ci curat spărgător di gheață! Pricepi? Spărgător di gheață! Spărgător di gheață! Ha -ha -ha!

Încîntat peste măsură, Skvoreşnea îl scutura pe sărmanul Kramer cum scutură ursul un copăcel tînăr şi subțirel.

Hohotele de rîs răsunară în tot colțul roşu:

— Spărgător de gheață!

— Spărgător de gheață!

— Bravo, Skvoreşnea!

— Aici ai zis -o bine!

— Submarin -spărgător de gheață! strigă şi Pavlik, rîzînd zglobiu.

Marat se trase în colț şi se lăsă într -un fotoliu, obosit şi tulburat. Kozîriov, cu fața aprinsă, se apropie de el.

— Ei, Marat? Îți merge bine cronometrai?

— Ca şi al tău... răspunse Marat, dînd din mînă a nepăsare.

Kozîriov zîmbi binevoitor şi se lăsa pe vine, lîngă fotoliul

lui:

— Acum cred că secretele nu mai au nici un rost, zise el. N -ai vrea să -mi spui ce aveai de gînd să propui? Chestia asta... mă intrigă foarte mult.

— Păi de ce să nu -ți spun?... Voiam să propun să tăiem gheața cu nişte cabluri încălzite pînă la incandescență cu curent electric. S -ar fi format nişte blocuri cît toată lățimea zidului de gheață, retezate în felii. Apoi, cu ajutorul exploziilor, mă gîndeam să silim aceste blocuri să alunece în apă. Dar ție ce idee ți -a venit?

— Eu... închipuie -ți, răspunse Kozîriov, dîndu -se mai aproape de Marat, eu m -am gîndit să spargem zidul cu sunetul concentric al tunului... Cum face el acum. Pe cuvînt de onoare. Dar la incandescență, ce să -ți spun, nu m -am gîndit... Kozîriov îşi zbîrli claia de păr roşcat de pe cap. - Dar n -am avut timp că altfel, cine ştie, poate m -aş fi gîndit...

În prag îşi făcu apariția locotenentul -major Bogrov.

— Tovarăşi - strigă el, - căpitanul a ordonat să vă retrageți în cabine. La odihnă! La somn! Nu mai e alarmă, dar starea de alarmă se mai menține. Treceți toți la odihnă! Urgent, tovarăşi...

— A intrat mult în gheață, tovarăşe locotenent -major? întrebă vesel şi cu glas tare Matveev.

— Aproape douăzeci de metri...

Abia apucă să rostească locotenentul -major aceste cuvinte, cînd două puternice izbituri, aproape simultane, însoțite de un zgomot asurzitor, zguduiră toată nava de la provă pînă la pupă. Podeaua compartimentului se aplecă brusc într -o parte, şi în bezna care se lăsă pe neaşteptate, toți fură trîntiți jos şi se rostogoliră claie peste grămadă spre peretele despărțitor din față. Lumina electrică se stinse, duduitul tunului ultrasonor încetă. Dar în clipa următoare, imediat după cele două izbituri, submarinul se trase cu putere înapoi, ceva scîrțîi înfiorător de -a lungul corpului submarinului, apoi se făcu linişte, şi podeaua compartimentului se îndreptă

deodată. Grămada de oameni se îndepărtă de peretele despărțitor, şi în liniştea care se aşternuse, se auzeau numai bombănituri şi blesteme înăbuşite, răsuflarea greoaie a oamenilor, precum şi gemetele lui Pavlik, strivit de grămada de corpuri prăvălite peste el...

CAPITOLUL IV. PRIN STÎNCĂ ŞI PRIN GHEAȚĂ

Prima şi cea mai puternică izbitură îl surprinsese pe căpitan în clipa cînd, aşezat la masa din încăperea postului central de comandă, cerceta cu luare -aminte harta reliefului acelei părți a oceanului Înghețat Antarctic unde era de presupus că se află acum aisbergul pe care submarinul încerca să -l străpungă. Căpitanul se izbi cu atîta putere de marginea mesei, încît crezu că întunericul de o clipă e urmarea durerii insuportabile din piept. Dar, în acelaşi timp, auzi alături de el zgomotul produs de căderea a ceva greu, un zăngănit tremurător de geamuri sparte şi gemetele surde ale unui om. „Ciocnire"... „Surpare"... îl fulgeră gîndul. Pe tabloul de comandă se aprinseră becuri roşii: „Avarie! Avarie!" Căpitanul sări în picioare, se clătină pe podeaua înclinată şi abia trăgîndu -şi sufletul din pricina durerii din piept, se repezi spre un colț al încăperii, comandînd cu putere:

— Înapoi! Viteza zece zecimi!

Abia cînd ajunse în ungherul unde se afla dulăpiorul cu acumulatoarele rețelei independente de iluminare, căpitanul auzi răspunsul bîiguit, rostit aproape în şoaptă:

— Am înțeles... Înapoi!...

Smucitura puternică fu cît pe ce să -l trîntească jos.

— Stop! Mers înapoi, două zecimi!

— Am în... se frînse şoapta cu care fusese rostit răspunsul.

Căpitanul răsuci butonul de contact. O dată cu scîrțîitul scurt de afară se aprinseră becurile, ceața din ochi i se

risipi şi totul se lumină.

În fața tabloului de comandă, căzut în genunchi şi cu fața plină de sînge, locotenentul Kravțov se ținea convulsiv, cu mîinile ridicate, de bordura tabloului. Ochii îi erau pe jumătate închişi. Căpitanul se repezi şi încercă să -l ridice, dar locotenentul nu -şi desprindea mîinile încleştate de bordură.

— Schimbul… abia şopti el, lăsîndu -şi capul pe peretele de sub tabloul de comandă.

Uşa se deschise cu zgomot, şi în încăpere dădu buzna locotenentul -major Bogrov.

— Ai venit la timp, Aleksandr Leonidovici, spuse căpitanul. Schimbă -l pe locotenent în cart; e rănit.

Îl ridicară amîndoi pe locotenent şi -l aşezară într -un fotoliu. Apoi, frecîndu -şi pe neobservate pieptul şi strîmbîndu -se de durere, căpitanul se apropie de masă şi cuplă microfonul la rețeaua de radio a navei. În toate compartimentele submarinului se auziră cuvintele clare ale comenzii.

*

Pupa submarinului se afla încă în apa ochiului, departe de intrarea în tunel. Din pricina izbiturii care făcuse prova să se prăbuşească pe fundul tunelului, pupa se săltase brusc în sus, pornită să descrie un arc mare. Dar la douăzeci de metri de la provă corpul submarinului se izbi cu o neînchipuită putere de bolta tunelului de gheață. În ultimele compartimente, acelea de la pupă, şi în camera baloanelor, zguduitura provocată de izbitură a fost însoțită de zgomotul asurzitor al sculelor şi -al pieselor de schimb smulse de la locul lor, din pereți, şi zvîrlite cu putere în toate părțile.

Gorelov şi Romeiko, care se aflau în acel moment în camera baloanelor, simțiră mai slab prima izbitură; în clipa următoare însă se rostogoliră pe podeaua brusc înclinată, lovindu -se de baloanele din jur, care erau bine

înşurubate în postamentele lor, iar a doua izbitură îi aruncă în sus şi în lături, pe o platformă pe care nu se aflau baloane; de acolo se prăvăliră în întuneric de -a lungul peretelui despărțitor, sub ploaia de oțel a sculelor şi pieselor de schimb care cădeau. Romeiko scoase un strigăt de durere; îl izbise ceva. Gorelov simți în acelaşi timp două puternice lovituri, în piept şi în cap; i se tăie răsuflarea şi în fața ochilor încețoşați începură să se rotească într -un vîrtej nebun becurile roşii care se aprinseseră pe tabloul de comandă. „Avarie... duzele..." îi fulgeră prin minte. Sărind în picioare şi izbindu -se iarăşi cu umărul şi capul de perete, se prăbuşi din nou, dar un gînd vag, de bucurie, îi făcu să uite de durere: „Înapoi... Deci, postul de comandă funcționează." Cu un deznădăjduit efort de voință se ridică în sfîrşit în picioare, pe podeaua care se îndreptase. „Lumină!... Să facă lumină!..." Undeva în apropiere se afla dulăpiorul cu acumulatoarele rețelei independente. Gorelov făcu doi paşi în penumbra roşiatică, întinse mîinile şi dibui numaidecît dulăpiorul. Becurile se aprinseră. De pe podea, rotofeiul Romeiko se ridică alb la față, cu brațul stîng atîrnîndu -i neputincios. Văzînd fața buimacă a lui Romeiko, Gorelov simți deodată un aflux de energie şi neaşteptat curaj.

— Masca şi mănuşile! strigă el tare.

Dezmeticit parcă de comanda violentă a lui Gorelov, Romeiko tresări, îşi îndreptă trupul şi aruncă o privire tăcută de jur -împrejur. Smulgînd masca de gaze şi mănuşile de azbest, prinse de perete cu nişte şireturi lungi, i le întinse lui Gorelov. Gorelov ridică masca cu gîndul să şi -o pună pe față, cînd deodată camera se umplu de o voce autoritară, prea bine cunoscută:

— Ascultă comanda la mine! Toată lumea la locuri! Faceți contactul la curentul din rețeaua independentă! Electricienii să dea curent la tunul de la provă! Mecanicii să repare duzele motrice numărul doisprezece şi şaptesprezece! Fiți calmi! Submarinul nu -i avariat!

Rețeaua de semnalizare şi rețeaua de comandă funcționează!

Încremenind locului, Gorelov şi Romeiko ascultau cu nesaț vocea aceasta, aceste cuvinte care turnau în inimile tulburate ale oamenilor încredere şi calm.

— Stăm bine, Romeiko! strigă vesel Gorelov, ştergîndu -şi cu mîneca sîngele de pe față. Vino -ți în fire şi urmează -mă! Dacă te simți prost, trimite -l pe Kozîriov. Spune -i să -mi dea țevile numărul doisprezece şi şaptesprezece. Totul e în ordine!

Gorelov îşi puse masca, luă sculele, materialele necesare, şi apăsa pe un buton de pe peretele din spate. O uşă se deschise, lunecînd în lături. Gorelov se aplecă şi păşi în deschizătura întunecată. În urma lui, uşa se închise automat. Gorelov dibui în bezna de nepătruns, lîngă uşă, găsi dulăpiorul de iluminare independentă şi aprinse lumina. Camera aceasta lungă, boltită, care se îngusta spre pupă, era plină de o mulțime de țevi subțiri şi fierbinți, prin care gazele se scurgeau din baloane în duze. Strecurîndu -se ca un şarpe, pe căldura aceasta insuportabilă, Gorelov ajunse la țeava numărul doisprezece. Îşi trase repede mănuşile, pipăi țeava, găsi fisura pricinuită de zguduitura submarinului şi, cu o înverşunare plină de voioşie, se apucă de lucru. Se strecură înapoi, introduse în dulăpiorul cu acumulatoare furcile instrumentelor electrice, cu ajutorul acestora deşurubă un capăt al țevii, apoi celălalt capăt şi apucînd țeava demontată, o zvîrli pe podea spre uşa de la intrare. Chiar în momentul acela, uşa se deschise şi Kozîriov, mic şi îndesat, apăru cu masca pe față. Kozîriov îi întinse în tăcere lui Gorelov o țeava nouă, pe care acesta se apucă numaidecît s -o monteze în locul celei defecte.

Zece minute mai tîrziu, în fața microfonului fixat pe peretele despărțitor din camera babanelor, ştergîndu -şi de pe față sudoarea, funinginea şi sîngele, Gorelov raporta:

— Tovarăşe comandant, duzele numărul doisprezece şi

şaptesprezece au fost reparate şi sînt gata de lucru!
— Cum? Gata?! se auzi vocea mirată a căpitanului. Ce reparații au fost necesare?
— Am înlocuit două țevi defecte cu altele noi şi am reparat supapele distribuitorului automat.
— Splendid, tovarăşe inginer! Îți mulțumesc pentru lucrul rapid şi precis în condiții de avarie...

*

Marat zbura pe coridor, răsucind din fugă, în fiecare compartiment al coridorului, butonul dulăpioarelor cu acumulatoare ale rețelei independente şi lăsînd după sine dîra luminoasă a becurilor care se aprindeau. În urma lui Marat, dinspre colțul roşu, oameni cu fețele palide şi tulburate se revărsau în goană.
Gurile căscate ale chepengurilor îi înghițiră însă repede pe toți; pe coridor rămaseră numai zoologul şi Țoi, în halate albe, care se îndreptau grăbiți spre compartimentul infirmeriei.
Dintr -un difuzor se auzi vocea locotenentului -major Bogrov:
— Tovarăşii Lordkipanidze şi Şelavin, la tovarăşul căpitan!
Zoologul şi Şelavin îl găsiră pe căpitan în încăperea postului central de comandă, care era luminat ceva mai slab ca de obicei. Se aflau acolo şi ceilalți doi ofițeri: locotenentul -major Bogrov şedea în fața tabloului de comandă; locotenentul Kravțov, pe jumătate culcat într - un colț al fotoliului, zăcea cu ochii închişi, alb la față şi legat la cap cu o batistă. Avea o pată de sînge la tîmpla dreaptă, iar pe obraz, pe sub favoriți, i se scurgea o şuviță de sînge.
— Lord! i se adresă numaidecît căpitanul. Dă -i ajutor locotenentului. În timpul izbiturii a fost zvîrlit de pe scaun şi s -a lovit la cap... Ivan Stepanovici! S -au produs schimbări în structura interioară a aisbergului. De sub

bolta tunelului s -a desprins un bloc greu şi a căzut peste partea din faţă a submarinului. Am izbutit să smulgem submarinul de sub el, prin mers înapoi, dar blocul se află acum chiar în faţa noastră; şi -i fără îndoială mai compact decît gheaţa. Uită -te pe ecran. Vezi?... Gheaţa e transparentă... fondul cenuşiu care se reflectă aproape pe tot ecranul... Iar în faţă e o umbră întunecată. Aceea.

Cred că -i o stîncă luată de pe continent, înainte de a porni aisbergul în larg. Dumneata ce crezi?

Oceanograful îşi îndreptă ochelarii, rămase cîteva clipe pe gînduri, trecîndu -şi degetele lungi şi slabe prin firele încîlcite ale bărbii şi - în vreme ce zoologul îl ducea pe locotenent la infirmerie susţinîndu -l de subsuori, - întrebă:

— Nikolai Borisovici, cît de adînc pătrund în gheaţă razele tunului ultrasonor?

— Razele exercită o influenţă sensibilă asupra structurii gheţei pînă la o distanţă de şase metri, dar pătrund desigur şi mai adînc, bineînţeles cu o putere mai slabă.

— Aha!... Da, Nikolai Borisovici, dumneata ai dreptate. Nu încape îndoială că -i o stîncă... Oceanograful îşi îndreptă încă o dată ochelarii, tuşi cu un aer de profesor care se pregăteşte să ţină o prelegere în faţa studenţilor şi urmă: Lunecînd de pe munţi spre mare, gheţarii poartă adesea cu ei bucăţi de stînci care se prăbuşesc singure peste gheţari, roase de factorii atmosferici - oscilaţiile, temperatura, vîntul, ploile, soarele - dacă nu sînt desprinse chiar de gheţari, în defileurile şi viroagele prin care trec. În drumul lung al gheţarului pînă la ţărmul mării, aceste bucăţi de stîncă se acoperă în fiecare an cu noi şi noi straturi de zăpadă, care se solidifică şi se transformă în cele din urmă în gheaţă. Ca urmare, bucăţile de stîncă ajung în mijlocul gheţarului. Cînd din gheţarul care coboară în mare se despică şi pornesc în larg aceşti munţi de gheaţă, înăuntrul lor se află adesea... dacă mă pot exprima aşa... asemenea stafide, de multe ori de foarte mari dimensiuni. Se vede treaba că şi

aisbergul nostru poartă o stîncă de aceeaşi origine. Razele ultrasonore şi căldura degajată de corpul incandescent al submarinului, pătrunzînd adînc în gheaţa din jurul stîncii, au topit -o, şi astfel, nemaifiind susţinută de nimic, stînca s -a prăbuşit peste submarin. În felul acesta...

— Înţeleg... întrerupse căpitanul conferinţa pe care o ascultase pînă aici cu o răbdare plină de stoicism. Judecînd după forţa izbiturii, stînca trebuie să fie destul de mare şi destul de grea. Şi, ce -i mai prost e că ne -a barat drumul...

Căpitanul rămase pe gînduri. Se lăsă încet pe scaunul din faţa mesei şi începu să ciocănească repede cu degetele în masă. Şelavin îşi luă ochelarii de pe nas, scoase batista şi se apucă să şteargă cu rîvnă lentilele ochelarilor, clipind din ochii lui miopi. Tăceau amîndoi.

În cele din urmă locotenentul -major spuse încet:

— N -ar fi oare cazul să ne întoarcem în ochiul de apă şi să ne croim drum în alt loc?

Căpitanul clătină din cap:

— Trebuie să încercăm mai întîi aici toate posibilităţile. Nu pot să las pierdute cele douăsprezece ore de cînd săpăm acest tunel.

— Să topim stînca, Nikolai Borisovici, propuse Şelavin. Cele mai dure roci se topesc la o temperatură de cel mult o mie trei sute, o mie cinci sute de grade. Diabazul, de pildă, se topeşte în cuptorul Martin electric la o temperatură de o mie cinci sute de grade. Noi avem însă la dispoziţie două mii de grade, iar cu rezervele - chiar două mii două sute...

— Da, dar asta se întîmplă într -un cuptor... Aici însă încălzim stînca numai într -o parte, în vreme ce în jurul ei se află gheaţa care o răceşte. Ar fi nevoie de şi mai mult timp decît pentru proiectul tovarăşului Bogrov...

Din difuzor se auzi o voce:

— Tovarăşe comandant! Aici electricianul -şef Korneev. Daţi -mi voie să raportez că reţeaua de lumină a fost

refăcută. Am dat curent tunului de la provă.

— Foarte bine, răspunse căpitanul. Daţi curent şi în reţeaua de iluminare. Întorcîndu -se apoi spre locotenentul -major, ordonă: Aleksandr Leonidovici, dă dispoziţii să fie scoase peste tot din priză acumulatoarele independente. Iar tunul de la provă să aştepte dispoziţiile mele. Am de gînd, - urmă el, ridicîndu -se de pe scaun, - să acţionez asupra stîncii cu tunul ultrasonor, ca s -o sfărîm. Dacă razele ultrasonore concentrate pot muia într -o oră gheaţa pe o adîncime de zece metri, iar mineralele de două -trei ori mai încet, înseamnă că în două -trei ore vor da gata şi stînca asta... Nu cred să fie mai groasă de cinci metri.

Şelavin dădu din cap aprobativ.

— Aleksandr Leonidovici! se adresă căpitanul locotenentului -major, care îşi îndeplinise între timp misiunea şi se întorsese la locul său de la tabloul de comandă. Mers înapoi! Viteza, o zecime! Scoateţi submarinul din tunel! Apoi, punînd microfonul în contact cu reţeaua de radio de pe toată nava, ordonă: Şeful scafandrilor - la postul central!

Submarinul tocmai se mişcă din loc, în clipa cînd Skvoreşnea întră repede în cabină, se apropie de căpitan şi încremeni, cît era de lung, în poziţia de drepţi.

— Tovarăşe Skvoreşnea, scoatem submarinul din tunel, deoarece o stîncă prăbuşită ne -a barat drumul. Ne trebuie o probă din ea, ca s -o examinăm. Să te uiţi şi cît e de mare stînca. Pregăteşte -te. Cînd ieşim în ochiul de apă, te anunţ. Ia pe cineva cu dumneata.

— Am înţeles, tovarăşe comandant!

Cîteva minute mai tîrziu, trei siluete în costume de scafandru - una mare, una mijlocie şi una mică - se desprinseră de pe platforma basculantă şi plutiră cu elicele în turaţie mică spre uriaşul orificiu de o rotunjime geometrică, deschis în zidul verzui de gheaţă ce scînteia în razele lanternelor. Skvoreşrea, Matveev şi Pavlik, cu răngi de fier şi cu ciocane la brîu, pluteau încet pe sub

bolțile giganticului tunel, cu pereții netezi, şlefuiți parcă. Curînd, lumina, lanternelor desprinse din întuneric masa neagră a stîncii. Cei trei scafandri se lăsară jos, pe fund, în fața ei, dar le era cu neputință să se mențină pe suprafața tubulară, înclinată, a tunelului. Trebuiră să se înşiruie, unul după altul, pe firul longitudinal al tunelului.

— Ei, băieți, - spuse Skvoreşnea, - pînă desfac eu cîteva probe, voi cercetați stînca de jur împrejur - pe de lături şi de sus. N -ar strica să luați şi ceva probe; poate că n -are peste tot aceeaşi compoziție.

Izbi puternic cu ciocanul lui zoologic într -o ieşitură a stîncii.

Matveev şi Pavlik, dînd din nou drumul elicelor, porniră să plutească încet pe lîngă stîncă, lovind din cînd în cînd în ea cu ciocanele și ridicîndu -se tot mai sus, spre bolta tunelului. Deasupra stîncii se căscau nişte adîncituri uriaşe: pereții rotunzi ai tunelului erau zdrobiți şi desfigurați.

Lăsînd ciocanul legat de centură, Pavlik apucă la iuțeală ranga şi făcîndu -şi vînt, izbi cu toată puterea în gheața ce astupa spațiul dintre stîncă şi boltă. Dar în aceeaşi clipă scoase un strigăt nedumerit şi buimac:

— Ah!...

Nimerind în gol, ranga îi scăpă din mînă şi lovind stînca, dispăru sub bolta de gheață, împresurîndu -l pe Pavlik cu un nor des de cristale de diamant.

— Ce ti tot văicăreşti acolo? se auzi vocea lui Skvoreşnea, care se opri din spartul stîncii.

— Aicea -i gol! Mi s -a dus ranga înăuntru! Veniți încoace! Repede! strigă Pavlik.

Înălțîndu -se repede lîngă Pavlik, Skvoreşnea îşi vîrî brațul în spărtura făcută şi, ciocănind cu ranga, încercă să afle grosimea stîncii. După socotelile lui, nu era mai groasă de doi -trei metri.

O jumătate de oră mai tîrziu, Skvoreşnea aduse probele la postul de comandă şi -i raportă căpitanului, în

prezenţa locotenentului -major, a oceanografului şi a zoologului, observaţiile făcute asupra stîncii.

Examenul probelor stabili că această stîncă, de o grosime neînsemnată, e compusă din şisturi cristaline, uşor de dislocat sub acţiunea razelor ultrasonore.

Curînd, plutind încet de tot, submarinul se apropie din nou de stîncă şi, proptindu -se cu prova în ea, îşi mări viteza.

Căpitanul dădu comandă tunului de la provă:

— Asupra şisturilor cristaline! Două sute douăzeci de mii de kilocicli! Sunet!... Măriţi viteza treptat!

Stînca se strînse puţin, ca o bucată de lut elastic şi compact. La pupă, duzele explodau tot mai des şi mai cu putere. Presiunea exercitată de submarin creştea. Cînd duzele dezvoltară o presiune corespunzătoare vitezei de patru zecimi, spidometrul micrometrie înregistră o deplasare de cîţiva centimetri înainte. Submarinul începuse să pătrundă în stîncă. Masa compactă, devenită clisoasă prin acţiunea tunului ultraacustic, se scurgea în jurul provei rotunjite a submarinului.

Atunci tunului ultrasonor şi presiunii mărite din ce în ce i se alătură temperatura. Incandescenţa corpului submarinului se ridică pînă la două mii de grade. La această căldură vulcanică, masa clisoasă a stîncii începu să se lichefieze tot mai repede şi mai repede, scurgîndu - se ca o lavă pe învelişul navei. Presiunea duzelor creştea mereu şi, cînd ajunse la şapte zecimi, submarinul incandescent înconjurat de o mulţime de scîntei şi stropi de foc, sparse peretele stîncos şi zvîcni deodată într -un salt înainte, năpustindu -se în golul de dincolo. Încă o clipă şi submarinul s -ar fi izbit cu o viteză uriaşă în zidul de gheaţă care închidea tunelul, dar mersul înapoi cu zece zecimi, comandat la timp, îl opri în imediata apropiere a zidului.

Toţi cei de pe navă răsuflară uşuraţi.

Tunul ultrasonor continua să lucreze din plin, fără întrerupere. Incandescenţa se menţinea la temperatura

de două mii de grade. Cu aceeaşi presiune a duzelor, submarinul - înconjurat de nori de aburi, în apa care clocotea - continua să -şi croiască drum prin zidul de gheață către larg. Orele se scurgeau una după alta, carturile la maşini şi aparate se schimbau cu regularitate; duduitul puternic și monoton al tunului înfundase ca o bucată de vată urechile oamenilor... Iată că a şi fost străbătută o jumătate din grosimea gheței!.., Iată că au mai rămas numai treizeci... numai douăzeci de metri de străbătut. Încordarea de pe vas creştea mereu. Mai e mult oare? Oare totul se va desfăşura bine şi deacum înainte? Nu se va mai abate oare vreo nouă nenorocire asupra lor acum, „la spartul tîrgului"?

Cînd corpul submarinului pătrunse tot în tunel, şi cînd prova atinse o adîncime de şaizeci şi cinci de metri - şi deci, potrivit calculelor, îl mai separau de libertate numai unsprezece metri - un bubuit înfundat zgudui tot aisbergul uriaş, de la temelie şi pînă la platoul de la suprafață. Prin tunel se rostogoli ecoul unei explozii îngrozitoare şi, în aceeaşi clipă, luat parcă de un vîrtej, submarinul făcu un salt uriaş şi se năpusti înainte...

Abia ținîndu -se pe picioare, în urma acestui şoc neaşteptat, căpitanul îşi aruncă ochii pe ecran şi scoase un strigăt de uimire şi bucurie.

Vălul întunecos, care în tot timpul trecerii acoperise ecranul, - fusese smuls; pe cupolă şi pe benzile inferioare ale ecranului apăru obişnuita întindere luminată; pe ecran treceau cu iuțeală umbre şerpuitoare de peşti şi se legănau meduze cu tentaculele atîrnînd ca nişte franjuri.

Încremenit pentru o clipa de uluială, căpitanul strigă deodată tare, cu un glas neobişnuit de sonor:

— Sîntem în larg! Am ieşit din aisberg!

Partea submarină a muntelui de gheață, scăldată de straturile inferioare relativ calde ale apei, prezenta o serie de adîncituri, peşteri şi grote, De una din aceste peşteri se apropiase submarinul, croindu -şi drum prin zidul de gheață. Cînd îl mai separau numai trei metri de fundul

peşterii, presiunea colosală a aburilor din fața vasului a sfărîmat această barieră, înmuiată întrucîtva de tunul ultrasonor, şi submarinul a fost proiectat ca un obuz din țeava de tun a tunelului.

Şelavin voia neapărat să se convingă la fața locului că aşa s -au petrecut lucrurile, şi la cererea lui insistentă submarinul se întoarse la muntele de gheață. Oceanograful ieşi şi cercetă temelia submarină a aisbergului, dar nu izbuti să facă această cercetare cu minuțiozitatea cu care ar fi vrut s -o facă, pentru că era necontenit chemat de pe submarin.

Cu părere de rău, trebui să renunțe la vastul program de lucru pe care savantul îl şi întocmise şi se pregătea să -l supună căpitanului spre aprobare.

Toți ardeau de nerăbdare, toți voiau să părăsească cît mai repede cu putință locul acesta nefericit, să se îndepărteze cît mai mult de această sinistră închisoare de gheață, în care erau amenințați să rămînă captivi luni îndelungate şi chinuitoare.

De îndată ce platforma basculantă se ridică în urma lui Şelavin şi se închiseră bine uşile exterioare ale camerei de evacuare - la douăzeci şi unu iulie, ora două dimineața - submarinul luă direcția nord şi ca o pasăre care şi -a redobîndit libertatea, porni cu mare viteză spre nemărginitele întinderi ale Oceanului Pacific.

CAPITOLUL V. TROPICUL CAPRICORNULUI

Întunecat la față şi îngîndurat, zoologul tocmai ieşea de la căpitan, cu care avusese o discuție îndelungată despre apropiatul popas de scurtă durată al submarinului. Escala urma să se facă în acel loc al oceanului unde - la patruzeci de grade latitudine sudică - curentul rece Humboldt, care scaldă țărmurile apusene ale Americii de Sud, vine în contact cu apele calde ale curentului

ecuatorial de sud.

Întîlnindu -l chiar lîngă uşa cabinei căpitanului, zoologul îl întrebă pe Gorelov:

— Ce -ai zice, Feodor Mihailovici, de o mică excursie de vreo şase -şapte ore pe fundul oceanului?... N -ai mai luat cam de mult aer, dacă pot să mă exprim aşa... Ei, ce zici?

Pe Gorelov, se vedea bine, îl surprinse propunerea neaşteptată a zoologului. În timpul celor trei escale precedente, făcute în Oceanul Pacific la întoarcerea din Antarctica, au lucrat numai zoologul, Şelavin şi însoțitorii lor obişnuiți - Țoi, Pavlik, Skvoreşnea şi Matveev. Gorelov a încercat odată să -şi ofere serviciile, dar zoologul l -a refuzat în mod politicos, invocînd dispozițiile primite de la comandant. Căpitanul - îi spusese zoologul - n -a vrut să -i pună la dispoziție pentru lucrările ştiințifice din afara submarinului mai mult de doi oameni din echipaj, şi i -a recomandat totodată să -i folosească în primul rînd pe Skvoreşnea şi Matveev, în calitatea lor de specialişti scafandri. După această tentativă neizbutită Gorelov îşi luase gîndul că va mai participa la excursiile submarine. Nu era deci de mirare că acuma, cînd i se făcea această invitație, Gorelov se pierdu pentru o clipă cu firea. După aceea însă se bucură sincer.

— Îți mulțumesc foarte mult, Arsen Davidovici, răspunse el zîmbind. Merg cu cea mai mare plăcere... Am mucezit de -a binelea între pereții aceştia rotunzi.

— Foarte bine! spuse zoologul. Peste două ore submarinul se va opri. Să fii gata. Ne întîlnim în camera de evacuare la ora şaisprezece precis.

Zoologul se îndreptă grăbit pe coridor, spre laboratorul său.

Rămas în loc, Gorelov îl petrecu din ochi, strecurînd printre gene o privire rea, tulbure, şi în sfîrşit se îndreptă spre cabina lui.

La ora şaisprezece, submarinul se opri, rămînînd suspendat la adîncimea de trei mii de metri, aproape de fundul oceanului. În camera de evacuare se adunaseră

toți participanții la excursie. Înainte de a -şi pune costumele de scafandru, zoologul le ceru celor din grupul său, adică lui Gorelov, lui Țoi şi Pavlik, să stea tot timpul în apropierea lui şi să nu se îndepărteze, deoarece vor lucra în mod colectiv.

Cîteva minute mai tîrziu, cei şapte scafandri erau gata de ieşire. Numai Gorelov şi zoologul mai aveau să -şi pună căştile. Exact în clipa în care Krutițki, scafandrul de serviciu care îi ajuta pe excursionişti să -şi pună costumele, se pregătea tocmai să -i pună casca pe cap zoologului, în cameră intrară repede Siomin şi Orehov.

— Ei, eşti gata? se adresă comisarul lui Krutițki. Avem nevoie de dumneata. Căpitanul a ordonat să verificăm magazia cu echipament de scufundare.

— Acuma, tovarăşe comisar, răspunse Krutițki. Mai am de pus două căşti, şi gata.

— Bine, bine, termină liniştit, nu te grăbi.

Orehov se apropie de Gorelov, examinînd cu curiozitate făptura lui înaltă, încătuşată în metal.

— Ce de lucruri ai la brîu, se miră el, cercetînd cu atenție toporaşul, pumnalul, lanterna manuală de rezervă; apoi atinse plasa cu arc pentru prins vietăți mici, deschise tabloul de comandă, se uită în toate compartimentele lui, sub capac, descheie mănuşile electrice, le întinse şi se uită înăuntrul lor.

— Închipuie -ți, adăugă după aceea, că eu n -am ieşit niciodată din submarin! Nu mi -am găsit niciodată timp. Gospodăria, fel de fel de mărunțişuri, eliberări de materiale, bonuri, chitanțe... Păcat, zău aşa! O să terminăm cursa, şi eu tot n -am să mă bălăcesc în apşoara oceanului!

Vorbind, blîndul Orehov îi dădu lui Gorelov tîrcoale, cercetîndu -i cu atentă bunăvoință din toate părțile costumul de scafandru.

Cu ochii bănuitori, Gorelov îi urmări mîinile care pipăiau totul, îi cîntări expresia binevoitoare a feței apoi, într -un tîrziu, îi spuse:

— Dacă ai vrea cu orice chip, ţi -ai găsi timp. Şi sînt multe lucruri interesante de văzut.

Krutiţki termină echiparea zoologului şi ridicînd casca deasupra capului lui Gorelov, i se adresă îngrijitorului:

— Permiteţi?

— Poftim, poftim... răspunse pripit Orehov şi zîmbi. Dar unde -i sacul de excursie al tovarăşului inginer?... Aha, uite -l! Interesant.

Orehov deschise sacul de excursie, scotoci cu o curiozitate plină de veselie prin el, scoase din buzunare tot felul de accesorii pentru excursie, le cercetă pe rînd şi le puse la loc:

— La astea nu mă mai pricep de loc... Astea ţin de partea ştiinţifică... Gata, Krutiţki? Hai mai repede. Te aşteptăm la magazie.

Făcînd un gest de salut cu mîinile, comisarul şi Orehov ieşiră din cameră. Krutiţki mai examină pentru ultima oară cu atenţie siluetele îmbrăcate în metal, dădu satisfăcut din cap şi ieşi şi el. Un minut mai tîrziu se auzi un susur înăbuşit: apa începu să umple camera.

N -apucară, excursioniştii să se îndepărteze cîţiva kilometri de submarin, că Gorelov îi comunică necăjit zoologului că i s -a stins lanterna de pe cască.

— Dă -mi voie, Arsen Davidovici, să mă întorc pe submarin şi să repar lanterna. Fără ea, nu risc să vă însoţesc. Te rog foarte mult, Arsen Davidovici, să te ocupi deocamdată de lucrări pe -aici, prin preajma submarinului. În jumătate de oră sînt înapoi.. Mă reped, repar lanterna şi mă întorc. Se poate?

După o oarecare şovăială, zoologul îi îngădui să plece. Chemă submarinul şi comunică, cele întîmplate. Krutiţki primi de la postul central dispoziţii să prepare camera de evacuare pentru primirea lui Gorelov.

Cincisprezece minute mai tîrziu, Gorelov părăsea din nou submarinul. Defecţiunea lanternei, din cele mai simple, fusese uşor înlăturată; axa butonului de aprindere se îndoise, probabil din cauza unei mişcări

neatente a lui Gorelov, şi se întrerupsese contactul. Cu lanterna arzînd din nou cu putere, Gorelov ieşi din cameră pe platforma basculantă. Dar abia păşi în bezna adîncurilor că lumina se stinse din nou. De data asta însă Gorelov nu se mai plînse nimănui. Prin întunericul de nepătruns porni să ocolească submarinul, abia atingîndu -i cu mîna învelişul, şi apropiindu -se de pupă, dibui orificiul duzei centrale. Cu băgare de seamă, dîndu -şi silința să nu atingă cu metalul mînecii metalul duzei, Gorelov vîrî brațul în orificiul de evacuare al duzei. Brațul se afundă pînă la umăr în camera de combustiune, fierbinte încă, şi făcu acolo vreme îndelungată o operație obositoare. În cele din urmă, cînd Gorelov scoase cu aceeaşi băgare de seamă brațul din cameră, ținea în mînă o cutiuță de formă prizmatică.

După puțină migăleală, Gorelov scoase de pe cutie ceva ca o anvelopă metalică, pe care o aruncă în lături, şi rămase în mînă cu cutiuța pe care o cunoaştem, cutiuța cu diferite butoane, proeminențe, de care erau legate nişte spițe lungi, îndoite, şi un ghem de sîrmă subțire. Gorelov vîrî cutiuța într -un buzunar al rucsacului, închise buzunarul şi porni îndărăt spre platforma basculantă a camerei de evacuare. Aici lanterna se aprinse puternic pe casca lui. Chemîndu -l necontenit pe zoolog, Gorelov se avîntă în bezna adîncurilor, printre luminițele multicolore - - care se aprindeau cînd ici, cînd colo - ale viețuitoarelor submarine…

*

Cei patru oameni înaintau cu toată iuțeala spre est. Excursia se desfăşura fără obişnuita însuflețire şi veselie, fără acele rîsete şi glume, care mai înainte, îi însoțeau totdeauna în excursiile ştiințifice din adîncurile oceanului. Pînă şi zglobiul Pavlik lucra în tăcere pe fund, mărginindu -se să dea replici scurte şi să pună întrebări numai cînd era neapărată nevoie. De data asta, Gorelov

se simțea înconjurat de o anumită atmosferă de rezervă, poate chiar de o oarecare răceală. Urmări cu atenție comportarea celorlalți, dar nimic nu -l împiedica să se bucure de excursie, mai cu seamă cînd făcea o descoperire izbutită. Pe măsură ce timpul trecea, se lăsa tot mai mult captivat de vînătoare şi gonea vesel, mai cu seamă după peşti, îndepărtîndu -se adesea cînd înainte, cînd înapoi, cînd în sus, la o distanță atît de mare, încît însoțitorii lui îl pierdeau din vedere şi zoologul se vedea nevoit să -i aducă aminte că nu trebuie să se abată din front.

— Dacă ai vedea, Arsen Davidovici, ce splendid exemplar de Stomias am găsit! N -are apendicele de sub maxilarul inferior.

— Serios?! Interesant, fireşte! răspundea stăpînit zoologul. Te rog totuşi să nu te îndepărtezi. Prea te agiți.

Dar Gorelov se lăsa pînă într -atîta captivat de urmărirea peştilor, încît dispărea mereu în bezna submarină, uneori pe timp îndelungat. Şi asta, se vede treaba îl nelinişte pînă într -atîta pe zoolog, încît acesta se apropie în cele din urmă de Țoi şi, fără să cupleze telefonul, ci apropiindu -şi casca de casca lui, îi spuse:

— Țoi, dacă -l vezi că se îndepărtează prea mult, ia -te după el...

Vocea zoologului răsună înfundat sub casca lui Țoi. Acesta îi răspunse scurt:

— Bine, Arsen Davidovici.

Se apropiau de un lanț de munți submarini: tot mai des începură să întîlnească coline, depresiuni, dîmburi, dîmburi cu pante line, şi cîteodată cu povîrnişuri abrupte de -o parte sau alta.

În scurtă vreme, una din coline se nimeri să fie între Țoi şi Gorelov.

— Drace! exclamă deodată Gorelov. Ce frumusețe! Ce peşte! Iluminat ca de sărbătoare, nu altceva!

În fața lui Gorelov nu se afla nici un peşte, dar, ascunzîndu -se după colină, acesta stinse lanterna, opri

elicea şi se lăsă pe panta colinei, continuînd să vorbească:

— L -am scăpat!... Ba nu... Nu, nu -mi scapi tu, frumosule... Iar a dispărut!... A stins luminile, pezevenghiul! Păcat! Nu -l mai găsesc... Dacă l -ai vedea, Arsen Davidovici! Un peşte cu totul necunoscut. Absolut rotund, cu patru rînduri de luminițe albastre şi roşii.

— Ei, ce să -i faci, Feodor Mihailovici, îi răspunse zoologul. Întoarce -te...

— Aha! Uite -l! Iar a apărut! îl întrerupse bucuros Gorelov, fără să se mişte din loc. Acum nu -l mai scap! Mă apropii de el cu lanterna stinsă. Pun eu mîna pe tine!...

Văzu în sfîrşit o luminiță albăstruie, tot mai intensă care se apropia repede de el. În scurtă vreme desluşi dedesubtul lui silueta unui om care străbătea în zig -zaguri, cu viteza maximă, spațiul din preajma colinei.

După ce lumina trecu mai departe, Gorelov îşi umplu sacul cu aer şi se ridică vertiginos cu două sute de metri deasupra culmii colinei. Aprinzînd apoi lanterna şi lansîndu -şi elicea, se avîntă spre est, rostind din cînd în cînd cu voce sufocată:

— Las' că vedem noi!... Nu, nu -mi mai scapi... Vrei să mă duci, hai? Umbli să te fofilezi!... Vezi că nu -ți ajută la nimic... Degeaba... Aha! Diavol vopsit! Iar a dispărut, afurisitul!...

— Lasă -te păgubaş, Feodor Mihailovici... îl sfătui zoologul, cu o nuanță de nelinişte în glas. Şi fii mai calm... Ce te -ai aprins aşa?...

Dar Gorelov îl întrerupse:

— Imediat, Arsen Davidovici... Imediat... Acum pun sigur mîna pe el...

În fața lui apăru un perete înalt şi prăpăstios. Gorelov pluti pe lîngă el, ridicîndu -se tot mai sus şi mai sus de la fund. La o înălțime de aproape două mii de metri se deschise un defileu cu laturile lin înclinate, presărate cu stînci şi bolovani acoperiți, cu un strat gros de mîl.

Gorelov se apropie de cea mai mare dintre stîncile acestea şi se făcu nevăzut, în dosul ei.

— Unde eşti, Feodor Mihailovici? auzi el în clipa aceea vocea plină de nelinişte a zoologului. Te aşteptăm lîngă colina care te -a despărțit de Țoi.

— Viu acum, Arsen Davidovici. Acuma… răspunse Gorelov.

Scoase la iuțeală cutiuța din rucsac, o puse pe un bolovan cu suprafața netedă, montă spițele curbe, şi le fixă ca pe țepii unui arici, întinse între ele sîrma subțire şi -i puse un capăt în contact cu butonul mănuşii electrice. În timp ce făcea toate acestea, Gorelov vorbea cu întreruperi:

— Plutesc drept spre nord… Mi se pare că m -am abătut de la colină spre sud… Acuşi sînt lîngă dumneavoastră, Arsen Davidovici. Mii de scuze pentruîntîrziere. M -a furat pasiunea de vînător. Nu ştiu de ce, dar nu văd colina… Trebuia să fi apărut pînă acum… Curios! O să trebuiască să -mi transmiteți relevmente, Arsen Davidovici…

— Ți -am spus, Feodor Mihailovici, să fii calm! răspunse înciudat zoologul. La ce adîncime te afli?

— Trei mii două sute zece metri de la suprafața oceanului… răspunse cu un aer vinovat Gorelov, şi în clipa următoare decuplă toate telefoanele.

Apăsă pe unul din butonii cutiuței. O parte a peretelui din față se desfăcu, scoțînd la iveală o serie de clape mici, ca de maşină de scris. În partea de sus a cutiuței se aprinse o ferestruică îngustă, în dosul căreia începu să lunece încet banda de hîrtie. De sub degetele metalice ale lui Gorelov porniră în spațiu aceste semnale:

„EZIT… EZIT… Aici INA2… Răspunde, EZIT… EZIT… EZIT… Aici INA2…"

Raportul dură vreo zece minute. Gorelov încetă să lucreze cu degetele şi îşi aținti ochii pe banda de hîrtie care se desfăşura în fața ferestruicii aparatului. Pe bandă se înşirui un rînd de puncte şi linioare. Gorelov se schimbă la față. Chipul lui exprima ba spaimă, ba

indignare. Deodată sări în sus şi strigă furios, cu o voce sugrumată:
— Asta nu mai e informație! Nu mă puteți obliga! Asta... asta -i prea de tot!...
Aducîndu -şi aminte că nu -l aude nimeni, se lăsă jos în fața aparatului şi, apăsînd nervos cu degetele care nu -l mai ascultau pe claviatură, începu să transmită răspunsul. Se înşirui iarăşi un rînd de puncte şi linioare. Dădu un răspuns, mişcînd degetele cu sfială şi nesiguranță. Apoi în dosul ferestruicii apăru un şir scurt ca o comandă şi atît.
Răsuflînd din greu, Gorelov închise ochii. Fruntea î se acoperise de broboane de sudoare. În lumina difuză a lanternei, fața lui căpătase o paloare mortală. Vinele de la tîmple îi zvîcneau cu putere.
Cîteva clipe mai tîrziu se aplecă asupra aparatului, formă încet cîteva litere şi rămase încremenit lîngă aparat, cu ochii închişi.
În cele din urmă se ridică, îndreptîndu -şi anevoie un picior amorțit, porni elicea cu viteza de zece zecimi, cuplă telefonul şi, cu lanterna de pe cască aprinsă, se avîntă spre vest şi în jos, către fund.
— Feodor Mihailovici! Feodor Mihailovici! se auzi din nou - pentru a cîta oară? - vocea zoologului. Răspunde! Unde eşti? Ce -i cu dumneata?
— Mm! Ce? rosti Gorelov încet, cu voce slabă, venindu -şi parcă în fire. Arsen Davidovici, dumneata eşti?...
— Da -da!... răspunse bucuros zoologul. Unde eşti? De ce n -ai răspuns atîta timp?
— Mi... mi s -a făcut rău, răspunse cu aceeaşi voce slabă Gorelov... Nu ştiu... Sînt culcat pe o stîncă... Veneam după relevmentele dumitale... şi deodată... Cred că mi -am pierdut cunoştința... Acum mă simt mai bine... Transmite relevmente, te rog. Vin spre dumneavoastră...
Din plină viteză, în imediata apropiere a fundului, Gorelov zvîrli cutiuța în jos, cu toată puterea. Un nouraş de mîl se ridică arătînd locul unde cutiuța pătrunsese

adînc şi pentru totdeauna în fundul oceanului.
— Ţi s -a făcut rău? întrebă din nou zoologul şi adăugă gînditor: Hm... Da, îmi pare rău... îmi pare foarte rău... Apropie -te de noi. Am să te trimit cu cineva înapoi la submarin. Trebuie să te odihneşti. Transmit relevmente. Adîncimea e aceeaşi? Bine. Aceeaşi direcţie...
Cinci minute mai tîrziu, Gorelov se afla pe colină, alături de zoolog, ascultîndu -i mustrarea şi căutînd fără prea multă convingere să se dezvinovăţească.
— Acum trebuie să mai transmit relevmente lui Pavlik şi lui Ţoi! spuse cu vădită ciudă zoologul. I -am trimis în căutarea dumitale. Cît timp am pierdut degeaba! De trei ceasuri sîntem plecaţi de pe submarin şi n -am cules mai nimic!
Curînd după aceea apăru din bezna apelor lumina lui Pavlik, iar după alte cîteva minute se ivi şi Ţoi. Amîndoi se lăsară în tăcere pe colină lîngă zoolog, fără să -şi arate cum ar fi fost firesc cu nici un sunet, nici cu vreun gest, bucuria că văd tovarăşul dispărut şi regăsit.
Cînd Gorelov şi Ţoi, pe care zoologul îl trimise să -l însoţească pînă la submarin, se făcură nevăzuţi, Pavlik îşi lipi casca de aceea a zoologului şi -i zise emoţionat şi pripit:
— Am plutit cu lanterna stinsă în zig -zaguri, tot mai sus, spre est. La adîncimea de o mie cinci sute de metri am văzut o luminiţă. Gonea repede în jos, spre vest. M -am apropiat şi l -am recunoscut. Apoi l -am urmărit şi mi s -a părut că a aruncat ceva pe fund, deşi n -aş putea spune cu siguranţă... Eram departe...
După ce -l conduse pe Gorelov la submarin, Ţoi se întoarse la zoolog şi lucrară toţi trei pînă la sfîrşitul excursiei. După vreo patru ore se întoarseră cu toţii pe submarin. Zoologul se duse la Gorelov să -l vadă, aşa cum îi cereau îndatoririle lui de medic, iar Ţoi şi Pavlik se îndreptară repede spre cabina comisarului, unde îl găsiră şi pe Orehov.
— Ei? întrebă Ţoi nerăbdător, încă din prag.

— Ce să fie? răspunse posac şi în silă Orehov. Nimic!... Nici cînd a plecat n -avea nimic... N -ai încurcat -o cumva, puştiule? se adresă el lui Pavlik.

Pavlik se uita fîstîcit cînd la Orehov, cînd la Țoi.

— Dar în definitiv cum stau lucrurile? întrebă Țoi. Chiar n -ați găsit nimic? Nimic?!

— Nimic. O simplă cutiuță de tinichea cu piese de schimb pentru maşina de scris. Atîta tot, tovarăşe Sherlock Holmes! După o clipă de tăcere, Orehov adăugă înciudat: Căpitanul se simte cît se poate de prost; se teme să nu se fi pripit S -ar putea să bage de seamă că -l bănuim şi să -l speriem prematur. Zice că Pavlik e un copil încă, poate s -o fi înşelat. Noi însă am susținut că trebuie să ne convingem numaidecît, şi am intrat în cabina lui... Acum îmi pare şi mie rău...

— Cum era să mă înşel? ripostă Pavlik cu vocea tremurînd de ofensa care i se adusele. De tinichea! Doar am ținut cutiuța în mînă... Era grea, foarte grea...

— O fi avut apă într -însa?

— Nu! Nu se poate! izbucni cu mînie Țoi. Pavlik ă spus adevărul. Adevărul! O cutiuță de tinichea ar fi fost strivită de presiunea apei... O să vă convingeți şi dumneavoastră pe urmă. Numai să nu fie prea tîrziu!

— Nu te necăji, Țoi, interveni calm comisarul, care şedea pe pat. Sînt în totul de acord cu dumneata. Să nu -l slăbim din ochi. De data asta ne -a dus. Dar nu -i nimic! Mult n -o să -i mai meargă. Vedem noi cine rîde la urmă!

*

A doua zi, la 25 iulie, orele 11, „Pioner" porni spre nord vest. Drumul ducea acum spre țărmurile patriei, străbătînd uriaşele întinderi ale marelui ocean. Submarinul mergea aci încetinind, aci accelerînd viteza, aci ridicîndu -se în straturile superioare, luminoase, ale oceanului (oprindu -se uneori, ca să -i dea posibilitatea lui Sidler să schițeze bogata faună subtropicală a mării),

aci coborînd în adîncul oceanului, mai cu seamă pentru a -i îngădui lui Şelavin să -şi procure materialele hidrofizice de care avea nevoie.

Cu cît submarinul se apropia mai mult de Tropicul Capricornului şi pătrundea în regiunea marelui brîu de corali care încinge la tropice oceanele globului pămîntesc, cu atît se arăta mai variată şi mai pitorească fauna apelor de suprafață. Aici, în aceste nemărginite întinderi pustii ale oceanului, simțindu -se mai în siguranță „Pioner" se ridica adeseori şi, străjuit de cercetaşii infraroşii, plutea vreme îndelungată la numai cîțiva metri de la suprafața apei.

Din dosul storurilor interioare date la o parte, zoologul, Țoi, Sidler şi Pavlik admirau de multă vreme, prin geamul laboratorului, nenumăratele viețuitoare ce mişunau prin apele luminoase, pătrunse de razele soarelui. Observatorii întîmpinau cu exclamații pline de admirație micile cîrduri de scrumbii zglobii şi cu botul rotund, cu spatele înmuiat parcă în purpură strălucitoare şi cu cozile galben -aurii; velierii lungi de vreo cinci metri, cu aripioara dorsală uriaşă, întinsă ca o pînză pe numeroase catarge şi cu botul lung şi ascuțit ca un plisc de cocor; bonițiii care -l încîntau pe Sidler cu bogăția de nuanțe verzi şi roşii pe spate şi pe coaste, pe un fond albăstrui ca oțelul; ostracideele încătuşate într -o cuirasă imobilă, anchilozată; chaetognatele asemeni unor dirijabile, cu boturile ca nişte trompe scurte şi cu felurite dungi şi pete pestrițe, multicolore; scorpenii de un roşu sîngeriu, cu dungi negre şi cu ace lungi, care îi făceau să pară mai degrabă un soi de arici de mare decît peşti; buzili vărgați, cu buzele groase şi cărnoase, împodobiți cu splendide dungi albastre, pe fondul roşiatic al corpului, precum şi cei dințați, strălucind ca un curcubeu luminos; peştii -papagali de o culoare violet -roşie...

Printre aceste culori vii şi forme uluitoare, adesea neaşteptate, pluteau liniştit, ca nişte paraşute cu sforile libere fizalii, pulsau meduze cu şuvițe de tentacule

galbene şi altele mai mici, de culoarea carminului, cîrduri de velele de o minunată culoare ultramarină.

— Probabil că trecem pe lîngă un banc de corali, spuse zoologul, abia prididind să identifice vietăţile care încinseseră hora aceasta multicoloră. Numai în apropierea desişurilor de corali se pot întîlni aceşti peşti, împodobiţi de natură cu atîta dărnicie, ba chiar cu risipă.

Deodată tot acest haos de culori şi forme dispăru suflat parcă de vînt. În faţa geamului se arătă un cîrd de delfini negri, care încercuiră submarinul şi -l însoţiră multă vreme, zbenguindu -se şi afundîndu -se.

O clipă mai tîrziu, în lumina verzuie a amurgului, îşi făcu apariţia, în preajma submarinului, un peşte nu prea mare, foarte sprinten, de culoare albăstrui -argintie, încins cu cinci dungi de un albastru închis. Abia apăru acest peşte, că delfinii se smuciră în lături şi dispărură numaidecît.

— Peştişorul ăsta să -i fi speriat oare pe delfini? se miră Pavlik.

— Nu, îi răspunse zoologul. Dar e un peşte -pilot. Prezenţa lui indică apropierea unui rechin.

Peştele -pilot pluti cu dibăcie pe lîngă submarin, cercetîndu -l parcă din toate părţile, dispăru apoi cu repeziciune, pentru cîteva clipe, şi curînd se întoarse din nou. În urma lui se desprinse maiestuos din întuneric un rechin uriaş, de vreo cinci metri. Rechinul se apropie încet de geam, arătîndu -şi ochii mici, inexpresivi, şi gura mare, arcuită, cu o mulţime de dinţi.

— E mai plăcut să te uiţi la el de -aici decît de pe spinarea unui caşalot... Br -r! glumi Pavlik amar şi se cutremură aducîndu -şi aminte prin cîte trecuse atunci.

Rechinul se întoarse pe o coastă şi îşi arătă pîntecul albicios.

Peştele -pilot, care se rotise tot timpul în jurul botului rechinului, începu deodată să dea semne de nelinişte. Zvîcnea agitat încoace şi încolo, dispărea în faţă şi se întorcea din nou la netulburatul său stăpîn, mai -mai să -

l izbească cu coada peste pîntec. Şi iată că, în cele din urmă, molipsit parcă de neliniştea pilotului, rechinul se smuci deodată, se întoarse şi se făcu nevăzut, izbind cu coada lui uriaşă atît de puternic în geam, încît oamenii aflaţi înăuntru, luaţi prin surprindere, se feriră speriaţi.

După ce acest peşte hrăpăreţ, care vîra groaza în toţi lăsă liber locul din faţa geamului, spaţiul din apropierea submarinului rămase pustiu şi niciuna din vieţuitoarele mării nu -şi mai făcu apariţia.

— Curios! Poate oare un rechin să sperie vietăţile pe o distanţă atît de mare? Nu mai văd nici un peştişor... se miră Sidler.

— E într -adevăr ciudat. Dar uite că şi apa s -a întunecat... e parcă mai cenuşie... îi răspunse zoologul, apropiindu -şi faţa de metalul transparent al ferestrei şi uitîndu -se ţintă în apă.

— Hm... În apă pluteşte o masă de particule foarte mici... Cum or fi ajuns aici?

Deodată Ţoi ridică prevenitor un deget:

— Sst! Arsen Davidovici! Auziţi?!

Toţi încremeniră, trăgînd cu urechea în liniştea care se lăsase.

Prin zgomotul obişnuit - abia simţit în laborator - al maşinilor, se auzeau de undeva de departe nişte bubuituri înfundate şi nedesluşite, însoţite de un uruit uniform.

„Pioner" mergea cu viteza de patru zecimi, şi cu cît înainta mai mult, cu atît se întunecau mai mult adîncurile, cu atît se auzeau mai desluşit izbiturile şi bubuiturile acelea îndepărtate.

— Ce o fi asta? întrebă Sidler alarmat, în şoaptă.

Nimeni nu -i răspunse. Toţi ascultau cu atenţie sunetele misterioase, pornite din adîncurile oceanului. În întunericul tot mai adînc al apelor treceau prin faţa geamului umbre vagi de peşti nemişcaţi, cu aripioarele lăsate în jos, fără viaţă, broaşte ţestoase cu capetele atîrnînd neputincioase de gîturile lungi.

— Sînt morți! exclamă zoologul, apropiindu -se din nou de geam şi cercetînd apele tot mai întunecate, în care se vedeau zburînd în sus umbrele unor bulgări negri. Piatră spongioasă şi cenuşă! exclamă el. A erupt un vulcan submarin!

Între timp, submarinul îşi încetinise viteza, înaintînd cu băgare de seamă.

— La postul central de comandă au observat -o probabil de mult, spuse Țoi. Ar fi păcat dacă ar ordona căpitanul să ne îndepărtăm... N -am putea urmări un fenomen atît de rar!

— Nu cred, replică zîmbind zoologul. Probabil că Ivan Stepanovici se şi află la postul central şi n -o să lase el să -i scape o asemenea ocazie.

Deşi bubuiturile submarine se auzeau tot mai tare, submarinul nu -şi schimbă cursul şi nici nu opri. Curînd pe lîngă bubuiturile amenințătoare de pînă atunci răsunară şi alte sunete: se auziră nişte lovituri mărunte, tot mai intense, în învelişul vasului, ca o grindină care cade pe un acoperiş de tablă. Dinspre fund țîşneau în sus o mulțime deasă de bulgări, unii mărunți, alții mai mari, învăluiți în nouraşi de aburi.

— Asta ce -o mai fi? întrebă Pavlik.

— Bucăți de piatră spongioasă fierbinte, aruncate de vulcan, îl lămuri zoologul. Sînt mai uşoare ca apa şi caută să iasă la suprafața oceanului. Cînd se produc asemenea erupții, marea se acoperă uneori pe mulți kilometri de jur -împrejur cu un strat gros de piatră spongioasă şi cenuşă vulcanică.

Vasele de suprafață evită de obicei locurile unde se pot produce erupții submarine, ținîndu -se departe de orice pericol.

Iată de ce, continuînd să înainteze încet, „Pioner" începu să se ridice la suprafață, nemaitemîndu -se - se vede treaba - că va fi văzut de ochi străini şi curioşi. De altfel în scurtă vreme submarinul îşi opri ascensiunea, deoarece aproape de suprafața oceanului întîlni un strat

de piatră spongioasă şi de cenuşă care oprea cu desăvîrşire lumina zilei să pătrundă chiar în straturile de sus ale apei. Cîteva minute mai tîrziu, „Pioner" porni din nou să se afunde, înaintînd în beznă. Izbiturile puternice, însoțite de bubuituri prelungi, păreau că se aud acum aproape de tot de submarin. Grindina de piatră spongioasă izbea tot mai des şi mai cu putere în învelişul vasului.

Submarinul continua să se afunde.

— Fiți pe pace, spuse zoologul, frecîndu -şi satisfăcut mîinile, fără să -şi ia ochii de la geam. V -am spus eu că nu lasă el, Ivan Stepanovici, să -i scape o ocazie ca asta. Submarinul se apropie de vulcan. Foarte interesant! Extrem de interesant!

— Dar nu -i periculos? întrebă Sidler.

— Are căpitanul grijă de asta. Fii liniştit.

În laborator era întuneric beznă, dar zoologul îl opri pe Sidler, care voia să aprindă lumina:

— Stai, n -aprinde încă, îi spuse el tare, dîndu -şi silința să acopere zgomotul bubuiturilor. Curînd ai să vezi un spectacol feeric în bezna asta submarină! Numai dacă n -o schimba căpitanul direcția.

Submarinul continua cu perseverență şi cu băgare de seamă să coboare diagonal în adînc. Apucase să coboare la cel puțin două mii de metri sub nivelul mării, cînd deodată coti brusc spre dreapta.

Departe, în adîncuri, lateral față de vas, se aprinse o uriaşă lumină stacojie. Din mijlocul acestei lumini țîşneau în sus, cînd izolate, cînd ca jeturile unui havuz de foc, nişte uriaşe dîre incandescente care, înconjurate pentru o clipă de nouraşi trandafirii de aburi, explodau ca nişte artificii, desfăcîndu -se în mărunte scîntei roşii, ce cădeau ca un roi de meteoriți sîngerii.

Submarinul se rotea încet în jurul vulcanului care erupea, apropiindu -se cu băgare de seamă de el, pe linia unei uriaşe spirale care se micşora mereu. O lumină stacojie începu să pătrundă prin geam în laborator,

aruncînd pe fețele oamenilor nemişcați culori şi umbre fantastice. Lumina, din ce în ce mai puternică, se transformă din stacojiu în roşu, apoi căpătă o nuanță galben -portocalie. Apoi, în mijlocul ei - prin norii deşi de aburi - se contură o pată de un galben deschis, cu o rețea de scurte tentacule risipite de jur -împrejur, galbene şi cu capetele stacojii.

— Lava erupe şi se răceşte pe versanții vulcanului! îi strigă printre bubuituri zoologul lui Pavlik. Se naşte o insulă. Sub ochii noştri se ridică o nouă insulă vulcanică! Pricepi? Zoologul era de -a dreptul extaziat.

După ce se mai roti vreo jumătate de oră în jurul vulcanului care erupea neobosit, „Pioner" porni din nou spre nord -vest şi în scurtă vreme lăsă în urmă adîncurile mării, care năşteau un nou teritoriu, în crunta încleştare dintre foc şi apă.

Curînd submarinul ajunse în straturile superioare, şi Sidler putu din nou să -şi continue lucrul întrerupt. Multă vreme după aceea, atît Sidler cît şi toți cei care se aflau în laborator discutară cu aprindere, împărtăşindu -şi impresiile, precum şi gîndurile excitate de titanicul tablou, de minunata privelişte căreia îi fuseseră martori în ultimele ore.

Dar de bună seamă că nu numai ei, ci toți cei de pe submarin erau extrem de tulburați de această întîmplare. Gorelov, în orice caz, umbla încoace şi încolo, într -o stare de surescitare greu de stăpînit, pe coridorul părții superioare, locuibile, a submarinului, prin fața uşii puțin întredeschise a postului central de comandă, care se golise între timp: plecaseră în cabinele lor şi căpitanul, şi locotenentul -major Bogrov, care conduseseră în condiții grele şi primejdioase submarinul în jurul vulcanului; plecase şi Şelavin, care urmărise de -acolo erupția vulcanului. Rămăsese de cart numai locotenentul Kravțov. Locotenentul tocmai ridicase la suprafața oceanului unul din cercetaşii infraroşii şi se pregătea „să prindă soarele" cu ajutorul lui, ca să determine

coordonatele exacte ale vulcanului submarin şi ale viitoarei insule.

De îndată ce locotenentul termină calculele, Gorelov intră în cabină, zîmbitor şi vioi.

— Ce zici, Iuri Pavlovici? se adresă el vesel locotenentului. Minunată privelişte! Pur şi simplu nu -mi puteam lua ochii de la ea!

— Da, Feodor Mihailovici, splendidă privelişte! răspunse locotenentul. Artificierul Pluton rămîne totuşi neîntrecut. Un moment numai, să trec în registru coordonatele...

— Bine zis „artificierul Pluton"! rise Gorelov. Apropo, ce coordonate are vulcanul?

— Treizeci de grade, douăzeci şi două de minute şi optsprezece secunde latitudine sudică şi o sută treizeci de grade, douăsprezece minute, treizeci şi cinci secunde longitudine vestică, răspunse locotenentul, închizînd cu putere registrul.

— Serios? se miră bucuros, Gorelov. Asta înseamnă că sîntem aproape de tropic! Ce crezi, cînd ajungem acolo?

— Dacă nu facem nici o escală şi ţinem viteza obişnuită de opt zecimi spre nord -vest, trecem cu siguranţă tropicul peste opt ore: mîine, douăzeci şi nouă iulie, la orele patru. Absolut precis!... Dar ia spune, Feodor Mihailovici, exclamă locotenentul, uitîndu -se din cînd în cînd la ecran şi urmărind becurile de semnalizare de pe tabloul de comandă. Ai observat fîntîna aceea arteziană din pietre incandescente, care s -a înălţat la început într -o coloană groasă şi s -a despărţit pe urmă în patru şuvoaie? A fost un tablou feeric! Ca un palmier uriaş cu patru crengi roşiatice la vîrf, aplecate în jos. Nici un artificier n -ar putea realiza un asemenea foc bengal!

Gorelov împărtăşi vreme de cîteva minute exclamaţiile admirative ale locotenentului, apoi se arătă deodată grăbit şi invocînd o treabă urgentă, ieşi iute din cabină.

Pe coridor era linişte şi pustiu. Gorelov se apropie de chepengul din capătul coridorului, dădu să păşească pe scara în spirală, dar se opri şi rămase pe gînduri. Faţa lui

exprima o stare de extremă surescitare. Şovăi cîteva clipe, cu ochii aţintiţi în podea, apoi tresări, se întoarse brusc, reveni pe coridor şi se îndreptă repede spre cabina lui.

— Aşa nu se poate… Trebuie să mă odihnesc, trebuie să capăt noi puteri, bolborosi el.

După ce se dezbrăcă, stinse lumina şi se întinse în pat, dar nu putu multă vreme să adoarmă. Mereu gemea prin întuneric. Se tot zvîrcoli, pînă ce în cele din urmă îl prinse somnul. Dormi greu, neliniştit, dar peste patru ore se trezi totuşi destul de înviorat. După ce se spălă şi se îmbrăcă, se simţi cu adevărat bine. Peste două ore îi venea rîndul să facă de cart; Romeiko era bolnav, şi Gorelov îl lăsase cu plăcere liber pe timp de două zile, luînd asupră -şi şi atribuţiile lui. Gorelov ieşi din cabină şi intră în sala de mese. Bău o ceaşcă de cacao, luă o gustare zdravănă şi se uită la ceas. Era ora zero şi cincisprezece minute: începutul zilei de douăzeci şi nouă iulie; mai avea cincisprezece minute pînă la schimbarea cartului în secţia de maşini. Gorelov ieşi din sala de mese şi se îndreptă spre postul central de comandă. Cînd se apropie, întoarse capul: pe coridor nu era nimeni. Trăgînd uşor uşa în lături, Gorelov o întredeschise, îşi vîrî capul în crăpătura îngustă şi zîmbi mulţumit: aşa cum se aşteptase, de cart era tot locotenentul Kravţov.

— Bună seara, Iuri Pavlovici! Ai şi intrat de cart?

— Da. Adineauri l -am schimbat pe locotenentul major.

— Cum mergem?

— Perfect. Direct spre nord -vest.

— Salut din toată inima această direcţie. Nu pot să exprim cît de dor îmi e de casă!

— Parcă numai dumitale?…

— Cînd vom fi dincolo de ecuator, o să pot spune că am ajuns acasă. Mai e mult pînă la tropic?

Locotenentul se uită la ceas:

— Exact peste trei ore o să fim acolo.

Gorelov îşi aruncă şi el privirea pe ceas:

— Ei, la revedere! Mă duc să -l schimb pe Kozîriov, că

Romeiko e bolnav.

— La revedere, Feodor Mihailovici!

După ce îl lăsă pe Kozîriov să plece, Gorelov dădu o raită prin toate compartimentele şi camerele aflate în grija lui. În camera baloanelor de hidrogen zăbovi mai mult. Unul din baloane funcţiona; pompa lui, pe o ţeavă cotită, mîna gazul spre duze. Gorelov pregăti pentru funcţionare şi balonul vecin, neavînd - se vede treaba - prea mare încredere în comutatorul automat. Făcu acelaşi lucru şi în camera învecinată a baloanelor de oxigen. Scoţînd din buzunar o cutiuţă şi luînd de pe perete un sac închis ermetic şi cîteva scule, Gorelov îşi puse masca de gaze şi mănuşile de azbest şi intră în camera conductelor de gaze. Aici, strecurîndu -se prin mulţimea de ţevi fierbinţi spre peretele din stînga, Gorelov se ocupă de sistemul de semnalizare. Acoperi semnalizatorul de presiune a gazelor cu cutiuţa pe care o adusese şi, scoţînd din sac o fîşie de cauciuc moale, o fixă pe marginile cutiei, înainte de a o închide. Cuprinzînd strîns garnitura moale, capacul închise ermetic cutia în care se afla semnalizatorul. Aerul camerei, rămas în cutie, îşi va păstra neschimbată compoziţia şi presiunea normală. Orice schimbări s -ar produce de acum încolo în cameră, semnalizatorul închis în cutie va transmite pe tabloul de comandă al postului central numai semnale liniştitoare.

După ce termină această operaţie migăloasă, Gorelov scoase din buzunar o altă cutiuţă metalică, plată de care era fixat un ghem de fire subţiri. Pe o latură a cutiuţei se vedea, în dosul unui geam, un cadran de ceas cu două ace. Din cutiuţă se auzea tic -tacul uniform al unui ceasornic. Gorelov apăsă pe un buton de pe muchia îngustă a cutiuţei şi desfăcu grijuliu capacul. Sub capac se afla un aparat simplu ca la vechile brichete cu benzină: un fitil îmbibat cu benzină, iar lîngă el o rotiţă zgrunţuroasă care se rotea deasupra unei pietricele de cremene. Gorelov întoarse ceasornicul şi puse acele la ora patru şi cincisprezece minute. După aceea aşeză bricheta

la loc în cutia în care se afla semnalizatorul, şi cu ajutorul unor fire o puse în contact cu dulăpiorul de acumulatoare al rețelei independente de iluminare. Cînd termină şi asta, Gorelov ieşi din cameră.

Răsuflînd din greu şi ştergîndu -şi sudoarea de pe frunte, se aşeză pe un scaun într -un ungher, lîngă baloane, şi se uită la ceas.Acele arătau orele trei şi treizeci de minute. Mai stătu puțin, apoi se ridică şi începu să umble repede prin spațiul îngust dintre baloane; se aşeză din nou, dar n -avea astîmpăr, şi un minut mai tîrziu sări iarăşi în picioare şi îşi reluă mersul prin cameră, uitîndu -se tot mereu la ceas. La patru fără zece, Gorelov se repezi la butonul care deschidea uşa spre camera conductelor de gaze, desşurubă capacul de porțelan al butonului, rupse plăcile de contact de sub buton şi înşurubă la loc capul de porțelan. Apoi se repezi la un balon de oxigen dinainte pregătit, desşurubat de conducta de gaze. Oxigenul țîşni în cameră. Făcu acelaşi lucru şi cu un balon de hidrogen din camera învecinată, apoi se aşeză pe scaun, îşi ridică mîna cu ceasul la ochi şi urmări cu încordare mişcarea acelor pe cadran. Exact la ora patru, sări de pe scaun şi închise robinetele baloanelor care alimentau duzele cu gaze. Duzele încetară să funcționeze. Submarinul înainta acum numai în virtutea inerției.

Alb la față şi tulburat, Gorelov ieşi, închise uşa în urma lui şi grăbit, porni prin compartimentele şi camerele secției de maşini, urcă scara în spirală şi se îndreptă spre postul de comandă.

— Iuri Pavlovici! se adresă el, răsuflînd din greu, locotenentului Kravțov, care neliniştit se pregătea să cheme pe cineva la telefon. Iuri Pavlovici, duzele s -au oprit! E ceva cu ele. Şi -a vîrît coada aici artificierul dumitale, lua -l -ar dracu' să -l ia! Probabil că s -au îmbîcsit camerele de ardere cu piatră spongioasă şi cenuşă. Dă -mi repede un permis de ieşire din submarin. Trebuie să le curăț imediat.

— A, asta e! exclamă locotenentul. Nu puteam pricepe ce s -a întîmplat. Mă pregăteam tocmai să -l trezesc pe căpitan...

— Dă -mi mai repede permisul! Fiecare minut e prețios! Se strîng gaze acolo şi n -au pe unde să iasă! S -ar putea produce o explozie! Mai repede, Iuri Pavlovici! Mai repede! Îl chemi pe urmă pe căpitan...

Tulburarea lui Gorelov îl cuprinsese şi pe locotenent. Acesta scrise repede un permis şi i -l dădu lui Gorelov.

Un minut mai tîrziu, Gorelov se şi afla lîngă camera de evacuare.

— Iute, tovarăşe Krutițki! se adresă el scafandrului de cart, arătîndu -i permisul. E o avarie la duze!

— Am înțeles, tovarăşe inginer! spuse Krutițki, repezindu -se la costumele de scafandru.

— Oxigenul, alimentația,, acumulatoarele, sînt puse la punct? întrebă repede, Gorelov, îmbrăcîndu -se.

— Acum sînt totdeauna puse la punct, tovarăşe inginer! răspunse Krutițki. Avem noi grijă de asta...

Oricît de repede se umplea cu apa din exterior camera de evacuare, Gorelov nu mai putea să stea locului de nerăbdare. În cele din urmă se deschise uşa, largă ca o poartă, se lăsă platforma basculantă, şi Gorelov se repezi cu viteza de zece zecimi în bezna apelor. Dar cînd ajunse la vreo două sute de metri de submarin opri elicea şi se întoarse cu fața spre submarin. După cîteva clipe răsună o explozie asurzitoare, un snop lung şi luminos de flăcări izbucni în beznă, şi în lumina exploziei, înconjurată de un nor de aburi, umbra uriaşă a submarinului se arătă pentru o clipă în fața ochilor lui Gorelov şi dispăru, afundîndu -se cu prova în jos, în adîncurile întunecate ale oceanului.

CAPITOLUL VI. PE BORDUL CRUCIŞĂTORULUI

Soarele tropical trecuse de mult de la zenit, dar dogorea cu aceeaşi putere. Cerul era senin, şi deasupra oceanului bătea un vînt slab, stîrnind puțin apele.

De douăsprezece ore gonea Gorelov cu o viteză nebună printre valuri, cercetînd în van, cu deznădejde în ochi, orizontul pustiu.

Se înăbuşea în costumul de scafandru. Casca transparentă într -atît se încinsese, încît de cîte ori o atingea cu fruntea sau cu obrazul, simțea că se frige. Din cînd în cînd, istovit de zăpuşeală, ca să nu -şi piardă cunoştința se afunda în adîncurile răcoroase, unde se înviora şi îşi mai venea puțin în fire, apoi - pornind elicea cu zece zecimi - se ridica drept în sus din viteză, țîşnea deasupra oceanului, ca să -l cerceteze într -o clipită de jur -împrejur, după care continua să rătăcească din nou la nesfîrşit printre valurile care -l biciuiau. În cele douăsprezece ceasuri de cînd a izbucnit explozia şi de cînd a dispărut submarinul în viitoarea apelor, el - rămas singur - a străbătut în lung şi în lat întinderile oceanului, parcurgînd multe sute de kilometri. Treceau ore chinuitoare în deplasarea febrilă cînd spre nord, cînd spre sud, cînd spre est. Îl chinuia foamea şi setea, dar gîndul la cacaoa fierbinte îi făcea o scîrbă cumplită, iar în celălalt termos abia îi mai rămăsese puțină apă. O să -i mai ajungă oare pentru multă vreme? Şi -a irosit cu prea multă uşurință rezerva. Zăpuşeala din costumul de scafandru îl istoveşte... îşi simte capul... ca într -o ceață fierbinte; gîndurile i se încîlcesc... Trebuie să se afunde mai des... Dar dacă tocmai în acele minute apare la orizont ceea ce caută?!... Nu, asta ar fi îngrozitor!... Trebuie să caute... să caute necontenit... să se afle la vedere... la suprafață...

Şi Gorelov îşi continua goana vijelioasă, sub soarele care dogorea nepăsător. Dar oricît era de cumplită arşița zilei, Gorelov se cutremura şi simțea că i se opreşte inima de spaimă cînd urmărea drumul soarelui spre apus: cîtă vreme mai revărsa înjur lumina lui orbitoare, mai putea

spera; noaptea însă ar aduce cu sine pieirea. Gorelov nu trăgea nădejde să mai rămînă în viață peste noapte: se va epuiza energia din acumulatoare şi - mai cu seamă - nu -i va ajunge oxigenul. Nici chiar oxigenul lichid. Şi atunci, va veni moartea, rapidă şi inevitabilă. Poate, numai dacă s -ar opri vîntul şi s -ar linişti oceanul... Dar şi în acest caz va rămîne fără energie electrică, va fi condamnat să stea nemişcat. Nu va putea căuta...

Capul îi ardea, buzele i se lipeau de sete... Gorelov trase o înghițitură mică de apă, se afundă cîteva zeci de metri şi de îndată ce simți prospeția şi răcoarea adîncurilor, se avîntă din nou către suprafață. Țîşnind deasupra apelor numai pentru o clipă,cercetă cu ochii lacomi orizontul pustiu, ca şi mai înainte, şi coti brusc de la vest spre nord, de -a curmezişul valurilor. Acum valurile îi acopereau necontenit casca; era nevoit să plutească aproape fără să vadă nimic în jurul lui, şi asta îl silea să se afunde şi să sară din apă des, pentru a cerceta împrejurimile. E adevărat că nu i se mai încingea casca şi -i era mai uşor să suporte arşița, dar îl chinuia faptul că plutind aşa orbeşte, nu vede nimic...

Soarele cobora mereu, cu încăpățînare, spre asfințit.

Pînă la apusul lui mai erau numai patru ore. Patru ore scurte şi apoi - întunericul! La tropice nu e amurg; ziua se preface aproape numaidecît în noapte. Ce se va întîmpla cu el? Va rezista oare acestei nopți? Sau îl aşteaptă moartea? Şi atunci, de ce toate astea? Ce rost a avut acest lanț de crime, de trădări? Pentru ce a sacrificat el douăzeci şi şase de oameni?... Anna! Anna!... Îi apăru aievea parcă în față chipul ei frumos şi plin de aroganță. De ce n -a dus -o atunci imediat la el în patrie? Blestemat bătrîn! Afurisitul de Maeda! L -a încărcat cu aur... şi el i -a semnat chitanță după chitanță... Anna era însetată de distracții, de toalete, de o viață bogată şi largă... De o viață de trîndăvie!... Nu, ea n -ar fi mers cu el în patrie... Acolo trebuie să munceşti. Anna! Anna! O iubea. Nu se putea despărți de ea... Ştie ea, oare, unde -i el acum?...Că

moare pentru ea?... Pentru ce, pentru ce toate astea?...
Gorelov se uita cu ochii ficşi înainte, prin valurile care îi biciuiau casca şi prin spuma lor în clocot, vedea ridicîndu -se din bezna adîncurilor, ca nişte fantome, siluetele şi chipurile unor oameni plini de viață, veseli, care munceau cu pasiune şi care, acum cîteva ore, mai trăiau încă împreună cu el în cabinele confortabile ale „Pioner" -ului. Iată -l pe excelentul căpitan Voronțov, mîngîindu -şi gînditor cu degetele bărbița; iată -l pe inteligentul Marat, cu moțul mereu rebel; iată -l pe blîndul uriaş Skvoreşnea, pe credulul Lord, pe naivul Şelavin, mereu agitat... bunul Şelavin, care l -a salvat de la moarte!... Şi cum l -a răsplătit el pentru asta! Iar rîsul lui Pavlik, cum îi mai răsună în urechi!... Pavlik, care îi ieşea mereu în cale. Iată -l pe locotenentul Kravțov, cu fălcile proeminente şi cu favoriți pînă în dreptul urechilor. Un prost! Nu cunoaşte regulile serviciului! Un palavragiu! Cap sec! L -a lăsat să iasă din submarin... S -a lăsat păcălit ca un copil... Că doar căpitanul, fără îndoială, i -a dat ordin să nu -l lase pe Gorelov să părăsească submarinul fără permisiunea lui. A mirosit el de mult că nu se mai bucură de aceeaşi încredere, că lațul unor vagi suspiciuni se strînge tot mai mult în jurul lui. Dacă prostănacul ăsta nu l -ar fi lăsat să iasă, poate că totul ar fi fost altfel... Ba nu... Ceasornicul era pus! Butonul de la intrarea în cameră era defectat. Maşina morții intrase în funcțiune şi nimic n -o mai putea opri!... Şi iată că soarele se afundă în mare şi atunci se va cufunda şi el în beznă, în moarte!..
Gorelov sorbea aerul cu gura uscată şi năclăită. Se înăbuşea. În cap i se învălmăşeau chipuri nedesluşite, umbre vagi, frînturi de gînduri, cuvinte de jeluire, de reproş, de părere de rău. Trase două mici înghițituri din apa prețioasă, dar acestea nu -i potoliră setea şi nu -i luminară conştiința. I se făcea rău. Apăsînd pe un buton de pe tabloul de comandă şi evacuînd oxigenul din sacul de aer din spate, Gorelov se lăsă la fund. Se simți mai

bine. Aerul pătrunse împrospătător în plămîni. Gîndurile i se luminară. Dar trebuia să se întoarcă repede sus, nu putea să lase să -i scape nici o clipă de lumină din ziua care se stingea. Gorelov apăsă pe un alt buton, ca să umple din nou sacul de oxigen. Îl cuprinse spaima: nu mai simți urcuşul repede şi uşor. Se ridică încet, anevoie, de parcă ar fi avut o povară în plus. Atunci, fără să priceapă încă nimic, porni elicea, se săltă pînă la piept din apă, aruncă o privire de jur -mprejur şi îşi continuă drumul spre nord.

Ce i se întîmplase oare? De ce a urcat atît de încet? Să se fi defectat ceva la mecanismul de umplere al sacului? Gorelov duse mîna la spate şi încercă să pipăie sacul. Degetele nu simțiră obişnuita umflătură elastică. Sacul era moale, aproape turtit de deşert ce era. Şi în acelaşi timp, Gorelov simți iarăşi că se înăbuşe... Nu -i ajungea aerul!... Nu, aer avea, dar acesta era parcă lipsit de oxigenul dătător de viață. Oxigen?... Krutițki! Ticălosul!! Să fi încărcat el oare costumul de scafandru cu oxigen comprimat în loc de oxigen lichid?! O, trădătorul!... Trădătorul? Cine a rostit acest cuvînt?... S -a sfîrşit!... N -o să -i ajungă oxigenul nici măcar pînă la apusul soarelui... Nu, nu! N -are decît să bată vîntul!... N -au decît să -l biciuiască valurile!... El trebuie să încerce, deşi îl amenință moartea...

Înăbuşindu -se, trăgînd spasmodic aer în piept, cu gura larg deschisă, cu fața stacojie şi cu ochii bulbucați, Gorelov începu să se zvîrcolească în apă, căutînd să se întoarcă din plină viteză pe spate, cu pieptul în sus. Se temea să oprească elicea, deoarece nu era sigur că s -ar putea menține la suprafață fără ajutorul ei. În conştiința lui încețoşată sclipea ca o stea salvatoare numai gîndul la cel din urmă mijloc...

Desfăcîndu -şi picioarele şi balansîndu -le ca să se mențină pe spate, scoase anevoie, cu degetele care nu -i mai dădeau ascultare, dintr -un lăcaş de pe tabloul de comandă, un ac de aramă, prins de tablou cu un fir lung

şi subţire. Ridică acul încet deasupra pieptului, în dreptul cusăturii din mijloc a costumului de scafandru. Cu mîna tot mai slabă, căuta febril această cusătură şi nu o putea nimeri. În fața ochilor, negura se îngroşa tot mai mult. Pieptul i se umfla ca nişte foale de fierărie. Fața i se învineți. Mîna care ținea strîns acul încremeni pe costumul de scafandru...

Într -un ungher îndepărtat al conştiinței care se stingea se iscă un bîzîit încet, abia auzit. Bîzîitul se apropia, creştea, apoi se transformă într -un duduit puternic, care umplu casca şi urechile lui Gorelov şi deodată amuți.

Gorelov îşi pierdu cunoştința...

*

Omul vorbea o engleză perfectă, rostind frazele cu o politețe aleasă:

— Locotenentul Hasegawa a depus multe eforturi în această acțiune, şi noi îi suntem foarte recunoscători pentru atît de izbutitul rezultat al recunoaşterii. Dintre toate hidroavioanele noastre, care au cercetat zi de zi întinderile uriaşe afle oceanului, tocmai maşina lui a fost aceea care a izbutit...

Unul din cei care stăteau în picioare, în jurul patului, se înclină cu un aer stăpînit şi respectuos.

— ... Dar şi ceilalți şi -au făcut datoria, continuă cel dintîi. Acesta şedea pe scaun, cu un zîmbet abia perceptibil, dar binevoitor, pe fața lui largă, galbencafenie, cu pomeții obrajilor ieşiți mult în afară. În ochii lui oblici, din dosul ochelarilor mari, de baga, sclipi un licăr de mulțumire de sine şi de subalternii săi. A trebuit să te scoatem din armura dumitale inaccesibilă de cavaler medieval, fermecată parcă, şi să -ți redăm viața. Da -da! Chiar aşa, să -ți redăm viața, deoarece după toate indiciile ți -o pierduseşi de mult. Primul lucru l -a făcut electrotehnicianul nostru, maiorul Yasuguro Aidzavva căruia, e drept, chiar dumneata i -ai dat sugestia cum să

facă acest lucru. Ţineai în pumnul strîns un ac de aramă exact în dreptul cusăturii de la piept a costumului de scafandru. Apoi te -a luat în primire magul şi vrăjitorul nostru, doctorul Sudzuki, care cu nişte transfuzii fermecate, după două ore de muncă, ţi -a repus inima în funcţiune. Mă bucură foarte mult noua noastră întîlnire, mister Crocke, şi faptul că îţi pot oferi ospitalitate pe vasul meu. O întîlnire cu un vechi prieten este totdeauna parfumată de aroma vişinului în floare, cum se spune în ţara mea. Prima dumitale comunicare am transmis -o încă de ieri prin radio la statul major. Acum odihneşte -te şi prinde puteri. Mîine, dacă îmi dai voie, am să te vizitez din nou, şi atunci o să vorbim despre detaliile uluitoarei dumitale fapte.

Dă -mi voie să -ţi urez odihnă bună şi sănătate, mister Crocke.

Căpitanul Maeda se ridică şi îi întinse mîna sa mică, cu palma galben -cafenie.

De la ultima şi neuitata convorbire cu Gorelov, la Leningrad, şi de la arestarea lui, căpitanul pierduse mult din cutezanţa şi curajul care îl caracterizau. Ataşatul naval al unei puteri care pe atunci se considera stăpîna mărilor Orientului şi ale Asiei, după ce se lăsase cu atîta „uşurinţă" prins în flagrant delict de către autorităţile sovietice, a fost eliberat de aceste autorităţi numai din considerente de ordin diplomatic şi - compromis prin arestarea lui - a fost rechemat neîntîrziat în patrie.

Comanda celui de al doilea crucişător, trimis - după scufundarea celui dintîi - să ţină legătura cu Gorelov şi să supravegheze submarinul sovietic, deşi putea fi socotită o misiune de mare importanţă, constituia totuşi o umilire vădită pentru căpitanul Maeda.

Gorelov strînse slab mîna căpitanului şi rosti încet:

— Vă sînt extrem de recunoscător, domnule căpitan... N -am să uit niciodată... numele salvatorilor mei - şi al locotenentului aviator Hasegawa... şi al maiorului Aidzawa... şi al doctorului Sudzuki... Încă odată vă

mulțumesc...

Căpitanul Maeda și toți cei care -l însoțeau ieșiră din infirmeria vasului. Gorelov se lăsă pe perna de un alb imaculat și închise ochii.

De cînd locotenentul -aviator Hasegawa îl găsise plutind fără cunoștință și -l adusese pe crucișător, Gorelov a fost într -adevăr înconjurat de o atenție deosebită. Căpitanul Maeda nu exagera: numai cu mari eforturi și cu o deosebită îndîrjire l -au putut salva pe Gorelov. Dar căpitanul Maeda nu -i spusese chiar totul: instrucțiunile statului major, fără nici un echivoc, legau toată cariera lui viitoare de găsirea și aducerea lui Gorelov. De fapt însăși viața căpitanului Maeda era în felul acesta legată de viața lui Gorelov; spectrul unui harakiri îl urmărise pas cu pas pe căpitan în decursul tuturor celor douăzeci de ore cît a durat lupta deznădăjduită și necontenită pentru scoaterea lui Gorelov din costumul de scafandru și readucerea lui la viață. Căpitanul Maeda avea toate motivele să -i considere pe maiorul Aidzawa și pe doctorul Sudzuki ca pe proprii lui salvatori.

Gorelov era îngrijit cu o atenție puțin obișnuită. -Doctorul Sudzuki aplica cele mai moderne metode pentru restabilirea grabnică a forțelor organismului. În cea de -a treia zi, pacientul lui purtă fără prea multe eforturi o lungă discuție cu căpitanul Maeda, care venise să -l viziteze pentru a doua oară.

De data asta, căpitanul veni însoțit numai de un marinar care aducea un dictofon. După ce instală dictofonul lîngă patul lui Gorelov, acesta se îndepărtă. După primele fraze alese, prin care își exprima bucuria prilejuită de întremarea grabnică a lui Gorelov, după primele întrebări despre felul cum se simte după exprimarea altor compasiuni în legătură cu încercările prin care a trecut, căpitanul trecu la, miezul chestiunii:

— Marele stat major ți -ar fi foarte recunoscător, mister Crocke, dacă ne -ai comunica unele date despre construcția submarinului pe care te -ai aflat, despre

armamentul lui, despre sursele de forță motrică, despre motoare şi, în general, despre tot ceea ce îl deosebeşte de submarinele moderne de tip obişnuit..

Gorelov se aşteptase, se vede treaba, la aceste întrebări. Răspunse repede:

— Iartă -mă, domnule căpitan, dar toate aceste date le voi transmite direct marelui stat major, de îndată ce vom sosi în port. Apropo, unde ne aflăm acum?

Neplăcut surprins de acest răspuns, căpitanul tăcu o vreme, cu fața rigidă şi cu ochii pe jumătate închişi, după care rosti încet:

— Pot să te încredințez, prea stimate mister Crocke, că în cazul de față acționez nu din simplă curiozitate, ci din însărcinarea marelui stat major.

— Regret foarte mult, domnule căpitan, şi -mi cer încă o dată scuze, dar unele considerente foarte importante mă silesc să mă abțin de a vă răspunde la întrebări. Pot da relații numai în mod nemijlocit, numai direct marelui stat major. Şi cu cît voi ajunge mai curînd în port, cu atît va fi mai bine. De aceea mă şi interesez de poziția navei.

Căpitanul rămase iarăşi o vreme tăcut.

— Bine, mister Crocke, răspunse el în cele din urmă. Dumneata procedezi cum găseşti de cuviință. În nici un caz nu -mi voi permite să insist, dacă aceasta este hotărîrea dumitale definitivă. Găsesc numai necesar să vă aduc la cunoştință că această hotărîre, dacă n -o modificați, va provoca marelui nostru stat major unele dificultăți. Ți -aş fi foarte recunoscător dacă ai ține seama de aceasta în meditațiile dumitale viitoare... De altfel, adăugă grăbit căpitanul, observînd o uşoară mişcare de ciudă pe fața lui Gorelov, repet că eu nu insist de loc şi las totul la aprecierea dumitale binevoitoare... Cît priveşte nava noastră, însă, în momentul de față ea se mai află în acelaşi loc unde am avut plăcerea să vă luăm pe bord.

— Cum!? În acelaşi loc? întrebă mirat şi neliniştit Gorelov, ridicîndu -se într -un cot. De ce?

— Potrivit instrucțiunilor marelui stat major, sîntem

obligați să ne convingem că submarinul a fost distrus. Trebuie să avem cele mai convingătoare dovezi şi am aşteptat numai însănătoşirea şi ajutorul dumitale pentru a le obține.

— Dovezi?! repetă cu totul uluit Gorelov. Ce fel de dovezi? După explozie au apărut desigur pete de ulei la suprafața oceanului, dar dumneavoastră nu vă aflați chiar acolo şi acum petele au dispărut, fireşte. S -or fi ridicat la suprafață şi mici bucăți de lemn, dar de atunci puteau prea bine să le ducă valurile şi vîntul. Ce dovezi am mai putea avea oare acum?

— De două ori, - răspunse răspicat căpitanul Maeda, - am fost ferm încredințați că am distrus submarinul, pentru ca apoi să constatăm că nu sîntem decît victimele unei nefericite erori. Ultima oară am plătit prea scump această eroare, pierzînd cel mai bun crucişător al nostru şi pe cel mai bun căpitan al flotei majestății sale. Pierderea lui „Idzumo" şi a curajosului său căpitan îndoliază pînă acum inimile întregii națiuni, deşi nimeni nu cunoaşte adevărata cauză a pieirii lor. Înțelegi deci că n -am vrea să se mai repete aceste greşeli!

— Gîndeşte -te, însă, domnule căpitan! exclamă extrem de surescitat Gorelov. Despre ce fel de dovezi poate fi vorba? Ce v -ar putea oare convinge că submarinul a fost distrus? Nu pot să -mi închipui ce dovezi v -ar putea satisface, acum, cînd au trecut trei zile din momentul exploziei şi nu mai pot fi găsite nici un fel de urme!

Alb la față, cu broboane mari de sudoare pe frunte, Gorelov se lăsă istovit pe pernă.

— Nu te necăji, dragă mister Crocke, spuse vădit neliniştit căpitanul. Nouă ne este mult prea scumpă sănătatea dumitale, pentru a o expune la primejdii, cu atît mai mult, cu cît nu există motive serioase pentru aceasta. Dar prin contribuția dumitale curajoasă nu e chiar aşa de greu să obținem dovezile necesare. Submarinul s -a scufundat... dacă explozia l -a distrus... pe -aici pe aproape, deci într -o regiune a oceanului cu

ape relativ mici. Cea mai mare adîncime a oceanului atinge prin aceste locuri trei mii două sute de metri. Deci nu e nimic mai uşor decît de găsit submarinul, dacă dumneata nu vei refuza să faci cercetările de cuviinţă, echipat în costumul dumitale de scafandru, de care te foloseşti cu atîta măiestrie şi siguranţă. Locul exploziei îl cunoşti destul de precis. Dacă submarinul s -a scufundat, se află fa fund undeva în apropiere de locul acela. Noi te vom dota cu un puternic detector electromagnetic de ultimul model, şi în scurtă vreme ai să poţi găsi submarinul. După ce -l vei descoperi vei vedea în ce stare se află şi ne vei indica locul, pentru ca noi, cu mijloacele de care dispunem, să ne convingem la rîndul nostru. De asemeni, dacă se va putea, vom ridica submarinul la suprafaţă.

— Dar, domnule căpitan, - încercă Gorelov să obiecteze, - pot oare să ştiu cu precizie în ce loc anume s -a produs explozia? Am determinat acest loc cu aproximaţie, ca fiind în apropierea Tropicului. O eroare de un grad ar lărgi suprafaţa de cercetare a fundului cu mii de kilometri pătraţi. Cît timp ar fi necesar pentru aceste cercetări?...

— Oricît ar fi necesar! urmă răspunsul ferm al căpitanului. Nu plecăm de aici pînă nu găsim submarinul, sau pînă nu ajungem la concluzia că nu se află aici.

Gorelov închise ochii şi nu răspunse nimic. Se simţea năucit; nu ştia ce să răspundă. Dar înţelegea limpede că lucrurile sînt departe de a se fi sfîrşit o dată cu explozia submarinului, că el se află în puterea unei forţe crude şi neîndurătoare, că a devenit o unealtă oarbă, executant ai unor planuri străine.

O clipă mai tîrziu, însă, tresări. În ochi i se aprinse o slabă licărire de nădejde. Gorelov făcu o nouă încercare de a rezista.

— Dacă aveţi la dispoziţie detectoare atît de puternice, bîigui el, abia stăpînindu -şi tulburarea, de ce nu le folosiţi de pe vas? Sau chiar de pe cîteva vase, pentru a

grăbi cercetările?

Căpitanul clătină din cap:

— După amara experienţă pe care a făcut -o „Idzumo", evităm să ne apropiem prea mult de acest submarin sau de locul unde s -ar putea afla el. Nu vrem să riscăm.

Istovit cu totul, Gorelov zăcea cu ochii închişi şi cu faţa lividă, ca de mort. Doctorul Sudzuki, chemat în grabă de căpitan, depuse mari eforturi şi abia după mult timp putu să -l readucă pe pacient în simţiri.

Încătuşat în costumul de scafandru, dar fără cască, înălţîndu -se ca un turn printre ceilalţi, Gorelov se îndrepta în fiecare zi, dis -de -dimineaţă, cu paşi grei şi înceţi, spre scara vasului. De fiecare dată era însoţit de locotenentul Osima, prim locţiitor al căpitanului, de maiorul Aidzawa şi de alte cîteva persoane din efectivul de comandă, care îi arătau tot felul de semne de respect. Garda de la scară îi dădea onorul. Dar Gorelov trecea pe puntea vasului cu o înfăţişare sumbră, cu sentimentul unui sclav trimis la o muncă grea, peste puterile lui, sub biciul supraveghetorului. De pe scara navei, Gorelov cobora împreună cu maiorul Aidzawa într -o şalupă cu motor, care în trei ore îi ducea în careul din ocean stabilit pentru lucrările din ziua respectivă. Acolo, Gorelov îşi punea casca şi, luînd lădiţa în care se afla detectorul de metal, cobora scăriţa şalupei şi se ducea la fund. Acolo rătăcea cu viteză maximă de zece zecimi, la cincisprezece metri deasupra fundului, cu lanterna de pe cască aprinsă, trăgînd cu urechea la detector şi aşteptînd zadarnic semnalele acestuia. Trebuia să cerceteze un sector uriaş de cîteva mii de kilometri pătraţi, împărţiţi de Gorelov şi de căpitan în sectoare mai mici, de cîteva sute de kilometri pătraţi, pe care urma să le cerceteze cîte unul pe zi. Gustarea de dimineaţă o lua sub apă, sorbind cîteva înghiţituri de cacao sau de supă din termosul de alimentare; pentru prînz se întorcea pe şalupă, iar cina o lua pe vas, extrem de obosit. Apoi, după ce era supus unui minuţios examen medical, se ducea imediat să se

culce în cabina care îi fusese rezervată şi, doborît de oboseală, adormea de obicei tun. Peste noapte, maiorul Aidzawa veghea să se încarce din nou cu energie electrică acumulatoarele costumului de scafandru, să se pompeze oxigen în cartuşe, să se umple bidoanele de alimente şi să se controleze mecanismele.

Zilele treceau una după alta, plictisitoare, în căutare necontenită, dar Gorelov nu găsea nici o urmă a submarinului. Începuse să piardă noțiunea timpului.

În a optsprezecea zi de la explozie, la cincisprezece august, cînd se înapoie pe vas şi urcă pe punte, Gorelov rămase surprins găsindu -l lîngă scară pe căpitanul Maeda, care -i ieşise în întîmpinare. Căpitanul îl aşteptă nerăbdător pînă ieşi din costumul de scafandru şi, fără să -l lase să se odihnească îl pofti în cabina lui.

După ce Gorelov se aşeză într -un fotoliu, căpitanul îi spuse:

— Încă de ieri dimineață postul nostru de radio a început să intercepteze nişte emisiuni de radio cifrate. Am stabilit că emisiunea porneşte dintr -o stație fixă, instalată undeva la o distanță de cel mult cinci -şase sute de kilometri de aici, în direcția sud -est. Hidroavioanele noastre au cercetat în cursul zilei un spațiu uriaş în această direcție, dar n -au găsit la suprafața oceanului nici un vas care ar fi putut trimite radiogramele recepționate de noi. De altfel această regiune a oceanului, după cum ştii şi dumneata, este atît de îndepărtată de drumurile obişnuite, atît de pustie, încît era de aşteptat să nu întîlnim alte vase. Toate aceste împrejurări, dacă mai ținem seama şi de ineficacitatea totală a cercetărilor dumitale, mă fac să presupun că submarinul nu s -a scufundat în urma exploziei, ci, suferind numai o avarie mai mult sau mai puțin serioasă şi neputîndu -se deplasa, şi -a refăcut postul de radio, iar acum a intrat probabil în legătură cu vreo bază de -a lor, ce - rînd ajutor. De aceea am hotărît să sistăm provizoriu lucrările aici şi să ne apropiem de sursa acestor emisiuni de radio.

Acolo dumneata îți vei relua cercetările cu participarea unui divizion de submarine ale noastre, pe care le -am cerut celei mai apropiate baze. Peste două zile, divizionul va sosi la locul indicat de mine, unde ne vom întîlni. Sînt ferm convins că dacă versiunea mea cu privire la avaria suferită de „Pioner" e justă, în urma acestei avarii a scăzut considerabil şi capacitatea lui de luptă. De aceea, asumîndu -mi răspunderea riscului care mai persistă, fără îndoială, dar pe care am să -l înfrunt, sînt gata să dau lupta cu „Pioner", în aceste condiții mai prielnice pentru noi. Dacă „Pioner" se va restabili, dacă - primind ajutor - îşi va recăpăta în întregime capacitatea de luptă, nu vom mai întîlni niciodată condiții atît de favorabile, pentru a -l nimici. Trebuie să folosim fără întîrziere această situație, şi să -i dăm acestui submarin blestemat lovitura de grație, acum cît o putem face cu şanse de reuşită... Dumneata ce părere ai, mister Crocke?

Fața de obicei nepăsătoare a căpitanului Maeda reflecta urmele unei surescitări extreme.

Cu capul plecat şi cu fața albă ca varul, Gorelov tăcea. Îşi duse de cîteva ori mîna peste fruntea umedă şi, în cele din urmă, cu voce surdă, răspunse:

— Eu nu cred, domnule căpitan... Nu cred ca submarinul să fi putut rămîne teafăr după o explozie ca asta... Dar ai dreptate... Prudența cere să se lămurească originea acestor emisiuni de radio. Da, ai dreptate, domnule căpitan. Dacă „Pioner" ajunge la destinație, el va fi stăpînul mărilor din Extremul Orient. Numai el! Şi nimeni altul!

... O jumătate de oră mai tîrziu, uriaşul crucişător... puternică fortăreață de oțel cu nenumăratele ei țevi de tun, îndreptate amenințător înainte... se urni din loc, şi, ridicînd valuri înalte, albastre -verzui, cu dantele de spumă, porni spre sud -est peste întinderile nemărginite ale oceanului pustiu.

CAPITOLUL VII. DUPĂ EXPLOZIE

Curenții oceanici sînt departe de a se remarca prin acea permanență a însuşirilor fundamentale, care li se atribuie de obicei. Lățimea, adîncimea şi zona lor de răspîndire se schimbă destul de des, în funcție de unele cauze sau altele, ca şi temperatura apelor, salinitatea, direcția şi viteza lor. Toate aceste schimbări sînt pricinuite de succesiunea anotimpurilor, de direcția şi forța vînturilor, de presiunea atmosferei, de cantitatea de ghețuri plutitoare ori de aisberguri, de numărul precipitațiilor şi de o serie de alte cauze, de altfel nu totdeauna suficient studiate şi nici măcar cunoscute totdeauna.

Dacă această nestatornicie a curenților din cauze permanente sau periodice a fost de mult observată şi este în mare măsură studiată, fenomenele întîmplătoare, care contribuie totuşi şi ele la aceste variațiuni dau destul de multă bătaie de cap oamenilor de ştiință, rămînînd adesea pentru ei enigmatice şi neînțelese.

Cunoştințele noastre despre curenți şi, în general, despre viața fizică a oceanelor sînt neînsemnate mai ales în ceea ce priveşte Oceanul Pacific, care, fiind atît de întins şi slab frecventat de nave, se prezintă şi azi pentru noi ca un deşert aproape cu totul neexplorat.

În acea regiune a Oceanului Pacific din apropierea Tropicului Capricornului, unde submarinul sovietic „Pioner" a primit lovitura trădătoare, mişcarea spre sud - est a slabelor şuvoaie laterale ale curentului ecuatorial sudic este abia perceptibilă. În perioada descrisă de noi, însă, un observator oarecare din afară - capabil să străbată cu privirea straturile uriaşe ale apei - ar fi putut vedea la o adîncime de aproape o sută cincizeci de metri, o siluetă uriaşă tîrîtă destul de repede de curent într -o direcție opusă, spre sud -vest. Se vede treaba că în aceste locuri exista un curent submarin... permanent sau ivit întîmplător în urma unor cauze necunoscute... care avea

un drum absolut de sine stătător, contrar şuvoaielor slabe de la suprafață ale curentului ecuatorial de sud.

În primul moment observatorului nostru înzestrat cu o asemenea vedere i s -ar fi părut că are în față rămăşițele neînsuflețite ale unui caşalot uriaş, de dimensiuni fantastice, cu coada mutilată, retezată aproape în întregime. Dar la o examinare mai minuțioasă, acest observator ar fi recunoscut că a greşit: era greu de presupus că pot să existe caşaloți fără gură şi cu piele de metal. Mai mult decît atîta: dacă presupusul observator ar fi avut şi o ureche tot atît. de fină, pe cît de pătrunzătoare îi era vederea, ar fi auzit desigur venind dinăuntrul acestui corp metalic, de forma unui caşalot, un zgomot difuz, produs de ciocănitul metalului pe metal, de voci omeneşti, tropăit de picioare şi duduit de maşini...

Într -un cuvînt, aparentul caşalot mort era un submarin neobişnuit, avariat, înăuntrul căruia însă pulsa o activitate încordată.

Explozia din camera conductelor de gaze s -a produs la ora patru şi cincisprezece minute dimineața, cu două ore înainte de schimbarea carturilor. La această oră, pe submarin se socotea că e noapte, şi toți oamenii de pe navă, în afară de aceia care erau de cart, dormeau duşi în cabinele lor.

Explozia a zguduit cu o forță de neînchipuit tot submarinul pînă la cea din urmă coastă a navei, săltîndu -l cu pupa în sus, mai -mai să -l dea peste cap. Un bubuit asurzitor umplu toate încăperile navei. Toate obiectele nefixate bine, smulse de la locul lor, căzură jos cu zgomot, într -un haos de neînchipuit, izbind cu putere pereții şi rostogolindu -se cu furie dintr -o parte în alta, în bezna care se înstăpînise deodată. Gemetele răniților, strigătele de spaimă şi exclamațiile, scrîşnetul armăturilor, şuieratul şi urletul gazelor care țîşneau de undeva - toate acestea se amestecau într -un zgomot insuportabil. Oamenii zvîrliți din paturile lor se loveau. de pereți; apoi, năuciți şi orbiți, se dădeau de -a dura, erau

aruncați dintr -un loc în altul, fără să se poată ridica în picioare.

În minutul următor exploziei, însă, submarinul se îndreptă brusc, reveni la orizontală şi, cu prova săltată în sus, porni să se legene de pe un bord pe altul şi de la provă la pupă, într -un fel de tangaj, mai încet şi mai încet de parcă şi -ar fi venit în fire după o spaimă neaşteptată, pînă ce în sfîrşit încremeni locului. Excelenta lui stabilitate biruise chiar şi o situație atît de neobişnuită, construcția şi materialul lui rezistaseră şi la această excepțională încercare.

Primul salt al submarinului, cu prova în jos, l -a aruncat pe căpitanul Voronțov din pat, prin pologul care se desfăcuse, la picioarele înşurubate de podea ale mesei din mijlocul cabinetului. Dar durerea ascuțită din umărul stîng, unde se lovise rău, nu l -a împiedicat să se apuce aproape inconştient de piciorul mesei şi să se țină strîns de el. Asta l -a scutit de alte izbituri şi lovituri pe care i le -ar fi pricinuit legănatul febril al submarinului. Ținîndu - se de masă cu mîna nevătămată, căpitanul se ridică în picioare şi, înaintînd prin bezna de nepătruns pe duşumeaua care -i fugea de sub picioare, călcînd pe cioburi de sticlă, în mijlocul zgomotului făcut de obiectele care se rostogoleau pe jos şi i se izbeau de picioare, ajunse pînă la dulăpiorul cu acumulatoare. Dulăpiorul nu mai era la locul lui. Atunci, căpitanul se îndreptă spre uşă şi încercă s -o deschidă. Uşa însă se înțepenise în încheieturi, aşa că nu putea s -o deschidă. Numai încordîndu -şi toate puterile izbuti s -o dea puțin în lături şi, strecurîndu -se prin crăpătură, ieşi pe coridor. Balansul slăbise. Puntea era acum aproape stabilă, dar rămăsese înclinată spre pupă. Bîjbîind prin beznă, cu mîinile întinse înainte, căpitanul se îndreptă spre postul central de comandă, strigînd din răsputeri:

— Tovarăşi!... Fiți calmi!... Submarinul şi -a recăpătat echilibrul!... Toți cei care pot - la locuri!... Puneți în contact rețelele independente!...

În fundul coridorului, pîlpîi o lanternă şi la lumina ei palidă văzu cîteva siluete care coborau în chepengurile secţiei de maşini.

Uşa postului central era deschisă.

Ajungînd în ungherul unde trebuia să se afle dulăpiorul cu acumulatoare, căpitanul răsuflă uşurat: dulăpiorul era la locul lui. În clipa următoare se aprinse lumina, şi căpitanul aruncă o privire de jur -împrejur. Postul central purta toate semnele devastării. Aproape toate becurile de semnalizare erau sparte. Un scaun de lemn, fără rezămătoare, atîrna de tabloul de comandă, prins de maneta de ventilaţie a cisternelor de balast, care se îndoise. O cheie mare de piuliţe se înfipsese într -un aparat de control, după ce spărsese geamul de protecţie. Claviatura tabloului de comandă şi cîteva aparate de măsurat fuseseră sparte de sculele care săriseră din vitrinele lor şi zăceau acum împrăştiate pe jos. Girobusola principală era stricată. Ceva mai la o parte, lîngă masă, locotenentul Kravţov zăcea neînsufleţit, cu faţa în jos, pe jumătate acoperit de harta care căzuse de pe masă. De sub capul lui se scurgea pe podeaua înclinată o şuviţă subţire de sînge.

Căpitanul cuprinse dintr -o privire tot acest tablou îngrozitor şi observînd aparatul radiotelefonic de pe masă, se repezi la el. Aparatul părea să fi rămas teafăr şi în stare de funcţionare. Or fi funcţionînd oare punctele de recepţie?

Vocea căpitanului răsună aproape în toate compartimentele navei:

— Ascultă comanda la mine! Vorbeşte căpitanul, de la postul central! Toţi cei care observă pătrunderi de apă, să -mi raporteze imediat prin reţeaua de radio! În caz de defectare a reţelei, veniţi şi -mi comunicaţi acest lucru! Lucrătorii ştiinţifici să dea ajutor victimelor! Să mi se comunice în zece minute numele victimelor! Profesorul Lordkipanidze - iar în caz de imposibilitate, Ţoi - să se prezinte imediat la postul central!

Cincisprezece minute mai tîrziu, căpitanul ştia totul despre submarin şi despre echipaj.

Fuseseră grav răniţi locotenentul Kravţov, scafandrul Krutiţki, pictorul Sidler şi îngrijitorul Şcerbina, care se şi aflau la infirmerie, în stare de inconştienţă. Răniţi mai uşor, locotenentul -major Bogrov, profesorul Şelavin şi mecanicul -secund Romeiko, primiseră ajutor rămînînd pe picioare. Mecanicul -şef Gorelov dispăruse fără urmă. Nimeni nu putea pricepe unde şi cum a dispărut. Toţi erau însă prea îngrijoraţi şi tulburaţi de soarta navei, ca să se gîndească prea mult la această stranie dispariţie.

La o oră după explozie se ţinu o scurtă consfătuire a întregului echipaj. Căpitanul făcu o prezentare a situaţiei: explozia gazelor, acumulate nu se ştie cum în camera conductelor, a provocat stricăciuni considerabile submarinului, dar niciunul din mecanismele de bază nu a fost scos definitiv din uz: toate defecţiunile pot fi reparate cu forţele echipajului. Principalul este că submarinul şi -a menţinut capacitatea de plutire, ce -i drept însă, cu un mare unghi de tangaj la cîrmă şi - aşa cum indică batimetrul, rămas din fericire intact - se află la o adîncime de o sută cincizeci de metri, de unde deocamdată nu poate nici să se scufunde, nici să se ridice. Submarinul nu se poate mişca, nu poate fi comandat, şi -a pierdut capacitatea de luptă şi, dacă se poate spune aşa, a asurzit şi orbit. Acum submarinul e purtat, după cît se pare, de un curent oarecare, într -o direcţie necunoscută. Aparatele de control şi de măsurat, de transmisiuni, de semnalizare automată şi de comandă, pot fi toate reparate, ca şi maşinile defecte, sau pot fi înlocuite cu aparate de rezervă. Singurul pericol serios vine din partea duzelor motrice şi de direcţie; starea în care se află duzele nu e cunoscută şi nici nu poate fi curînd aflată. Camera conductelor de gaze, învecinată cu duzele, este inundată, iar apa a început să se infiltreze şi în compartimentul de electroliză. Deocamdată nu se poate încă stabili cu precizie cum a pătruns apa în cameră:

printr -o spărtură în corpul submarinului, sau prin duze. Nu se ştie, de asemenea, dacă în general colierele duzelor au rămas intacte ori au fost smulse de forța exploziei. Toate acestea se vor putea afla numai atunci cînd se va reface rețeaua generală sau independentă de comandă, cu ajutorul căreia se va putea deschide camera de evacuare şi se va putea face un examen exterior al pupei.

— Tot echipajul, îşi încheie căpitanul comunicarea, să se apuce imediat de treabă. Să înlăturăm urmele avariei din toate compartimentele submarinului, să reparăm maşinile, să reparăm ori să înlocuim toate aparatele şi dispozitivele. Nu uitați că nu -i vorba numai de salvarea submarinului, ci şi de obligația acestuia de a ajung la Vladivostok în termenul stabilit de guvern. Ne aşteaptă o muncă uriaşă, dar dacă duzele au mai rămas pe submarin oricare ar fi starea în care se află ele, submarinul trebuie să fie şi va fi la douăzeci şi trei august la Vladivostok!

Încrederea, energia şi hotărîrea lui neclintită se revărsară în inimile tuturor participanților la consfătuire. Ochii oamenilor se aprinseră, fețele lor se însuflețiră. Ieşiră unul după altul în față, luîndu -şi angajamentul că vor munci fără preget, şi jurară că sînt gata să -şi dea viața pentru salvarea submarinului, pentru ca acesta să ajungă la timp la Vladivostok...

Pînă la prînz, datorită muncii intense a întregului echipaj, toate compartimentele submarinului au fost curățate de sfărîmături; au fost puse în ordine magaziile de echipament şi de alimente, de scule şi materiale, magazia echipamentului scafandrier şi de produse chimice, magazia de explozivi. Luînd masa la repezeală şi împărțindu -se în brigăzi, membrii echipajului se apucară numaidecît de refacerea tuturor rețelelor, de repararea maşinilor, aparatelor şi dispozitivelor.

Munca cea mai grea şi mai de răspundere revenea brigăzii de electricieni. Toată viața submarinului - conducerea lui, transmisiunile, semnalizarea, lumina,

incandescența, funcționarea tunurilor şi a mecanismelor - era alimentată cu curent electric. Rețeaua de fire electrice pătrundea în toate ungherele navei.

Brigada de electricieni întărită cu profesorul Şelavin, cu Țoi şi Pavlik, care avea oarecare experiență şi cunoştințe în electrotehnică practică, făcea pur şi simplu minuni. La orele douăzeci şi patru acumulatoarele defecte erau puse în stare de funcționare, cele sparte fuseseră înlocuite cu altele noi, rețeaua generală de iluminare era restabilită. Acusticienii Cijov şi Ptițîn apucaseră între timp să demonteze tunul ultrasonor de la provă, pentru ca a doua zi dis -de -dimineață să procedeze la refacerea lui. Al treilea acustician, Beleaev, se ocupa de cele mai fine şi mai sensibile aparate ale submarinului - de reflectoarele ultraacustice, ochii şi urechile submarinului. Aceste reflectoare, repartizate pe toată suprafața exterioară a submarinului, avuseseră cel mai mult de suferit de pe urma teribilei zguduituri provocate de explozie. Din fericire, accesul la aceste aparate se făcea pe dinăuntru, şi ele erau prevăzute cu toată garnitura de piese de schimb, aşa încît Beleaev n -avea decît să înlocuiască piesele defecte cu altele noi. Dar şi această muncă era într -atîta de migăloasă, cerea atîta atenție şi prudență, încît Beleaev - de obicei foarte calm - acum abia îşi stăpînea nerăbdarea. Totuşi, pînă la sfîrşitul zilei de muncă izbuti să repare cinci membrane şi să restabilească rețeaua respectivă. Radiotelegrafistul -şef Pletniov, împreună cu ajutorul lui, Grebenciuk, lucrau la postul de radio, care avusese de asemenea mult de suferit.

Singurii care nu aveau de lucru aproape de loc erau Kozîriov şi Romeiko. În lipsa şefului şi conducătorului lor, aceştia făcură totuşi repede ordine în camerele baloanelor şi reparară sau înlocuiră cu altele noi unele din aparatele de control şi de măsurat din aceste camere. Dar în camera conductelor de gaze şi la duze, unde aveau mult de lucru, deocamdată nu puteau intra, şi aşteptau cu

emoție momentul cînd vor trebui să înceapă această muncă. Îi chinuia îndoielile şi neîncrederea în experiența şi cunoştințele lor. Şi dintre amîndoi, mai emoționat era Kozîriov, pe care căpitanul îl numise provizoriu mecanic - şef. Oricum, însă, de cum terminară puțina lor treabă, Kozîriov şi Romeiko se grăbiră să dea o mînă de ajutor altor brigăzi: cel dintîi - electricienilor, iar cel de -al doilea - scafandrilor. Fiecare specialist de pe submarin trebuia să cunoască într -o mai mare sau mai mică măsură şi una sau două din celelalte specialități de pe navă, pentru a putea înlocui la nevoie vreun tovarăş indisponibil.

Skvoreşnea şi Matveev se bucurară foarte mult cînd le veni în ajutor Romeiko. Rămăseseră numai ei doi, fiindcă cel de -al treilea scafandru, Krutițki, zăcea în infirmerie. Scafandrii sînt vestiți ca maeştri perspicaci şi inventivi, buni la toate. Lucrînd sub apă, ei trebuie să fie uneori şi fierari, şi sudori, şi mineri; sapă tuneluri pe sub navele scufundate şi construiesc picioarele podurilor şi cheiurilor, fac tot ce e de făcut sub apă. Scafandrii primiseră ordin - cîtă vreme nu vor putea încă începe lucrările din exterior - să examineze tot corpul submarinului, să -i controleze toate garniturile - chila, coastele, traversele de punte, pilierii, să controleze toate armăturile, pereții despărțitori, uşile, geamurile - hublouri, şi să repare şi părțile avariate, să înlăture defecțiunile constatate. Aveau mult de lucru, iar munca lor grea şi variată făcea ca ajutorul lui Romeiko să fie cum nu se poate mai binevenit.

Zoologul şi Țoi îngrijeau de răniți. În orele libere, însă, Țoi li se alătura electricienilor, iar zoologul - acusticienilor, printre care se bucura de un mare prestigiu.

Comisarul Siomin, vioi, energic şi vesel, era peste tot. Se grăbea să dea o mînă de ajutor acolo unde era nevoie, se îngrijea de hrana şi odihna echipajului şi, chiar din prima zi a stării de avarie a vasului, îşi asumase el singur

sarcina întocmirii unei gazete zilnice, cu un titlu care i -ar fi părut ciudat unui străin: „Pentru 23 August"! Acest titlu era însă cît se poate de grăitor pentru cei de pe „Pioner". Întocmirea gazetei, redactarea ei, imprimarea, aranjamentul artistic şi afişarea - totul era opera comisarului Siomin. Rămînea o enigmă pentru tot echipajul cînd apuca el să facă toate acestea, dar cert era că în fiecare dimineață, la o anumită oră în toate compartimentele submarinului se auzea din difuzoare vocea lui, citind la microfonul dela postul central variatul cuprins al numărului respectiv al gazetei. Se trasmiteau ştiri despre munca efectuată în ajun, se evidențiau succesele brigăzilor şi ale diferitelor persoane, erau arătate lipsurile existențe, se recitau versuri pe teme de actualitate şi se citeau apeluri care chemau oamenii să lupte şi să învingă... Această oră matinală, cînd comisarul începea emisiunea gazetei, era aşteptată totdeauna cu nerăbdare de echipaj, chiar de la primul număr al gazetei.

Locotenentul -major Bogrov, totdeauna stăpînit şi cu o ținută solemnă, îşi pierduse de cînd cu explozia aceste deprinderi pe care le cultivase atît de insistent. Scoțîndu - şi vestonul de un alb imaculat, cu mînecile cămăşii suflecate, cu un pansament la gît (se tăiase cu ceva în timpul avariei) fluierînd vesel şi făcînd tot felul de glume, Bogrov lucra la repararea maşinilor şi a aparatelor cînd cu o brigadă, cînd cu alta, acolo unde era mai multă nevoie. În două -trei zile, locotenentul -major deveni categoric favoritul tuturora, şi brigăzile nu mai ştiau ce pretexte să născocească pentru a -l atrage alături de ele.

Căpitanul cobora de cîteva ori pe zi în secția maşinilor, străbătea agale toate compartimentele şi încăperile, se uita cum lucrează oamenii, trăgea cu urechea la loviturile răsunătoare ale ciocanelor, la scrîşnetul sculelor, la sfîrîitul electrozilor, şi zîmbetul lui satisfăcut care strecura bucurie în inimile oamenilor făcea parcă să crească lumina becurilor electrice. Cîteodată în această atmosferă de muncă clocotitoare şi plină de însuflețire,

căpitanul nu se mai putea stăpîni şi, scoțîndu -şi vestonul, se alătura pentru o oră -două cîte unei brigăzi care executa vreo lucrare deosebit de grea. Apoi, cu vădită părere de rău, se despărțea de brigada de care se legase prin muncă, pentru a -şi sfîrşi inspecția şi a mai apuca să viziteze pe rănițiii de la infirmerie. Acolo se apropia mai întîi de patul locotenentului Kravțov, care zăcea fără cunoştință cu comprese de gheață la cap. Căpitanul privea îndelung cu multă încordare la fața lui galbenă ca de mort, cu ochii închişi. Şi de fiecare dată, căpitanul îl întreba încet pe zoolog dacă are să scape cu viață locotenentul, dacă are să -şi vină în simțiri. Zoologul clătina mîhnit din cap:

— A suferit, pe cît se pare, o comoție cerebrală, dar nu prea gravă; are nevoie de linişte absolută şi dacă boala nu va avea nici o complicație, s -ar putea să -şi revină în cîteva zile.

— Dar Krutițki cum stă? întrebă căpitanul, apropiindu -se de patul scafandrului.

— El e mai bine, răspunse zoologul. Azi -mîine cred că o să -şi vină în fire.

— Dar rana de la abdomen are să se vindece?

— Hemoragia internă a încetat, dar mă tem de o supurație.

Sidler şi Şcerbina erau în afară de orice pericol, începuseră să mănînce şi se întremau văzînd cu ochii. După ce stătu puțin de vorbă cu ei, căpitanul se întoarse în cabina lui.

După ce întocmi un raport cu privire la lucrările terminate şi la desfăşurarea lucrărilor de reparație, căpitanul luă jurnalul de bord şi - ca totdeauna cînd lua în mînă acest jurnal - îl deschise la pagina pe care locotenentul Kravțov făcuse ultimele însemnări, în noaptea fatală a exploziei.

Ce puteau oare să însemne aceste cîteva rînduri despre o avarie a duzelor, pentru înlăturarea căreia locotenentul îi dăduse lui Gorelov un permis de ieşire din submarin?

De ce i -a dat locotenentul permisul fără ştirea lui, a căpitanului? E adevărat că locotenentul este oarecum uşuratic şi nepăsător din fire, dar de astă dată, desigur că a avut un motiv serios să procedeze cu mare urgenţă. În permis era arătată gravitatea situaţiei care l -a determinat să acţioneze independent. Oare totul să fi început, întradevăr, de la înfundarea duzelor cu piatră spongioasă şi cenuşă, aşa cum spune copia din registrul de permise? Acest motiv numai Gorelov i -l putuse sugera locotenentului. Deschizînd registrul de permise, căpitanul citi din nou cu atenţie fiecare rînd al copiei, fiecare cuvînt. Cît de pripite, strîmbe, neglijente, cît de vădit tulburate alergau rîndurile acestea pe hîrtia albă. Cum se deosebeşte scrisul acesta de scrisul de obicei citeţ al locotenentului. Ce l -a putut tulbura oare în momentul în care scria permisul? Iată, scris mai apăsat pe copie cuvintele: „Urgent! Va fi lăsat să iasă imediat pentru curăţirea duzelor..." E posibil ca înfundarea duzelor să fi provocat o acumulare de gaz detonant, şi în cazul ăsta, Gorelov, înainte de a fi apucat să cureţe duzele, a murit din cauza exploziei... A murit ca un erou, la datorie... Ca un erou?... Dar atunci de ce n -au comunicat semnalizatoarele la postul central că s -au acumulat gaze în conducte? De ce nu s -a oprit automat accesul gazelor în conducte de îndată ce s -a depăşit presiunea normală? De ce dispozitivele de semnalizare şi cele automate au încetat să funcţioneze, şi încă simultan, încă înainte de explozie? Asta nu putea să fie o simplă întîmplare. Înseamnă că cineva le -a defectat dinadins. Şi cine putea să facă asta tocmai cînd Gorelov era de cart, dacă nu chiar el? Va să zică el a provocat conştient o explozie. L -a dus de nas pe locotenentul credul şi l -a făcut să -i elibereze urgent permisul, uitînd de ordinul căpitanului... Da, locotenentul s -a lăsat înşelat... „Urgent!" „Imediat!" Aşa se scrie, aşa se exclamă numai cînd un pericol ameninţător, neaşteptat, se abate cu iuţeală, cînd e nevoie de iniţiativă, de o hotărîre fulgerătoare, cînd nu

poți să te gîndești la formalități, să te ascunzi după paragraful unui ordin, să ceri ajutor. De unde putea el să știe că -i înșelat? Putea el oare să bănuiască trădarea mecanicului -șef al submarinului? Dar de ce, după ce a eliberat permisul, locotenentul nu l -a chemat imediat pe căpitan? Lui Gorelov i -au trebuit cel puțin 5 -6 minute pentru a părăsi submarinul!

Nu, asta nu mai e o simplă ușurință; asta e o neglijență de neiertat, o neglijență criminală! Cum de a cutezat un locotenent al marinei de război sovietice să comită un asemenea act de indisciplină, să încalce atît de flagrant regulamentul de ordine interioară pe un vas de război, în împrejurări atît de excepționale?!

Așezîndu -se în fotoliu, cu capul lăsat pe piept, căpitanul rămase așa îndelung, cufundat în gînduri grele și chinuitoare... În cele din urmă trase spre el o foaie curată de hîrtie și scrise un ordin pe toată nava. În acest ordin îi dădea comisarului Siomin sarcina de a deschide imediat o anchetă în legătură cu explozia produsă pe vas la 29 iulie, orele patru și cincisprezece minute, și cu dispariția fără urme a lui Gorelov, mecanicul -șef al vasului. Ordinul indica să se înceapă imediat interogarea echipajului, urmînd ca membrii echipajului care au avut de suferit de pe urma exploziei să fie interogați pe măsură ce se vor întrema, cu permisiunea medicului, profesor Lordkipanidze. Cercetarea locului exploziei (camera conductelor de gaze și a duzelor) se va face de îndată ce împrejurările o vor îngădui. Rezultatele anchetei se vor raporta zilnic căpitanului.

În aceeași zi, după ce căpitanul stabili printr -un ordin graficul precis al executării lucrărilor de reparații (al căror volum fusese între timp pe deplin cunoscut), în numărul doi al gazetei „Pentru 23 August!", care căpătase un titlu suplimentar glumeț: „Vocea comisarului", apăru o însemnare scurtă a lui Marat. În numele brigăzii de electricieni, Marat cheamă brigada acusticienilor la o întrecere socialistă, pentru executarea cît mai grabnică a

sarcinilor după grafic, pentru urgentarea reparațiilor. Brigada lărgită a electricienilor îşi lua angajamentul să termine repararea rețelei şi a tabloului de comandă pînă în ziua de cinci august la orele 12, şi să se deschidă ieşirea din submarin în aceeaşi zi pînă la orele douăzeci şi patru, să refacă sistemul de semnalizare şi transmisiune pînă în ziua de 7 august la orele douăzeci şi patru, să pună la punct dispozitivele automate pînă în ziua de zece august, la orele douăsprezece şi aşa mai departe, asupra tuturor lucrărilor care îi reveneau brigăzii. În general se realiza o economie de timp de aproape douăzeci la sută față de termenele stabilite de căpitan.

În ziua următoare, gazeta îi încunoştiință pe toți că brigada acusticienilor, căreia i se alăturase parțial şi profesorul Lordkipanidze, primeşte chemarea electricienilor şi reduce durata lucrărilor, după un grafic nou, întocmit de ea, cu douăzeci şi cinci la sută. În acelaşi număr, gazeta făcea cunoscut că, salutînd inițiativa electricienilor, scafandrii îi cheamă şi ei la întrecere socialistă pe radiofonişti.

Atmosfera din compartimentele navei se încorda vădit. Munca lua caracterul unui asalt necontenit şi înverşunat împotriva duşmanului. Echipajul reduse pauza şi odihna de la prînz la patruzeci de minute, iar micul dejun şi cina le luau aproape din mers. Comunicatele cu privire la desfăşurarea lucrărilor şi rezultatele zilnice ale întrecerilor erau ascultate cu aceeaşi emoție plină de încordare cu care sînt ascultate telegramele de pe cîmpurile de bătălie, de pe fronturile de luptă. Şi de fiecare dată, în uralele şi în sunetele unui marş pe care -l ataca patefonul pus în cinstea învingătorilor în fața microfonului de către comisarul Siomin, învingătorii şi învinşii laolaltă se apucau cu o înverşunare şi mai mare de lucru.

La cinci august, cu cinci minute înainte de termen, în fața uşii încă închise care dădea în camera de evacuare se adunară căpitanul Voronțov, locotenentul -major Bogrov,

noul mecanic -şef, Kozîriov şi scafandrii Skvoreşnea şi Matveev, înconjuraţi de aproape tot echipajul submarinului. Toţi aşteptau emoţionaţi, palizi la faţă, într -o tăcere deplină. Urma să se facă prima examinare exterioară a navei, urma să se afle răspunsul la cea mai importantă şi cea mai chinuitoare întrebare: în ce stare se află pupa submarinului? Au rămas oare întregi duzele? Va putea oare „Pioner" să -şi urmeze drumul, ori e condamnat la paralizie, la o imobilitate mortală a organismului său plin de viaţă şi de putere?

Exact la orele douăzeci şi patru, nevăzutele dispozitive electrice comandate de electricianul -şef Korneev de la postul de comandă începură să tragă încet uşa metalică în lăcaşul ei din peretele despărţitor. Această victorie fu întîmpinată fără obişnuitele strigăte de salut, toţi rămînînd tăcuţi, în aceeaşi stare de emoţie şi încordare. Nimeni nu scoase nici un sunet...

Camera de evacuare învăluită în lumina ei galbenă se deschise; cei cinci oameni intrară înăuntru şi începură să -şi îmbrace grăbiţi costumele de scafandri. După un sfert de oră uşa se închise la loc, se auzi zgomotul apei năvălind pe ţevi, apoi se deschise uşa exterioară, lăsîndu -se la orizontală platforma basculantă, şi cele cinci siluete, încătuşate în metal, cu lanternele arzînd puternic pe căşti, se avîntară în bezna apelor submarine.

Arzînd de nerăbdare şi uitînd toate regulile subordonării, Skvoreşnea se năpusti ca un bezmetic înainte şi numaidecît răsună sub toate căştile glasul lui triumfător şi asurzitor de bas:

— Ura!... Trăiască,,Pioner" -ul nostru!... Duzele sînt aproape toate la locul lor!

Căpitanului şi însoţitorilor săi li se înfăţişă un tablou uluitor.

Uriaşul inel metalic, masiv, turnat, cu un diametru de aproape doi metri - ca o uriaşă căciulă ciuruită, străbătută pe lături şi în fund de numeroasele orificii ale duzelor - se desprinsese, smulsă de explozie, şi ţinîndu -

se numai în partea de jos, ca de -o balama, atîrna de pupă. Înăuntrul acestei căciuli, deşi ca o perie, se vedeau colţii ascuţiţi ai unor întunecate ţevi negre. La capătul dezgolit al pupei se căsca o gaură care ducea spre camera conductelor de gaze a submarinului...

— Ei, Nikolai Borisovici, - vorbi cu însufleţire locotenentul -major, adresîndu -se căpitanului, - ne putem felicita pentru această descoperire salvatoare! Dacă există duzele, înseamnă că totul e în ordine.

— Mi -era şi teamă să sper într -o şansă ca asta, răspunse căpitanul după o clipă de tăcere. Parcă mi s -a luat o piatră de pe inimă. Toată problema e acum cum să punem inelul la loc.

— Cu termit şi cu macaraua electrică, tovarăşe comandant, îşi dădu părerea Kozîriov.

— Hm... Da, da! căpitanul se uită atent la Kozîriov. Dar cum faceţi lucrarea? Aşa, din mers!

— Aranjăm în jurul pupei schele cu platforme fixe, tovarăşe comandant, răspunse repede Kozîriov.

— Just, îl sprijini locotenentul -major.

Lunecînd pe lîngă corpul submarinului, Kozîriov şi Matveev examinau cu atenţie pupa şi suprafaţa interioară a inelului.

— Ei, cum stau lucrurile, tovarăşe Kozîriov? întrebă căpitanul.

— Perfect, tovarăşe comandant! îi răspunse bucuros noul mecanic -şef. Capătul pupei e neted, nu e rupt. Şi suprafaţa e aproape curată, de parcă ar fi fost retezată cu cuţitul! N -o să avem prea mult de curăţat.

— Chiar mîine de dimineaţă ne punem pe treabă, spuse căpitanul. Aleksandr Leonidovici, te rog pe dumneata să supraveghezi aceste lucrări.

— Am înţeles, Nikolai Borisovici!

— Şi acum, pe submarin! comandă căpitanul. Dar repede! Ducem o veste bună, -să nu lăsăm echipajul să aştepte prea mult.

Bucuria a fost cu adevărat neobişnuită. Deşi trecuse de

mult ora „stingerii", de emoție nimeni nu putea să se culce.

În cele din urmă, însă, oboseala îi birui şi curînd o linişte adîncă puse stăpînire pe submarin. Numai Skvoreşnea, care era de cart pe tot submarinul, stătea anevoie de veghe, îngînînd preferatul lui cîntec ucrainean: „Muge şi geme Niprul cel larg..." într -un tîrziu amuți şi cîntarea aceasta înceată, şi Skvoreşnea, zăbovind în pragul uşii, ațipi aşa din picioare pentru un minut -două. Dar tocmai în aceste scurte minute, submarinul tresări abia simțit din pricina unei izbituri domoale, şi numaidecît se linişti. În cabinele şi compartimentele submarinului domnea aceeaşi linişte adîncă, netulburată de nimic. Skvoreşnea îşi veni în fire, răsuflă adînc şi -şi urmă mersul greoi şi uniform, îngînîndu -şi încet cîntecul, fără să fi observat nimic...

CAPITOLUL VIII. LA POALELE INSULEI

Cu mulți ani în urmă, la sfîrşitul secolului al XIX -lea, doctorul Hans Goldschmidt a obținut pentru prima oară o reacție chimică ce -i poartă numele. Esența acestei reacții consta în aceea că dacă se amestecă un oxid de fier (scorie, praf de rugină etc.) cu pilitură de aluminiu şi se dă foc acestui amestec, în procesul arderii aluminiul ia oxigenul din oxidul de fier, reducînd prin aceasta fierul pur, iar el se oxidează; surplusul de energie termică ce se formează cu acest prilej topeşte fierul, iar oxidul de aluminiu obținut se ridică la suprafață sub formă de zgură.

Acest amestec de oxid de fier şi pilitură de aluminiu poartă denumirea de termit, şi de cînd a devenit cunoscută „reacția lui Goldschmidt", ea a fost multă vreme folosită numai pentru obținerea unor feroaliaje din cele mai simple şi, în special, la sudarea şinelor.

Vreme de patruzeci de ani, termitul a fost folosit într -un mod mărginit şi primitiv, în laboratoare şi în practica metalurgică, pînă ce în sfîrşit oamenii de ştiinţă sovietici au scos la iveală toate bogatele posibilităţi necunoscute pînă atunci ale acestei reacţii. S -a constatat că oxidul oricărui metal se poate reduce în orice recipient, chiar într -un simplu creuzet, fără utilaje deosebite, avînd la îndemînă anumiţi termiţi strict determinaţi (aluminiu, litiu, natriu, siliciu).

În procesul „reacţiei termitice", deosebit de interesante sînt temperaturile neobişnuite, care se dezvoltă cu acest prilej. La reducerea fierului cu ajutorul aluminiului se obţine o temperatură uriaşă de 3 500 grade, temperatură la care se topesc toate metalele cunoscute pînă în acea vreme. Reacţia volfram -aluminiu, însă, dezvoltă o temperatură de 7 500 grade, adică o temperatură mai mare decît aceea a soarelui (6 000 de grade) şi se desfăşoară atît de impetuos, încît wolframul se evaporează.

La data cînd Krepin şi -a construit submarinul, oamenii de ştiinţă izbutiseră să producă reacţia termitică chiar şi sub apă, aşa cum se aplică sub apă şi sudura ori tăietura autogenă a metalelor, dar mult mai simplu, mai liber şi mai puţin primejdios.

Kozîriov s -a hotărît să recurgă la ajutorul reacţiei termitice pentru a suda inelul duzelor, care era făcut dintr -un aliaj atît de greu fuzibil, încît cu alte mijloace, ar fi fost absolut cu neputinţă să fie încălzit şi prelucrat sub apă.

Cînd - în ziua de şase august, dis -de -dimineaţă - Romeiko, Skvoreşnea şi Matveev pregăteau în camera de evacuare ţevile, cablurile, plăcile metalice şi celelalte materiale necesare instalării schelelor şi platformelor din jurul pupei submarinului, Kozîriov şi căpitanul tocmai terminau calculele şi planul lucrărilor de fixare la loc şi sudare a inelului duzelor.

Coborînd în camera de evacuare, Kozîriov îi găsi acolo pe

scafandri şi pe mecanici echipați în costumele de scafandri, gata de ieşire. Echipîndu -se şi el la repezeală, Kozîriov apăsă pe butonul din perete, semnalizînd la postul central că se poate da drumul apei în cameră. În cîteva minute, apa umplu camera și se auzi scîrțîitul cablurilor care coborau platforma basculantă. Dar cînd marginea de sus abia se desprinse cu o jumătate de metru de corpul submarinului, platforma se opri şi scîrțîitul încetă.

— Ce naiba? exclamă înciudat Skvoreşnea şi, călcînd pe loc, se uită cu îngrijorare la crăpătura îngustă, care se deschisese sus. Halal de -aşa electricieni. Treabă de mîntuială!

— Platforma nu se deschide! raportă Kozîriov la postul central, cu care se puse în legătură. Ce s -a întîmplat, tovarăşe comandant?

— Nu înțeleg nici eu, răspunse cu mirare vocea căpitanului. Ieri am ieşit, şi platforma funcționa. Şi la mine aici, pe tabloul de comandă, s -a aprins semnalul roşu. Dau imediat ordin electricienilor să controleze toate dispozitivele de acționare a platformei. Aşteptați puțin.

— Cît bîjbîie Marat pi pireți, controlînd rețeaua eu zîc să videm şi noi aici, poate s -o înțepenit cablul, propuse Skvoreşnea.

— Cum să ajungi acolo, Andrei Vasilievici? întrebă Matveev, uitîndu -se la crăpătura de sus. Sînt trei metri pînă acolo!

— Pi orice țavă din grămada aiasta, caraghiosule! Sau şi mai bini, aburcă -te ici pi umerii mei.

— Am înțeles!

Pe umerii puternici ai lui Skvoreşnea, Matveev se urcă uşor şi sigur ca pe o scară dublă. Sub tavanul camerei, Matveev cercetă la repezeală scripetele cu cablul bine înfăşurat, controlă orificiul de ieşire al cablului de la bordaj, apoi, scoțîndu -şi cu grijă capul pe crăpătura dintre marginea de sus a platformei şi corpul submarinului, controlă legătura exterioară a cablului cu

platforma.
— Aici totul e în ordine, Andrei Vasilievici, îi comunică el lui Skvoreşnea, răsucindu -se pe umerii acestuia. Dar deodată strigă: Stai! Stai aşa! Ia saltă -mă mai sus, Andrei Vasilievici! De picioare! Şi mai sus!... Ehei! Dar asta ce -o mai fi?! Ia te uită!
De obicei liniştit, echilibrat şi prea puţin vorbăreţ, Matveev se arătă de astă dată oarecum tulburat, Scoţîndu -şi corpul pe jumătate deasupra platformei şi aplecîndu -se în afară, începu să -şi plimbe acolo lanterna în toate părţile, întinzîndu -se din răsputeri, şi străduindu -se să ajungă la ceva cu mîinile.
— Da' ce -ai găsit? strigă Skvoreşnea, nemaiputindu -se stăpîni.
— Pare să fie pămînt, Andrei Vasilievici, răspunse Matveev, sărind uşor jos de pe umerii lui Skvoreşnea. Aş putea spune chiar cu precizie că e pămînt. O stîncă... O stîncă adevărată! Din cauza asta nu se mai poate lăsa platforma. Submarinul s -a lipit cu o coastă de stînca asta.
Descoperirea făcu senzaţie. Căpitanul îi ordonă lui Matveev să iasă pe crăpătură afară şi să cerceteze stînca. Matveev se întoarse repede şi raportă că stînca de care s -a lipit „Pioner", purtat de curent, face parte din povîrnişul unui munte submarin care se întinde pînă departe în toate părţile şi se ridică probabil pînă aproape de suprafaţă, dacă nu iese chiar deasupra apei. Matveev nu cuteză să se ridice prea sus, respectînd ordinul căpitanului. În urma dispoziţiilor date de căpitan, Skvoreşnea şi zece oameni din echipaj, toţi în costume de scafandru, ieşiră din submarin ca şi Matveev. Aceştia scoaseră cu ei cîteva ghemuri de cablu subţire, elastic, şi făcînd din acest cablu trei laţuri uriaşe, cuprinseră cu ele prova submarinului. Apucînd apoi capetele cablurilor şi întorcîndu -se cu faţa spre largul oceanului, la comanda lui Skvoreşnea oamenii îşi porniră elicele toţi deodată cu viteza de zece zecimi. În cinsprezece minute, cei cinci sute

de cai -putere traseră submarinul de lîngă stîncă şi -l întoarseră cu prova spre larg şi cu pupa spre munte. După ce terminară această operaţie, pentru ca nu cumva curentul să ia din nou vasul şi să -l lipească de munte, traseră unul din capetele cablurilor de la provă pînă la fund şi -l fixară acolo de un colţ de stîncă.

„Pioner" era acum bine ancorat.

„Brigada duzelor", cu efectivul stabilit, se apucă numaidecît de lucru la pupa vasului.

Între timp, căpitanul îl chemă la postul central pe Şelavin şi -i propuse să cerceteze în modul cel mai minuţios muntele submarin.

— Nu putem încă determina coordonatele, spuse cu acest prilej căpitanul. Niciunul dintre cercetaşii noştri infraroşii nu funcţionează încă. Poate însă că examinarea mai îndeaproape a muntelui te va ajuta pe dumneata, care eşti un oceanograf cu experienţă, să stabileşti ce fel de munte este acesta, unde se află, dacă nu este cumva temelia unui vast banc de nisip, a unor recifuri sau atoli de corali. Dacă sînt atoli s -ar putea să fie populaţi şi în situaţia noastră asta ar fi o neplăcere foarte mare. Nu strică să fim prudenţi... La noapte, ridică -te la suprafaţă şi vezi dacă nu se observă cumva lumini şi mişcări de vase sau de canoe ale băştinaşilor. Dacă găseşti necesar, poţi să iei pe careva din echipaj să te însoţească...

— Cum o să scot oamenii de la lucru, Nikolai Borisovici! Mă descurc eu foarte bine şi singur deşi dacă -mi daţi voie, l -aş lua cu mine pe Pavlik. Nu e cine ştie ce nevoie de el aici, şi -apoi ar fi şi pentru el interesant şi folositor...

Căpitanul îi îngădui să -l ia pe băiat. Pavlik era nespus de bucuros că va ieşi: de mult nu mai hoinărise pe sub apă, iar locurile acestea noi făgăduiau noi impresii, noi descoperiri, noi bucurii.

Cu încărcătura completă de oxigen lichid, de energie electrică în acumulatoare, de alimente şi apă în termosuri şi înarmaţi cu tot echipamentul de cercetători geologici şi de vînători submarini, Şelavin şi Pavlik coborîră la orele

cincisprezece fix de pe platformă pe povîrnişul muntelui şi porniră pe sol spre sud. Nu era uşor de mers. Povîrnişul era destul de abrupt, presărat peste tot cu bucăți de stîncă; picioarele se împotmoleau în mîl şi se încurcau în alge. Ar fi putut desigur să plutească pe deasupra povîrnişului punînd în funcțiune elicea la cea mai mică viteză, dar Şelavin renunță conştient la aceasta şi -l lămuri pe Pavlik că trebuie să cerceteze structura geologică a muntelui, iar geologia îşi dezvăluie tainele numai pedeştrilor, nu şi zburătorilor, fie ei chiar zburători submarini.

Întîlniră în cale mulți peşti; Pavlik le spunea fără greş pe nume, iar oceanograful bodogănea ceva aprobativ.

După un sfert de oră de mers, Pavlik se împiedică deodată, se apleca şi scoase ceva din mîl.

— Asta ce -o mai fi? întrebă el întinzîndu -i lui Şelavin obiectul găsit.

Pavlik ținea în mînă un cuțit îndoit, lucrat grosolan şi primitiv, dar de o formă absolut clară, cu un ciot în loc de mîner şi cu lama neagră, cu un luciu închis. De cum se uită la cuțit, Şelavin exclamă uimit:

— Un cuțit de obsidian! Lama e de sticlă vulcanică pură! Extrem de interesant! Absolut!... Ia să mai scotocim pe aici, Pavlik. Scormoneşte în mîl cu lopățica.

După un minut, Şelavin, scoase triumfător din mîl încă un obiect.

— Aşa e! exclamă el bucuros, cercetînd obiectul. Un vîrf de suliță obsidian... Splendid!... Sapă, mai sapă, Pavlik!

Dar nu mai găsiră nimic altceva.

După ce se odihniră puțin, porniră mai departe. Deşi era destul de vorbăreț din fire, Şelavin merse multă vreme tăcut, cufundat în gînduri, amintindu -i numai arareori lui Pavlik:

— Uită -te la picioare. Uită -te bine! Să nu scapi ceva...

Şi tot aşa, cu capul în jos, tăcut şi gînditor, bodogănind din cînd în cînd ceva nelămurit şi împiedicîndu -se de stînci, îşi continua drumul. După o jumătate de oră,

Şelavin se opri deodată în fața unei stînci mari şi plate. Ridicîndu -şi ochii încremeni pentru o clipă, apoi strigă încîntat:

— O barcă! o canoe indigenă!...

Cu o agilitate şi o repeziciune surprinzătoare, Şelavin sări de pe stîncă. În fața lui, ca pe un piedestal de bazalt, înămolită aproape pînă la bordură se afla o barcă lungă cu botul îndoit caracteristic, împodobită cu încrustări meşteşugite şi fantastice.

— Vino -ncoa, Pavlik! strigă nerăbdător Şelavin. Pune mîna pe lopățică şi curăță!

Înconjurați de un nor de mîl, lucrară cu febrilitate aproape un sfert de oră, apoi aşteptară ca mîlul stîrnit să se depună la fund, şi cînd apa îşi recăpătă iarăşi transparența obişnuită, văzură în fața lor o pirogă indigenă cu fundul spart, încărcată cu resturi de năvoade putrezite. Scotocind piroga, Şelavin şi Pavlik scoteau cu strigăte de bucurie - cînd unul, cînd celălalt - alte şi alte obiecte: un craniu omenesc, nişte statuiete de lemn, cu capete de oameni sau de păsări, undițe de os, nişte scîndurele roşiatice de lemn, lungi de un metru, un metru şi ceva, acoperite cu o mulțime de semne necunoscute.

Prima scîndurică ce nimeri în mîinile lui Şelavin făcu asupra lui o impresie zguduitoare. Aproape lipindu -şi casca de ea, se uită cîteva clipe fix, cu ochii holbați de surpriză, la aceste rînduri lungi de semne, apoi - țopăind în loc - începu să strige:

— Kohau!... Kohau rongo -rongo... Ele sînt! Da, da, ele! Kohau rongo -rongo ale rapanuiezilor!...

Pavlik se uita cu gura căscată la acest tablou care -i amintea de dansul unor sălbatici primitivi, ce rostesc nişte vrăji neînțelese.

— Îți dai seama, tinere, ce înseamnă asta? Nu, nu! Fără supărare, dar dumneata nu -ți dai seama ce înseamnă asta!... Asta... asta...

— Dar ce -i asta? De ce nu -mi spuneți şi mie? întrebă Pavlik, venindu -şi în fire.

Şelavin însă amuţi deodată, căzînd pe gînduri. Abia într -un tîrziu murmură:

— Ce -i asta? Hm! Mai aşteaptă puţin. Să ne convingem. Trebuie să verificăm. Poate mai dăm de ceva... Sînt sigur, dar să mai căutăm... Poate găsim un ahu, şi atunci... Să mergem! Hai mai repede... Lasă toate aici, în barcă! Le luăm la întoarcere...

Şelavin aproape că fugea, iar Pavlik abia se putea ţine după el. Merseră aşa încă vreo jumătate de oră şi tocmai cînd Pavlik, istovit de -a binelea, simţi că nu mai poate să mai răsufle, Şelavin se opri deodată.

În faţa lor, pe o lungime de cincizeci -şaizeci de metri, se întindea de -a curmezişul povîrnişului, la vreo doi metri înălţime, o terasă formată din nişte plăci uriaşe. Dar nici Şelavin şi nici Pavlik nu se uitau la ea, Muţi, parcă vrăjiţi, cu capetele date pe spate, ei nu -şi mai luau ochii de la cele cîteva statui gigantice, care se înălţau tăcute, de un calm mohorît şi ameninţător, deasupra terasei, atingînd o înălţime de cincisprezece -douăzeci de metri. În razele lanternelor se vedeau capetele lor ciudate, împodobite cu nişte uriaşe acoperămînturi înalte de doi metri, asemenea unor turbane de piatră. Frunţile lor înguste şi teşite, nasurile lor lungi şi coroiate, orbitele adînci, pustii şi negre, buzele lor subţiri, strînse cu asprime, şi bărbiile lor ascuţite produceau o impresie de neuitat prin forţa tulburătoare a înfăţişării lor supraomeneşti.

Stăteau pe torsurile lor alungite, fără picioare, cu mîinile abia conturate sub piept, primitive şi puternice, tăcute şi ameninţătoare, şi se uitau ţintă înainte, în întunericul oceanului, peste capetele pigmeilor care apăruseră pe neaşteptate la poalele lor. Printre aceşti uriaşi străjuitori ai adîncurilor, numeroase alte statui năruite de apele oceanului zăceau sfărîmate, cu uriaşele turbane care le împodobiseră cîndva capetele - împrăştiate în toate părţile.

— Rapa -Nui... bolborosea oceanograful. Rapa -Nui... Antica Vaigu... Va să zică e adevărat că a înghiţit -o

oceanul... Priveşte, Pavlik! Priveşte! Întipăreşte -ți în memorie pentru totdeauna...

Rămaseră îndelung aşa, tăcuți, în fața uriaşilor de piatră. În cele din urmă, venindu -şi parcă în fire, Şelavin răsuflă adînc şi spuse:

— Sa mergem mai departe, Pavlik. O să mai întîlnim încă multe din astea. Trebuie să terminăm cercetarea insulei.

Aruncînd o ultimă privire asupra străjilor submarine ale muntelui, Şelavin dădu drumul elicei şi porni mai departe spre sud. Pavlik îl urmă. După o tăcere îndelungată, acesta îl întrebă pe oceanograf:

— De ce îi spuneți „insulă", Ivan Stepanovici? Nu -i un munte submarin?

— Dacă ar fi numai un munte submarin, cum îți explici tu toate astea: cuțitele, sulițele, barca şi în sfîrşit, terasa cu aceste statui colosale? Hai? Dacă -mi permiți să te întreb, tinere...

— Păi, - replică Pavlik, luîndu -şi inima -n dinți, - chiar dumneavoastră ne -ați vorbit odată la cerc despre unele insule şi chiar continente care s -au scufundat în mare. Poate că şi aici s -a întîmplat acelaşi lucru. Nu?

— Hm, hm... făcu încurcat oceanograful. M -da... Se întîmplă, fireşte... Ai dreptate, dar numai în parte. Pot fi însă cazuri cînd oceanul care înaintează acoperă treptat - sau dintr -o dată, dar numai parțial - o insulă sau un continent. Mi se pare că v -am vorbit şi despre aceste transgresiuni ale oceanului, nu -i aşa? Probabil că şi aici s -a produs cam aşa ceva... Dar asta ce o mai fi? se întrerupse deodată Şelavin. arătînd cu mîna o pată mare şi întunecată, care se contura pe povîrniş, în pîcla submarină.

— Trebuie să fie intrarea într -o peşteră sau într -o grotă, răspunse fără să stea pe gînduri Pavlik, care se socotea un om cu destulă experiență în chestiuni de felul acesta.

— Şi probabil o peşteră foarte mare, adăugă

oceanograful. Hai pînă acolo, s -o vedem.

Peştera avea într -adevăr dimensiuni uriaşe şi, judecînd după pereții şi bolțile ei de bazalt, era de origină vulcanică. Poate că în epoci geologice îndepărtate, prin această gură sau galerie laterală s -a scurs din adîncurile pămîntului lava topită. Peştera, foarte înaltă şi largă, se întindea pînă departe în adîncul muntelui. Fundul ei era acoperit cu mîl, în care mişunau - printre nenumărate scoici - o mulțime de echinoderme şi celenterate. Pereții, colțurile de stîncă şi movilele de lavă răcită erau acoperite cu festoane, perdele şi covoare de alge calcaroase.

După ce cercetară din fugă peştera, obosiți şi înfometați, Şelavin şi Pavlik hotărîră să facă un popas, ca să mănînce şi să se odihnească. Se aşezară amîndoi pe un bolovan şi apăsară pe butoanele termosurilor. După ce luă cîteva înghițituri de cacao, Pavlik reveni la discuția întreruptă:

— Ivan Stepanovici, dacă nu ne aflăm pe un simplu munte submarin atunci ce insulă este asta?

— Asta -i insula Rapa -Nui. O insulă misterioasă, care a dat şi dă încă mult de furcă geografilor, etnografilor şi istoricilor culturii din toată lumea civilizată. Cum, tu n -ai auzit de insula asta?

— Rapa -Nui?... Nu, mărturisi Pavlik. Acum aud pentru prima oară de ea.

— Hm... Bravo, ce să zic! Dar poate că o cunoşti sub numele de Vaigu, cum i se spune uneori?

— N -nu, Ivan Stepanovici, răspunse Pavlik, simțindu - se oarecum jenat. Nici de Vaigu n -am auzit.

— Nu mai înțeleg nimic. Dar ce învățați voi pe acolo, prin acele faimoase licee... Ori cum le -o mai fi zicînd... colegii?

— La Quebec am învățat la colegiul sfîntului Patrick, Ivan Stepanovici.

— Nu sfîntul Patrick, replică oceanograful, ci sfînta ignoranță!... Asta e! Sfînta ignoranță! Să nu ştii nimic, şi nici măcar să nu fi auzit de insula Rapa - Nui, sau Vaigu, sau Insula Paştelui! E ceva monstruos!

— Insula Paştelui? tresări Pavlik. Parcă îmi amintesc ceva... Da, da, mi -aduc aminte... E o insulă mică de tot din mijlocul Oceanului Pacific. A fost descoperită de Davies la o mie şase sute optzeci şi şapte şi apoi din nou de amiralul Roggevin, la o mie şapte sute douăzeci şi doi. Insula era populată pe atunci de nişte păgîni care se închinau la idoli; apoi au venit acolo nişte călugări care i -au convertit la creştinism. Asta -i tot ce ne -a spus nouă la colegiu despre Insula Paştelui profesorul nostru de geografie...

— Lasă, Pavlik, că ai să intri într -o şcoală de -a noastră sovietică, şi în fața ta se va deschide lumea întreagă, în toată frumusețea şi adevărul ei! Tocmai ce era mai interesant despre această minunată insulă nu ți -au spus la colegiu! O insulă minusculă, care poate fi străbătută într -o oră de mers de la un capăt la altul, un petic singuratic de pămînt, pierdut în imensitatea oceanului, la patru mii de kilometri de America de Sud şi cam la aceeaşi distanță de cele mai apropiate insule ale Polineziei. Dar această insuliță prezintă un adevărat ghem de enigme şi taine ştiințifice! Gîndeşte -te numai, Pavlik: în toată Polinezia, printre toate insulele şi triburile ei nenumărate, numai aici, numai la mica populație a insulei Rapa -Nui s -a dezvoltat şi a înflorit scrierea! Pe acele kohau rongo -rongo, tăblițele acelea lungi, roşiatice -brune, pe care le -am găsit noi adineauri în canoe şi le -am ținut în mîini! Mai mult decît atît, aceste tăblițe de lemn, cu scrierea rapanuiezilor din vechime, nu au fost încă descifrate, nici un om de ştiință din lumea civilizată nu le -a putut citi.

Şelavin tăcu şi sorbi cîteva înghițituri de cacao din termos.

— Dar aceste terase sau ahu, cum le mai spun indigenii! Aceste neobişnuite şi uluitoare statui! el sorbi iarăşi cacao din termos. Cum putea oare să făurească aceste gigantice construcții un mic popor care se află la cel mai de jos nivel al culturii? Unele din aceste statui ating o

înălţime de douăzeci şi trei de metri, cu umerii largi de doi -trei metri; iar turbanele acelea de pe capetele lor cîntăresc numai ele, pînă la două sute de tone! Cînd au apărut aici europenii, - erau cel puţin două sute şaizeci de ahu din acestea şi peste cinci sute de statui, toate îndreptate cu feţele lor mintoase şi ameninţătoare spre ocean. Nu e clar oare că această muncă uriaşă, s -ar putea spune titanică, a putut fi făcută numai de un alt popor, mai numeros, mult mai civilizat şi mai dezvoltat?

Pentru a dezlega toate aceste enigme, unii oameni de ştiinţă au făcut următoarea presupunere: această insulă a avut în antichitate dimensiuni mult mai mari. Ea era populată de un trib mare, cu o cultură originală, destul de înaintată, mult mai luminată decît cultura bietelor triburi pe care le -au găsit aici cei dintîi europeni. Şi iată că a venit o vreme cînd rapanuiezii din vechime au început să observe că insula lor este înghiţită încet, dar nemilos de mare. Atunci, alarmaţi şi stăpîniţi de temeri vagi, ei s -au adresat zeilor lor, cerîndu -le ajutor împotriva stihiei care -i ameninţa. Au început să construiască pe malul mării nişte terase uriaşe şi să aşeze pe ele o mulţime de idoli care să le păzească pămîntul. Dar oceanul continua să înainteze nestăvilit, şi zeii de piatră zadarnic îşi aţinteau asupra -i privirile ameninţătoare, pline de mînie. Oamenii însă nu şi -au pierdut nădejdea. Ei şi -au continuat cu febrilitate munca: au sculptat noi idoli, au construit noi ahu şi au înălţat pe acestea alte şi alte rînduri de străjuitori. Aşa au procedat probabil zeci şi sute de ani. Convingîndu -se însă treptat de zădărnicia nădejdilor şi de neputinţa zeilor - sau poate în urma vreunui asalt neaşteptat al oceanului, după vreun cutremur - poate că, la urma urmei, populaţia cuprinsă de panică a renunţat să mai lupte cu oceanul şi luîndu -şi catrafusele, a pornit cu canoele să -şi caute scăpare pe alte meleaguri. Asemenea transmutări de pe o insulă pe alta, peste uriaşele întinderi de apă ale oceanului (din diferite motive) s -au

petrecut destul de des în istoria popoarelor Polineziei.

Unii oameni de ştiinţă socot că locuitorii de azi ai insulei Rapa -Nui nu sînt rămăşiţe ale populaţiei ei de la început, ci nişte venetici care au cutezat să ocupe insula mai tîrziu, cînd a încetat să se mai scufunde, sau, în orice caz, a început să se scufunde mai încet, pe neobservate. Iar faptul că noi am descoperit azi un mare ahu submarin, cu statui încă în picioare, trebuie să dovedească definitiv justeţea teoriei despre scufundarea treptată a insulei...

Şelavin tăcu, trăgînd gînditor din ţeava termosului cu cacao.

Pavlik, care ascultase tot timpul cele spuse de oceanograf, ca pe o poveste din vechime, continuă şi el să tacă. În cele din urmă întrebă:

— Dar ei, veneticii aceia, cum au ajuns aici, pe insulă?

— Au emigrat din altă parte, atraşi de condiţiile mai bune de vieţuire de aici şi, din punctul lor de vedere, probabil că au dus -o bine o vreme destul de îndelungată, pînă cînd au atras atenţia „civilizatorilor" europeni. Atunci au apărut printre insulari diferite boli, patima rachiului şi a tutunului, pasiunea pentru diferite nimicuri europene şi pentru aşa -zisa cultură. Cea mai grea lovitură însă a primit -o insula în anul o mie opt sute şaizeci şi doi, cînd au atacat -o neguţătorii de sclavi din Peru. Săvîrşind cruzimi, crime şi jafuri de neînchipuit, aceştia au luat în captivitate cea mai mare parte a populaţiei, cinci mii de oameni, pe care i -au dus pe insula Chincha, lîngă ţărmurile Americii de Sud, pentru a -i folosi la culesul şi încărcarea de guano, găinaţ de păsări, acumulat în cantităţi uriaşe pe insulele de aici şi care se exporta pentru îngrăşarea pămînturilor vlăguite ale Europei.

E drept că unii din aceşti nefericiţi au fost apoi eliberaţi, dar cînd s -au întors în patrie au adus cu ei vărsatul care a decimat apoi populaţia. De atunci a început dispariţia treptată a acestei populaţii care - în o mie opt sute

optzeci şi şase - nu mai număra decît o sută cincizeci de oameni. În ultimul timp, numărul acestora a crescut întrucîtva, ajungînd pînă la două sute cincizeci de oameni, dar în condițiile capitalismului, ale exploatărilor crunte, ale beției, bolilor şi mizeriei negre, este îndoielnic că acest trib se va mai putea regenera... Da, Pavlik! Aici nu e ca la noi!... Cîte triburi şi popoare mici ca acesta - aduse în pragul dispariției de țari, de funcționarii acestora şi de jefuitorii capitalişti - nu s -au renăscut la noi în Uniunea Sovietică, după Marea Revoluție Socialistă din Octombrie o mie nouă sute şaptesprezece!... Insulița aceasta, aproape pustie, ascunde încă multe alte taine pentru ştiință. Nu se poate spune totul dintr -o dată, Pavlik, şi -apoi e timpul să ne întoarcem. Consider acum cu totul de prisos să continuăm cercetarea acestor povîrnişuri submarine; ştim precis unde sîntem, şi tocmai asta voia să afle căpitanul! Ei, acum la drum, tinere discipol al colegiului sfîntului Patrick din Quebec!

— Aş vrea să uit cît mai curînd de asta, răspunse încet Pavlik, şi dumneavoastră îmi tot aduceți aminte...

— A -a -a!... Hm... Hm... Mda, reproşul e just... Iartă -mă, te rog. Nu mai fac...

Şelavin îi întinse cu un zîmbet binevoitor mîna lui metalică. Pavlik i -o strînse vesel şi cu multă plăcere.

Luînd pe umeri o parte din năvoade, tăblițele sacre ale rapanuiezilor şi alte trofeie, Şelavin şi Pavlik porniră spre submarin.

Două ore mai tîrziu, cînd apărură cu această înfățişare în fața submarinului, în spațiul luminat puternic de reflectoare, fură întîmpinați cu exclamații, de mirare, cărora în clipa următoare le luară locul rîsetele şi glumele.

Pe platforma camerei de evacuare îl întîlniră pe căpitan îmbrăcat în costum de scafandru. De cum îl văzu pe Şelavin căpitanul întrebă:

— Unde sîntem, Ivan Stepanovici?

— La poalele insulei Rapa -Nui.

Căpitanul îşi încruntă sprîncenele.

CAPITOLUL IX. TAINA INSULEI RAPA -NUI

Inundat în lumina puternică a reflectoarelor, „Pioner" stătea cuminte la poalele insulei, prins în neobişnuitele -i hamuri de oțel.

Încins cu cabluri, ca un cal înhămat, submarinul părea că -i gata, la primul semnal, să tragă insula în întinderile apelor spre adîncuri. Pe coama lui, mai aproape de provă, se afla - bine fixată - o macara electrică, cu motorul într - o cutie de metal transparent şi cu axul ieşit în afară de ambele părți ale cutiei. Pe acest ax se înfăşurau cablurile groase, care urmau să ridice inelul duzelor, pentru a -l aşeza la locul lui, la pupă. Dar înainte de a da drumul motorului, trebuia înmuiată cu termit partea de jos a inelului, care se mai ținea de corpul submarinului.

Termitul ardea însă de două zile sub inelul duzelor, şi metalul tot nu ceda căldurii. Kozîriov se pierdea în tot felul de presupuneri, neştiind cum să explice temperatura scăzută, de numai aproape două mii de grade, pe care o dezvolta acum reacția termitică. Treaba nu mergea, şi asta îl neliniştea extrem de mult şi pe căpitan, îngrijorînd tot echipajul. Kozîriov scotea din minunatul laborator al submarinului cele mai felurite materiale, pe care le amesteca în noi şi noi combinații cu termiții special creați pentru lucrul sub apă şi care dezvoltau de obicei o temperatură pe deplin suficientă pentru a topi şi cel mai refractar metal. Cu mare greutate abia la zece august, în cea de a treia zi, Kozîriov izbuti să găsească întîmplător o anumită combinație de elemente termitice a căror reacție dădea o temperatură ce muia întrucîtva metalul. Trebuia însă realizată o temperatură şi mai mare. Kozîriov îşi continua cercetările, frămîntîndu -şi capul să dezlege enigma termitului care îi răsturnase pe neaşteptate toate

calculele şi încă într -un moment atît de critic. Era ceva mult prea supărător, ba chiar umilitor! Celelalte brigăzi apucaseră să facă atîtea lucrări, munca lor mergea din plin şi avea spor, în timp ce el se împotmolise. „Vocea comisarului" relata în fiecare dimineață succesele şi victoriile cînd ale unei brigăzi, cînd ale alteia: radiofoniştii refăcuseră aparatul de recepție al postului de radio, acusticienii erau aproape gata cu tunul dela provă, pînă şi electricienii - - cu efectivul slăbit - reparaseră toate dispozitivele automate, şi numai despre brigada mecanicilor gazeta nu spunea nici o vorbă! „Succesele" acestei brigăzi nu erau în măsură să bucure pe nimeni, ba mai curînd puteau să strice dispoziția altora, decît să -i însuflețească. Pe Kozîriov îl chinuia necontenit întrebarea: „Ce e de făcut?"

Cînd apărură primele semne, slabe, ale muierii metalului, lui Kozîriov îi veni o idee pe care o împărtăşi numaidecît locotenentului -major:

— Cît continui eu căutarea de noi termiți, - îi spuse el, - n -ar fi bine să profităm chiar de gradul acesta neînsemnat de încălzire a metalului? Să nu pierdem vremea...

— Şi cum crezi că am putea să folosim acest grad de încălzire? întrebă locotenentul -major.

— Să punem imediat macaraua în funcțiune. Dacă aduce măcar cu un milimetru pe oră inelul duzelor la locul lui, şi tot e ceva...

— Bine, replică locotenentul -major, ridicînd din umeri, eu n -am nimic împotrivă, dar asta nu rezolvă problema.

— N -are a face! insistă Kizîriov. Cît caut eu, să se facă măcar ceva... Tot e mai bine decît nimic.

Într -un creuzot uriaş, care semăna cu un jgheab arcuit, semicircular şi care cuprindea partea de jos a inelului duzelor, termitul ardea fără încetare. Întinzînd cablurile, macaraua electrică le înfăşura încet pe ax, absolut invizibil pentru ochi. În prima zi se înfăşură pe ax numai zece milimetri de cablu. Era o dimensiune absolut

neînsemnată, dar Kozîriov era mulțumit: oricum, treaba se urnise din loc. Kozîriov se sfătui cu Skvoreşnea, şi acesta îi făcu o nouă propunere: de ce n -ar da oare un ajutor mecanic macaralei? Dacă el, Skvoreşnea, ar lua un baros de patruzeci de kilograme şi s -ar apuca să lovească inelul la locul de îndoire, macaraua n -ar avea oare mai mult spor?

Acum îi veni rîndul lui Kozîriov să surîdă şi să ridice din umeri:

— Ce vorbeşti, Andrei Vasilievici! Îți arde de glume? Macaraua electrică are cinci mii de cai -putere; ce ai mai putea adăuga tu, chiar cu un baros de o sută de kilograme?

— Cap săc mai eşti, măi Kozîriov! Pardon, tovarăşe mecanic -şef.

— Ia mai dă -le -ncolo de grade! Nu -mi arde acum de ele... Ce -ai vrut să spui?

— Am vrut să spun că nu -i vorba aici di puterea me, ci di izbiturile care, oricum, mai schimbă poziția moleculelor din metalul muiat.

— Încearcă, răspunse cu îndoială Kozîriov. Rău în nici un caz n -o să fie.

După cîteva minute, la pupa submarinului se auziră nişte lovituri puternice, de ciocan, care răsunau ca loviturile unui uriaş clopot submarin, asurzindu -i cu o putere zguduitoare pe toți cei ce lucrau în apropierea submarinului şi răspîndindu -se pînă hăt departe în jurul acestuia...

Căpitanul şedea la birou în încăperea postului central de comandă. Întocmea o situație a lucrărilor efectuate peste zi, socotea datele aproximative ale executării lucrărilor următoare, şi toate aceste calcule desigur că nu l -ar fi mîhnit dacă n -ar fi survenit neaşteptata întîrziere cu duzele. Dacă Kozîriov nu găseşte în două -trei zile o soluție pentru a muia metalul, submarinul se va vedea în fața unor perspective din cele mai sumbre - nu va putea ajunge la timp la Vladivostok. Şi iată că aici, el, căpitanul,

este cu totul neputincios. Nu poate ajuta cu nimic, nu poate propune nimic! Trebuie să aştepte ceea ce va spune mecanicul, talentat e adevărat, dar încă tînăr.

Cufundat în aceste gînduri nu tocmai vesele, căpitanul nu auzea zgomotele, loviturile şi zăngănitul sculelor, ce răzbăteau pînă aici prin uşa deschisă a postului central, venind din compartimentele şi camerele inferioare, unde se aflau maşinile, nu auzea toată această tulburătoare şi veselă simfonie a muncii năvalnice, care chema din nou la viață organismul paralizat al submarinului.

De obicei, căpitanului îi plăcea să asculte zgomotul acesta plin de viață, care -i mergea la inimă şi -l îndemna să se afunde şi el în muncă, să se alăture efortului celorlalți. Acum la fel, se smulse într -un tîrziu, din gîndurile -i grele, trase din nou cu urechea la zgomotul cunoscut şi din nou îl prinse dorința de a coborî şi a da o raită prin compartimente şi camere. Căpitanul se ridică şi se uită la ceas. Era ora douăzeci şi trei. Deasupra oceanului e acum o întunecoasă noapte tropicală, cerul e spuzit de stele mari, şi valurile se izbesc molcom de malul pe care se înşiruiau cîndva munții străjuitori de piatră ai insulei...

Căpitanul tresări. Într -o oră se sfîrşesc lucrările; trebuie să vadă cum se desfăşoară ele. Deodată ridică capul şi trase cu urechea.

Printre zgomotele obişnuite, parcă de undeva de departe, ajungeau pînă la el nişte lovituri uniforme, abia auzite, de metal lovit de metal. Ce putea să fie oare? De unde vin aceste sunete?

Căpitanul porni grăbit în inspecție. Cercetă la repezeală toate compartimentele şi camerele de jos. Lucrările mergeau excelent. Oamenii obosiți îi zîmbeau. Din secția de maşini trecu spre camera de evacuare, unde era de cart Romeiko. Romeiko abia ieşise din spital, cu două zile în urmă. Cu ajutorul lui, căpitanul îşi puse repede costumul de scafandru şi se pregăti să iasă din submarin. Dar cînd se lăsă platforma basculantă, loviturile acelea

îndepărtate şi înfundate năvăliră deodată sub casca căpitanului şi -l asurziră. Căpitanul se repezi înainte.

În lumina puternică a reflectoarelor, înveşmîntat în strălucitoarea sa armură de cavaler, ca un puternic şi uriaş paladin medieval, care doboară un balaur cu o sută de capete, Skvoreşnea izbea cu ciocanul lui în inelul uriaş al duzelor.

Căpitanul se năpusti asupra lui, îl apucă mînios de umeri, îl scutură cu toată puterea şi strigă:

— Ce faci?! Cine ți -a dat voie? Încetează odată! Uiți că ne aflăm în apropierea unei insule locuite?!

Picați parcă cu ceară, toți - şi Skvoreşnea, şi Kozîriov, şi locotenentul -major - tăceau, neştiind cum să se dezvinovățească. Îşi dădeau seama că au făcut o serioasă greşeală...

*

În vechea lui canoe, abia mişcînd vîsla, Ngaara lopătează încet, în largul oceanului.

Departe, în urma lui, în întuneric, sclipeşte slab un punct mic şi tremurător. Angata, nevasta lui Ngaara, a aprins foc pe malul pustiu şi singuratic, pentru ca stăpînul să -şi poată găsi mai uşor coliba, cînd va sfîrşi pescuitul şi se va întoarce cu prada la familia lui înfometată.

Ngaara răsufla adînc. Nici înainte de apusul soarelui, nici în amurgul scurt, cînd peştele trage la undiță, nimic nu s -a prins de cîrligele lui de oțel pentru care i -a dat atîta peşte bătrînului Robinson; nici un peşte nu s -a atins de momeală. Ba pînă şi cîrligul sfînt, pe care Ngaara l -a cioplit cu răbdare şi venerație, pe ascuns de ochii altora, din țurloiul „răposatului său tată", peştele îl ocolea cu dispreț, de parcă nici nu l -ar fi luat în samă. Cînd s -a lăsat noaptea, Ngaara a pornit după raci şi crabi. Nu prea țin de saț racii şi crabii, dar Ngaara n -are încotro. Şi în această vînătoare însă n -are noroc bietul Ngaara. Pe

fundul canoei lui forfotesc numai cîțiva mici crabi şi vreo zece raci mari, verzi -cenuşii, scîrțîind încet cu cleştele şi crustele lor. Năvodul se tîrăşte pe fund, alegînd parcă dinadins locuri unde e prada mai puțină. Fără îndoială că Ahu -ahu -tatana, duhul rău, şi -a vîrît coada. Dar iată că s -a tăcut tîrziu şi curînd Ngaara o să trebuiască să se întoarcă la țărm. Aici se sfirşeşte bancul de nisip, şi fundul coboară brusc spre împărăția adîncurilor.

Deodată o lumină se aprinse în mintea lui Ngaara. Pe povîrnişul acesta abrupt nu prinde nimeni crabi. Ce -ar fi să lase năvodul mai adînc? Cine ştie, poate că tocmai aici e mult vînat! Trebuie să încerce! E ruşinos pentru un pescar şi un înotător atît de iscusit ca Ngaara, bun vînător şi om în toate puterile, să se întoarcă cu canoea goală la familia înfometată.

Ngaara nu stă mult pe gînduri. Iată că năvodul a început să tragă frînghia din canoe. Ngaara vîsleşte cu şi mai multă băgare de seamă. Şopteşte încet numele lui Mea -kahi, zeul pescarilor, şopteşte numele lui Make -make, zeul ouălor rîndunelei de mare, pe care Ngaara le culege din cuiburi, punîndu -şi viața în primejdie, pentru ca tot lui să i le jertfească, şopteşte şi numele lui Hawa -tuu -take -take, zeul tuturor ouălor, şi al preacinstitei lui consoarte, Wie -hoa.

Desfăşurîndu -se tot mai repede şi mai repede, frînghia se apropie de capătul ei, dar deodată se slăbeşte şi rămîne atîrnată. „Un fund nou"! îşi zice bucuros Ngaara. Şi nu -l cunoaşte nimeni!… Acum să tragă cu băgare de seamă frînghia pe povîrnişul prăpastiei… Ngaara vîsleşte îndărăt cu trei -patru lungimi de canoe, apucă frînghia şi trage. Frînghia se întinde, dar nu mai merge. Lui Ngaara i se strînge inima.

Năvodul s -a agățat de ceva pe fund! Ngaara smuceşte de frînghie, dar nu izbuteşte să desprindă năvodul. Mînios şi cu inima îndurerată, îl înjură cu năduf şi pe Jesus -ul albilor şi pe vechii lui zei, şi chiar pe Tatana, duhul cel rău.

Ce -i rămîne de făcut?! Doar n -o să lase năvodul, care îl hrăneşte şi pe el, şi familia lui, care -i plăteşte dările, îi plăteşte datoriile pe care le are la bătrînul Tatana -Robinson pentru rachiu, pentru tutun, pentru undițe… E adevărat că aici e straşnic de adînc, dar un înotător ca Ngaara nu se teme nici de o adîncime cît toată lungimea frînghiei. Şi dacă apare vreun rechin? Ar fi neplăcut, dar

are cuțitul la brîu şi are să fie rău de rechin.

Ngaara îşi scoate flanela veche, pantalonii ponosiți, numai petice, şi se aruncă în apa neagră. Deşi, din obişnuință, a deschis ochii sub apă, în bezna aceasta de nepătruns, față de care noaptea înstelată de sus pare un amurg, nu vede frînghia. Numai dibuind cu mîna, o prinde şi începe să coboare repede în jos de -a lungul ei.

Şi iată că ochii lui larg deschişi văd ceva care face să i se înfioare tot corpul, cuprins de o teamă superstițioasă.

Departe dedesubt, în adîncurile oceanului, sclipeşte un uriaş nor argintiu încețoşat, de parcă luna, părăsind cerul, s -ar fi afundat în apele întunecate şi îşi răspîndeşte de acolo lumina puternică, iar în jurul ei dănțuie nişte dîre albe, luminoase, ca şi cum duhurile apelor şi -ar întîmpina stăpîna cu vesele dansuri sacre. Deodată se aude de -acolo din adînc o bubuitură înfundată, apoi încă una şi, încă una... Ngaara a încremenit. Una după alta, regulate şi puternice, aceste bubuituri, se revarsă de pretutindeni, de parcă nişte uriaşi ar lovi într -o tărtăcuță cît un munte, cum lovesc rapanuiezii în tobele lor tărtăcuțe. Cercuri verzi şi portocalii încep să zvîcnească în fața ochilor lui Ngaara, care a început să se înăbuşe, şi străbătut de un fior de groază sacră, el se repede în sus, dîndu -şi silința să nu vadă şi să nu audă nimic. Dar loviturile zguduitoare îl urmăresc, îl ajung din urmă. Aproape scos din minți, Ngaara iese la suprafață, chiar lîngă canoea lui. Se agață de ea cu degetele tremurătoare şi multă vreme, icnind de groază, nu -şi poate recăpăta suflul...

După ce -şi mai veni puțin în fire, Ngaara aruncă o privire de jur -împrejur şi, convingîndu -se că e singur, îşi lipi urechea de apă. Adîncurile negre îl asurziră cu o nouă lovitură. Ngaara sări ca fript, canoea se legănă gata să se răstoarne şi el se prăbuşi pe fundul acesteia. Şi iarăşi i se păru că şi fundul bărcii se cutremură uşor sub loviturile acelea tainice, care veneau de jos. Atunci, pierzîndu -şi definitiv capul, Ngaara se ridică, înfrigurat scoase cuțitul,

tăie dintr -o mişcare sfoara prețiosului năvod, care -i hrănea familia şi începu să vîslească desperat, mînat de groaza morții...

Toată noaptea s -a zbătut în culcuşul lui de trestie, bolborosind şi strigînd nişte cuvinte cumplite despre luna înconjurată de un nor argintiu şi scufundată în adîncurile oceanului, despre dansul stelelor în jurul ei şi despre bubuiturile tobei sfinte, care însoțeau acest dans. Nevasta lui, Angata, cuprinsă de deznădejde şi de groază, se văicări împreună cu el toată noaptea. Iar dimineața veniră vecinii şi neamurile, şi vestea despre teribila vedenie a lui Ngaara se răspîndi în insulă, ascunsă ca o taină de albii care desigur n -o să creadă cele văzute de Ngaara. Ei ştiu că dacă află albii, o să -i persecute şi o să -i pedepsească cu cruzime pe ereticii care se întorc la zeii lor din vechime.

Dar chiar a treia zi, bătrînul Tehaha, afumat şi duhnind a spirt, căpătînd de la Robinson un pahar de rachiu pentru un sac de nuci de cocos, îi spuse acestuia miraculoasa taină a insulei. Cîteva ore mai tîrziu, bronzatul şef de echipaj Ribeiro plecă cu barca să ducă taina pe bordul goaletei „Santa Maria", care -i adusese lui Robinson un nou stoc de marfă: spirt, stambă putrezită, confecții de „ultimă modă" şi fel de fel de sunători pestrițe pentru copii. Astfel află taina şi don Juan Gomez Gonzales, ziarist din Valparaiso, rătăcit întîmplător prin părțile acestei insule plictisitoare ca amic şi oaspete al căpitanului goaletei. Iar seara, venindu -şi în fire după dogoarea amețitoare de peste zi, ziaristul - presimțind un material senzațional pentru ziarul său - se duse cu barca la locul indicat de bătrînul şi veşnic beatul Te -haha. Oprind barca în dreptul colibei lui Ngaara, don Juan se afundă în apă şi se întoarse de acolo cu totul zguduit. Văzuse norul acela argintiu -încețoşat, şi, cu toate că n -a auzit bubuiturile tobei, dădu crezare spuselor lui Ngaara, povestite apoi de bătrînul Tehaha lui Robinson. Dis de -dimineață, în ziua de şaisprezece august, stația de radio

de pe „Santa -Maria" transmitea la Valparaiso o corespondență lungă, adresată redacției ziarului „El Popolo", sub titlul senzațional: „Taina insulei Rapa -Nui"; în această corespondență erau povestite cu amănunte zguduitoare cele văzute şi auzite de don Juan Gomez Gonzales. Pînă a doua zi, această ştire senzațională se răspîndi în toată lumea, provocînd o derută totală printre savanți şi exploratori, ca şi printre milioanele de cititori ai ziarelor.

La cinci sute de kilometri spre nord -vest de insulă, radiograma de pe „Santa -Maria" fu interceptată de scundul şi galbenul la față radiografist al crucişătorului „Yamato" care gonea cu toată viteza spre sud -est. Radiofonistul raportă radiograma comandantului său, şi căpitanul Maeda o citi cu un interes şi o satisfacție fățişă...

*

Kozîriov îşi pierduse somnul şi nu mai ştia ce e odihna. Bucătarul submarinului, Belogolovîi, se istovise tot luptîndu -se cu el pentru fiecare lingură de supă. Kozîriov aproape că nu mai ieşea din laborator. Obrajii lui pistruiați se scofîlciseră, ochii îi ardeau ca de febră, părul lui des şi roşcat se întunecase parcă, pierzîndu -şi culoarea lui de foc. Enigma termitului îl doborîse, rămînînd pentru el o taină chinuitoare. Kozîriov mai că epuizase toate combinațiile posibile ale elementelor termitului, şi conştiința că a intrai în impas îl înnebunise. De trei zile. Țoi lucra cu el, pregătind experiențele, executînd diferite sarcini şi scutindu -l pe Kozîriov de muncile brute. Dar asta nu -i ajuta la nimic.

În noaptea aceea interveni în sfîrşit şi zoologul. Hotărît, cu o sticluță şi un pahar gradat în mînă, el se apropie de Kozîriov, care şedea la masa din laborator cu capul cuprins în palme, şi -i propuse de o manieră categorică, invocînd ordinul căpitanului, să bea un pic din „licoarea

asta minunată". Kozîriov bău mecanic şi îşi aținti din nou privirea absentă undeva în gol. Dar „licoarea" zoologului îşi făcu efectul destul de repede. După cincisprezece minute. Țoi îl duse pe Kozîriov - care mai că dormea de -a -n picioarele - în cabina acestuia, îl dezbrăcă şi -l culcă în pat. De îndată ce puse capul pe pernă, Kozîriov se cufundă într -un somn adînc.

La ora patru dimineața, cu o jumătate de oră înainte de ora deşteptării, Țoi fu trezit de un ciocănit în uşa cabinei lui. Încă buimac de somn, se sculă şi deschise uşa. În fața lui se afla Kozîriov, îmbrăcat sumar, cu părul ca focul învîlvoiat şi cu pete roşii pe obraji.

— Țoi! spuse acesta cu un glas răguşit. Țoi! Tu eşti chimist... Trebuie să ştii... Eu n -am timp să caut acum... Spune -mi, cîtă clorură de magneziu conține apa de mare?

La început, Țoi nu pricepu nimic. Somnul îi mai încețoşa încă creierul ostenit de peste zi, dar în clipa următoare se trezi de -a binelea.

— Departe de țărm - răspunse el pe un ton academic - în toate oceanele, compoziția apei este aceeaşi. Cantitatea medie de săruri din această apă este de treizeci şi cinci de grame la un kilogram de apă. Cît priveşte clorura de magneziu, conținutul acestuia este totdeauna şi pretutindeni de zece virgulă opt sute şaptezeci şi opt la sută din cantitatea totală de săruri, adică de trei grame şi opt sute opt miligrame greutate netă la fiecare kilogram de apă...

— Şi în golful Finic? îl întrerupse nerăbdător Kozîriov, săltîndu -se de pe un picior pe altul, gata parcă să se năpustească asupra lui Țoi, care se cam lungea la vorbă.

— În golful Finic revin în medie numai cinci grame de săruri la un kilogram de apă; iar clorura de magneziu se află tot în proporție de zece virgulă opt sute şaptezeci şi opt la sută din cantitatea totală de săruri, adică, în cifre absolute, abia cinci sute patruzeci şi patru miligrame la un kilogram de apă.

— Deci aproape patru grame în ocean şi numai puţin peste jumătate de gram în golful Finic! gemu Kozîriov, cu o mină de totală deznădejde. Of, idiot ce sînt! Cum de nu m -am gîndit la diferenţa asta? Termitul nostru submarin este potrivit pentru gradul de salinitate al golfului Finic, unde s -au făcut experienţele. Numai pentru o jumătate de gram de clorură de magneziu la un kilogram de apă! Aici, însă, în ocean, sînt patru grame de clorură de magneziu! patru grame, Ţoi! şi termitul nostru înghite cu atîta lăcomie acest surplus de clorură de magneziu… Of, prostul de mine!… Cum de nu m -am gîndit la asta? Kozîriov tresări deodată. Ochii îi sclipiră. Hai în laborator, Ţoi! strigă el vesel şi înviorat. Hai în laborator! Azi termitul are să ardă astfel încît şi afurisitul ăsta de metal o să se topească!

Kozîriov se întoarse şi aproape că o luă la fugă spre capătul coridorului unde, dincolo de cabina centrală, în faţa cabinetului de biologie se afla laboratorul.

Cinci minute mai tîrziu, Kozîriov şi Ţoi - de parcă ar fi scuturat de pe ei toată oboseala acestor zile - se aşezară la masa de lucru, apucîndu -se cu încredere de ultimele experienţe, hotărîtoare.

Şi într -adevăr, ziua de cincisprezece august ar fi putut fi socotită ziua izbînzii depline.

Mai întîi, în această zi, încă de dimineaţă, intră în funcţiune staţia de radio, şi căpitanul putu în sfîrşit, după şaptesprezece zile de tăcere silită, să comunice guvernului date amănunţite despre avaria suferită de submarin.

A doua victorie a acestei zile, remarcabilă în toate privinţele, fu terminarea reparării tunului de la prova. Probele făcute de acusticianul -şef Cijov pentru verificarea tunului au dat rezultate excelente. Submarinul îşi recăpătă arma lui cumplită, înalta lui capacitate de luptă, şi putea acum să nu se mai simtă o jucărie neputincioasă a hazardului.

Iar curînd după prînz intrară în funcţiune amîndoi

cercetaşii infraroşii; după şaptesprezece zile de orbire, submarinul îşi recăpătase vederea. E drept că nu şi -o recăpătase încă pe deplin, deoarece reflectoarele ultraacustice nu erau încă gata, dar şi repararea acestora se apropia de sfîrşit. Pentru asta acusticienii aveau nevoie de numai două zile.

Şi, în sfîrşit, de la orele cincisprezece ardea cu furie sub inelul duzelor un nou termit care nu se lăsa influențat de conținutul mai mare de clorură de magneziu din apa oceanului. După douăzeci de minute de la începutul arderii, reacția termitică dezvoltă o temperatură de 5 500 grade.

După o oră şi jumătate de observare încordată şi neliniştită a reacției, convingîndu -se că aceasta se desfăşoară corect, Kozîriov simți deodată o slăbiciune neobişnuită. Pentru o clipă chiar îşi pierdu cunoştința şi rămase neputincios în apă, cu picioarele moi şi mîinile atîrnîndu -i într -un nor de aburi, ca o meduză cu tentaculele destinse. E drept că îşi veni în fire numaidecît, dar căpitanul, care trecea prin apropierea lui şi văzuse în ce stare se afla, îl sfătui cu blîndețe şi cu grijă să meargă să se odihnească.

Şi de astă dată, Kozîriov, se duse ascultător să se odihnească.

Pentru toate acestea, ziua de cincisprezece august ar fi putut fi socotită o zi de izbînzi, dacă n -ar fi umbrit -o trei lucruri:

La orele 14, după ce s -a sfîrşit cu succes prima experiență de sub apă, amîndoi cercetaşii infraroşii fură trimişi la suprafață. Din prudență, însă, ținînd seama de apropierea primejdioasă a insulei locuite, cercetaşii nu se ridicau în aer, ci plutiră ca două uriaşe broaşte țestoase, pe deasupra apei. Cerul senin care se oglindea pe cupola ecranului, cu talgerul soarelui aproape la zenit, trimitea la postul central un salut liniştit. Căpitanul se pregătea tocmai să dea ordin pentru întoarcerea cercetaşilor, cînd deodată la orizont, în partea de nord, apăru un punct

negru, care creştea cu repeziciune şi care căpătă curînd nişte contururi surprinzătoare şi de rău augur.

— Un hidroavion! exclamă locotenentul -major.

Avionul apăru curînd pe cupola ecranului. Ajungînd deasupra insulei, acesta descrise cîteva cercuri, aci lăsîndu -se, aci urcînd, iar după aceea luă direcția spre sud şi în scurtă vreme se făcu nevăzut la orizont.

— Curios... rosti gînditor căpitanul. De unde a mai apărut hidroavionul ăsta? Şi ce l -o fi adus aici? Caută parcă ceva...

Un simțămînt de nelinişte puse stăpînire pe el şi nu -l mai lăsă.

Dar asta n -a fost singura neplăcere.

Pînă acum, interogatoriul echipajului nu dusese la lămurirea împrejurărilor misterioase în care s -a produs explozia. Astăzi, - însă, la ora obişnuită, cînd dădea raportul despre desfăşurarea anchetei, comisarul îi putu raporta căpitanului unele materiale noi, care îngăduiau să se tragă concluzii destul de importante. În primul rînd, locotenentul Kravțov - a cărui sănătate începuse de mult să se amelioreze - făcuse în această zi, cu permisiunea zoologului, cele dintîi depoziții. Din aceste depoziții reieşea pe deplin inadmisibila neglijență a locotenentului, care nu raportase comandantului serioasa avarie suferită de mecanismele navei, îl lăsase cu de la sine putere pe Gorelov să părăsească submarinul, contrar ordinului sever, de a nu -i da absolut nimănui voie să iasă, şi nu -l chemase nici chiar după aceea pe căpitan la postul central de comandă. Locotenentul justifica eliberarea permisului dat lui Gorelov cu argumentul că nu putea întîrzia nici o clipă, deoarece, - aşa cum susținea Gorelov - se înfundaseră duzele şi în fiecare moment se putea produce o explozie. Iar după aceea, locotenentul nu i -a raportat comandantului că a eliberat permisul, fiindcă voia să verifice mai întîi dacă funcționează aparatele de semnalizare de la postul de comandă. Intenționa să -l cheme după aceea pe căpitan, dar n -a mai apucat să

facă acest lucru, deoarece s -a produs explozia.

Comisarul îi raportă cu acest prilej comandantului că locotenentul este foarte deprimat şi îşi dă perfect de bine seama cît de necugetată şi criminală a fost purtarea lui în acel moment de excepţională răspundere.

În al doilea rînd, comisarul îi raportă căpitanului că în această zi a putut să pătrundă din exterior în camera inundată a conductelor de gaze, prin duza centrală, după ce a fost bine curăţată de resturile exploziei. Duzele, raportă comisarul, au fost găsite în perfectă stare de funcţionare, cu excepţia a patru găuri cu filet, făcute în camera de ardere a duzei centrale, al căror rost nu putea fi înţeles. Nu se ştie nici pînă acum cum au apărut ele acolo, cine şi de ce le -a făcut.

În camera conductelor de gaze au putut pătrunde astăzi numai după o muncă îndelungată de curăţire a orificiului strîmt, de capetele conductelor de gaze care se îngrămădeau aici. Acolo, în cameră, explozia a provocat fireşte distrugeri deosebit de mari: toate aparatele şi dispozitivele de acolo sînt defecte.

Pe semnalizatorul de presiune a gazelor s -au găsit resturile unei cutiuţe. Korneev şi Kozîriov care au cercetat camera împreună cu comisarul, au recunoscut amîndoi că această cutiuţă este străină de semnalizator şi că a putut fi pusă acolo numai cu un anumit scop - acela de a nu lăsa semnalizatorul să vină în contact cu mediul din afară şi de a -i lua deci posibilitatea de a semnaliza modificarea presiunii gazelor în cameră. Numai un om de rea credinţă putea să facă acest lucru, un om care urmărea un scop criminal.

La ultimele cuvinte ale comisarului, rostite cu o emoţie abia stăpînită, căpitanul ridică asupra lui o privire plină de mînie şi indignare.

— Şi care -i concluzia dumitale? Cine putea face asta? întrebă el încet, abia mişcîndu -şi buzele.

— Numai Gorelov, răspunse cu convingere comisarul.

— Da, numai el, întări tot atît de încet căpitanul. Le -ai

spus lui Korneev şi Kozîriov să nu vorbească absolut nimic despre această descoperire?

— Da, Nikolai Borisovici, dar le -am spus să semneze procesul verbal de anchetă.

— Cînd crezi că ai să închei ancheta?

— O şi consider încheiată, Nikolai Borisovici, aşa că putem trece la elaborarea concluziilor.

— Bine. Mîine la aceeaşi oră să te prezinți, te rog cu toate materialele. Poți pleca, Vasili Egorovici. Am să expediez imediat o radiogramă la statul major.

*

La orele şaisprezece, cînd căpitanul, cufundat în gînduri, se plimba prin încăperea postului central de comandă, electricianul -şef veni şi -i raportă că rezerva de energie electrică din acumulatoare aproape s -a epuizat, şi că atît cît a mai rămas le va mai ajunge numai pentru două zile. Ar trebui deci să se înceapă fără întîrziere încărcarea acumulatoarelor, dar aici, pe povîrnişul submarin al insulei, este îndoielnic că anodul cablului -baterie va ajunge la adîncimea necesară unde să găsească o temperatură suficient de scăzută.

— Şi atunci, ce facem?

Korneev ridică uşor din umeri:

— Să încercăm mai întîi aici; poate ne aflăm deasupra unei depresiuni mai mari.

— Încearcă, tovarăşe Korneev, dar mai repede. Acumulatoarele trebuiesc încărcate din plin. Nu ştim ce ne pot aduce zilele sau chiar orele următoare.

Korneev plecă. La postul central rămaseră numai căpitanul, locotenentul -major - care făcea nişte calcule - şi Marat, ocupat cu repararea tabloului de comandă.

— Mă nelinişteşte hidroavionul acela, spuse căpitanul, adresîndu -se locotenentului -major. Ce -o fi căutînd aici?

— Aceste regiuni sînt destul de frecventate de flotila de baleniere, răspunse locotenentul -major, şi bazele lor,

fabrici plutitoare, sînt adeseori dotate cu avioane pentru căutarea vînatului. Poate că şi acest hidroavion să fie un simplu avion de recunoaştere al balenierelor.

Se auzi un ciocănit în uşă.

— Intră! rosti tare căpitanul.

Pavlik intră cu nişte scule în mîini. Trecu în tăcere în ungherul unde lucra Marat şi -i spuse cu glas scăzut:

— Am găsit firul defect în camera de electrozi şi l -am reparat.

— Bine, Pavlik! îl lăudă tot cu glas scăzut Marat. Acum dă -mi o mînă de ajutor aici. Fixează firele şi butoanele astea.

— Am înțeles! răspunse Pavlik încet, dar lămurit, şi se apucă de treabă.

Căpitanul zimbi abia vizibil şi urmărindu -l pe băiat cum lucrează, reveni la discuția întreruptă:

— S -ar putea să fie şi un simplu avion de recunoaştere al balenierelor, dar pe mine mă nelinişteşte foarte mult situația în care ne aflăm. Aici nava e mult prea expusă. Ne aflăm prea aproape de suprafață, şi nici măcar nu sîntem lîngă țărm, unde ne -am putea mai uşor camufla.

— Da, stația nu e tocmai sigură, recunoscu locotenentul -major, dar din păcate nu ne putem încă mişca, şi la drept vorbind, nici n -am avea unde să ne ascundem.

— Tocmai asta -i rău... Că acum, înainte de a termina reparațiile, ar trebui totuşi să ne ascundem.

Pavlik rămase nemişcat, cu fața la perete, uitînd parcă de lucrul lui şi trăgînd cu urechea la discuția comandanților. Voia să se întoarcă şi să spună ceva, dar limba i se lipise parcă de cerul gurii, îi venea peste mînă să -i vorbească neîntrebat, căpitanului. În cele din urmă, însă, făcînd un desperat efort de voință, se întoarse şi rosti încet, cu voce tremurătoare:

— Îmi dați voie, tovarăşe comandant...

— Ce -i, Pavlik?

— Noi... Ivan Stepanovici şi cu mine... am găsit... un loc foarte bun... Pe cuvîntul meu de pionier, încheie deodată

Pavlik şi tăcu stînjenit.
— Spune, Pavlik. De ce te -ai oprit? zîmbi căpitanul. Spune, nu te jena.
— Am descoperit o peşteră uriaşă. O peşteră submarină, în care s -ar putea adăposti zece submarine ca „Pioner"! Şi pripit, emoționat, încurcîndu -se în vorbe, continuă de parcă s -ar fi temut că acuşi au să rîdă toți de el: Nu credeți? Pe cuvîntul meu de pioner! întrebați -l pe Ivan Stepanovici. Am intrat amîndoi... şi am cercetat -o bine...
Căpitanul sări de pe scaun, cu fața luminată, şi -l apucă pe Pavlik de umeri:
— Serios, Pavlik!? E aşa de mare?
— E departe de -aici? întrebă şi locotenentul -major.
— Mare! Uriaşă! Şi nu -i departe! Jumătate de oră am mers pînă acolo, cu viteza de cinci zecimi! Nu mai mult!
— Măi băiete, măi, tu eşti un vestitor de bucurie! exclamă căpitanul. Asta -i o şansă colosală! Marat, fugi şi cheamă -l pe Ivan Stepanovici! Repede!
Şelavin confirmă tot ce spusese Pavlik: e o peşteră uriaşă, ca un hangar pentru dirijabile, cu fundul şi pereții netezi. „Pioner" poate găsi acolo un adăpost excelent. Neobişnuit de satisfăcut, căpitanul îl mîngîie cu blîndețe pe Pavlik pe umăr.
— Plec chiar acum să văd! spuse el surescitat şi bucuros. Mergi cu mine, Ivan Stepanovici. Și tu, Pavlik.
— Dar duzele nu funcționează. Cum transportăm submarinul acolo? interveni locotenentul -major.
— Douăzeci de oameni în costume de scafandri echivalează cu o mie de cai -putere! răspunse rîzînd căpitanul. Ți -ajunge, Alexandr Leonidovici, ca să -l remorchezi pînă în docul submarin?
— Mi -ajunge, mi -ajunge! zîmbi locotenentul -major puțin ruşinat. E o idee splendidă, excelentă!
La postul central, atmosfera se înveseli deodată.
După o jumătate de oră, căpitanul, Şelavin şi Pavlik se întoarseră din recunoaştere. Căpitanul era neobişnuit de vioi şi satisfăcut: peştera se dovedise într -adevăr

excelentă, şi fundul ei se afla exact la nivelul la care se afla submarinul. Totul se potrivea cum nu se poate mai bine.

Pe platforma basculantă, căpitanul se întîlni cu Korneev şi cu Marat. Korneev profită de această întîlnire şi raportă că aici nu se pot încărca acumulatoarele; s -a dat drumul cablului inferior, dar la 460 de metri s -a culcat pe fund şi nu mai merge.

— ... Marat propune, - urmă Korneev, - să ducem în braţe cablul -baterie pe povîrniş, mai departe spre mare. Ideea e bună şi dacă permiteţi, tovarăşe comandant, îl echipez imediat şi -l trimit.

— Marat! îl imploră Pavlik, lipindu -şi casca de aceea a prietenului său. Te rog, ia -mă şi pe mine, te rog.

— În braţe? întrebă uimit căpitanul, continuînd discuţia cu Korneev. Dar pentru a ajunge la temperatura necesară va trebui să se lanseze cel puţin două mii de metri de cablu! E o greutate colosală... chiar şi în apă...

— A prevăzut el asta. Permiteţi -i, vă rog, Nikolai Borisovici, să vă explice chiar el propunerea lui.

— Spune, Marat, te ascult.

— Avem pe submarin, - începu Marat, cîteva sute de recipiente cilindrice, de metal transparent, închise ermetic, rezervă pentru barometrele de mare adîncime. Dacă le -am ataşa la fiecare zece metri de cablul -baterie, pe măsura coborîrii cablului din submarin, ele ar lua asupra lor aproape toată greutatea...

— Da, ideea e bună! se bucură căpitanul. Eşti de acord, tovarăşe Korneev?

— De acord, Nikolai Borisovici.

— Şi cine o să lege recipientele de cablul -baterie?

— M -am gîndit la Krutiţki, Nikolai Borisovici. A ieşit ieri din spital... Arsen Davidovici nu -i dă voie să facă munci grele, aşa că asta va fi exact o muncă potrivită pentru el.

— Bine, n -am nimic împotrivă, consimţi căpitanul. Dar ţie, Marat, n -o să -ţi fie greu totuşi să tragi cablul singur?

Întrebarea era cît se poate de bine venită.

— Dacă îmi permiteți, tovarăşe comandant, l -aş lua numai pe Pavlik, răspunse Marat. Mi -ar ajunge. Noi doi ne descurcăm foarte bine.

— Iar se bagă voinicul ăsta? Crezi că n -am auzit cum v -ați şuşotit adineauri? Bine, plecați, dar ai grijă de el, Marat! De altfel ai să faci mîine treaba asta. Acum toată lumea trece la tracțiune: ducem submarinul în hangar.

O jumătate de oră mai tîrziu, douăzeci şi doi de oameni echipați în costume de scafandru (aproape tot echipajul) ieşiră din submarin cu nişte cabluri lungi pe umeri. Încins cu cablurile macaralei electrice, care ridicase inelul duzelor pînă mai sus de orizontală, „Pioner" aştepta docil să fie remorcat. Termitul continua să ardă sub inelul duzelor şi fu lăsat în aceeaşi poziție, deoarece deplasarea lentă a submarinului nu putea influența cu nimic buna desfăşurare a reacției termitice. Optsprezece oameni, cîte nouă de fiecare bord, îşi prinseră repede cablurile de copastia care încingea de -a lungul tot submarinul de la provă la pupă şi aşteptau numai semnalul convenit, ca să -şi pornească simultan elicele. Skvoreşnea şi Matveev îşi prinseră cablurile la pupă, lîngă inelul duzelor: lor le revenea rolul de cîrmă, deplasînd pupa cînd într -o parte, cînd în alta. Căpitanul se înhămase la provă, înaintea tuturora, şi conducea manevra. Pavlik, liber, plutea în față, trebuind să facă diferite recunoaşteri cerute de căpitan şi să comunice ce stînci întîlneşte în cale. Cu cît se înalță ele deasupra fundului, ce ieşinduri submarine prezintă pămîntul, şi aşa mai departe...

E greu de redat bucuria cu care a primit Pavlik importantul rol de aghiotant al căpitanului. Dar era de ajuns să -i priveşti fața care -i strălucea de o lumină lăuntrică, pentru a -ți da seama, de asta, deşi el se străduia din răsputeri să se poarte rezervat, ca un om în toată firea: nu se agita, nu se vîra unde nu era nevoie şi în general era stăpîn pe sine.

La orele douăzeci precis răsună comanda căpitanului, şi

cele douăzeci şi unu de cabluri se întinseră toate deodată. Desprins din ancoră, „Pioner" se urni din loc, încet, şi majestos, lăsîndu -se parcă în voia micilor fiinţe care se agitau în jurul lui.

Căpitanul îl scoase mai întîi la larg ca să evite ciocnirea cu stîncile, dîmburile şi capurile submarine care abundau pe povîrniş. Nava luneca destul de uşor, asculta perfect de cîrmă, şi după două ore - aşa cum socotise căpitanul - ajunse în faţa peşterii. Aici nava fu întoarsă brusc cu pupa spre insulă şi în această poziţie fu trasă încet, cu o viteză de trei zecimi, spre povîrnişul submarin. Lepădînd cablul cu care a tras pînă aici, căpitanul se ţinea înaintea pupei. Pavlik plutea în faţă, indicînd pasajele cele mai potrivite - drepte şi largi. Era o misiune foarte grea: „Pioner" era lung de aproape şaptezeci de metri şi avea cel mai mare diametru al său de zece metri, aşa că un pasaj prea sinuos şi îngust nu -i era potrivit.

Dacă cisternele de balast ar fi funcţionat, i -ar fi fost desigur mai uşor, căci s -ar fi ridicat deasupra stîncilor şi s -ar fi lăsat apoi iarăşi în jos, dar cisternele abia erau în reparaţie. Pavlik, însă, îşi îndeplinea foarte bine misiunea şi arăta cu precizie drumul, pe care îl studiase în vreme ce submarinul se afla încă departe de insulă. De altfel, tocmai în locul acesta povîrnişul era abrupt şi prăpăstios, ceea ce uşura apropierea de insulă.

Cu pupa înainte, „Pioner" se apropia tot mai încet şi mai încet de peşteră. Iată că a pătruns în peşteră inelul duzelor cu termitul arzînd sub el. „Pioner" luneca drept, ca pe un fir întins.

Curînd submarinul, atingînd aproape fundul, pătrunse tot în peşteră.

Spre miezul nopţii, „Pioner" stătea iarăşi cuminte; ancorat sub bolţile peşterii puternic luminate, ce prinsese deodată viaţă, întocmai ca un dirijabil uriaş într -un hangar încăpător şi sigur.

CAPITOLUL X. EXPEDIȚIA DUPĂ CURENT ELECTRIC

În timpul nopții, în cabina lui de pe submarinul cufundat în somn, căpitanul centraliză toate rapoartele cu privire la lucrările din ziua respectivă. Lucrările se desfăşurau excelent, exact după grafic. La 19 august, adică peste trei zile, submarinul va putea să iasă din noul său adăpost şi să pornească spre îndepărtatele țărmuri ale Primoriei Sovietice. Dar dacă ceva neprevăzut ar face să amîne nu cu o zi, ci măcar cu cîteva ceasuri plecarea în cursă, riscau să nu mai poată ajunge în ziua de 23 August la Vladivostok. De la insula Rapa -Nui, submarinul trebuia să străbată în linie dreaptă aproape 15 000 de kilometri: exact o sută ore de mers necontenit, cu viteza de zece zecimi!

Ar trebui deci să pornească la drum cel mai tîrziu la ora 6 dimineața, în ziua de 19 august, ca să poată - urmînd acelaşi drum cu soarele - să apară în golful Ussuri, în dreptul insulei Russki din fața Vladivostok -ului, la orele 10 dimineață, în ziua de 23 August. O întîrziere neprevăzută de numai opt -zece ore ar compromite totul. În acest caz, toată munca, eforturile supraomeneşti ale echipajului şi toate speranțele se vor spulbera.

Fruntea căpitanului se acoperi cu broboane de sudoare. „Nu, nu se poate!... Nu putem pleca după o reparație atît de amplă, fără nici o rezervă de timp, îşi zise el. Trebuie să muncim şi mai repede, cu şi mai multă încordare. Dar ce -i mai poate cere echipajului, care nu mai ştie nici de odihnă, nici de somn? Ce le mai poate cere oamenilor care de atîtea zile muncesc din răsputeri, pare -se pînă la limita istovirii?"

Căpitanul îşi frămînta mintea, dar nu găsea nici o soluție. Orele scurte şi atît de prețioase ale odihnei se scurseră în aceste cugetări neliniştite, şi vremea deşteptării îl găsi pe comandant cu ochii inflamați de nesomn. Stăpînit de o nelinişte arzătoare, căpitanul ieşi

din submarin şi începu să -i zorească pe oamenii care nu -şi destinseseră încă trupurile neodihnite în cele cîteva ceasuri de somn, îndemnîndu -i să se apuce cît mai iute de lucru. Încercă o mare satisfacție cînd văzu rezultatele muncii efectuate de Skvoreşnea în noaptea aceea.

Skvoreşnea se oferise să facă de cart în timpul nopții la macaraua care trăgea încet inelul duzelor pe latura de jos care, înmuindu -se, se dezdoia. Dar la macara, de fapt, nu era mai nimic de făcut, şi Skvoreşnea se apucă să continue curățirea pupei de excrescențele metalice, care se formaseră după ce inelul duzelor fusese smuls de explozie de la locul lui. Era o muncă foarte grea şi istovitoare. Aici nu se putea folosi termitul. Sculele se toceau, se rupeau repede bormaşinile, ferestraiele şi rindelele electrice deveneau repede inutilizabile.

În cele din urmă, Skvoreşnea încercă tot cu sculele manuale, punîndu -şi în acțiune neobişnuita lui forță fizică. Rezultatele se arătară a fi din cele mai bune.

Înainte de ora deşteptării, inelul duzelor se ridicase pînă aproape de pupa vasului; locul de sudură fusese între timp curățat de Skvoreşnea şi pregătit pentru sudură. Înăuntrul inelului se mai aflau însă destule conducte de gaze, cu capetele frînte şi ascuțite. Skvoreşnea se apucă să le înlăture, silindu -se să sfîrşească această operație înainte de a apuca macaraua electrică să lipească inelul duzelor de pupă.

Skvoreşnea risipea şi acum o energie colosală, ca şi cum n -ar fi avut în urma lui o noapte istovitoare de nesomn. Munca lui clocotitoare molipsise pînă într -atît întreaga brigadă a duzelor, care tocmai îşi începuse lucrul, încît era cu neputință să te stăpîneşti şi să nu te alături acestei munci.

Şi atunci cînd Korneev îl căută pe căpitan, ca să -i spună că intenționează - conform dispozițiilor din ajun - să -i trimită pe Marat şi pe Pavlik cu cablul - baterie spre adînc, îl găsi în mijlocul brigăzii duzelor, muncind de zor la inel.

— Cît mai are Marat de lucru la repararea tabloului şi rețelei de comandă? întrebă căpitanul fără să -şi ridice capul şi fără să lase lucrul.
— După graficul brigăzii, încă vreo şase -şapte ore.
— Lucrează și Pavlik cu el?
— Da.
— Transmite -le amîndoura, şi lui Marat, şi lui Pavlik, rugămintea mea personală de a termina lucrarea mai repede decît graficul brigăzii. După aceea pot pleca. Şi te rog şi pe dumneata, tovarăşe Korneev! Mai repede... Mai repede... Încordați -vă toate forțele care v -au mai rămas! Nu avem rezerve de timp. Peste o jumătate de oră să vii la mine în cabină, cu locotenentul -major, profesorul Lordkipanidze, Cijov, Siomin şi Kozîriov. Am să vă explic situația.
Marat şi Pavlik se întristară oarecum de întîrzierea expediției lor după curent electric, pentru care şi începuseră să se pregătească. Dar rugămintea personală a căpitanului, pe care Korneev le -o transmisese pe un ton oarecum solemn şi foarte semnificativ, avu asupra lor un efect stimulator, cum nu se poate mai puternic. Dorința lor de a pleca în expediție în loc să -i mai întristeze, le dădu un nou aflux de energie şi se apucară de lucru cu mai mult avînt.
La ora stabilită veniră la căpitan toți cei pe care -i convocase.
— Tovarăşi, se adresă căpitanul celor de față. După graficele brigăzilor vom putea porni la drum la nouăsprezece august. Ne rămîn deci pentru cursă numai patru zile. Aceasta e o limită - exact atît cît ne trebuie ca să ajungem la Vladivostok în ziua de douăzeci şi trei. Dar nu ne mai rămîne nici o rezervă de timp. Cea mai mică întîrziere neprevăzută poate să compromită totul. Trebuie să accelerăm şi mai mult reparațiile. Trebuie să ne creăm o rezervă măcar de vreo zece ore. Dar nu merge să le spunem asta direct oamenilor. Mă tem să nu întindem prea mult coarda. Skvoreşnea însă mi -a sugerat o

soluție. El, de pildă, cu energia lui, contaminează brigada, care îl urmează şi îşi dă silința să nu rămînă în urmă. Rezultatele sînt evidente: brigada lucrează ca niciodată. Tovarăşi, vă rog să dați şi dumneavoastră pildă brigăzilor respective şi atunci o să acumulăm cu siguranță rezerva de care avem nevoie. Dumitale, Lord, vreau să -ți mai fac o rugăminte. Locotenentul Kravțov s -a întremat îndeajuns şi nu prea mai are nevoie de îngrijirea dumitale. Fă -ți, te rog, timp şi adăugă la cacao ceva din arsenalul dumitale medical dietetic, pentru a -i spori puterea nutritivă şi particularitățile întăritoare; dă apoi dispoziție să se umple cu noua băutură termosurile acelora care lucrează în exteriorul submarinului. Celor care lucrează înăuntru, să li se dea la fiecare două -trei ore acelaşi aliment în pahare... Asta -i tot, tovarăşi. Şi acum, la lucru! Vă rog pe toți să faceți tot ce vă stă în putință. Da, încă ceva... Tovarăşe Siomin, acum dumneata ai să citeşti, probabil, numărul de azi al gazetei, nu? Scoate în mod deosebit în evidență munca de peste noapte a lui Skvoreşnea. N -o lăsa pe mîine. Date despre ea îți dă Kozîriov chiar acum. Puteți pleca, tovarăşi!

În uşă răsunară ciocănituri scurte şi grăbite.

— Intră! spuse tare căpitanul.

Dînd semne de agitație, Pletniov intră repede în cabină, închise uşa în urma lui şi se îndreptă grăbit spre căpitan, ocolind masa. Fața îi era roşie, iar ochii îi sclipeau în rețeaua de zbîrcituri în continuă mişcare. Ținea în mînă un formular telegrafic.

— Foarte urgent. Guvernamentală, spuse Pletniov gîfîind ca după o alergare şi întinzîndu -i căpitanului o radiogramă.

Chiar după primele cuvinte pe care le citi, fața obosită a căpitanului oglindi o emoție neobişnuită. Aplecat peste radiogramă, căpitanul citea cu încordare. Emoția lui îi molipsi numaidecît pe toți participanții la consfătuire. Încremeniți pe locurile lor, aceştia nu -şi mai luau ochii

nerăbdători de la căpitan, schimbînd numai din cînd în cînd între ei scurte priviri întrebătoare. Căpitanul parcurgea la repezeală rîndurile radiogramei.

În cele din urmă se îndreptă din spate şi -i cuprinse cu privirea pe cei de faţă. Ochii lui iradiau o bucurie neobişnuită. Se ridică brusc în picioare şi rosti încet, de parcă n -ar fi fost sigur că are să se poată stăpîni:

— Tovarăşi... Vocea i se frînse. Răsuflă adînc şi rosti din nou, cu vocea întărită: Tovarăşi, ne -a fost dat să trăim azi o neobişnuită fericire. Am primit o radiogramă de la Comitetul Central al partidului nostru. Am să citesc conţinutul radiogramei.

Se ridicară cu toţii, smulşi parcă de vînt de pe scaune, emoţionaţi, cu feţele dintr -o dată întinerite şi încremeniră aşa, aplecaţi puţin înainte, spre căpitan. Acesta citea, şi mîinile lui tremurau uşor, făcînd să tremure deasupra mesei şi foaia albă a radiogramei:

— „Moscova, fulger, guvernamentală. Căpitanului Voronţov, comandantul submarinului „Pioner", comisarului Siomin, profesorului Lordkipanidze, şeful părţii ştiinţifice a expediţiei.

Trimitem un fierbinte salut eroicului echipaj al submarinului „Pioner"! Urmărim cu admiraţie lupta voastră neobosită şi splendidă împotriva stihiei duşmane, împotriva urmărilor mîrşavei trădări. Sîntem încredinţaţi că veţi încheia cu bine expediţia. Sîntem convinşi că veţi înscrie noi pagini glorioase în istoria luptei pentru studierea şi stăpînirea adîncurilor misterioase ale oceanelor, că în ceasul cumplit al încercărilor submarinul va fi la postul său, lîngă ţărmurile ţării, pentru apărarea libertăţii şi pentru înflorirea continuă a patriei socialiste..."

Numele celor care semnau radiograma se mistuiră într -o furtună de strigăte pline de entuziasm...

— Vom ajunge la timp!... Vom justifica încrederea acordată! Vom învinge! Vom învinge!

— La echipaj! La echipaj! strigă comisarul. Tovarăşe

comandant, trebuie să anunţăm echipajul!
Faţa lui tînără strălucea de fericire sub părul cărunt. Comisarul se apropie de căpitan şi, abia stăpînindu -şi vocea care nu -i dădea ascultare, rosti pe un ton cît se poate de oficial:
— Tovarăşe comandant, permiteţi -mi să convoc imediat echipajul pentru comunicarea dumneavoastră!
Căpitanul îi puse amîndouă mîinile pe umeri şi -l strînse prieteneşte:
— Da, desigur, Siomin, tovarăşe dragă! Desigur! Şi cît mai repede. Hai! Mai repede!
Îl întoarse pe comisar de umeri şi împingîndu -l uşor înspre uşă, îi strigă din urmă:
— Tot echipajul şi toţi lucrătorii ştiinţifici!

*

La orele 11, emoţionat încă după mitingul plin de bucurie, prilejuit de radiogramă, Marat dădu o fugă la Korneev, ca să -i comunice că el şi cu Pavlik au terminat complet repararea tabloului şi a reţelei de comandă cu trei ore înainte de prevederile graficului.
Marat îşi dădu seama că el n -a mai lucrat niciodată cu atîta însufleţire, cu atîta entuziasm ca acum. I se părea că radiograma primită era plină nu de cuvinte, ci de o muzică neobişnuită, care continuă încă să răsune în inima lui. Alerga pe scări şi prin compartimente, fredonînd ceva vesel, simţindu -se uşor ca un fulg. Şi peste tot auzea tovarăşi fredonînd sau chiar cîntînd tare, peste tot vedea ochi strălucitori şi zîmbete voioase.
— Vom birui, Maratuşka! îi strigă din urmă Kramer.
— Cu trei ore mai devreme! îi răspunse rîzînd Marat şi fugi mai departe..
Îl găsi pe Korneev în camera de electroliză. Se vîrîse sub baie ca să lucreze şi i se vedeau numai picioarele.
— Bine, îi răspunse Korneev scurt, cu glasul înfundat, după ce Marat îi raportă că a sfîrşit lucrarea şi după ce -l

rugă, nerăbdător, să -i îngăduie să plece cu cablul -baterie.

— Dar să ştii, adăugă electricianul -şef, că eu nu merg la căpitan... N -am timp... Du -te singur şi -i raportează...

Marat îl găsi pe căpitan în camera conductelor de gaze unde, împreună cu brigada lui Kozîriov, înlătura bucăţile de ţevi rupte care ieşeau din peretele interior. Ca să ajungi acolo trebuia să dai dovadă de multă îndemînare şi măiestrie acrobatică. Şi aici răsuna un cîntec, dar Marat nu se miră: şi cîntecul acesta se contopea cu cîntecul din inima lui.

— Mulţumesc, Marat! îi răspunse căpitanul după ce -i ascultă raportul. Transmite -i mulţumirile mele şi lui Pavlik. Mîncaţi, odihniţi -vă, şi pe urmă puteţi pleca. Cît timp vă trebuie pentru această operaţie?

— Cred că vreo şase -şapte ore, tovarăşe comandant. Nu ştiu cum se prezintă povîrnişul.

— Da -da... Desigur. În orice caz, grăbiţi -vă, fiindcă mai avem nevoie de ajutorul vostru aici. Ţineţi legătura cu submarinul. Poţi pleca! Succes. Salutări lui Pavlik şi ai grijă de el.

Marat îşi dădea perfect de bine seama cît de grea este misiunea ce -i revine şi nu renunţă la odihna pe care i -o propuse căpitanul. Apucă totuşi, în timpul pauzei de la prînz, să -i explice lui Krutiţki cum să lege recipientele de cablul -baterie. După prînz se apucă împreună cu Krutiţki, să scoată recipientele din magazie, să le astupe, să prepare pentru ele laţuri de sîrmă şi să le ducă afară, lîngă tamburul cablului -baterie. După ce terminară această operaţie, la orele 18, în costumele de scafandri echipate complet cu acumulatoare, termosuri şi cartuşe cu oxigen lichid, înarmaţi cu sculele necesare şi cu termometrul de mare adîncime la brîu, Marat şi Pavlik aşteptau în camera de evacuare, să se dea drumul apei. În ultimul moment, Şelavin dădu buzna în cameră şi -i vîrî lui Marat în mînă un batimetru de mare adîncime:

— Poftim, Marat... Cred că n -are să te îngreuneze asta

prea mult. O mică probă de apă din adînc... Te rog foarte mult.

Imediat după el se apropie grăbit zoologul şi, luîndu -l pe Pavlik la o parte, îi spuse încet şi oarecum stînjenit:

— Vezi, Pavlik, dacă găseşti ceva deosebit de interesant, te rog să nu laşi să -ţi scape. Am să -ţi fiu foarte recunoscător. Desigur dacă... m -m -m -da, dacă împrejurările şi timpul au să -ţi îngăduie... Te rog, Pavlik!

Cîteva minute mai tîrziu, Pavlik şi cu Marat păşeau pe povîrniş, purtînd pe umeri capătul cablului -baterie, cu receptorul care semăna cu un boboc închis de lalea, puţin umflat la mijloc. După ce coborîră vreo cincizeci de paşi, puseră receptorul pe un bolovan, pentru a controla mecanismul de pornire a cablului -baterie. Pe cablu, la baza receptorului, se afla un comutator mare cu nişte gheare largi. Marat îl răsuci, şi bobocul de lalea începu să se desfacă întocmai ca o floare. După un minut, receptorul arăta ca o uriaşă turtă de floarea soarelui, umflată la mijloc, pe care se îndesau, ca nişte seminţe, punctele negre ale termoelemenţilor.

După ce se convinse că funcţionează bine, Marat răsuci încă o dată comutatorul şi bobocul de lalea se închise.

— Ei, Pavlik, la drum! Pe umăr... arm'! Înainte, marş! Un -doi! Un -doi!

*

Ritmul lucrărilor de pe submarin se intensifica încet, pe neobservate. Munca excepţional de încordată a şefilor de brigăzi şi a căpitanului însuşi începuse să dea roade. Însemnată fu şi contribuţia zoologului. Acesta găsi o nouă combinaţie de vitamine, printre care şi vitamina KL2 de curînd descoperită. Adăugată la cacao, întăritoarea combinaţie de vitamine începu să lupte cu succes împotriva surmenajului oamenilor, înviorîndu -i şi sporindu -le puterea de muncă. După indicaţiile date de zoolog, bucătarul Belogolovîi le aducea oamenilor la

fiecare două ore cîte o ceaşcă de „apă vie", cum îi spunea Romeiko minunatei băuturi, şi nu pleca pînă nu -şi bea fiecare ceaşca pînă la fund.

Şi locotenentul Kravţov începu să dea o mînă de ajutor. I se permisese să se scoale din pat, să umble, să citească şi să scrie. Deşi starea lui fizică se îmbunătăţea mereu, nimeni nu mai putea recunoaşte într -însul pe veselul locotenent de altădată, hazliu, vorbăreţ şi veşnic preocupat de înfăţişarea lui exterioară. Palid, cu obrajii traşi, nebărbierit şi cu favoriţii neîngrijiţi, zăcea nemişcat ceasuri întregi în pat, tăcut, cu ochii aţintiţi în tavan, gîndindu -se la ceva, se vede treaba greu şi chinuitor. Cîteodată îi scăpa din piept cîte un oftat sau un geamăt, începea să se sucească neliniştit de pe o parte pe alta, se ridica, se aşeza în fotoliu şi iarăşi se culca în pat, negăsindu -şi locul, de parcă ar fi căutat să scape de nişte apăsătoare aduceri aminte. Astăzi, aflînd de la zoolog că munca, departe de a fi sfîrşită, se intensifică, l -a rugat sfios şi nehotărît să intervină pe lîngă căpitan pentru a -i îngădui să -l schimbe pe locotenentul -major la postul central, unde acum nu e aproape de loc de lucru; în orice caz, atît cît este, munca de acolo nu -i obositoare; va trebui să ţină legătura radiotelefonică cu toate compartimentele submarinului, cu oamenii care lucrează afară, cu căpitanul, cu Marat, să lanseze din cînd în cînd cîte un cercetaş infraroşu şi să urmărească indicaţiile acestuia pe ecran; în sfîrşit, să primească date de la brigăzi despre desfăşurarea lucrărilor şi să întocmească situaţii generale. Toate acestea ar putea să le facă şi el, eliberîndu -l astfel pe locotenentul -major, care ar putea să se ocupe de alte lucrări urgente. Locotenentul -major sprijini cu căldură propunerea lui Kravţov, şi zoologul obţinu pentru el permisiunea căpitanului. Obrajii locotenentului se îmbujorară de bucurie atunci cînd zoologul îi spuse că rugămintea lui a fost îndeplinită de căpitan. Nevenindu -i să -şi creadă urechilor, temîndu -se parcă să nu piardă fericirea care îi umpluse inima, se

bărbieri la repezeală, îşi scoase halatul de spital, îşi puse uniforma, o potrivi cu drag ca pe ceva neobişnuit de scump pe care -l socotise pierdut, şi îşi controlă încîntat ținuta...

Se îndreptă repede spre postul central, iar locotenentul - major, după ce -i dădu în primire postul, se duse imediat la electricieni, pentru a umple golul format prin plecarea lui Marat şi a lui Pavlik.

La orele douăzeci, locotenentul îi transmise comandantului primul raport despre desfăşurarea lucrărilor. Raportul îl bucură foarte mult pe căpitan: lucrările luaseră vădit un nou avînt.

— Ții legătura cu Marat, tovarăşe locotenent?

— Din oră în oră, tovarăşe comandant. Spune că totul e în ordine. Cîteva piedici întîlnite în drum le -au lichidat repede. Acum se află amîndoi la o adîncime de o mie o sută de metri. Temperatura apei este de plus patru grade şi jumătate.

— Foarte bine! Cred că au să ajungă curînd pînă la două grade şi jumătate şi -o să se poată întoarce. Bravo, băieți! Cum te mai simți, tovarăşe locotenent?

— Mulțumesc, tovarăşe comandant! Mă simt excelent. Munca e totuşi cel mai bun leac...

La orele douăzeci şi trei, electricienii terminară repararea conductelor electrice care duceau la cisterne: valvulele de fund, pompele şi dispozitivele de ventilație începuseră să funcționeze. Cei care lucrau afară, la duze, aflară înaintea tuturora acest eveniment îmbucurător, urmărind manevrele de probă ale submarinului care începu deodată să se ridice şi să se lase în jos, laolaltă cu ei. La pupa submarinului, aceste evoluții fură întîmpinate cu un „ura" înfundat şi pripit. Oamenii n -aveau cînd să -şi îndrepte trupurile şi să aplaude, cu atît mai mult cu cît pentru brigada duzelor se apropia momentul hotărîtor: se terminase montarea inelului duzelor la locul lui şi trebuia să înceapă sudarea de corpul navei.

Cu cîteva minute înainte de miezul nopții, cînd urma să

se sune stingerea, inelul duzelor fu fixat definitiv la locul lui şi se putu scoate în sfîrşit, de sub el creuzetul cu termit. Toţi se pregătiră să plece, numai Skvoreşnea se apucă să curăţe canelele din bordajul ondulat, prin care trebuia să se scurgă sub inelul duzelor metalul topit.

— Acuşica vin! bombăni el, răspunzînd îndemnului lui Kozîriov de a lăsa lucrul. Numa să curăţ şi canelul aista...

Dar canelul respectiv se cerea bine şlefuit, deoarece, după cît se vedea, zgronţurile de metal vechi nu fuseseră înlăturate în întregime, aşa încît Skvoreşnea a trebuit să -şi poarte încă multă vreme bormaşina electrică încoace şi încolo pe sub inel, înainte de a se convinge că, în sfîrşit, canelul este cu desăvîrşire curat. Dar nici după asta, Skvoreşnea nu se gîndi să plece. O patimă nestăvilită pentru muncă pusese stăpînire pe el şi nu putea să şi -o biruie, încă un canel, şi încă unul... Şi ăsta, şi celălalt... Nu se poate desprinde de ele, mai sînt încă atît de multe!... Skvoreşnea continuă să lucreze cu aceeaşi energie, cu forţe nesecate parcă.

Orele odihnei de noapte zboară repede, pe neobservate. În peşteră, sub razele puternice ale reflectoarelor, e pustiu. În jurul submarinului mişună umbre vioaie de peşti, care se opresc împrejurul ciudatei siluete ce stă aplecată la pupă şi, deodată, se împrăştie la cea mai mică mişcare a acesteia.

Curînd, va suna deşteptarea... curînd, foarte curînd... Dar nu mai are decît un ultim canel de controlat... Brigada va putea trece direct la sudură.

Potrivit regulamentului, Kozîriov îi făcu lui Skvoreşnea o mustrare aspră, dar vocea lui exprima nu atît nemulţumire, cît mirare şi admiraţie. Şi totuşi, Kozîriov îi raportă căpitanului cele întîmplate. Căpitanul îl ascultă şi se întoarse spre Skvoreşnea.

— Du -te şi culcă -te, Andrei Vasilievici, îi spuse el cu blîndeţe. Aşa nu se poate. Ai să cazi din picioare...

— Vă rog să mă iertaţi, tovarăşe comandant, glăsui Skvoreşnea, înălţîndu -se ca o coloană de metal. Mă simit

proaspăt şi în puteri ca după o baie bună. Îngăduiţi -mi să rămîn la lucru. Nu -i vreme de hodină amu...

— Ea doua noapte de cînd nu doarme, tovarăşe comandant, interveni Kozîriov.

— Ei şi? replică Skvoreşnea, trecînd peste toate prevederile regulamentului. Asta -i floare la ureche pentru mine. S -o -ntîmplat să nu dorm eu nici cîte tri nopţi la rînd, în cîte o campanie, şi nici pe naiba n -am avut... Aşa -s eu croit...

*

Pălăvrăgind veseli şi ciondănindu -se în glumă, cu cablul -baterie pe umeri, cel dintîi în faţă, iar cel de -al doilea la vreo zece metri în urmă, Marat şi Pavlik coborau panta lină a fundului, la o adîncime de aproape o mie de metri de la suprafaţa oceanului.

Acum era uşor de mers. Partea cea mai grea a drumului rămăsese în urmă. Îngrămădirile de stînci care trebuiau ocolite şi rîpele largi, în care trebuia să coboare cu băgare de seamă ca apoi să iasă din ele, crestele de lavă pietrificată şi desişurile alunecoase, încîlcite, de crini de mare ori de hidropolipi - toate acestea au trebuit să le biruie în primii opt sute de metri ai coborîşului, destul de prăpăstios. Acum se întindea în faţa lor o pantă lină, cu rare dîmburi domoale, care nu împiedicau mersul. În urma lor, abia atingînd fundul, cablul -baterie luneca uşor, ca un şarpe subţire, negru şi îndungat cu alb pe spate. Un nouraş de mîl plutea pînă departe deasupra lui, însemnîndu -i drumul.

— ... O fi el uşor de mers, - răspunse Marat, de astă dată pe un ton serios, la o observaţie a lui Pavlik, - - dar din cauză că panta e aşa de puţin înclinată, o să trebuiască să ne depărtăm şi mai mult. De cînd tot mergem, şi abia am ajuns la o mie de metri de la suprafaţă, şi temperatura apei se menţine tot peste cinci grade.

— Dar cît ar mai trebui să mergem pînă dăm de două grade şi jumătate?

— Eu ştiu? Dacă avem noroc să întîlnim vreo prăpastie, găsim acolo adîncimea necesară... Altfel te pomeneşti că terminăm cablul şi tot nu dăm de o temperatură mai scăzută.

— Şi atunci ce facem? Iar ne cărăm înapoi cu astea -n spate.

— Ei nu, de ce să ne întoarcem? Cablul -baterie produce curent şi la această adîncime, numai că diferența de temperatură dintre capete va fi mai mică, şi încărcarea acumulatoarelor se va face mai încet. Iar pentru noi, fiecare oră de staționare în plus lîngă insulă este neplăcută, poate chiar periculoasă. Aşa a spus căpitanul...

O vreme merseră în tăcere. Bîzîitul buzerului îi aminti lui Marat de submarin. Marat îi comunică locotenentului Kravțov, că se află la o adîncime de o mie două sute de metri, că temperatura apei e cu puțin sub cinci grade şi că totul merge bine, iar după aceea întrerupse legătura cu submarinul.

După puțin timp, fundul începu să se încline tot mai mult şi, în cele din urmă, să coboare atît de abrupt, încît Marat şi Pavlik abia se țineau să nu vină de a berbeleacul la vale. Acest coborîş istovitor se sfîrşi la adîncimea de o mie nouă sute de metri, şi cei doi prieteni se pomeniră într -un mediu cu totul diferit. Iarăşi îi înconjurau stînci risipite peste tot, cînd singuratice, cînd îngrămădite unele peste altele, cînd golaşe, cînd acoperite cu desişuri de crini, bureți, ascidii, gorgoni şi polipi de mare adîncime. Printre stînci şi deasupra lor apăreau şi dispăreau des luminițele multicolore ale peştilor, felurite coliere şi ghirlande de puncte luminoase.

— Ei, Pavlik, - zise Marat, uitîndu -se la termometru, - uite că am ajuns unde trebuie; temperatura este exact de două grade şi jumătate peste zero. Putem pune în funcțiune cablul -baterie şi ne întoarcem acasă!

— Ar fi şi timpul, îi răspunse Pavlik. N -or fi grele astea, dar simt că mi s -au înmuiat genunchii.

— Stai, Pavlik. Nu putem pune receptorul jos. E prea gros mîlul, se -nfundă. Uite -acolo, printre stîncile alea, trebuie să găsim vreun bolovan mai drept, pe care să -l punem.

Găsiră repede un bolovan potrivit, mic şi plat, la poalele unei stînci uriaşe, şi, cu băgare de seamă, aşezară receptorul cablului pe el.

— Uf! răsuflă uşurat Pavlik. E uşor, dar tot mă doare spatele.

— Hai să stăm puțin, propuse Marat. Ție nu ți -e foame?

Prietenii se aşezară pe bolovan, lîngă cablu, şi, rezemîndu -se cu spatele de stîncă, sorbeau în tăcere cacao fierbinte din termosuri, plimbîndu -şi razele lanternei peste tabloul sălbatic, care -i înconjura. Desişurile de hidropolipi, umbrele întunecate şi luminoase, care se tîrau pe fund şi pe stîncile posomorite, sau apăreau şi dispăreau în hăul negru de deasupra lor, toate acestea le arătau că fundul ducea o viață mai intensă, mai clocotitoare decît straturile de apă de deasupra lui.

— Ei, Pavlik, e timpul să ne întoarcem, spuse Marat; şi se ridică încet, despărțindu -se vădit cu multă părere de rău de locul acesta confortabil.

Dar n -apucă să -şi îndrepte bine spinarea, cînd stînca de care se rezemau (al cărei echilibru îl tulburaseră probabil) se prăbuşi deodată peste ei. Pavlik şi Marat săriră la timp în lături, dar receptorul cablului rămase prins sub stîncă. Desperarea lui Marat n -avea margini. Nu -şi putea ierta această greşeală. Vreme de două ore, tot pornind elicea cu viteza de zece zecimi, încercă împreună cu Pavlik să urnească din loc stînca uriaşă. Dar totul era în zadar. Se pierdea timp prețios. Atunci căpitanul îl trimise în ajutorul lor pe Skvoreşnea. Numai după sosirea lui izbutiră să dea la o parte stînca de pe receptorul cablului şi să pună receptorul în funcțiune.

CAPITOLUL XI. BĂTĂLIA DECISIVĂ

Cu sacii din spate umflați, se ridicară toți trei, încet, spre suprafața oceanului.

— Şi -amu, flăcăi, dați drumu la elice. Sîntem la o sută cincizeci de metri taman la nivelul hangarului nostru, spuse Skvoreşnea, uitîndu -se la măsurătorul de adîncime. - Bandă dreaptă!... Stop! strigă el deodată, întrerupînd manevra şi arătînd cu mîna spre vest, în sus şi în dreapta sa. Asta ce -o mai fi?

La vreo zece metri deasupra lor şi la vreo cincizeci de metri în dreapta, spre nord -vest, în pîcla albastră -verzuie a apelor luneca încet o umbră neagră, uriaşă. Pe spatele ei se puteau vedea nişte cocoaşe mari, cilindrice. Umbra se deplasa fără a face eforturi; era dreaptă, rigidă, rotunjită la urmă şi ascuțită în față ca prova unei nave.

— Uite la sud încă una! Uite -o! Uite -o acolo! arătă mirat Pavlik în stînga primei umbre. Ce -ar putea să fie oare?

— Da, da, văd, întări Marat.

— Submarine!... exclamă tulburat, Skvoreşnea. Naiba să mă iee dacă nu -s submarine!

— Ce tot spui, tovarăşe Skvoreşnea? se auzi vocea locotenentului -major. Ce fel de submarine?

— Nu mai pricep nimic, tovarăşe locotenent -major! răspunse Skvoreşnea. Două submarine se îndreaptă cu viteză mică spre insulă... La o sută de metri unul de altul... Şi se află exact la nivelul peşterii! Pornim spre sud ca să le videm mai bine...

— Comunică tot ce vezi! îi ordonă locotenentul -major. Dau semnalul de alarmă! Şi pui în funcție toate reflectoarele ultraacustice, cîte sînt gata!

Skvoreşnea dăduse între timp drumul elicei şi se avîntă cu viteză de trei zecimi spre stînga, prin fața şi de -a

lungul necunoscutei formații de submarine. Marat şi Pavlik îl urmau.

După ce trecură de cel de -al doilea submarin, Skvoreşnea raportă:

— Tovarăşe locotenent -major, încă un submarin la sud! Interval, o sută douăzeci şi cinci di metri!... Merg în formație...

— Am auzit, încă un submarin la sud, răspunse locotenentul -major. Pe ecran se văd şase siluete. Dar reflectorul numărul o sută treizeci şi opt de la provă nu funcționează încă, şi în sectorul lui, între a cincea şi a şasea siluetă, e un interval mare. Nici reflectorul de sus, din colț, numărul o sută patruzeci şi doi nu merge... tocmai îl corectează locotenentul Kravțov. Continuați observarea formației!

— Am înțăles! Încă un submarin la sud... Interval, o sută cincizeci di metri... Înaintează toati încet spre insulă. Mergim mai diparte spre sud... Trei suti di metri... cinci suti di metri... Altele nu se mai văd... Tovarăşe locotenent -major!

— Da!

— Am numărat patru submarine la sud di primul... Pe noi ne vedeți?

— Vă văd.

— La ce distanță sîntem di peşteră?

— Cincisprezece kilometri.

— Permiteți să ne ridicăm deasupra submarinelor şi să cercetăm şi la nord di primul submarin pi cari l -am văzut?

— În direcția aceea funcționează toate reflectoarele acustice. Mai vin trei submarine şi pe -acolo. Iar la suprafață se văd siluetele a trei vase. Probabil contratorpiloare.

— Vorbeşte comandantul navei „Pioner" se auzi apoi vocea căpitanului. Tovarăşe Skvoreşnea, ridicați -vă toți trei deasupra submarinelor, urmăriți -le şi supravegheați -le...

— Tovarăşe căpitan, - îl întrerupse locotenentul -major, alarmat, - profesorul Lordkipanidze spune că locotenentul Kravțov a dispărut din sectorul o sută patruzeci şi doi şi nu răspunde la apel! S -a auzit numai o dată ceva nelămurit şi atît.

Sub căşti răsună iarăşi vocea căpitanului:

— Puneți în contact toate reflectoarele ultraacustice în stare de funcționare! Tot nu se vede? Poate că se află în pata sectorului optzeci şi opt?

Şi mai tulburat locotenentul -major strigă:

— Uite -l! Acolo e! S -a desprins din pată şi iar a dispărut. Nu e singur! Nu e singur, Nikolai Borisovici!! S -a încăierat cu cineva!

— Am văzut! răspunse vocea alarmată a căpitanului.

— Iarăşi iese! Uitați -l în sectorul optzeci şi nouă! continuă locotenentul -major. Au dispărut din nou în sectorul optzeci şi opt... Se luptă cu cineva! Cu cine oare?

— Tovarăşe Skvoreşnea! răsună cu putere comanda căpitanului.

— Ordonați, tovarăşe comandant!

— Lăsați submarinele şi porniți imediat, cu viteza maximă, în ajutorul locotenentului Kravțov! Se află la douăzeci de kilometri de peşteră. Adîncimea - şaptezeci de metri. Direcția - vest -nord -vest. A fost atacat! Mai repede! Mai repede! Urmați în drum indicațiile noastre!

— Am înțeles! strigă tulburat Skvoreşnea şi dînd elicii turația maximă, comandă: Stingiți lanternele! Marat, vin'încoa, ajungi -mă! Pavlik, rămîi în urmă la cincizeci di metri! Dacă ni -ncăierăm cu cineva, tu să nu ti bagi!...

În pîcla deasă de un verde închis a apelor, cele trei umbre porniră cu o viteză amețitoare spre vest -nordvest...

*

Locotenentul Kravțov se pregătea să predea cartul locotenentului -major. Într -un ungher îndepărtat al

postului central, căpitanul îl asculta pe zoolog:
— Nu s -ar putea, Nikolai Borisovici, - spuse savantul, - să trimitem pe cineva să corecteze reflectorul de sus din colț, numărul o sută patruzeci şi doi? Marat nu -i aici, Pavlik a plecat cu el, iar pe radiofoniştii noştri e păcat să -i scoatem de la lucru, acum cînd sînt în iureş. Nici reflectorul numărul optzeci şi opt de la provă nu e gata încă. Nu -i găsim buba!... Nu ne puteți da pe cineva? Numai pentru douăzeci, treizeci de minute. O nimica toată.
Zoologul se uita rugător la căpitan. Venise la postul central de -a dreptul de la lucru: mîinile îi erau negre, barba încîlcită, dar se vedea bine că nu -i ardea de loc de toaletă.
Căpitanul ridică din umeri:
— Pe cine să -ți dau, Arsen Davidovici? Şi aşa s -au răzlețit trei oameni, printre care lucrători de talia lui Skvoreşnea şi Marat. Nici o brigadă n -ar da pe cineva din efectiv, şi să fac uz de autoritatea mea n -aş vrea.
— Ce facem atunci? exclamă zoologul. Nu -mi rămîne decît să merg eu!
Locotenentul dăduse în primire cartul şi se îndrepta spre ieşire, dar la ultimele cuvinte ale savantului se opri deodată, şovăi o clipă, apoi se întoarse spre căpitan:
— Tovarăşe comandant, se adresă el încet căpitanului, fără a -şi ridica ochii, aşa cum făcea totdeauna în ultima vreme cînd stătea de vorbă cu el. Tovarăşe comandant, dacă -mi permiteți... N -aş putea eu să ajut brigada lui Arsen Davidovici?
Căpitanul şi zoologul îşi întoarseră privirile spre locotenent: primul - nehotărît, cu un aer de îndoială, cel de -al doilea cu o subită bucurie, plină de speranțe.
— Eu ştiu, tovarăşe locotenent? rosti căpitanul cu îndoială, păstrînd rezerva pe care i -o arăta de la o vreme încoace. Te -ai întremat oare îndeajuns ca să -ți permiți să părăseşti submarinul?
— Sînt pe deplin sănătos, tovarăşe comandant, se grăbi

să răspundă locotenentul.
Căpitanul clătina vag din cap şi zîmbind se adresă zoologului:
— Ce spune medicul? Dar, te rog, fără părtinire...
— N -are nimic, Nikolai Borisovici, exclamă zoologul pe un ton ofensat, dar cu faţa radiind de bucurie. Nu există nici un fel de contraindicaţii medicale. Va fi o simplă plimbare submarină. Ba cred chiar că -i va prinde bine această plimbare!
— Bine. În cazul acesta n -am nimic împotrivă... Alexandr Leonidovici, fă -i un permis locotenentului!
— Mulţumesc, tovarăşe comandant! exclamă locotenentul, cu obrajii uşor îmbujoraţi.
Zece minute mai tîrziu, după ce primi instrucţiuni de la zoolog, locotenentul ieşi din submarin îmbrăcat în costum de scafandru şi, dînd drumul la elice, se îndreptă cu viteză spre vest -nord -vest, ieşind din peşteră şi menţinîndu -se în raza reflectorului ultraacustic nr. 142. Înainte de a da în folosinţă acest reflector, zoologul trebuia să -l acordeze pentru o claritate şi distanţă mai mare, să -i controleze capacitatea de reflectare a razelor în faţa obiectelor mişcătoare şi să mai facă o serie de alte probe.
Locotenentul plutea cu viteza de şase zecimi, înălţîndu -se pînă la adîncimea de şaptezeci de metri. Se vedea în jur pînă departe, aşa că nu -şi mai aprinse lanterna. Era bine dispus, aproape bucuros: căpitanul îi vorbise astăzi cu ceva mai multă căldură decît îi vorbea de obicei în ultima vreme, îi zîmbise şi chiar îi încredinţase o nouă muncă... Ce om minunat e căpitanul! Şi Arsen Davidovici, cît e de cumsecade! Le era recunoscător amîndurora. Nu, fireşte, el nu -şi poate uita vina... nu -şi poate uita crima pe care a comis -o!... Locotenentul răsufla din greu. Şi tocmai de -aceea cît de recunoscător le este că nu -l dispreţuiesc, că nu -l fac să simtă toată povara vinei care -l apasă, că se poartă cu el tovărăşeşte!
Emoţia îl strîngea pe locotenent de gît. Înghiţi cu un

efort în gol... Da, desigur, va da socoteală, e gata să dea socoteală în fața patriei, pentru fapta lui... nu, nu pentru fapta lui, ci pentru crima lui... pentru marea lui crimă... Dar nimeni nu -i mai reproşează sîcîitor, toți îşi dau perfect de bine seama cît de greu îi vine, cît se căieşte de uşurința cu care s -a lăsat dus de nas; toți îşi dau silința nici să nu pomenească numele lui Gorelov, atunci cînd e el de față...

Ca întotdeauna, numai aducîndu -şi aminte de omul acesta, locotenentului i se opri răsuflarea şi i se strînseră pumnii. O, ticălosule!...

— Mai la dreapta, mai la dreapta, Iuri Pavlovici? auzi el deodată sub cască vocea zoologului. - Cu doi metri mai sus! Se termină kilometrul douăzeci... Stop! Aşa. Acum, zece metri mai departe... Aşa... Zece metri la dreapta... Tot atîta la stînga... pieziş în sus... Aprinde lanterna... Stinge -o... Opresc toate reflectoarele vecine, ca să nu tulbure reflectorul o sută patruzeci şi doi... Repetăm manevrele... Stop! Stai un minut nemişcat... Ridic puțin tensiunea...

Locotenentul opri elicea şi, reglîndu -şi sacul cu aer din spate, rămase suspendat în loc, privind absent amurgul verzui din față -i. În depărtare şi în apropiere treceau ca nişte umbre, siluete cînd vagi, cînd lămurite, de peşti, meduze, moluşte.

Deodată apăru de sus, aproape la limitele vizibilității, o umbră ciudată, lungă şi dreaptă, care se îngusta la spate. Înainta cu mare viteză, dar nu se mlădia ca peştii care înoată. În fața acestei umbre, o constantă pată luminoasă trimitea un fascicol de lumină.

Inima locotenentului începu să bată neliniştită:

„Ce -o fi oare? Un rechin? Un ton uriaş?... Nu, nu -i peşte".

Umbra se apropia cu repeziciune, pieziş şi în jos.

„Să aprind lanterna?... Nu, mai bine aştept..."

Silueta întunecată alunecă la o distanță de patruzeci de metri de locotenent şi se afundă repede în adînc.

„Un om! fu cît pe ce să strige locotenentul. Un om în costum de scafandru! Într -un costum de scafandru uriaş, numărul zero... Cine să fie oare? Skvoreşnea? Dar Skvoreşnea se află la fund, împreună cu Marat... Atunci cine să fie? Pluteşte corect... Ține picioarele întinse şi lipite...Mîinile le ține lipite de coapse... E careva dintre ai noştri..."

Şi deodată totul începu să se rotească în fața ochilor lui. Sîngele îi năvăli în cap şi -i încețoşă creierul. Cu conştiința confuză, fără să stea pe gînduri, locotenentul porni elicea cu viteza de zece zecimi şi se repezi în jos, după umbra aceea misterioasă.

— Iuri Pavlovici! se auzi vocea mirată a zoologului. Unde ai dispărut de pe ecran? Iuri Pavlovici! Răspunde odată! Iuri Pavlovici! Ei, drăcie! Să se fi defectat oare telefonul? bodogănea nedumerit savantul. De ce oare?...

Locotenentul auzea chemările ca printr -un strat gros de vată: ele nu ajungeau la conştiința lui. Toată ființa i se concentrase acum numai asupra petei luminoase de care se apropia cu repeziciune şi pe care o vedea tot mai clară şi mai puternică: omul din fața lui plutea cu viteza de numai patru zecimi.

Încă o clipă, şi degetul locotenentului apăsă pe un. buton de pe tabloul de comandă. O rază puternică lovi casca omului şi -i lumină fața.

Locotenentul scoase un strigăt răguşit, un strigăt de furie amestecat cu o ură de moarte:

— Gorelov!!!

Orbit de lumina lanternei, omul din față îşi duse instinctiv mîinile la ochi. În aceeaşi clipă, locotenentul se năpusti asupra lui din plină viteză, ca un proiectil slobozit din tun şi -i apucă din spate mîinile, mai sus de coate.

Pentru o clipă, Gorelov îşi întoarse spre el fața schimonosită de groază. Dar în clipa următoare îşi îndoi picioarele strînse şi -l izbi cu o forță grozavă pe locotenent în pîntece. Protejat de costumul, de scafandru,

locotenentul nu simți durere, dar îi scăpă din mîini unul din brațele lui Gorelov. Se încleştă cu putere de celălalt braț, căutînd să nu -l scape.

Adversarii se pomeniră față în față.

Tăcuți, fără să -şi ia ochii unul de la altul, se mişcau dezordonat într -un mic spațiu al apelor, mînați de elicele care continuau să lucreze.

Groazei de pe fața lui Gorelov îi luă locul un zîmbet de dispreț: îl recunoscuse pe inamic, şi acesta nu i se păru - se vede treaba - de loc periculos.

Locotenentul gîfîia, părul i se lipise de sudoare şi -i cădea peste ochi; slăbiciunea convalescenței îi încețoşa creierul. Abia îi ajungeau la cunoştință vocile tulburate ale căpitanului şi ale locotenentului -major care -l căutau, şi ordinul dat de căpitan lui Skvoreşnea.

„Ce să fac? Cum să -l țin? Elicea!... Să -i opresc elicea!" gîndi tulbure Kravțov.

Îndoindu -şi picioarele şi întorcînd cu tălpile cîrmele, se năpusti cu pieptul în pieptul lui Gorelov şi apucă să apese pe butonul exterior al tabloului de comandă. Capacul sări din resort şi dîndu -se peste cap, rămase atîrnat. Dar înainte de a apuca să atingă cunoscuta manetă care dirija elicea lui Gorelov, palma mare a acestuia îl apucă strîns de mînă, i -o zvîrli departe în lături, umblă la propriu -i tablou de comandă şi se ridică deasupra locotenentului.

În mîna lui Gorelov sclipi, luminat de razele lanternei, acul de aramă, prins de un fir lung şi subțire...

„Moartea!" îl fulgeră un gînd pe locotenent.

Fără să i dea drumul lui Gorelov, întoarse brusc cîrmele. Elicea îl smulse din strînsoarea brațului lung şi descriind un semicerc, locotenentul ajunse în spatele lui Gorelov. Dar abia apucă să răsufle uşurat şi să -şi smulgă şi el acul din tabloul de comandă, că Gorelov se întoarse şi îşi smuci mîna dintre degetele slăbite ale locotenentului.

Locotenentul văzu ca printr -o ceață sclipirea scurtă a unui fulger auriu, care -i căzu peste piept şi numaidecît,

înainte de a apuca să scoată un țipăt, își simți trupul străpuns ca de un cuțit de foc.

Un şuvoi de apă, cu o presiune de cîteva zeci de tone, răzbi prin descusătura costumului de scafandru şi -i perforă într -o clipită pieptul...

Zvîrlit de elice dintr -o parte în alta, corpul neînsuflețit al locotenentului, cu capul atîrnîndu -i pe piept, începu să se afunde. Curînd, dîra de lumină a lanternei lui se mistui în bezna adîncurilor. Punîndu -şi acul la loc, Gorelov se mai uita încă în jos, acolo unde dispăruse trupul adversarului său, cînd o lovitură cumplită, şi încă una, se abătu asupra lui. Înainte de a putea face vreun gest, se simți cuprins într -o strînsoare neînduplecată. Două fascicole de lumină îi străbăteau casca. Amîndouă mîinile îi erau imobilizate de nişte cleşti metalici. Din nou spaima şi apoi groaza îi desfigură fața, cînd aruncă o privire în dreapta şi în stînga lui.

Şi din nou se auzi un strigăt de furie şi de consternare:

— Gorelov!!!

Acest strigăt se auzi lămurit în încăperea postului central de comandă al submarinului. După o scurtă pauză, Skvoreşnea şi Marat auziră comanda scurtă, violentă a căpitanului:

— Puneți mîna pe el şi aduceți -l aici!

— Am înțăles! răspunse Skvoreşnea cu glas înfundat, strecurat printre dinți.

În clipa aceea, Gorelov se smuci cu tot corpul spre stînga, lăsîndu -se cu umărul peste Skvoreşnea şi lovindu -l pe Marat cu piciorul, îl aruncă departe în lături. Scăpată din strînsoare, mîna lui dreaptă se ridică şi un pumn uriaş, de metal, se abătu ca un ciocan peste casca lui Skvoreşnea, drept în față. Capul lui Skvoreşnea se clătină în cască, se lovi cu fruntea de metalul transparent şi totul începu să se învîrtească în fața ochilor lui. Dar mîna lui continua să -l țină de braț pe Gorelov ea într -o menghină.

O dată cu lovitura însă, împins de elicea -i care

funcționa, Gorelov se răsturnă cu picioarele în sus peste Skvoreşnea, întorcîndu -i acestuia mîna spre spate. Skvoreşnea urlă de durere şi cu un geamăt îi dădu drumul lui Gorelov. Dibăcia părea să fi biruit forța...

Simțindu -se o clipă liber, Gorelov îşi lipi picioarele, îndreptă cîrmele şi se avîntă în sus. Dar nu -i fu dat să scape. Cu inima strînsă de groază, fără să -şi dea prea bine seama ce face, dar simțind că duşmanul odios e gata să fugă, Pavlik se năpusti şi, mai înainte ca Gorelov să -şi poată da seama, băiatul i se aşeză bine pe umeri, încolăcindu -şi picioarele pe sub brațele lui, şi îşi întoarse elicea la viteza maximă, în mers înapoi. Cele două elici, trăgînd în sensuri contrare, învîrtejau apa în loc, dînd să -l smulgă pe Gorelov din încleştarea picioarelor lui Pavlik. Dar Pavlik îl ținea cu desperare. Şi atunci începură să lunece amîndoi în jos.

Brațele uriaşe, înspăimîntătoare ca nişte cleşti, ale lui Gorelov, se ridicară să -l apuce pe Pavlik de picioare şi să se descotorosească de el, zvîrlindu -l ca pe un fulg. Dar la jumătatea drumului, aceste brațe fură iarăşi apucate de Marat. Izbit cu piciorul, prin aceeaşi manevră, Marat începu să se învîrte ca prins în anafor, din pricina loviturii şi sub acțiunea propriei lui elici. Din nou se ridică mîna aceea cumplită, dar de astă dată, mîna stînga a lui Skvoreşnea, vînjoasă ca trunchiul unui copac viguros, se săltă în întîmpinarea ei, să o apuce. Dar Gorelov se feri; palma uriaşului dădu în gol, iar mîna lui Gorelov alunecă pe sub aceea a adversarului înspre tabloul de comandă. Cînd o ridică, aproape în aceeaşi clipă, la lumina puternică a celor trei mănunchiuri încrucişate, în pumnul lui strîns sclipi acul lung de aramă continuat înapoi cu un fir subțire. Mîna cu acul căzu ca un trăsnet, fără să întîmpine nici o piedică, spre cusătura de pe pieptul deschis, neprotejat, al lui Skvoreşnea.

Se auzi un țipăt pătrunzător, plin de groază, scos de Pavlik:

— Acul!...

Acesta a fost primul sunet al unui glas de om răbufnit în toată lupta aceasta cumplită de o jumătate de minut...

Un picior al lui Pavlik țîşni de sub umărul lui Gorelov şi izbi cu o forță la care cu greu te -ai fi putut aştepta; mîna se abătu în lături, înainte de a fi apucat acul să atingă cusătura. Dar Pavlik nu mai apucă să -şi aducă piciorul la loc: cu o smucitură, Gorelov îl scutură de pe umeri şi băiatul, pierzîndu -şi echilibrul, se prăvăli tras de elicea lui adînc spre fund, izbindu -l cu putere şi pe Marat, care nu -şi venise încă în fire. Cînd se putu opri şi vru să se înalțe din nou, zări o lumină. Aproape de tot, în apa tulburată, se legăna încet corpul locotenentului, în costumul de scafandru desfăcut la piept.

— Vrai să mă omori, ticălosule?! urlă cu o furie de nedescris Skvoreşnea, privind încordat acul.

Şi înainte de a apuca Gorelov să -şi repete atacul, în mîna lui sclipi un ac asemănător.

Pentru o clipă cei doi cumpliți adversari încremeniră unul în fața celuilalt, cercetîndu -şi parcă părțile vulnerabile.

Ochii lui Gorelov ardeau de turbare, fața îi era albă ca ceara; buzele subțiri şi lungi i se învinețiseră şi se strîmbaseră ca într -un zîmbet ciudat, dezvelind dinții lui mari. Semăna în clipa aceea cu un bătrîn lup încolțit, care, neaşteptînd să fie cruțat, s -a hotărît să -şi vîndă scump viața.

Chipul uriaş şi rotund, totdeauna atît de blînd, al lui Skvoreşnea, se alungise parcă deodată, slăbise. Trăsăturile îi încremeniseră în linii de aspră bărbăție, ochii lui mici, căprui, se făcuseră şi mai mici şi -l sfredeleau, siguri şi calmi, pe adversar. Se părea că în ultimul strigăt al lui Skvoreşnea se revărsase toată cumplita lui furie, lăsînd în locul ei o neclintită voință şi o judecată rece: în lupta pe viață şi pe moarte, cu un asemenea adversar orice fel de mijloace erau îngăduite.

Gorelov nu -şi putea mişca mîna stîngă, imobilizată de

dreapta lui Skvoreşnea, dar dreapta o avea liberă, în fața mîinii stîngi a adversarului, şi el socotea asta drept un avantaj vădit de partea sa.

Trecu numai o clipă şi deodată se izbiră cu zgomot, ca doi cavaleri medievali în scuturi, coatele metalice ale mîinilor libere parînd lovitura mortală a acului. Mîna dreaptă a lui Gorelov se izbi de o piedică de netrecut şi zbură în lături; în aceeaşi clipă, mîna stînga a lui Skvoreşnea se destinse ca o coardă de arc şi acul lui atinse pieptul descoperit al adversarului. Nemaiputînd să -şi acopere pieptul cu mîna, Gorelov se întoarse brusc pe o coastă; acul alunecă pe cuirasa lui, trecînd peste şănțulețul cusăturii fatale.

Şi iarăşi se izbiră cu zgomot coatele, iarăşi mîna dreaptă a lui Gorelov zbură în lături ca o surcică, izbindu -se de mîna stînga a lui Skvoreşnea. Gorelov se făcuse şi mai palid la față: avantajul pe care conta se dovedea iluzoriu. Iar colosala putere a lui Skvoreşnea, iată că -i era dat acuma să o simtă. De groază, lui Gorelov i se strînse inima: presimțea inevitabilul...

Ochii mici, căprui, sfredeleau reci şi siguri ochii negri, scînteietori ai adversarului şi nu scăpară umbra tremurătoare de groază care lunecă o clipă peste ei.

Coatele se izbiră pentru a treia oară, mîna lui Gorelov zbură în lături de parcă ar fi fost pregătită să facă asta, dar în ochii lui lunecă ceva imperceptibil, ca o nădejde. Ochii căprui, mici şi reci observară şi asta. Şi în loc să repete atacul, mîna lui Skvoreşnea apucă brațul dat în lături al lui Gorelov şi -l împinse tot mai mult şi mai mult înapoi. Ținut strîns de mîna dreaptă a lui Skvoreşnea, Gorelov se zvîrcolea; mîna lui liberă nu mai găsea destul spațiu pentru a -şi face vînt. Atunci, deodată, mîna lui Skvoreşnea îşi schimbă direcția şi, mai înainte ca Gorelov să -şi dea seama, se ridică peste capul adversarului şi -l lovi în cască năprasnic, cu sete, repetînd însăşi manevra lui. Capul lui Gorelov se clătină în cască, întocmai ca al unei paiațe de lemn, şi în aceeaşi clipă pumnul lui

Skvoreşnea izbi peste firul puternic întins, smulgînd acul din mîna lui Gorelov.

Duşmanul era dezarmat. Skvoreşnea îl cuprinse strîns cu amîndouă mîinile. Elicea lui, lucrînd cu viteza de zece zecimi, învinse viteza de patru zecimi a lui Gorelov şi amîndoi începură să coboare spre adîncuri.

Lupta n -a durat mai mult de un minut sau două. Iată în sfîrşit şi căştile cu feţele palide şi buimace ale lui Pavlik şi Marat. Ţinînd de mîinile metalice corpul neînsufleţit al locotenentului, aceştia se uitau cînd la faţa aprinsă de luptă a lui Skvoreşnea, cînd la aceea a lui Gorelov, care continua să se zbată cu spume pe buzele învineţite.

— Pavlik, spuse răguşit Skvoreşnea, ţîne -l tu singur pi locotenent... iar tu, Marat, leagă -l pi trădător... Ie cablul meu...

Marat desfăcu la repezeală colacul cablului de pe umărul lui Skvoreşnea, şi în clipa următoare primul laţ apucă unul din picioarele lui Gorelov, care se zbătea cu înverşunare, După cîteva secunde şi celălalt picior fu legat de primul...

Marat tocmai sfîrşea să -i lege mîinile lui Gorelov, cînd apărură deodată din beznă, una după alta, două umbre cu lanternele luminînd puternic. Erau Krutiţki şi Matveev, trimişi de căpitan în ajutorul lui Skvoreşnea. La un semn al lui Skvoreşnea, ei îl apucară pe Gorelov de spirele cablului tras peste umerii lui.

— Matveev, ia -l tu pi locotenent, rosti Skvoreşnea, răsuflînd greu.

De cînd dăduse peste corpul neînsufleţit al locotenentului, Pavlik era scuturat necontenit de un tremur mărunt de groază. Nu se putea hotărî să se mai uite o dată la faţa calmă şi palidă, adormită parcă, a locotenentului. Cu tălpile picioarelor care nu -l ascultau, aproape inconştient, Pavlik întoarse cîrmele, trase corpul supus al locotenentului spre Matveev şi -i dădu acestuia mîna mortului. Apoi tot atît de inconştient, cu faţa albă ca varul, cu ochii plini de groază, se apropie de silueta

uriaşă, puternică, a lui Skvoreşnea şi mai că se lipi de ea.
Skvoreşnea răsuflă adînc, aruncă o privire în jur şi rosti întretăiat, cu glas răguşit:
— Tovarăşe comandant, duşmanul a fost capturat. Îl trimit pe submarin.
După o mică pauză, se auzi vocea calmă a căpitanului:
— Am văzut totul. Ți -ai făcut cu bărbăție datoria, tovarăşe Skvoreşnea. Îți mulțumesc! Acest trădător de patrie, acest diversionist care ne -a aruncat în aer submarinul, ticălosul ăsta care a trecut de partea duşmanilor patriei noastre socialiste, va fi osîndit aşa cum merită! Matveev şi Krutițki, voi coborîți la o adîncime de trei sute de metri şi aduceți -l aici pe trădător şi corpul celui ucis. Dumneata, Skvoreşnea, împreună cu Marat şi Pavlik mai treceți o dată deasupra submarinelor suspecte şi cercetați -l mai cu seamă pe acela din sectorul optzeci şi opt pe care nu -l vedem. Apoi întoarceți -vă pe submarin. În curînd, „Pioner"' va trebui probabil să se angajeze în luptă.

*

Plutind în tăcere, cu lanternele aprinse, spre est cu viteza de şase zecimi, cei trei prieteni ajunseră din urmă formația de submarine care se făcuse nevăzută în acea direcție.
Vasele inamice se apropiau încet, pe furiş parcă, de insulă. Mai aveau pînă acolo cel mult opt kilometri.
Skvoreşnea rupse cel dintîi tăcerea, rostind un gînd despre Gorelov.
— Nu coboară el amu întîia oară aici. Altul n -ar fi dibuit chiar aşa, la țanc, locul un' s -adăposteşte „Pioner". Numa el putea s -o facă, şi numa într -un costum de al nostru... Uitați -vă la submarinele aiestea cum merg în formație spre peşteră, exact la nivelul ei...
Treceau tocmai pe deasupra formației de submarine. În mersul lor calculat, se apropiaseră unele de altele,

ajungînd la intervale cam de cincizeci de metri unul de altul.

— Reduceți viteza la o sutime! porunci Skvoreşnea.

Tustrei aproape că se opriră deodată pe loc şi rămaseră suspendați deasupra submarinelor.

— Măi flăcăi! urmă Skvoreşnea. Ce -ar fi să li dăm şi noi di lucru? Că doară sigur nu vin cu gînduri bune. Ia uite cum îşi strîng formația în arc? Să -l întreb pi căpitan!... Tovarăşe comandant!...

— Da, tovarăşe Skvoreşnea.

— N -ar fi bine ca mai înainte di a ne ataca duşmanul să li facem di petrecanie la vreo trei din submarinele astea?

— Cum?

— Am la mini trei grenade şi nişte sîrmă. Submarinele merg încet di tot, elicele abia se învîrtesc. Am atîrna di ele grenadele legate cu sfoară. Elicile înfăşoară sfoara şi -o să lovească grenada cu paletele...

— Ideea e inteligentă, tovarăşe Skvoreşnea! răspunse căpitanul după o scurtă tăcere. Dar n -aş vrea să încep eu acțiuni de ostilitate. Să facă ei asta. Întorceți -vă!

— Am înțeles!... Viteza două zecimi, înainte! comandă Skvoreşnea.

Zvîcniră în silă parcă, lăsîndu -se spre submarine, ca să le mai cerceteze încă o dată cu atenție, iar după aceea, mărind viteza, porniră spre insulă.

Cînd se îndepărtară cu vreo doi kilometri de vasele inamice, care veneau încet în urma lor, Pavlik îşi întoarse capul spre Skvoreşnea, vrînd să -i spună ceva. Şi atunci, cu coada ochiului, văzu deodată în spate nişte umbre lungi şi negre, ca nişte țigări de foi, care goneau vertiginos spre ei.

— Rechini în spate! strigă Pavlik şi întoarse raza lanternei îndărăt.

Acelaşi lucru îl făcură cu repeziciune şi ceilalți doi. Corpurile acelea ciudate îi ajungeau din urmă, dar ei nu semănau nici cu rechinii, nici cu alte viețuitoare ale apelor. Pe capetele lor rotunde, fără gură, cu sclipiri

metalice, luceau cu reflexe albăstrii cîte patru ochi mari şi plaţi. Corpurile acestea perfect rotunjite se îngustau spre capătul dindărăt, unde se roteau cu o viteză imperceptibilă pentru ochi nişte cozi neobişnuite... Numărul acestor corpuri creştea mereu, mereu alte şi alte umbre apăreau din beznă...

— Jos! comandă Skvoreşnea.

Tustrei executară fulgerător ordinul; întorcîndu -şi cîrmele şi arcuindu -se se repeziră cu mare viteză în adîncuri.

Cîteva din aceste corpuri ciudate se desprinseră din cîrdul care creştea mereu şi, plecîndu -şi capetele în jos, îi urmară pe oameni; celelalte mai sclipiră o dată în lumina lanternelor şi îşi continuară drumul.

— Sus! răsună grăbită o nouă comandă a lui Skvoreşnea.

Aproape imediat, urmăritorii îşi schimbară şi ei direcţia, apropiindu -se tot mai mult de cei trei prieteni...

— Torpile magnetice! exclamă uluit Skvoreşnea şi comandă: Cu trei zecimi, înainte! Drept aşa!

Torpilele goneau acum după ei, fără să rămînă în urmă, dar şi fără să se apropie mai mult, ţinîndu -se la o distanţă de vreo treizeci de metri în urma lor.

— Tovarăşe comandant, un cîrd de torpile magnetice se îndreaptă spre peşteră! Şase torpile se ţin după noi!

— Vedem pe ecran!

— Permiteţi să ni întoarcem, ca să nu tragem torpilele după noi?

— Permit!

— Operaţiile de luptă pot fi considerate începute?

— Da... începute de inamic!

— Mulţămesc, tovarăşe comandant! Ia, băieţi o întoarcere pi orizontală cu o sută optzeci di grade!

Făcură un ocol larg şi porniră înapoi cu aceeaşi viteză de trei zecimi. Torpilele îi urmară automat. „Se ţin după noi ca nişte căţei cuminţi" gîndi Skvoreşnea, căruia îi veni să rîdă.

— Răspîndiți -vă! continuă să comande Skvoreşnea. Interval, cincizeci de metri, la dreapta şi la stînga mea!

Grupul de torpile se despărți şi el. Trei torpile îl urmară pe Skvoreşnea, două pe Marat şi una pe Pavlik..

În pîcla întunecată a apelor apăru în fața lor formația de submarine. Torpilele urmăritoare îşi măriră deodată viteza, apropiindu -se tot mai mult de ei.

Umbrele uriaşe ale submarinelor creşteau cu repeziciune înaintea lor - se vedeau tot mai lămurit amenințînd cu o ciocnire.

— Le -au mirosit! strigă triumfător Skvoreşnea. Fiecare spre submarinul din fața lui! Cu zece zecimi, înainte! Pe sub chila submarinului.

Oamenii se avîntară ca nişte săgeți spre vase. Pe cînd zbura pe sub ele, Skvoreşnea îşi întoarse capul şi apucă să vadă cum toate torpilele care -i urmăreau, mărindu -şi tot mai mult viteza, îşi ridicară deodată în sus capetele purtătoare de moarte şi se năpustiră asupra submarinelor... Forța de atracție a uriaşelor mase metalice ale navelor întrecuse forța de atracție a costumelor de scafandru!

Abia apucară ei să se îndepărteze cu vreo sută de metri de submarine, şi şase explozii de o putere neobişnuită zguduiră una după alta apele din jur. Imediat după explozii se ridicară trei uriaşe trîmbe de flăcări, nişte şuvoaie puternice şi nevăzute azvîrliră oamenii pînă hat departe în toate părțile, apoi totul se linişti.

— Tovarăşe comandant, trei submarine ale inamicului au fost distruse de propriile lor torpile! raportă Skvoreşnea la postul central al „Pioner" -ului.

— Am văzut! Felicitările mele!

— Permiteți să repetăm operația?

Răspunsul nu veni numaidecît.

— Inamicul a fost pus în derută, se auzi în cele din urmă vocea căpitanului. Submarinele se pregătesc să se retragă. Coborîți repede la adîncimea de trei sute de metri şi întorceți -vă la peşteră. Tunul de la provă intră în

luptă.

— Am înțeles! Ne întoarcem la adîncime di trei sute di metri!

*

Din camera de evacuare, Skvoreşnea, Marat şi Pavlik se îndreptară spre postul central de comandă al submarinului. Prin compartimentele prin care treceau, oamenii din echipaj îi salutau în tăcere, ridicînd mîinile, fără să -şi ia ochii de la aparatele şi mecanismele pe care le urmăreau. Tot echipajul aflase de aventurile prin care trecuseră cei trei.

Cînd străbăteau coridorul superior, îl văzură încă de departe pe scafandrul Krutițki, veghind cu arma la picior în fața cabinei locotenentului Kravțov. Purtînd tot echipamentul de luptă, cu stiletul la şoldul stîng şi cu pistolul ultrasonor la şoldul drept, Krutițki stătea neclintit. Cu fața aspră, împietrită, se uita rece la Skvoreşnea, Marat şi Pavlik, de parcă nu i -ar fi recunoscut. Cu un ton poruncitor, deosebit de neaşteptat, propriu numai militarilor care fac de santinelă, el le ordonă:

— Treceți pe partea cealaltă!

Şi cei trei prieteni, lipindu -se de perete, ocoliră în tăcere uşa, fără să -şi ia ochii de la ea, ca şi cum ar fi văzut printr -însa chipul mîrşavului trădător şi ucigaş.

La postul central, căpitanul ascultă scurtul raport al lui Skvoreşnea. Apoi îi strînse mîna puternic, cu o emoție pe care nu şi -o ascundea:

— Felicitările mele! Patria nu va uita glorioasele dumitale fapte de arme!

Căpitanul îi strînse mîna şi lui Marat:

— Îți mulțumesc, tovarăşe Bronştein. Datorită dumitale am avut la timp energia electrică şi am putut astfel să întîmpinăm duşmanul complet înarmat şi să -l distrugem!

Adresîndu -se apoi lui Pavlik, care stătea în poziția de

drepți ca un adevărat marinar sovietic (aci pălind, aci roşind de emoție), căpitanul îi spuse cu un zîmbet pentru care Pavlik ar fi fost în stare să pornească în mîini pe puntea postului central:

— Îți mulțumesc şi dumitale tovarăşe Buniak! Te -ai purtat ca un erou! Întreaga flotă sovietică şi toată patria noastră vor afla curînd despre asta!... Pe loc repaus, tovarăşi! comandă vesel căpitanul.

Rîzînd încetişor, îl apucă pe băiat de umeri şi trăgîndu -l spre sine, îl îmbrățişă şi -l sărută: Pavlik! Dragul meu! Tu ai să fii un demn fiu al patriei noastre şi, dacă ai să vrei, un glorios marinar al ei!

— Vreau, tovarăşe comandant! Sigur că vreau! strigă Pavlik entuziasmat. Am să fiu marinar sovietic! Vreau să servesc pe un submarin! Am să servesc împreună cu dumneavoastră şi am să învăț de la dumneavoastră, tovarăşe comandant!

Tulburați de această explozie plină de pasiune a băiatului, toți cei de față încremeniră o vreme în tăcere. În cele din urmă căpitanul, punînd mîna pe umărul lui Pavlik, spuse:

— Ți se vor realiza toate dorințele. Pavlik! Şi totdeauna ai să fii demn de marea noastră patrie!..Puteți pleca, tovarăşi! Ori vreți să ştiți şi voi cum s -a terminat lupta? Să vă spun. Duşmanul a fost pus pe fugă. Au fost distruse şase din submarinele lui, toate torpilele lansate şi un contratorpilor la suprafață! Celelalte au reuşit să dispară. Mîine „Pioner" porneşte spre țărmurile patriei!

CAPITOLUL XII. „OM PESTE BORD"

De la postul central, Skvoreşnea, Marat şi Pavlik porniră repede spre sala de mese. Stăpîniți de o emoție plină de bucurie, abia acum simțiră o oboseală fără seamăn şi o foame cumplită.

Dar pe coridor auziră înaintea lor un zgomot surd de paşi grei, zăngănit de arme, de închizătoare trase, zgomotul unor uşi date în lături, comenzi scurte şi înfundate, imediat după aceste zgomote neobişnuite, se ivi din cel mai apropiat compartiment al coridorului silueta comisarului Siomin.

Ridicîndu -şi sus capul prematur încărunțit, acesta se uită sever înainte şi observîndu -i pe Skvoreşnea, Marat şi Pavlik, comandă:

— La o parte!

Abia apucară cei trei prieteni să se lipească de perete, că în spatele comisarului apăru Krutițki, iar în urma acestuia - silueta bine cunoscută şi atît de urîtă a lui Gorelov. Şirul era încheiat de Matveev.

Gorelov mergea cu capul plecat, galben la față cu cearcăne negre în jurul ochilor înfundați în orbite, Părea că se făcuse mai mic. Capul lui ras, cu urechile clăpăuge, i se înfundase parcă între umeri. Mergea fără să se uite, şi numai cînd ajunse în dreptul lui Pavlik îşi ridică pentru o clipă ochii şi -l străpunse cu privirea pe băiat, care păli deodată. Un zîmbet lamentabil, pierdut, linguşitor parcă, lunecă pe fața lui Gorelov şi numaidecît dispăru.

Ucigaşul şi cei care -l escortau se făcură repede nevăzuți după primul perete despărțitor al coridorului; apoi paşii răsunători se auziră pe scara spirală care ducea sus, unde se aflau magaziile.

Tăcuți, lipiți parcă de perete, cei trei prieteni petrecură cu privirea alaiul acesta neobişnuit. În cele din urmă, răsuflînd uşurați, se uitară unii la alții.

— Îl duc pi ticălos din coridorul comun, în izolator, lămuri Skvoreşnea cu o strîmbătură de dezgust, pornind mai departe. Să nu ni strice aerul aici... Şi bine fac. Eu, dacă m -aş mai întîlni o dată cu ticălosul aista, i -aş suci gîtul!

— Ce vorbeşti, Andrei Vasilievici! îi răspunse Marat, abia ținîndu -se după Skvoreşnea, care mergea cu paşi largi înainte. Cam faci demagogie, văd. Unde ți -e disciplina?

— Vai, îți mulțămesc! Taman pi tine te aşteptam să -mi aduci aminte di disciplină.

La sala de mese se putea trece numai prin colțul roşu. De cum păşiră prin uşa larg deschisă, Skvoreşnea - iar după dînsul Marat şi Pavlik - se opriră deodată, zguduiți de tabloul care li se înfățişă înaintea ochilor.

Înfăşurat într -un cearşaf de un alb imaculat, întins pe o masă mare, acoperită cu postav roşu, zăcea cu totul liniştit corpul regretatului locotenent Kravțov. De pe pieptul locotenentului atîrna de amîndouă părțile mesei, pînă la podea, drapelul de luptă al Flotei Maritime Militare a U.R.S.S. Capul locotenentului se odihnea pe o pernă. În lumina domoală, care se revărsa din tavan, fața lui palidă, gălbuie, încremenise într -o linişte austeră.

La căpătîiul lui, în echipament de luptă şi cu arma la picior, Romeiko şi Kramer făceau de gardă.

Zoologul, cu fața întristată şi cu ochii roşii, îndrepta drapelul de pe locotenent. Observîndu -i pe noii veniți, se apropie încet de ei şi, oftînd îndurerat, strînse mîna fiecăruia.

— Vă felicit, prieteni, pentru izbînda voastră, şopti el. Ce păcat însă că sărbătorim îndoliați victoria.

— Noi ne -am grăbit să -i venim în ajutor, răspunse tot în şoaptă Skvoreşnea. Dacă ar mai fi rezistat şi el puțin!

— Nu pot să -mi iert! urmă tulburat zoologul. De ce l -am lăsat să iasă, aşa slab cum era, neîntremat încă? De ce am făcut eu asta?

— Şi dacă era sănătos, tot îl răpunea, replică Skvoreşnea. E puternic, taurul! Greşeala a făcut -o bietul locotenent. S -a năpustit pisemne orbeşte, vrînd să -l prindă. Ar fi trebuit numai să -i iee urma şi să dee di veste pe submarin. S -a prăpădit bietul di el, pentru nimica toată!

Cu inima strînsă, Pavlik asculta discuția. Lacrimile pe care încerca să şi le stăpînească îi ardeau pleoapele.

După ce rămase o vreme tăcut, răsuflînd încă o dată din greu, zoologul spuse:

— Căpitanul a fixat înmormîntarea peste două ore...

Tăcuţi, cu capetele în pămînt, prietenii trecură în sala de mese.

Cînd se întoarseră în colţul roşu, garda se schimbase. Acum lîngă corpul locotenentului, aşezat într -un sicriu făcut la repezeală vegheau Krutiţki şi Matveev. Se aflau acolo toţi lucrătorii ştiinţifici şi membrii echipajului, afară de cei rămaşi de cart.

Curînd după aceea îşi făcu apariţia căpitanul, în ţinută de ceremonie, cu două ordine pe piept. Îl însoţeau comisarul Siomin, acusticianul -şef Cijov, electricianul -şef Korneev şi şeful părţii ştiinţifice, profesorul Lordkipanidze. Locotenentul -major Bogrov rămăsese de cart la postul central de comandă.

Deschizînd mitingul de doliu, căpitanul rosti o scurtă cuvîntare lîngă sicriul mortului. El spuse între altele că locotenentul a comis din neglijenţă o faptă gravă, lăsîndu -l pe trădătorul Gorelov să părăsească submarinul cu cîteva minute înainte de explozia pregătită de acesta. Pentru aceasta ar fi trebuit să fie sancţionat cu severitate. Dar prin lupta sa curajoasă cu trădătorul, pe care a vrut să -l prindă, el şi -a răscumpărat în mare parte vina lui grea faţă de patrie. Slab încă, în urma rănii căpătate în urma exploziei, el a murit ca un erou. Şi patria, şi toţi tovarăşii lui de luptă îi iartă greşeala pe care a săvîrşit -o din pricina tinereţii lui şi a lipsei de stăpînire de sine. Misiunea încredinţată submarinului de partid şi guvern va fi îndeplinită. Chezăşie stau entuziasmul nemărginit şi hotărîrea cu care întregul echipaj şi toţi lucrătorii ştiinţifici muncesc acum fără preget pentru refacerea submarinului şi a capacităţii lui de luptă. Rezultatele acestei munci, duşmanul „le -a simţit de curînd pe pielea lui". Şi le va simţi şi de acum înainte, oricînd va dori...

Căpitanul se apropie de sicriu, privi ţintă, cu o mîhnire adîncă, faţa deschisă, calmă şi împăcată a locotenentului, se aplecă peste el şi -l sărută pentru cea din urmă oară.

O oră mai tîrziu, într -un ungher îndepărtat al peşterii

submarine, o moviliță se înălță peste mormîntul săpat în bazaltul dur al fundului.

*

Imediat după sfîrşitul ceremoniei funebre, la orele 20, echipajul se întoarse la lucrările întrerupte.

Inelul duzelor, sudat la pupa submarinului, făcea corp comun cu el. Apa din camera conductelor de gaze fusese îndepărtată. Mai urma să se pună țevi noi în locul celor distruse de explozie şi să se refacă aparatele automate de semnalizare şi control din cameră. De această treabă se apucară numaidecît Kozîriov, Skvoreşnea, Romeiko şi Matveev. Multe alte lucruri secundare mai erau de făcut şi la celelalte brigăzi.

Toată seara şi toată prima jumătate a nopții, în toate compartimentele navei continua munca încordată şi plină de bucuria apropiatei victorii.

Timpul era măsurat. La orele 1,30 în ziua de 19 august trebuia să se producă primele explozii în duzele submarinului, pentru a -l scoate din refugiul său în largul oceanului.

Munca clocotea. La orele 18 acusticianul -şef Cijov raportă căpitanului că toate reflectoarele ultraacustice sînt puse la punct. La orele 21,45 electricienii terminară, cu ajutorul acusticienilor care acum erau liberi, instalarea şi punerea în funcțiune a tuturor automatelor din camerele baloanelor cu gaze; avînd de asemenea pregătite aparatele pentru camera conductelor de gaze, trecură la tragerea firelor tuturor rețelelor pe sub bordajul interior al pereților despărțitori şi al corpului submarinului. Zoologul, Țoi şi radiofoniştii terminau curățirea şi şlefuirea pupei şi a inelului duzelor de rămăşițele lucrărilor executate aici. Locotenentul -major Bogrov, Şelavin şi alți doi oameni din echipaj examinau pentru ultima oară cu defectoscopurile corpul submarinului pe dinăuntru şi pe dinafară.

Toți erau nervoşi şi se uitau mereu la ceas. Emoția era mai mare decît oriunde în camera conductelor de gaze. La mecanici treaba nu prea mergea bine. Cîteva țevi care fuseseră instalate gata, la un nou control i se părură lui Kozîriov suspecte şi el le trecu la rebut. Oamenii trebuiră să urce în magazie, să ia şi să monteze alte țevi. Vremea trecea; acele ceasornicelor arătau orele 22, iar în această cameră mai era încă mult de lucru. Electricienii aşteptau nerăbdători să fie eliberată camera, pentru a monta acolo aparatele pregătite. Aveau şi ei nevoie pentru această operație de cel puțin o oră - o oră şi un sfert.

În cele din urmă, la orele 23, oamenii îşi îndreptară spinările şi putură să -şi şteargă sudoarea de pe frunte. Kozîriov controlă pentru ultima oară țevile şi armătura lor, apoi părăsiră cu toții camera, în care. dădură buzna electricienii. La orele 24 zoologul, Țoi şi radiofoniştii terminară curățirea şi şlefuirea inelului duzelor, şi a duzelor în interior. După alte cincisprezece minute, locotenentul -major cu grupul său se întoarse din peşteră: la controlul efectuat, corpul submarinului se dovedise a fi în perfectă stare.

Căpitanul îi ordonă locotenentului -major să ia toți oamenii liberi şi să înceapă demontarea şi încărcarea pe vas a materialelor şi utilajelor aflate în afara submarinului, în peşteră. Ieşiră la această ultimă muncă scafandrii, radiofoniştii, Şelavin, zoologul, Țoi şi mulți alții. Mult timp şi efort cerea mai cu seamă demontarea platformei şi a coliviei din jurul inelului duzelor, desfacerea cablurilor cu care fusese înhămat „Pioner", scoaterea macaralei electrice, strîngerea reflectoarelor şi a rețelei de iluminare.

Oamenii porniră la acest ultim asalt cu o înverşunare greu de descris. Numai conştiința că aceasta este într - adevăr ultima încordare, ultimul efort care li se cere, îi ajută să -şi mobilizeze ultimele rămăşițe de voință şi energie, ultimele picături ale forțelor epuizate după atîta muncă istovitoare, fără odihnă. La orele 0,45 tot ce se afla

în peşteră fusese strîns sub platforma de ieşire. Începu încărcarea zorită. Cîte doi, sau cîte unul, umflîndu -şi sacii de aer, în cazurile dificile punînd în funcţiune elicele, oamenii ridicau scîndurile, ţevile, macaraua, cablurile, reflectoarele, colacii de fire electrice, sculele, şi le îngrămădeau toate într -un ungher al camerei de evacuare, pentru a le sorta şi a le pune la loc mai tîrziu, după ce va porni vasul, în timpul lor liber. Grămada din ungher creştea văzînd cu ochii şi în scurtă vreme ocupă tot peretele.

Skvoreşnea cînd cobora de pe platforma basculantă, transmiţînd tovarăşilor săi obiectele mai grele, cînd ducea el însuşi aceste obiecte în cameră. Şi atunci cînd se avînta în sus, spre platformă, sau cînd îi rămîneau cîteva clipe de răgaz, tot mai des şi mai tare i se înceţoşa capul, i se închideau ochii şi tot mai greu îi venea să -şi desfacă pleoapele şi să -şi vină în fire. Odată rămase aşa un minut întreg, ţinîndu -se de nişte ţevi, cufundat într -o piroteală adîncă. A trebuit Matveev să -l scuture de cîteva ori de umăr, să -l facă să -şi vină în fire. Stînjenit peste măsură, lui Skvoreşnea îi venea să intre în pămînt de ruşine.

— Ce -i cu dumneata, Andrei Vasilievici? îl întrebă Matveev aplecîndu -şi spinarea, ca să primească o nouă încărcătură.

— Nimic. Uite -aşa, am căzut pi gînduri... mi -am adus aminte di Gorelov... spuse Skvoreşnea, după ce se codi un pic, invocînd primul pretext care -i trecu prin minte.

— Da, da, înţeleg... rosti prelung Matveev. Ai la ce să te gîndeşti.

Sfîrşiră încărcatul, în legănările şi deplasările cînd înainte, cînd îndărăt, cînd în lături ale submarinului: electricienii şi mecanicii făceau proba duzelor motrice şi directoare. Între timp, fundul peşterii se curăţase aproape cu totul. Skvoreşnea aduna cele din urmă mărunţişuri.

— Gata? întrebă din cameră locotenentul -major.

— Gata! se auzi de jos vocea lui Skvoreşnea.

— Urcați sus! Încep apelul!

— Am înțeles! răspunse Skvoreşnea de pe platforma basculantă, aducînd un braț de scule.

Skvoreşnea se strecură în cameră cu elicea funcționînd, şi locotenentul -major abia apucă să -l arate cu degetul, începînd apelul numeric.

— Unu...

Fără a da ordin să se ridice platforma, locotenentul -major continuă să -i numere pe ceilalți oameni, care intrau unul cîte unul în cameră:

— Doi... trei... cinci... opt...

Erau mulți - şaptesprezece la număr. Cît a durat apelul, platforma a rămas neridicată şi nimeni n -a dat atenție acestui fapt.

În cele din urmă, locotenentul -major încheie:

— Sînt toți prezenți. Ridicați platforma! Trageți uşa şi deschideți ventilația!

Apa scădea cu repeziciune, şi în scurtă vreme presiunea aerului din cameră ajunse la normal.

Emoționați şi nerăbdători îşi scoteau toți costumele de scafandru, grăbiți să ajungă mai repede la locurile lor, la mecanismele şi aparatele respective, ca să fie la post în momentul plecării vasului. Locotenentul -major părăsi cel din urmă camera şi avîntîndu -se spre postul central, îi strigă din fugă lui Krutițki scafandrul de cart în camera de evacuare:

— Toți sînt prezenți! Bricuiți camera!

— Am înțeles!

Totuşi Krutițki îşi mai vîrî o dată capul pe uşă şi numai după ce se convinse că nu e nimeni acolo, bricui uşa etanşă a camerei, încuie lăcaşul butonului dispozitivului de acționare şi se duse şi el să dea o mînă de ajutor la curățirea compartimentelor vasului.

Răsună cu putere în megafoane semnalul de alarmă:

— Toată lumea la posturi!

Oamenii încremeniră la posturile lor, în dreptul aparatelor şi mecanismelor respective.

La postul central, căpitanul apăsă pe ultima clapă din stînga de pe claviatura comenzilor de mers.

Submarinul tresări, cuprins de un tremur mărunt, dar pe deplin perceptibil de -a lungul corpului şi punţilor sale.

,,Pioner" se urni din loc.

Începea ultima etapă, o etapă uriaşă, către ţărmurile îndepărtate ale Ţării sovietice...

Tremurul devenea tot mai mărunt, se mistuia treptat, şi în cele din urmă aproape încetă.

„Pioner" ieşi din peşteră şi înainta acum prin întinderile nemărginite ale oceanului, care se deschideau în faţa lui pe ecranul din încăperea postului central de comandă. Reflectoarele ultraacustice dibuiau cu băgare de seamă cu razele lor adîncurile submarine, pe o distanţă de douăzeci de kilometri împrejur; cei doi cercetaşi infraroşii alergau încoace şi încolo, la cincizeci de kilometri în faţa submarinului, comunicînd la postul central cele observate.

Totul era pustiu şi liniştit; în faţă se întindea un drum lipsit de primejdii.

„Pioner" coborî la o adîncime de cinci sute de metri, se înfăşură într -un văl de aburi, luă direcţia cuvenită şi sporindu -şi tot mai mult viteza, se avîntă la drum.

Mecanismele şi aparatele funcţionau ireproşabil, precis şi lin, exploziile fără zgomot ale duzelor se contopiseră într -un impuls puternic. Zeci şi sute de kilometri rămîneau cu iuţeală în urmă.

Tocmai în aceste momente de emoţie şi bucurie, radiofonistul -şef Pletniov îi înmînă căpitanului o radiogramă emisă de pe crucişătorul „Yamato", interceptată şi descifrată. Era o completare la un raport anterior.

Secundul crucişătorului raporta statului major al marinei japoneze că, în pofida tuturor măsurilor de salvare luate, contratorpilorul „Sazanami II" s -a scufundat şi el, după plecarea din zona insulei Rapa -Nui

spre bază, în urma avariilor căpătate în lupta din apropierea acestei insule. În afară de aceasta (se mai anunță în radiogramă), cu două ore în urmă, comandantul crucişătorului „Yamato", căpitanul Maeda, neputînd suporta dezonoarea înfrîngerii, şi -a făcut harakiri, fiind ajutat la aceasta cu multă prietenie şi dragoste de locotenentul Todzio. Comanda crucişătorului a fost preluată de secund, locotenentul -major Yasuguro Nakano.

Prin toate compartimentele submarinului sovietic răsună din nou în triluri încetarea alarmei, ca o melodie blîndă şi plăcută celor cărora le aducea linişte şi odihnă...

Numai „Pioner" nu se odihnea. Submarinul spinteca neobosit apele submarine, într -o goană vijelioasă, purtînd cu el fericirea plină de nerăbdare a aşteptării, bucuria apropierii de țelul mult dorit. Alte şi alte sute şi mii de kilometri râmîneau în urmă, se mistuiau în depărtările înnegurate, făcînd să scadă tot mai mult întinderile din fața submarinului.

*

Ca un uriaş proiectil incandescent, „Pioner" gonea deasupra adîncurilor neprimejdioase ale oceanului, pustiu în aceste locuri. Abia după douăzeci de ore, cînd se apropiau de arhipelagul Paumotu, format dintr -o puzderie de insule de corali, risipite pe largi întinderi, „Pioner" îşi mai reduse puțin viteza. Cunoscută fiind minunata capacitate a submarinului de a manevra singur, automat, cînd întîlnea piedici submarine, ar fi putut produce mirare o prudență atît de exagerată, dar căpitanul nu voia să rişte absolut nimic în această cursă de mare răspundere. Numai după ce străbătu pasajul larg de cîteva sute de kilometri dintre insulele Paumotu şi insulele Marchize din vecinătate, „Pioner" ridică viteza la maximum şi se avîntă ca un fulger spre nord -vest.

Matveev se trezi atunci cînd submarinul ajunse în

dreptul primilor atoli ai arhipelagului Marchizelor. Sări vioi din pat, aprinse lumina şi văzînd gol patul lui Skvoreşnea, tovarăşul său de cabină, îşi zise: „S -a şi sculat? Hm! N -are astîmpăr băiatul ăsta!"

După acest gînd îi veni altul: au mai rămas încă multe de făcut pe vas, şi la mecanici, ca peste tot. Era vorba de punerile la punct ce urmau să fie făcute pe drum. Scafandrii lucraseră tot timpul cu mecanicii, care au avut cel mai mult nevoie de ajutor, şi desigur că tot cu ei vor trebui să lucreze şi acum. Matveev îşi făcu repede toaleta, se îmbrăcă, îşi aranjă patul și se îndreptă spre sala de mese. Aici îi găsi pe Kozîriov, Romeiko şi alți cîțiva oameni care se sculaseră de curînd, ca şi el, şi înfulecau acum cu poftă mîncarea, după o zi şi o noapte de la ultima masă.

Matveev luă poziția de drepți în fața lui Kozîriov şi întrebă pe un ton oficial:

— Tovarăşe mecanic -şef interimar, permiteți să vă întreb ceva.

— Te ascult, tovarăşe Matveev, răspunse tot atît de oficial Kozîriov.

— Ordonați scafandrilor să treacă la terminarea lucrărilor rămase?

— Da. Tuturor care s -au trezit. De altfel în curînd va suna deşteptarea. Mănîncă şi dumneata şi vino în camera de oxigen.

— Am înțeles!

— Tovarăşul Skvoreşnea doarme?

— Nu. Cînd m -am trezit, nu mai era în cabină.

— Aha! Bine. După ce mănînci, veniți împreună la noi... Să mergem, tovarăşe Romeiko.

Sfîrşind în grabă cu mîncarea, Matveev porni să -l caute pe Skvoreşnea. Dar nimeni din cei întrebați nu -l văzuse pe Skvoreşnea. Niciunul nu se întîlnise cu el. Matveev cercetă toate compartimentele şi toate cabinele, colțul roşu, magaziile, ba pînă şi cabinetele ştiințifice şi laboratoarele. Skvoreşnea intrase parcă... în pămînt! Nedumeririi lui Matveev îi luă locul neliniştea.

Sună deşteptarea, oamenii începură să iasă din cabinele lor şi umplură sala de mese, apoi se duse fiecare la lucrul lui, dar Skvoreşnea nu era nicăieri şi nimeni nu ştia nimic despre el. Cu totul năucit, Matveev se îndreptă spre postul central şi -i raportă locotenentului -major Bogrov, comandantul de cart, dispariția şefului scafandrilor.

— Cum asta? întrebă mirat locotenentul -major. Ce, e ac să se piardă în carul cu fîn?

— Nu ştiu, tovarăşe locotenent -major! L -am căutat peste tot şi nu e. Nu l -a văzut nimeni.

În încăperea postului central intră căpitanul. Locotenentul -major îi raportă cele întîmplate.

Un minut mai tîrziu, din megafoane, în toate încăperile şi compartimentele vasului răsună comanda:

— Şeful scafandrilor, tovarăşul Skvoreşnea să se prezinte imediat la postul central, la comandantul de cart!

Trecură trei... cinci... zece minute. Skvoreşnea nu -şi făcea apariția.

Se organizară cercetări din cele mai minuțioase. O echipă specială scotoci timp de o oră vasul, pătrunse în toate colțişoarele, se uită pe sub paturi mai să întoarcă saltelele pe dos - dar Skvoreşnea... nicăieri.

Şeful echipei veni grăbit să raporteze. Căpitanul îl ascultă cu fața albă ca varul. După ce îl lăsă pe şeful echipei să plece, se întoarse spre locotenentul -major şi comisar.

— Nu mai înțeleg nimic! spuse el cu vocea înfundată, lăsîndu -se pe un scaun. Un accident? Să -l fi uitat oare în peşteră?

— Nu se poate, Nikolai Borisovici! răspunse tulburat locotenentul -major. Mi -aduc perfect de bine aminte că el a intrat cel dintîi în camera de evacuare... avea o grămadă de mărunțişuri în brațe... Cu el am început să număr oamenii din cameră. Au ieşit cu mine din submarin şaptesprezece oameni şi toți şaptesprezece erau prezenți înainte... Înainte de a se ridica platforma basculantă.

Obrajii locotenentului -major se înroşiră deodată. În

ochii lui apăru pentru o clipă o licărire de buimăceală. Se uita la căpitan, dîndu -şi silința să -şi aducă aminte ceva, înspăimîntat parcă el însuşi de această amintire. În cele din urmă, scoțînd anevoie cuvintele înțepenite în gîtlej, rosti:

— Mi se pare că... în vreme ce număram oamenii... platforma a rămas neridicată şi ieşirea era liberă... Oare? Dar pentru ce?... Să fi ieşit oare prin spatele meu?!...

— L -ar fi văzut alții, observă comisarul.

— Da, da! reluă locotenentul -major, întorcîndu -se cu vioiciune spre el. Dumneata ai perfectă dreptate! Din şaptesprezece oameni, măcar unul tot l -ar fi observat pe Skvoreşnea... dacă ieşea...

— În cazul ăsta s -ar afla pe submarin, replică aspru căpitanul. Şi aici nu e. Rămîne de presupus că prima dumitale explicație este singura justă: nimeni n -a observat cînd a ieşit din cameră. Platforma s -a ridicat şi omul a rămas peste bord.

Căpitanul închise ochii şi îşi lăsă capul în jos.

Locotenentul -major tăcea, neştiind ce să spună. Comisarul se uita țintă la ecran.

Fața locotenentului -major se însufleți deodată sub imboldul unui gînd nou.

— Nikolai Borisovici, se adresă el căpitanului. Dacă Skvoreşnea a rămas în peşteră, atunci de ce, cînd a văzut că se ridică platforma n -a strigat? De ce n -a scos nici un sunet? Noi eram încă în costumele de scafandru, şi radiotelefonul a mai funcționat încă destulă vreme, pînă ne -am dezbrăcat. Şi -apoi... Se putea oare să nu observe el că au început să funcționeze duzele? În sfîrşit, chiar şi după ce „Pioner" a ieşit din peşteră. Skvoreşnea avea posibilitatea, pînă la două sute de kilometri, să cheme postul central. Se poate oare presupune că n -a observat el atîta vreme lipsa submarinului?

Tăcerea domni multă vreme în încăpere. Toți se pierdeau în fel de fel de presupuneri, căutînd zadarnic o explicație a dispariției neînțelese a lui Skvoreşnea.

În uşă răsunară nişte ciocănituri pripite.
— Intră! spuse căpitanul.
Zoologul intră, adică mai bine -zis dădu buzna, alarmat:
— Tovarăşi! Tovarăşe căpitan! începu el de îndată ce trecu pragul. Tot echipajul este încredințat că l -am lăsat pe Skvoreşnea în peşteră! S -ar putea oare? Oamenii spun că a ieşit probabil în ultimul moment după vreun mărunțiş pe care -l uitase. Ştim doar că el e tare econom, grijuliu… Iar între timp s -a ridicat platforma. Matveev zice că înainte de a se termina încărcarea materialelor a observat ceva neobişnuit la Skvoreşnea. Zice că şi -a pierdut cunoştința… Abia l -a făcut să -şi vină în fire. Am vorbit şi cu alți oameni care au lucrat cu el. Kozîriov îşi aduce aminte că lui Skvoreşnea i s -a mai întîmplat ceva asemănător în camera conductelor de gaze. Şi Kozîriov, şi Matveev presupun că atunci cînd a ieşit pentru ultima oară din submarin, Skvoreşnea a leşinat şi n -a observat plecarea submarinului din peşteră. Îngrozitor! Trebuie făcut ceva! Dacă leşinul ține mai mult, Skvoreşnea în mod inevitabil se va sufoca în costumul de scafandru. Ce facem? Să ne întoarcem, tovarăşe comandant! Nu -l putem lăsa!
Căpitanul îşi împreună sprîncenile: lucrurile căpătau o explicație reală, pe deplin veridică.
Fură chemați numaidecît Matveev şi Kozîriov. A - ceştia confirmară cele spuse de zoolog. În afară de asta, ei mai aduseră la cunoştință că Pletniov l -a văzut chiar pe Skvoreşnea părăsind submarinul în timpul numărătorii oamenilor. Chemat în grabă, Pletniov nu putu spune cu siguranță că l -a văzut pe Skvoreşnea ieşind din cameră, dar în timpul numărătorii oamenilor a apărut la marginea platformei o umbră semănînd cu silueta unui om şi a dispărut numaidecît. Grăbit să se ducă mai repede la lucru, Pletniov n -a dat atunci atenție acestui fapt, crezînd că a intrat vreun peşte în peşteră. Iar pe urmă a uitat de asta. Acum însă îşi dă seama că umbra pe care a văzut -o era Skvoreşnea.

La postul central rămaseră iarăşi numai căpitanul, locotenentul, comisarul şi zoologul.

Zoologul rupse curînd tăcerea grea, care se lăsase. Vocea savantului răsună plină de pasiune şi durere:

— Putem oare să -l lăsăm? Trebuie să ne întoarcem cît mai sînt şanse să -l găsim în viață! Să ne întoarcem, tovarăşe comandant! Om peste bord!... Nu -l putem lăsa, lipsit de apărare, să moară aşa, singur, în chinuri...

Glasul i se frînse şi amuți.

Fața căpitanului părea cioplită în marmură albă. Îşi ridică încet asupra zoologului ochii albaştri, fermi, ochi care priveau şi care nu vedeau totuşi. Mîna lui care se sprijinea de masă bătea încet şi mărunt un tact care aducea uneori a tremur.

Cu voce înfundată, căpitanul vorbi:

— Dumneata uiți, Arsen Davidovici, că la douăzeci şi trei August, la orele şase dimineața, „Pioner" trebuie să fie la Vladivostok. Şi el va fi acolo în această zi şi la această oră, fie chiar cu prețul vieții mele sau a altcuiva. Patria îşi aşteaptă submarinul. Guvernul şi partidul ne cer aceasta. Submarinul îşi va urma drumul.

— Atunci trimiteți -mă pe mine înapoi! strigă zoologul, ieşindu -şi din fire. Eu nu mai sînt necesar aici! Iau o provizie mare de oxigen, acumulatoare şi hrană şi poate că izbutesc să -l salvez.

— Va fi în zadar, Arsen Davidovici, rosti încet locotenentul -major. Au trecut douăzeci şi patru de ore, iar în costumul de scafandru v -ar trebui încă trei zile ca să ajungeți la insulă. În ce stare o să -l găsiți? Şi -apoi chiar dumneavoastră, cum ați putea lua rezerve de oxigen, energie şi hrană pentru mai mult de două zile?

Cîteva clipe, zoologul rămase stană de piatră. Apoi se luă cu mîinile de cap şi se repezi afară din postul central.

Căpitanul, locotenentul -major şi comisarul îl petrecură tăcuți cu privirile.

Într -un tîrziu, căpitanul se ridică greoi de pe scaun.

— Alexandr Leonidovici, - porunci el cu glas stins, -

preia dumneata conducerea lucrărilor de punere la punct a submarinului. Oamenii să nu fie zoriți, să nu se surmeneze. Ordinea carturilor rămîne cea normală.

Căpitanul salută vag din cap şi ieşi. În urma lui, ieşi şi comisarul.

„Pioner" îşi urma goana pe traseul dinainte fixat.

*

Pavlik a umblat toată ziua cu ochii roşii. Pierduse un prieten alături de care - în numai două luni, de cînd îl cunoştea - trecuse prin atîtea întîmplări, prin cîte nu trecuse în toți cei paisprezece ani ai lui de viață. Îl părăsise bunul uriaş care -i cucerise inima cu forța lui supranaturală, cu simplitatea sufletului său bun, cu curajul său de neînfrînt. Pas cu pas, zi de zi, îl purtase pe Pavlik după el pe drumul unui eroism neobişnuit, în viața de fiecare zi, în muncă, în lupta cu natura şi cu duşmanii...

De cîte ori rămînea singur în cabina lui Pletniov, Pavlik şi -l închipuia pe prietenul său, văzînd într -însul trăsăturile mărețe ale unui viteaz puternic şi de neînvins, ale unui viking normand de odinioară, cu mustăți blonde şi lungi, cu un chip nou şi minunat, neobişnuit de aspru. Şi picătură cu picătură, se aduna în sufletul lui amărăciunea, mai multă şi mai multă.

Atunci Pavlik se prăbuşea în pat şi -şi înfunda fața în pernă zguduit de un plîns înăbuşit, sfîşietor.

Dar nu numai, el suferea. Cu oricine se întîlnea, la lucru, în sala de mese, în orele de odihnă, pe fețele tuturor vedea oglindindu -se aceeaşi durere tăcută, stăpînită. Şi, fără să -şi dea seama le era tuturora recunoscător; nu se simțea singur în durerea lui, şi asta îl mîngîia. Durerea lui se contopea cu simțămîntul de dragoste al tuturora față de prietenul pierdut, de mîhnire pentru soarta lui...

Numai o singură dată nu se putu stăpîni şi îşi deschise

inima chinuită. Era către sfîrşitul cumplitei zile, la începutul căreia se lămurise soarta lui Skvoreşnea. Pavlik se întîlni cu Marat pe coridorul pustiu. Cît de ciudată era fața lui Marat! Ochii lui căutau parcă ceva pierdut, ceva care trebuie să apară dintr -o clipă în alta ca să -i redea fericirea vieții de pînă.atunci...

— Marat, îi spuse el încet, cu vocea înăbuşită, tu mai ții minte? I -am împrumutat mai de mult o carte de la bibliotecă... „Rob Roy" de Walter Scott. Şi -mi spunea că ți -a dat -o ție, E la tine, Marat?

Vocea îi tremura, buzele i se țuguiară a plîns. Îşi ascunse fața înlăcrămată la pieptul lui Marat şi adăugă cu vocea întretăiată:

— De -ai şti, Marat, cît îi plăcea lui cartea asta! Ce mult ținea el la Rob Roy! Zicea: „Ăsta da, erou!" Dar el? Şi el e erou...

Părînd că şi -a revenit în fire, Marat rămase o vreme tăcut, apoi puse o mînă pe capul băiatului:

— Nu plînge, Pavlik... Trebuie să fim totdeauna gata pentru asta... Închipuieşte -ți că a pierit într -o luptă...

— Asta ar fi fost altceva! exclamă Pavlik, ridicîndu -şi fața udă de pe pieptul lui Marat. Dar tocmai de -aia...

— Şi asta a fost o luptă, dragul meu. O luptă pentru salvarea navei. El a căzut la datorie.

Pavlik îşi lăsă privirea în podea. Apoi ştergîndu -şi lacrimile cu pumnul, spuse în şoaptă:

— N -am să -l uit niciodată, niciodată! Dar tu, Marat?

— Nici eu, Pavlik... Marat oftă şi moțul de pe frunte îi tremură.

Rămaseră tăcuți o vreme. Apoi Marat se însufleți:

— Ştii, Pavlik, căpitanul a trimis o radiogramă la Vladivostok şi a comunicat întîmplarea asta... A cerut să se trimită imediat spre insulă cel mai bun şi mai rapid hidroavion, ca să -l caute pe Skvoreşnea şi să -l aducă viu sau mort. Hidroavionul are să ajungă la insulă mai repede decît ar fi ajuns submarinul dacă se întorcea din drum. Căpitanul a mai propus ca submarinul să se

întîlnească cu hidroavionul undeva în largul oceanului, ca să -i dea un costum de scafandru cu tot echipamentul respectiv. Cică Arsen Davidovici l -a convins pe căpitan să -l trimită pe el acolo cu hidroavionul, în calitate de medic şi scafandru încercat.

— Minunat om e căpitanul nostru! exclamă cu admiraţie Pavlik. Şi Arsen Davidovici la fel... Apoi adăugă cu un oftat: Toţi sînt buni aici... Atît de buni!... Nu -i aşa, Marat?

CAPITOLUL XIII. SPRE ŢĂRMURILE PATRIEI

În noaptea spre 21 august, „Pioner" înainta de -a lungul Arhipelagului Fanning, un lanţ de insule rare, înşirate de la nord -vest spre sud -est. Lăsîndu -le apoi în dreapta, „Pioner" porni să străbată o vastă întindere absolut pustie a oceanului, care ţinea pînă la insulele Japoniei. Numai cîteva insuliţe izolate şi recifuri rătăcite însufleţeau întrucîtva aceste nemărginite întinderi de apă, care însă mai spre sud -vest de drumul urmat de „Pioner" erau presărate cu puzderia de insule ale Arhipelagului Marshall şi ale Arhipelagului Carolinelor.

Aici, pe deasupra unor uriaşe adîncimi neprimejdioase, căutînd să cîştige cîteva ore în întrecerea cu soarele care -l ajungea din urmă, căpitanul puse în acţiune toate rezervele navei, ridicînd viteza pînă la douăsprezece zecimi. „Pioner" gonea acum cu o iuţeală de neînchipuit pentru navigaţia submarină. Zbura prin straturile întunecate ale apelor ca o cometă incandescentă, lăsînd în urmă coada albă de aburi. Niciuna din vietăţile care -i ieşeau în cale, nici chiar cei mai rapizi delfini nu apucau să se ferească din cale şi piereau fulgerător, înainte de a apuca să se atingă de corpul submarinului încins pînă la două mii de grade. Chiar şi în faţa unui caşalot uriaş, care avu nenorocul să -i iasă în cale, „Pioner" nu găsi de

cuviință să se abată cît de cît în lături, şi -l străpunse ca un uriaş paloş de foc.

La sfîrşitul zilei a treia, datorită acestei viteze, submarinul recuperase aproape cinci ore şi nu mai avea de străbătut pînă la extremitatea nordică a insulei Nippon (cea mai mare dintre insulele Japoniei) decît vreo mie de kilometri.

Lucrările de punere la punct a defecțiunilor provocate de avarie erau aproape sfîrşite. Mai rămînea numai să se pună la punct rețeaua de lumină şi de semnalizare din încăperile pentru locuit, să se vopsească unele maşini şi unii pereți despărțitori şi să se facă ordine în materialele şi utilajele aruncate claie peste grămadă în camera de evacuare. Locotenentul -major lăsase aceste lucrări de ordin secundar pentru a doua zi, după adunarea generală care trebuia să se țină în seara aceea.

Viața de pe bordul submarinului sovietic îşi relua cursul obişnuit. Dar echipajul tînjea acum după muncă. Munca le dădea putința să uite măcar puțin, măcar din cînd în cînd, de rana proaspătă deschisă în inimile lor de pierderea ireproşabilă a celor doi tovarăşi. Şi cu cît se apropiau de patria dragă, cu atît mai mult simțeau lipsa lor şi mai cu seamă a bunului Skvoreşnea. Durerea pierderii tovarăşului drag întuneca bucuria întoarcerii.

Comisarul Siomin fixă pentru orele 20, în ziua de 22 august, o adunare generală a întregului personal ştiințific şi al echipajului care nu era de cart, pentru a. face aici, în pragul apelor patriei, bilanțul ştiințific, tehnic şi de luptă al acestei curse istorice efectuate de -a lungul a două oceane de un submarin sovietic, al acestei curse care a devenit apoi vestită în lumea întreagă.

Înainte de ora fixată, colțul roşu începu să se umple de oameni. Oamenii se adunau în linişte, fără însuflețirea obişnuită. Se adunau în grupuri mici, vorbeau pe şoptite, amuțeau pentru o vreme cufundați în alte gînduri, apoi iarăşi încercau să lege cîteva vorbe.

Masa lungă şi îngustă din mijlocul încăperii fusese

acoperită cu un postav roşu, dar nimeni nu ocupa locurile din jurul ei. Şi în fața bufetului, bine asortat cu gustări, prăjituri, dulciuri şi sticle cu diferite siropuri, nu era zgomotul obişnuit, înghesuiala plină de veselie, glumele şi rîsetele de totdeauna.

Veniră raportorii: profesorul Lordkipanidze, profesorul Şelavin şi Kozîriov. Şelavin şi Kozîriov luară loc la masă şi se apucară să -şi cerceteze notițele. Zoologul umbla gînditor încoace şi încolo prin fața peretelui de dincolo de masă, care era liber.

În cele din urmă îşi făcură apariția căpitanul şi comisarul. La sunetul clopoțelului agitat de comisar, preşedintele permanent al acestor adunări, toată lumea luă loc pe scaune. Într -o scurtă cuvîntare, comisarul anunță obiectivele adunării şi dădu cuvîntul profesorului oceanograf Şelavin. Contrar antecedentelor, raportul oceanografului nu provocă nici o însuflețire. Era scurt, sec şi concret. Şelavin vorbi despre numeroasele descoperiri minunate făcute cu ajutorul acestui submarin neobişnuit, despre îmbogățirea hărții de relief a fundurilor, despre curenții de mare adîncime necunoscuți pînă acum, despre noile descoperiri în domeniul repartiției sărurilor, gazelor şi temperaturii în diferite regiuni şi la diferite adîncimi ale oceanului, despre rezultatele măsurătorilor magnetice şi graviometrice, despre procesul şi legile formării ghețurilor în Antarctica, despre primul caz din istoria ştiinței de observare directă a unei erupții vulcanice submarine. Toate aceste descoperiri şi observații, spuse Şelavin au deschis o nouă şi strălucită pagină în istoria oceanografiei şi ridică prestigiul şi însemnătatea ştiinței sovietice pe culmi neatinse.

Zoologul, care luă cuvîntul după Şelavin, nu -şi putu începe numaidecît raportul. Îşi aduna cu greu gîndurile, pierdea firul vorbelor, se repeta şi abia pe la mijlocul raportului îşi găsi cadența, se înflăcără şi începu să vorbească cu obişnuita lui pasiune despre succesele

dobîndite în această călătorie ştiinţifică, fără egal în istoria ştiinţei lui preferate. Zoologul vorbi despre nenumăratele genuri, specii, familii şi chiar clase de vietăţi ale oceanului descoperite, despre viaţa, structura şi modul de alimentare al faunei de mare adîncime şi de fund, despre excepţionala importanţă a descoperirii plesiosaurilor care mai trăiesc în adîncurile oceanelor, a acestor rămăşiţe ale faunei unor îndepărtate epoci geologice, despre minunata descoperire a unei noi clase de moluşte aurifere, care va putea fi transformată, datorită lucrărilor lui Ţoi, într -o nesecată sursă de aur pentru nevoile Ţării sovietice precum şi despre crabii uriaşi, necunoscuţi pînă acum de ştiinţă. Spre sfîrşit, zoologul se lăsase pînă într -atîta antrenat de raportul său, încît preşedintele se văzu nevoit să -i atragă în cîteva rînduri atenţia că timpul rezervat lui s -a epuizat de mult.

După zoolog luă cuvîntul Kozîriov, care le vorbi oamenilor despre excepţionala vitalitate şi capacitate de manevrare şi luptă a submarinului, şi mai cu seamă despre simplitatea mecanismelor şi aparatelor lui, calitate esenţială, care îngăduie - cu ajutorul unor piese sau ansambluri de piese ce se înlocuiesc reciproc - să se facă în cel mai scurt timp şi cu uşurinţă repararea vasului, şi chiar restaurarea completă a utilajelor şi armamentului de pe submarin. Tocmai datorită acestui fapt s -au putut lichida cu forţele proprii, şi într -un timp atît de scurt, consecinţele avariei atît de serioase, pe care a suferit -o submarinul în apele insulei Rapa -Nui.

Ultimul luă cuvîntul căpitanul. El făcu un bilanţ a tot ceeace au comunicat înaintea lui raportorii pe specialităţi, dar se opri mai mult asupra oamenilor, a căror muncă plină de abnegaţie şi de entuziasm a făcut cu putinţă să se obţină aceste victorii ale ştiinţei şi tehnicii sovietice. Căpitanul vorbi cu multă căldură despre profesorul Lordkipanidze, amintind cu ce preţ şi cu ce risc a obţinut el materialele despre plesiosauri, aceste rămăşiţe din perioada cretacică; a vorbit apoi despre profesorul

Şelavin, care era cît pe ce să -şi piardă viața atunci cînd a cercetat labirintul montan din Atlantic şi a descoperit acolo, aurul cristalic; despre Țoi, care a muncit cu multă îndîrjire şi perseverență la experimentarea necesară realizării visului său de a crea crescătoriile de moluşte aurifere, acele adevărate fabrici maritime de aur. Apoi, cu o emoție vădită, căpitanul trecu la caracterizarea splendidei munci, pline de abnegație, şi a conduitei echipajului submarinului în toată această cursă istorică. În cele mai critice momente ale cursei - în timpul atacului torpilelor magnetice din Atlantic, în captivitatea uriaşilor munți de gheață şi în sfîrşit în timpul ultimei catastrofe de la Tropicul Capricornului - panica nu şi -a găsit nici pentru o clipă loc în inimile oamenilor sovietici de pe submarin. Rezistența neînfrîntă, calmul, înalta disciplină şi tăria morală a echipajului fac din el o forță care umple de mîndrie şi de bucurie sufletele oamenilor sovietici. Recunoştința patriei care a ştiut să crească asemenea fii devotați, asemenea luptători pentru fericirea ei, pentru victoria comunismului!... Nici chiar trădarea mîrşavă a unuia dintre membrii efectivului de comandă al submarinului n -a putut frînge forța morală a echipajului, încrederea lui neclintită în victorie. Repararea şi restaurarea submarinului după explozie au constituit o bătălie eroică, ce poate fi pusă mai presus de multe fapte de arme. Este destul să amintim evoluția lui Pavlik, pe care echipajul, după salvarea lui, l -a primit cu brațele deschise. Datorită disciplinei care domneşte pe bordul navei, datorită curajului şi dîrzeniei cu care echipajul îşi îndeplineşte misiunile, în scurtă vreme mediul a sădit în sufletul lui în aşa fel toate aceste calități ale colectivului, încît acest băiețandru poate fi dat acum drept pildă de curaj, bărbăție şi perspicacitate, multor şi multor tineri din patria noastră, de vîrsta lui şi chiar mai mari...

Căpitanul făcu o pauză. Pe fața lui trecu o umbră şi ochii i se ascunseră, umbriți de gene. Încet, ca sub apăsarea unei poveri uriaşe, şi făcînd o sforțare vădită,

începu din nou să vorbească:

— Tovarăşi!... Aş vrea să menţionez acum şi marile pierderi pe care le -a suferit familia noastră atît de strîns unită.

Zgomotul scaunelor date la o parte îl întrerupse pentru o clipă. Toţi se ridicară şi într -o tăcere desăvîrşită îl ascultau acum pe căpitan cu feţele plecate în jos.

— ... Am pierdut un tînăr tovarăş, pe locotenentul Iuri Pavlovici Kravţov. Cu tot caracterul lui care se înflăcăra cu uşurinţă, cu toată insuficienţa stăpînirii de sine, lucruri datorite tinereţii sale, totul promitea ca el să devină un comandant curajos, cinstit, devotat patriei. E destul să ne amintim conduita lui cu prilejul avariei din tunelul de gheaţă. Deşi rănit, atunci el n -a cerut să fie schimbat. Iar cînd erau în peşteră, el a cerut să fie trimis în misiune deşi abia era în convalescenţă... Şi a murit ca un erou. Fără să ţină seama de starea de slăbiciune... fără să stea nici o clipă pe gînduri, s -a năpustit asupra trădătorului Gorelov ca să -l reţină. Ei a murit... dar prin încercarea aceasta a lui, le -a dat posibilitate altor tovarăşi să ducă la îndeplinire această importantă sarcină.

După ce rămase, o vreme tăcut, căpitanul urmă în aceeaşi tăcere absolută şi întristată:

— ... L -am mai pierdut, de asemenea, pe şeful scafandrilor noştri, pe tovarăşul nostru drag, Andrei Vasilievici Skvoreşnea, un om minunat, cu mult suflet, devotat întru totul patriei... El, cu braţul lui puternic, a fost acela care l -a dezarmat, într -o luptă pe viaţă şi pe moarte, pe trădătorul Gorelov; el l -a salvat pe Pavlik şi s -a salvat şi pe sine din peştera astupată - după cum s -a aflat la cercetări - de Gorelov; el a fost acela care a muncit trei zile şi trei nopţi la rînd, neştiind de somn şi de odihnă, fără să închidă ochii şi fără să -şi îndrepte spinarea, tocmai în ultimele zile, cele mai încordate, ale lucrărilor de reparaţii, însufleţindu -i pe toţi cu entuziasmul lui, împrumutînd tuturora îndîrjirea -i

supraomenească în lupta pentru salvarea submarinului... Oriunde era primejdie oriunde era nevoie...

Deodată soneria de apel de la postul central zbîrnîi violent şi prelung. Răbufnind prin tremurul continuu şi neliniştit al apelului, în colţul roşu se auziră nelămurit nişte dispoziţii date de comandantul de cart, locotenentul major Bogrov, transmise prin difuzor la secţia maşinilor.

Căpitanul îşi întrerupse cuvîntarea, trăgînd neliniştit cu urechea la zgomotul care se iscase în secţia maşinilor, la glasurile alarmate care veneau de acolo prin chepengul cel mai apropiat. Apoi zbîrnîitul încetă şi se auziră cîteva bufnituri înfundate, dar foarte puternice. Zgomotul din secţia maşinilor continua să crească. Deodată, prin zgomotul acesta răzbi un strigăt puternic, căruia i se alăturară strigătele altor oameni şi haosul acesta de zgomote, întrerupt de exclamaţii izolate şi neînţelese, izbucni ca un şuvoi larg prin chepeng în coridor, iar acum se rostogolea prin coridor spre colţul roşu.

Zgomotul creştea mereu, se apropia, şi în cele din urmă, încetă în imediata apropiere.

— Ce -nseamnă asta? nu se putu stăpîni căpitanul. Tovarăşe Kozîriov, ia vezi ce -i acolo.

Abia apucă să facă Kozîriov doi paşi înspre uşa deschisă, cînd deodată Pavlik, care şedea în capătul cel mai îndepărtat al mesei, cu faţa spre uşă şi spre coridor, sări ca ars de pe scaun şi rămînînd încremenit locului, cu ochii aţintiţi afară şi cu mîna întinsă înainte, ţipă pătrunzător:

— A -a! Uite!... Acolo!... Acolo!...

Sărind apoi din loc ca un nebun, se repezi ca o săgeată pe lîngă toţi, ajunse la uşă săltîndu -se în sus, rămase agăţat de umerii unui uriaş care trecea în clipa aceea pragul colţului roşu.

Uriaşul, palid la faţă, cu obrajii traşi, cu mustăţile lungi în dezordine, nu era altul decît Skvoreşnea.

O exclamaţie puternică, izbucnită din piepturile celor de faţă, umplu încăperea. Cei douăzeci de oameni,

încremeniţi pentru o clipă, nu -şi mai luau ochii larg deschişi de la această arătare. Apoi se produse o învălmăşeală generală şi oamenii, răsturnînd scaunele şi împingînd în lături masa care îi împiedica, se repeziră la Skvoreşnea. Dar nemişcat, cu Pavlik atîrnat de pieptul lui, Skvoreşnea continua să privească peste capetele mulţimii din jurul lui, ţintă în ochii căpitanului. În cele din urmă, dîndu -l cu blîndeţe jos pe Pavlik şi croindu -şi drum cu mina prin mulţime, Skvoreşnea făcu doi paşi înainte spre căpitan, luă poziţia de drepţi şi raportă cu obişnuitul lui glas de tunet:

— Tovarăşe comandant, am onoarea să mă prezint!... Scuzaţi, vă rog, am întîrziat...

Deodată privirea lui lunecă de pe faţa căpitanului, se fixă undeva mai în lături şi încremeni acolo, parcă fascinată.

— Skvoreşnea! Dumneata eşti? exclamă căpitanul, abia venindu -şi în fire şi întinzîndu -i amîndouă mîinile. De unde vii?

— Din camera de evacuare, tovarăşe comandant! răspunse cu vocea tremurată Skvoreşnea, neputîndu -şi desprinde privirea din locul unde se oprise.

— Din camera de evacuare? întrebă uimit căpitanul. Şi ce ai făcut acolo?

— Am dormit, tovarăşe comandant! Nu ţin minte cum s -o întîmplat, dar am dormit... Vă rog să mă scuzaţi, tovarăşe comandant.

Cu mîinile întinse în poziţie de drepţi, Skvoreşnea se clătina, aplecîndu -şi corpul masiv înainte, mînat parcă de o forţă nestăvilită, spre acel punct de atracţie.

— Ce -i cu dumneata, tovarăşe Skvoreşnea? îl întrebă căpitanul, observînd în cele din urmă purtarea lui ciudată. Eşti bolnav?

— Scuzaţi, tovarăşe comandant! bolborosi Skvoreşnea înghiţind în sec. Nu ştiu ce am... Am dormit oleacă mai mult şi mă ia aşa...

Căpitanul îşi întoarse brusc capul, urmărind privirea

lacomă a lui Skvoreşnea şi văzu în spatele lui, într -un ungher, bufetul cu mormanul de gustări şi baterii de sticle.

Un rîs puternic şi vesel izbucni în colţul roşu.

— Du -te! Du -te! strigă căpitanul. Iartă -mă, dragul meu! Cum de nu m -am gîndit numaidecît la asta?

Î1 luă pe Skvoreşnea de braţ şi -l conduse spre ungherul acela ispititor.

Skvoreşnea se aplecă în unghi drept deasupra bufetului, şi fălcile lui puternice intrară în acţiune ca nişte pîrghii; scrîşnetul dinţilor lui părea că umple toată încăperea.

Îngrămădiţi în jurul lui Skvoreşnea toţi urmăreau cu admiraţie această splendidă activitate a tovarăşului lor, întors parcă din neant. Cuprinşi de o fericire fără seamăn, îl băteau cu drag pe umăr, pe spate, îl cuprindeau de mijloc, ori i se uitau drept în faţă... Se grăbeau care mai de care să -i destupe sticlele, una după alta şi să -i întindă paharele pline. Se auzeau exclamaţii, glume vesele, rîsete...

— Nu -l deranjaţi, tovarăşi! Lăsaţi omul să mănînce!

— E literalmente lihnit de foame!

— Păi de! A dormit,,oleacă" mai mult, şi i s -a deschis pofta de mîncare.

— M -m -m! bodogănea aprobativ, în rîsetele tuturor, Skvoreşnea, cu gura plină pînă la refuz.

— Şi noi care te şi înmormîntam, Skvoreşnea! Înmormîntare clasa întîi!

— M -m -m! dădu uriaşul din cap, fără să se întoarcă.

Pavlik se vîrîse sub braţul lui Skvoreşnea şi nu -şi mai lua de la el ochii plini de dragoste şi admiraţie.

— Nu -i daţi senviciuri! strigă zoologul croindu -şi drum către Skvoreşnea cu termosul de supă, pe care -l aducea de la cambuză. După trei zile de foame, i -ar putea face rău. Poftim, bea puţină supă. Ia, prietene, ia. Fii calm.

Skvoreşnea se întoarse brusc, cu un sandvis neterminat în mînă. Înghiţi anevoie dumicatul nemestecat din gură, cît pe ce să se înece cu el şi rostogolind ochii speriaţi

asupra zoologului rosti în cele din urmă răguşit, cu mare greutate.

— Ce? Cum? Ce -ați zîs, Arsen Davidovici? Trei zile?

— Da, dragul meu! Trei zile! Ai avut un somn pe măsura dumitale...

Skvoreşnea privea năucit cînd la zoolog, cînd la căpitan, care zîmbea.

— Cum?! Dar... bolborosi el roşu ca sfecla la față. Nu se poate! Cum... eu... dat trei zile lipsă la apel?...

Tulburat peste măsură, puse restul sandvişului pe măsuța bufetului şi îşi întoarse capul spre căpitan. Acesta continua să zîmbească:

— Fii pe pace, tovarăşe Skvoreşnea! Nu lăsa treaba folositoare cu care eşti ocupat. Are să se lămurească totul mai tîrziu... Dumneata n -ai fost dat lipsă la apel, ci... decedat.

Descumpănit cu totul în rîsetele tuturora, Skvoreşnea se întoarse încet spre bufet şi se năpusti cu şi mai multă furie asupra gustărilor, sorbind din cînd în cînd şi cîte o înghițitură de supă fierbinte.

Din cabina de radio, Pletniov trimitea la Vladivostok vestea îmbucurătoare a apariției lui Skvoreşnea pe submarin şi rugămintea de a se contramanda decolarea hidroavionului spre insula Rapa -Nui.

*

În noaptea aceea de neuitat, purtînd o deplină bucurie omenească, neumbrită de nimic, „Pioner" îşi reduse viteza pînă la nouă zecimi şi coti brusc spre nord -vest, mai aproape de nord.

Căpitanul nu avea încredere în drumurile mai scurte, însă animate ale strîmtorilor dintre principalele insule japoneze. Dar şi strîmtoarea Tatarski, care desparte insula Sahalin de țărmurile Primoriei sovietice, cu numeroasele ei bancuri de nisip, nu era de loc ispititoare. Căpitanul hotărî să conducă submarinul în orele liniştite

de dinaintea zorilor, prin strîmtoarea La Perouse, între insula Hokkaido şi partea sudică a Sahalinului.

Aproape nimeni nu putu adormi în noaptea aceea, cea din urmă noapte a cursei. Patria venea cu bucurie în întîmpinarea lor, se ridica din apele oceanului, se înălţa din ape tot mai sus şi mai sus în toată măreţia ei...

Acum cînd aveau numai cîteva sute de kilometri, oamenii simţiră deodată şi mai ascuţit nostalgia Patriei, a ţării tari ca granitul, prosperă şi ferice, ca o grădină împodobită cu flori, primăvara.

Patrie! Patrie!

Ţară a fericirii şi a bucuriei, ţară a Omului care şi -a ridicat sus capul! Cum să nu te dorim, lăsînd deoparte toate frumuseţile globului pămîntesc, cum să nu năzuim din tot sufletul către tine, către îmbelşugatele tale ogoare colhoznice, către puternicele tale fabrici şi uzine, către oraşele tale frumoase, pitoreşti, către satele tale vesele! Departe de tine, pretutindeni, chiar şi sub apele oceanelor, simţi cîinoşia duşmanului care ar vrea să ţină întreaga omenire sub călcîiul lui de fier, pentru ca milioane de fraţi să rămînă lipsiţi de bucuriile vieţii, de lumina ştiinţei şi de cunoaşterea lumii, pentru a nu le îngădui fericirea muncii libere şi creatoare, pentru a -i sili să -şi facă cu propriile lor mîini cătuşe şi închisori!

Cum să nu te iubim, Patrie scumpă!

Pe tine, care ţi -ai smuls copiii din mizerie şi întuneric! Pe tine care ai desfăşurat deasupra lor steagul de mătase al comunismului, care ai făurit cu propriile lor mîini o Lume nouă, triumfătoare, lumea Omului renăscut prin muncă!

Patrie! Patrie! Unică, luminoasă! Ţară a fericirii şi a bucuriei! Grădină înfloritoare a primăverii!

*

Echipajul era nespus de bucuros şi tocmai de aceea, ca un făcut, ultimele lucrări de pe submarin păreau că n -o

să se mai sfîrşească. Oamenii nu se zoreau de loc, tot nu putea nimeni dormi în noaptea asta. Munca le dădea posibilitatea să stea laolaltă, să vorbească despre familiile, despre prietenii şi tovarăşii lor, despre cîmpurile şi pădurile dragi, pe care le vor vedea curînd, despre uzinele şi fabricile în care vor simţi din nou mireasma dragă a muncii pline de bucurii în care au crescut şi s -au format mulţi dintre membrii echipajului.

Se vorbea deosebit de mult în camera de evacuare. Skvoreşnea, care se afla printre ei, era nevoit să povestească pentru a zecea sau pentru a douăzecea oară cum a intrat el aici, în cameră, purtînd cel din urmă braţ de fire şi scule mărunte, cum s -a aplecat şi s -a tîrît sub nişte scînduri şi ţevi lungi, care formau un fel de colibă sau tunel, rezemate de peretele despărţitor, ca să pună la adăpost cîteva instrumente preţioase aruncate la întîmplare şi cum l -a învăluit acolo, un fel de ceaţă, după care nu mai ţine minte nimic. S -a trezit, simţind că se sufocă, şi la început nu înţelegea nimic, nu ştia unde se află şi ce -i cu el. În sfîrşit şi -a dat seama că e în costum de scafandru, că i s -a terminat oxigenul şi că trebuie să se ridice şi să -şi scoată cît mai repede costumul de scafandru. Skvoreşnea a ieşit din „borta şeia" ameţit de somn, s -a ridicat în picioare şi şi -a desfăcut cu acul costumul de scafandru la piept. Aerul curat şi proaspăt l -a ameţit, somnul l -a învăluit iarăşi. A doua oară s -a trezit chinuit de foame. Şi -a scos repede costumul de scafandru şi a încercat să deschidă uşa, dar butonul nu funcţiona; mecanismul era probabil decuplat şi încuiat, ca totdeauna cînd camera nu era folosită. Atunci a apăsat pe butonul soneriei de alarmă. Dar uşa nu s -a deschis încă multă vreme şi foamea nu -i dădea pace. Pierzîndu -şi răbdarea, Skvoreşnea la început a izbit cu pumnul în uşă şi abia după aceea i s -a deschis, iar tovarăşii l -au întîmpinat cu nişte feţe speriate... „Auzi la ei, nătîntocii! zicea Skvoreşnea. S -au spăriet di cîteva lovituri de pumn!"...

În ziua de 23 August, la orele 2 şi 10 minute „Pioner" se strecură încet, aproape de fundul strîmtorii La Perouse, şi ieşi în apele Mării Japoniei. Viteza fu ridicată numaidecît la nouă zecimi.

Pînă la orele 4, lucrările de pe submarin s -au desfăşurat neobişnuit de încet. Pensulele lunecau cu băgare de seamă peste fiecare crăpătură. Două ţevi păreau, cine ştie de ce, peste măsură de grele şi abia le putea duce un om la magazie. Repararea firelor din cabinele de locuit cerea o atenţie deosebită şi se arăta a fi o lucrare foarte fină şi complicată... Dar baza era aproape, şi submarinul nu se putea înfăţişa aici decît în toată splendoarea lui, pus la punct şi strălucind de o curăţenie ideală. Iată de ce locotenentul -major fu nevoit să ţină tot echipajul în stare de alarmă, nelăsîndu -l să se ducă la culcare, ceea ce tocmai intra în socotelile echipajului şi -i convenea de minune.

La orele 4, cînd mai aveau de străbătut numai trei sute de kilometri pînă la insula Russki, care străjuieşte intrarea în golful Ussuri, locotenentul -major - inspectînd lucrările - se opri şi în uşa camerei de evacuare. Ascultă vreme de un minut zarva veselă cu care lucrau oamenii, clătină din cap, zîmbi şi uitîndu -se la ceas, ordonă:

— În patruzeci de minute totul să fie gata! Tovarăşe Skvoreşnea, ca şef al echipei de scafandri, dumneata răspunzi de executarea acestui ordin. După sfîrşitul lucrărilor din cameră, pregătiţi -vă pentru intrarea în port. Îmbrăcaţi -vă, bărbieriţi -vă, puneţi -vă la punct!

Locotenentul -major dădu acelaşi ordin, şi în celelalte compartimente şi încăperi ale submarinului.

Se întîmplă ceva uimitor şi cu totul neaşteptat. Ordinul „sever" al locotenentului -major părea să fi insuflat o nouă energie fiecărui om din echipaj. Mormanul de materiale din camera de evacuare începu să se mistuie cu o iuţeală neobişnuită; oamenii zburau spre magazii de parcă nici n -ar fi simţit povara de pe umeri. Pensulele prinseră viaţă. Electricienii, se vede treaba, se

acomodaseră în sfîrşit cu lucrările fine şi complicate din cabinele de locuit, ciocanele, cheile şi şurubelnițele prinseră viață în mîinile lor şi cabinele puse la punct erau date în primire una după alta intendentului.

Oamenii n -aveau să se mai culce peste noapte, aşa cum cerea „Regulamentul de serviciu pe vas"!

La orele 5 şi 10 minute, cînd se afla la o sută de kilometri de bază, „Pioner" comunică prin radio indicativele sale şi locul ieşirii la suprafață.

Răspunsul primit suna astfel: „Vă aşteptăm. Felicitările noastre cu prilejul sosirii la țărmurile patriei. Salut fierbinte echipajului, lucrătorilor ştiințifici şi efectivului de comandă al gloriosului „Pioner". Radiograma era semnată de comandantul Flotei U.R.S.S., din Extremul Orient, purtătoare a Drapelului Roşu.

La orele 5,45, căpitanul, care nu mai părăsise postul central de comandă, ordonă să se reducă viteza submarinului pînă la patru zecimi.

La orele 6 fix răsună pe submarin semnalul de alarmă şi comanda mult aşteptată: „Pregătiți -vă pentru intrarea în port!"

Căpitanul îi ordonă locotenentului -major Bogrov, comandantul de cart, să oprească duzele şi să golească cisternele de balast.

„Pioner" începu să se ridice cu repeziciune spre suprafață. Ecranul ultraacustic era acoperit din toate părțile de siluetele a nenumărate vase de cele mai felurite tipuri şi dimensiuni. Cupola ecranului însă era curată.

Acul măsurătorului de adîncime luneca necontenit pe cadran, apropiindu -se de mult doritul zero.

Oamenii din echipaj care nu erau de cart sau de serviciu, îmbrăcați în uniforme curate şi cu o încordare plină de bucurie pe față, se aliniaseră pe două rînduri în coridorul superior, avînd în flancul drept efectivul de comandă al submarinului. Mai departe stăteau membrii expediției ştiințifice, în frunte cu profesorul Lordkipanidze, iar între aceştia, - Pavlik, palid şi

emoționat.

Căpitanul se opri cu mîinile la spate lîngă scara care ducea la chepengul de ieşire al postului central. Acul măsurătorului de adîncime mai tresări o dată şi încremeni la zero.

— Dați capacul la o parte! comandă căpitanul, urcînd scara. Deschideți chepengul!

Lumina puternică a dimineții senine răzbi în încăperea postului central de comandă.

Într -un veston de un alb imaculat, cu cascheta pe cap, cu stiletul la şold şi cu ordinele pe piept, căpitanul ieşi cel dintîi pe punte. După el îşi făcu apariția locotenentul -major, apoi acusticianul -şef Cijov, electricianul -şef Korneev şi ca o panglică desfăşurată cu repeziciune, urcă şi echipajul, cu silueta uriaşă a lui Skvoreşnea în față, precum şi membrii expediției ştiințifice în frunte cu profesorul Lordkipanidze.

Cuirasatele grele, crucişătoarele uriaşe şi puzderia de contratorpiloare submarine, vase puitoare şi pescuitoare de mine, împodobite sărbătoreşte cu steaguri, cu rînduri negre -albe de marinari pe punte, începură să tragă salve de salut în onoarea noului lor confrate, venit să întărească paza țărmurilor sovietice, în onoarea eroicului lui echipaj.

Urale necontenite se înălțau de pe vase şi rostogolindu -se pe suprafața liniştită a mării, se izbeau de stînci şi de betonul insulei Russki, ajungeau pînă la sopcile de pe litoral şi se întorceau înapoi.

În bubuitul salvelor de artilerie, în sunetele cu mii de rezonanțe de aramă, ale uriaşei fanfare adunate de pe mai multe vase pe puntea puternicului cuirasat amiral, în uralele nesfîrşite ale marinarilor sovietici, un electroglisor se desprinse de puntea submarinului „Pioner" şi zburînd parcă pe aripile albe ale apelor înspumate, îl duse pe căpitan la vasul amiral. La volan se înălța bustul uriaş al lui Skvoreşnea.

Cinci minute mai tîrziu, după ce căpitanul dădu

raportul, puternicul post de radio al cuirasatului anunță la Moscova că „Pioner" a sosit la Vladivostok. Între timp, căpitanul Kravțov se şi întoarse pe bordul vasului său; apoi întreaga flotă, în frunte cu eroicul submarin „Pioner", porni spre port, ocolind insula Russki. Insula bubuia acum cu mii de tunuri nevăzute, ca un cumplit vulcan în erupție.

Şi iată că în față, pe fondul sinuos al sopcilor învăluite în ceață, cu culmile aurite de soarele dimineții, apăru în sfîrşit panorama de neuitat a Vladivostokului, acest avanpost al Uniunii Sovietice în Extremul Orient. Mulțimea de oameni de pe cheiuri îi întîmpinară cu urale. Răsunară sirenele nenumăratelor vapoare, şalupe, cutere şi remorchere care se îngrămădiseră în dreptul digurilor, cheiurilor, danelor şi geamandurilor din radă. Începură să şuiere pătrunzător locomotivele de pe estacalele Egherscheldului, de pe liniile litoralului şi din gara îndepărtată de la Pervaia Recika. În corul dezlănțuit se făcură auzite şi glasurile cumplite ale sirenelor din uzinele, fabricele şi depourile împrăştiate prin oraş...

Mii de vase mărunte - iahturi cu pînze albe ca nişte pescăruşi, bărci cu motor şi şalupe vioaie - umplură apele Cornului de Aur, zburdînd pe ele ca pe o pajişte acoperită de florile nenumăratelor steaguri.

Patria intîmpină puternica rezervă a flotei sale la hotarele îndepărtate.

Încremeniți pe punte, oamenii din echipajul submarinului „Pioner" se uitau cu ochii încețoşați, lacomi, la țărmurile patriei temîndu -se parcă să se mişte, ca să nu risipească visul acesta minunat, fără seamăn.

Deodată răsări din chepeng Pletniov şi, luînd poziția de drepți, îi întinse căpitanului foaia albă a unei radiograme.

— Guvernamentală! exclamă el emoționat şi se dădu un pas îndărăt.

Căpitanul parcurse la repezeală rîndurile radiogramei şi -şi ridică fața palidă. Se întoarse către echipajul încremenit, îi cuprinse cu privirea pe aceşti oameni dragi,

care îi deveniseră atît de apropiaţi în aceste neuitate trei luni de navigaţie, şi agitînd foaia exclamă:

— Ascultaţi radiograma Comitetului Central al Partidului Comunist şi a guvernului!

Douăzeci de perechi de ochi exaltaţi se aţintiră asupra comandantului, iar vocea lui răsună puternic, acoperind larma sirenelor şi a strigătelor de salut. Ca într -o tăcere mută, care s -ar fi lăsat deodată, fiecare cuvînt al radiogramei ajungea lămurit la aceia care ascultau, cu auzul încordat şi cu inimile atente, pline de fericire...